Lagerlöfs Homeros

Odysséen

SVENSKA KLASSIKER
UTGIVNA AV SVENSKA AKADEMIEN

LAGERLÖFS HOMEROS: ODYSSÉEN

Lagerlöfs Homeros

Odysséen

Erland Lagerlöfs klassiska översättning
utgiven och kommenterad av Jan Stolpe
och med inledning av Jesper Svenbro

SVENSKA KLASSIKER
UTGIVNA AV SVENSKA AKADEMIEN
I SAMVERKAN MED
BOKFÖRLAGET ATLANTIS

Lagerlöfs Homeros: Odysséen
Atlantis, Stockholm

© 2012

INLEDNING:
Jesper Svenbro och Svenska Akademien
TEXTREDIGERING, EFTERSKRIFT,
KOMMENTARER OCH ORDFÖRKLARINGAR:
Jan Stolpe och Svenska Akademien

FORMGIVNING OCH TYPOGRAFI:
Anders Ljungman och Johan Melbi

PDF-GENERERING:
Megin Media 2013

Förord

För den oinvigde kan det kanske se ut som om Svenska Akademien, genom att ge ut Iliaden och Odysséen i sin klassikerserie, vill göra Homeros till svensk. Så är dock inte fallet. Den klassiker det nu gäller är inte de två grekiska diktverken utan Erland Lagerlöfs översättning av dem – i ursprungligt skick.

Den sistnämnda preciseringen är av vikt.

Erland Lagerlöf var något av ett tragiskt geni, en man som vid sidan av sin anspråkslösa lärargärning och sin kamp med privata demoner presterade översättningar som i sin förening av trohet mot förlagan, fin stilkänsla och rytmisk livfullhet vida överträffar alla tidigare försök. Och de var inte så få: mellan åren 1786 och 1906 utkom nio olika Homerosvarianter på svenska. Det är också talande att ingen av de tidigare översättningarna av Iliaden och Odysséen har överlevt, medan Lagerlöfs har återutgivits gång på gång och blivit läst av många generationer svenskar. Härigenom har Lagerlöfs Homeros blivit en svensk klassiker; hans översättning är en del av vårt litterära och språkliga arvegods.

Att översättningen fick så stor spridning är också – paradoxalt nog – orsak till en icke obetydlig del av det problem som denna utgåva vill rätta till. Med åren kom nämligen Lagerlöfs version av Homeros att i flera omgångar utsättas för språkliga revideringar av olika slag, i regel med det vällovliga syftet att göra verket mer lättillgängligt. Men det ackumulerade resultatet av olika utgivares mer eller mindre berättigade eller mer eller mindre klåfingriga ändringar blev till slut något som bär drag av förvanskning. Den ursprungliga översättningen har gått förlorad till följd av alla ingrepp. Tanken med denna utgåva är att göra den oförvanskade versionen av Lagerlöfs Homeros tillgänglig igen.

Peter Englund

Innehåll

Jesper Svenbro: Vendettan satt ur system IX

Odysséen 1–24 1

Efterskrift 391

Litteraturförteckning 401

Kommentarer 404

Innehållsresuméer 416

Mytologiskt lexikon 421

Ordlista 425

Vendettan satt ur system

av Jesper Svenbro

Att den som intresserar sig för 1900-talets litteratur har anledning att göra sig förtrogen med Odysséen är ett välbekant faktum: Homeros' gamla dikt om Odysseus' *Nóstos*, hans hemresa och slutliga hemkomst från trojanska kriget, är resonansbotten inte bara för två så olika romaner som James Joyces *Ulysses* och Eyvind Johnsons *Strändernas svall* utan också för Ezra Pounds *Cantos*, med den enastående öppningsdikten:

> Och vandrade ned till skeppet,
> Satte köl mot bränning, fram på gudomliga havet och
> Vi satte mast och segel på becksvarta skeppet,
> Buro får ombord, och våra kroppar,
> Tyngda av gråt, och vindar från aktern
> Buro oss utåt med buktande segel,
> Circes trollkonst, den gudabornas.
> […]

Liksom fortsättningen av »Canto I« är dessa rader ingenting annat än Pounds karakteristiska tolkning – här försvenskad av Lars Forssell – av de cirka hundra första raderna av Odysséens elfte sång:

> Men sedan komna vi voro ditner till skeppet på stranden,
> grepo vi fatt och det halade ut i gudomliga havet,
> fraktade masten och seglet ombord på vårt beckade fartyg,
> skeppade fåren så in, och därefter med sorgen i hjärtat
> stego vi själva ombord, utgjutande ymniga tårar.
> Circe, gudinnan med människoröst, den mäktiga, fagra,
> sände en segelfyllande vind, ett ypperligt följe,
> efter oss akter ifrån mot det mörkblåstammiga skeppet.
> […]

Det bör genast framhållas att Erland Lagerlöfs översättning ger en märkvärdigt korrekt uppfattning om skillnaden mellan Pounds omdiktning och den grekiska förlagan.

Pound har alltså flyttat över den elfte sången till sitt eget poetiska idiom. Av vilken anledning gör han detta? Elfte sången, Odysséens s.k. *Nékyia* ('Gravrit'), innehåller en för dikten absolut central scen, nämligen den offerscen där de avlidnas skuggor flockas kring gropen som Odysseus grävt för att stärkta av offerblodet ett kort ögonblick återvända till de levandes värld:

> … och då kommo i massa
> nerifrån Erebos' djup de hädansomnades själar:
> brudar och ynglingar sköna och gubbar, förtrogna med sorgen,
> mör i sin gladaste vår och med sorgen så ny i sitt hjärta,
> kämpar med dödliga sår efter kopparspetsade lansar,
> dräpta av Ares i krig och med blodiga rustningar alla:
> dessa kring gropen vimlade tätt uppå sidorna alla
> under ett rysligt gny, och jag greps av den bleka förfäran.

Myllret är skrämmande och ofantligt. Så möter Odysseus en lång rad skuggor ur det förflutna. Man skulle säkert kunna hävda att denna offerscen med de hädangångnas återkomst utgör figuren (allegorin eller metaforen) för Pounds eget monumentala diktverk, där inte minst 1900-talets historia med de två världskrigen frammanas. Offerhandlingen betecknar här det frammanande av det förflutna som länge varit den orfiskt-lyriska poesins särskilda uppgift.

Enligt Caesars bibliotekarie Varro fanns det nämligen »en bok av Orfeus med titeln *Lyran* som behandlade frammanandet av själen (*de euocanda anima*). Där hävdas det att själarna inte kan återvända upp från Dödsriket utan tillhjälp av en lyra.« Pound väljer alltså Odysseus' – snarare än Orfeus' – sätt att komma till tals med de hädansomnades själar. Det är inte en

betydelselös distinktion. Som Göran Printz-Påhlson med stöd i Hegels *Fenomenologi* noterat, förankras »evokationen« därmed geografiskt och grundar »platsens poesi«.

*

Men bortsett från sin ställning som ojämförlig referenstext för 1900-talets litteratur har Odysséen givetvis ett egenvärde, som också den pliktskyldigaste av läsare snart upptäcker. När Odysseus själv tar till orda hos kung Alkinoos på faiakernas ö och likt en gudabenådad sångare berättar om sina sällsamma upplevelser under hemfärden från Troja, trollbinder han inte bara sina åhörare i palatset utan även sina moderna läsare. Vi trollbinds som de:

> Så hans berättelse ljöd, och i andlös tystnad de alla
> sutto betagna av tjusning ännu i den mörknade salen.

Odysséen tycks vi alltså trots det stora avståndet i tiden kunna ta till oss nästan som en samtida berättelse om äventyr, upptäcktsfärd och hemkomst, vilket inte hindrar att dikten i sin alteritet utgör en enastående utmaning för antikvetenskapen, något som framgår av Moses Finleys klassiska men i Sverige föga uppmärksammade *The World of Ulysses* (1954), skriven på ett sätt som gör den tillgänglig också för läsare utanför specialisternas skara. Vad gör då Finley av Odysséen? Koncist uttryckt är Odysséens skald för Finley varken en historiker som berättar om den mykenska epoken eller en reporter som berättar om sin till förflutet utklädda samtid: dikten hämtar stoff och föreställningar från den långa perioden mellan den nominella tidpunkten för sin handling och sin diktares nu. Den muntliga traditionens bärare har »knådat« sitt material i generationer, för att låna Martin P:n Nilssons metafor.

Odysséen är alltså inte en historiebok. Inte heller är den en

geografibok. Frestelsen för Odysséläsare har varit stor när det gällt att identifiera diktens mer eller mindre fabelartade lokaliteter. Fransmannen Victor Bérard reste runt i Medelhavet i början av förra seklet och skaffade fram en säreget skön fotografisk dokumentation för diktens geografi, och var och en som tillbringar några morgontimmar i en klippomgärdad vik vid Medelhavet kan utan svårighet föreställa sig ett homeriskt fartyg komma inseglande. Medelhavsvärlden tycks intakt. Men den muntliga traditionen har omvandlat geografin för sina egna behov. Vi får klara oss utan Dublinbesökarens »Här var det!«.

Utan att vara historieskildring eller reportage handlar »Sången om Odysseus« emellertid om någonting som antikvetaren kan lokalisera och artikulera men som inte därför är mindre relevant för alla dem som utan yrkesmässig ambition nalkas dikten. Dess tillkomstperiod skulle, om vi följer Finley, sammanfalla med de århundraden som sett den grekiska stadsstaten ta form. Det är denna periods föreställningar och erfarenheter, inklusive de djärva kolonisationsföretagens, som vi möter i dikten, och det är bara i den meningen som dikten kan bli ett historiskt dokument. Ett idé- eller, om man så vill, mentalitetshistoriskt dokument.

*

Om Iliaden skildrar en fas av grekernas hämndetåg mot Troja, är Odysséen inte minst dikten om Odysseus' blodiga hämnd på friarna som under hans frånvaro hemsökt hans palats (detta perspektiv på dikten är självfallet av betydelse för exilförfattaren Joyce när han skriver *Ulysses*). För båda dikterna står alltså hämnden, vendettan, i fokus. I ena fallet är det kung Menelaos som förorättats av trojanen Paris och som kan påräkna stöd från ett stort antal greker vilka med ed lovat att försvara hans rätt som Helenas make. I det andra fallet förorättas Odysseus under sin frånvaro av en skara friare, som hemsöker hans palats

och vill gifta sig med hans hustru Penelope. För detta utkräver Odysseus hämnd och dödar dem, varefter de dödades släktingar i sin tur vill hämnas friarnas död. Odysseus bär för övrigt ett namn som utmärkt passar en hämnare, eftersom det betyder »den Förtörnade«. Det är hans morfar Autolykos som gett honom namnet (19:407) med syftning på att morfar själv var *odyssámenos* när han kom på besök hos Odysseus' nyblivna föräldrar. Odysseus kommer alltså i sinom tid att visa sig vuxen namnet.

Vendettan låter sig studeras i de homeriska dikterna och ställer oss inför ett samhälle där hämnden är satt i system enligt en logik som är identisk med det traditionella gåvogivandets. Varje dråp eller mord blir en »gåva« som måste återgäldas, »vedergällas«, av den dödes släktingar. Så här uttrycker sig en av de dödade friarnas fader i Odysséens tjugofjärde sång:

> Upp nu till hämnd, eller ock skall evinnerlig smälek oss drabba!
> Ty det en nesa skall bliva för oss intill senaste tider,
> om vi ej hämnas på dem, som oss mördade söner och fränder.

Odysséen är alltså inte minst en dikt om vendettan som system. Och slutligen också om vendettan *satt ur system*. De tolv döda friarnas släktingar mobiliserar sig för att hämnas sina döda anförvanter och Odysséen slutar med de båda sidornas »jämlika« sammandrabbning (Odysseus och hans män utgör till yttermera visso en grupp om tolv medlemmar).

För att förhindra att de förgör varandra ingriper stadsgudinnan Atena och sätter dramatiskt punkt för striden. Odysseus bemästrar sin vrede, vägrar att följa den determinerade väg som hans namn och hans samhälle stakar ut. Genom sitt ingripande öppnar Atena med andra ord en spricka i den gamla, traditionellt determinerade världen. Man skulle rentav kunna säga att stadsstaten, *pólis*, i det ögonblicket blir till, eftersom stadsstaten just vill frånta de enskilda släkterna rätten att beivra blodsut-

gjutelse, en rätt som stadsstaten nu vill göra till sitt eget exklusiva privilegium.

Att på detta vis sätta punkt för vendettans logik utgör, vågar man påstå, en civilisationshistoriskt viktig etapp: »Det är bättre att förlåta än att hämnas«, menade Pittakos, mer eller mindre samtida med de homeriska dikternas nedtecknande och en av Greklands s.k. »Sju vise«. Så här står det i den antika källan: »Enligt Herakleitos tillfångatog Pittakos Alkaios [poeten från Lesbos, Sapfos samtida], men släppte honom fri, med motiveringen att det var bättre att förlåta än att hämnas.« Förlåtelsen framstår som det mest avväpnande sättet att bryta den teoretiskt oändliga kedjan av vedergällningsaktioner.

För vendettans system sätts verkligen ur spel i de allra sista raderna av Odysséen, som på det viset öppnar sig mot en helt ny värld. Hädanefter blir politiken krigets – inbördeskrigets – fortsättning med andra medel. Hädanefter reglerar stadsstaten medborgarnas intressekonflikter på sitt eget sätt.

Solon – en annan av Greklands Sju vise – lagstiftar i Aten om begravningsskicket, får man lära sig; men det är inte bara så att han i besparingsnit vill begränsa den spektakulära lyxen vid begravningarna; det var på mordoffrets grav som hämnden tog sin rituella början och släkten mobiliserades. Lagstiftningen riktar sig just mot denna mobilisering och är alltså samma andas barn som »den uteblivna vedergällningsaktionen« i slutet av tjugofjärde sången. Så förnimmes det juridiska tänkandets närvaro i själva utformningen av diktens slut.

Man kan därtill läsa de *alternativa* slut som faktiskt finns dokumenterade för Odysséen som samma juridiska tänkandes successiva bearbetning av diktens tema, – intill den punkt där vår Odyssé med en obrottsligt trogen Penelope och en rättfärdigad Odysseus fixeras i skrift.

I en av de tidigare versionerna ger Penelope nämligen vika för en av friarna, i en annan förföres hon av samtliga och blir

mor till guden Pan. Men framför allt ska man förankra rättfärdigandet av Odysseus' mord i det med dikten samtida juridiska tänkandet, som gör skillnad mellan mord å ena sidan och ett dödande som kan rättfärdigas å den andra. I Aten fanns det en speciell domstol för det senare. Odysseus' hämnd kan rättfärdigas i den meningen att han som kung lidit oförrätt av friarna, och så slutar Odysséen med en »rentvådd« hjälte, även om rättshistoriker menat att hans av Tiresias förutspådda exil – med varianter – är att se som straffet för att han tagit rättvisan i egna händer. Vare därmed hur som helst: faktum kvarstår att epokens juridiska tänkande kommer till uttryck i utformningen av diktens avslutande episod.

Läst på detta sätt blir Odysséen berättelsen om demokratins tillblivelse. Att folkförsamlingens beslutsprocess dessutom tycks snarlik den homeriska krigarförsamlingens kan bara förstärka bilden av »den politiske Homeros«, som i Odysséen iscensätter inte bara den lilla folkförsamlingens överläggningar (i början av andra sången) utan även ger ett signifikativt exempel på dess *majoritetsbeslut*. Haliterses vill förmå de stupades släktingar att avstå från hämnd, eftersom Odysseus ju gravt förorättats:

> Så han talte. Då reste sig upp under skallande bifall
> flere än hälften av dem, men den övriga mängden blev stilla.

Det är med andra ord bara en minoritet av de församlade som vill hämnas. Hämnden avvisas som handlingsalternativ, ja den avskaffas rentav – genom ett majoritetsbeslut. Den högste guden Zeus är inne på samma linje och uttalar sig för att en förlikning ska komma till stånd, en förlikning med amnesti:

> Själva vi vilja av mordet, som skett uppå söner och fränder,
> plåna ut minnet, och leva de må med varandra i sämja
> likasom förr och välsignade rikt med frid och med välstånd.

Odysséen blir så berättelsen om den process varigenom politiken, fattad som en krigets fortsättning med andra medel, blir till. Vapnen faller bokstavligt talat till marken i slutscenen (i Aten blir senare bärande av vapen i stadsmiljö något som förknippas med barbari och kulturell efterblivenhet):

»Hållen då upp, Ithakensiske män, med den rysliga striden!
Gjut ej vidare blod, utan skiljen er åt nu på stunden!«
Så Athene. Då grepos de strax av den bleka förfäran,
och i sin gruvliga skräck sina vapen ur händerna släppte,
så att de föllo till jord, vid gudinnans skallande fridsrop.
Därpå begynte mot staden de fly utav kärlek till livet.

»Livet« översätter det grekiska ordet *bíotos* som vanligen har den konkreta betydelsen »livsmedel«, vilket rimmar väl med Zeus' ovan citerade amnestiprogram för Itaka (»frid och välstånd«). Men Odysseus tar upp förföljandet:

Men med förfärande skri den prövade konung Ulysses
störtade fram lik en örn, som slår ilande ner på sitt byte.
Men av Kronion då slungades ner den rykande blixten
och framför fötterna föll på gudinnan, den väldiges dotter.
Strax till Ulysses hon talade då, strålögda Athene:
»Ädle Laertesson, du mångförslagne Ulysses!
Hejda dig, sluta nu upp med den allförgörande striden,
att vittblickande Zeus, Kroniden, ej bliver dig gramse!«
Sade Athene, och glad i sin håg hennes maning han lydde.

Atena, vår hjältes ständiga följeslagarinna, hejdas av sin fars blixt och vänder sig omedelbart till Odysseus med uppmaningen att sluta upp »med den allförgörande striden«, eller mera ordagrant: »med den jämlika drabbningens tvedräkt«. »Den Förtörnade« finner sig i detta. Och övervinner därmed sin förutbestämning.

Odysséen är alltså inte bara en hemkomstens och hämndens

dikt, den blir också dikten om »vägen ut«. Noga taget är detta vad siaren Tiresias förutspått Odysseus i diktens *Nékyia*:

> Men när du sålunda friarnas flock har därhemma i huset
> dödat försåtligt med list eller öppet med eggade kopparn,
> giv dig på vandring då ut med en välgjord åra i handen,
> ända till dess att du kommer till folk, som havet ej känna.

Tiresias ger Odysseus ett tecken: när han på sin vandring av en mötande får höra att han bär på en skovel och inte på en åra, då ska han driva ner åran i marken, offra till Poseidon, vandra hem och offra till samtliga gudar:

> … Till sist, dock ej på det böljande havet,
> kommer den mildaste död och dig hädankallar ur livet
> efter en ålderdom lång, då du vissnat i lycka och folken
> blomstra omkring dig sällt. Nu har jag ditt öde förkunnat.

Därmed blir Odysseus' öde raka motsatsen till Akilles'. Om Akilles heter det ju att han antingen ska dö ung och vinna sig »oförvissneligt rykte«, *kléos áfthiton*, eller också åldras fridfullt på sitt hemlands tron utan att vinna sig ryktbarhet. Han väljer det förra alternativet. Att hans hemland heter *Fthía*, »Förvissnelselandet«, ser ut som en lycklig tillfällighet men i Akilles' fall är motsatsparet »oförvissneligt rykte« / »Förvissnelselandet« sannolikt den tematiska utgångspunkten för hela Iliaden, som Gregory Nagys undersökningar kring begreppet *kléos* tycks ge vid handen.

Odysseus blir så ett slags anti-Akilles, för vilken återkomsten till hemlandet inte sker till priset av ärelös anonymitet. Till »Sången om Akilles« formar sig därmed »Sången om Odysseus« som en antitetisk, framåtpekande kommentar.

* * *

»Vad är Homeros? På sin höjd en myt!«, utbrister Heidenstam i dikten »Namnlös och odödlig«, där den svenske poeten ger *verket* principiellt företräde framför upphovsmannen. I stället för att sätta ihop en romanartad fiktion eller en diktarbiografi i stil med dem som man redan under antiken excellerade i bör jag alltså för mitt avslutande »författarporträtt« med oförminskad energi inrikta mig på verket: Odysséen (eller Iliaden) vore enligt Heidenstam Homeros' rätta namn. Inte »Vem är Homeros?« utan »Vad är Homeros?«.

Men även om man nu ställer sig avvisande till myten om den blinde sångaren från Mindre Asien, uppenbarligen grundad i den omständigheten att *hómeros* på lokalt idiom ska ha betytt »blind«, kan man ändå i »Homeros« se namnet på den epokgörande händelse (»Vad?«) som gett oss Iliaden och Odysséen, låt vara att det är en händelse om vilken vi inte vet någonting konkret. Utan att vilja bidra till en ny mytbildning kring poeten måste vi helt enkelt postulera denna händelses realitet. En version bland talrika andra, tillhöriga en lång muntlig hexametertradition om Akilles respektive Odysseus, måste någon gång ha nedtecknats och gett oss Iliaden respektive Odysséen.

Detta antagande är inte en myt.

Det är alltså inte orimligt att heidenstamskt nöja sig med verket, som kan antas bestå av det paradoxalt bevarade slutstadiet i en lång muntlig tradition, daterbart till 700-talet f. Kr.

»Paradoxalt«, skriver jag, därför att den muntliga tradition det gäller tror sig i stånd att bevara minnet av det förflutna utan bistånd av skriftmediet. Initiativet att fixera dikterna i skrift kommer inte – som vi moderna gärna föreställer oss – inifrån den sviktande traditionen själv (»Hur ska jag ge beständighet åt min dikt?«), som tvärtom sätter sin lit till sin egen *tónos* och *mnemosýne*, till sin egen, dvs. sångarnas, »röst« och »minneskonst«, inte till sin skrivkunnighet.

Vi gör säkert klokt i att inte alltför detaljerat föreställa oss

hur detta nedtecknande av de homeriska dikterna gick till (även om jag själv, vägledd av Albert Lords forskning i den serbiska muntliga epiken, gärna tänkt mig en traditionell muntlig diktare, som för en skrivare i en för nedtecknandet lämplig rytm dikterar sina sånger). Vi bör i vilket fall som helst inte känna oss bundna av en dylik konstruktion. Däremot kan det vara på sin plats att skissera de historiska, mediehistoriska och religionshistoriska omständigheter under vilka Homeros' två väldiga dikter blivit till. Det är vad jag om ett ögonblick tänker göra.

Allra först bör det emellertid framhävas att dikterna i själva sin utformning vittnar om en tillkomstprocess, som inte är oss utan vidare uppenbar. De bär nämligen de omisskännliga spåren av den muntliga traditionens produktionssätt. Om man konsulterar en Homeroskonkordans, ser man mera åskådligt än i dikterna själva hur längre eller kortare verskomponenter, t. ex. vershalvan »den prövade konung Odysseus« (eller »snabbfotade hjälten Akilles«), ofta kommer tillbaka: det rör sig inte om självcitat utan om ett formelbaserat sätt att dikta, där formeln, detta fast konstituerade »ordpaket«, gör det möjligt för den muntligt improviserande diktaren att realisera en traditionell berättelse – på hexameter. Detta var den epokgörande slutsats som Milman Parry drog på 1920-talet och som blev utgångspunkten för hans och Albert Lords undersökningar av en samtida levande episk tradition i Jugoslavien, där de under laboratoriemässiga förhållanden kunde testa sin grandiosa hypotes.

*

Även om vi följer Heidenstams »Vad?«, måste det alltså ha funnits en mänsklig varelse (»Vem?«) som någon gång någonstans formulerade dikterna: de homeriska dikterna har inte gett upphov till sig själva. Deras nedtecknande har rimligen skett på initiativ av någon utanför sångarnas skrå, någon som värderade dessa muntliga dikter tillräckligt högt för att vilja bevara dem i

skrift. Som kanske hade intresse av att skaffa sig copyright på sångarnas prestigefyllda tradition om den grekiska bronsåldern.

Här kan det vara på sin plats att slå fast: Homeros är *inte* den mykenska epokens eller det trojanska krigets »historiker«. Historikern Homeros »är ett lik som regelbundet måste avlivas«, har Pierre Vidal-Naquet sagt. Däremot öser han ur traditioner om ett mer eller mindre avlägset förflutet och är förstås själv en eminent företrädare för dessa traditioner. Vi får tänka oss att hans dikter bär prägel av de omvälvande, s.k. »mörka« århundraden som ligger mellan den mykenska epoken och dikternas eget 700-tal, det århundrade där våra äldsta grekiska inskrifter hör hemma. Däremot är det svårt att enkelt koppla ihop den begränsade alfabetiska färdighet om vilken dessa över hela Grekland belagda, kortfattade inskrifter vittnar med den kontrasterande *flyhänthet* som är förutsättningen för nedtecknandet av den över femtontusen rader långa Iliaden.

De historiska villkoren för de homeriska dikternas tillkomst är alltså inte minst *mediehistoriska*: det är existensen av det grekiska alfabetet med dess tecken för vokaler som gör att vi i dag med anspråk på viss fonetisk trovärdighet kan uttala t.ex. den första raden i Odysséen.

Men i mediehistoriskt hänseende är Homeros inte bara förknippad med de svåra frågorna kring alfabetets äldsta historia utan även med den mediehistoria som förknippas med de redan omnämnda forskarna Milman Parry (1902–1935) och Albert Lord (1912–1991). Det var inte minst deras idéer som Marshall McLuhan (1911–1988) med enastående framgång satte i omlopp på 1960-talet, varvid min lärare Eric Havelock (1903–1988), citerad av McLuhan för sitt begrepp *the tribal encyclopedia*, hamnade i rampljuset med sin bok *Preface to Plato* (1963). I de följande årtiondenas literacy-forskning kom detta pionjärverk att hårt kritiseras men framstår fortfarande som ett väsentligt arbete inom Homeros- och Platonforskningen.

I *Preface to Plato* menar Havelock att vi måste ta Platons Homeroskritik på allvar, om vi vill förstå den brytning i det grekiska tänkandet som får Platon att vända sig mot Homeros. Platon vill grunda en diskurs, den filosofiska, där kunskapen existerar oberoende av det narrativa sammanhanget, medan det skriftlösa samhällets kunskapsförmedling var grundad på *berättelsen*, fabeln, det mytiska exemplet. På berättelsen om hämndexpeditionen, inte på reglerna för hämndens system. Homeros utgjorde detta skriftlösa samhälles encyklopedi, summan av dess vetande och sociala normer. Kunskapen är där »underkastad ett tidsförlopp«, *temporally conditioned*: den tar formen av en berättelse. I stället för en abstrakt regel i tidlöst presens får vi en traditionell berättelse i tempus för förfluten tid. Platons förkastande av Homeros var grundat i insikten att den grekiska kulturen i medialt hänseende höll på att bryta med muntligheten och att denna brytning var en förutsättning för hans egen filosofi. Nedtecknandet av Homeros' dikter hade alltså inte omedelbart desarmerat dessa. Man lärde dem utantill – fast i en helt annan anda än den gamla skriftlösa kulturens, genomsyrad av en formelbaserad improvisationskonst, som nedtecknandet omintetgjort.

*

Homeros är en diktare i en polyteistisk kultur. Polyteismen kan vi bekanta oss med i dikterna, men det är viktigt att lägga märke till att den faktiskt är operationell i invokationen, i diktarens egen åkallan av Sånggudinnan. Homeros ger oss alltså inte bara en bild av den polyteistiska religion som är hans, han utövar den i sin verksamhet som diktare. Han anropar Sånggudinnan i första raden av sina båda dikter, och när han står inför ett speciellt krävande avsnitt i Iliadens andra sång är det till samtliga Sånggudinnor han vänder sig (2:484–492). Det är noga taget Sånggudinnan som är diktens ursprung, inte diktaren som åkallar henne. Diktaren själv träder i bakgrunden. Ett

»författarporträtt« av Homeros måste därför innefatta Sånggudinnan, eftersom hon för sångaren själv är diktens obestridliga upphov. Sånggudinnan vet allt, därför att hon ser allt, och detta är inte bara meningsfullt i förhållande till hennes »blinde« tjänare. I andra sången av Iliaden citeras den självöverskattande Thamyris som ett varnande exempel på en diktare som tror sig *äga* sin sång – för vilket Sånggudinnorna straffar honom i linje med en hos Homeros mycket välartikulerad teologi, där t. ex. bågskytten på analogt sätt är beroende av bågskyttets gud Apollon för sitt pilskott. Diktarens förhållande till Sånggudinnan är sådant: Om dikten blivit en »fullträff«, är det därför att Sånggudinnan varit honom bevågen.

Samma gudinna blir långt senare, i den s. k. Aisoposbiografin, också läsarens gudinna, den inspirerade *läsningens* gudinna. Det är något att ta fasta på när man ger sig i kast med de homeriska dikterna, sprungna ur ett sammanhang som är så olikt vårt eget att läsarens uppgift till att börja med kan te sig rätt otacksam. Minns alltså: Läsaren måste vara lika »inspirerad« som någonsin den blinde sångaren själv.

Odysséen

Schöne Welt, wo bist du? – Kehre wieder,
holdes Blüthenalter der Natur!
Ach, nur in dem Feenland der Lieder
lebt noch deine goldne Spur.

SCHILLER i »Die Götter Griechenlands«

FÖRSTA SÅNGEN

Gudaförsamling. Athenes besök på Ithaka

Sångmö, sjung om den man, som fick länge i skiftande öden
irra omkring, när han Troja förstört, den heliga staden.
Många människors städer han såg och förnam deras kynne,
många de lidanden voro på hav, som hans hjärta fick utstå
under hans kamp för sitt liv och för kämparnes lyckliga
hemkomst.
Dock sina män han ej frälste ändå, hur han också försökte,
ty de förvållade själva sin död, dessa dårar, som gudlöst
åto för Helios, Himmelens son, hans heliga oxar;
också lät guden för dem deras hemkomstdag gå om intet.
10 Härom förtälj oss, o dotter av Zeus, och begynn, var dig lyster!
Alla de andra, som hade sig frälst från det bråda fördärvet,
voro nu hemma igen efter krigets faror och havets;
honom allena, som trängtade hem till sitt land och sin maka,
nymfen Kalypso höll kvar, den strålande, höga gudinnan,
inne i grottornas valv, åtrående honom till make.
Och när i tidernas välvande lopp det året var inne,
då de evärdlige honom beskärt, att till Ithaka åter
komma han skulle, var icke ens där han från farorna sluppen
fast bland de sina han var; och gudarna ömkades alla
20 utom Poseidon, ty han på den gudalike Ulysses
vredgades oavvänt, innan fädernejorden han nådde.
Guden dock gästade nu Etioperna, folket i fjärran –
vilka på två håll bygga och bo, bland människor ytterst,
några, där solen går upp, och de andra där solen går neder –,
kommen att taga emot hekatomben av tjurar och gumsar.
Där vid sin måltid satt han förnöjd, men de övriga gudar
hos den Olympiske Zeus församlade voro i salen.

Tog då till orda bland dem både gudars och människors fader,
ty i hans minne det kom, hur den ädelborne Aigisthos
30 blev av Orestes dräpt, Agamemnons frejdade telning;
honom han tänkte uppå och till gudarne talade detta:
»Ack ändå, vad de dödlige jämt uppå gudarne klaga!
Alltid de skylla det onda på oss, fast de själva med missdåd
vålla sig lidanden mer, än ödet dem någonsin ämnat;
såsom Aigisthos nu nyss emot ödets vilja till äkta
tagit Atridens gemål och dräpt honom själv vid hans hemkomst,
fastän han visste sitt bråda fördärv, ty vi gudar en varning
skickat med Hermes förut, skarpseende Argusförgörarn,
att ej föröva på konungen mord eller äkta hans maka;
40 ›ty i Orestes en gång skall Atridens hämnare komma,
när han blir vuxen till man och får längtan till fäderneriket‹:
detta var Hermes' ord, men Aigisthos lät ej sig beveka,
fastän vi menade väl, och nu alltsammans han umgällt.«
Honom svarade då strålögda gudinnan Athene:
»O Kronion, vår fader, du högste bland härskare alla!
Ja, han föll, och med rätta förvisst den mannen gick under.
Drabbe den undergången envar, som detsamma förövar!
Men i mitt hjärta det skär, när jag tänker på hjälten Ulysses,
som, från de älskade skild, sedan länge av lidanden tryckes
50 fjärran på vågomsvallade ön med den resliga skogen,
navlen på havets rund. En gudinna där äger sitt hemvist;
dotter till Atlas hon är, den illistige guden, som känner
havets samtliga djup, och som ensam håller de höga
pelarna uppe, som himmelens valv åtskilja och jorden.
Dennes dotter det är, som hos sig den bedrövade fjättrar,
medan med lena och tjusande ord hon beständigt hans öra
smeker, att Ithaka glömma han må; men Ulysses, som längtar
efter att skåda allenast den rök, som stiger mot himlen
upp från hans land, åstundar att dö. Skall då icke på dig ens
60 hjärtat bevekas, Olympiske Zeus? Eller kanske Ulysses

icke med offer dig fägnade jämt vid argiviska skeppen
borta på Ilions slätt? Vi hatar då honom du så, Zeus?«
Svarade då molnskockaren Zeus och sade till henne:
»Barn, vad var detta för ord, som dig slapp över tändernas stängsel?
Skulle väl jag då ha glömt den gudalike Ulysses,
som är bland människor främst i förstånd och de rikaste offer
bringat åt saliga gudar, som bo i himmelens rymder?
Men jordfamnarn Poseidon det är, som så ytterligt vredgas
jämt för cyklopens skull, vars öga Ulysses har bländat,
70 för Polyfemos, vidunderligt stor, vilken alla cykloper
överträffar i kraft, och han föddes av nymfen Thoosa,
dotter till Forkys, en rådande drott i det ödsliga havet,
sedan i grottornas valv i Poseidons armar hon vilat.
Därav det kommer, att nu jordskakarn Poseidon Ulysses
dödar väl icke, men jämt på hans hemfärd driver ur kosan.
Men välan! Låt oss samtliga här betänka, hur hjälten
månde nu hinna sitt hem, och Poseidon får låta sin vrede
lägga sig; icke han mäktar ju dock att de evige gudar
trotsa och ensam sig giva i strid med oss alla tillhopa.«
80 Honom svarade då strålögda gudinnan Athene:
»O Kronion, vår fader, du högste bland härskare alla!
Alltså, om detta beslut behagar de salige gudar,
att till sitt land må nu vända igen den förslagne Ulysses,
låtom oss då till Ogygias ö budbäraren Hermes,
Argusförgöraren, skicka på stund att det första han hinner
säga den fagerlockiga nymf vår oryggliga vilja,
att till sitt land må nu vända igen ståndaktige hjälten.
Själv jag begiver mig av ner till Ithakas ö för att sonen
egga till bittrare harm och jämväl till det fasta beslutet
90 genast att kalla till tings de lockiga män av Achaia
och att förvisa den friaresvärm, som för honom beständigt
slaktar hans getter och får och hans oxar med släpande fötter.

Skicka jag vill honom ock till det sandiga Pylos och Sparta
för att där spörja sig för om sin älskade far och hans hemfärd
och att förvärva sig själv ett ädelt rykte bland mänskor.«
Talade så och på fötterna strax de ovanskliga, sköna,
gyllne sandalerna band, av vilka hon svävande bäres
lätt som en vindfläkt fram över hav och oändliga jorden,
tog sin mäktiga lans med den vässade spetsen av koppar,
100 tung och stadig och lång, med vilken hon kuvar i striden
hjältarnes fylken, när vredgad hon är, den väldiges dotter;
därpå i stormande fart från Olympens toppar hon nedsteg.
Snart hon på Ithaka stod, och i porten hos konung Ulysses
trädde på tröskeln till gården hon fram med lansen i handen
och var en gästvän lik, den tafiske hövdingen Mentes.
Nu hon de trotsige friarne såg, ty de voro på gården
utanför husets dörr och förnöjde sitt sinne med stenspel,
sittande alla på skinn av de oxar, som själva de slaktat.
Brådskande sysslade där härolder och hurtiga svenner;
110 somliga blandade vatten och vin tillsammans i bålar,
somliga torkade borden utav med håliga svampar,
sättande sedan dem fram, och somliga styckade köttet.
Henne den väne Telemachos såg långt före de andra,
ty ibland friareskaran han satt med bekymmer i hjärtat,
tänkande jämt på sin frejdade far, om han månde tillbaka
någonsin komma och rensa sitt hus från friaresvärmen,
taga sitt välde igen och själv i sin boning befalla.
Där han bland friarne satt i de tankarna, såg han Athene;
genast mot porten han skyndade hän och förtrytelse kände
120 över att främlingen måste vid dörrn stå och vänta så länge,
trädde så fram, henne räckte sin hand och tog av henne lansen,
och med bevingade ord till gudinnan talte och sade:
»Hell dig, o gäst, välkommen till oss! Du må senare säga,
vilket ditt ärende är, sedan först du av middagen njutit.«
Sade, och före han gick, och hon följde, gudinnan Athene.

Men när de hade trätt in och stodo i ståtliga salen,
gick han med lansen och ställde den ner invid pelaren höga
uti det blänkande vapenställ, där en myckenhet andra
lansar stodo förut, som han ägde, den ädle Ulysses,
130 ledde gudinnan så fram till en tron, som han täckte med linduk;
snidad och präktig den var, och en pall var för fötterna
anbragt;
och åt sig själv där bredvid han ställde en prunkande länstol
långt ifrån friarnes lag, att ej främlingen skulle vid maten
vämjas, om äta han måste i lag med de stojande sällar,
och för att honom få spörja i fred om sin saknade fader.
Nu en tärna kom fram, som över ett bäcken av silver
vatten på händerna göt ur en vacker och gyllene kanna,
till att dem skölja, och flyttade fram ett glänsande matbord.
Även den ärade skafferskan kom och ställde på bordet
140 bröd och rätter i mängd och bjöd av vad huset förmådde,
medan med brickorna kom förskäraren också och frambar
stycken av allsköns stek och satte fram gyllne pokaler;
kom så en härold och passade upp, iskänkande vinet.
Trädde i salen nu in de manhaftige friarnes skara,
sättande alla sig neder i rad uppå stolar och troner.
Strax över händerna göto på dem härolderna vatten,
brödet i korgarna staplades upp av de tjänande tärnor,
bålarna ända till brädden med vin av svennerna fylldes.
Därpå de grepo sig an med de färdiga, väntande rätter.
150 Men när de stillat hade sin lust till att äta och dricka,
vände sig friarnes håg till att andra förnöjelser njuta,
nämligen dans och musik, som smyckena äro på gillet.
Sattes då cittran skön av en härold i Femios' händer,
vilken hos friarne dagligen sjöng, men allenast av nödtvång.
Skalden i strängarna grep och begynte att sjunga melodiskt,
medan Telemachos talade så till gudinnan Athene,
lutande huvudet till, att de andra ej måtte det höra:

»Främling, kanhända du vredgas på mig, om jag säger min tanke?
Dessa, de hava av sådant sin lust, av cittran och sången;
160 ej är det konstigt för dem, som för intet förtära en annans
håvor, vars vitnade ben förmultna väl redan av regnet,
liggande uppe på jord, eller vältras av vågen i havet.
Finge blott honom de skåda en dag till Ithaka hemländ,
skulle de samtliga önska sig förr att ha snabbare fötter
än att bli ännu mer rika på guld och på kostliga kläder.
Dock, han har ömkligen funnit sin död, och för oss är den trösten
ringa, att en eller annan av dem, som leva på jorden,
säger, att komma han skall, ty hans hemkomstdag blev om intet.
Men välan, mig detta nu säg och berätta uppriktigt:
170 vadan och vem är du själv? Var äger du hem och föräldrar?
Vad för ett skepp har du kommit uppå, och hur förde dig sjömän
över till Ithaka? Säg mig, vad folk de förmälte sig vara?
Ty till fots tror jag verkligen ej att du måtte ha hitlänt.
Svara mig sanningsenligt också, att jag måtte det veta,
om du för första gången är här eller redan min fader
gästat som vän, ty vårt hus besöktes av främlingar många,
därför att också min fader höll av att med människor umgås.«
Honom svarade då strålögda gudinnan Athene:
»Efter du frågar, min vän, skall jag säga dig detta helt öppet.
180 Mentes, den vise Anchialos' son, är jag lycklig att heta,
och jag är härskande drott på det sjöfartsidkande Tafos.
Nu, som du ser mig, jag lupit hitin med skepp och med manskap,
stadd uppå segling till främmande folk över blånande havet
koppar att köpa i Temesas stad för min blänkande järnlast.
Skeppet jag liggande har här på kusten ett stycke från staden
inne i Rheithrons bukt vid foten av skogiga Neion.
Käre, vi kunna berömma oss av att från fädernas tider
vara i gästvänskap, om du eljest vill fråga Laertes,

åldrige hjälten, som kommer ej mer, hör jag sägas, till staden,
190 utan på landet med krämporna dras, där han lever så avskild
med tjänarinnan den gamla till hjälp, som att äta och dricka
sätter för åldringen fram, när av mattighet domna hans leder,
medan han stapplande vankar omkring i sin sluttande vingård.
Nu kom jag hit, ty man sagt, att din fader var redan bland folket
hemma igen, men de eviges makt har då hindrat hans resa.
Ty han på jorden är ännu ej död, den ädle Ulysses,
utan han hålles väl levande kvar på en ö i det stora,
villande havets svall, sedan grymma, fientliga vildar
fått honom uti sitt våld och nu hålla väl kvar mot hans vilja.
200 Nu skall jag själv profetera för dig, vad odödlige gudar
giva mig in, och så, som jag tror att det kommer att hända,
utan att vara en siare alls eller kunnig på fåglar.
Länge åtminstone skall han ej nu från sitt älskade hemland
mera bli borta, ej ens om fjättrar av järn honom hölle,
nej, han skall hitta på råd, ty han är ju så mäkta förslagen.
Men välan, mig detta nu säg och berätta uppriktigt:
du, som är redan så stor, är du verkligen son till Ulysses?
Honom du liknar i yttersta grad med de strålande ögon
och med det huvud du har, ty vi plägade ofta att umgås,
210 innan till Troja han seglade bort, dit även de andra
främste achaierna drogo åstad på de holkade skeppen;
sedan har icke Ulysses jag sett och han mig icke heller.«

Henne Telemachos svarade då, den vettige yngling:
»Efter du frågar, min vän, skall jag säga dig detta helt öppet.
Nog har min moder sagt, att min fader han är, men omöjligt
vet jag det själv, ty sin egen börd har ju ingen bevittnat.
Ack att av ödet mig hade beskärts att få äga till fader
en av de lycklige män, som bland ägodelarna åldras!
Nu däremot lär jag hava till far, den av dödliga mänskor
220 olycksaligast är, ty det var ju om detta du frågte.«

Honom svarade då strålögda gudinnan Athene:

»Gudarne hava beskärt dig en släkt, som i kommande tider
icke skall sakna beröm, då Penelope födde dig sådan.
Men välan, mig detta nu säg och berätta uppriktigt:
vad är väl detta för gille, för fest? Och vad skall du med sådant?
Är det kalas eller bröllop? Ty ej är det sammanskottsgille.
Så de mig tyckas i övermod med det fräckaste självsvåld
sitta till bords i din sal. Envar rättänkande mänska
skulle ju harmas däråt, som de skamlösheterna såge.«
230 Henne Telemachos svarade då, den vettige yngling:
»Främling, då alltså om detta du nu mig frågar och spörjer,
vet då, att säkert har detta vårt hus ett rikt och ett aktat
varit, så länge min fader ännu satt hemma i landet.
Annorlunda likväl till vår ofärd gudarne ville,
vilka ha låtit förutan ett spår, såsom aldrig en annan,
honom försvinna. Ej skulle hans död mig bedröva så mycket,
om han i troernas land ibland krigskamraterna stupat
eller i vännernas armar fått dö, sedan kriget han slutat.
Då skulle hela achaiernas här över honom en gravhög
240 rest, och han lämnat i arv åt sin son sitt glänsande rykte;
nu av harpyornas flock blev han bortryckt utan all ära,
svunnen, ej sedd och ej spord, och åt mig blott smärta och tårar
lämnade kvar. Dock ej honom allen' min klagan och suckan
gäller, ty gudarne lagat åt mig nu ett annat elände.
Lika så många som furstar det finns uppå öarna runtom,
Same, Dulichions ö och den skogbevuxna Zakynthos,
jämte så många som här på det klippiga Ithaka härska,
lika så många sig hit till min moder som friare samlat,
ödande huset; hon själv ej visar ifrån sig så hatat
250 gifte, ej heller förmår sig därtill, och friarne sluka
hela mitt hus, och omsider mig själv de väl slita i stycken.«
Upprörd talade då strålögda gudinnan Athene:
»Skändligt! Och visst har du skäl att din bortavarande fader
sakna, som skulle sin hand på de fräcke friarne lägga.

Ack att han komme i denna minut och därborta i dörren
stode, beväpnad med sköld och med hjälm och med lansarna tvenne,
varande sådan, som honom jag såg vid vår första bekantskap,
när i vårt hus han vid bägaren satt och förnöjdes vid bordet,
då han från Mermeros' son, konung Ilos i Efyra, hemfor.
260 Ty även dit på sitt ilande skepp var han faren, Ulysses,
för att förskaffa sig dödande gift till att därmed bestryka
kopparhamrade pilarnas udd, men han fick ej av Ilos,
efter han hade försyn för de alltid varande gudar,
men av min fader han fick, ty han älskade honom av hjärtat.
Trädde blott sådan Ulysses hit in ibland friareskaran,
alla en bråddöd finge de då och en bitter förmälning.
Dock den saken ju vilar förvisst uti gudarnes sköte,
antingen återkomma han skall, eller ej, och sig hämna
uti sitt eget hus; men jag bjuder dig själv att betänka,
270 huru det lyckas dig må att friarne jaga på porten.
Väl, så giv akt på mitt ord och lägg min förmaning på hjärtat!
Kalla i morgon till ting de behjärtade män av Achaia,
giv inför alla besked och låt gudarne vara dig vittnen.
Friarne bjud, att de skingra sig åt, envar till sitt eget;
åter din moder, ifall hennes håg är benägen för gifte,
vände i huset igen till sin rike och mäktige fader;
där må de laga till bröllopsfest och bestyra om hemgift,
riklig och sådan det hövs att en älskad dotter för med sig.
Och nu ett dugande råd för dig själv, om du ville det följa:
280 rusta det yppersta skepp, du förmår, med roddare tjugu,
segla så bort för att höra dig för om din saknade fader.
Kanske en dödlig kan giva besked eller också ett rykte
når dig från Zeus, ty av sådana mest få vi människor kunskap.
Först dig till Pylos begiv och fråga gudomlige Nestor,
därpå till Sparta res hän, till kung Menelaos den ljuse,
ty av achaiernas kämpar var han den siste, som hemkom.

Spörjer du då, att han lever ännu och är stadd på sin hemfärd,
kan du väl ännu ett år uthärda att dragas med plågan,
men får du höra, att hjälten är död och mera ej finnes,
290 segla tillbaka då hem till den älskade fädernejorden,
res till hans minne en hög och fira en lysande likfärd,
som det sig skickar och bör, och låt sedan din moder förmälas.
Men när du detta har gjort alltsammans och bringat till ände,
måste du sedan av hjärta och själ dig besinna på detta,
huru det friarne lyckas dig må att förgöra i huset
öppet med våld eller också med list, ty dig alls icke anstår
att dig bete som ett barn, då ej längre du är i den åldern.
Eller har icke du hört, vilket rykte den ädle Orestes
över all jorden sig vann, då han hämnande kom och förgjorde
300 falske Aigisthos, som mördade lömskt hans frejdade fader?
Käre, var käck även du, som jag ser du är vuxen och fager,
så att dig mången må prisa ännu i de senaste släkten!
Dock, det är redan på tid, att jag vänder tillbaka till skeppet
och till kamraterna, vilka väl nu otåliga vänta.
Tänk nu på saken du själv, och lägg mina ord på ditt hjärta!«
Henne Telemachos svarade då, den vettige yngling:
»Främling, du talade detta förvisst av ett älskande sinne,
såsom en far till sin son, och aldrig skall jag det glömma.
Stanna nu ändå, jag ber dig, en stund, fast du hastar med resan,
310 så att du först får ett bad och kan vederkvickt i ditt hjärta
vända med glädje i hågen igen till ditt skepp med en gåva,
riktigt en kostlig och glänsande skön, som från mig skall dig
framgent
vara en minnesklenod, sådan gästvän giver åt gästvän.«
Honom svarade då strålögda gudinnan Athene:
»Sök ej att längre nu hålla mig kvar, då jag längtar att fara.
Men den föräring, du giva mig vill av ditt vänliga hjärta,
kan ju på återvägen jag få till att föra till hemmet.
Välj den så präktig du vill, och ej ringare bliver min genskänk.«

Sagt, och hon skyndade bort, strålögda gudinnan Athene,
320 och som en fågel i höjden försvann, men mod och förtröstan
göt hon hos ynglingen in och gjorde hans tanke på fadern
ännu mer livlig än nyss. Begrundande stod han, och häpnad
fyllde hans själ, ty en aning han fick, att det varit gudinnan.
Därpå till friarne trädde han in, den gudomlige yngling.
Där vittfrejdade sångaren kvad, och de sutto i tystnad
lyssnande till, och han sjöng om achaiernas sorgliga hemfärd,
som ifrån troernas land dem bereddes av Pallas Athene.
Men då den kloka Penelope nu, Ikarios' dotter,
hörde hans härliga sång, där hon dvaldes i ovangemaket,
330 skyndande steg hon då ned utför trappan den höga i huset;
icke allena, men följd av tvenne betjänande tärnor.
Men då hon lände till friarne fram, den härliga kvinnan,
syntes hon stanna i dörrn till den väluppmurade högsal,
höljande kindernas par med det fina och glänsande doket,
medan en tärna tog plats på vardera sidan om henne.
Därpå hon gråtande talade så till gudomlige skalden:
»Femios, många du kan ju ock andra förtjusande sånger
både om gudars och människors dåd, som av skalderna prisas;
någon av dessa då sjung, där du sitter, och medan de andra
340 dricka i tystnad sitt vin, men sluta den sorgliga sången,
vilken i djupet av hjärtat mig skär, så ofta jag hör den,
därför att ingen blev drabbad som jag av en sorg utan ände.
Sådan den älskade var, som jag saknar och minnes beständigt,
hjälten, vars rykte sig brett över Hellas och innersta Argos.«
Henne Telemachos svarade då, den vettige yngling:
»Varför, o moder skall så du förmena den älsklige skalden
att oss förnöja helt fritt, som han känner sig manad av hågen?
Icke är skalden den vållande alls, utan Zeus har det vållat,
vilken beskär, vad han vill, åt envar ibland strävande mänskor.
350 Ingen förtycka det må, att han sjunger danaernas ofärd;
städse den sången blir hållen för bäst och av människor prisad,

som med den nyaste klang kringljuder de lyssnandes öron.
Härda du måste nu sinne och själ att den höra med jämnmod.
Minns, att Ulysses den ende ej var, som gick miste om hemkomst
fjärran i Troja, ty många ju ock av de andra förgingos.
Gå nu i våningen in och dig ägna åt sysslorna dina,
vävens och sländans id, och befall tjänarinnornas skara
göra sin gärning med flit, men att orda kan männerna anstå,
främst av alla dock mig, ty min är makten i huset.«
360 Slagen av häpnad hon vände då strax till sin våning tillbaka,
under det sonens förståndiga ord på sitt hjärta hon lade.
Upp till sitt ovangemak hon begav sig med tärnornas följe,
där hon Ulysses begrät, sin älskade man, tills Athene
göt på den sörjandes ögonlock den ljuvliga sömnen.
Växte nu friarnes larm därinne i mörknade salen,
alla de brunno av lust att få dela den dejligas läger.
Tog då Telemachos ordet bland dem, den vettige yngling:
»Hören mig, trotsige män, I min moders friare alla!
Nu må vi hava i gillet vår lust, och vare här icke
370 stoj eller larm, ty en njutning det är att en sångare höra
sådan som denne, vars stämma är lik de odödlige gudars.
Åter i morgon, så snart det blir ljust, må på torget vi mangrant
samlas till ting, för att öppet besked jag må säga åt eder,
att I fån lämna mitt hus. Ja, förskaffen er andra kalaser,
tären på egna förråd och gästen i tur hos varandra!
Tycken I bäst för er själva likväl och det likar er mera,
att för en enda hans goda så här skall förtäras för intet,
hållen då på; men jag själv skall de evige ropa till bistånd.
Kanske att Zeus en dag låter vedergällningen komma,
380 och ohämnade skolen I då här i salen förgöras.«
Så han sade, och alla de då sig beto i läppen,
häpnande över Telemachos' ord, ty han talade dristigt.
Men till honom Eupeithes' son Antinoos sade:

»Nej men Telemachos! Gudarne visst måtte själva dig ingett
slika stoltserande ord och att säga din tanke så dristigt.
Måtte nu bara Kronion en slik ej också till konung
göra på Ithakas ö, fast det är ju ditt fädernerike.«
Honom Telemachos svarade då, den vettige yngling:
»Kanske du vredgas, Antinoos, nu, när jag säger min tanke.
390 Även till detta jag sade ej nej, om blott Zeus det beskärde.
Menar du kanske, att detta av allt är det värsta i världen?
Icke så illa minsann är att vara en konung. Ty skatter
hopa sig fort i hans hus, och han själv är för mera än andra.
Dock det ju finnes i mängd även andra achajiska furstar
här på vår havomsvallade ö, både unga och gamla;
någon av dem tör bli kung, då den ädle Ulysses gick under;
men i mitt hus vill jag råda och själv över tjänarne härska,
vilka i härnad förvärvats åt mig av den ädle Ulysses.«
Svarade Polybos' son Eurymachos honom och sade:
400 »Detta, Telemachos, vilar förvisst uti gudarnes sköte,
vem av achaierna konung skall bli uppå Ithakas klippö;
men i ditt hus må du själv vara herre och njuta ditt goda.
Aldrig må komma den man, så länge som Ithaka ståndar,
som mot din vilja med våld vill dig ägodelarna röva.
Men om den främmande känner jag lust att nu fråga dig, bäste,
varifrån kommen han var, från vad land han förmälte sig vara.
Var har på jorden han månne sin släkt och sin fädernetorva?
Bringade kanske han bud, att din fader är stadd på sin hemfärd,
säg, eller lände han hit i sitt eget ärende endast?
410 Vad han bröt plötsligen upp i en hast och stannade icke,
tills man fick bliva bekant! Dock såg han ej ut som en sämre.«
Honom Telemachos svarade då, den vettige yngling:
»Ack, om intet, Eurymachos, blev för min fader hans hemkomst.
Varken jag litar nu längre på bud, från evem de må komma,
heller ej aktar jag gudabesked, som min moder så ivrigt
spörjer var siare om, som hon låter till våningen kalla.

Mannen en Tafier var och från fädernas tider min gästvän.
Mentes, den vise Anchialos' son, är han lycklig att heta,
och han är härskande drott på det sjöfartsidkande Tafos.«
420 Talade så, men förstod i sin själ, att det varit gudinnan.
Friarne gåvo åt dansen sig hän och den ljuvliga sången
alla med gamman och fröjd under väntan på aftonens inbrott.
Och när de gladdes som bäst, föll aftonen på med sitt mörker;
gick då en var hem till sig, ty de längtade efter att sova.
Också Telemachos själv gick nu hän till sin kammare höga,
som på den präktiga gården var byggd invid hägnande muren;
dit till sin vila han gick med tankar så många i sinnet,
och med en brinnande fackla i hand honom följde den trogna
Eurykleia, en dotter till Ops, som var son av Peisenor.
430 Henne Laertes en gång hade köpt av de medel han ägde,
när hon var ungmö än, och tjugu oxar var priset;
likadan heder i huset hon njöt som hans älskade maka,
delte dock aldrig hans bädd, ty han skydde att kränka gemålen;
hon gick med brinnande fackla nu med, och av tärnorna alla
älskade hon honom mest, och av henne han vårdats som liten.
Ynglingen öppnade dörrn till det väluppbyggda gemaket,
satte därinne på sängen sig ner och drog av sig den mjuka
tröjan och räckte den strax åt den välförståndiga gamla.
Gumman den lade i veck och den slätade noga med handen,
440 hängde därefter på knappen den upp vid den präktiga sängen,
därpå hon trädde ur kammaren ut, och med ringen av silver
förde hon dörren igen och drog regeln före med remmen.
Där i sin fårullsfäll låg han vilande sedan och tänkte
natten igenom alltjämt på den färd, som Athene nu tillrått.

ANDRA SÅNGEN

Tinget på Ithaka

Men när i gryningen sken den rosenfingrade Eos,
reste från bädden sig fort den älskade son av Ulysses,
tog sina kläder uppå och sitt eggade svärd över skuldran
och på de glänsande fötterna band sina sköna sandaler,
trädde därefter ur kammaren ut, lik en gud till att skåda.
Nu härolderna bjöd han att strax med sin ljudliga stämma
sammanropa till tings de lockiga män av Achaia.
Höjde då dessa sitt rop, och folket sig samlade hastigt.
Men när de kommit tillstäds och alla församlade voro,
gick han till tinget åstad med kopparlansen i handen,
icke allena, men följd utav två snabbfotade hundar.
Och ett gudomligt behag göt ut över honom Athene,
och allt folket på ynglingen såg, där han kom, med beundran;
drottarne lämnade rum, och på faderns tron han sig satte.
  Därpå tog hjälten Aigyptios först till orda ibland dem,
som var den visaste man och var lutande redan av ålder.
Även av honom en son drog åstad med den ädle Ulysses
fjärran till Ilion, fålarnas bygd, på de holkade skeppen,
Antifos, krigaren båld, men honom den vilde cyklopen
dräpte i grottans valv som den siste han gjorde till kvällsvard.
Trenne han ägde ännu; den ene, Eurynomos, levde
friarnes liv, men de två förvaltade fädernegården;
aldrig han hörde dock upp att den förste begråta och sörja.
Ägnande honom en tår, han höjde sin stämma och talte:
  »Lyssnen till mig, Ithakensiske män, jag har något att säga!
Aldrig ett ting har det hållits hos oss och ej heller en sittning,
sedan den ädle Ulysses drog bort på de holkade skeppen.
Vem har då samlat oss nu? Vem känner så högt det av nöden,

antingen en av de unga det är eller en av de äldre?
30 Månne han hörde ett bud om att hären nu kommer tillbaka,
som han vill göra bekant, då han själv det tidigast hörde,
eller vill annat han föra på tal, som är viktigt för folket?
Ädel förvisso han är, den välsignade; må till hans glädje
Zeus då befrämja det goda, vadhelst han betänkt i sitt sinne!«
Sagt; och Telemachos, glad åt det lyckobådande ordet,
länge ej sittande blev, ty han kände sig manad att tala.
Upp han stod i församlingens mitt, och hans spira Peisenor
lämnade honom i hand, hans välförståndige härold.
Därpå han först hänvände sitt ord till den gamle och talte:
40 »Fjärran den mannen ej är – du skall genast förmärka det, gamle –
som har er kallat till ting; ack jag själv har de värsta bekymmer.
Varken jag hörde ett bud om att hären nu kommer tillbaka,
som jag vill göra bekant, då jag själv det tidigast hörde,
eller vill annat jag föra på tal, som är viktigt för folket,
utan min egen nöd, ty i dubbel måtto har ofärd
drabbat mitt hus; ej är nog, att min frejdade fader jag miste,
som ibland eder var konung en gång och så mild som en fader;
nu är det ännu långt värre beställt, och i grund blir fördärvat
snarligen hela mitt hus, och så mycket jag har går till spillo.
50 Friare tränga sig in på min moder emot hennes vilja,
älskade söner till dem, som de yppersta äro i landet,
men de betagits av skräck för att gå till Ikarios' boning,
där hennes fader då själv kunde bortförlova sin dotter
och henne giva åt vilken han vill, som behagade honom.
Nej, hem till oss de nu dag efter dag församla sig alla,
slakta där åt sig båd' oxar och får och frodiga getter,
hålla ett ständigt kalas och dricka det glimmande vinet
utan försyn, så att allting föröds. Ty en man det oss fattas,
sådan Ulysses var, till att hålla fördärvet från huset.
60 Själv jag förmår ju ej värja det av; helt säkert ock framgent

skall jag befinnas för svag, då jag ej är förfaren i kraftdåd.
Värna jag skulle minsann, ifall jag det mäktade bara.
Ty vad de göra, är drägligt ej mer, och mitt hus de föröda
icke på mänskligt vis. Må förtrytelse fatta ock eder!
Kännen då blygsel en gång för de människor, vilka omkring oss
här uti grannskapet bo, och bäven för gudarnas vrede,
att de ej hämnas på eder till straff för de skändliga dåden!
Vid den olympiske Zeus jag er beder och även vid Themis,
hon som ju sätter och häver vart ting, där männerna rådslå:
70 vänner, på detta nu gören ett slut och mig unnen att sorgen
bära i ensamhet, så framt ej min fader Ulysses
handlat fientligt och ont mot de harneskklädda achaier,
så att I tagen nu hämnd med att handla fientligt tillbaka
genom att egga dem upp; men för mig skulle bättre det vara,
om av er själva i stället mitt gods och min fänad förtärdes.
Vore det skövlat av er, då finge jag kanske det ersatt;
ty med bevekande ord jag i staden då skulle så länge
återkräva mitt gods, tills allting gåves mig åter.
Nu däremot I förvållen min själ oläkliga sorger.«
80 Vredgad han talade så och kastade spiran i marken,
bristande därvid i gråt, och allt folket fylldes av ömkan.
Hela den övriga kretsen satt tyst, det var ingen, som nändes
komma där fram med bestraffande ord och Telemachos klandra;
endast Antinoos höjde sin röst och svarade honom:
»Hetsige yngling, som talar så stort, vad var det du sade?
Oss vill du skymfa? På oss du försöker att sätta en skamfläck?
Kasta ej skulden för slikt på de giljande män av Achaia!
Skulden har endast din mor, som i ränker ej äger sin like.
Redan på tredje året det är och nu snart på det fjärde,
90 som hon bedrager allen' achaiernas redliga hjärtan.
Alla hon håller vid hopp och var enskild giver hon löften,
skickande bud omkring, men i hjärtat tänker hon annat.
Också ett annat svek hon begagnat, som listigt hon uttänkt.

Ställande vävstoln upp, hon vävde i ovangemaket
fint och förunderligt långt, men hon talade så till oss alla:
›Ädlingar unge, som giljen till mig, sedan död är Ulysses,
styren er längtan att få mig till brud, tills väven jag slutat,
så att ej spånaden skön må förfaras för mig utan nytta.
Svepningsskruden jag väva nu vill åt den ädle Laertes
100 innan den tiden, då smärtande död blir hans sorgliga öde.
Harm skall det väcka i folket mot mig hos så mången achaiska,
om utan svepning han lägges på bål, som förvärvat så mycket.‹
Så hon sade till oss, och vårt manliga hjärta bevektes.
Därpå hon vävde om dagarna nog på den väldiga väven,
men under nätterna rev hon den upp vid skenet av facklor.
Så har i tre års tid hon achaierna narrat med böner,
men när det fjärde gick in och horerna nalkades åter,
yppade någon av kvinnorna allt, som visste det noga,
och ertappad hon blev, när den glänsande väven hon upprev.
110 Nu hon slutade den, fast ej av sin vilja, men tvungen.
Dig ge nu friarne detta till svar, att du själv må det veta,
och för att alla achaierna ock må det höra och veta:
skicka din moder bort ur ditt hus och befall henne äkta
vem det må vara, som fadern bestämt och som henne behagar.
Men om hon länge ännu vill achaiernas söner med uppskov
plåga och tänker allenast därpå, att hon fått av Athene
skicklighet stor i de skönaste värv och ett sinne så ädelt
jämte en fyndighet slik, att vi maken ej hört om de forna
fagerlockiga viv, som levde här förr i Achaia,
120 icke om Tyro, Alkmene och sköndiademad Mykene,
därför att ingen av dem i förstånd var Penelopes like;
dock har åtminstone denna sin plan hon ej visligen uttänkt.
Ty på ditt goda, förstås, skola lika så länge de tära,
som hon står fast i det sinne hon har, vad nu gudarne henne
månde ha rått till för slag. Åt sig själv hon väl torde bereda
rykte och lov, men åt dig blott mistning av mycket ditt goda.

Vet, att vi friare varken gå bort till vårt värv eller eljest,
innan hon tager till äkta vemhelst bland achaier hon väljer.«
Honom Telemachos svarade då, den vettige yngling:
130 »Det är omöjligt, Antinoos, dock att förjaga ur huset
den, som mig fostrat och fött, och min fader är fjärran i världen –
lever han eller är död? – och det bliver mig vanskligt att gälda
allt åt Ikarios, om jag nu själv bortsänder min moder.
Ont får av fadern jag lida därför, och även en gudom
skickar mig ont, ty min mor skall de hemska erinnyer kalla,
när hon går bort ur mitt hus; och av människor drager jag klander
över mig: därför skall aldrig av mig uttalas det ordet.
Men om ert eget sinne likväl nu är fattat av blygsel,
dragen då bort ur mitt hus och förskaffen er andra kalaser,
140 tären på egna förråd och gästen i tur hos varandra!
Tycken I bäst för er själva likväl och det likar er mera,
att för en enda hans goda så här skall förtäras för intet,
hållen då på; men jag själv skall de evige ropa till bistånd.
Kanske att Zeus en dag låter vedergällningen komma,
och ohämnade skolen I då i palatset förgöras.«
Så var Telemachos' svar. Vittblickande Zeus honom sände
högt ifrån bergets topp två örnar, som flygande kommo.
Lugnt till en början de svävade fram med den blåsande vinden,
bredande vingarna ut och sig hållande tätt till varandra;
150 men när de mitt över tinget nått fram och den sorlande mängden,
flögo de kretsande runt och slogo med vingarna häftigt,
medan på folket de blickade ned och bebådade ofärd;
sedan därefter varandra de klöst uppå halsar och huvud,
flögo åt höger de ilande bort över husen och staden.
Folket av häpnad betogs vid synen av fåglarna tvenne,
övervägande strax, vad märkligt som månde nu tima.
Tog då till orda bland dem Halitherses, åldrige hjälten,

Mastors son; han var den, som säkrast av hela sin samtid
fågeltecken förstod och tolkade varslenas mening.
160 Denne besinningsfull tog till orda ibland dem och talte:
»Lyssnen till mig, Ithakensiske män, jag har något att säga!
Främst skall det bliva för friarne dock, som jag detta förkunnar:
ofärd vältrar sig in emot dem, ty ej länge Ulysses
skall från de sina bli borta. Vem vet, om han icke kanhända
redan är nära och stämplar fördärv och död åt dem alla?
Ingen då frälsas, och många jämväl av oss andra få lida
här på vår fjärran synliga ö. Låt oss därför betänka,
hur vi må friarne stävja i tid; och må även de själva
äntligen sluta, ty detta försann skall bekomma dem bättre.
170 Ej som en oerfaren jag spår, ty jag vet, vad jag säger,
och jag vill mena, att allt för Ulysses har gått i fullbordan
så, som jag förutsade den dag, då argivernas kämpar
drogo till Ilion bort och med dem den förslagne Ulysses,
att efter lidanden många, med hela sitt manskap förlorat
skulle på tjugonde året han sist, för var människa okänd,
komma till hemmet igen; nu detta går allt i fullbordan.«
Svarade Polybos' son Eurymachos honom och sade:
»Gubbe, nu skulle du laga dig av och för barnen därhemma
sia ett tag, så att ingenting ont må bekaja dem framgent.
180 Men om det här kan jag själv långt bättre än du profetera.
Fåglar det vimlar ju av, som inunder den lysande solen
flyga på himmelen kring, men ej alla bringa de varsel.
Fjärran i världen Ulysses förgicks, och om bara du också
hade med honom förgåtts! Då sluppe man siarepladdret,
och du ej eggade upp Telemachos nu i hans vrede,
fikande efter en skänk åt ditt hus, som du hoppas han giver.
Men jag skall säga dig nu, och det ordet skall bliva besannat:
om du, så gammal och grå, och som skådat så mycket av livet,
längre försöker med snack att förleda den yngre till ilska,
190 skall för det första han själv få blott ytter värre att lida

utan att mäkta ändå emot friarne göra det minsta;
men du, gamle, skall dömas till plikt, som du bliver förtvivlad
över att gälda; det bliver för dig en smärta, som kännes.
Men för min egen del vill Telemachos öppet jag råda,
att han befaller sin mor att begiva sig hem till sin fader;
där må de laga till bröllopsfest och bestyra om hemgift,
riklig och sådan det hövs att en älskad dotter för med sig.
Aldrig lär slutas förut, som jag tror, av achaiernas söner
deras besvärliga friarevärv, ty vi rädas då ingen,
200 varken Telemachos själv, fastän övermåttan så talträngd,
heller ej vårda vi oss om det siaresnack, som du gamle
pladdrar i väder och vind, och som gör dig blott mera förhatlig.
Illa för honom skall ödas hans gods, och aldrig det ersatt
bliver, så länge som hon för achaiernas söner sitt bröllop
bara förhalar, när själva vi dock gå och vänta och tävla
dag ifrån dag om den härligas hand och till övriga kvinnor
vända oss icke, dem lätt för envar skulle vara att vinna.«

Honom Telemachos svarade då, den vettige yngling:
»Hör då, Eurymachos själv och I övrige friare bålde!
210 Ej om den saken till er vill jag vidare tala och bedja,
eftersom gudarne känna den väl och achaierna alla.
Given mig bara ett seglande skepp och roddare tjugu,
som kunna föra på resa mig hän både bort och tillbaka.
Ty jag till Sparta vill fara åstad och det sandiga Pylos;
där vill jag spörja mig för, om min saknade fader ej avhörts.
Kanske en dödlig kan giva besked eller också ett rykte
når mig från Zeus, ty av sådana mest få vi människor kunskap.
Spörjer jag då, att han lever ännu och är stadd på sin hemfärd,
kan jag väl ännu ett år uthärda att dragas med plågan,
220 men får jag höra, att hjälten är död och mera ej finnes,
seglar tillbaka jag hem till den älskade fädernejorden,
reser åt honom en hög och firar en lysande likfärd,
som det sig skickar och bör, och förmäler därefter min moder.«

Så han sade och satte sig ner, och bland folket då uppstod
Mentor, en trogen kamrat till den frejdade konung Ulysses.
Honom betrodde han hela sitt hus, när på skeppen han bortfor,
allting att hålla vid makt och att lyda allenast den gamle.
Denne besinningsfull tog till orda ibland dem och talte:
»Lyssnen till mig, Ithakensiske män, jag har något att säga!
230 Vare ej någonsin mera en kung, som fått spiran att bära,
mild till sinnes och vänlig och huld och en vän av det rätta,
utan må alltid han vara tyrann och begiven på illdåd,
eftersom ingen det finns, som den gudalike Ulysses
minns bland det folk, som han styrde en gång så mild som en fader.
Ej de manhaftige friarne dock vill jag klandra så mycket,
fast våldsgärningar jämt de föröva av argaste sinne,
ty de sitt huvud ju sätta på spel, då de drista att våldsamt
plundra Ulysses' hus, den de mena ej mera skall komma.
Men på det övriga folket dess mer är jag vred, ty I alla
240 sitten och tigen, och ej med ett ord I bestraffen och stävjen
friarnes hop, fast de äro så få och I själve så många.«
Honom Euenors son Leiokritos svarte och sade:
»Mentor, du barske, du stollige man, vad var det du sade?
Jaså, du manar till kamp emot oss? Men det lärer bli vanskligt
att ifrån gillet fördriva de män, som ju äro långt flere.
Ja, om så också Ulysses själv, Ithakensiske hjälten,
komme och funne till bords i sitt hus oss friare bålde,
och han då toge sig för att försöka oss driva ur salen,
skulle ej ringaste fröjd av hans hemkomst njuta hans maka,
250 hur hon ock längtat, ty där han sin död skulle snöpligen finna,
när han mot mängden sig gåve i strid. Som en dåre du talar.
Skingre sig folket nu åt, och gånge envar till sin syssla!
Honom skall nog till hans färd Halitherses förhjälpa och Mentor,
vilka från tidiga år hans fädernevänner ju äro.

Men, som jag tror, blir han sittande kvar här på Ithaka länge,
lyssnande blott efter bud, och lär aldrig bli färdig med resan.«
Talade detta och löste så upp församlingen hastigt.
Folket sig skingrade åt och gick hem, envar till sitt eget,
men till den ädle Ulysses' hus gick friareskaran.
260 Men för sig själv gick Telemachos bort till stranden av havet,
tvådde i skummande våg sina händer och bad till Athene:
»Hör mig, du himmelske gud, som i går besökte min boning,
och som mig bjöd med ett skepp över blånande rymden av havet
segla att efterhöra min far, som är borta så länge!
Ack, nu bliver det allt av achaierna endast förhalat
och utav friarne mest, de övermodige sällar.«
Bedjande talte han så; då nalkades honom Athene,
varande Mentor lik till gestalt och även till stämma,
och med bevingade ord hon till ynglingen talte och sade:
270 »Käre, ej framgent heller du feg skall befinnas och tanklös,
då ju din faders dugande kraft, o Telemachos, ingöts
även hos dig, slik man som han var uti ord och i gärning;
därför skall ej bli om intet din färd och ej heller förgäves.
Hade ej hjälten dig fött och Penelope vore din moder,
aldrig jag hoppades då, att du bringar till slut vad du ämnar.
Sällan man söner ju ser, som bli lika så goda som fadern,
mestadels sämre de bli, blott ett fåtal bättre än fadern.
Men då ej framgent heller du feg skall befinnas och tanklös,
och då du lider ej brist på Ulysses' förslagenhet heller,
280 äger förvisso du hopp att ditt värv kunna föra igenom.
Därför bekymra dig ej om vad friarne vilja och tycka!
Dårar de äro, som varken förstånd eller samvete äga,
ana ej heller sin död och den svarta förgörelsens öde,
som skall nu drabba dem snart och på samma dagen dem alla.
Länge du vänta ej skall på den resa, du längtar att göra;
sådan en fädernevän du äger i mig, som skall skeppet
ställa i ordning åt dig och skall själv uppå resan dig följa.

Gå du tillbaka nu hem och dig blanda i friarnes samkväm;
laga i ordning för resan vår kost i ordentliga käril,
290 vinet i krukor och männernas märg, det närande kornmjöl,
packat i tätaste säckar av skinn. Jag samlar bland folket
strax frivilliga följesmän, och skepp det ju finnes
runt här på kusten av Ithakas ö, både nya och gamla;
därav det yppersta väljer jag ut, och därefter vi hastigt
göra det klart och begiva oss av på oändliga havet.«

Sade Athene, den dotter av Zeus; men Telemachos dröjde
länge på stranden ej mer, när han gudomens stämma förnummit.
Strax till palatset han skyndade hem med bekymmer i hjärtat;
hemma i huset han fann de manhaftige friarne syssla,
300 flående skinnet av får och svedande svin uti hallen.
Gick då Antinoos fram med ett skratt till Telemachos' möte,
kramade honom i hand och till ynglingen talte och sade:

»Hetsige yngling, som talar så stort, låt icke ditt hjärta
vidare ruva på ont, det vare sig ord eller gärning,
utan var lustig och kom som förut nu att äta och dricka!
Och alltsammans det där skola nog dig achaierna skaffa,
skepp och en utvald roddareflock, och till heliga Pylos
kan du begiva dig snart för att efterhöra din fader.«

Honom Telemachos svarade då, den vettige yngling:
310 »Nej, mig omöjligt, Antinoos, är att med lugn ibland eder,
trotsiga, sitta till bords och njuta behagligt min trevnad.
Är det kanhända ej nog, att I friare länge tillförne
skövlat en mängd av mitt ädlaste gods, när jag ännu var liten?
Nu, då jag redan är stor och båd' hör och begriper vad andra
människor säga, och modet alltjämt mig växer i bröstet,
skall jag försöka att skicka på er den förgörande döden,
sedan i Pylos jag skaffat mig hjälp eller också här hemma.
Ja då, jag reser, den färden, jag sagt, skall om intet ej bliva,
fast jag får låna mig skepp; ty jag äger ju icke ett fartyg
320 eller ett roddarelag; så tycktes er bättre väl vara.«

Sade och drog ur Antinoos hand sin egen med lämpa.
Friarne hade i huset nu brått med att laga sin måltid,
medan de gjorde av ynglingen narr med försmädliga stickord.
Någon då yttrade så av de övermodige unge:
»Visst ja, nu stämplar Telemachos död kantänka emot oss.
Antingen tar han försvarare med från det sandiga Pylos
eller ock ända från Sparta, ty se, han är ivrig förskräckligt,
eller han ämnar sig hän bort till Efyras bördiga nejder
för att förskaffa sig hem därifrån livsödande gifter,
330 som han kan lägga i bålen en dag att oss alla förgöra.«
Yttrade också en ann' av de övermodige unge:
»Ja, men vem vet, om nu icke han själv på det rymliga skeppet
irrar omkring och förgås, som Ulysses, långt från de sina?
Så han ju skulle minsann än vidare öka vårt omak,
tills vi fått dela så mycket han har; men själva palatset
skulle åt modern vi lämna och den, som med henne sig gifter.«
Sådant var friarnes tal; men han själv steg ner i sin faders
källare rymlig och hög, där hopar av guld och av koppar
gömdes och kläder i skrin och en myckenhet doftande olja.
340 Jättekrukor med vin, som var gammalt och ljuvligt att dricka,
stodo där stödda mot väggen i rad med gudomliga drycken
ouppblandad ännu i förvar, ifall nånsin Ulysses
komme till hemmet igen, om ock efter lidanden många.
Flygeldörrar av starkaste slag och med stadiga reglar
kammaren stängde igen, och därinne en fatabursgumma
dagar och nätter höll till och vaktade allting med omsorg,
Eurykleia, en dotter till Ops, som var son av Peisenor.
Henne Telemachos kallade in uti kammarn och sade:
»Hör, mor lilla, häll upp uti dubbelörade krukor
350 ypperligt vin, det bästa som finns näst det, som du gömmer
blott för den olycksalige än, ifall nånsin Ulysses
kommer tillbaka, den ättling av Zeus, trots dödar och faror.
Fyll tolv krukor därav och sätt locken stadigt på alla;

packa in kornmjöl se'n uti välhopsömmade säckar,
tjugu mått av det finaste mjöl, som är krossat i kvarnen.
Tala för ingen det om och håll allting färdigt och samlat,
så skall i afton jag hämta det bort, så snart som min moder
stiger i övervåningen upp för att gånga till vila.
Ty jag till Sparta vill fara åstad och det sandiga Pylos;
360 där vill jag spörja mig för, om min saknade fader ej avhörts.«
Sagt, men i jämmer brast ut Eurykleia, hans kärliga amma,
och med bevingade ord hon klagande talte och sade:
»Älskade barn, men hur kunde du dock uppå sådana tankar
falla, och varför vill bort du begiva dig fjärran i världen,
du vår älskling, vårt allt? Ty Ulysses långt från sitt hemland
borta bland främmande mänskor förgicks, den gudarnes ättling.
Reser du bort, skola friarne strax dig bereda det värsta,
taga försåtligt ditt liv och skifta din egendom själva.
Stanna då hemma i lugn på ditt gods! Du behöver ju icke
370 slita så ont eller irra omkring på det ödsliga havet.«
Henne Telemachos svarade då, den vettige yngling:
»Lugna dig, mor! Ty ej utan en gud har jag detta beslutat.
Svär mig, att icke du talar det om för min älskade moder,
innan en elva dygn eller tolv fått hinna förlida,
eller hon själv har mig saknat och hört, att jag rest mina färde,
så att sin dejliga hy hon ej måtte fördärva med tårar.«
Sade, och gumman högtidligen svor vid de evige gudar.
Men då hon så hade svurit och gått den äskade eden,
skyndade strax hon åstad och på krukorna hällde upp vinet,
380 packade också in mjöl uti välhopsömmade säckar,
medan Telemachos åter gick in till friarnes samkväm.
Nu var på annat betänkt strålögda gudinnan Athene;
inne i staden hon vandrade kring i Telemachos' skepnad,
trädde till vännerna en efter en med sin bön och sin maning,
att de, när mörkningen kom, skulle samla sig nere vid skeppet;
men av Noemon, Fronios' son, hon bad att få låna

hans snällseglande skepp, och han lovade henne det villigt.
Solen sänkte sig ner och vägarna höljdes av mörker.
Genast han skeppet då halade ut och förde därefter
390 hela den redskap ombord, som de toftade skeppen ju bära,
och det förankrade ytterst i hamn, och det hurtiga manskap
kom och församlades dit, som gudinnan envar hade manat.
Nu var på annat betänkt strålögda gudinnan Athene;
hän till den ädle Ulysses' palats hon ställde sin kosa;
där över friareskaran hon göt den ljuvliga sömnen,
gjorde de drickande yra och bägaren slog dem ur handen.
Alla till staden de bröto då upp för att sova, och ingen
längre satt kvar, sedan sömn över ögonlocken sig sänkte.
Men till Telemachos talade nu strålögda Athene,
400 sedan hon kallat förut honom ut ur den präktiga salen,
och hon var Mentor lik till gestalt och även till stämma:
»Skynda, Telemachos, kom! Dina följeslagare alla
rustade sitta vid årorna re'n och förbida ditt uppbrott.
Därför åstad! Låt oss vidare ej med vår resa förhala.«
Talade Pallas Athene, och strax hon begynte att före
gånga med ilande steg, och han följde gudinnan i fjäten.
Men när de voro så komna dit ner till skeppet och havet,
funno på stranden de där det fagerhåriga manskap.
Tog då till orda bland dem den käcke Telemachos genast:
410 »Kommen nu, vänner, och hämten vår kost! I palatset
därhemma
ligger den samlad till reds. Ej anar min moder det minsta,
ej tjänarinnornas flock; blott en enda har reda på saken.«
Sade och vandrade före dem själv, och de övriga följde.
Nu alltsammans de hämtade ned och på toftade skeppet
stuvade in, som dem bjöd den älskade son av Ulysses.
Därpå ombord Telemachos steg, och Athene gick före;
borta i aktern hon satte sig ner, och vid sidan av henne
satte sig han, och hans män nu akterlinorna löste,

stego så själva ombord och vid årorna satte sig neder.
420 Förlig och gynnande vind strålögda Athene dem sände,
vinande västan, som susade fram över blånande havet.
Och sina vänner Telemachos bjöd med befallande stämma
fatta i stänger och tåg, och hans maning lydde de alla.
Masten av fura de lyftade upp och den ställde i hålet
ned genom mitteltoften och fast den med vanterna gjorde,
hissade skinande seglet så upp med repen av oxhud.
Vinden i seglet for smattrande in, och böljan kring stäven
svallande hävdes och brusade starkt för det gående skeppet,
och i en ilande fart uppå böljorna lopp det sin bana.
430 Nu allt tågverk bundo de upp på det ilande, svarta
skeppet och satte fram bålar med vin, till bräddarna fyllda,
gjutande dryckesoffer därav åt de evige gudar,
främst av alla likväl åt Zeus' strålblickande dotter.
Natten gick hän, och det grydde till dag, och de seglade
ständigt.

TREDJE SÅNGEN

I Pylos

Solen sprang upp ur det glänsande hav från sin nattliga vila
åter på himmelens valv för att lysa odödlige gudar
och de förgängliga människors ätt på den bördiga jorden.
Nu emot Pylos de stävade in, den vackert bebyggda
Neleusstaden. Dess folk just offrade ute på stranden
tjurar av helsvart färg åt dunkellockig Poseidon.
Nio där voro de offrandes lag, fem hundra i varje
sutto, och nio var tjurarnas tal, som de offrat i varje.
Innanmätet de smakt och förbrände nu låren åt guden,
10 just som de kommande styrde i land med det präktiga skeppet,
bärgade segel, förtöjde det väl och trädde på stranden.
Ned ifrån skeppet Telemachos steg och Athene gick före;
vände till honom sig då strålögda Athene och sade:
»Nu, Telemachos, gäller att blyg ej vara det minsta.
Därför du farit ju hit över hav för att här om din fader
spörja, hur döden han fann, och var jorden den älskade gömmer.
Alltså gå dristligen fram till hästbetvingaren Nestor,
låtom oss efterforska vad råd han förborgar i bröstet;
bed honom innerligt du, att han låter dig sanningen veta!
20 Lita du kan på hans ord, han är övermåttan förståndig.«
Henne Telemachos svarade då, den vettige yngling:
»Mentor, hur dristar jag dock? Hur skall jag mig närma den gamle?
Jag är så litet försökt uti konsten att orda förståndigt;
och det går heller ej an, att en ung utfrågar en åldring.«
Honom svarade då strålögda gudinnan Athene:
»Somligt med eftertanke skall själv du, Telemachos, finna,

somligt skall givas dig in av en gud, ty det tror jag då säkert,
att du ej föddes och fostrades upp i de eviges ogunst.«
Talade Pallas Athene, och strax hon begynte att före
30 gånga med ilande steg, och han följde gudinnan i fjäten
fram till de pyliske män, där i offerskaror de sutto.
Där satt Nestor i sönernas krets, och av svennerna runtom
lagades köttet, här stektes det re'n, där stacks det på spetten.
Och när de fingo nu syn på de främmande, kommo de mangrant,
räckte till hälsning sin hand och bjödo dem in till att sitta.
Främst ibland alla Peisistratos kom, den sonen av Nestor,
tryckte dem bägge i hand och lät dem vid festliga gillet
sätta sig ner på den sandiga strand uppå mjukaste fårskinn
hos Thrasymedes, hans bror, och hos Nestor, hans vördade fader,
40 därpå han stycken dem gav utav innanmätet och islog
vin i en gyllne pokal, och nu välkomnande talte
Pallas Athene han till, den dotter av Zeus med egiden:
»Bed nu, o främling, en bön till den mäktige drotten
Poseidon!
Hans är det offermål, som mötte er här vid er ankomst.
Men när av vinet du stänkt och bedit en bön, som det bör sig,
räck åt din vän jämväl pokalen med ljuvliga vinet,
att han må offra; jag tänker han ock till odödlige gudar
beder, ty gudarnes hjälp vi människor alla behöva.
Dock är han yngre än du, vid min egen ålder allenast;
50 därför jag räcker nu först åt dig själv den gyllne pokalen.«
Sade och gav henne bägarn i hand med det ljuvliga vinet.
Glad var Athene att se, hur den unge var vettig och rättvis,
eftersom först henne själv han räckte den gyllne pokalen.
Därpå hon innerligt bad till den mäktige drotten Poseidon:
»Hör vår bön, jordfamnande gud, du starke Poseidon,
och förvägra du ej att giva oss det, som vi bedja!
Främst må åt Nestor själv och hans söner du lycka beskära,
sedan åt alla de övriga ock, som bo uti Pylos,

gälda en fröjdfull lön för den härliga festhekatomben.
60 Äntligt förläna åt mig och Telemachos lycka i värvet,
som fört oss hit över hav, och att lyckligen lända till hemmet.«
Bedjande talte hon så, och själv uppfyllde hon bönen.
Därpå den härliga dubbelpokal hon Telemachos räckte;
sammalunda då bad den älskade son av Ulysses.
Sedan de ryggradsköttet nu stekt och det dragit av spetten,
fingo de alla sin del och höllo en lysande måltid;
men när de stillat hade sin lust till att äta och dricka,
började orda bland dem vagnskämpen Gereniske Nestor:
»Nu kan det bättre gå an, sedan gästerna njutit av maten,
70 att man dem frågar och spörjer sig för, vad männer de äro.
Vilka väl ären I, män, och vadan på böljorna komna?
Idken I handelsfart, eller seglen I endast på måfå
kring som en vikingaskara på hav? Ty sådana ströva,
sättande livet på spel, för att plundra på främmande kuster.«
Honom Telemachos svarade då, den vettige yngling,
dristig numera, ty mod i hans bröst göt själva Athene,
för att han måtte nu spörja sig för om sin saknade fader
samt förvärva sig själv ett ädelt rykte bland mänskor:
»Nestor, du Neleus' son, du achaiernas ära och stolthet!
80 Vadan vi äro, du frågar oss om, och jag skall det förtälja.
Komna vi äro från Ithakas stad vid foten av Neion,
ej i offentligt värv, men i enskilt ärende endast.
Ute på spaning jag är att få höra ett ord om min fader,
hjälten Ulysses, den frejdade drott; med dig, har man sagt mig,
drog han i härnad en gång och förhärjade troernas kungsstad.
Ty om de övriga alla, som stritt emot troernas skaror,
har det försports, var envar gick den rysliga döden till mötes,
men om Ulysses' död lät Zeus vart rykte förstummas.
Ingen det finns, som kan säga bestämt, var döden han mötte,
90 antingen uppe på land han av fiendemänner förgjordes,
eller i havet förgicks, Amfitrites böljande rike.

Därför jag kommer och famnar ditt knä, om du ville mig säga
allt vad du vet om hans sorgliga död, om du kanske med egna
ögon var vittne därtill eller hört av en annan förtäljas,
huru den irrande dog, som till jämmer blev född av sin moder.
Ej av försyn må du mildra ditt tal och ej heller av ömkan,
utan mig öppet förtälj, hur synen mötte ditt öga!
Ack, jag beder: så sant som Ulysses, min frejdade fader,
nånsin i råd eller dåd dig ärligen höll, vad han lovat,
100 fjärran i troernas land, där achaierna ledo så mycket,
drag dig till minnes nu allt och det sanningsenligt berätta!«
Honom svarade då vagnskämpen Gereniske Nestor:
»Alltså du kallar upp minnet, min son, av den jämmer, som drabbat
fjärran i troernas land achaiernas modiga söner,
vare sig ute på blånande djup uppå skeppen vi drogo
strövande kring efter byte, varthelst som oss förde Achilles,
eller i marken vi käckt kring Priamos' mäktiga kungsstad
troerna gingo till livs. Där föllo de tappraste alla,
där är den stormande Ajas lagd, där ligger Achilles,
110 där Patroklos, hans vän, som i råd var de eviges like,
där min älskade son, Antilochos, manlig och ädel,
han som i loppet var snabb och i striden käck som den bäste.
Lidanden andra sig sällade till; vem vore väl mäktig,
vem bland dödliga människors barn att förtälja dem alla?
Nej, om du stannade kvar fem år eller sex för att fråga
om all den jämmer, som där fingo lida de ädle achaier,
skulle du tröttna förut och vända tillbaka till hemmet.
Ty under nio års tid utan rast vi beredde dem ofärd,
brukande allsköns list, och med nöd gav Kronion oss seger.
120 Ingen där någonsin fanns, som vågade sig med Ulysses
mäta i klyftiga råd, ty han alla achaierna vida
överglänste i allsköns list – din fader, om hjältens
son du nu verkligen är; mig häpnad betar vid din åsyn;

också i talet du honom är lik; vem skulle ha väntat
att av en yngling få höra så klokt och så passande talas?
Aldrig det hänt, att Ulysses och jag under alla de åren
söndrade voro i furstarnes råd och ej heller på tinget,
utan med enig själ vi betänkte med klokhet och insikt,
vad i argivernas sak vore yppersta sättet att handla.
130 Men när vi hade förstört högt liggande Priamosstaden,
stigit på skeppen ombord och en gud achaierna skingrat,
då vart Zeus i sitt sinne betänkt att en jämmerlig hemfärd
giva argivernas här, ty besinningsfulla och kloka
alla ej voro, de drabbades ock av fördärvet så många.
Svårt Athene dem slog i sin harm, den väldiges dotter,
eggande upp Atriderna två mot varandra att kivas.
Hela achaierhären till tings de nu kallade bägge
både mot skick och förstånd, ty redan dalade solen,
och där kommo de tyngda av vin, achaiernas söner.
140 Drottarne yppade strax, av vad orsak folket de samlat.
Först Menelaos stod upp och befallde achaierna alla
tänka på återfärd över havets väldiga ryggar;
dock det ej likade alls Agamemnon, som önskade hellre
hålla achaierna kvar och med heliga festhekatomber
söka förtaga den gruvliga harm, som gripit Athene,
dåren, som icke förstod, att gudinnan ej var till att blidka,
efter ej skiftar i hast de evärdlige gudarnes sinne.
Medan med skymfande ord de nu stodo och stredo, de båda,
sprungo från sätena upp de harneskklädde achaier
150 under förfärande larm, ty de samsades ej om beslutet.
Natten igenom vi lågo där se'n och fientliga planer
ruvade ut mot varandra, ty Zeus nu oss ville fördärva.
Gryningen kom, och en mängd sina skepp i det heliga havet
drogo och fraktade godset ombord och de gördlade kvinnor.
Hälften av hären likväl, som härdade fram i sin mening,
där hos Atriden förblev, folkskarornas mäktige herde,

medan vi övriga gingo ombord och började färden.
Strykande gick det, en gud utjämnade sväljande djupet.
Tenedos hunno vi snart och åt gudarne bragte ett offer,
160 trängtande hem, men Kronion ej än oss förunnade hemfärd,
grym i sin vrede, men väckte på nytt en förödande söndring.
Somliga vände där om med de dubbelstävade skeppen –
alla som hade till drott den förslagne och kloke Ulysses –
för att bevisa sin tjänst åt Atreus' son Agamemnon.
Jag däremot med samtliga skepp, som jag hade i flottan,
flydde, enär jag förstod, att en gud oss lagade ofärd;
flydde ock Tydeus' krigiske son och kamraterna pådrev.
Senare följde oss ock ljushårige kung Menelaos,
vilken på Lesbos oss hann, när vi plägade råd om vår långfärd,
170 antingen styra vi borde nu norr om det bergiga Chios,
rakt på Psyrias ö och behållande Chios till vänster,
eller ock söder om Chios, förbi vid det stormiga Mimas.
Nu om ett tecken vi bådo en gud, och ett sådant han sände
och oss befallde att styra vår kurs mot Euboia och skära
tvärs över havet vår väg för att hastigast komma ur faran.
Upp nu blåste en vinande vind, och ilande löpte
skeppen på fiskrik stråt, och följande natt vid Geraistos
lade vi till, och en mängd lårstycken vi brände av tjurar
strax åt Poseidon, ty stor var den överseglade havsrymd.
180 Fjärde dagen det var, när Tydeus' son Diomedes,
hästomtumlaren, lät sina män med de präktiga skeppen
landa i Argos; men själv jag till Pylos styrde, och vinden
mojnade ej, sedan guden en gång hade sänt den att blåsa.
Så kom jag hem, och ej var mig bekant om de andra achaier,
vem som där frälstes, och vem som förgicks, och ej vet jag det
säkert.
Men vad av andra jag hört, medan hemma jag suttit i huset,
det skall jag allt, som sig bör, dig berätta och intet fördölja.
Lyckligen nådde sitt hem Myrmidonerna, starka i spjutstrid;

hjälten Achilles' lysande son dem förde tillbaka;
190 Poias' frejdade son Filoktetes var lika så lycklig;
och hem till Kreta Idomeneus kom med alla de kämpar,
vilka ur kriget sig frälst, ty sjön bortrövade ingen.
Men om Atriden I själva nog hört, fastän boende fjärran,
hur han kom hem, hur sin rysliga död han ljöt av Aigisthos.
Men förvisso, sitt dåd har den mannen fått ömkligen sona.
Därför hur gott, om den döde en son lämnat efter i livet,
vilken kan kräva ut hämnd, som Orestes tog hämnd uppå honom,
falske Aigisthos, som mördade lömskt hans frejdade fader.
Käre, var käck även du, som jag ser du är vuxen och fager,
200 så att dig mången må prisa ännu i de senaste släkten!«
Honom Telemachos svarade då, den vettige yngling:
»Nestor, du Neleus' son, du achaiernas ära och stolthet!
Ja i sanning, han hämnade sig, och hans lov skall förkunnas
vitt av achaiernas folk och skall ljuda bland kommande släkten.
Ack att jag själv med en likadan kraft vore rustad av gudar
för att på friarnes svärm den olidliga fräckheten hämnas,
där i sitt övermod de föröva så nedriga illdåd!
Dock en lycka så stor mig de evige icke beskärde,
icke min fader och mig; nu gäller att lida och tåla.«
210 Honom svarade då vagnskämpen Gereniske Nestor:
»Efter du minner om detta, min vän, och talar om saken:
ryktet förmäler, att nu i ditt hus ha sig friare många
samlat för drottningens skull, som dig trotsa och öva sitt ofog.
Säg, om du villigt dig finner däri eller folket i landet
blivit dig avogt stämt, av ett gudomstecken förvillat.
Dock vem vet, om en dag han ej kommer och våldet bestraffar,
vare sig ensam han är eller följd av sin krigareskara.
Ville dig bara sin huldhet bete strålögda Athene,
så som hon vårdade sig om den ärorike Ulysses
220 fjärran i troernas land, där achaierna ledo så mycket!

Aldrig jag gudarne än sett sin ynnest bevisa så öppet,
som honom bistod jämt skenbarligen Pallas Athene.
Ville hon älska dig så och bevisa dig liknande vårdnad,
skulle visst mången av dem förgäta att tänka på bröllop.«
Honom Telemachos svarade då, den vettige yngling:
»Fader, jag aldrig kan tro, att det ordet skall gå i fullbordan.
Nej, ditt ord är för stort, du förfärar mig; aldrig ett sådant
hopp månde fyllas för mig, ej ens om det gudarne ville.«
Honom svarade då strålögda gudinnan Athene:
230 »Käre, vad var det för ord, som dig slapp över tändernas stängsel?
Lätt kan en gud vem han vill förhjälpa ur yttersta fjärran.
Jag ville hellre försann fördraga en myckenhet mödor,
endast jag nådde mitt hus och hemkomstdagen fick skåda,
än efter lyckosam färd förlora mitt liv invid härden,
som Agamemnon förgicks för Aigisthos' svek och sin makas.
Dock för den död, som är allas vår lott, ha icke ens gudar
makt att beskydda en älskling en gång, när stunden är inne
och honom griper den smärtande döds förgörande öde.«
Henne Telemachos svarade då, den vettige yngling:
240 »Mentor, om detta vi tale ej mer, fastän sorgsna däröver.
Aldrig kommer han levande hem; de odödlige gudar
längesen honom bestämde åt undergången och döden.
Men om en annan sak jag nu önskade Nestor att noga
fråga, då ingen som han har förstånd på det rätta och visa,
ty han ju säges ha styrt nu i trenne människoåldrar,
och han sig ter för min blick som en av de salige gudar.
Nestor, du Neleus' son, låt mig sanningen höra om detta:
huru fann Atreus' mäktige son Agamemnon sin bane?
Var var väl då Menelaos? Och säg, hur han lade försåtet,
250 lömske Aigisthos, när så han den mycket starkare fällde?
Fanns Menelaos i Argos då ej, utan irrade fjärran
vida i världen omkring, efter uslingen vågade mordet?«

Honom svarade då vagnskämpen Gereniske Nestor:
»Gärna, mitt barn, skall jag detta för dig sannfärdigt berätta.
Själv du anar det redan helt visst, hur gärningen tillgick.
Om Menelaos, den ljuse Atrid, blott träffat Aigisthos
ännu i huset vid liv, den gången från Troja han hemfor,
skulle de ej på den mördarens stoft uppkastat en gravhög,
utan av hundar och fåglar hans lik då skulle ha ätits,
260 långt utom staden på markerna vräkt, och ingen achaiska
skulle ha gjutit en tår för hans död, ty förfärligt var dådet.
Medan vi andra där lågo i fält under ständiga strider,
satt han i lugn i en vrå av det hästuppammande Argos,
sökande jämt Agamemnons gemål att bedåra med smekord.
Länge i början likväl hon den skamliga gärningen avslog,
ty hon var ädel till sinne som börd, Klytaimnestra den sköna;
också det levde i huset en skald, den Atriden bevekligt,
när han till Troja drog hän, besvurit att skydda hans maka.
Men när hon snärjdes i skickelsens nät, så att falla hon skulle,
270 skalden då tog han och släpade ut på en holme helt öde,
lämnade där honom kvar att för fåglarna bliva ett byte,
förde så drottningen glad till sitt hus, och hon följde nu villigt.
Offer han brände i mängd uppå gudarnes heliga altar,
gyllene skänker i mängd och vävnader fina dem hembar,
sedan han övat ett dåd, som han aldrig sig kunnat förvänta.
Men under tiden vi seglade hem tillsammans från Troja,
Atreussonen och jag, mot varandra sinnade vänligt.
Komna vi voro till Sunion fram, den heliga udden
utanför staden Athen, då för kung Menelaos hans styrman
280 fälldes av smärtlös pil, som blev skickad av Foibos Apollo,
medan i händerna styret han höll på det ilande skeppet,
Frontis, Onetors son, som bland människor hade ej like
uti att styra ett skepp, när stormarna veno på havet.
Så blev Atriden fördröjd, fastän längtande efter att skynda,
med att begrava sin vän och hans likbegängelse fira.

Men när omsider han vidare for på de holkade skeppen
fram över blånande hav och Maleias stupande udde
ilande hann, då beslöt vittblickande Zeus att en ryslig
färd honom giva och sände en storm av vinande vindar,
290 så att som berg upptornades högt de ofantliga vågor.
Flottan blev skingrad med ens, och en del av skeppen mot Kreta
drevs till den trakt, där Kydonerna bo kring Iardanos' flöde.
Här, må du veta, i vattnet en glatt, brådstupande klippa
reser sig ytterst vid Gortyns gräns ur det blånande djupet;
sunnan sin hiskliga sjö emot västliga udden vid Faistos
jagar, men liten en häll där bryter de väldiga vågor.
Hit de nu kastades hän, och med möda sig bärgade folket,
under det skeppen av sjön blevo sönderslagna mot reven.
Åter de övriga fem av de mörkblåstammiga skeppen
300 drevo för rullande sjö och för strykande vind till Egypten.
Medan nu där han sig samlade guld och en myckenhet skatter,
seglande flitigt omkring bland mänskor av främmande tunga,
ruvade hemma i Argos alltjämt Aigisthos på brottet,
mördade Atreus' son och underlade sig folket.
Sju år styrde han sedan i ro guldrika Mykene,
men på det åttonde kom hans fördärv, då den ädle Orestes
vände igen från Athen, ty han hämnande kom och förgjorde
falske Aigisthos, som mördade lömskt hans frejdade fader.
Sedan han mannen förgjort, han argiverna bjöd till ett gravöl
310 efter sin skändliga mor och förföraren, fege Aigisthos.
Just på den dagen kom dit Menelaos, väldig i härskri,
lastad med skatter och gods, så mycket hans skepp kunde bära. –
Ströva ej länge du heller, min vän, långt borta från hemmet,
sedan du övergivit ditt gods och därhemma i huset
lämnat så trotsiga män, och se till, att de icke föröda
allt vad du äger och dela ditt gods, och din resa blir fåfäng.
Men Menelaos besöka du skall, det råder jag ivrigt,
efter han lände helt nyligen hem ifrån främmande länder,

fjärran från folk, dädan ingen förvisst skulle hoppats att mera
320 komma tillbaks, när av stormarna dit han en gång blivit kastad
över ett hav så stort, att ej fåglarna ens därutöver
hinna på året, så väldigt det är och så farligt att trotsa.
Alltså till honom du fara nu bör med ditt skepp och ditt manskap,
men vill du fara till lands, stå dig hästar och vagn i beredskap,
och mina söner stå även tillreds för att göra dig följe
till Lakedaimons gudomliga stad och den ljuse Atriden.
Bed honom innerligt du, att han låter dig sanningen veta!
Lita du kan på hans ord, han är övermåttan förståndig.«
Sade; men solen dalade nu och mörkningen inbröt.
330 Tog då till orda bland dem strålögda gudinnan Athene:
»Gamle, du detta har talat förvisst, som sig borde, i allo.
Skären nu tungorna ut och blanden i bålarna vinet,
att vi må offra därav åt Poseidon och övriga gudar
för att begiva oss sedan till ro, ty tiden är inne.
Ljuset har redan i mörkret gått ner, och det skickar sig icke
längre att sitta vid gudarnas bord, men att vända till hemmet.«
Talade dottern av Zeus, och maningen lydde de alla.
Strax över händerna göto på dem härolderna vatten,
bålarna ända till brädden med vin av svennerna fylldes,
340 bägarna skänkte de i och buro omkring dem till alla;
tungorna brändes på eld; och vinet man stående pågöt.
Men när av vinet de stänkt och druckit så mycket dem lyste,
strax bröt Athene då upp och den väne Telemachos även,
viljande bägge nu vända igen till det rymliga skeppet.
Nestor då höll dem tillbaks och dem bannade vänligt och sade:
»Nej, det förbjude då Zeus och de andra odödlige gudar,
att I nu skullen gå hädan från mig och tillbaka till skeppet
som från en tiggare just, som icke har kläder på kroppen,
icke har lakan därhemma i mängd eller täcken av ylle,
350 och som kan varken åt sig eller gästerna bädda det makligt.
Nej då, jag lider ej brist uppå täcken och skinande lakan.

Därför skall aldrig en son till en sådan man som Ulysses
gånga att sova på däck, så länge som jag är i livet,
eller så länge som söner det finns efter mig uti huset
till att förpläga var främmande gäst, som besöker min boning.«
Honom svarade då strålögda gudinnan Athene:
»Rätt har du talat, du åldrige vän, och Telemachos höves
också att lyda ditt ord, ty detta försann är det bästa.
Han må nu sålunda följa med dig till ditt hus för att sova
360 under ditt tak, men själv går jag ner till det svärtade skeppet
för att där muntra vårt folk och giva befallning om allting.
Ty av dem alla den ende jag är, som är kommen till ålders;
resten är ynglingar blott, som göra oss följe av vänskap,
alla de hava vid pass högsinte Telemachos' ålder.
Därför jag ämnar att vila i natt på det svärtade skeppet,
men när det dagas, jag vandrar åstad till de ädla Kaukoner,
varest en fordran jag har, som varken är ny eller ringa.
Men då Telemachos kommer nu hem som gäst i din boning,
sänd honom vidare sedan i vagn med din son och med hästar,
370 som äro starkast av alla du har och de bäste att springa.«
Så hon sade och svävade bort, strålögda Athene,
och var en havsörn lik, och de häpnade alla vid synen.
Häpen blev åldringen själv, då med egna ögon han såg det,
grep då Telemachos' hand och till ynglingen talte och sade;
»Icke jag fruktar, min son, att du feg eller veklig skall bliva,
efter du redan, så ung som du är, ledsagas av gudar.
Ej någon annan det var av de höga, som bo i Olympen,
nej, det var dottern av Zeus, den härliga Tritogeneia,
som bland argiverna hedrade ock din frejdade fader.
380 Var, o gudinna, oss huld och ett ädelt rykte förläna
både mig själv, mina barn och min vördnadsbjudande maka,
så skall jag offra åt dig en ettårskviga, en pannbred,
vilken är otamd än och av dödlig ej förd under oket;
henne jag offrar åt dig, och med guld skall jag hornen bekläda.«

Bedjande talte han så och blev hörd av Pallas Athene.
Främst i skaran nu gick vagnskämpen Gereniske Nestor
med sina söner och mågarne hem till sin präktiga boning.
Men då de nådde det stolta palats, där konungen bodde,
satte de alla sig neder i rad uppå stolar och troner.
390 Gubben lät genast en bål åt de komna då blanda av sötvin,
ljuvligt att dricka och först på det elfte året nu äntligt
öppnat av skafferskans hand, när hon snörena löste på locket;
härav den gamle lät blanda en bål, och fromt till Athene,
dottern av Zeus med egiden, han bad och stänkte av vinet.
Men när av vinet de stänkt och druckit så mycket dem lyste,
gingo de var till sig, ty de längtade efter att sova;
men i palatset behöll vagnskämpen Gereniske Nestor
hjälten Ulysses' son och lät bädda åt honom hans läger
uti en präktig säng i den ljudande pelarehallen;
400 där låg Peisistratos ock, den hurtige krigarehövding,
vilken var ogift än av hans söner och bodde hos fadern.
Själv i den innersta kammarn han sov av det höga palatset,
och vid hans sida hans drottning sov och delade bädden.
Men då i gryningen sken den rosenfingrade Eos,
reste från bädden sig fort vagnskämpen Gereniske Nestor,
trädde ur huset och satte sig ner på en glänsande stenbänk,
sådana flere därute det fanns framför dörrarna höga;
stenen var vit och som olja så blank, och på den hade Neleus
suttit tillförene titt, som i råd var de eviges like;
410 denne dock redan var kuvad av död och gången till Hades,
nu den Gereniske Nestor där satt, achaiernas fader,
hållande spiran i hand, och sönerna samlades runtom,
komna ur kamrarna ut, Echefron, Stratios, Perseus
och Thrasymedes, gudarne lik, och den unge Aretos,
och som den sjätte till dem kom hjälten Peisistratos sedan;
även Telemachos förde de med och bjödo att sitta.
Tog då till orda bland dem vagnskämpen Gereniske Nestor:

»Skynden er, älskade barn, och sätten min önskan i verket,
att ibland gudarne främst jag Athene må göra oss nådig,
420 som var i synlig måtto min gäst vid mitt offer åt guden.
En skall nu kvigan gå efter på äng, så kommer hon fortast;
hälsa till fänadens herde, att strax han den driver till staden!
En skall till stranden gå ner och alla kamraterna hämta
ifrån den ädle Telemachos' skepp och där lämna blott tvenne;
en skall gå hän och befalla, att hit guldsmeden Laerkes
kommer på stund för att hornen med guld belägga på kvigan.
Stannen, I övriga alla, här kvar och befallen därinne
tärnorna laga i ordning till fest i den ståtliga salen,
sätta fram stolar och bära in ved och skimrande vatten.«
430 Sade, och alla de fingo då brått. Nu kom ifrån ängen
kvigan, nu kommo dit upp från det snabba och präktiga skeppet
ädelsinte Telemachos' män, nu kom också förgyllarn
med sina smidesverktyg i hand, som behövdes för konsten,
städet och hammaren stark och den välarbetade eldtång,
vilka han brukte, då guldet han smed; nu kom också Athene
offret att taga emot. Vagnskämpen Gereniske Nestor
lämnade guld, som av mästaren slogs kring hornen på kvigan
skickligt och skönt, att gudinnans syn måtte glädjas av prakten.
Kvigan vid hornen fram av Echefron och Stratios leddes,
440 vatten för händerna bar på ett fat, som var drivet i blommor,
unge Aretos ut, och i andra handen han strökorn
bar i en korg, och till kvigan steg fram Thrasymedes den käcke,
hållande slipade yxan i hand och färdig att hugga;
Perseus höll skålen för blodet tillreds. Och den åldrige Nestor
gjorde nu början med vatten och korn, och fromt till Athene
bad han och kastade hår från offrets panna i elden.
Men när de bedit sin bön och offerkornet de påstrött,
Nestors modige son Thrasymedes dröjde ej längre,
utan steg fram och högg till, och yxan i nacken på djuret
450 senorna skar och förgjorde dess kraft. Då höjde ett bönskri

Nestors döttrar och sönernas viv och konungens maka,
vördnadsvärda Eurydike, äldst bland Klymenos' döttrar.
Offrets huvud blev vänt från den vittkringbanade jorden,
halsen då uppskar flinkt Peisistratos, krigarnes hövding,
rött utflödade blodet, och livet ur lemmarna flydde.
Djuret de sönderstyckade fort, lårstyckena sedan
skuro de ut efter skick och dem övertäckte med fettet,
läggande dubbelt lag, och med råa skivor däröver.
Gubben dem brände på glöd och glimmande vin därutöver
460 göt, och med femuddsgafflar i hand honom sönerna hjälpte.
Men när de låren förbränt och av offerinälvorna smakat,
skuro de allt det andra isär och det stucko på spetten,
stekte det se'n på de uddiga spett, som de vände i handen.
Badad Telemachos blev under tiden av skön Polykaste;
yngsta dottern hon var till Neleusättlingen Nestor.
Men när hon ynglingen badat och smort med den glänsande olja
och hade höljt honom in i en prunkande mantel och livrock,
trädde från badet han ut, lik en av odödlige gudar,
och gick nu fram och tog plats hos Nestor, achaiernas fader.
470 Sedan de ryggradsstyckena stekt och dem dragit av spetten,
satte sig alla till bords för att äta, och hurtiga svenner
passade upp, iskänkande vin i de gyllne pokaler.
Men när de stillat hade sin lust till att äta och dricka,
tog då till orda bland dem vagnskämpen Gereniske Nestor:
»Upp, mina söner, att nu åt Telemachos spänna för vagnen
fagermaniga hästarna strax, att han resan kan lykta!«
Sagt, och de lyssnade till och befallningen villiga lydde.
Nu för vagnen i hast de spände de hurtiga fålar.
Skafferskan packade in både bröd och sovel och vinkrus,
480 sådan en föda, som ätes av gudastammande drottar.
Upp Telemachos steg på den sköna och glänsande vagnen,
och Peisistratos, Nestors son, den krigarehövding,
satte hos honom sig upp och tömmarna lade i handen;

piskan mot hästarna ven, och i flygande fart gick det undan
bort över slätten från Pylos, där högt på sin klippa det ligger.
Dagen igenom de travade på under skakande oket.
Solen sänkte sig ner, och vägarna höljdes av mörker;
då just hunno de fram till Diokles' boning i Ferai,
som var Ortilochos' son och av floden Alfeios en sonson.
490 Där över natten de vilade ut och förplägades gästfritt.
Men när i gryningen sken den rosenfingrade Eos,
spände de hästarna för och bestego den prunkande vagnen,
körde igenom den ljudande hall och ut genom porten.
Piskan mot hästarna ven, och i flygande fart gick det undan,
tills uppå vetebärande fält de kommo, där sedan
lyktade resan; så fort gick det undan för eldiga spannet.
Solen sänkte sig ner, och vägarna höljdes av mörker.

FJÄRDE SÅNGEN

I Sparta

Till Lakedaimon de kommo, av berg omslutet och klyftor,
körde till slottet då hän till den frejdade kung Menelaos.
Honom i släktingars krets de träffade firande bröllop
uti sitt hus för sin son och sin unga och blomstrande dotter.
Henne åt sonen han gav av den segrande hjälten Achilles;
redan i Troja han givit sitt ord och åt honom till maka
lovat sin dotter, och gudarna se'n fullbordade giftet.
Alltså han skickade nu med hästar och vagnar sin dotter
till Myrmidonernas frejdade stad, där gemålen var konung.
10 Men åt sin kraftige son Megapenthes en brud ifrån Sparta
gav han, Alektors dotter; den son på hans ålderdom föddes
av en trälinna, ty gudarne mer ej åt Helena livsfrukt
skänkte, när väl hon Hermione fött, sin älskliga dotter,
vilken var fager att se som den gyllene kärleksgudinnan.

Här i den höga och rymliga sal vid det festliga gillet
sutto nu grannar och släkt till den frejdade kung Menelaos
hjärtligen glada; en skald sin gudomliga stämma i kretsen
höjde till lyrans klang, och två akrobater ibland dem
hjulade viga omkring uti mitten, när sången begynte.
20 Framför palatsets port nu de resande ynglingar tvenne,
Nestors lysande son och Telemachos, ädlingen unge,
höllo med vagnen, och ut kom just Eteoneus och såg dem;
ädling han var, men i tjänst hos den frejdade kung Menelaos.
Strax gick i huset han in att det säga för skarornas herde,
trädde till konungen fram och talte bevingade orden:

»Främlingar länt till din gård, Zeusättade kung Menelaos,
ynglingar tvenne, som tyckas från Zeus den mäktige stamma.
Säg, om vi skola nu spänna ifrån deras hurtiga fålar

eller ock sända dem bort för att tagas emot av en annan?«
30 Svarade honom med glödande harm Menelaos den ljuse:
»Aldrig hörde jag förr, du Boethos' son Eteoneus,
oförståndigt dig tala, men nu som en liten du jollrar.
Själva som gäster hos främmande folk vi båda ju ofta
åto vårt bröd, då vi seglade hem, i förväntan att Zeus dock
skulle på lidandet göra ett slut. Spänn de främmandes hästar
genast ifrån och dem själva för in att förplägas vid bordet!«
Sagt. Eteoneus då skyndade ut och kallade andra
flinka tjänare till och befallde dem följa och hjälpa.
Dessa ur oket nu spände ifrån deras svettiga hästar,
40 ledde i stallet dem in och bundo dem var vid sin krubba,
lade där för dem spelt, som var blandad med vitare kornsäd,
ställde så vagnen lutande upp mot den skinande väggen
och ledsagade gästerna in i det präktiga slottet.
Bägge med häpnad sig blickade kring i konungens boning,
ty med en skinande glans som av solen själv eller månen
stodo de höga gemak hos den frejdade kung Menelaos.
När på den glänsande prakt de äntligen skådat sig mätta,
stego de ner i polerade kar och njöto av badet.
Sedan dem tärnorna där hade badat och gnidit med olja
50 och hade klätt dem till sist uti mantel av ylle och livrock,
fingo på stolar de plats bredvid Atreus' son Menelaos.
Nu en tärna kom fram, som över ett bäcken av silver
vatten på händerna göt ur en vacker och gyllene kanna,
till att dem skölja, och flyttade fram ett glänsande matbord.
Även den ärade skafferskan kom och ställde på bordet
bröd och rätter i mängd och bjöd av vad huset förmådde,
medan med brickorna kom förskäraren också och frambar
stycken av allsköns kött och satte fram gyllne pokaler.
Och välkomnande talte till dem Menelaos den ljuse:
60 »Gripen er an och äten med lust! Men vilka I ären,
därom jag fråga er vill, sedan först I fått njuta av maten.

Ej har föräldrarnas blod vansläktats i eder, det ser jag,
utan I stammen förvisst ifrån gudafostrade drottar,
vilka fått spiran i hand, ty av småfolk föddes ej slika.«
Så han sade och tog den saftiga ryggen av oxen,
varmed han själv blivit hedrad som drott, och lade den för dem.
Därpå de grepo sig an med de färdiga, väntande rätter;
men när de stillat hade sin lust till att äta och dricka,
talte Telemachos så till den frejdade sonen av Nestor,
70 lutande huvudet till, att de andra ej måtte det höra:
»Skåda då, Nestorsson, du vän som jag hjärtligen älskar,
se, vilken blixtrande glans av koppar i ljudande salen,
ja och av silver och guld och av elfenben och av bärnsten!
Så hos Olympiske Zeus det helt säkert i salarna skiner.
Vilken oändlig prakt! Mig häpnad betar vid dess åsyn.«
Men vad han sade, förnam ljushårige kung Menelaos,
och med bevingade ord han talade så till de båda:
»Nej, mina barn, med Zeus kan sig ingen av dödlige mäta;
oförgängligt är gudens palats, såsom alla hans skatter.
80 Åter bland människor mången med mig månde tävla i rikdom;
icke vet jag. Men mycket jag led och jag vida fick irra,
innan jag lände med skatterna hem på det åttonde året,
driven till Cypern först och foinikernas land och Egypten,
till Etioperna se'n, till Sidoner, Erember och äntligt
Libyens kust, där lammen få horn, så snart som de födas,
och under årets lopp tre gånger tackorna lamma.
Det är ett land, där en herde ej mer än hans mäktige herre
lider den ringaste saknad på kött eller ost eller sötmjölk;
året igenom att mjölka han har utav hjordarnas juver.
90 Medan jag strövade då i de trakterna kring och förvärvde
skatterna rika, en mördare lömsk tog min broder av daga;
oförmodat han föll, förrådd av sin nedriga maka;
därför är liten min fröjd av alla de skatter jag äger.
Dock, jag tänker, att detta I hört av föräldrarna redan,

vilka de äro, ty svårt har jag lidit, och huset föröddes,
som var så välinrättat och rikt på de yppersta saker.
Endast med tredjedelen likväl skulle gärna jag leva,
om i behåll däremot de hjältarna vore, som föllo
borta i Troja, så långt från det hästuppammande Argos.
100 Dock, hur mycket jag än för dem alla bedrövas och sörjer
ofta, när vemodsfull jag i tankar sitter här hemma,
medan med tårar min själ jag lisar en stund och den nästa
slutar därmed, ty en man blir ju hastigt mätt på att gråta:
ej för dem alla jag sörjer så djupt, fastän mäkta bedrövad,
som för en enda, vars minne mig sömn vill förtaga och matlust,
var gång det väckes; ty ingen det finns bland achaier, som lidit,
så som Ulysses har lidit och tålt. Så ville det ödet,
att han fick lidanden själv och jag en sorg utan ände
över hans öde, där länge han nu är försvunnen, och ingen
110 vet om vid liv eller död. Och honom helt säkert begråta
gamle Laertes nu och Penelope, dygdiga makan,
och hans Telemachos, vilken så späd han lämnade hemma.»
Talade så och en längtan till gråt uppväckte hos sonen.
Ned från hans ögonlock, då han hörde nu talas om fadern,
tårarna föllo till jord, och den purpurfärgade manteln
höll han för ögonen upp med händerna båda; men honom
iakttog Menelaos och strax i sitt sinne betänkte,
antingen vänta han skulle, tills själv om sin fader han nämnde,
eller om tala han skulle förut och försöka med frågor.
120 Medan han detta begrundade än i sitt hjärta och sinne,
trädde nu Helena ut från det doftande, höga gemaket,
sådan att skåda som Artemis själv med de gyllene pilar.
Följd av Adraste hon var med den skönarbetade länstoln
och av Alkippa med dynan därtill av den mjukaste ullflock,
äntligt av Fylo, som bar hennes silverkorg, den Adraste,
Polybos' maka, en gång henne skänkt; uti Thebe de bodde
uti Egyptens land, där rikedom hopas i husen.

Badkar tvenne av silver där fick Menelaos av mannen,
tio talenter i guld och två trefotade kittlar.
130 Och av hans ädla gemål fick Helena kostliga skänker,
både en slända av guld och en korg med hjul under bottnen,
smiden av silver, men guld beklädde den översta randen.
Denna nu Fylo, bland tärnorna en, framför drottningen ställde,
proppad med garn av det yppersta slag, men överst i korgen
låg hennes ten, omvirad med ull, som var vackert violblå.
Nu tog hon plats på sin stol, och en pall var för fötterna anbragt,
därpå begynte hon strax sina frågor att ställa till drotten:
»Säg, Menelaos, du ättling av Zeus, om det ännu är kunnigt,
vilka de säga sig vara, de män, som nu gästa vår boning?
140 Tager jag fel eller gissar jag rätt? Men jag måste det säga.
Aldrig har ännu, jag tror, en så slående likhet jag skådat
varken hos man eller kvinna, och högt jag förvånas att se den,
som den där ynglingen sonen är lik till den ädle Ulysses,
ja hans Telemachos just, som var ännu helt späd, då hans fader
reste, den gången achaiernas här för mig äreförgätna
drog emot Troja åstad för att börja det blodiga kriget.«
Henne svarade då ljushårige kung Menelaos:
»Ja, nu varsnar ock jag den likhet du finner, min maka;
sådana fötter han hade, jag minns, och sådana händer,
150 sådan var ögonens blick och hans huvud och håret på hjässan;
och när jag talade nyss om Ulysses och kom till att nämna
alla bekymmer och kval, som hjälten för mig hade utstått,
rullade tår på tår ifrån ögonlocken på honom,
medan han purpurmanteln höll upp och sitt ansikte höljde.«
Honom då Nestors son Peisistratos svarte och sade:
»Gudaborne Atrid, folkskarornas drott Menelaos!
Ja, han är verkligen här, Ulysses' son, som du säger,
men han är blygsam och klok och han känner försyn i sitt sinne,
nyanländ som han är, för att yttra sig dristigt och högljutt
160 här inför dig, vid vars tal vi känna en fröjd, som vid gudars.

Mig som hans reskamrat vagnskämpen Gereniske Nestor
skickade med på hans färd, då han önskade ivrigt att se dig,
för att du måtte med råd eller dåd honom giva ditt bistånd.
Mycket bekymmer en son, vars fader är fjärran i världen,
har i sitt fädernehus, då han ingen till hjälpare äger,
såsom Telemachos nu; hans fader är borta, och ingen
reser bland folket sig upp för att honom beskydda mot våldet.«
Honom svarade då ljushårige kung Menelaos:
»Gudar, jag ser i mitt hus då en son till den älskade mannen,
170 som har fördragit för mig så otaliga mödor och strider!
Sinnad jag var, om han kommit, att mer än åt någon argiver
honom min vänskap bete, om Kronion förunnat oss båda
att över blånande havet nå hem på de ilande skeppen.
Honom i Argos en stad jag då skänkt och ett slott honom uppbyggt,
sedan jag hela hans folk och hans son och alla hans skatter
hämtat från Ithakas ö och någon bland städerna utrymt,
vilka här ligga omkring och av mig som konung behärskas.
Ofta vi skulle varandra besökt, och intet i världen
skulle ha skilt oss två, där vi fröjdades samman i vänskap,
180 innan av döden i svartnade moln höljts in våra öden.
Dock den lyckan väl oss missunnade gudarne själva,
vilka den arme ha dömt att gå ensam miste om hemkomst.«
Talade så och en längtan till gråt uppväckte hos alla.
Gråtande Helena satt, Zeusdottern den sköna från Argos,
även Telemachos grät och Atreus' son Menelaos,
heller ej Nestors son höll ögonen fria från tårar,
ty för hans minne steg fram Antilochos, härlige hjälten,
vilken i kriget föll för en son av den strålande Eos;
honom han tänkte uppå och talte bevingade orden:
190 »Atreus' son, för den visaste man bland dödliga mänskor
kallade åldringen Nestor dig jämt, när i slottet därhemma
samman vi sutto i språk och talet på dig kom att falla.

Hör då, om möjligt, min bön, ty icke i suckan och klagan
finner jag fröjd, när man sitter till bords, och i morgon det också
gryr ju en dag. Tro icke likväl, att jag harmas åt sorgen,
när man begråter en like, som dött och har hunnit sitt öde.
Detta allena är ännu vår gärd åt de dödliga arma:
sörjande skära vårt hår och tårar på kinderna gjuta.
Också jag själv har en broder ju mist, som var icke den sämste
200 ibland argiver; det minnes nog du; ty själv har jag aldrig
råkat och sett honom ens; men de säga, att mera än andra
var Antilochos snabb i sitt lopp och tapper i striden.«

Honom svarade då ljushårige kung Menelaos:
»Efter du talat, min vän, just så, som var klok och förståndig
skulle ha talat och tänkt, om också han varit en äldre, –
ja, som din fader är vis, så talar du också förståndigt;
lätt är att sönerna känna igen av en man, som Kronion
lycka i födelsestunden beskärt och i bröllopets timma,
såsom han nu har åt Nestor beskärt att få sitta och åldras
210 hemma i lycka och ro och skåda, hur dagarna glida,
hugnad av söner med moget förstånd och med styrka i lansen:
ja, må vi sorgen, som kvalde oss nyss, nu lämna å sido,
för att oss ägna på nytt åt vår måltid. Gjute man vatten
strax över händerna! Tid blir ju ock i morgon för samtal;
då med varandra i ro skola jag och Telemachos tala.«

Sade. Asfalion strax då begöt deras händer med vatten,
som var en tjänare flink hos den frejdade kung Menelaos.
Därpå de grepo sig an med de färdiga, väntande rätter.

Helena nu var på annat betänkt, Olympierns dotter.
220 Hastigt i vinet, de drucko utav, hon hällde en läksaft,
dövande smärta och harm och minnet av alla bekymmer.
Vilken som dricker därav, så snart som den blandats i bålen,
gjuter ej tårar på kind den dagen från morgon till afton,
icke en gång om hans far och hans mor bortrycktes av döden,
ej om hans broder, och ej om hans älskade son vid hans sida

dräptes av fiendespjut och han själv det nödgades åse.
Sådana medel av verkande kraft och av hälsa tillika
ägde hon, dottern av Zeus, och av Thons gemål Polydamna
hade hon fått dem en gång i Egypten där bördiga jorden
230 alstrar så rikligen fram både skadligt och sunt om vartannat,
där ju var människa läkare är och i konsten förfaren
mera än dödliga eljest, men ock från Paieon de stamma.
Men när hon saften hällt i och bjudit att bägarna fylla,
tog hon till orda igen och talade till dem och sade:
»Gudaborne Atrid och I båda, som ären förvisso
söner av lysande män! Gud Zeus ju fördelar så ojämnt
gott som ont ibland människors barn, ty han härskar med
allmakt.
Nu dock äten med lust i vår sal och må sinnet med samspråk
muntras igen; och jag själv vill berätta en ting, som kan roa.
240 Allt är jag icke i stånd att förtälja, ej heller att nämna
alla de strider han haft att bestå, modfaste Ulysses,
men jag vill skildra en bragd, som den starke vågade dristigt
fjärran i troernas land, där achaierna ledo så mycket.
Sedan med rysliga gisselslag han sig själv hade vanställt
och över axlarna kastat en träls eländiga paltor,
smög han i fiendestaden sig in på dess rymliga gator,
dolde sitt krigareskick och såg ut att en tiggare vara,
han, som det sannerligen ej var vid achaiernas härskepp.
Sådan att se, gick han in i trojanernas stad, och de alla
250 anade intet, och endast av mig blev han ändå igenkänd,
men vid var fråga av mig han med undanflykter sig värjde.
Dock, när jag honom till slut hade badat och gnidit med olja,
skänkt honom kläder på kroppen igen och högtidligen svurit
att ej för någon av troernas folk förråda Ulysses,
innan han kommit till tälten igen och de svärtade skeppen,
då omsider förtrodde han mig om achaiernas anslag.
Sedan han många av troerna fällt med sitt eggade slagsvärd

kom till achaierna lyckligt han hem med en myckenhet kunskap.
Troernas kvinnor då klagade högt, men av innersta hjärta
260 fröjdades jag, ty förbytt var min håg och jag längtade åter
efter mitt hem och begrät Afrodites svek, som mig förde
i min förblindelse dit från den älskade fädernejorden,
sedan jag flytt från mitt barn och mitt brudgemak och min make,
vilken ger varken i vett eller skönhet vika för någon.«

Henne svarade då ljushårige kung Menelaos:
»Ja, det är alldeles sant, min gemål, vart ord, som du sade.
Många berömliga hjältars förstånd och sinne jag pröva
hunnit i livet, ty vida omkring har jag farit på jorden;
aldrig skådade dock till det mannamodet jag make,
270 som i Ulysses bor, den kamputhållige hjälten.
Slik var en annan bedrift, som den starke vågade dristigt
inne i hästen av trä, där vi ypperste män av Achaia
sutto fördolda till död och fördärv åt troernas söner.
Då kom du vandrande dit, ty du manades visst av en gudom,
vilken var sinnad att troernas folk en berömmelse unna,
och vid din sida Deifobos gick, som gudarna fager.
Trenne gånger du vandrade kring ihåliga gömslet,
klappade hästen och ropte vid namn danaernas furstar,
härmande rösten så likt hos envar av argivernas hustrur.
280 Tydeus' son och jag själv och den härlige hjälten Ulysses
hörde ditt kallelserop, där vi mitt ibland kämparne sutto.
Bägge vi andra då rusade upp och ville nödvändigt
antingen bryta oss ut eller svara därinne på ropen;
dock, Ulysses hejdade oss och styrde vår iver.
Tysta där höllo sig sedan de andra achaierna alla
endast Antiklos var hågad ännu att dig svara på ropen,
men Ulysses då täppte igen med de kraftiga händer
stadigt och länge hans mun och frälste achaiernas skara,
släppande icke sitt tag, förrän Pallas Athene dig fjärmat.«

290 Svarade honom Telemachos då, den vettige yngling:

»Gudaborne Atrid, folkskarornas drott Menelaos!
Ack dess värre! Ej detta likväl avvärjde hans ofärd,
ej om så hjärtat, som slog i hans bröst, av järn hade varit.
Dock, nu låten oss komma i säng, för att njuta vi måtte
äntligen vila och ro, i den ljuvliga sömnen försänkta.«
Sade. Argiviska Helena strax sina tärnor befallde
ställa i pelarehallen en säng och bädda med sköna
purpurfärgade bolstrar däri och på dessa med filtar,
bredande över till sist, till att hölja sig, täcken av ylle.
300 Strax ur salen de skyndade ut med facklor i handen,
sängen de redde, och ut av en härold gästerna fördes.
Sålunda lade sig där uti pelarehallen till vila
Nestors lysande son och Telemachos, ädlingen unge;
drotten i innersta kammaren sov av det höga palatset,
och långslöjad och skön vid hans sida sig Helena lade.
Men när i gryningen sken den rosenfingrade Eos,
reste från bädden sig fort Menelaos, väldig i härskri,
tog sina kläder uppå och sitt eggade svärd över skuldran
och på de glänsande fötterna band sina sköna sandaler,
310 trädde därefter ur kammaren ut, lik en gud till att skåda,
och hos Telemachos satte sig ned och talte och sade:
»Käcke Telemachos, vad för ett värv har förmått dig att färdas
till Lakedaimons stad över havets väldiga ryggar?
Är det ett allmänt värv eller enskilt? Säg mig det öppet!«
Honom Telemachos svarade då, den vettige yngling:
»Gudaborne Atrid, folkskarornas drott Menelaos!
Kommen jag är i det hopp, att du något försport om min fader.
Godset förödes för mig, och de rika förråden förtäras,
huset är fullt av fientliga män, som för mig nu beständigt
320 slakta båd' getter och får och oxar med släpande fötter;
alla begära min moder till viv, och de härja som våldsmän.
Därför jag kommer och famnar ditt knä, om du ville mig säga
allt vad du vet om hans sorgliga död, om du kanske med egna

ögon var vittne därtill eller hört av en annan förtäljas,
huru den irrande dog, som till jämmer blev född av sin moder.
Ej av försyn må du mildra ditt tal och ej heller av ömkan,
utan mig öppet förtälj, hur synen mötte ditt öga!
Ack, jag beder: så sant som Ulysses, min frejdade fader,
nånsin i råd eller dåd dig ärligen höll, vad han lovat,
330 fjärran i troernas land, där achaierna ledo så mycket,
drag dig till minnes nu allt och det sanningsenligt berätta!«
Svarade honom med glödande harm Menelaos den ljuse:
»Skändligt! Så ville de då i den hjältemodige mannens
säng det bädda åt sig, fastän ynklige stackare själva!
Men som det går, när en hind i det starka lejonets rede
inne bland snåren har lagt sina späda och diande kalvar,
medan hon själv bland skogarnas löv och i grönskande dälder
strövar på bete omkring, och lejonet då till sitt läger
kommer tillbaks och åt dem bereder en jämmerlig ände:
340 så skall Ulysses åt dem bereda en jämmerlig ände.
Komme han – evige Zeus och Athene och Foibos Apollo! –
sådan han var, när på Lesbos en gång, det vackert bebyggda,
dristigt han trädde till brottningskamp mot Filomeleides
och honom fällde med makt, och achaierna jublade alla,
trädde blott sådan Ulysses en dag ibland friareskaran,
alla en bråddöd finge de då och en bitter förmälning.
Men det du frågar och beder mig om, vill jag gärna dig säga
utan att vika från sanningen av och skall ej dig bedraga.
Allt vad mig sade en gång den sanningssägande havsgud,
350 därav skall icke ett ord jag förtiga för dig eller dölja.
Uti Egypten ännu, fast jag ville tillbaka till hemmet
höllo mig gudarna kvar, då jag ej hekatomber dem offrat.
Gudarne velat ju städs, att man har deras bud uti minne.
Där det ligger en ö i det stora och svallande havet
framför Egyptens bördiga dal, och de kalla den Faros,
fjärmad från Nilen så långt, som ett seglande skepp kan på dagen

hinna, när akter ifrån det blåser en gynnande medvind.
Där är en ypperlig hamn, från vilken de ledigt med skeppen
sticka i sjön, när de lupit ditin för att hämta sig vatten.
360 Tjugu dagar igenom jag där av de evige kvarhölls;
aldrig det blåste en vind utåt sjön, en sådan som bliver
gynnande följe åt skepp över havets väldiga ryggar.
Snart skulle kosten för oss varit slut och männernas krafter,
hade ej en av de evige rörts och bringat mig räddning;
dottern till Proteus det var, den kraftige gubben i havet,
nymfen Eidothea, henne min nöd upprörde i själen.
Henne jag mötte, då skild från mitt folk jag där vandrade ensam,
ty de på stranden av ön kringströvade jämt för att fiska,
nyttjande revar med krok, ty dem hungern i tarmarna kvalde.
370 Trädande nära mig, talade då gudinnan och sade:
›Är i så ytterlig grad du försumlig, o främling, och tanklös?
Sölar du kanske med flit och finner i lidandet nöje,
efter du dröjer så länge på ön och har icke en utväg
mäktat att finna ännu, medan modet förgår på ditt manskap?‹
Så hon sade, men jag då svarade henne och sade:
›Detta jag säga dig vill, vem helst du än är av gudinnor.
Ej med min vilja fördröjes jag här, men jag måtte ha syndat
mot de odödlige visst, som leva i himmelens rymder.
Men förkunna mig du – ty gudarna veta ju allting: –
380 vem av de högste som fjättrar mig här och förhindrar min resa,
och hur jag hemmet skall nå över djupet, där fiskarna simma.‹
Så jag sade, då svarade strax den sköna gudinnan:
›Detta, du främmande man, skall jag säga dig alldeles öppet.
Ofta här kommer till ön sannfärdige gubben i havet,
Proteus Egyptern vid namn, bland odödliga en och som känner
havets samtliga djup och är underdrott till Poseidon;
han är min egen fader, man sagt, och av honom jag föddes.
Vore du honom i stånd till att överlista och gripa,
skulle han lära dig väg och sträckorna säga på färden,

390 och hur du hemmet skall nå över djupet, där fiskarna simma;
ja, om du önskar, han säger dig ock, du gudarnes ättling,
allt vad gott eller ont som har timat där hemma i huset,
medan du strövat omkring på den långa och farliga färden.‹
Så hon talte, men jag då svarade henne och sade:
›Hitta då själv på en list till att fånga den åldrige guden,
att han ej märker och ser mig förut och kan rädda sig undan;
vansklig en gudom är för en dödlig man att betvinga.‹
Så jag sade; då svarade strax den sköna gudinnan:
›Detta, du främmande man, skall jag säga dig alldeles öppet.
400 När på sin bana den strålande sol når mitten av himlen,
stiger ur djupet han upp, sannfärdige gubben i havet,
dold av en västanfläkt, som krusar de mörknade vågor;
men när han kommit i land, under valvet av grottan han vilar,
och havsdrottningens hjord, simfotade sälarna alla,
sova kring honom i flock, uppdykta ur skummiga vattnet,
flåsande ut den fränaste lukt från djupet av havet.
Dit skall jag föra dig hän, när morgonrodnaden uppgår,
och eder lägga i raden; välj ut och tag med av ditt manskap
trenne de yppersta männen du har på de toftade skeppen!
410 Nu skall jag skildra för dig den gamles illistiga konster.
Först han bland sälarna vandrar omkring och dem mönstrar
och räknar,
men när han alla har sett och på fingrarna räknat dem noga,
slår han bland djuren sig ner som en herde i mitten av fåren.
Men så snart som I märken då grant, att gubben har somnat,
skynden er, bjuden då upp eder kraft och hela er styrka,
hållen den spjärnande fast, hur mycket han strävar att undfly.
Ty för att fly han förvandla sig skall till allt, vad på jorden
kryper och går, och till vatten jämväl och till blossande låga;
hållen dess fastare I edert tag och dess hårdare kramen!
420 Men när till slut av sig själv han begynner att tala och fråga,
varande sådan igen, som han var, då han lagt sig att sova,

skolen I sluta med våldet på stund och släppa den gamle.
Då kan du fråga, o drott, vem det är som dig hatar bland gudar,
och hur du hemmet skall nå över djupet, där fiskarna simma.‹
  Så hon talte och sedan dök ned i det böljande havet.
Själv till skeppen jag gick, där de stodo på sandiga stranden,
medan mitt hjärta klappade högt under vägen av oro.
Men då jag hade så kommit dit ner till skeppen och havet,
redde vi kvällsvard till, och ambrosiska natten var inne,
430 och vi på stranden oss lade till ro vid det skvalpande havet.
Men då i gryningen sken den rosenfingrade Eos,
gick jag längs stranden hän av det vittkringseglade havet
under en innerlig bön till de evige. Trenne av männen
följde, på vilka jag litade mest vid dristiga tilltag.
  Nymfen, som dykt mellertid uti havets rymliga sköte,
kommit ur böljorna upp med sälskinn fyra och alla
nyligen flådda utav, ty hon ämnade narra sin fader;
och när i sanden hon se'n urholkat för varje en liggplats,
satt hon och väntade nu; då trädde vi fram till gudinnan.
440 Strax hon oss lade i rad och svepte envar i ett sälskinn.
Där var förskräckligt att ligga på lur, ty oss plågade gräsligt
sälarnas rysliga stank, som söka sin föda i havet;
vem ville ligga i lag med ett havets vidriga odjur?
Dock hon det lindrade själv och gav oss ett medel, som hjälpte;
ty under näsan på var hon ambrosia lade, som spridde
kring sig den ljuvaste doft och förgjorde den stinkande sällukt.
Hela morgonen lågo vi så under tålig förbidan;
sälarna myllrade upp utur djupet och lade sig alla
neder till vila i rad på stranden vid skvalpande havet.
450 Äntligt i middagens stund kom åldringen upp utur djupet,
gick bland de frodiga sälarna runt och dem räknade alla;
och som de första han räknade oss och ej alls i sitt sinne
anade svek, och han lade sig själv omsider till vila.
Men med ett skri vi då rusade upp och slogo kring honom

armarna stadigt, men gubben ej glömt sina listiga konster,
utan ett lejon med böljande man han vart till en början
och därefter en orm, och en panter, en hotande vildgalt,
rinnande vatten han vart och ett träd med krona i höjden;
dock vi släppte ej taget ändå och gåvo oss icke.
Men när omsider han ledsnade upp, illistige gubben,
hov han sin stämma till ord och talade till mig och sade:
›Svara mig, Atreus' son, vem av gudarna gav dig det rådet
att mot min vilja mig fånga med list? Vad är din begäran?‹
Så han talte, men jag då svarade honom och sade:
›Gubbe, du vet det – och varför dig så förställa och fråga? –
huru på ön jag så länge fördröjts och har icke en utväg
mäktat att finna ännu, medan modet förgår i mitt hjärta.
Men förkunna mig du – ty gudarna veta ju allting –
vem av de högste som fjättrar mig här och förhindrar min resa,
och hur jag hemmet skall nå över djupet, där fiskarna simma?‹
Så jag talte, men han mig svarade genast och sade:
›Vet, att du festliga offer åt Zeus och de övrige gudar
borde ha bragt, förrn du skeppet besteg, om du önskade fortast
seglande hinna ditt fädernesland över blånande havet.
Ej tillstäder dig ödet att förr dina kära få skåda
eller beträda ditt präktiga hus och ditt fädernerike,
än till Egyptens älv, som nederflyter från himlen,
åter du seglar tillbaks och med heliga festhekatomber
hedrar de salige gudar, som bo i himmelens rymder.
Då skola gudarne främja den färd, som du längtar att göra.‹
Så han talte, men hjärtat på mig var färdigt att brista,
då han befallde mig segla på nytt över blånande djupet
hän till Egyptens älv den långa och farliga vägen.
Snart jag mig sansade dock och svarade honom och sade:
›Allt fullgöra jag skall på det sätt du befaller mig, gamle.
Men välan mig detta nu säg och berätta uppriktigt:
kommo med skeppen de lyckligen hem, de achaierna alla,

vilka vi lämnade, Nestor och jag, då från Troja vi foro,
eller blev någon för döden ett rov på sitt seglande fartyg
490 eller i vännernas famn, sedan kriget han kämpat igenom?‹
Så jag talte, men han mig svarade åter och sade:
›Atreus' son, vi frågar du slikt? Ej båtar dig sådant
veta och höra därom, vad jag vet; ej heller jag tänker
länge du tårlös blir, när du allting noga förnummit.
Många förvisso förgingos av dem, men somliga frälstes;
dock ej flera än två av achaiernas drottar på vägen
funno sin död; och i härnadens kamp var du själv ju tillstädes.
En är i livet, men stängd på en ö i det villande havet.
Ajas på färden förgicks med de långbeårade skeppen.
500 Först mot Gyreiska klippornas brant han blev av Poseidon
slungad med skeppen, men frälsades dock ur havet av guden.
Nu skulle döden han sluppit ifrån, fast Athene förhatlig,
hade ej övermodigt han talt och skrutit i vanvett,
att han ur havets svalg trots gudarna själva sig räddat.
Dock, när han sålunda skröt, förnummos hans ord av Poseidon;
genast sin treudd guden då grep med de väldiga händer,
och han drev till och i stycken han slog den Gyreiska klippan.
Något blev stående kvar, men en lösbräckt klippa i djupet
välte, på denna helt nyss hade Ajas suttit och trotsat,
510 nu revs i fallet han med i oändliga, böljande djupet;
sålunda där han förgicks, i de salta vågorna drunknad.
Länge din broder gick fri, och på rymliga skeppen han undslapp
dödsgudinnornas hot och blev skyddad av mäktiga Hera.
Men då han nalkades re'n till den branta Maleiska udden,
reste sig plötsligt en rasande storm, som den suckande drotten
ryckte ur kosan långt över djupet, där fiskarna simma,
ända till landets yttersta spets, där fordom Thyestes
bott, men där boende nu var Thyestessonen Aigisthos.
Dock, när dädan jämväl det tedde sig lyckligt för hemfärd,
520 vinden av gudarna vänts och de landade äntligt vid hemmet,

satte med innerlig fröjd han sin fot på den älskade kusten,
kysste och famnade fädernas jord, och tårarna varma
flödade länge på kind, då så lycklig han skådade landet.
Men från sitt torn honom spejaren såg, som den lömske
Aigisthos
ställt i sin arglist dit och till lön hade lovat åt honom
tvenne talenter i guld, om han vaktade året igenom,
så att ej drotten kom oförutsett, men han rusta sig hunne.
Hän till palatset han sprang, att det säga för skarornas herde.
Snart Aigisthos då hade tänkt ut sitt försåtliga anslag;
530 tjugu de starkaste män han valde bland folket och ställde
tyst i försåt, men i husets sal bjöd han rusta till gille,
for så med hästar och vagnar åstad för att bjuda till festen
skarornas drott Agamemnon, men mord i sitt sinne han välvde.
Honom, som anade icke sin död, han förde till slottet
upp och vid bordet drap, som man dödar en oxe vid krubban.
Ej blev en enda vid liv av de kämpar, som följde Atriden,
ej av Aigisthos' män, utan alla de föllo i salen.‹

Så han talte, men hjärtat på mig var färdigt att brista,
bittert jag grät, där på sanden jag satt, och ej ville mitt hjärta
540 dväljas bland levande mer och skåda den lysande solen.
Men då jag tröttnat att så i min vånda mig vrida och gråta,
talade till mig igen den sanningssägande havsgud:

›Atreus' son, låt icke din gråt nu rinna så hejdlös!
Ingenting vinnes därmed; sök hellre med första betänka,
hur du må komma igen till den älskade fädernejorden.
Antingen träffar du honom vid liv, eller ock har Orestes
kommit dig före i hämnd, och då får du skåda hans likfärd.‹

Så han tröstade mig, och mitt sinne och manliga hjärta
kände hugsvalelse strax, hur svåra jag än var bedrövad,
550 och med bevingade ord jag talte till honom och sade:

›Nog jag om dessa har hört, men berätta mig nu om den
tredje,

som är i livet, men stängd på en ö i det villande havet,
eller ock död; ty i trots av min sorg vill jag gärna det höra.‹
Så jag sade, men han mig svarade genast och sade:
›Konung Laertes' son, som på Ithaka äger sitt hemvist,
honom jag såg på en ö, utgjutande ymniga tårar,
uti gudinnan Kalypsos gemak, som honom med tvångsmakt
fjättrar, och ej han förmår att komma till fädernejorden,
ty långårade skepp han ej äger och käcka kamrater
560 till att sig föra åstad över havets väldiga ryggar.
Dig, Menelaos, du ättling av Zeus, har ej skickelsen ämnat,
att du skall sluta och dö i det hästuppammande Argos.
Gudarna skola dig föra att bo på elysiska fälten
borta vid jordens gräns, där han är, Rhadamanthys den ljuse,
och där människans liv hänrinner så lätt och så saligt.
Aldrig förmärkes där snö eller bitande frost eller regnskur,
utan en susande västanvind, som fläktar där evigt,
sänder Okeanos ut till att svalka de saliga mänskor.
Minns, du har Helena själv till gemål och är måg till Kronion.‹
570 Så han talte och sedan dök ned i det böljande havet.
Själv till skeppen jag gick, där de stodo på sandiga stranden,
medan mitt hjärta klappade högt under vägen av oro.
Men då jag hade så kommit ditner till skeppen och havet,
redde vi kvällsvard till, och ambrosiska natten var inne,
och vi på stranden oss lade till ro vid det skvalpande havet.
Men då i gryningen sken den rosenfingrade Eos,
först våra skepp vi då halade ut i gudomliga havet,
buro så master och segel ombord på de präktiga fartyg;
männerna stego ombord och på roddarebänkarna genast
580 satte sig neder i rad, och för årorna skummade vattnet;
och vid Egyptens älv, som nederflyter från himlen,
lade jag åter i land och offrade festhekatomber.
Men då de evige gudarnes harm jag sålunda blidkat,
åt Agamemnon jag reste en hög till evärdeligt minne.

Strax efter detta jag seglade av, och en gynnande medvind
gudarne sände och förde mig fort hem till fäderneslandet. –
Nu låt mig se, att du stannar hos mig någon tid i min
kungsgård,
tills att en elva dygn eller tolv fått hinna förlida;
då skall jag sända dig hem, som sig bör, och med lysande skänker;
590 giva jag vill dig en glänsande vagn, och gångare trenne,
därtill en härlig pokal, ur vilken åt saliga gudar
offra du kan under tanke på mig, så länge du lever.«
Honom Telemachos svarade då, den vettige yngling:
»Övertala mig icke, Atrid, att här dröja så länge.
Visst ett år hos en sådan som dig jag stannade gärna,
utan att längta jag skulle en dag efter hem och föräldrar,
ty med en innerlig fröjd har jag hört dig berätta och tala;
men allaredan förvisst mina vänner mig vänta med oro
borta i heliga Pylos, och dock vill du här mig fördröja.
600 Men om du ämnar att ge mig en skänk, så tag hellre klenoder;
hästar jag tager ej med hem till Ithaka, utan behåll dem
själv till en prydnad hos dig, ty här i det land, du behärskar,
breda sig slätterna ut med cypergräs och med klöver,
spelt och vete och korn, som har breda och gyllene axen.
Ej finns på Ithaka äng eller platser för hästar att springa,
getter det fostrar och vackrare är än länder med hästar.
Ingen av öarna där är för hästar bekväm eller ängsrik,
där de sig resa ur sjön, och Ithaka minst av dem alla.«
Så han sade, då log Menelaos, väldig i härskri,
610 smekte med handen hans kind och talade åter och sade:
»Du är av ädlaste blod, min gosse, det höres på talet.
Gott, så byter jag gåvorna om, som jag ledigt kan göra.
Av de klenoder, jag har i mitt hus, och som passa till gästskänk,
vill jag förära dig den, som är skönast och dyrast av alla;
giva jag vill dig en dryckesbål, som är driven i silver
hel och hållen, men guld bekläder den översta randen;

den är ett verk av Hefaistos' hand, och Sidonernas konung
Faidimos skänkte mig den, som en gång på min resa till hemmet
hyste mig under sitt tak; och nu jag åt dig den förärar.«
620 Så med varandra de skiftade ord, där de sutto i samspråk.
Men till gudomliga drottens palats nu gästerna kommo.
Fåren och getterna förde de med och det styrkande vinet,
brödet skickades dem av de fagerslöjade hustrur,
och i palatsets sal de med iver nu lagade middag.
Men i Ulysses' hem under skrävel och trotsiga later
friarne roade sig med att kasta med diskus och jaktspjut
ute på gårdens jämnade plan, där de brukade leka.
Endast Antinoos satt och Eurymachos, skön som en gudom,
friarnes ledande män och de vida förnämste i mandom.
630 Kom då Noemon, Fronios' son, framträdande till dem,
vände sitt ord till Antinoos strax och frågade honom:
»Bäste Antionoos, säg, är det månne bekant eller icke,
när väl Telemachos kommer igen från det sandiga Pylos?
Ty han fick låna mitt skepp, och jag själv behövde till Elis
segla nu över, ty tolv mina ston gå på bete därborta;
däggande leva hos dem deras arbetskraftiga mulföl,
njutande friheten än; jag vill hämta mig ett för att tämja.«
Sade. Men häpnad betog deras sinne, ty ej de förmodat,
att han till Pylos var rest, utan trodde, att ute på fälten
640 hölle hos fåren han till eller svinaherden besökte.
Men till honom Eupeithes' son Antinoos sade:
»Säg mig uppriktigt, när reste han bort, och vad fick han för
följe?
Valde han ut Ithakensiske män, eller var det hans egna
trälar och tjänare blott? Ty dylikt han vore i stånd till.
Svara mig sanningsenligt också, att jag måtte det veta:
tvang han dig, tog han med våld det svärtade skeppet ifrån dig,
eller gav själv du det villigt till låns, då han bad dig bevekligt?«
Honom då svarade Fronios' son Noemon och sade:

»Villigt jag gav det till lån, och vad skulle en annan väl göra,
650 ifall en sådan man, med så svåra bekymmer i sinnet,
komme och både? Det vore ju hårt att då giva ett avslag.
Ynglingar ädla, som äro näst oss de förnämsta i landet,
blevo hans följe, och Mentor for med såsom hövding, det såg jag,
eller en gudom det var, som liknade honom fullkomligt.
Men nu förundrar mig mycket en sak: i går morse helt tidigt
Mentor jag såg, fast han seglade med häromdagen till Pylos.«
Så han sade och sedan gick hem till sin fäderneboning.
Bägge de andra förbluffades djupt i sitt manliga hjärta.
Friarne hörde med lekarna upp och sig satte tillsammans.
660 Tog då till orda bland dem Antinoos, son av Eupeithes;
bister han var, och av harm hans svartomtöcknade sinne
jäste, och ögonen voro som eld och sprutade gnistor:
»Oerhördaste dåd, att Telemachos vågat förmäten
bringa sin resa till stånd, som vi mente han ej skulle kunna!
Alla oss många till trots går pojken och reser helt enkelt,
sedan han rustat ett skepp och de bästa i landet sig utvalt.
Framgent ock skall han ställa till ont, men måtte hans egen
kraft förgöras av Zeus, innan åldersmognad han hinner.
Given mig strax nu ett ilande skepp och tjugu kamrater,
670 så skall jag ligga på vakt i försåt, när han vänder tillbaka,
uti det sund, mellan Ithaka är och det bergiga Samos.
Då blir ett jämmerligt slut på hans seglande efter sin fader.«
Så han talte, och alla de då instämde med bifall,
stodo så upp och begåvo sig in uti konungens boning.
Länge det varade ej, innan drottning Penelope vetskap
fick om den farliga plan, som friarne hemligen smidde.
Härolden Medon berättade allt, ty utanför gårdsmurn
hade han stått och dem hört, då de spunno därinne på ränker.
Genast han gick då till drottningens rum för att saken berätta.
680 Honom Penelope frågade strax, när han trädde på tröskeln:
»Härold, vad för du för bud från de trotsige friarnes skara?

Månne att tärnorna strax, som här tjäna den ädle Ulysses,
skola med sysslorna sluta och dem deras gille bereda?
Ack, att aldrig de friat till mig eller eljest sig samlat,
och att de åte i dag här för sista och yttersta gången!
I, som församlens här jämt och plundren vårt hus på dess goda,
som hör min ädle Telemachos till, han I kanske då aldrig
under er barndomstid fått höra ett ord av de äldre
om hur Ulysses själv var till sinnes mot edra föräldrar?
690 Aldrig i gärning och aldrig i ord han mot någon i folket
övade ont, och likväl är det mäktige konungars vana,
att på den ene de kasta sitt hat och sin gunst på den andre;
aldrig har däremot han mot en människa övat en kränkning,
utan er egen ondska det är, som i skamliga tilltag
kommer i dagen, och aldrig är tack att förvänta för godhet.«
Henne svarade då den välförståndige Medon:
»Vore blott detta det värsta ändå, som de gjorde, o drottning!
Ack, men ett större ännu och ett mera förfärande illdåd
stämpla nu friarne på, det dock avvärje Kronion.
700 Vet, att de ämna med stingande spjut Telemachos mörda
under hans återfärd, ty han rest för att spörja om fadern
till Lakedaimons gudomliga stad och det heliga Pylos.«
Sade. Men drottningens hjärta och knän ville domna, och länge
var hon ur stånd till att yttra ett ord, hennes ögon av tårar
fylldes, och rösten, så klingande klar, nu sig stockade endast.
Äntligen kunde hon tala igen och svarte och sade:
»Härold, ack varför då reste min son? Ej var det av nöden,
att han på skepp skulle stiga ombord, som äro på havet
hästar åt människors barn, där de löpa sin bana på vattnen.
710 Vill han, att icke engång då hans namn skall bland människor lämnas?«
Henne svarade då den välförståndige Medon:
»Icke jag vet, om en gud honom eggat därtill, eller självmant

hädan till Pylos han for att få antingen höra sin fader
vara på hemväg stadd eller veta, hur döden han funnit.«
Så han sade och åter gick ut genom konungens salar.
Men över henne sig göt en förtärande ångest; ej mäktig
var hon att sätta sig ner på en stol av de många där funnos,
utan på tröskeln hon sjönk till det skönt utsirade rummet,
kvidande sorgligt, och tärnorna runt kring drottningen alla
720 klagade, unga och gamla, så många som funnos i huset,
och till dem under snyftningar nu Penelope talte:
»Kära väninnor, på mig har Olympiern sorgerna hopat
mer än på alla de kvinnor med mig uppväxte och föddes.
Först har jag mistat min ädle, min lejonhjärtade make,
som var bland danaer främst uti allsköns lysande dygder,
hjälten, vars rykte sig brett över Hellas och innersta Argos;
nu är ju också min älskade son av stormarna bortryckt
utan beröm från sitt hem, och jag intet förnam om hans resa.
Grymma! och icke en enda av er kunde falla på tanken
730 att få ur bädden mig väckt, fastän gott I vissten det alla,
när han begav sig ombord på det rymliga, svärtade skeppet.
Hade jag vetat blott, att han hade den resan i sinnet,
skulle han stannat här kvar, hur gärna han än ville fara,
eller han skulle mig lämnat som död här hemma i huset.
Skynda nu någon och spring att den åldrige Dolios kalla,
svennen, som gavs av min fader mig med, då jag reste hitöver,
och som min trädgård sköter nu om; han må strax till Laertes
vandra och sitta hos honom och allt för den gamle berätta,
ifall möjligen denne ett råd i sitt hjärta kan hitta,
740 vandra bland folket ut och sig jämra för alla, som lystna
äro att hans och Ulysses' ätt ifrån jorden förgöra.«
Henne svarade då Eurykleia, den kärliga amman:
»Älskade barn, du må döda mig nu med förgörande kopparn
eller behålla vid liv i ditt hus; jag vill intet fördölja.
Vetande var jag om allt, och jag gav honom vad han befallde

både av mat och av vin, men högtidligen lät han mig svärja
intet att säga för dig, förrän tolfte dagen var inne,
eller du själv honom saknat och hört, att han rest sina färde,
så att din dejliga hy du ej måtte fördärva med tårar.
750 Men gå och bada dig nu och kläd dig på kroppen i nyrent,
stig så ditupp i ditt ovangemak med ditt följe av tärnor
och bed Athene om hjälp, den dottern av Zeus med egiden,
ty hon är mäktig att också för död honom skydda allt framgent.
Skona den gamle, så plågad förut; och jag skulle väl mena:
icke är Arkeisiadernas ätt för de salige gudar
helt förhatlig, än lämnas väl kvar någon ättling att härska
över dess höga palats och de vitt kringliggande marker.«
Sade och stillade drottningens sorg och hämmade gråten.
Strax nu att bada hon gick och sig klädde på kroppen i nyrent,
760 steg så ditupp i sitt ovangemak med sitt följe av tärnor,
fyllde med offerkornet en korg och bad till Athene:
»Hör mig, du aldrig betvungna, du dotter av Zeus med egiden!
Om någon gång i sitt hus den mångförslagne Ulysses
brände av får eller oxar åt dig de saftiga låren,
kom då ihåg det idag och min son, den älskade, frälsa,
avvärj friarnes våld och övermodiga ondska!«
Sade och klagade högt, och bönen vart hörd av gudinnan.
Växte nu friarnes larm därinne i skuggiga salen.
Mången då yttrade så av de övermodige unge:
770 »Säkert nu rustar åt oss den så eftersträvade drottning
bröllopet till och ej vet, att på sonen står döden och väntar.«
Sådant var mångens tal, ty de anade ej vad som timat.
Men Antinoos höjde sin röst ibland dem och talte:
»Olycksalige, akten er blott för att tala så dristigt!
Minnens det alla! Ty snart kunde saken berättas därinne.
Låtom oss hellre helt stilla stå upp för att sätta det anslag
genast i verket, som nyss i vår krets vann samtligas bifall.«

Sade, och tjugu han valde sig ut, som de käckaste voro,
gick så med dessa åstad ner till skeppet och stranden av havet.
780 Först de nu fartyget halade ut på djupet av vattnet,
buro så masten och seglet ombord på det svärtade skeppet,
passade årorna in uti läderstropparna sedan,
allt efter ordning och skick, och hissade skinande seglet.
Vapnen åt kämparna buros ombord av behjärtade svenner.
Högt under land de förtöjde sitt skepp, men de själva på stranden
åto sitt aftonmål och förbidade Hesperos' uppgång.
Men i sitt ovangemak den kloka Penelope ängslig
låg utan föda och gittade ej att äta och dricka,
grubblande på, om från död hennes härlige son skulle frälsas,
790 eller av friarnes trotsiga hop förgöras han skulle.
Såsom ett lejon det känner, som står ini jägarelarmet
gripet av fruktan, när slutas det hör den försåtliga ringen,
så hon det kände. Då föll över henne den ljuvliga sömnen;
sovande sjönk hon tillbaks, och lemmarna lågo i domning.
Nu var på annat betänkt strålögda gudinnan Athene,
skapade till en gestalt och lät denna se ut som en kvinna,
lik Iftima i allt, den ädle Ikarios' dotter,
som med Eumelos var gift och sitt hemvist hade i Ferai.
Hän till den ädle Ulysses' palats hon den skickade sedan
800 att för Penelope nu, som klagande låg där i tårar,
göra en ände på gråt och på tårealstrande jämmer.
Bilden i kammaren svävade in längs remmen till regeln,
stannad vid huvudgärden hon stod och till drottningen talte:
»Dyra Penelope, sover du nu så bekymrad i själen?
Ej tillstädja dig dock de lycksaligt levande gudar
mera att våndas och gråta; din son skall komma tillbaka
åter till hemmet och dig, ty han intet mot gudarna brutit.«
Svarade kloka Penelope då och sade till henne,
ljuvligt i slummer försänkt vid porten till drömmarnas rike:

»Varför, o syster, besöker du mig? Du plägar ju eljest
aldrig att komma; det hus, du bebor, är så långt från din systers.
Och du förmanar mig nu att sluta min gråt och förglömma
alla de kval, som så djupt uppröra mitt sinne och hjärta.
Först har jag mistat min ädle, min lejonhjärtade make,
som var bland danaer främst uti allsköns lysande dygder,
hjälten, vars rykte sig brett över Hellas och innersta Argos;
nu har min älskade son rest bort på ett skepp över havet,
ännu ett barn, ej övad i ord eller prövad i mödor.
Honom begråter jag nu än mera än själve Ulysses,
darrande är jag för honom och rädd, att han något skall lida
antingen uti det land, dit han for, eller också på havet;
ty nu en skara fientliga män lagt ut snaror för honom,
lystne att taga hans liv, innan fädernejorden han hinner.«
Henne svarade då den dunkla och nattliga drömbild:
»Trösta dig, älskade, bäva ej alls i ditt hjärta nu längre!
Sådan en ledsagarinna han fått, att väl dödlige alla
önskade henne bredvid sig till skydd – ty skydda hon mäktar –,
Pallas Athene själv, som förbarmat sig över din jämmer,
och det är hon, som mig skickade hit att dig detta förkunna.«
Svarade kloka Penelope då och sade till henne:
»Om då en gudom du är och gudinnans röst har förnummit,
o så förtälj mig ock hans, den olycksaliges, öde!
Lever han ännu på jord och skådar den lysande solen,
eller är redan han död och till Hades' boningar gången?«
Henne svarade då den dunkla och nattliga drömbild:
»Nej, om din make jag ej är i stånd att dig säga med visshet,
om han är död eller lever, och ej bör man pladdra i vädret.«
Sade och svävade bort genom regelstället på dörren
och var försvunnen i fläktande vind. Men Ikarios' dotter
hastigt ur sömnen for upp, hugsvalad i innersta hjärta
av att så tydlig en dröm hade tett sig i nattliga dunklet.
Friarne seglade ren med sitt skepp på den böljande stråten,

välvande blodig död mot Telemachos uti sitt sinne.
Ute i havet det ligger en ö med skrovliga klippor
mitt i det sund, mellan Ithaka är och det bergiga Samos,
Asteris, en av de små, med en hamn, som på vardera sidan
mynnar åt havet; i denna på lur sig achaierna lade.

FEMTE SÅNGEN

Ulysses' färja

Eos ur bädden steg upp från sidan av höge Tithonos
ljuset att bringa på nytt åt odödlige gudar och mänskor.
Sutto då gudarne neder till råds, och mitt uti kretsen
satt tordönaren Zeus, som i kraft är långt över alla.
Strax då förtäljde Athene dem allt vad Ulysses fick lida,
ty hon sin älskling ej glömt, där i nymfens boning han dvaldes:
»Evige Zeus och I andra evärdlige, salige gudar!
Vare ej någonsin mera en kung, som fått spiran att bära,
mild till sinnes och vänlig och huld och en vän av det rätta,
10 utan må städse han vara tyrann, och begiven på illdåd,
eftersom ingen det finns, som den gudalike Ulysses
minns bland det folk, som han styrde en gång, så mild som en fader.
Ännu han ligger på ön och av svåra lidanden tryckes
uti gudinnan Kalypsos gemak, som honom med tvångsmakt
fjättrar, och ej han förmår att komma till fädernejorden,
ty långårade skepp han ej äger och käcka kamrater
till att sig föra åstad över havets väldiga ryggar.
Nu de ju trakta jämväl att den älskade sonen förgöra
under hans återfärd, ty han rest för att spörja om fadern
20 till Lakedaimons gudomliga stad och det heliga Pylos.«
Svarade då molnskockaren Zeus och sade till henne:
»Barn, vad var detta för ord, som dig slapp över tändernas stängsel?
Är det då icke du själv, som fattat i sinnet det rådet,
att till sitt hem skall Ulysses en dag som hämnare komma?
Följ nu Telemachos du med ditt skydd – ty skydda du mäktar –
att han må oskadd komma tillbaks hem till fädernejorden,

och så att friarnes män må besvikna få segla tillbaka.«
Sade och vände sig strax till Hermes, den älskade sonen:
»Hermes, du är ju ock eljest åt oss budbärare städse.
Säg åt den fagerhåriga nymf vår oryggliga vilja,
att till sitt land må nu vända igen ståndaktige hjälten,
varken av gudar förhjälpt, och ej heller av dödliga mänskor;
nej, på en starkbyggd färja som skepp och med gruvliga mödor
skall han det bördiga Scheria nå på den tjugonde dagen,
ön, där Faiakerna bo, det gudabefryndade folket.
Hedra de skola sin gäst utav hjärtat, likt en evärdlig,
och på ett skepp honom föra tillbaks hem till fädernejorden,
sedan de rikligen skänkt honom guld och koppar och kläder,
mer än från Troja han skulle fört med, om han lyckligen hemlänt
utan förlust och med hela den lott, som av bytet han erhöll.
Så är det honom beskärt att få skåda de sina och äntligt
komma igen till sitt höga palats och fädernejorden.«
Sade, och lydde då strax budbringaren Argusförgörarn,
och i en hast han på fötterna nu de ovanskliga, sköna,
gyllne sandalerna band, av vilka han svävande bäres
lätt som en vindfläkt fram över hav och oändliga jorden;
fattade sedan sin stav, med vilken han söver de mänskors
ögon, han vill, och andra igen uppväcker ur sömnen.
Flög nu med denna i hand den kraftige Argusförgörarn
över Pieria hän och ur etern sig sänkte mot havet,
ilade se'n över böljorna fram, lik vingade måsen,
vilken är ute på jakt över djupen av ödsliga havet,
doppande gång på gång i det salta vattnet sin vinge:
liknande denne, flög Hermes åstad över böljornas skara.
Men då omsider han lände till ön, den fjärran belägna,
steg han på stranden i land från dunkelblånande djupet,
gick så, tills rymliga grottan han hann, i vilken sin boning
hade den fagerhåriga nymf, och han fann henne hemma.
Flammande brann uppå härden en eld, och vida sig spridde

60 doften omkring över ön av lättklyvd ceder och thuja,
lagda på elden; därinne hon sjöng med sin tjusande stämma,
medan vid väven hon gick med en gyllene skyttel och vävde.
Runt kring grottan stod frodig och grön den resliga skogen,
vuxen av poppel och al och av välluktsrika cypresser;
och långvingade fåglar där byggt sina nästen i träden,
ugglor och falkar det var och kråkor med tungor så långa,
vilka på kusterna bo och driva sin näring på havet.
Men uppå klippans vägg och vänt inramande grottan
bredde en vinstock rankorna ut med prunkande klasar.
70 Fyra källor i rad upprunno med skimrande vatten
tätt vid varandra, men rinnande bort en var åt sin sida.
Runtom var ängar med mjukaste gräs, av selin och violer
blommande rikt. Ja förvisst, en odödlig själv, om han ditkom,
måste ju häpna vid synen han såg och förtjusas i själen.
Sänkt i beskådande stod budbringaren Argusförgörarn.
Men då han hade det allt betraktat med häpnande sinne,
trädde i rymliga grottan han in, och gudinnan Kalypso
visste på stund, vem han var, när hon såg honom öga mot öga;
obekanta ju ej för varandra de salige gudar
80 någonsin äro, ej ens om någon är boende fjärran.
Icke han träffade dock hugstore Ulysses därinne,
utan på stranden han gråtande satt, som han brukade alltid,
slitande upp sin själ med tårar och suckar och ängslan,
stirrande ut med sin tårade blick över ödsliga havet.
Talte till Hermes då strax den sköna gudinnan Kalypso,
sedan hon gett honom plats på en präktig och glänsande
högstol:
»Varför kommer du hit, du guldstavbärande Hermes,
lika så vördad som kär? Ty aldrig du kommer här eljest.
Tala och säg, vad du vill, och gärna jag gör vad du önskar,
90 blott jag det göra förmår, och om saken allenast är görlig.
Men stig nu vidare in, att jag måtte som gäst dig förpläga.«

Sade gudinnan och ställde ett bord, med ambrosia uppfyllt,
framför den komne och blandade till rödglimmande nektarn.
Gärna han drack då och åt, budbringaren Argusförgörarn;
men då han ätit och vederkvickt sitt hjärta med maten,
tog han till orda och svarade nu och sade till henne:
»Varför jag hitländ är, vill gudinnan då veta av guden,
och ett uppriktigt svar skall jag giva dig, såsom du kräver.
Zeus mig bjöd att begiva mig hit, ty jag själv ju ej ville.
100 Vem skulle självmant gå över denna oändliga saltsjö
där ej i närheten finnes en stad med mänskor, som offra
gudarne offermål och präktiga festhekatomber?
Dock, det omöjligt är för en annan gud, när sin vilja
Zeus med egiden har sagt, att den göra om intet och kringgå.
Här hos dig lär det leva en man, som av lidanden drabbats
mera än någon av dem, som stredo kring Priamos' kungsstad
nio år och på tionde först, sedan staden de grusat,
seglade hem, men förbröto sig då mot Athene på vägen,
så att hon skickade på dem en storm med förfärliga vågor.
110 Då förgicks varenda kamrat av hans hurtiga manskap,
medan han själv blev hit av stormen och böljorna kastad.
Honom befaller dig Zeus att du genast skall släppa ifrån dig.
Ödet ej ämnat, att här han skall dö, från de älskade fjärran,
utan har honom beskärt att få skåda de sina och äntligt
komma igen till sitt höga palats och fädernejorden.«
Sagt; men av rysning betogs den sköna gudinnan Kalypso,
och med bevingade ord hon talte till honom och sade:
»Gruvliga ären I, gudar, och missunnsammast av alla,
I som förmenen gudinnorna jämt att med dödliga männer
120 leva i kärleksförbund, om någon har valt sig en älskad.
Så, när Orion blev vald av den rosenfingrade Eos,
retade detta er harm, I lycksaligt levande gudar,
ända till dess på Ortygias fält gulltronande, kyska
Artemis plötsligen kom och med smärtlös pil honom fällde.

Så, när på treplöjd åker en gång hårfagra Demeter
vilade kärlekssäll i Jasions armar och lydde
endast sitt hjärtas begär, blev ej ovetande länge
Zeus, och han älsklingen dödade strax med den flammande blixten.
Så det förtryter er, gudar, ock nu, att jag älskar en dödlig.
130 Dock blev han frälsad av mig, där han ridande sam på en skeppsköl,
ensam vid liv, när hans ilande skepp med den flammande blixten
Zeus hade splittrat itu mitt ute på blånande djupet.
Då förgicks varenda kamrat av hans hurtiga manskap,
medan han själv blev hit av stormen och böljorna kastad.
Hult tog jag honom då upp och vårdade vänligt och tänkte
honom odödlighet giva och evigt blomstrande ungdom.
Men då omöjligt det är för en annan gud, när sin vilja
Zeus med egiden har sagt, att den göra om intet och kringgå,
må han då fara, välan, om Zeus honom manar och bjuder,
140 över det ödsliga hav, men aldrig jag själv honom sänder;
ty långårade skepp jag ej äger och roddaremanskap
att honom föra åstad över havets väldiga ryggar.
Dock står jag gärna med råd honom bi och skall intet fördölja,
att han må oskadd komma tillbaks hem till fädernejorden.«
Henne svarade då budbringaren Argusförgörarn:
»Alltså, släpp honom bort och frukta Olympierns vrede,
att han ej sedan må harmas på dig och bliva dig gramse.«
Sade och vandrade bort budbringaren Argusförgörarn.
Men till den ädle Ulysses på stund den gudomliga nymfen
150 ställde sin gång, sedan nu hon befallningen hört från Kronion.
Honom på stranden hon sittande fann; ej voro hans ögon
någonsin torra för gråt, men i tårar förrann honom livet
under hans längtan, ty nymfen ej längre behagade honom,
utan om nätterna sov han väl jämt, fast det skedde av nödtvång,
inne i grottornas valv utan håg hos förälskade nymfen,

men under dagarna åter han satt på den klippiga stranden,
slitande upp sin själ med tårar och suckar och ängslan,
stirrande ut med sin tårade blick över ödsliga havet.
Trädde till honom då fram den sköna gudinnan och talte:
160 »Sitt här ej längre i gråt, olycklige vän! Låt ej livet
ödas i sorg! Godvilligt jag nu skall dig låta få fara.
Upp då, hugg resliga bjälkar i skog och timra en rymlig
färja med yxan ihop och gärda kring henne en reling
högt, att hon bära dig kan över blånande rymden av havet.
Själv skall jag stärkande kost och vatten och glimmande rödvin
stuva därin, att du läska dig kan och dig värja för hunger;
kläder jag giva dig skall och dig sända en gynnande medvind,
att du må oskadd komma tillbaks hem till fädernejorden,
vilja det gudarna blott, som leva i himmelens rymder,
170 och som ju starkare äro än jag att besluta och handla.«
Sagt; men av rysning betogs den prövade konung Ulysses,
och med bevingade ord till gudinnan han talte och sade:
»Annat i sinnet du har, o gudinna, och icke min hemfärd,
då på en färja du sända mig vill över sväljande djupet,
som är så farligt och stort, att ej bästa och snabbaste fartyg
kunna det överfara, ej ens när de glädjas åt medvind.
Är dig min resa emot, så stiger jag aldrig på färjan,
därest du svärja ej vill den högtidliga eden, gudinna,
att du ej stämplar i sinnet mot mig något annat fördärvligt.«
180 Så han sade; då log den sköna gudinnan Kalypso,
smekte med handen hans kind och talade åter och sade:
»Är du mig icke en skalk med ditt alltid klyftiga huvud!
Tänk, vad du räknade ut, hur du skulle försiktigast svara.
Vare då jorden mig vittne härtill och himlen därovan
och den brusande stygiska flod – och av saliga gudar
svärjes det aldrig en ed mer dyr och förfärlig än denna –:
ej skall jag stämpla i sinnet mot dig något annat fördärvligt,
utan skall råda dig till och betänka blott det, som till eget

bästa jag skulle betänkt, om jag hade det lika av nöden.
190 Rätt och billighet aktar min själ, och ej är jag danad
själv med ett hjärta av järn i mitt bröst, men med ett som
förbarmas.«

Så hon talte och vandrade strax, den sköna gudinnan,
före med ilande steg och han följde gudinnan i fjäten.
Snart den rymliga grottan de nått, gudinnan och mannen,
och han där satte sig ned på den stol, från vilken sig Hermes
nyss hade rest, och av nymfen bars fram all möjlig förplägnad,
mat och dryck av det slag, som dödliga människor äta.
Därpå hon satte sig själv mitt emot den ädle Ulysses;
henne då tärnornas flock ambrosia bragte och nektar.
200 Därpå de grepo sig an med de väntande färdiga rätter,
men när de hade sig bägge förnöjt av maten och drycken,
började tala igen den sköna gudinnan Kalypso:

»Ädle Laertesson, du mångförslagne Ulysses,
sålunda vill du då hem till den älskade fädernejorden
fara nu genast. Nåväl, så önskar jag ändå dig lycka.
Visste du dock i din själ, hur många de lidanden äro,
som du skall genomgå, innan fädernejorden du hinner,
skulle du stanna här kvar uti grottan hos mig för beständigt
och bli odödlig med mig, hur brinnande också du längtar
210 efter din maka, ty ej går en dag, då du henne ej saknar.
Ändå jag menar försann, att jag icke står efter för henne
varken i växt eller fägring, och ej är för dödliga kvinnor
lovligt en gång att i skönhet och växt med odödliga tävla.«

Henne svarade då den mångförslagne Ulysses:
»Höga gudinna, ej vredgas på mig! Jag själv ju det nogsamt
känner och vet, att mot dig blir den kloka Penelope alltid
obetydlig att skåda förvisst i skönhet och storlek;
hon är en dödlig, och du är ju evigt ung och odödlig.
Men jag vill fara ändå, och jag längtar var dag, som förrinner,
220 åter att hinna mitt hus och hemkomstdagen få skåda.

Låter nu också en gud mig förlisa på blånande djupet,
vill jag fördraga det käckt, mitt hjärta är härdat i motgång;
mycket jag lidit re'n, och otaliga mödor jag utstått
både på hav och i krig; må nu detta då också mig drabba!»
Sade: men solen sänkte sig ner, och mörkningen inbröt;
gingo de båda då djupare in i den rymliga grottan;
där uti kärleksfröjd hos varandra de vilade samman.
Men då i gryningen sken den rosenfingrade Eos,
klädde sig hjälten Ulysses i hast i sin mantel och livrock.
230 Själva gudinnan en klänning tog på, som glänste av silver,
skir och förtjusande skön, och band sig om midjan en gördel,
strålande präktigt av guld, och fäste på huvudet slöjan;
grep sig så an med att hem förhjälpa den ädle Ulysses.
Honom en kopparyxa hon gav, som var lämplig för handen,
dubbeleggad och stor, och skaftet på yxan var vackert
snidat och gjort av oliv och med stadighet fogat i hålet;
även en blänkande bila han fick, och gudinnan gick före
ut till kusten av ön, där resliga stammar det växte;
tallar där stodo, som nådde i sky, jämte popplar och alar,
240 vissnade, längesen torra, som lätt kunde flyta på vattnet.
Men då hon visat den plats, där de resliga stammarna växte,
vandrade sedan hon hem, den sköna gudinnan Kalypso.
Fällde Ulysses nu träd, och hurtigt gick arbetet undan.
Tjugu inalles han högg och med kopparen skrädde dem alla,
slätade sedan dem händigt och sist efter snöret dem kanthögg.
Kom under tiden med borr den sköna gudinnan Kalypso;
bjälkarna alla han borrade nu och dem passade samman,
dymlade färjan därefter ihop med pluggar och tvärslår.
Lika så stor, som en man, i timringskonsten förfaren,
250 plägar på köpmansskepp att sträcka den rymliga bottnen,
lika så bred och så lång av Ulysses timrades färjan.
Sidobjälkar han reste, och tätt dem förstärkte med strävor,
lade så ovan uppå dem till slut bordräckena långa.

Därpå han gjorde en mast och till denna en passande råstång;
också ett roder han lagade sig, så att styra han kunde.
Runtom han hägnade relingen väl med en flätning av vidjor,
som skulle värna mot sjön, och på bottnen han strödde en lövbädd.
Kom under tiden med väv den sköna gudinnan Kalypso
segel att göra därav, och skickligt han sömmade dessa.
260 Brassar och fall och skot han fästade sedan på färjan,
vältrade äntligt med spakar den ned i det heliga havet.
Fjärde dagen det var, och han allting hade då färdigt,
och på den femte han sändes från ön av den sköna Kalypso,
sedan hon först honom badat och klätt uti doftande kläder.
Både en lägel med rödaste vin och en större med vatten
bragte gudinnan åt honom ombord och förtäring för resan,
gömd i en säck, och därjämte en mängd välsmakande sovel,
och hon lät blåsa åt honom en len och gynnande medvind.
Glad han bredde sitt segel för vind, den ädle Ulysses,
270 satte vid rodret sig ner och styrde med övade händer
ut över hav; ej kom det en blund i hans spejande öga,
som på Plejaderna såg och Bootes, sen i sin nedgång,
även på Björnen, den bild, som också de kalla för Vagnen,
vilken blott vrider sig runt och ständigt bespejar Orion
och är bland stjärnor den enda, som ej i Okeanos badar.
Ty han den maningen fått av den sköna gudinnan Kalypso
att på sin färd över hav den bilden behålla till vänster.
Sjutton dagar han så gled seglande fram över havet,
men när det aderton blev, då skönjdes de skuggiga bergen
280 uti Faiakernas land, där kusten var honom närmast,
och det såg ut som en sköld uppå luftblå rymden av havet.
Från Etioperna vände då hem jordskakaren starke,
och från Solymernas berg fick han se honom långt uti fjärran,
seglande fram över hav, och med ökad förbittring i hjärtat
skakade guden sitt huvud, och så i sitt hjärta han talte:

»Ha! Nu ha gudarne sedan förvisst något annat beslutat
över Ulysses, den tiden som jag Etioperna gästat.
Redan han nalkas Faiakernas land, där ödet förunnar
honom att slippa ur lidandets nät, som honom har omsnärjt.
290 Dock vill jag mena, att än skall jag tumla med honom tillfyllest.«
Sade och skyarna sammandrev, och sin väldiga treudd
grep han och rörde upp sjön och eggade vindarna alla
samman till virvelstorm och höljde i svartnade skyar
jorden och havets rymd, och natt sjönk neder från himlen.
Östan och sunnan nu drabbade hop och den tjutande västan
och klarsiktiga nordan, och högt sig böljorna vräkte.
Men på Ulysses domnade då hans knän och hans hjärta
och till sin manliga själ i sin suckande ångest han talte:
»Ack, jag eländige man! Vad bliver det av mig på slutet?
300 Frukta jag måste, att sanning var allt, som den höga gudinnan
sade om kvalen, som än, innan fädernejorden jag nådde,
lida jag skulle på hav; nu går det ju allt i fullbordan.
Ack, ty hur skockar ej Zeus sina skyar kring himmelens rymder,
huru rörs djupet ej upp, och hur löpa ej väder och vindar
alla till storms! Nu stundar för mig det vissa fördärvet.
Trefalt, ja fyrfalt sälla förvisst de danaiske hjältar,
vilka där föllo på Ilions fält för Atridernas ära!
Ack att jag också där själv fått stupa och hinna mitt öde
uppå den dagen, då troernas män mig försökte så många
310 träffa med spjuten, då striden stod het om den fallne Achilles!
Höglagd vore jag då, och mitt lov bland achaierna ljöde;
nu blev min lott att i jämmerlig död utan ära gå under.«
Medan han talade så, kom störtande fram en ofantlig
våg och på honom slog ner och snurrade runt med hans färja.
Långt ifrån färjan han slungades själv och rodret ur handen
släppte därvid, och hans mast på mitten brakande knäcktes
av den förfärliga storm, som blåste av stridiga vindar;
fladdrande seglet med segelrån flög långt ut i havet.

Själv hölls länge han kvar under vattnet, och ej han förmådde
320 fort arbeta sig upp under trycket av väldiga vågen,
ty han var tyngd av de kläder han fått av gudinnan Kalypso.
Äntligen dykte han upp och spydde ur munnen ut vattnet
bittert och salt, och det skvalade ned ifrån huvudet ymnigt.
Dock i den vånda, han led, förglömde han ändå ej färjan,
utan han simmade raskt genom vågorna fram och den nådde,
satte sig upp på dess mitt och sig frälste från yttersta döden.
Färjan nu slungades av och an på det böljande svallet.
Som när den höstliga nordan far fram och hän över fältet
tistlarna virvlar åstad, och de hänga ihop med varandra:
330 så utav vindarna kastades kring hans färja på havet;
än av sunnan den slungades fram för att kastas av nordan,
än av östan den överläts till att jagas åt västan.

Honom fick Kadmos' dotter då se, skönfotade Ino,
även Leukothea nämnd, som en dödlig med människostämma
varit, men nu i det böljande hav är en hedrad gudinna.
Ömkan hon kände då strax med den plågade, vilsne Ulysses,
och i en ilande fart dök ur djupet hon upp som en dykand,
satte på färjan sig ner och till konungen talte och sade:

»Olycksalige, säg, varför vredgas den starke Poseidon
340 jämt så förskräckligt på dig, då han låter dig lida så mycket?
Dock skall han ändå ej taga ditt liv, fast han strävar därefter,
utan hör noga nu på, du ser ut att ej lida av enfald.
Tag de där kläderna av och lämna din färja att drivas
här uti vindarnas våld och försök att med simmande armar
hinna Faiakernas land, där ödet beskär dig en undflykt.
Tag min gudomliga slöja, se här, bind den fast under bröstet,
och du behöver för fara och död ej att vidare frukta.
Men när du hinner i land och har jorden med händerna vidrört,
lös henne genast utav och kasta i blånande havet
350 långt ifrån land och förglöm ej att själv du skall hålla dig
bortvänd.«

Sålunda talte gudinnan och strax honom räckte sin slöja;
själv dök hastigt hon neder igen i det böljande djupet,
så som en dykand gör, och höljdes av vågornas dunkel.
Men han begrundande satt, den prövade konung Ulysses,
och till sin manliga själ i sin suckande ångest han talte:
»Ve mig! Om bara nu ej bland odödliga någon ånyo
väver försåt emot mig, då jag bjudes att lämna min färja!
Ännu jag lyder dock ej, mina ögon ju sågo, att fjärran
landet ligger ännu, där hon sade mig finna en undflykt.
360 Nej, jag skall göra så här, och det synes mig vara det bästa:
medan bjälkarna än uti fogarna hålla tillhopa,
stannar jag kvar, där jag är, och fördrager vad helst jag får lida,
men när omsider av sjön min färja blir slagen i spillror,
då skall jag simma; ett säkrare råd står mig icke att finna.«
Medan han detta begrundade än i sitt hjärta och sinne,
skickade fram en förfärlig våg jordskakarn Poseidon,
välvd och hisklig och tung, och den störtade ned på Ulysses.
Såsom när rasande blåsten en hög av förtorkade agnar
träffar på marken och hit och dit dem förskingrar i blinken,
370 skingrades väldiga bjälkarna strax. Men den käcke Ulysses
satte sig grensle på en, som en ridande sitter på hästen,
och sina kläder tog av, som han fått av gudinnan Kalypso.
Hastigt han slöjan nu vecklade ut och den band under bröstet,
bredde så armarna ut och, sprungen framstupa i havet,
simmade ivrigt; men honom då såg jordskakaren starke,
skakade huvudet mörk och talade så i sitt sinne:
»Driv nu härute på djupet omkring, efter allt vad du lidit,
tills du kan komma i land hos det gudabefryndade folket.
Icke ens då, vill jag tro, skall du le åt det onda, du smakat.«
380 Så han sade, och piskande på skönmaniga spannet,
lände till Aigai han fram, där han äger sin frejdade boning.
Nu var på annat betänkt Zeusdottern gudinnan Athene.
Strax för de övriga vindarnas lopp hon spärrade vägen,

bjudande dessa att sluta sin blåst och alla sig lägga,
sände så nordanbris för att vågorna bräcka för honom,
så att han äntligt i land hos de segelvana Faiaker
måtte sig rädda från död och fördärv, den ädle Ulysses.
Tvenne dagar och nätter å rad på de svallande böljor
vräktes han kring, och ofta hans själ såg döden för ögat.
390 Men när den tredje dagen blev tänd av den lockiga Eos,
slutade blåsten med ens, och blankt som en spegel blev havet
utan den ringaste vind; då varsnade stranden han nära,
medan han skärpte sin blick, i det högt han lyftes av vågen.
Såsom då barnen få skåda med fröjd sin fader till livet
återkomma, som ligger där sjuk och försmäktar i plågor,
tynande länge utav, då en oblid makt honom ansatt,
tills de med innerlig fröjd se hans onda av gudarna läkas:
så var Ulysses glad, då han skådade landet och skogen;
ivrigt han simmade på för att fötterna sätta på marken.
400 Men då till stranden han hade så långt, som en ropande höres,
hörde han havet med ljudande dån sig bryta mot skären,
bränningen tornades upp och drabbade väldigt mot kusten,
rytande fasansfullt och svepande allt i sitt saltskum,
ty där funnos ej hamnar för skepp eller skyddade lägen,
utan blott revlar och skär och uddar med stupande klippor.
Men på Ulysses domnade då hans knän och hans hjärta,
och till sin manliga själ i sin suckande ångest han talte:
»Ve mig! Då äntligen Zeus nu så oförväntat mig unnar
land att få se och jag strävat mig fram över sväljande djupet,
410 skönjer jag ingenstäds ur det skummande havet en uppgång.
Ytterst är vassa och farliga rev, och kring dessa sig vågen
bryter med dån, och på strand klippväggarna resa sig glatta
utur ett bråddjupt hav, så att icke är möjligt att bottna
där med fötterna båda och stå och sig rädda ur nöden.
Kanske mig griper den svallande våg och mig slungar mot
klippan,

medan jag stiger i land, och min strävan har varit förgäves.
Simmar jag åter längs kusten nu hän och försöker att finna
någonstädes en sluttande strand och en skyddande havsbukt,
då är jag rädd för att stormen igen skall mig gripa och kasta
420 långt ut på djupet, där fiskarna gå, i min suckande ångest,
eller att också en gud på mig hetsar ett glupande odjur
av Amfitrites väldiga hjord, som hon fostrar i havet,
ty jordskakaren starke på mig är förbittrad, det vet jag.«
Medan han detta begrundade än i sitt hjärta och sinne,
slungade honom en rullande våg emot skrovliga stranden.
Huden nu skulle flåtts av och knotorna krossats på honom,
hade ej rådighet skänkt strålögda gudinnan Athene:
fram han sig kastade, gripande tag med händerna båda,
och höll i klippan sig stönande fast, medan vågen gick över.
430 Så han mot vågen sig värjde väl först, men den sköljde tillbaka,
träffade honom på nytt, och han kastades långt ut i havet.
Som uppå sjöpolypen, den fram ur sitt gömsle man dragit,
kiselstenar i mängd på de greniga armarna sitta,
så hudstyckena, rivna utav från hans dristiga händer,
hängde på klippan kvar, när han sjönk i det väldiga svallet.
Ute det varit nu visst emot ödets beslut med den arme,
hade ej rådighet skänkt strålögda gudinnan Athene.
Dykande upp ur sjön, som brusande vräkte mot stranden,
sam längs kusten han fram och spanade efter att finna
440 någonstädes en sluttande strand och en skyddande havsbukt.
När han då simmande kom till mynningen fram av en vackert
rinnande flod, då tyckte han där var det yppersta stället,
fritt ifrån sten som det var och liggande skyddat för vinden.
Nu dess rinnande flöde han såg och bad i sitt hjärta:
»Hör mig, o gud, vem du är! Efter längtande böner jag kommer
flyende till dig från villande hav, där Poseidon mig hotar.
Gudarne själva ju känna försyn för den arme, som beder

vilsedriven om skydd, såsom jag bönfallande nalkas
nu till ditt flöde och famnar ditt knä, av lidanden jagad.
450 Alltså förbarma dig, drott, och minns, att jag bedjande
kommer!«

Sade. Då saktade floden sitt lopp och höll inne sin bölja,
gjorde för honom ett speglande lugn och räddade honom
vänligt i mynningen in. Här sjönk han till jorden, och undan
veko sig armar och knän, ty hans styrka var kuvad av havet.
Hela hans kropp var svullen, och ut ur hans mun och hans näsa
strömmade vattnet i mängd, och andlös låg han och mållös,
sjunken i vanmakt hän, av sin stora mattighet gripen.
Men då han sansningen vunnit igen och andades åter,
löste han av sig på stund den slöjan, han fått av gudinnan,
460 och henne kastade ut, där strömmen göt sig i havet;
bränningen förde i svallet den bort, och Ino med väna
händer den fångade upp; och nu ifrån floden han uppsteg,
lade i säven sig ner och kysste den bördiga jorden,
och till sin manliga själ i sin suckande ångest han talte:

»Ack, jag eländige man! Vad bliver det av mig på slutet?
Om jag den kusliga natt måste genomvaka vid floden,
räds jag, att bitande frost och vätande dagg skola samfällt
göra en ände på mig, som är kraftlös än av min vanmakt,
och ifrån floden det blåser så kallt, när det stundar till dagen.
470 Men om jag åter från stranden går upp till den lummiga skogen
och ibland buskarna lägger mig där, om för köld och för trötthet
bara jag kunde få ro, och jag faller i ljuvliga sömnen,
löper jag fara att bliva ett rov och ett byte för vilddjur.«

Då han nu tänkte sig om, så tyckte han detta var säkrast:
uppåt till skogen han gick, som reste sig nära till vattnet,
synlig vida omkring; där sökte han skjul i en buske,
vuxen av tvenne ihop, av en vild oliv och en ädel.
Här den fuktiga vind ej mäktade blåsa igenom,
hit ej skinande sol förmådde att kasta sin stråle

eller det plaskande regn att tränga igenom; så täta
buskarna växt i varann; och där kröp Ulysses inunder.
Därpå han samlade hop med händerna åt sig ett rymligt
läger, ty vissnade löv där lågo i väldiga massor,
ja tillräckligt det fanns för att tvenne män eller trenne
skydda mot vinterstorm, om han rasade aldrig så häftigt.
Bädden med glädje han såg, den prövade konung Ulysses,
lade sig mitt däruppå och sig överhöljde med löven.
Såsom då någon gömmer en brand i den svartnade askan,
boende ute på markerna långt, där ej finnes en granne,
hållande glöden vid liv för att slippa att låna hos andra:
så sig Ulysses höljde med löv, och gudinnan Athene
göt över ögonen sömn, som skulle från pinande trötthet
honom förlösa med ens, när ögonlocken sig slöto.

SJÄTTE SÅNGEN

Ulysses och Nausikaa

Sålunda där han sov, den prövade konung Ulysses,
överväldigad nu av trötthet och sömn, men Athene
skyndade hän till Faiakernas land och den präktiga staden.
Dessa bebodde förut Hypereias rymliga ängder
nära cyklopernas folk, men de övermodige våldsmän
överföllo dem titt och voro de starkare också.
Dädan bröt upp med sitt folk Nausithoos, gudarnes like,
och till Scheria förde dem hän, från människor fjärran;
ringmur lade han där för en stad och boningar byggde,
10 tempel åt gudarne reste han upp och fördelade jorden.
Hjälten dock redan var kuvad av död och gången till Hades;
drott var Alkinoos nu, av de evige smyckad med visdom.
Hän till hans konungaborg strålögda Athene begav sig,
välvande planer i sinn' att till hemmet förhjälpa Ulysses;
ställde då strax sina steg till den rikt utsirade kammarn,
där, till gudinnorna själva i växt och i skönhet en like,
unga Nausikaa sov, hugstore Alkinoos' dotter,
under det tärnor två, av chariterna prydda med fägring,
en vid var dörrpost sov, och stängd var den glänsande dörren.
20 Lätt som en vindfläkt svävande fram till den slumrande flickan,
stilla vid huvudgärden hon stod och talte till henne,
medan hon liknade själv till den frejdade Dymas en dotter,
som var Nausikaa kär och var lika med henne i ålder;
henne hon liknade nu, strålögda Athene, och talte:
»Tänk, vilken slarva din moder i dig, Nausikaa, födde!
Alla de präktiga kläderna nu så försummade ligga,
fastän ditt bröllop stundar ju snart, då dig höves med sköna
kläder att skruda dig själv och den ynglingaskara, dig följer.

Sådant berättas från mun och till mun, och av människor alla
30 vinner du ädelt beröm, och din fader och moder sig glädja.
Upp, låt oss fara att tvätta, så snart som Eos sig visar;
jag skall som hjälperska följa dig jag, så hinner du fortast
göra det färdigt. Ej länge minsann skall du jungfru förbliva;
redan begäres din hand av de ädlaste ynglingar alla
uti Faiakernas folk, av vilket du själv är en dotter.
Därför nu bed, innan morgonen gryr, din frejdade fader
mulor att spänna åt dig för en vagn, som kan frakta till floden
gördlar och klänningar alla och filtar och skinande lakan.
Detta ju skickar sig ock för dig själv långt mer än att vandra
40 vägen till fots, då så långt tvättdammarna äro från staden.«
Sagt, och hon åter gick bort, strålögda gudinnan Athene,
hän till Olympos' berg, där de säga att gudarnes boning
ståndar evärdlig och fast, ej skakad av vind, ej av regnskur
vätt och ej hunnen av snö, men en molnfri eter i klarhet
breder sig ut och en lysande glans sig gjuter däröver:
där i evinnerlig fröjd de lycksalige gudarne leva.
Dit sig Athene begav, sedan flickan hon hade förmanat.
Snart sköntronande Eos gick upp och Nausikaa väckte,
fagerslöjade mön, och hon undrade strax över drömmen.
50 Hän genom huset hon hastande gick att för fader och moder
genast berätta sin dröm, och hon träffade båda därinne.
Modern vid härden satt med de tjänande tärnor omkring sig,
spinnande purpurgarn på sin ten, och sin fader hon mötte,
just som han skulle gå bort att i kretsen av frejdade drottar
sitta i rådet, dit kallad han var av Faiakernas stormän.
Steg då Nausikaa fram till sin älskade fader och sade:
»Pappa, du skulle väl icke en vagn vilja göra i ordning,
hög och med stadiga hjul! Jag vill fara till floden och tvätta
alla de präktiga kläderna nu, som smutsiga ligga.
60 Både det höves dig själv, som jämt med de yppersta umgås,
att i en nyren dräkt du är klädd, när du sitter i rådet;

och fem älskade söner hos dig här i salarna dväljas,
två äro gifta av dem, men de tre äro blomstrande svenner;
dessa, de vilja ha ständigt och jämt nytvättade kläder,
innan de gånga till dans, och på mig ligger hela bestyret.«
Sade och blygdes att nämna ett ord om sitt blomstrande bröllop
inför sin fader, men allt han förstod, och han svarade henne:
»Varken jag mulorna nekar dig, barn, eller någonting annat.
Far du! En vagn skall på stund av tjänarne göras i ordning,
70 hög och med stadiga hjul och ovan försedd med en vagnskorg.«
Sade och gav sin befallning därom, och hans tjänare lydde,
drogo den rullande vagnen ur skjul och den gjorde i ordning,
ledde så mulorna fram och spände dem samman i oket.
Flickan de präktiga kläderna strax ur kammaren utbar,
läggande sedan dem ned i den skönpolerade vagnen;
men i ett matskrin packades in av den kärliga modern
allsköns smaklig och stärkande kost, och hon hällde därjämte
vin i en getskinnslägel – och upp steg nu flickan på vagnen –,
räckte så dottern en flaska av guld med glänsande olja,
80 så att vid badet hon själv och tärnorna kunde sig smörja.
Nu tog Nausikaa piskan i hand och de glänsande tömmar,
piskan mot mulorna ven, och rasslande skakades oket,
medan de ivriga travade bort med tvätten och henne;
ej for hon ensam likväl, ty vid sidan tärnorna gingo.
Men när de lände så fram till den ljuvligt rinnande floden,
där tvättdammarna voro, som jämt av det klaraste vatten
flödade ymnigt, ja nog till att rena om aldrig så smutsigt,
spände de mulorna genast ifrån, så att oket de sluppo,
drevo dem sedan åstad att vid stranden av virvlande floden
90 beta det honungsdoftande gräs, men de själva från vagnen
lyftade kläderna ner och i vattnet dem lade och hurtigt
trampade på dem i dammarna sedan, i kapp med varandra.

Och när de kläderna sköljt och dem grundligen renat från
smutsen,
bredde de ut dem i rad längst ute på stranden, där havet
kiselstenarna hade sköljt upp och spolat dem renast.
Själva de badade se'n och lemmarna gnedo med olja,
slogo på stranden av floden sig ner och åto sin middag,
medan de väntade på, att i solen torkade tvätten.
Men när av maten hon själv och tärnorna njutit tillfyllest,
100 lade de slöjorna av och kastade boll med varandra,
under det sången bland dem vitarmad Nausikaa upptog.
Sådan som härliga Artemis går med sin båge på bergen,
när på Taygetos' ås eller ock Erymanthos' hon jagar,
och den gudomliga gläds åt de ilande hjortar och vildsvin,
medan de lantliga nymfer, de döttrar av Zeus med egiden,
svärma kring henne med lust, och i hjärtat gläder sig Leto,
ty över alla gudinnan når upp med sin hjässa och panna,
lätt till att känna igen, fast sköna de samtliga äro:
sådan den kungliga mön framglänste bland tärnornas skara.
110 Redan hon stod i begrepp att mulorna spänna för vagnen,
kläderna lägga ihop och återvända till hemmet;
då var på annat betänkt strålögda gudinnan Athene,
för att Ulysses i tid måtte vakna och blomstrande ungmön
varsna och föras av henne nu med till Faiakernas kungsstad.
Konungadottern mot en utav tärnorna kastade bollen,
träffade tärnan dock ej, och den föll i den virvlande floden,
flickorna höjde ett skri – då vaknade konung Ulysses,
satte sig upp i en hast och övervägde i sinnet:
»Ve mig, vad är det för människors land, dit nu jag är kommen?
120 Äro de vildar och illgärningsmän utan rätt eller lagar
eller ett gästfritt folk med ett sinne, som gudarne fruktar?
Hörde jag icke av kvinnor ett rop? Det lät som av flickor –
kanske av nymfer, ty sådana bo uppå klippornas branter,
nere i flodernas källor och inne i grönskande dälder.

Eller jag kanske i närheten är av talande mänskor.
Dock, det är bäst, att jag själv går och efterforskar och spanar.«
Sagt, och ur buskarna kröp den gudomlige hjälten Ulysses;
därpå med seniga handen han strax av den lummiga skogen
bröt sig en lövrik gren för att skyla sin blottade midja;
130 trädde så fram, som i trotsande kraft ett lejon från bergen,
genomfruset och piskat av regn, men med gnistrande ögon,
strövande ute på rov efter oxarnas hjord eller fåren
eller de irrande hjortar i skog, och drivet av hungern
ända till människoboningar fram för att fänaden röva:
så var Ulysses på väg att bland flickornas lockiga skara
träda, fast naken han var, ty nöden tvingade honom.
Ryslig att skåda han syntes för dem, ty sjön honom vanställt;
bävande flydde de, var åt sitt håll, utåt klippornas uddar;
endast Alkinoos' dotter stod kvar, ty på henne Athene
140 gjutit i barmen in mod och förtagit all skälvande fruktan.
Sansad hon såg honom an; då övervägde Ulysses,
om han den dejliga flickans knän skulle bedjande famna
eller stå kvar och med höviska ord henne bedja på avstånd
att honom giva ett plagg och att vägen säga till staden.
Och då han tänkte sig om, han tyckte det rådligast vara
stilla att stå och med höviska ord bönfalla på avstånd,
rädd, att om flickans knän han famnade, vredgas hon kunde.
Strax nu med höviska, vinnande ord han talte till henne:
»Höga, jag tigger din hjälp, om en dödlig du är eller himmelsk.
150 Är du av gudarna en, som leva i himmelens rymder,
aktar jag snarast att tro av din resliga växt och din skönhet,
att du är Artemis själv, den olympiske härskarens dotter.
Men om du en av de dödliga är, som bygga på jorden,
trefalt lyckliga då din fader och vördade moder,
trefalt lyckliga ock dina bröder; hjärtat av glädje
månde ju värmas i bröstet på dem, när de skåda sin syster

skön som en blomstrande telning gå fram i de dansandes ringar.
Men av allt hjärta lycksaligast han, långt mera än alla,
som med sin brudskänk vinner din hand och som maka dig
hemför.
160 Slik en dödlig jag aldrig ännu för mitt öga har skådat,
vare sig man eller kvinna, och stor är min häpnad vid synen.
Likadan såg jag på Delos en gång i sin härliga uppväxt
stånda en ungpalm skön vid Apollos heliga altar;
ty även dit jag kom med min väldiga krigareskara
under den färden, som skulle för mig med bedrövelse sluta.
Såsom jag länge blev stående då, i beundran försjunken,
efter så härlig stam var ej förr uppskjuten av jorden,
så med beundran jag skådar på dig, o flicka, och vågar
icke med armarna famna ditt knä; men stor är min jämmer.
170 Först uppå tjugonde dagen i går blev jag frälst ifrån havet;
hela den tiden jag drivit för våg och för rasande vindar
ifrån Ogygias ö; nu kastade hit mig en gudom,
visst för att plågas med ont även här, ty icke jag tänker
ännu det slutar, men mycket förut lär mig drabba från gudar.
Men varkunna dig, höga, ty du är den första jag flyr till
efter osäglig nöd, och icke en enda jag känner
eljest av mänskorna här, som leva i landet och staden.
Visa till staden mig väg och giv mig en trasa till hölje,
endast det skynke, du kanske tog med för att svepa om tvätten.
180 Dig må de evige löna med allt, som ditt hjärta sig önskar,
skänka dig make och hus och beskära er båda en ädel
sämja, ty icke en ädlare lott eller sällare gives,
än när hustru och man, som hjärtligen älska varandra,
sköta tillsamman sitt hus, ovännerna alla till smärta,
men sina vänner till fröjd och främst sig själva till ära.«
Honom Nausikaa svarade då, vitarmade ungmön:
»Främling, du icke ser ut som en elak man eller vettlös.
Själv den Olympiske Zeus åt mänskorna skiftar ut lyckan,

såsom han vill åt envar, åt de höga såväl som de ringa.
190 Dig har väl detta han givit, och då må du bära det tåligt.
Nu ändå, sedan kommen du är till vår stad och vårt rike,
varken det kläder skall fattas dig alls eller någonting annat,
sådant som höves att ge åt en nödställd like, som beder.
Staden jag visa dig skall och skall säga dig namnet på folket.
Vet, att Faiakerna är det, som bo här i landet och staden;
jag är en dotter själv till Alkinoos, frejdade drotten,
uppå vars spira beror faiakiska makten och väldet.«
Sade, och ropade nu till de fagerlockiga tärnor:
»Stannen då, tärnor! Vart flyn I er väg vid den främmandes åsyn?
200 Eller I menen väl ej, att han skulle en fiende vara?
Icke bland levande finnes den man, och han aldrig skall födas,
vilken fördristade sig att som fiende komma med härsköld
emot Faiakernas land, ty vi äro för gudarne kära,
och för oss själva vi bo långt ute i böljande havet
ytterst av alla på jord och ha ingen beröring med andra.
Nej, han en nödställd är, som vilsedriven har kommit,
och som har rätt till vår hjälp, ty främlingar alla och arma
skickade äro från Zeus, och den ringaste gåva kan glädja.
Given nu främlingen strax till att äta och dricka, I tärnor,
210 och honom baden i floden, där skydd är att finna för vinden!«
Sagt, och de stannade nu, intalande mod hos varandra,
förde Ulysses så hän till en plats, som var skyddad för vinden,
såsom Nausikaa bjöd, hugstore Alkinoos' dotter;
kläder åt honom de hämtade dit, både mantel och livrock,
lämnade ock i hans hand den gyllene flaskan med olja,
bjudande honom att taga ett bad i den rinnande floden.
Men han talade då till tärnorna, konung Ulysses:
»Tärnor, gån undan åt sidan en bit, så skall jag nog ensam
tvätta från skuldrorna saltet utav och gnida med olja
220 lemmarna in; det var längesen nu som jag oljade huden.

Ej i er åsyn bada jag vill, ty jag blyges att naken
visa mig uti en krets av fagerlockiga ungmör.«
Så han sade; då gingo de hän och det sade för kungsmön.
Nu han tvådde sin kropp med vattnet ur floden, Ulysses,
tvättade saltet utav från ryggen och skuldrorna breda
och ifrån huvudet skummet sig strök av det ödsliga havet.
Men då han hade sig tvått överallt och sig gnidit med olja
och sig i kläderna höljt, som han fått av den blomstrande ungmön,
gjorde mer fyllig och reslig hans växt Zeusdottern Athene,
230 medan hon lät ifrån hjässan hans hår i de skönaste lockar
nedersvalla så rikt som hyacinthernas blommor.
Som när med skicklig hand av en mästare, vilken har konsten
grundligen lära sig fått av Hefaistos och Pallas Athene,
silver belägges med guld, och hans verk förtjusande bliver,
så nu hon övergöt med behag hans huvud och skuldror.
Därpå till sides han gick och på stranden av havet sig satte,
strålande fager och vän, och förundran fattade flickan.
Strax hon talade då till de fagerlockiga tärnor:
»Hören, en sak eder säga jag vill, vitarmade tärnor.
240 Ej utan alla de eviges råd, som bo i Olympen,
lände den främmande hit till de gudalike Faiaker.
Nyss han sig tedde för mig som en usel stackare bara;
nu är han gudarne lik, som leva i himmelens rymder.
Ack att en sådan jag finge till man och han hette min make,
boende här i vårt land, och att honom det täcktes att stanna! –
Given nu främlingen strax till att äta och dricka, I tärnor!«
Sade, och tärnorna lyssnade till och befallningen lydde.
Strax för Ulysses de satte nu fram till att äta och dricka,
och med begärlighet njöt den prövade konung Ulysses
250 maten och vinet, han fick, ty han föda ej smakat på länge.
Men vitarmad Nausikaa själv gick att annat bestyra;
kläderna vek hon ihop och packade samman på vagnen,

spände de stampande mulorna för och därefter på vagnen
satte sig upp, och med manande ord till Ulysses hon talte:
»Upp nu, o främling, till staden mig följ, så skall jag dig föra
hem till min frejdade faders palats, och jag tänker hos honom
skall du församlade se Faiakernas ypperste männer.
Men hör noga nu på; du ser ut att ej lida av enfald.
Medan vår väg över åkrarna går, som av människor odlas,
260 skall du med tärnornas flock gå bakefter spannet och vagnen;
följande hurtigt med, och själv skall jag före er åka;
men när vi komma till staden, kring den ser du väldiga murar
resa sig högt, och en ypperlig hamn är på vardera sidan;
infartsvägen är smal, ty skeppen på sidorna bägge
ligga där dragna på land, och sitt skjul var skeppare äger.
Där ha de också sitt torg kring Poseidons ståtliga altar,
runtom hägnat med stenar det är, som i jorden man nedsatt.
Där de förfärdiga allt, som behövs till de tjärade skeppen,
segel och kabeltåg och åror med vässade kanter;
270 ja, ty Faiakernas håg står icke till båge och koger,
utan till master och åror och skepp av den yppersta byggnad;
sådana yvas de av, där de plöja det skummiga havet.
Nu emot sladder jag skydda mig vill, så att ingen må sedan
kunna mig häckla, ty menige man är så fallen för stickord,
och i sin elakhet skulle väl så någon mötande säga:
›Titta! Vem går med Nausikaa där? En så vacker och ståtlig
främling! Var fann hon väl den? Han skall troligen bli hennes make.
Säkert en man, som förlist med sitt skepp och av henne blev hulpen,
vilsedriven och fjärran ifrån, ty nära finns ingen.
280 Eller kanhända en gud har på flickans ivriga böner
stigit från himmelen ner och skall henne nu äga beständigt.
Det var nog bäst, att hon själv gick åstad för att leta en make
annorstädes ifrån, ty alla Faiaker, som fria,

lönar hon blott med förakt, så många och ädla de äro.‹
Så skall det heta bland folk, och för mig bleve sådant till smälek.
Harmas jag skulle ju själv på en flicka, som så sig betedde,
vilken de sina till trots och med fader och moder i livet
levde förtroligt med män, innan öppet förmälningen firats.
Främling, så hör då i korthet mitt råd, på det att du fortast
290 må av min fader förhjälpas på väg och hinna ditt hemland.
Snart invid vägen du varsnar en lund av resliga popplar,
helgad Athene, den står i en äng kring en rinnande källa;
där har min fader sin konungajord och en blomstrande hage,
liggande borta från staden så långt, som en ropande höres.
Där må du sitta och vänta en stund, till dess att vi andra
lända till staden fram och hinna till konungaborgen.
Men när förmoda du kan, att framme vi äro vid slottet,
vandra då in i Faiakernas stad och fråga dig före
efter Alkinoos' hus, min ädelsinnade faders.
300 Lätt kan det kännas igen, ja ett barn kunde visa dig vägen,
ty Faiakernas övriga hus, de äro ej byggda
slika som detta: så skön är Alkinoos' konungaboning.
Men när du står i dess pelarehall och går in över tröskeln,
skynda dig fort genom salen då hän och fram till min moder,
där vid den flammande härd hon sitter i skenet av elden,
spinnande purpurgarn på sin ten, förunderligt vackert,
själv mot en pelare stödd och med tärnorna sittande bakom.
Tätt invid pelaren också en tron är ställd, där min fader
sitter och dricker sitt vin som en av de salige gudar.
310 Skynda dock honom förbi och i stället med bedjande armar
famna min moders knän, att du hemkomstdagen må skåda
snart till din hjärtliga fröjd, hur fjärran ifrån du må vara.
Bliver allenast min moder dig huld och bevågen i hjärtat,
då är förhoppning för dig att få skåda de dina och lända
hem till din präktiga boning igen och fädernejorden.›
Sade och mulorna snärtade till med den glänsande piskan;

hurtigt de satte då genast i väg från den rinnande floden,
travande ivriga på, medan fötterna skiftade flinka;
flickan dem tyglade dock, så att tärnornas flock och Ulysses
320 hunno att följa till fots, och förståndigt hon brukade piskan.
Solen sänkte sig ner, när de nådde den heliga lunden,
som åt Athene var vigd; där satte sig konung Ulysses,
bedjande strax en bön till dottern av höge Kronion:
»Hör mig, du aldrig betvungna, du dotter av Zeus med egiden!
Hör mig åtminstone nu, ty tillförne du aldrig mig hörde,
när jordskakarens makt lät i stormarna grymt mig förlisa.
Låt hos Faiakernas folk mig barmhärtighet finna och ynnest.«
Bedjande talte han så och blev hörd av Pallas Athene.
Ännu hon trädde dock synlig ej fram av försyn för sin faders
330 mäktige broder, ty han mot den gudalike Ulysses
vredgades oavvänt, innan fädernejorden han nådde.

SJUNDE SÅNGEN

Ulysses kommer till Alkinoos

Så till Athene han bad, den prövade konung Ulysses,
medan till staden Nausikaa drogs av de kraftiga mulor.
Men då omsider hon kom till sin faders prisade boning,
höll framför porten hon still, och bröderna alla kring systern
samlades, väna som gudar att se, och nu spände från vagnen
stampande mulornas par och buro in kläderna genast.
Flickan själv till sin kammare gick, och elden åt henne
tände då sköterskan upp, den åldriga Eurymedusa,
vilken en gång från Apeire förts dit på de toftade skeppen,
korad till äreskänk åt Alkinoos, alla Faiakers
mäktige drott, som var ärad och lydd av sitt folk som en gudom.
Hon uti konungens hus vitarmad Nausikaa fostrat;
elden hon tände nu upp och skaffade in hennes kvällsvard.

Nu till staden Ulysses bröt upp, och Athene ett töcken
svepte omkring honom tätt i sitt ömma bekymmer om hjälten,
att bland de stolta Faiakerna ej någon mötande honom
måtte förnärma med ord eller spörja därom, vem han vore.
Just som han skulle gå in i behagliga staden, till mötes
kom honom gående då strålögda gudinnan Athene
och som en flicka såg ut med en vattenkruka i handen.
Stilla vid mötet hon stod; då frågade konung Ulysses:

»Vill du ej visa mig vägen, mitt barn, till Alkinoos' boning,
vilken är konung och härskare här över alla i landet?
Ty jag en främmande är, som är vilsedriven och kommer
långt från ett fjärran liggande land, och därför jag ingen
känner av alla de mänskor, som bo här i staden och landet.«

Honom svarade då strålögda gudinnan Athene:
»Jo, fader främling, det hus, som du frågar mig efter, jag gärna

visa dig skall, ty det ligger ej långt från min frejdade faders.
30 Endast gå stilla och tyst, så vandrar jag före på vägen.
Se ej de mötande an, och rikta till ingen en fråga,
ty här äro de ej emot främlingar särdeles blida
eller förpläga med vänlighet den, som är kommen från utland.
Själva förtröstande på, att de äga de snabbaste skeppen,
plöja de havets svalg, den konsten dem skänkte Poseidon;
skeppen så ilande gå som en fågels flykt eller tanken.«
Talade Pallas Athene, och strax hon började före
vandra med ilande steg, och han följde gudinnan i fjäten.
Icke han varsnades dock av de skeppsberömda Faiaker,
40 fastän i staden ibland dem han gick, ty gudinnan Athene
uti sin skönhet och makt tillstadde det icke, men kringgöt
med ett förunderligt dunkel hans gång i sin vänliga omsorg.
Häpen Ulysses nu hamnarna såg och de präktiga skeppen,
torget, där hjältarna möttes till ting, och de långa och höga
murar, med pålar förskansade starkt, ett under att skåda.
Men när de kommo så fram till konungens prisade boning,
började tala igen strålögda gudinnan Athene:
»Här, fader främling, är huset du bad att jag skulle dig visa,
och du skall finna därinne de gudastammande drottar
50 samlade sitta till bords. Gå bara ditin och var icke
rädd och försagd i ditt sinn, ty den dristige mannen har bättre
lycka i allt vad han gör, om också han kommer som främling.
Men sök drottningen upp, så snart som du träder i salen!
Hon har Arete till namn och är stammande själv ifrån samma
konungaparet, som födde en gång Alkinoos kungen.
Först Nausithoos föddes, och han var en son av Poseidon
och Periboia, den skönaste mö ibland kvinnor på jorden.
Hon var den yngsta till år av den tappre Eurymedons döttrar,
vilken som konung en gång de vilda giganterna styrde;
60 dock i fördärvet han bragte sig själv och det trotsiga folket.
Henne Poseidon fick kär och födde med henne den ädle

sonen Nausithoos, vilken var kung bland Faiakerna fordom.
Men av Nausithoos kung blev Alkinoos född och Rhexenor;
dock på Rhexenor sköt med sin silverbåge Apollo;
sonlös dog han, ej länge förmäld, och sin dotter Arete
lämnade ensam kvar, och Alkinoos äktade henne.
Henne han älskat och ärat så högt, att ej kvinna på jorden
nu blir älskad så högt av den man, vars hus hon besörjer;
så högt ärad hon varit och är av innersta hjärta
70 ej av sin make Alkinoos blott och de älskade barnen,
utan av hela vårt folk, som henne liksom en gudinna
vördar och hälsar med hyllningsrop, när hon vandrar i staden.
Också hon lider i sanning ej brist på det ädlaste sinne,
ja, hon åt männer jämväl vet att tvisterna slita med huldhet.
Bliver allenast dig drottningen huld och bevågen i hjärtat,
då är förhoppning för dig att få skåda de dina och ända
hem till din präktiga boning igen och fädernejorden.»
Sagt, och hon åter gick bort, strålögda gudinnan Athene,
över det ödsliga hav ifrån Scherias älskliga nejder;
80 snart hon till Marathon kom och Athen med dess rymliga gator;
där i Erechtheus' borg gick hon in. Men den ädle Ulysses
gick till Alkinoos' stolta palats, och han mycket i sinnet
välvde, där stilla han stod, förrn på koppartröskeln han trädde.
Ty med en skinande glans som av solen själv eller månen
stodo de höga gemak i den ädle Alkinoos' boning.
Ända från tröskeln till innerst i saln av blänkande koppar
väggarna voro och buro en fris av emalj, som var högblå;
flygeldörrar där voro av guld till att stänga palatset,
och deras poster på tröskel av brons sig reste av silver,
90 krönet på dörrn var av silver jämväl, men av guld var dess låsring.
Hundar av silver och guld där stodo på vardera sidan,
vilka Hefaistos smitt med sitt konstförståndiga snille
till att där stånda på vakt för den höge Alkinoos' boning,
oförgängliga själva och aldrig av ålder berörda.

Inne i salen av stolar en rad kring väggarna löpte
ända från tröskeln till innerst i saln, och med hyenden alla
klädda av finaste tyg, som var vävt utav kvinnorna konstrikt.
Där till gilles var dag de faiakiske hövdingar sutto
glada vid mat och vin, ty fullt upp vankades alltid.
100 Ynglingastoder av guld uppå skönt utsirade socklar
stodo med lågande facklor i hand, som kastade skenet
runt kring salen och gästernas krets i de nattliga timmar.
Femtio tjänande tärnor det fanns i det stora palatset;
somliga hade att mala på kvarn gulglänsande vetet,
andra vid vävarna hade sin id eller spunno på slända,
sittande tätt vid varann som löven på resliga poppeln;
också blir linnet så tätt, att det tager ej oljan uti sig.
Ty som Faiakernas männer förstå framför alla i världen
ilande skeppen att styra på hav, så förstå deras kvinnor
110 konsten att väva i grund, ty gudinnan Athene dem skänkte
skicklighet stor i de skönaste värv och det ädlaste sinne.
Utanför gården det finnes ej långt ifrån porten en trädgård,
tunnland fyra i vidd, som är omkringgärdad med stängsel.
Inne i denna stå resliga träd med lummiga kronor,
aplar och päronträd och granater med glänsande frukter,
ljuvliga fikonträd och oliver, bärande ymnigt.
Aldrig det händer, att frukten på dem slår fel eller tryter
vintertid eller sommartid, utan året igenom
blommar en del och mognar en del för den fläktande västan.
120 Päron på päron blir saftigt och mört, och äpple på äpple,
druva på druva blir mogen och söt, och fikon på fikon.
Där har han växande också en ymnigt bärande vingård,
varav ett stycke är öppet för sol, där man druvorna torkar,
bredda på grönskande plan, medan andra man skördar och andra
pressar till vin. Där finns druvor jämväl, som ännu ej mognat:
några fällt blommorna just, och andra begynna att blåna.
Prydliga blomstersängar ta vid, där rankorna sluta,

prunkande året om av alla de skönaste örter.
Källor finnas där två: den ena sig fram genom parken
130 slingrar, den andra går upp under borggårdströskeln och rinner
sedan mot slottet, och där stadsboarna hämtade vatten.
Så var Alkinoos' hus välsignat med gudarnes gåvor.
Sänkt i beskådande stod den prövade konung Ulysses;
men då han hade det allt betraktat med häpnande sinne,
gick han med hastiga steg över tröskeln in i palatset,
och därinne han fann de faiakiske drottar och rådsmän
gjutande offer av vin åt den spejande Argusförgörarn;
alltid åt honom de offrade sist, när de tänkte på vilan.
Fram genom salen han gick, den prövade konung Ulysses,
140 dold av den töckensky, som kring honom var svept av Athene,
tills han kom fram till den plats, där Alkinoos satt hos Arete.
Strax om Aretes knän sina armar Ulysses då lade,
och i detsamma försvann ifrån honom det heliga töcknet.
Tyst i gemaket det vart, när de sågo den främmande mannen;
häpenhet alla betog. Men bedjande talte Ulysses:
»Drottning Arete, du barn av den gudalike Rhexenor,
dig bönfallande nalkas jag nu efter lidanden många,
dig och din make och gästerna här. Må gudarne skänka
lycka i livet åt dem och förunna envar att åt barnen
150 lämna sitt gods och sitt hus och den heder, som folket förlänat!
Men förhjälpen I mig till att snarligen komma till hemmet,
ty re'n länge jag irrat i nöd, från de älskade fjärran!«
Så han talte och satte sig ner invid härden i askan
nära den flammande eld; men de tigande sutto där alla.
Äntligen talte bland dem Echeneos, grånade hjälten,
vilken av alla faiakiske män var den äldste till åren,
skicklig att lägga sitt tal och i forntidsseder förfaren.
Denne besinningsfull tog till orda ibland dem och sade:
»Icke är detta, Alkinoos, dig till beröm eller höviskt,
160 att uppå golvet skall sitta din gäst uti askan vid härden,

medan vi tiga här blott och förvänta, att själv du skall tala.
Därför, res främlingen upp och låt strax på en silverbeslagen
stol honom sitta och bjud härolderna blanda ånyo
vinet i bålarna till, för att även åt Zeus vi må offra,
blixtens herre, som själv ledsagar det heliga armod.
Och låt nu skafferskan giva din gäst av vad huset kan bjuda!«
Konung Alkinoos då, när han hörde den åldriges maning,
fattade genast vid hand den förslagne och kloke Ulysses,
ledde så hjälten från härden åstad till en glänsande högstol
170 sedan han låtit sin manlige son Laodamas uppstå,
som var hans älsklingsson och hade sin plats vid hans sida.
Nu en tärna kom fram, som över ett bäcken av silver
vatten på händerna göt ur en vacker och gyllene kanna,
till att dem skölja, och flyttade fram ett glänsande matbord.
Även den ärade skafferskan kom och ställde på bordet
bröd och rätter i mängd och bjöd av vad huset förmådde.
Gärna han drack då och åt, den prövade konung Ulysses.
Men till sin härold så den starke Alkinoos talte:
»Fort, Pontonoos, blanda till vin i bålen och kringskänk
180 sedan åt alla i sal, för att även åt Zeus vi må offra,
blixtens herre, som själv ledsagar det heliga armod.«
Sagt, och Pontonoos blandade strax det ljuvliga vinet,
bägarna skänkte uti och till alla i laget dem kringbar.
Men när av vinet de stänkt och druckit så mycket dem lyste,
började åter bland dem Alkinoos tala och sade:
»Hören nu alla mitt ord, I faiakiske drottar och rådsmän,
att jag må säga er det, som hjärtat mig bjuder att tala.
Slutat är gillet i dag, gån alla nu hem för att sova!
Men när det dagas igen, skola flere ännu av de äldste
190 bjudas att fira i salen vår gäst och åt gudarne bringa
festliga offer jämväl och därefter slå råd, hur hans hemfärd
främjas bör, så att främlingen fort, utan kval och bekymmer,
under vårt säkra beskydd må tillbaka till fädernejorden

komma med hjärtlig fröjd, hur fjärran ifrån han må vara.
Ej må av ont eller lidande alls under tiden han drabbas,
innan han träder på fädernas jord; men där må han sedan
lida vad skickelsen honom bestämt och parcerna spunnit
in i hans levnadstråd, i den stunden han föddes av modern.
Men om han en bland odödlige är, som är kommen från himlen,
200 då är förvisso i gudarnes råd något annat beslutat.
Också ju eljest för oss de evärdlige gudarne alltid
te sig i synlig gestalt, när vi offra dem festhekatomber,
sitta med oss ju till bords och förse sig därav som vi andra.
Ja, ifall någon av oss på sin ensliga vandring dem möter,
dölja sitt väsen de ej, ty vi gudabefryndade äro
liksom cyklopernas folk och de vilda giganternas stammar.«
Honom svarade då den mångförslagne Ulysses:
»Tänk i ditt hjärta ej så, Alkinoos! Alldeles icke
jag de odödlige gudar, som bo i himmelens rymder,
210 liknar i skönhet och växt, nej, dödliga människor endast.
Kännen I någon som helst, som fått mera än människor eljest
dragas med kvalen, så veten: vid hans mitt elände må liknas.
Ja, långt svårare öden jag själv hade visst att förtälja,
dem efter gudarnes råd jag alla fått lida igenom.
Låten dock först nu mig äta i ro, fastän svåra bedrövad.
Ingenting finnes så oförskämt som den fasliga magen,
vilken befaller med pock, att man ständigt skall tänka på honom
även i värsta betryck och med sinnet av sorgerna plågat,
såsom jag själv ju är kvald i min själ, men han ändå beständigt
220 pockar på mat och på dryck och kommer mig rakt att förgäta
alla de sorger, jag led, och befaller mig honom att mätta.
Dröjen, I ädlingar, ej att i morgon, så snart som det dagas,
hjälpa mig olycksalige hem till fädernejorden!
Allt vill jag lida därför, ja må gärna jag dö, när jag åter
skådat mitt stora och höga palats och mitt gods och mitt
husfolk.«

Sagt; och med bifall stämde de in och yrkade alla,
att man förhjälpte den främmande hem, ty han talade skäligt.
Men när av vinet de stänkt och druckit så mycket dem lyste,
gick då envar hem till sig, ty de längtade efter att sova.
230 Men uti salen han lämnades kvar, den ädle Ulysses;
endast Arete ännu och Alkinoos, lysande drotten,
sutto hos honom där kvar, medan tärnorna röjde av borden.
Började då bland dem vitarmad Arete att tala;
ty hon känt rocken och manteln igen, så snart hon de sköna
kläderna såg, som hon själv tillsammans med tärnorna vävit,
och med bevingade ord hon talte till honom och sade:
»Främling, jag känner mig manad att först om detta dig fråga:
Vadan och vem är du själv? Och vem har dig kläderna givit?
Sade du icke, att hit har du irrande kommit på havet?«
240 Henne svarade då den mångförslagne Ulysses:
»Tungt vill det bliva, o drottning, att allt omständligen skildra,
då så otaliga sorger mig sänt de evärdlige gudar;
dock skall jag säga dig det, som du efterspörjer och frågar.
Fjärran i havet det ligger en ö, som Ogygia heter;
där har Kalypso sitt hem, skönhåriga, mäktiga nymfen,
Atlas' listiga barn; och aldrig det kommer till henne
någon av gudarne dit på besök eller dödliga mänskor.
Men jag arme drevs dit av en gud för att gästa hos henne,
ensam vid liv, när mitt ilande skepp med den flammande blixten
250 Zeus hade splittrat itu mitt ute på blånande djupet.
Då förgicks varenda kamrat av mitt hurtiga manskap,
själv jag klängde mig fast vid fartygskölen och kringdrev
nio dagar på hav, men på tionde dygnet om natten
drevo mig gudarna hän till Ogygias ö, som Kalypso
äger till boningsort, skönhåriga, mäktiga nymfen.
Hon tog mig upp som sin gäst och mig vårdade vänligt och ville
mig odödlighet giva och evigt blomstrande ungdom;
aldrig hon mäktade dock att beveka mitt hjärta i bröstet.

Sju års tid fick jag stanna på ön, och med tårar jag vätte
260 ständigt de himmelska kläder jag bar, som Kalypso mig givit.
Men då omsider det åttonde kom av de välvande åren,
nymfen mig manade själv att vända tillbaka till hemmet
efter befallning från Zeus, eller ock hennes sinne sig ändrat;
och hon mig sände nu bort på en starkbyggd färja och gav mig
rikligt med mat och med vin och i himmelska kläder mig klädde,
sände mig också för färden en len och gynnande medvind.
Sjutton dagar jag så gled seglande fram över havet,
men när det aderton blev, då skönjdes de skuggiga bergen
här i Faiakernas land, och mitt hjärta betogs utav glädje,
270 ack jag arme, som hade ju dock att så mycket elände
lida ännu, som han sände på mig, jordskakarn Poseidon.
Vindarna mot mig han skickade fram för att hämma min resa,
rörde så upp det oändliga hav, och de rasande böljor
revo från färjan i svallet mig ner i min suckande ångest.
Snart var av stormen hon splittrad itu, och jag måste för livet
simmande klyva det sväljande djup, till dess jag omsider
här hos eder blev driven i land av vinden och strömmen.
Hade jag landat med ens, då skulle mig bränningen handlöst
slungat mot strandens rysliga skär och mig slagit fördärvad.
280 Därför tillbaka jag vek och simmade än, tills jag nådde
fram till en flod; då tyckte jag där var det yppersta stället,
fritt ifrån sten som det var och liggande skyddat för vinden.
Länge på stranden jag flämtande låg, men ambrosiska natten
kom, och jag lämnade då den av himmelen ammade floden
och i ett busksnår lade mig ner och höljde mig ymnigt
över med löv, och en gud i den djupaste sömn mig försänkte.
Bäddad i löven där, med hjärtat av sorger betungat,
natten igenom jag sov och till dager och ända till middag;
solen dalade re'n, då den ljuvliga sömnen mig släppte.
290 Då fick din dotters tärnor jag se, där de lekte på stranden;
själv gick i leken hon med; en gudinna hon syntes mig vara.

Henne jag bönföll då, och ett ädelmod hon mig viste,
sådant man icke är van att förvänta av mötande ungfolk,
eftersom oförstånd är ju ungdomens följe beständigt.
Både med mat och med glimmande vin hon försåg mig
tillfyllest,
gav mig i floden ett bad och mig skänkte de kläder du skådar.
Nu i min sorg jag berättat dig allt och har sanningen talat.«
Honom Alkinoos svarade då och talte och sade:
»Främling, i en ting åtminstone dock har min dotter ej handlat,
300 så som sig borde, då icke hon strax uti tärnornas följe
förde dig med till vårt hus, fast den första hon var, som du
bönföll.«
Honom svarade då den mångförslagne Ulysses:
»Akta dig, hjälte, att tadla för slikt din härliga dotter;
ty hon mig manade själv att tillsammans med tärnorna följa;
detta jag vägrade dock av försyn och tillika av fruktan,
att då du finge oss se, du förtörnas kunde i hjärtat.
Lätt förivra vi oss, vi människobarn uppå jorden.«
Honom Alkinoos svarade då och talte och sade:
»Icke är sådan, o främling, jag skapt, att mig hjärtat i bröstet
310 harmas för ingenting, men måtta skall vara i allting.
Ville blott – evige Zeus och Athene och Foibos Apollo! –
sådan en man som du och med mig så lika till sinnes
taga min älskade dotter till viv och heta min svärson,
blivande bofast här! Jag dig gods och gård skulle skänka,
ville du stanna här blott; men icke skall någon Faiaker
hålla med tvång dig kvar, nej slikt förbjude Kronion.
Men för din resa bestämma jag vill, att du måtte det veta,
morgondagen, och då skall du själv under färden få sova,
medan mitt folk dig ror över speglande hav, tills du kommer
320 hem till ditt land och ditt hus och varthelst det eljest dig lyster,
vore det också långt fjärmare hän än till själva Euboia,
som är så långt härifrån; det vet jag av dem bland de våra,

vilka det sågo en gång, när de kung Rhadamanthys den ljuse
förde åstad på besök till Tityos, sonen av Gaia.
Sådan färd ha de gjort, och de blevo ej trötta och hunno
både till målet fram och tillbaka till hemmet på dagen.
Du skall få varsna det själv, att av skepp äro mina de bästa
och mina ynglingar främst i att böljorna sopa med årblad.«
Så han sade. Men glad blev den prövade konung Ulysses,
330 höjde sin stämma på stunden till bön och talte och sade:
»Evige Zeus, måtte allt, vad han lovat, Alkinoos hålla!
Då skall evärdlig berömmelse han på den bördiga jorden
hava därav, och jag själv skall få komma till fäderneslandet!«
Så med varandra de skiftade ord, där de sutto i samspråk.
Men sina tärnor befallde till slut vitarmad Arete
ställa i pelarehallen en säng och bädda med sköna
purpurfärgade bolstrar däri och på dessa med filtar,
bredande över till sist, till att hölja sig, täcken av ylle.
Strax ur salen de skyndade ut med facklor i handen,
340 men då med iver de bäddat tillreds i den stadiga sängen,
trädde i salen de fram till Ulysses med manande orden:
»Gå till din vila, o främling, din bädd är nu lagad i ordning!«
Så de sade, och ljuv honom syntes den stundande vilan.
Sålunda där han sov, den prövade konung Ulysses,
uti en präktig säng i den ljudande pelarehallen;
själv Alkinoos låg i det inre av höga palatset,
och vid hans sida hans drottning sov och delade bädden.

ÅTTONDE SÅNGEN

Festlig dag hos Faiakerna

Men när i gryningen sken den rosenfingrade Eos,
reste från bädden sig fort Alkinoos, kraftige drotten;
sammalunda stod upp stadshärjaren ädle Ulysses.
Därpå den starke Alkinoos själv ledsagade honom
hän till Faiakernas torg, som var nere vid skeppen beläget.
Komna till platsen, de satte sig ner på de glättade stenar
sida vid sida. Men brått gick Athene omkring uti staden,
sedan hon tagit gestalt av den vise Alkinoos' härold,
välvande planer i sinn' att till hemmet förhjälpa Ulysses;
10 fram till den ene och andre hon gick med sitt ord och sin maning:
»Skynden att samla er nu, I faiakiske drottar och äldste,
borta på torget till ting för att höra, vad främlingen önskar,
som till den vise Alkinoos' hus är nyligen kommen,
vilsedriven på hav och lik en av odödlige gudar.«
Talade så och med iver och lust dem besjälade alla.
Hastigt fylldes av folk allt torget och samtliga bänkar,
alltsom de strömmade till, och med häpnad betraktade mången
hjälten Laertes' prövade son, ty gudinnan Athene
över hans huvud och skuldror göt ut en förunderlig skönhet,
20 görande också hans växt mer reslig och fyllig att skåda,
så att för hela Faiakernas folk majestätisk och älsklig
synas han måtte och vördnadsvärd och kunna i allsköns
tävlingslekar bestå, om Faiakerna honom försökte.
Men när de kommit tillstäds och alla församlade voro,
började då bland dem Alkinoos tala och sade:
»Hören nu alla mitt ord, I faiakiske drottar och äldste,
att jag må säga er det, som hjärtat mig bjuder att tala.

Här är en främling, jag vet icke vem, som har irrande kommit
till mitt palats ifrån österns folk eller också från västerns.
30 Hjälp för sin resa han önskar och ber, att den honom betryggas.
Låtom oss fort på vårt vanliga sätt honom hjälpa till hemmet.
Aldrig det hände ännu, att en främling, som kom till min boning,
nödgades länge bli kvar och gå sorgsen och vänta på hemfärd.
Låtom oss hala då genast ett skepp i gudomliga havet,
ett som ej seglat förut, och två och femtio svenner
välje bland folket man ut, som ha rykte som hurtiga sjömän.
Men när sin åra envar har ordentligen bundit vid årtulln,
stigen då åter i land för att äta i hast eder måltid
hemma i slottet hos mig; det skall rikligen sörjas för alla.
40 Ungersvennerna bjuder jag slikt. Men kommen, I andra
drottar med konungastav, gån med till min glänsande boning,
att vi vår främmande gäst må nu vänligt förpläga i salen.
Ingen må vägra! Demodokos ock, den gudomlige skalden,
hämta man skall, ty åt honom en gud förlänade sången,
alla till gamman, vadhelst som hans håg honom manar att
sjunga.«

Sade och vandrade före dem själv, och de övriga drottar
följde, och härolden skyndade bort till gudomlige skalden,
medan de två och femtio män, som till roddare korats,
gingo, som drotten befallt, till stranden av ödsliga havet.
50 Men när de voro så komna dit ner till skeppet och havet,
först de skeppet då halade ut på djupet av vattnet,
buro så masten och seglet ombord på det beckade skeppet,
passade årorna in i läderstropparna sedan,
allt efter ordning och skick, och hissade skinande seglet.
Högt under kusten de lade sitt skepp och begåvo sig sedan
upp till den vise Alkinoos' gård och ståtliga boning.
Slottets pelarehallar och gård och rymliga salar
fylldes med folk, och ett vimmel där var av unga och gamla.
Kungen lät slakta åt dem två oxar med släpande fötter,

sex par får och fyra par svin med glänsande betar;
dessa de flådde och lagade flinkt en lysande måltid.
Härolden trädde nu in med den älsklige skalden vid handen.
Sångmöns älskling han var, men hon ont med gott honom givit,
rövat hans ögons ljus, men skänkt honom ljuvliga sången.
Och av Pontonoos genast en stol, som var silverbeslagen,
ställdes åt honom i gästernas mitt och mot pelaren stöddes,
och uppå knappen han hängde därnäst den klingande lyran
över hans huvud och ledde hans hand, att han kunde den finna,
satte framför honom sedan en korg och ett glänsande matbord
jämte en bägare vin till att dricka, när honom så lyste.
Därpå de grepo sig an med de färdiga, väntande rätter.
Men när de stillat hade sin lust till att äta och dricka,
manade sångmön skalden till sång om hjältebedrifter,
och ur det kväde, som då var beryktat ända till himlen,
sjöng han om konung Ulysses' kiv med Peliden Achilles,
hur de begynte en gång att vid gudarnes yppiga måltid
tvista med skymfliga ord, och hur skarornas drott Agamemnon
gladdes åt striden han såg mellan härens yppersta drottar;
ty det blev så honom siat en gång av Foibos Apollo,
när över tröskelstenen han steg i det heliga Pytho
guden att spörja till råds, då redan sig lidandets början
vältrade in, på Kronions beslut, mot argiver och troer.
Härom den frejdade sångaren kvad, men den ädle Ulysses
grep då med händerna tag i den purpurfärgade manteln,
över sitt huvud den drog och skylde sitt manliga anlet,
skygg för att låta Faiakerna se, att tårar han fällde.
Och var gång som med sången slöt upp den gudomlige skalden,
tårarna strök han då bort och drog manteln av huvudet neder,
fattade dubbelpokalen och göt åt de himmelske offer;
men så snart han begynte igen, då Faiakernas furstar
manade honom att sjunga, ty högt de förnöjdes av orden,
höljde Ulysses på nytt sitt huvud med suckande sorgmod.

Så för de andra han lyckades nog sina tårar att dölja,
men för Alkinoos ej, som satt vid hans sida och allting
märkte och iakttog och hörde hans sorgliga suckar.
Denne då talade strax till de segelvana Faiaker:
»Hören nu alla mitt ord, I faiakiske drottar och äldste!
Nu, då vi alla vårt sinne förnöjt av den ymniga måltid,
därtill av lyrans klang, som är festliga gillenas följe,
100 låtom oss gånga nu ut för att allsköns tävlingar fresta,
så att vår främmande gäst, när han återkommer till hemmet,
kan sina vänner förtälja, hur högt över alla vi äro
både i brottning och knytnävskamp och i språng och i löpning.«
Sade och vandrade före dem själv, och de övriga följde.
Härolden hängde på knappen då upp den klingande lyran,
tog Demodokos' hand och ledde den blinde ur salen,
förande honom den väg, där redan Faiakernas furstar
hade gått alla förut för att tävlingslekarna åse.
Raskt till torget det gick, och en myllrande skara dem följde.
110 Ynglingar många och ädla sig fram till tävlingen ställde:
fram Akroneos steg, Okyalos, hjälten Elatreus,
Anabesineos, Thoon, Anchialos, Nauteus och Prymneus,
Ponteus, Eretmeus och Proreus; och fram Amfialos också
trädde, den hurtige sonen till Tektons son Polyneos.
Steg ock Euryalos fram, lik mannaförgörande Ares,
Naubolos' son han var och var skönast av alla Faiaker
både till anlet och växt näst Laodamas, konungasonen.
Ävenså reste sig tre av konung Alkinoos' söner,
Halios en och Laodamas en och en Klytoneos.
120 Dessa nu frestade först med varandra en tävlan i löpning.
Hastigt från skranket de rusade ut och alla tillsammans
ilande flögo åstad, så att dammet yrde på slätten;
men långt flinkaste löparen var ibland dem Klytoneos.
Så lång sträcka som mulorna gå, när de plöja ett träde,
så långt före till målet han kom och de andra bakefter.

Därnäst trädde de fram för att fresta den väldiga brottning,
och Euryalos segrade då över alla de bästa.
Men i behändiga språng var Amfialos raskast av alla;
åter i diskuskast var ingen så flink som Elatreus,
130 och uti boxning var konungens son Laodamas ypperst.
Men sedan alla de så med tävlingar fröjdat sitt sinne,
då tog Laodamas, konungens son, till orda ibland dem:
»Vänner, välan, låt oss fråga vår gäst, om det är någon idrott,
som han förstår och har lärt. Ty han är då ej växt som en vekling,
sådana vador och lår, som han har, och sådana armar;
nacken är kraftig, och starkt är han byggd; och han ungdom ju saknar
ingalunda, fast bruten han är av det myckna han lidit.
Ty jag tror ingenting vara i stånd till att värre än havet
ödelägga en karl, om han också är aldrig så kraftig.«
140 Honom svarade då Euryalos genast och sade:
»Ja, min bäste, du sade ett ord, som kan låta sig höra.
Gå nu och mana du själv honom ut och säg, vad vi önska.«
Då nu Alkinoos' hurtige son hans gillande hörde,
steg han i kretsen fram och talade så till Ulysses:
»Vördade främling, stig fram även du för att fresta en tävling,
om du en sådan har lärt; du ser ut, som du idkade idrott.
Ej finns stoltare lov för en man, så länge han lever,
än det med armarnas kraft och fötternas flinkhet han vunnit.
Upp då och fresta en gång, slå ifrån dig alla bekymmer!
150 Ej skall du länge få vänta på färd, ty redan är skeppet
halat på djupet ut och ditt roddaremanskap i ordning.«
Honom svarade då den mångförslagne Ulysses:
»Varför, Laodamas, rikta till mig en så gäckande maning?
Sorgerna ligga mig nu långt mera i sinnet än idrott.
Mycket jag lidit re'n och otaliga mödor jag utstått,
och där jag sitter nu mitt i er krets, jag längtar allenast
efter att resa och beder därom allt folket och drotten.«

Honom Euryalos strax då begabbade öppet och sade:
»Främling, ja visst, och du ser mig ej ut till att vara förfaren
uti de tävlingsspel, som bland folk är brukligt att idka,
utan som en, den där flackar och far med sin skuta beständigt,
havande under sig folk, som är idel krämaresvenner,
tänkande blott på sin last och spejande jämt efter bakfrakt
och efter hastig förtjänst. Nej, en idrottsman du ej liknar.«
Bister i uppsyn svarade då den förslagne Ulysses:
»Skamlöst ljuder ditt tal, du ser ut till att vara en slyngel.
Men så är det. Ej gudarne gett sina älskliga gåvor
lika åt alla, ej skönhet, ej vett eller talaregåva.
En kan vara helt visst blott oansenlig att skåda,
men åt hans ord har en gud förlänat behag, så att alla
tjusade lyssna därtill, ty han fyndigt och slående talar
och med försynthet och hov, och han lyser bland alla på tinget,
och när i staden han går, som en gud han av alla beundras.
Åter en annan är skön som de salige gudarne själva,
men det ej finnes det minsta behag i de ord, som han talar.
Så även du har en fager gestalt, så att icke en gudom
kunde den skönare skapt, men vettighet är vad du saknar.
Nu har med sårande ord du förbittrat mitt hjärta i bröstet.
Ej nybörjare är jag ändå, som du menar, i kampspel,
utan jag tänker, att en av de ypperste månde jag varit,
medan jag trotsade än på min ungdom och armarnas styrka.
Nu ha mig sorger och lidanden bräckt, ty mycket jag utstod
både mot fiendesvärd och mot havets rasande böljor.
Men trots allt vad jag led, vill jag ändå nu fresta en tävlan,
efter du talte så bitande ord och eggade upp mig.«
Sade och störtade upp, som han var, med sin mantel på skuldran,
grep i en diskus fatt, som var tjockare, större och tyngre,
och ej så litet ändå, än dem, som Faiakerna brukte,
svang den och slungade sedan i väg ifrån seniga handen,

190 så att i luften det sjöng, och de segelvana Faiaker,
vida berömda till sjöss, då hukade ner sig till marken
under hans vinande kast, och långt bortom övrigas märken
ledigt den flög från hans hand. Och Athene var den, som vid
målet
märkena satte, förskapad till man, och hon ropte och sade:
»Främling, här kunde då även en blind med trevande händer
känna ditt märke igen; ej står det i hopen bland andra,
utan är framom långt. Var lugn för detta slags idrott!
Ingen Faiaker skall kunna dig nå eller kasta förbi dig.«
Sade. Då fröjdade sig den prövade konung Ulysses,
200 glad att i samlingen finna en man, som var honom bevågen.
Därpå med lättare hjärta han så till Faiakerna talte:
»Gören det kastet mig efter, I ynglingar! Snart jag en annan
kastar väl lika så långt eller längre ändå, vill jag hoppas.
Vem som för resten har mod och har lust av alla de andra,
träde nu fram till en dust, ty svårt har jag blivit förnärmad:
brottning och knytnävskamp, ja löpning – intet jag vägrar.
Kom vem av alla som vill, förutom Laodamas ensam.
Han är ju själva min värd; vem önskar en dust med sin gästvän?
Nej, en föraktlig tölp och en dåre den mannen ju vore,
210 som till en tävlingskamp utmanade värden, han gästar,
helst bland ett främmande folk; och han endast sig själv skulle
skada.
Men av de andra jag ingen försmår eller visar tillbaka,
utan vill gärna dem träda emot för att se, vad de duga.
Ty jag är icke så dålig ändå i ett enda slags idrott.
Mästerligt väl jag förstår att hantera den glättade bågen;
min bleve pilen, som träffade först sin man uti vimlet
borta i fiendehär, om också det stode omkring mig
andra kamrater i mängd, som alla på fienden sköte.
Blott Filoktetes det var, som mig överglänste på båge
220 borta i troernas land, när achaierna sköto med pilar;

men den vida förnämste jag är ibland övriga alla,
vilka nu leva på jord och av markens gröda sig nära.
Dock med forntidshjältarne ej jag mig dristar att tävla,
icke med Herakles, ej med Oichaliern Eurytos heller,
vilka med gudarne själva sig mätt i att skjuta med båge.
Därför en bråddöd Eurytos fick, och den väldige kämpen
hann ej att åldras i frid i sitt hus, ty Apollo i vrede
dödade honom för det, att han manade guden till tävlan.
Lansen jag skickar så långt, som en annan ej hinner med pilen.
230 Endast i löpning jag fruktar att en eller annan Faiaker
kunde mig hinna förbi; ty gruvligt mig simningen medtog
ute i böljornas svall, då jag saknade daglig förplägning,
sådan på skeppen man har, och av detta jag mattats i kroppen.«

Så han talte, och runt förstummades alla i tystnad;
endast Alkinoos själv tog till orda och svarade honom:

»Främling, de orden, du talade nu, dem hörde vi gärna.
Hävda allenast du ville dig själv och din lysande mandom,
retad till vrede av ynglingen där, som i tävlande runden
vågade smäda dig nyss; ty du vet, att din ära skall ingen
240 vilja förringa, som lärt att med vett och med billighet tala.
Men hör av mig nu tillbaka ett ord för att också åt andra
hjältar det säga en gång, när du, återkommen till hemmet,
sitter med barn och med maka till bords i din fäderneboning
och våra dygder du kommer ihåg: vad det är, som för vår del
ständigt vi fått oss förlänat av Zeus ifrån fädernas tider.
Icke i knytnävskamp eller brottning vi mästare äro,
men snabblöpare gode förvisst och de främste i sjöfart;
alltid vi älskade gillenas fröjd och cittran och dansen,
kläder att ömsa var dag och rykande bad och en vilbädd.
250 Upp, I faiakiske dansare, fort, de förnämste av eder!
Börjen er lek, att vår gäst, när han återkommer till hemmet,
kan sina vänner berätta, hur högt över alla vi äro
både i löpning och seglingskonst och i sång och i danskonst.

Och åt Demodokos någon må strax hans klingande lyra
hämta, som hänger därhemma nånstans i vår kungliga boning.«
Så Alkinoos bjöd, och hans härold skyndade genast
hän till kungens palats för att hämta den klingande lyran.
Tävlingsdomarne stodo då upp, som bland folket man korat,
nio inalles, som hade om allt att bestyra vid spelen.
260 Dessa nu jämnade platsen för dans och vidgade kretsen.
Härolden syntes igen och gick hän och Demodokos räckte
klingande lyran, och fram steg skalden i mitten, och runtom
ställde sig blomstrande gossar i ring, de förnämste i danskonst.
Taktfast trådde de nu sin gudomliga dans, men Ulysses
stod med beundran och såg, hur fötterna skimrande rördes.
Skalden i strängarna grep och begynte att sjunga melodiskt
allt om den älskog, som var mellan Ares och skön Afrodite,
huru de bringat till stånd sitt första och hemliga möte
uti Hefaistos' hus, hur med skänker han slösat och skändat
270 härskarn Hefaistos' läger och bädd. Men till denne då budskap
bringade Solen, som hade dem sett, när de plägade älskog.
Men så snart som Hefaistos förnam slikt harmande budskap,
gick han till smedjan åstad med illistiga planer i sinnet,
lyfte på blocket sitt väldiga städ och började smida
strax ett olösligt, osliteligt nät, där fastna de skulle.
Men då försåtet han färdigsmitt, förgrymmad på Ares,
gick han därefter i kammaren in till den bäddade sängen,
och över stolparna alla kring den han maskorna lade,
medan tillika en mängd han lät nederhänga från taket,
280 fina som spindelväv, så att icke de ens kunde skönjas
av de odödliga gudar en gång, så listigt han smitt dem.
Sedan han noga kring bädden spänt ut det försåtliga nätet,
låtsade guden till Lemnos gå bort, till den präktiga staden,
som är den käraste fläcken han vet av alla på jorden.
Men som en blind stod han icke på lur, gullglänsande Ares;
genast han såg, när Hefaistos gick bort, den beryktade mästarn.

Strax gick i huset han in hos den vittberömde Hefaistos,
lysten att vila i famn på den sköndiademade Kypris.
Hon hade nyss från besök hos sin fader, den starke Kronion,
290 kommit och satte sig just; då trädde han in uti salen,
fattade ömt hennes hand och talade sedan och sade:
»Älskade, följ mig i bädd, låt i fröjd oss vila tillsammans!
Hemma Hefaistos ej är, han är gången helt säkert till Lemnos,
till sina Sintier hän, det barbariskt talande folket.«
Så han sade, och även hon själv fann det ljuvligt att ligga.
Gingo de båda till sängen då hän och sig lade, och genast
slöt sig omkring dem det fjättrande nät, som var smitt av
Hefaistos.
Icke de mäktade lyfta en lem eller röra det minsta,
och då förstodo de grant, att ej mera det fanns någon undflykt.
300 Snart dem nalkades nu den smidesmästaren armstark,
sedan han hade på vägen vänt om, innan Lemnos han nådde,
därför att Solen åt honom höll vakt och berättade saken.
Genast han skyndade hem till sin boning, grämd i sitt hjärta,
kom och stod stilla i dörrn, ursinnig av kokande vrede,
medan förskräckligt han skrek och på samtliga gudarne ropte:
»Evige Zeus och I andra evärdlige, salige gudar!
Hitåt att skåda en sak, som är löjlig, men icke är dräglig:
huru Kronions barn Afrodite föraktar beständigt
mig, sin halte gemål, och älskar den mordiske Ares,
310 för att den guden är skön och i bägge fötterna färdig,
men ofärdig är jag; fast skulden är ej någon annans,
utan min fars och min mors, som hade mig aldrig bort föda.
Kommen och skåden de kärliga två, hur de vila i älskog
uti min egen säng, och jag själv står och harmas vid synen.
Dock de nog vilja ej mer, hur förälskade också de äro,
ligga det minsta så där, och de mista väl lusten att smekas.
Nu skall den knepiga bojan ändå få dem hålla så länge,
tills hennes fader betalar igen vart grand av den brudskänk,

honom i händer jag gav för att vinna en slyna så skamlös;
320 ja, ty hans dotter förvisso är skön, men ur stånd att sig styra.«
Sade; men gudarne samlades strax till kopparpalatset.
Starke Poseidon kom dit och den lyckobringande Hermes,
skyndade också sig dit fjärrskjutande guden Apollo.
Alla gudinnorna dock kvarstannade hemma av blygsel.
Stående blevo i dörrn det godas förlänare stilla,
medan ett outsläckeligt skratt bland de salige gudar
klang, när de sågo Hefaistos' list och konstiga påhitt.
Mången då talade så med en menande blick på sin granne:
»Orätt löper ej långt, den långsamme hinner den snabbe;
330 såsom det skedde ju nu, att den sene och halte Hefaistos
fångade Ares med list, som är snabbaste guden av alla,
vilka Olympen bebo; nu får äktenskapsskändaren plikta.«
Så med varandra de skiftade ord, där de stodo tillsammans.
Sade då sonen av Zeus, den höge Apollo, till Hermes:
»Hermes, du Zeus' budbärande son, du givare milde,
säg, om du skulle ha lust att i tvingande bojorna insnärjd
ligga och vila i bädd hos den gyllene kärleksgudinnan?«
Honom då svarade strax budbringaren Argusförgörarn:
»Ack att det hände så väl, fjärrskjutande konung Apollo!
340 Snärjdes jag ock av ett nät tre gånger så stort, ja oändligt,
medan I skådaden på, både gudar och alla gudinnor,
ville jag vila ändå hos den gyllene kärleksgudinnan.«
Talade så, men ett skratt bland odödlige gudarne utbrast.
Endast Poseidon skrattade ej, men idligen bad han
konstberömde Hefaistos därom att befria nu Ares,
och med bevingade ord han talte till honom och sade:
»Lös honom bara, jag svarar dig för, att han skall dig betala
inför de evige gudarna allt, vad du skäligen fordrar.«
Honom svarade då den smidesmästaren armstark:
350 »Bed mig ej mer, jordskakande gud, du starke Poseidon!
Dålig är även en borgen för dem, som dåligt betala.

Skulle jag kanske dig själv inför evige gudarne fjättra,
ifall nu Ares fick flykta sin väg ifrån fängslet och skulden?«
Honom svarade då jordskakaren, starke Poseidon:
»Hör mig, Hefaistos, nåväl, om nu också det händer, att Ares
flyktar från skulden sin väg, så skall själv jag betala dig detta.«
Honom svarade då den smidesmästaren armstark:
»Ja, ett löfte av dig är ej möjligt och rätt att förkasta.«
Sagt, och han löste då bojorna upp, den starke Hefaistos.
360 Men när från bojornas tvång sig befriade kände de båda,
rusade genast de upp. Till Thrakien skyndade Ares,
medan till Cyperns ö den leende kärleksgudinnan
gick till sin heliga lund och sitt ångande altar i Pafos.
Där av chariterna badad hon blev och gniden med olja
av det ambrosiska slag, som glänser på gudarnas lemmar,
höljdes till sist i en tjusande dräkt, ett under att skåda.
Detta den frejdade sångaren kvad, och den ädle Ulysses
stod med förtjusning och lyssnade till, och lika betaget
stod långårornas folk, de segelvana Faiaker.
370 Därpå Alkinoos bjöd sin Laodamas träda i dansen
ensam med Halios fram, ty ingen med dem kunde tävla.
Dessa då togo i händerna strax den präktiga bollen,
som var av purpurtyg av den skicklige Polybos sömmad.
Lutad tillbaka den ene nu jämt uppslungade bollen
högt mot de skuggiga moln, och den andre ett språng upp i luften
tog och den fångade lätt, innan fötterna rörde vid marken.
Men när med bollen de sålunda lekt en stund under luftsprång,
dansade sedan de skönt på den näringsalstrande jorden,
växlande turerna tätt, och ynglingar runtom i ringen
380 klappade takten därtill, och livligt ljudade larmet.
Men till Alkinoos talade då den ädle Ulysses:
»Konung Alkinoos, lysande drott över alla Faiaker!
Nyss dina dansare prisade du som de bästa på jorden,
nu är besannat ditt ord; mig häpnad betar, när jag ser dem.«

Sade; då fröjdade sig Alkinoos, kraftige drotten,
och han då talade strax till de segelvane Faiaker:
»Hören nu alla mitt ord, I faiakiske drottar och äldste!
Mäkta förståndig vår främmande gäst mig tyckes i sanning.
Låtom oss gästvänskänker då ge, såsom övligt, åt honom.
390 Tolv storrådande män med konungamakt över folket
styra ju här i vårt land, och jag själv är den trettonde drotten.
Må då envar utav oss nu en nytvådd mantel och livrock
samt en talent av kosteligt guld honom ge i föräring,
och låt oss bringa det samman på stund, så att främlingen genast
får det i händer och glad i sin själ kan gånga till bordet.
Men Euryalos ock må nu genast försöka att gästen
blidka med gåvor och ord, ty han talade ej, som sig borde.«
Så han talte, och alla de då instämde med bifall;
därpå sin härold envar avsände att gåvorna hämta.
400 Även Euryalos svarade nu och till härskaren sade:
»Konung Alkinoos, lysande drott över alla Faiaker!
Gärna den främmande blidka jag vill, som du bjuder mig göra.
Detta mitt svärd vill åt honom jag ge, av brons är dess klinga,
fästet av silver är smitt, och med nyutsågat och bländvitt
elfenben är dess skida belagd; han skall mycket det skatta.«
Sagt, och det silvernaglade svärd åt Ulysses han räckte
och med bevingade ord han talte till honom och sade:
»Hell dig, fader och gäst! Om ett kränkande ord här har fallit,
måtte detsamma av vindarna strax bortsopas i luften.
410 Gudarne låte dig återse ditt land och din maka,
sedan så länge du irrat i nöd, från de älskade fjärran.«
Honom svarade då den mångförslagne Ulysses:
»Hell dig också, min vän, och må gudarne giva dig lycka!
Måtte i kommande tid du ej sakna det präktiga svärdet,
som du mig nu med försonliga ord till föräring har givit.«
Sagt, och det silvernaglade svärd över skuldran han hängde.
Solen dalade nu, och de präktiga skänkerna kommo,

vilka till drotten Alkinoos' hus härolderna buro.
Sakerna togos emot av den höge Alkinoos' söner,
420 vilka dem överlämnade se'n åt sin vördade moder.
Snart med de andra kom tågande hem den kraftige drotten,
och vid sin framkomst togo de plats på de ståtliga stolar.
Men till Arete då talade strax Alkinoos, drotten:
»Hämta nu, drottning, det skönaste skrin av alla, du äger,
och lägg själv däruti en nytvådd mantel och livrock.
Vatten skall värmas på stund i en kopparkittel åt gästen,
att han må bada och se'n, då han skådat i skrinet ordentligt
lagda de gåvor, som skickades hit av faiakernas furstar,
sitta till gilles med fröjd och lyssna till klingande sången.
430 Denna min härliga gyllne pokal vill jag själv honom giva,
att han ur den i sitt hus må åt Zeus och de övriga gudar
gjuta sitt offer och tänka på mig, så länge han lever.«
Talade så; och Arete nu bjöd sina tjänande tärnor
ställa på elden i hast trefotade, rymliga kitteln.
Dessa då ställde på stund badkitteln på lågande elden,
göto så vatten däri och kastade bränsle inunder;
lågorna slickade kittelens buk, och vattnet sig värmde.
Men åt den främmande hämtades ut av Arete ur kammarn
skönaste skrinet, som fanns, och hon lade de kostliga skänker
440 neder däri, både kläder och guld, som Faiakerna givit,
samt som sin egen gåva en prunkande mantel och livrock,
och med bevingade ord till Ulysses hon talte och sade:
»Locket se efter nu själv och gör genast en knut över låset,
så att dig ingen på vägen bestjäl, när du sedan kanhända
ligger i ljuvaste sömn under färden på beckade skeppet.«
När hennes maning förnam den prövade konung Ulysses,
fällde han locket igen och gjorde en knut utan dröjsmål,
som var en konstknut, vilken han lärt av den mäktiga Circe.
Skafferskan trädde nu in och bjöd honom, när han så ville,
450 stiga i karet och taga ett bad, och för honom en fröjdfull

syn var det rykande bad, ty ej ofta han njutit den ansen,
sedan han lämnat Kalypsos gemak, skönhåriga nymfens;
men hos henne han jämt som en gud blivit ansad och omskött.
När honom tärnorna badat och smort med den glänsande oljan
och hade klätt honom se'n i en prunkande mantel och livrock,
trädde från badet han ut och gick hän till de drickande gäster.
Hände sig då, att Nausikaa stod, som gudinnorna fager,
uti hans väg invid dörrn till den väluppmurade salen;
länge hon såg med beundrande blick på den ädle Ulysses,
460 och med bevingade ord hon talte till honom och sade:
»Främling, farväl! Och när hemma du är uppå fädernejorden,
kom någon gång mig ihåg – den du främst har att tacka för räddning.«
Henne svarade då den mångförslagne Ulysses:
»Hulda Nausikaa du, hugstore Alkinoos' dotter!
Ja, det beskäre mig Zeus, tordönande maken till Hera,
åter att hinna mitt hus och hemkomstdagen få skåda;
då skall jag ännu på dig som på en av gudinnorna tänka
alltid, så länge jag lever, ty du har mig frälsat, o flicka.«
Sagt, och han gick till sin stol vid konung Alkinoos' sida.
470 Redan de styckade köttet som bäst och blandade vinet.
Härolden trädde nu in och ledde den frejdade skalden,
folkets älskling, Demodokos fram och lät honom sitta
mitt uti gästernas krets och stödd emot pelaren höga.
Talte till härolden då den mångförslagne Ulysses,
sedan han skurit ett stycke utav, men det mesta behållit,
av vittandiga galtens rygg med det dallrande fettet:
»Härold, se här, tag och giv åt Demodokos detta att äta!
Honom jag önskar, så sorgsen jag är, att bevisa min aktning,
ty överallt bland människors barn, som bygga på jorden,
480 skalderna hållas i ära och helgd, ty gudomliga sångmön
lärde dem kvädena själv, och hon älskade skaldernas släkte.«
Så han sade, och härolden tog hans gåva och lade

uti Demodokos' hand, och med hjärtlig fröjd han den mottog.
Därpå de grepo sig an med de väntande, färdiga rätter.
Men när de stillat hade sin lust till att äta och dricka,
vände till skalden sitt ord den mångförslagne Ulysses:
»Dig, o Demodokos, prisar jag säll framför dödlige alla.
Sångmön själv, den dottern av Zeus, eller också Apollo
konsten dig lärde; så skönt du besjunger achaiernas öden,
490 allt vad de lidit och gjort och alla de mödor, de utstått,
som om du själv varit med eller hört det av en, som det varit.
Men gå nu vidare, skald, och en sång stäm upp om den trähäst,
som av Epeios blev timrad med hjälp av Pallas Athene,
och som av konung Ulysses med list blev i fästningen inbragt,
full av beväpnade män, som Troja därefter förstörde.
Kan du den bragden besjunga för mig med de riktiga orden,
skall överallt jag förtälja, varthelst jag bland människor länder,
huru en huldrik gud dig förlänat den heliga sången.«
Sade. Men gudaingiven han strax lät strängarna tona,
500 började sången därmed, hur argiverna seglade dädan,
stigna på toftade skeppen ombord, sedan tälten de påtänt,
under det några av dem med den frejdade konung Ulysses
sutto då redan i troernas mitt, fördolda i hästen,
vilken till fästningen upp hade släpats av troerna själva.
Sålunda där han stod, och de talte en mängd om vartannat,
sittande runt omkring, och trenne meningar stredo:
en var att timringen sönderslå med den splittrande kopparn,
en att till branten den släpa och ned utför klipporna störta,
en att den spara som tempelskänk till gudarnes fägnad,
510 och det var detta beslut, som skulle till sist gå i verket.
Lotten var kastad till undergång, då i staden de inhyst
jättehästen av trä, där de ypperste män av Achaia
sutto fördolda till död och fördärv för troerna alla.
Vidare sjöng han, hur staden i grus av achaiernas söner
lades, som strömmade ut ur hästens försåtliga gömsle,

huru på var sitt håll de förhärjade ståtliga staden,
men hur Ulysses, följd av den härlige kung Menelaos,
gick till Deifobos' hus, så vild som den mordiske Ares;
sjöng så till sist om den gruvliga kamp, som han där fick att utstå,
520 och om den seger, han slutligen vann med hjälp av Athene.
Detta den frejdade sångaren kvad, men den ädle Ulysses
smälte i gråt, och tårarna ned över kinderna runno.
Som när en kvinna sig ned över maken gråtande kastar,
som framför murarna nyss har i spetsen för kämparne fallit,
viljande värja förgörelsen av från sin stad och de sina,
och där hon skådar sin döende man uppgivande andan,
famnar med skärande klagan hans lik, men fiender bakom
slå henne häftigt på skuldror och rygg med skaften av spjuten
och bortsläpa som träl till ett liv av slit och förtvivlan,
530 där hon av ömkansvärdaste ve blir om kinderna avtärd:
lika så ömkansväckande gråt rann Ulysses från ögat.
Och för de andra han lyckades nog att tårarna dölja,
men för Alkinoos ej, som satt vid hans sida och allting
märkte och iakttog och hörde hans sorgliga suckar.
Denne då talade strax till de segelvana Faiaker:
»Hören nu alla mitt ord, I faiakiske drottar och äldste!
Låte Demodokos nu sin klingande lyra få vila!
Ingalunda oss alla till fröjd har han detta besjungit.
Sedan vi gingo till bords och den helige skalden begynte,
540 har ej den främmande gästen hört upp med att sucka och sörja;
säkert han bär på en frätande sorg, som hans hjärta beklämmer.
Därför Demodokos slute sin sång, att vi alla må glädjas,
gästen så väl som hans värdar, ty så långt bättre sig skickar.
Det är ju dock för vår ärade gäst, som det hela är tillställt,
skeppet i ordning till färd och vänskapsgåvorna skänkta.
Kär som en broder var gäst och var hjälpbehövande främling
hålles av redlig man, som det minsta har hjärta i bröstet.
Alltså fördölj du ej heller för mig under fintliga omsvep

det jag vill fråga dig om; uppriktighet ändå är vackrast.
550 Yppa det namn, som du kallades med av din fader och moder
och av de andra, som bo i din stad eller bo i dess omnejd;
alldeles namnlös ingen ju är ibland människosöner,
vare sig hög eller låg, sedan väl han är kommen till världen,
efter föräldrarna lägga ju namn på vart barn, som de föda.
Nämn mig din fädernejord och även ditt folk och din hemstad,
så att nu skeppet kan rikta på dem under färden sin tanke.
Ej ha faiakiska skeppen behov av en lots eller styrman
eller av roder en gång, som eljest är vanligt på skeppen,
utan förstå av sig själva ändå sina seglares tankar,
560 veta jämväl överallt, hur mänskornas städer och bygder
ligga på jord, och i strykande fart över djupet de segla,
även i töcknigt väder och mist, och befara ej ändå
varken i storm att förgås eller ens att få lida en skada.
Dock, jag hörde en gång min fader Nausithoos säga,
att det skall hända en dag, att Poseidon bliver oss gramse,
därför att alla så säkert av oss förhjälpas till hemmet.
Ja, han sade, att guden skall då för faiakiska sjömän
krossa ett ypperligt skepp därute på blånande djupet,
när det en främling fört hem, och kring staden lägga en bergsrygg.
570 Så förtäljde den gamle, och slikt torde guden väl göra
eller ock låta det bli, alltefter som honom behagar.
Men, välan, mig detta nu säg och berätta uppriktigt:
Var har du irrat omkring? Till vad främmande människors bygder
kom du? Förtälj om de städer du såg och om mänskorna själva,
var det var vildar och illgärningsmän utan rätt eller lagar,
var det var gästfritt folk med ett sinne, som gudarne fruktar.
Säg, vi du gråter och sörjer nu så av ditt innersta hjärta,
när om danaernas mödor du hör och om Ilions öde.
Gudarne ville det så, och de hjältarne sände i döden,

580 för att ett kväde därom skulle ljuda bland kommande släkten.
Eller har kanske en släkting du mist framför Ilions murar,
kanske en ädel måg eller svärfar? Dessa ju alltid
äro oss kärast och närmst till blodsförvanterna själva.
Eller en ädel vän, som visste att glädja ditt hjärta?
Ty om man äger en vän, som är klok och menar det ärligt,
ej tillbaka han står för ens egen köttsliga broder.«

NIONDE SÅNGEN

Kikonerna. Lotofagerna. Cyklopen

Honom svarade då den mångförslagne Ulysses:
»Konung Alkinoos, lysande drott över alla Faiaker!
Detta jag kallar i sanning en fröjd att en sångare höra
sådan som denne, vars stämma är lik de odödlige gudars.
Jag tror då ingenting skönare finns att sig tänka och önska,
än då allt folket sig ägnar en dag åt den festliga glädjen
och uti långa rader till bords de i salarna sitta,
lyssnande tjusta till sångarens ord, medan borden stå fyllda
rikligt med bröd och med kött, och det glödande vinet ur bålen
10 härolden öser och bringar omkring och i bägarna häller.
Detta det skönaste är utav allt, som jag mäktar mig tänka.
Dock av ditt hjärta du drevs till att efterfråga de tunga
sorger jag haft, för att endast dess mer jag må våndas och sörja.
Vad skall jag först likväl, eller vad skall jag sist dig berätta,
då så otaliga sorger mig sänt de evärdlige gudar?
Nu vill jag först eder säga mitt namn, att I måtten det veta,
och att i kommande dagar jag själv, ifall döden jag undflyr,
måtte er gästvän vara, om ock jag är boende fjärran.
Jag är Ulysses, Laertes' son, ibland människor vida
20 frejdad för allsköns list, och mitt rykte gått ända till himlen.
Ithaka heter mitt land, fjärrsynliga ön, där det höga
Neriton lyfter sin väldiga ås med de susande skogar.
Öar så många där ligga omkring och helt nära varandra:
Same, Dulichions ö och den skogbevuxna Zakynthos.
Stigande sakta ur sjön, är hon västligast själv av dem alla,
medan mot morgonens ljus och mot söder de övriga ligga.
Stenig hon är, men en god fostrarinna av män. Ja i sanning,
ingen syn jag ljuvare vet än fädernejorden.

Väl höll därborta mig kvar den sköna gudinnan Kalypso
30 inne i grottornas valv och ville mig hava till make;
sammalunda mig höll på Aiaie den listiga Circe
kvar i palatset hos sig och ville mig hava till make;
aldrig de lyckades dock att beveka mitt hjärta i bröstet,
därför att ljuvare ingenting finns än ens land och föräldrar,
icke en gång om på främmande jord i den rikaste boning
leva man fick, men var fjärran likväl ifrån älskade fränder.
Dock, välan, jag förtälja er vill om den sorgliga hemfärd,
Zeus Kronion mig gav, då jag vände tillbaka från Troja.
Vinden mig förde från Ilion hän till Kikonernas sjöstad,
40 Ismaros, denna jag härjade strax och försvararne nedhögg.
Sedan i staden vi kvinnor och gods då i myckenhet rövat,
skiftades allt, så att ingen av oss måtte sakna sin andel.
Nu jag förmanade visst mina män, att på ilande fötter
flykta vi skulle vår väg, men de lydde mig ej i sin dårskap.
Vin blev där drucket i mängd, och av getter och får, som vi tagit,
slaktades många på strand jämte oxar med släpande fötter.
Men under tiden Kikonerna brått hade andra Kikoner
kallat ur grannskapet till, som båd' flere och tapprare voro;
längre de bodde från sjön och förstodo att kämpa från vagnar,
50 men när så gjordes behov, de till fots emot fienden stredo.
Myllrande fram nu så tätt som löven och blomstren om våren,
kommo de tidigt i gryningens stund; då trädde oss nära
olycksödet från Zeus, och vi skulle då lida förfärligt.
Alla nu ställde sig upp, och vid skeppen vi drabbade samman,
gående löst på varann med de kopparspetsade spjuten.
Medan det morgon var och den heliga dagen i tillväxt,
höllo vi stånd och dem slogo tillbaks, fastän flere de voro,
men när det led mot den tid, då man oxarna löser ur oket,
bragte Kikonernas makt achaiernas söner att vika.
60 Sex benskenade män ifrån varje av skeppen där föllo,
medan vi andra från död och fördärv oss frälste med flykten.

Därifrån vidare seglade vi med bedrövade hjärtan,
glada att leva likväl, fastän kära kamrater vi mistat.
Dock mina dubbelstävade skepp ej gingo ur stället,
förrn vi med trefalt rop hade kallat envar av de arma,
vilka på slätten där nyss för Kikonernas spjut hade stupat.
Nu molnskockaren Zeus framskickade nordan mot skeppen
med en förfärlig orkan och höljde i svartnade skyar
allt, både jord och hav, och från himmelen sänkte sig natten.
70 Skeppen då drevos åstad som framstupa, och seglen, de buro,
sletos av vinden itu, ja i stycken tre eller fyra;
därför vi lade i skeppen dem ned för att icke förlisa,
sättande sedan oss ivrigt att ro, tills vi kommo till fastland.
Rastande lågo vi där, uppgivna av trötthet och leda,
tvenne nätter å rad och tvenne dagar igenom.
Men när den tredje dagen blev tänd av den lockiga Eos,
reste vi masterna upp, och när skinande seglen vi hissat,
sutto vi lugna på toft, medan vinden oss förde och styrman.
Sålunda var jag på väg till att lyckligen lända till hemmet,
80 men när jag seglade runt om Maleia, då blev jag ur kosan
driven av nordan och strömmen och sjön långt bort från
Kythere.

Nio dagar å rad jag nu drev för den rasande stormen
hän över djupet, där fiskarna gå, men på tionde kom jag
till Lotofagernas land, som ha blomstermat till sin föda.
Där uppå kusten vi stego i land och oss hämtade vatten,
och invid skeppen på stund mina männer sig lagade middag.
Men då vi hade med mat och med dryck oss alla förplägat,
sände jag några åstad, för att efterforska de skulle,
vad för människor där utav markens gröda sig närde;
90 tvenne jag valde därtill, och jag skickade med dem en härold.
Dessa nu skyndade bort, och de träffade snart Lotofager,
och Lotofagerna tänkte ej alls på att göra de våra
någonting ont, utan gåvo fastmer dem att smaka på lotos.

Vem då av männen som åt av den honungsljuvliga lotos,
gitte ej vända tillbaka med bud eller tänka på hemmet,
utan där ville de kvar hos Lotofagerna stanna,
plockande lotosfrukterna jämt, och förgäta sin hemfärd.
Men jag dem förde med våld ner till skeppen igen, fast de gräto,
släpade strax dem ombord och där under tofterna band dem.
100 Därpå befallde jag strax mina övriga kära kamrater
att utan tövan bestiga igen snabbgående skeppen,
så att ej någon på lotos fick smak och förglömde sin hemfärd.
Männen då gingo ombord och på roddarebänkarna genast
satte sig neder i rad, och för årorna skummade vattnet.
Därifrån vidare seglade vi med bedrövade hjärtan,
och till cyklopernas land vi nu kommo. Ett trotsigt och laglöst
släkte det är; i bekymmerslös lit till de salige gudar
sätta de varken en planta med hand eller idas att plöja,
utan där växer på markerna allt utan såning och plöjning,
110 vete och korn och ett ypperligt vin med frodiga rankor,
vattnade ymnigt av Zeus, och med stora och fylliga druvor.
Icke de rådslå heller på ting eller äga de lagar,
utan på åsarna högt bland bergen de hava sitt hemvist
inne i grottornas valv, och envar som domare råder
själv över maka och barn och frågar ej efter de andra.
Utanför bukten där ligger en ö, blott liten i omkrets,
icke just nära cyklopernas land och ej heller så fjärran;
skogbevuxen den är, och vildmarksgetter i massa
leva på den, ty ett människofjät bortskrämmer dem aldrig;
120 jägare ströva där aldrig omkring, som i skogarna utstå
allahanda besvär, där de klättra på klippornas branter.
Varken det odlingar finns på dess mark eller betande hjordar,
oplöjd är den och aldrig besådd, och året igenom
ligger den människotom och föder blott bräkande getter.
Ty hos cykloperna finnes det ej rödbogade fartyg,

ej skeppsbyggare finner man där, som åt dem kunde timra
goda och toftade skepp till att ärenden många besörja,
farande kring dit människor bo, såsom eljest ju ofta
människor segla på havet med skepp och besöka varandra.
130 Då hade ön varit vackert bebyggd och av människor odlad,
ty den är långt ifrån karg, och den bure i tid, vad den skulle.
Ängarna breda på stranden sig ut vid det skummiga havet,
saftiga, mjuka av gräs, där rankorna gott skulle trivas;
jämn är dess mark för en plog, och hög skulle säden där bölja,
färdig att meja i tid, ty bördig är grunden inunder.
Där finns den tryggaste hamn, där kablar ej äro av nöden,
ankare icke behövs eller akterlinor till fäste,
utan man landar där blott och dröjer i trygghet, tills lusten
kännes att segla igen, då vinden gynnande blåser.
140 Innerst i hamnens bukt är en källa med klaraste vatten,
springande fram ur en grottas valv i en rundel av popplar.
Dit vi nu seglade in, och en gud ledsagade färden
genom en natt så svart, att vi ej kunde skönja det minsta;
mörkret kring skeppen låg ruvande tjockt, och månen ej heller
lyste på himmelen fram, utan gömde sig undan i skyar.
Ingen ibland oss fick sikte på ön, då vi seglande kommo,
heller ej vågorna såg, som mot stranden rullade långa,
innan vi skrapade redan mot land med de toftade skeppen.
Men sedan skeppen stött på, vi bärgade samtliga segel,
150 stego ock själva därefter i land vid det skvalpande havet;
där vi oss lade till ro och förbidade heliga Eos.

Men när i gryningen sken den rosenfingrade Eos,
gingo på ön vi omkring och den sågo med största förundran.
Men av de heliga nymfer, de döttrar av Zeus med egiden,
jagades getter från klipporna ner, att vi måtte få äta.
Genast från skeppen vi hämtade dit våra krokiga bågar
och våra jägarespjut, och i trenne skaror fördelta
gjorde vi jakt, och en gud oss beskärde ett hugnande byte.

Talet på skepp, som mig följde, var tolv, och vid delningen kommo
160 nio getter på vart, och mig ensam skänkte man tio.
Sålunda dagen igenom vi där, tills solen gick neder,
sutto och njöto i ymnighet kött och det ljuvliga vinet;
ty uppå skeppen oss ännu ej tröt rödglimmande vinet,
utan vi hade där nog, ty på dubbelörade krukor
öste vi till oss en mängd, då Kikonernas fäste vi togo.
Men från cyklopernas land kunde röken vi se, och vi hörde
både dem själva och getter och får; så nära de voro.
Dock, när solen gick ner och aftonskymningen inbröt,
gingo på stranden vi alla till ro vid det skvalpande havet.
170 Men när i gryningen sken den rosenfingrade Eos,
bjöd jag kamraterna samlas, och så till dem alla jag talte:
›Stannen I övriga alla här kvar, mina kära kamrater,
medan jag själv ger mig av med mitt eget skepp och dess manskap
över till landet och spejar dem ut, vad de äro för mänskor,
antingen vildar och illgärningsmän utan rätt eller lagar
eller ett gästfritt folk med ett sinne, som gudarne fruktar.‹
Så jag sade och skeppet besteg och befallde mitt manskap
också att stiga ombord och att akterlinorna lossa.
Männen då gingo ombord och på roddarebänkarna genast
180 satte sig neder i rad, och för årorna skummade vattnet.
Sedan vi voro då komna dit bort, och lång var ej vägen,
fingo en grotta på stranden vi se ej långt ifrån havet,
hög och beskuggad av lagerträd. Där drevos om kvällen
massor av getter och får under tak, och omkring var en fålla,
hägnad med kämpastenar, som djupt voro satta i jorden,
och långstammiga tallar och ekar med lummiga kronor.
Boning hon var för en jätte, som där, avsöndrad från andra,
vallade ensam sin bräkande hjord och aldrig i samkväm
kom ibland folk, utan gick för sig själv och blott tänkte på illdåd,

190 rent av vidunderligt stor till sin skapnad och alldeles icke
strävande människor lik, utan hellre den skogiga bergstopp,
som över fjällarnas värld uti enslig storhet sig lyfter.
Genast befallde jag nu mina övriga kära kamrater,
att de därnere på strand skulle stanna och skeppet bevaka;
därpå jag själv med de käckaste tolv, som jag valde ibland dem,
vandrade uppåt, försedd med en getskinnslägel med mörkrött,
ljuvaste vin, som av Maron jag fått, en son av Euanthes.
Präst hos Apollo han var, som var Ismaros' mäktige skyddsgud;
vinet han gav mig för det, att jag honom med barn och med
maka
200 skonade vördnadsfullt, ty han bodde i Foibos Apollos
stora och skuggiga lund. Då gav han mig kostliga skänker;
sju talenter han gav mig i guld av det finaste smide
och av det renaste silver en bål och så äntligen vinet,
vilket han öste åt mig uppå tolv tveörade krukor,
ljuvligt och ouppblandat, en dryck för de salige gudar.
Ingen kände det till av hans svenner och tärnor i huset,
endast han själv och hans hulda gemål och hans fataburskvinna.
Detta det rödaste, ljuvliga vin han vid drickandet alltid
blandade så, att till ett mått vin tog han tjugu mått vatten;
210 genast från bålen sig spridde en ljuv och betagande vällukt;
sannerligen, ej roligt det var att då hålla sig borta.
Härav jag fyllde en lägel, en stor, och därjämte jag reskost
tog i en säck, ty jag anade strax i mitt manliga hjärta,
att vi nu gingo till en, som med jättestyrka var rustad,
vild och barbarisk och lagar och rätt ej frågande efter.
Framme vi voro nu snart vid hans grotta, men honom vi inne
träffade ej; han var borta i vall med de betande hjordar;
och med förundran vi sågo oss om därinne i grottan.
Korgarna stodo där fulla av ost, och i kättarna trängdes
220 lammen och kiden; var kull i sin egen kätte var instängd,
tidigast födda för sig, och för sig de yngsta och även

mellangamla för sig. Vart kärl rann över av vassla,
såar och byttor i mängd, som han hade för mjölkningen slöjdat.
Ivriga bådo mig nu mina män, att de måtte få genast
draga med ostarna bort och därefter få lammen och kiden
släppa ur kättarna ut, förrn han komme, och driva dem
skyndsamt
neder till skeppet och segla så bort över böljorna salta,
men jag dem villfor ej – fast i sanning det varit långt bättre –,
viljande se honom själv, och i hopp att han gåve en gästskänk.
230 Dock ej skulle en glädjande syn han för manskapet bliva.
Sedan vi elden tänt upp, vi nu offrade; togo så själva
för oss av osten och åto och se'n under väntan därinne
sutto, till dess han med fänaden kom. På ryggen en väldig
torrvedsbörda han bar för att hava till lyse vid kvällsvard;
denna med buller och brak han slängde ifrån sig i grottan,
så att av skrämsel till innersta vrån av hans håla vi flydde.
Nu drev i rymliga grottan han in av sin frodiga fänad
dem, som han mjölkade jämt, men hannarna alla därute
fingo på hägnade gården stå kvar, både bockar och gumsar.
240 Därpå en dörrhäll lyfte han upp och för öppningen ställde;
stor och väldig den var, så att vagnar tvenne och tjugu,
fyrahjuliga, starka, den ej skulle mäktat att forsla;
sådan en berghäll lyfte han upp och för öppningen ställde;
satte sig sedan att mjölka båd' får och de bräkande getter,
allt efter ordning och skick, och släppte de små till att dia.
Därpå lät hälften han löpna till ost av mjölken den vita,
samlade hop den och lade den ner uti flätade korgar,
men han lät hälften i byttorna stå för att hava att taga,
när han behövde en drick, och jämväl för att hava till kvällsvard.
250 Men när han hade med iver och fart sina sysslor förrättat,
tände han sedan upp eld och fick se oss och frågade genast:
›Vilka väl ären I, män, och vadan på böljorna komna?
Driven I handelsfart eller seglen I endast på måfå

kring som en vikingaskara på hav? Ty sådana ströva,
sättande livet på spel, för att plundra på främmande kuster.‹
Så han talte, men vi våra hjärtan förlamade kände,
skrämda såväl av hans bullrande röst som av jättegestalten.
Strax jag mig sansade dock och svarade honom och sade:
›Hit ifrån Troja vi länt, stormdrivna achaier vi äro,
260 som, uppå villande hav kringvräkta av växlande vindar,
strävade hem till vårt land, men på andra vägar och banor
råkade komma, ty så har det Zeus väl behagat att styra.
Vet, att i hären vi stått under Atreus' son Agamemnon,
han vars rykte är nu det största, som finns under himlen,
då en så mäktig stad han förstört och fördärvat så många
fiendefolk. Men vi arma nu hit äro komna och ödmjukt
famna ditt knä, om du ville som vän oss förpläga och även
giva en gästvänskänk, som sig bör och är brukligt att giva.
Bäste, för gudarne visa försyn, ty vi bedjande komma!
270 Zeus är ju hämnare själv åt främlingar alla och arma,
gästvänguden, som själv ledsagar det heliga armod.‹
Så jag sade, men strax mig den obarmhärtige svarte:
›Främling, en dåre du är, eller fjärran ifrån är du kommen,
efter du bjuder mig hava försyn eller fruktan för gudar.
Nej, vi cykloper, vi fråga ej alls efter Zeus med egiden
eller vad gudar du vill, ty vi själva långt starkare äro.
Aldrig av fruktan för vredgade Zeus lär jag komma att skona
varken ditt folk eller dig, med mindre det så mig behagar.
Säg mig nu först, var du styrde i land med ditt timrade fartyg,
280 antingen ytterst på ön eller nära intill, att jag vet det.‹
Så han frågade lömskt, men för slug jag var till att narra;
alltså med listiga ord jag svarade honom och sade:
›Guden Poseidon har splittrat mitt skepp, jordskakaren starke,
sedan han kastat det in mot er strand vid den yttersta udden
och emot klipporna vräkt, ty av vinden det drevs ifrån djupet;
endast jag själv och de männen, du ser, blevo frälsta från döden.‹

Sade; men icke ett ord mig den obarmhärtige svarte,
utan han rusade upp och en våldsam hand på mitt manskap
lade, och gripande två på en gång, han slog dem i marken
290 likasom valpar, och hjärnan rann ut och fuktade jorden.
Lem för lem han i stycken dem skar och åt upp dem till
kvällsvard,
och som ett glupande lejon han slök och förtärde var smula,
innanmäte och kött och själva de märgiga benen.
Gråtande lyfte vi andra till Zeus våra bedjande händer
vid den förfärliga syn, och ej levande råd vi oss visste.
Men när cyklopen sin väldiga buk hade fyllt med att äta
människoköttet och dricka därtill oblandade mjölken,
sträckte han ut sig i grottan och sov bland sin frodiga fänad.
Först på det rådet jag grundade nu i mitt manliga hjärta
300 honom att nalkas och dragande ut mitt svärd ifrån länden,
stöta det in i hans bröst, där levern sitter i livet,
kännande för mig med hand; men en annan tanke mig avhöll.
Även vi själva därinne ju snart skulle då ha gått under,
ty vi ej skulle förmått att med händerna välta från grottans
öppning den väldiga hällen ifrån, som av resen var ditsatt.
Alltså med suckan och kval vi förbidade heliga Eos.
Men när i gryningen sken den rosenfingrade Eos,
tände han genast upp eld och mjölkade ståtliga hjorden,
allt efter ordning och skick, och släppte de små till att dia.
310 Men när han hade med iver och fart sina sysslor förrättat,
tvenne kamrater han grep då igen och åt upp dem till frukost;
och när han ätit, ur hålan han drev sina frodiga hjordar.
Ledigt han lyftade hällen ifrån och ställde den sedan
åter för öppningen upp, som man sätter ett lock på ett koger.
Nu under ideligt visslande drev uppför berget sin fänad
vilde cyklopen, men jag, som var kvar, satt och smidde på planer,
huru jag skulle få hämnd och Athene förunna mig heder.
Äntligen syntes mig detta beslut som det bästa, jag visste:

invid en kätte där låg cyklopens ofantliga knölpåk,
alldeles färsk, av oliv, den han huggit sig nyss för att nyttja,
när den blev torr, men för oss, då vi sågo den, tycktes den vara
stor som en mast på ett dugande skepp med tio par åror,
rymligt och timrat för frakt och som plöjer det väldiga djupet;
sådan sig tedde dess längd, och sådan sig tedde dess tjocklek.
Nu gick jag fram och högg av väl en famn, kan jag tycka, av denna
och åt kamraterna gav den och bad, att de skulle den släta.
Dessa nu gjorde den glatt, och jag själv stod och spetsade till den
framme i ändan och svedde den raskt i den blossande elden,
gömde så undan den väl och den överhöljde med gödsel,
som uti myckenhet låg överallt uppå marken i grottan.
Därpå de andra jag bjöd, att de skulle med lottning bestämma,
vilka som dristigt med mig skulle lyfta den väldiga pålen
och i hans öga den borra, så snart som han fallit i sömnen.
Lotten då föll uppå dem, som jag själv skulle önskat att välja,
fyra behjärtade män, och jag själv slöt mig till som den femte.
Hänemot kvällen han drivande kom med sin frodiga fänad
och i den rymliga grottan drev in skönulliga djuren,
alla ihop, och lät ingen bli kvar på den hägnade gården,
antingen anande ont eller manad därtill av en gudom.
Därpå han lyfte den väldiga häll och för öppningen ställde,
satte sig sedan att mjölka båd' får och de bräkande getter,
allt efter ordning och skick, och släppte de små till att dia.
Men när han hade med iver och fart sina sysslor förrättat,
tvenne kamrater han grep då igen och åt upp dem till kvällsvard.
Nu det gällde; då trädde jag fram till cyklopen och talte,
medan en skål jag i händerna höll av det mustiga vinet:
›Vänta, cyklop, drick nu vin uppå människoköttet, du ätit,
att du må känna, vad dryck som gömdes ombord på vårt fartyg.
Detta som offer åt dig tog jag med, ifall du barmhärtigt
ville förhjälpa mig hem, men du rasar ju bara odrägligt.

Faslige, tror du en människa mer ibland alla på jorden
kommer till dig på besök, då du icke kan skickligt bete dig?‹
Så jag talte; han tog det och drack och fröjdades väldigt,
då av den ljuvliga drycken han njöt, och mig tiggde om mera:
›Bjud som en vän på en tår om igen, och säg mig på stunden
också ditt namn, och en skänk skall du få, som skall göra dig
glädje.
Alstrande jorden bär ock åt cykloperna frodiga rankor,
vattnade ymnigt av Zeus, och med stora och fylliga druvor;
ack, men det här var en dryck av ambrosia runnen och nektar.‹
360 Så han mig bad, och på nytt slog jag i av det glödande vinet.
Trenne gånger han fick och trenne han drack i sin dumhet.
Men när så vinet till sist omtöcknade sinnet på resen,
talte med inställsammaste ord jag till honom och sade:
›Efter mitt frejdade namn du mig frågar, cyklop, och du gärna
skall det få veta, men giv, som du lovade, också en gästskänk.
I n g e n, så lyder mitt namn, och I n g e n jag kallades alltid
både av far och av mor och av samtliga vänner därhemma.‹
Så jag sade, och strax mig den obarmhärtige svarte:
›I n g e n den siste skall bli, som jag äter, när väl jag har ätit
370 alla hans vänner förut, och detta skall vara din gästskänk.‹
Sagt, och tillbaka på ryggen han föll och låg där med tjocka
halsen åt sidan vänd, och den allbetvingande sömnen
fjättrade honom, men ut ur hans strupe det rann i en störtflod
vin och bitar av människokött, där han kräktes i fyllan.
Genast jag pålen nu tog och den djupt under glöderna nedstack,
tills den blev het, och därunder jag mod intalade männen,
att när till stycket det kom, ej någon av skräck måtte svikta.
Men när olivens stam var nära att tändas i låga,
fast den var saftig och grön, och den glödde och gnistrade rysligt,
380 bar jag från elden mot resen den fram, och kamraterna runtom
ställde sig upp, och med djärvaste mod oss fyllde en gudom.
Männen oliven nu lyftade upp, och dess vässade ände

stötte i ögat in, och jag hängde mig ovan och tyngde,
vridande kring, som en man skeppsbjälkarna borrar med drillborr,
under det nedtill hjälparne stå och från sidorna bägge
snurra med remmen den kring, och den oavlåtligen drillas:
sålunda höllo vi där i hans öga den glödande pålen,
medan vi vredo den kring i den varma och strömmande bloden.
Både hans ögonhår och hans bryn bortsveddes av hettan,
390 medan hans öga förbrann, så att rötterna fräste för elden.
Såsom när smeden den yxa han smitt eller väldiga bila
doppar i vattnets kyliga bad, så det visslar och fräser,
härdande smidet, ty slikt ger åt järnet dess yppersta styrka:
likaså fräste nu starkt kring olivepålen hans öga.
Hemskt och förfärligt han skrek, så det skallade runtom i berget;
själva vi flydde förfärade bort, och genast ur ögat
ryckte han pålen då ut, som var sölad av ymniga blodet,
och honom slängde ifrån sig på stund med rasande händer.
Därpå han vrålande skrek på cykloperna, vilka där spridda
400 bodde i grottorna runtomkring på de blåsiga höjder.
Skyndande kommo de var från sitt håll, då de hörde hans nödrop,
flockades utanför grottan och frågte, vad honom väl feltes:
›Vad går det på dig för nöd, Polyfemos, att så du skall ropa
mitt i ambrosiska nattens frid och oss väcka ur sömnen?
Månne en dödlig försöker med våld att dig röva din fänad?
Eller vill någon väl mörda dig själv med list eller våldsmakt?‹
Inifrån grottan dem svarade då Polyfemos den starke:
›I n g e n vill mörda mig, vänner, med list och I n g e n med våldsmakt.‹
Strax med bevingade ord de svarade honom och sade:
410 ›Eftersom ingen dig gör något ont, där du sitter allena,
så är du sjuk, och en sjukdom från Zeus är omöjlig att undfly.
Bed till din fader om hjälp, den mäktige guden Poseidon!‹
Så de sade och gingo sin väg. Då log jag i hjärtat,

att med mitt namn och min dråpliga list jag dem lyckats att narra.
Men cyklopen, som stönade djupt och pinades svåra,
trevade för sig med hand och lyftade hällen från dörren;
därpå i dörren han satte sig själv och höll armarna bredda,
ämnande fånga envar, som med fänaden ut ville smyga,
ty så tokig han hoppades visst i sitt sinne mig vara.
420 Själv jag begrundade nu, vad rådligast vore att göra
för att, om möjligt, från döden mig själv och kamraterna frälsa;
allsköns listiga planer och svek i mitt sinne jag välvde,
då det ju gällde vårt liv och fördärvet oss trädde så nära.
Äntligen syntes mig detta beslut som det bästa jag visste:
baggar där funnos bland fåren i mängd, tjockulliga, feta,
stora och vackra, med ull av violblå skiftning i färgen;
dessa jag band nu tillsammans helt tyst med de flätade vidjor,
vilka han hade till bädd, åbäklige, onde cyklopen.
Tre och tre jag dem band, och en man av den mellersta uppbars,
430 medan på vardera sidan de två beskärmade mannen.
Sålunda bars nu var man av vädurar trenne, och äntligt
valde jag ut åt mig själv den långt yppersta baggen av alla;
honom om ryggen jag tog och inunder den ulliga buken
välte mig hängande ner, och med händerna djupt i den rika
ullen jag grabbade tag och höll fast mig och väntade tåligt.
Så under suckan och kval vi förbidade heliga Eos.

Men när i gryningen sken den rosenfingrade Eos,
rusade hannarna alla åstad utur grottan till betet,
men omjölkade honornas flock kring kättarna bräkte,
440 spända i juvren av mjölk; men ägaren, gruvligen plågad,
kände med trevande hand på ryggen allenast av djuren,
medan de gingo förbi, och han varsnade icke, den fånen,
att under fårens ulliga bröst mina män voro bundna.
Sist av hjorden kom klivande fram emot dörren en vädur,
tyngd av sin ull och tillika av mig, som för listen var mästarn.
Honom på ryggen då strök Polyfemos den starke och talte:

›Kära min bagge, vi går du i dag som den siste ur grottan?
Ej är det eljest din vana minsann att bland fåren bli efter,
utan den förste av alla du är på det blommande betet,
450 stolt i din gång, och den förste du är till den rinnande bäcken,
ja, och den förste du är, som längtar om kvällen till fållan;
nu däremot den siste du är. Kanhända din herres
öga du saknar, som bländades lömskt av den uslingen I n g e n
och hans eländiga folk, när de hade med vin mig bedövat.
Dock tör jag mena, att ännu har ej han fördärvelsen undflytt.
Ack, att du kände som jag och du hade en talande tunga,
så att du kunde mig säga, var nu han sig gömt för min vrede!
Krossa jag skulle den uslingen strax, så att hjärnan på marken
stänkte i grottan omkring, och mitt hjärta då finge en lisa
460 efter de gruvliga kval, den eländige I n g e n mig vållat.‹
Sägande så lät han baggen gå ut ur grottan ifrån sig.
Sedan vi voro nu komna en bit ifrån kulan och gården,
löste jag först ifrån gumsen mig själv och därefter de andra.
Hastigt vi drevo nu bort smalbenta och frodiga hjorden,
medan vi ständigt oss sågo omkring, tills vi kommo till skeppet.
Där med en innerlig fröjd kamraterna sågo oss komma,
vi som från döden oss frälst, och sig jämrade över de andra;
men jag det tillät ej, utan vinkade åt dem att gråten
hämma och taga i stället ombord av den präktiga fänad,
470 vad som fick rum, för att segla så bort över böljorna salta.
Männen då stego ombord och på roddarebänkarna genast
satte sig neder i rad, och för årorna skummade vattnet.
Men när jag hunnit från stranden så långt, som en ropande höres,
då med begabbande ord jag ropade högt till cyklopen:
›Kan du nu märka, cyklop, att ej svag var den mannen, vars vänner
du, obändige sälle, åt upp i din kula i berget?
Återfalla ju måste på dig dina onda bedrifter,

niding, som skydde ej för att när gäster besökte din boning,
äta dem upp; men Zeus har det hämnat och övrige gudar.‹
480 Så jag ropte, och vreden alltmer i hans hjärta då växte;
toppen han bröt av ett tornande berg och den slungade mot oss;
strax framför bogen den föll av det mörkblåstammiga skeppet;
[litet det fattades blott, att den träffade änden av styret.]
Högt uppsvallade sjön för den nederplumsande klippan,
skeppet då fördes mot land av den återsvallande vågen,
som över djupet kom in och det tvang emot kusten tillbaka.
Men jag den längsta av stängerna tog uti händerna genast,
stötte med denna ifrån och kamraterna bjöd med en nickning
att nu det mesta de kunde ro på, så att frälsas vi måtte
490 undan fördärvet, och alla då hårt uppå årorna lågo.
Men sedan dubbelt så långt vi nu snart hade hunnit från
stranden,
ville jag ropa till resen igen, fast kamraterna runtom
sökte mig hejda med bedjande ord, så den ene som andre:
›Tig då, förvägne, vad tänker du på, som vill reta den vilde,
som med sitt kast utåt djupet ju nyss förpassade skeppet
in under stranden igen, där vi väntade alla gå under.
Blott han ett ord eller knyst hade hört av en enda ibland oss,
hade han slungat en klippa igen och krossat vårt fartyg
och våra huvuden med, så gruvligt som han vet att kasta.‹
500 Så de sade, men rubbade ej mitt manliga hjärta,
utan till resen jag ropte på nytt i mitt sinnes förbittring:
›Frågar dig någon, cyklop, ibland dödliga mänskor på jorden,
huru det skedde, att ögat på dig blev så ömkligen bländat,
giv då till svar, att Ulysses det var, som dig rövade synen,
stadsförhärjarn, Laertes' son, som på Ithaka härskar.‹
Så jag talte; men han veklagande ropte och svarte:
›Ve, då besannas på mig, vad för längesedan mig spåddes.
Fordom det levde bland oss här en siare ädel och kraftfull,
Telemos, Eurymos' son, som bland siare hade ej like,

510 och som till ålderns senaste dar bland cykloperna spådde.
Denne förkunnade mig, att detta mig allt skulle hända,
att för Ulysses' händer en gång skulle synen jag mista.
Men jag mig väntade jämt, att det hit skulle komma en kämpe,
reslig till växten och skön och rustad med väldiga krafter.
Nu däremot har så liten en man, ja en pyssling, en struntkarl,
stuckit ut ögat på mig, sedan först han med vin mig bedövat.
Dock, Ulysses, kom hit, att jag måtte som gäst dig förpläga
och jordskakande guden förmå till att hjälpa dig hemåt;
ty jag till honom är son, och han säger sig vara min fader.
520 Själv skall han läka mig ock, om han vill, men icke en annan
varken av saliga gudar det kan eller dödliga mänskor.‹
Så han talte, men jag då svarade honom och sade:
›Ack att jag mäktade lika så visst att dig göra förlustig
anda och liv och dig sända ditner till det töckniga Hades,
som ej Poseidon en gång skall dig återställa ditt öga!‹
Sålunda ropade jag. Då bad han till drotten Poseidon,
sträckande händerna upp mot den stjärnesmyckade himlen:
›Hör min bön, jordfamnande gud, du mörke Poseidon!
Är jag i sanning din son och du säger dig vara min fader,
530 giv då, att aldrig Ulysses igen måtte komma till hemmet,
stadsförhärjarn, Laertes' son, som på Ithaka härskar.
Men är det honom beskärt att få skåda de sina och lända
hem till sin präktiga boning igen och fädernejorden,
låt honom sent och med nöd och med alla kamrater förgjorda
komma till hemmet på främmande skepp och där finna elände.‹
Bedjande talte han så, och vart hörd av den mörke Poseidon.
Därpå en klippa han lyfte igen, som var ännu långt större,
svängde och slungade den med all sin omätliga styrka.
Neder i havet den föll bakom mörkblåstammiga skeppet
540 litet det fattades blott, att den träffade änden av styret.
Högt uppsvallade sjön för den nederplumsande klippan;
skeppet av svallet då fördes åstad över sundet mot holmen.

Men då till holmen vi länt, där de övriga toftade skeppen
samtliga lågo och väntade än och kamraterna sorgsna
sutto omkring dem på strand och förbidade ständigt vår ankomst,
halade genast vi fartyget upp på den sandiga stranden,
stego ock själva därefter i land vid det skvalpande havet.
Därpå vi lastade ut cyklopens fänad ur skeppet,
skiftande allt, så att ingen av oss skulle sakna sin andel.
550 Väduren först likväl åt mig ensam vid fänadens delning
gavs av mitt benskenpansrade folk, och jag honom på stranden
åt molnskockaren Zeus, Kroniden, som alla behärskar,
offrade fromt och förbrände hans lår, men guden försmådde
offret och tänkte allenast därpå, hur han samtliga skeppen
måtte fördärva för mig och de kära kamraterna döda.
Sålunda dagen igenom vi där, tills solen gick neder,
sutto och njöto i ymnighet kött och det ljuvliga vinet.
Dock, när solen gick ner och aftonskymningen inbröt,
gingo på stranden vi alla till ro vid det skvalpande havet.
560 Men när i gryningen sken den rosenfingrade Eos,
ställde en maning jag strax till mitt folk och befallde dem
skyndsamt
själva att stiga ombord och att akterlinorna lossa.
Männen då gingo ombord och på roddarebänkarna genast
satte sig neder i rad, och för årorna skummade vattnet.
Därifrån vidare seglade vi med bedrövade hjärtan,
glada att leva likväl, fastän kära kamrater vi mistat.

TIONDE SÅNGEN

Aiolos. Laistrygonerna. Circe

Till den Aioliska ön vi nu kommo. Denna bebodde
Aiolos, Hippotes' son, en vän till de salige gudar.
Simmande låg hon i sjön, och ogenombrytlig en ringmur
löpte av koppar kring ön, och klipporna reste sig glatta.
Ättlingar tolv åt honom det fötts i det höga palatset,
sex av dem voro döttrar, och sex voro blomstrande söner,
och han åt sönerna där hade döttrarna givit till äkta.
Dessa var dag hos sin älskade far och sin kärliga moder
sitta till gilles, och bordet är fullt av otaliga rätter;
10 runtom den doftande boningens gård under dagarna ljuder
glädjesorl och musik, men om natten hos tuktiga makan
sover envar i sin präktiga säng under skönaste täcken.
Alltså till dessas stad och det sköna palatset vi kommo.
Vänligt han höll i en månad mig kvar och mig frågade noga
både om Ilions makt och achaiernas flotta och hemfärd,
och jag för honom berättade allt, såsom timat det hade.
Då jag så önskade resa och bad, att han skulle mig hjälpa,
vägrade icke han alls, men bestyrde då strax om min avfärd.
Även han gav mig en hud, som var flådd av en nio års oxe,
20 däri de tjutande vindarnas blåst han spärrade inne,
ty av Kronion förordnad han var till vindarnas herre,
mäktig att stilla och egga envar, såsom honom det lyste.
Säcken på skeppet han band med ett glänsande snöre av silver
noga, att icke den ringaste pust måtte tränga igenom;
men för min resa han skickade fram den susande västan
till att mig föra med manskap och skepp; dock skulle han föga
lyckas däri, och vår ofärd kom av vår egen förvållan.
Nio dygn vi nu seglade jämt både dagar och nätter,

och när det tionde kom, steg fädernejorden i sikte;
30 redan vi eldarna sågo på strand; så nära vi voro.
Men uttröttad jag var, och den ljuvliga sömnen mig påkom,
ty under hela vår färd hade skotet jag skött och åt ingen
velat det lämna i hand, för att fortare hinna till hemmet.
Men under tiden begynte mitt folk med varandra ett samtal,
ty de förmente, att silver och guld jag förde som gästskänk
med mig från Aiolos hem, högsinnade Hippotessonen;
mången då talade så med en menande blick på sin granne:
›Gudar, hur innerligt kär och värderad den mannen hos alla
människor bliver, så snart som ett land och en stad han besöker.
40 Sköna klenoder i mängd för han med sig tillbaka från Troja,
vilka av bytet han fått, och vi, som ju ändå densamma
färden ha prövat, vi komma igen med händerna tomma.
Därtill har Aiolos nu i sin vänskap skänkt honom detta.
Låtom oss titta nu efter i hast, vad detta kan vara,
vad för en myckenhet silver och guld som gömmes i säcken.‹
Sagt, och det onda förslag fick överhanden bland folket;
säcken de öppnade: strax utrusade vindarna alla,
och i en rivande fart utåt djupet de fördes av stormen
gråtande bort från sin fädernejord, och ur sömnen jag väcktes.
50 Och med förtvivlan betänkte jag då i mitt manliga hjärta,
om jag mig strax över bord skulle kasta och dränka i havet
eller ock tigande tåla och än bland de levande dväljas.
Dock, jag fördrog det och härdade ut och i skeppet mig lade,
höljande in mig av sorg. Men skeppen av rasande stormen
fördes tillbaka till Aiolos' ö under männernas suckan.
Där uppå kusten vi stego i land och oss hämtade vatten,
och invid skeppen på stund sig kamraterna lagade middag.
Men då vi hade med mat och med dryck oss alla förplägat,
tog jag en härold med och en annan kamrat och begav mig
60 hän till Aiolos' prisade borg och träffade honom
sittande glad till bords med sin hustru och älskade barnen.

Komna till salen fram, vi på tröskeln oss tigande satte
tätt invid posterna ner, och de häpnade alla och frågte:
›Vad? Du här, Ulysses, igen? Vilken gud är dig avog?
Troget vi sörjde ju dock för din färd, för att komma du måtte
hem till ditt land och ditt hus och varthelst det eljest dig lyste.‹
Så de sade; då svarade jag och var hjärtans bedrövad:
›Mig har mitt dåliga folk och den olycksaliga sömnen
bragt i fördärvet, men hjälpen mig I, som mäkten det göra.‹
70 Så jag sade, i akt att med vänliga ord dem beveka;
alla dock tigande sutto, och så mig svarade fadern:
›Laga dig genast bort från min ö, du bland levande uslast!
Ej får jag hysa inunder mitt tak eller hjälpa på vägen
sådan man, som förhatlig sig gjort för de salige gudar.
Laga dig bort, då du kommer nu hit så förhatlig för gudar!‹
Sade och bort från sin boning mig drev, som suckade svåra.
Därifrån vidare seglade vi med bedrövade hjärtan.
Modet nu tynade av på mitt folk, som till straff för sin dårskap
måste sig möda med rodd, då ingen oss vidare hjälpte.
80 Sex dygn å rad jag nu färdades fram både dagar och nätter,
men på det sjunde Telepylos hann, den Lamiska fjällstad
i Laistrygonernas land, där den herde, som driver till staden,
växlar ett hälsningsrop med den herde, som driver till fältet.
Där kunde den, som ej tarvade sömn, få fördubblad sin daglön,
vallande ömsom med kor och ömsom med ljusare småfä:
knappast har natten gått in, förrän åter det ljusnar till dagen.
Då vi nu funno en ypperlig hamn, som på sidorna bägge
inneslutes av klippornas vägg utan ringaste avbrott,
medan vid mynningen ytterst de långt utskjutande armar
90 gånga varandra till mötes och smalt är själva dess inlopp,
styrde de alla ditin med de dubbelstävade skeppen.
Dessa förtöjde de nu i den klippomgärdade hamnen
tätt vid varandra, ty icke en våg sig reste därinne,
stor eller liten, men klaraste lugn sig bredde på vattnet.

Själv däremot med mitt beckade skepp jag lade mig ensam
utanför hamnens spets och fästade tågen vid klippan.
Därpå besteg jag det skrovliga fjäll för att speja omkring mig:
varken av plog eller människohand var en odling att varsna,
utan vi sågo blott rök, som från jorden sig ringlade uppåt.
100 Några jag sände då ut, för att efterforska de skulle
vad för slags människor där utav markens gröda sig närde;
tvenne jag valde därtill, och jag skickade med dem en härold.
Dessa nu gingo och funno en väg, som var banad för vagnar,
vilka där brukade forsla in ved ifrån bergen till staden.
Utanför staden de mötte en mö, som hämtade vatten,
stark och reslig till växt, Laistrygonen Antifates' dotter,
just som hon vandrade ner till Artakias skimrande källa,
ty ifrån denna de hämtade jämt sig vatten till staden.
Männerna trädde till flickan då fram och frågade henne,
110 vem som i landet var kung, och vad folk han härskade över.
Flickan dem visade strax till sin faders ståtliga boning.
Och i palatset de trädde då in, och de funno hans maka;
stor som en bergstopp var hon att se, och de grepos av fasa.
Kvinnan sin frejdade man Antifates strax ifrån torget
kallade hem, som den grymmaste död tillärnade männen.
Genast han en av kamraterna grep och begynte att äta,
medan de övriga två brådstörtande flydde till skeppen.
Då slog i staden han larm, och från alla sidor de starka
Laistrygonerna strömmade till, när de kallelsen hörde,
120 kommo i tusendetal, ej människor like, men jättar.
Uppe från klippornas brant de kastade stenar, dem knappast
människa lyfta förmått, och hemskt var att höra från skeppen
skränet av döende män och braket av splittrade bjälkar.
Ljustrande männen som fisk, de buro dem hem till ett skräckmål.
Medan därinne i hamnen djup de förgjorde de andra,
drog jag från länden mitt eggade svärd och kapade tågen,
vilka mitt mörkblåstammiga skepp vid klipporna höllo.

Därpå med manande rop jag befallde de männen, jag hade,
allt vad de orkade genast att ro, så att frälsas vi måtte.
130 Häftigt de sopade havet med rodd i sin ångest för döden.
Lyckligt jag frälste mig så från de överhängande klippor
själv med mitt eget skepp, men de övriga skeppen förgingos.
  Därifrån vidare seglade vi med bedrövade hjärtan,
glada att leva likväl, fastän kära kamrater vi mistat.
Därpå jag kom till Aiaie, en ö, där det bodde en mäktig,
fager gudinna med människoröst, skönlockiga Circe.
Köttslig syster hon är till illistige konung Aietes;
bägge de hava till fader den världsupplysande solgud,
och deras moder är Perse, Okeanos' dejliga dotter.
140 Där vid den klippiga strand vi tigande rodde med skeppet
in i en skyddande hamn, och en gud ledsagade färden.
Rastande lågo vi där, uppgivna av trötthet och leda,
tvenne nätter å rad och tvenne dagar igenom.
Men när den tredje dagen blev tänd av den lockiga Eos,
tog jag i handen mitt spjut och vid sidan mitt eggade slagsvärd,
skyndade bort från mitt skepp och steg upp på en kulle att speja,
om där av människor syntes ett verk eller hördes en stämma.
När jag bestigit det skrovliga fjäll och jag skådade kring mig,
såg jag en rök, som steg upp från den vittkringbanade jorden
150 borta i Circes palats ibland träden och snåren i skogen;
och jag begrundade nu och övervägde i sinnet,
om jag på spaning ditbort skulle gå efter skimrande röken.
Men när jag tänkte mig om, så tycktes det bättre mig vara
först att begiva mig ner till mitt skepp uppå stranden av havet,
låta mitt folk få sin mat och skicka dem sedan på spaning.
Redan jag nalkades fort till det dubbelstävade skeppet,
då av en gudom, som ömkade mig, där jag vandrade ensam,
skickades rakt i min väg höghornad och ståtlig en kronhjort.
Inne från betet i skogen han kom och ville till bäcken
160 ned för att dricka, ty svårt av den brännande solen han trycktes.

Just som han trädde ur buskarna fram, jag mitt uti ryggen
rände mitt spjut, så att kopparens udd stack fram genom buken;
neder i stoftet han föll med ett skri, och livet var borta.
Trädande nu på hans kropp, drog jag kopparspjutet ur såret,
lade det sedan ifrån mig igen uppå marken så länge,
medan jag bröt mig en mängd av smidiga kvistar och vidjor;
därav ett famnslångt rep jag mig vred och i ändarna båda
snodde och fötterna band så ihop på det väldiga djuret.
Därpå med bytet på nacken jag gick till det beckade skeppet,
170 stödjande mig på mitt spjut, ty omöjligt var att med ena
handen det hålla på skuldrorna kvar, så väldigt var djuret.
Snart vid skeppet jag slängde det ner och muntrade folket,
medan med vänliga ord till den ene och andre jag trädde:
›Vänner, vi skola ej än, huru mycket vi också bedrövas,
gömmas i Hades' hus, förrn skickelsens timma är inne.
Därför välan, medan än på vårt skepp finns att äta och dricka,
låtom oss tänka på födan, att ej vi förtvina av hunger.‹
Så jag talte, och strax kamraterna lydde min maning,
sprungo ur höljande mantlarna upp och på stranden av havet
180 sågo med undran och häpnad min hjort, så väldigt var djuret.
Men när de skådat sig nöjda därpå och noga den ögnat,
tvådde de händerna se'n och beredde en lysande måltid.
Sålunda dagen igenom vi där, tills solen gick neder,
sutto och njöto i ymnighet kött och det ljuvliga vinet.
Dock när solen gick ner och aftonskymningen inbröt,
gingo på stranden vi alla till ro vid det skvalpande havet.
Men när i gryningen sken den rosenfingrade Eos,
bjöd jag kamraterna samlas, och så till dem alla jag talte:
›Given nu akt på mitt ord, I sorgebetungade bröder!
190 Vänner, vi veta ju ej, var dagningen är eller mörkret,
ej var den världsupplysande sol går ner under jorden,
ej var hon åter går upp. Låt oss därför med första betänka,
om någon utväg finns, men själv tror jag ingen det finnes.

Ty när jag hade gått upp på den skrovliga klippan att speja,
såg jag, att här är en ö och oändliga havet omkring den.
Sakta sig höjer ur böljorna ön, och i mitten av landet
såg jag det stiga upp rök ibland träden och snåren i skogen.‹

Så jag talte, men hjärtat på dem var färdigt att brista;
genast i minnet dem rann Laistrygonen Antifates' illdåd
200 jämte cyklopens våld, den förfärlige människoätarns.
Alla de klagade högt, medan ymniga tårar de göto,
men deras klagan och gråt dem båtade icke det minsta.

Nu jag räknade dem och mitt benskenpansrade manskap
delte i skaror två och gav vardera skaran en hövding:
en skulle föras av mig, och Eurylochos föra den andra.
Och i en kopparhjälm omskakades lotterna genast,
och hugstore Eurylochos' lott blev den första, som utföll.
Strax han begav sig i väg, och två och tjugu kamrater
gingo då gråtande med och oss lämnade kvar i vår ångest.
210 Snart de nu kommo till Circes palats, som låg i en dalgång,
byggt av polerad sten på en plats med den friaste utsikt.
Runtomkring slottet på vakt bergslejon och vargar där lågo,
idel förhäxade män, som hon räckt sin fördärvliga trolldryck.
Dessa ej rusade an på mitt folk, men i stället allenast
sprungo på fötter och viftade glatt med svansarna långa.
Likasom hundarna svansa med fröjd kring sin herre, som
kommer
inifrån bordet, ty alltid åt dem har han med sig en godbit,
likaså lejon med rysliga klor och vargar kring männen
svansade glatt, och de sågo med skräck dessa hiskliga odjur.
220 Stannande utanför dörrn till den fagerlockigas boning,
Circe de hörde, därinne hon sjöng med sin tjusande stämma,
medan vid väven hon gick, den hon vävde så stor och så härlig,
fin, ovansklig och skön, som gudinnornas arbeten äro.
Tog då till orda bland dem krigshövdingen, käcke Polites,
vilken mig kärast av manskapet var och mig ärligast mente:

›Vänner, en kvinna jag hör, som sjunger så härligt därinne,
medan vid väven hon går, och i hela palatset det ljuder,
ja, en gudinna det är eller dödlig. Skyndom att ropa.‹
Så han talte, och nu med ljudelig stämma de ropte.
230 Genast hon kom, och hon öppnade vitt sina strålande dörrar
och bjöd dem in, och besinningslöst de samtliga följde;
endast Eurylochos stannade kvar, ty han anade arglist.
In hon dem förde och sitta dem bjöd uppå stolar och troner,
därpå hon blandade ost och mjöl och gyllene honung
uti pramnensiskt vin och blandade även i drycken
olycksbringande gift, att de måtte förgäta sitt hemland.
När hon dem bjudit och drycken de tömt, hon strax med sitt trollspö
gav dem ett rapp var och en och stängde dem in i sitt svinhus,
och de av svin både huvud och kropp och grymtning och svinborst
240 hade nu fått, men förståndet var än, som det varit tillförne.
Sålunda stängdes de gråtande in, och Circe framför dem
kastade ollon av bok och av ek jämte röda korneller,
som är den vanliga födan för svin, som sig vältra på jorden.
Men Eurylochos vände tillbaks till det beckade skeppet
för att berätta för oss om kamraternas sorgliga öde.
Ej han förmådde att tala ett ord, så gärna han ville,
träffad i hjärtat av svåraste sorg, och av tårar hans ögon
fylldes, och klaga försökte han väl, men kunde det icke.
Men då vi häpnande nu bestormade honom med frågor,
250 han oss förtäljde till slut, att förlorade voro de andra:
›Inåt den skogen, du bjöd, vi vandrade, ädle Ulysses;
snart vi då funno ett ståtligt palats, som låg i en dalgång,
byggt av polerad sten på en plats med den friaste utsikt.
Någon där gick under klingande sång vid den resliga vävstoln,
om nu gudinna hon var eller dödlig; då ropte de ljudligt.
Genast hon kom, och hon öppnade vitt sina strålande dörrar

och bjöd dem in, och besinningslöst de samtliga följde;
ensam därute jag stannade kvar, ty jag anade arglist.
Och de försvunno där alla ihop, och icke en enda
260 syntes utav dem igen, fast jag satt där och spejade länge.‹
Så han sade, men jag över skuldran då slängde mitt stora
silvernaglade kopparsvärd och tog även min båge;
därpå jag bjöd honom föra mig fort på den vägen de vandrat.
Men han om knäna mig armarne slog och bad mig bevekligt,
och med bevingade ord han jämrande talte och sade:
›Tvinga mig ej att gå dit, låt här mig få stanna, o konung!
Ty ej slipper du själv därifrån, det vet jag, och ingen
mäktar du rädda av dem. Låt oss genast med dessa här andra
fly härifrån, kanske kunna vi än förgörelsen undgå.‹
270 Så han talte, men jag honom svarade genast och sade:
›Gott, Eurylochos, stanna då du härnere på stranden,
sitt här och ät du och drick vid det rymliga, beckade skeppet!
Men jag själv går åstad, ty för mig är det bjudande nödtvång.‹
Sagt, och jag vandrade av uppåt ön ifrån skeppet och havet.
När jag då gående kom i den heliga dalen och nära
hunnit det höga palats, giftblanderskan Circe bebodde,
mötte på stigen mig där den guldstavbärande Hermes,
när jag mot huset gick fram; han såg ut som en blomstrande
yngling
med nyspirande skägg, uti människans skönaste ålder;
280 handen till hälsning han gav och talade till mig och sade:
›Arme, vart är du nu åter på väg här bland klipporna ensam,
vetande ej, vart du går? Dina vänner därborta hos Circe
äro nu innestängda som svin i de stadiga stior.
Kommer du hit för att hjälpa dem ut? Du själv lär ej dädan
slippa tillbaka igen, men bli kvar, där de övriga äro.
Men välan, jag beskydda dig vill och för farorna frälsa.
Här skall ett skyddande medel du få, tag det med, när i Circes
salar du träder, så skall från ditt liv det förgörelsen värja.

Nu skall jag ge dig besked om Circes fördärvliga anslag.
290 Vindryck lagar hon åt dig, men gift skall hon blanda i drycken.
Ej skall hon mäkta ändå att förtrolla dig; sådant den ädla
örten skall hindra, som nu jag dig ger, och jag allt vill dig säga.
När med sitt långa, förhäxande spö dig Circe berörer,
drag ifrån länden du själv ditt eggade svärd och mot Circe
rusa då hotande fram, som om henne du ämnade mörda.
Då blir hon slagen av skräck och bjuder dig dela sitt läger.
Lugna dig då och förvägra det ej hos gudinnan att vila,
att hon må giva dig vännerna lös och bemöta dig gästmilt;
men låt de saligas heliga ed dock först henne svära,
300 att hon ej annat fördärvligt mot dig skall stämpla i sinnet
eller dig röva din mandom och kraft, när du kläderna avlagt.‹
Talade Hermes och räckte åt mig den skyddande örten,
vilken ur jorden han ryckte nu upp, och beskrev mig dess väsen.
Roten på henne var alldeles svart, men blomman var mjölkvit;
gudarne kalla den moly, den bliver för dödliga mänskor
vansklig att gräva ur jorden, men allt ju de evige mäkta.
Hermes därefter nu vände igen till den vida Olympen
hän över skogiga ön, men jag själv gick till slottet och Circe,
medan mitt hjärta klappade högt under vägen av oro.
310 Stående blev jag vid dörrn till den fagerlockigas boning,
där jag ropade högt, och gudinnan hörde min stämma.
Genast hon kom, och hon öppnade vitt sina strålande dörrar
och bjöd mig in, och jag följde då med, i mitt hjärta bekymrad.
Inne hon förde mig fram till en tron, som var silverbeslagen,
konstarbetad och skön, och en pall var för fötterna anbragt.
Strax i en gyllne pokal hon lagade åt mig en vindryck,
medan i drycken hon blandade gift, arglistig i sinnet.
Men då hon drycken mig räckt och jag tömt den och icke förvandlats,
rörde hon mig med sitt spö och talade till mig och sade:
320 ›Gack nu till stian och lägg dig i lag med kamraterna dina!‹

Sagt, men från länden jag drog mitt eggade svärd och mot Circe
rusade hotande fram, som om henne jag ämnade mörda.
Skrikande gällt, hon sig kastade ner och tog mig om knäna,
och med bevingade ord hon kvidande talte och sade:
›Vem då och vadan är du? Var äger du hem och föräldrar?
Häpen jag är, att du ej blev förgjord, när du smakade giftet;
aldrig det någonsin hänt, att en man det giftet har motstått,
vilken det druckit, ja bara det fått över tändernas stängsel.
Men uti barmen på dig är ett hjärta, som ej kan betvingas.
330 Du är Ulysses förvisst, den rådige hjälten, som alltid
guldstavbärande Hermes har sagt skulle gästa min boning,
när på sitt snabba och beckade skepp ifrån Troja han hemfor.
Stick då i skidan ditt rysliga svärd och låt sedan oss båda
stiga tillsammans i bädd, för att där omarmade vila
och bli förenade hult och förtroende få till varandra.‹
Så hon talte, men jag då svarade henne och sade:
›Circe, hur vågar du bedja, att dig jag skall bliva bevågen,
du som här i ditt hus har till svin mina vänner förvandlat
och vill nu fjättra mig själv, och som bara förrädiskt mig bjuder
340 att i gemaket gå in och vila hos dig på ditt läger
för att mig röva min mandom och kraft, när jag kläderna avlagt.
Men jag är villig ej alls till att vila hos dig på ditt läger,
om du ej gitter att gå den högtidliga eden, gudinna,
att du ej annat fördärvligt mot mig skall stämpla i sinnet.‹
Så jag sade, och genast hon svor den eden jag ville.
Men då hon så hade svurit och gått den äskade eden,
dröjde jag ej, men steg upp på Circes förtjusande läger.
Men under tiden sysslade flinkt hennes tärnor i huset;
fyra de äro, som göra sin tjänst i det höga palatset,
350 älskliga döttrar av källornas språng, av de susande lunder
eller av heliga floder, som lugnt framrinna till havet.
Härliga purpurhyenden en ibland tärnorna lade
ovanpå stolarnas rad, och linne hon bredde inunder;

medan den andra utav dem i hast framför samtliga stolar
satte fram silverbord och på borden gyllene korgar;
åter den tredje där blandade till ljuvsmakande vinet
uti en silverbål och satte fram gyllne pokaler;
medan den fjärde med vatten kom in och inunder den stora
kittelen tände en flammande eld, så att vattnet blev uppvärmt.
360 Men när så kokade vattnet och sjöd i den glänsande kitteln,
lät hon mig stiga i badet, som blev från den väldiga trefot
blandat behagligen till, och begöt mig på huvud och skuldror,
tills mig ur lemmarna svann den livsförtärande trötthet.
Sedan hon hade mig badat och smort med den glänsande oljan
och uti prunkande kläder mig klätt, både mantel och livrock,
förde hon in mig och fram till en tron, som var silverbeslagen,
konstarbetad och skön, och en pall var för fötterna anbragt.
Nu en tärna kom fram, som över ett bäcken av silver
vatten på händerna göt ur en vacker och gyllene kanna,
370 till att dem skölja, och flyttade fram ett glänsande matbord.
Även den ärade skafferskan kom och ställde på bordet
bröd och rätter i mängd och bjöd av vad huset förmådde.
Circe nu bad mig att äta, men ej det mig ville behaga,
utan i tankar jag satt och anade ont i mitt hjärta.
Men när då Circe fick se, att jag satt där utan att handen
sträcka mot rätterna fram, och att gruvligt bekymmer mig tryckte,
trädde hon till mig på stund och talte bevingade orden:
›Varför, Ulysses, sitter du så, som vore du mållös,
ruvande över dig själv, och smakar ej maten och drycken?
380 Fruktar kanhända du åter ett svek? Men du intet behöver
frukta numer, jag det svurit ju har med den väldiga eden.‹
Så hon talte, men jag då svarade henne och sade:
›Circe, hur skulle en man, om han äger ett hjärta i bröstet,
förr kunna giva sig ro till att njuta av maten och vinet,
än han kamraterna först ser befriade inför sitt öga?

Därför, om mening du har med att bjuda mig äta och dricka,
lös mina kära kamrater då först, att jag skådar dem åter.‹
Så jag sade, och Circe då strax gick ut ur palatset,
hållande spöet i hand, och öppnade dörren till stian
390 och drev dem ut, och de voro att se som nio års galtar.
Mitt för gudinnan de ställde sig upp, och hon gick utmed raden,
medan hon alla beströk med ett annat gift, som hon hade.
Strax ifrån lemmarna borsten föll av, som hade där alstrats
av det fördärvliga gift, som den mäktiga Circe dem givit.
Åter de blevo till män, och föryngrade voro de alla,
större till växten än förr och fagrare mycket att skåda.
Strax de mig kände igen och kramade alla mig handen,
men utav vemod gräto de se'n, så att hela palatset
genljöd sorgligt av klagan, och rörd blev då själva gudinnan.
400 Trädde då till mig och talade så den gudomliga Circe:
›Ädle Laertesson, du mångförslagne Ulysses,
vänd nu igen till ditt skepp därnere på stranden av havet.
Först I skolen där hala i land det toftade skeppet,
sedan i klyftorna gömma ert gods och hela er redskap;
kom så tillbaka, du själv, och tag med dina kära kamrater.‹
Så hon sade; det likade gott mitt manliga hjärta.
Ner jag gick till mitt präktiga skepp uppå stranden av havet,
och vid det toftade skeppet jag fann mina kära kamrater
klagande jämmerfullt och gjutande ymniga tårar.
410 Likasom kalvarna hemma på gård, när korna från ängen
vända till fållan igen, då de ätit sig mätta på betet,
löpa emot dem och dansa av fröjd och kunna ej längre
hållas i kättarna kvar och med ideligt bölande ränna
mödrarna kring; så strömmade nu mina män vid min åsyn
gråtande kring mig ihop, och de kände det så i sitt sinne,
som om de voro nu komna igen hem till Ithakas klippö,
och till sin fädernestad, där de födde och fostrade voro;
och med bevingade ord de klagande talte och sade:

›Konung, vi fröjdas så högt av att skåda dig kommen tillbaka,
420 som om vi kommit till Ithaka hem, till fädernejorden.
Men berätta oss fort om de andra kamraternas ofärd.‹
Så de talte, men tröstande jag dem svarte och sade:
›Först vi skola nu hala i land det toftade skeppet,
sedan i klyftorna gömma vårt gods och hela vår redskap.
Rusten er själva så till för att samtliga göra mig följe.
Vännerna skolen I se uti Circes gudomliga salar
äta och dricka med fröjd, ty fullt upp vankas på borden.‹
Så jag sade, och strax kamraterna lydde min maning.
Men Eurylochos ensam bjöd till att dem hålla tillbaka,
430 och med bevingade ord han talade till dem och sade:
›Dårar, vart gå vi åstad? I längten då efter er ofärd?
Viljen I vandra till Circe nu hän, som skall strax oss förvandla
allesammans till svin eller raggiga vargar och lejon,
så att vi tvingade bli att bevaka det stora palatset?
Så ju cyklopen fängslade nyss, då de kommo till honom,
våra kamrater, som vågat sig dit med den djärve Ulysses;
endast för hans dumdristighets skull de förgingos, de också.‹
Så han sade, men jag då övervägde i sinnet
att ifrån länden draga på stund långeggade svärdet,
440 hugga hans huvud utav och låta det rulla på marken,
fast han var nära besläktad med mig; men kamraterna alla
sökte mig lugna med vänliga ord, så den ene som andre:
›Gudafostrade drott, låt oss honom, ifall du så tycker,
lämna att stanna härnere på strand för att skeppet bevaka;
men för oss andra åstad bort till Circes gudomliga salar.‹
Så de sade; då gingo vi bort ifrån skeppet och havet.
Icke Eurylochos heller blev kvar vid det rymliga skeppet,
men med oss andra han gick, förskräckt av min häftiga vrede.
Men under tiden i Circes palats våra andra kamrater
450 badades omsorgsfullt och gnedos med glänsande oljan,
innan de kläddes till sist uti mantel av ylle och livrock;

nu vid ett rikligt mål vi funno dem alla i salen.
När de varandra igen då skådade öga mot öga,
gräto de vemodsfullt, så att huset av suckarna genljöd.
Trädde då till mig och talade så den gudomliga Circe:
›Ädle Laertesson, du mångförslagne Ulysses,
väcken ej vemodsklagan på nytt. Jag vet ju till fullo,
både vad mödor I lidit på hav, där fiskarna simma,
och vilken skada er vållats på land av fientliga männer.
460 Skynden i stället att äta med lust och att dricka av vinet,
ända tills modet igen eder återkommer i bröstet,
sådant i början det var, då I lämnaden fädernejorden,
Ithakas klippiga ö; ty nu är modet och märgen
borta, I tänken ju blott på det farliga havet, och glädjen
finner ej rum i er håg, emedan I lidit så mycket.‹
Så hon sade; det likade gott våra manliga hjärtan.
Sålunda där vi nu dag efter dag, tills året var ute,
sutto och njöto i ymnighet kött och det ljuvliga vinet.
Dock, när året gått om och horerna vände tillbaka,
470 månader lidit förbi och de långa dagarna kommo,
kallade ut mig en dag mina kära kamrater och sade:
›Olycksalige, tänk då en gång på ditt fädernerike,
om det av gudarne är dig beskärt att få komma med livet
hem till din präktiga boning igen och fädernejorden.‹
Så de sade; det likade gott mitt manliga hjärta.
Dagen igenom i salen vi nu, tills solen gick neder,
sutto och njöto i ymnighet kött och det ljuvliga vinet;
dock när solen gick ner och aftonskymningen inbröt,
gingo kamraterna alla till ro i de mörknade salar,
480 men jag själv steg då upp på Circes förtjusande läger,
famnade bedjande om hennes knän, och gudinnan till bönen
lyddes, och så med bevingade ord jag talte till henne:
›Circe, håll ord nu med det, som en gång du mig lovat,
gudinna,

att du skall släppa mig hem; mitt hjärta är stormigt av längtan
och mina vänners med, och de ligga mig över och plåga
jämt med sin klagan och gråt, när icke du själv är tillstädes.›
Så jag sade; då svarade strax den sköna gudinnan:
›Ädle Laertesson, du mångförslagne Ulysses,
stannen då längre ej alls mot er vilja hos mig här i slottet.
490 Först dock en annan färd eder föreligger att göra
neder till Hades' hus och den hemska Persefones närhet:
där är din lott att Teiresias' själ, den blinde thebanske
siarens, fråga om råd; hans ande är kraftig som fordom;
honom allena Persefone gav att få ännu i döden
hava sin sansning kvar, då de övriga fladdra som skuggor.‹
Så hon talte; men hjärtat på mig var färdigt att brista;
bittert jag grät, där på bädden jag satt, och ej ville mitt hjärta
dväljas bland levande mer och skåda den lysande solen.
Men då jag tröttnat att så i min vånda mig vrida och gråta,
500 tog jag till orda igen och svarade henne och sade:
›Vem då, o Circe, skall visa mig väg uppå denna min resa?
Aldrig for någon ännu på sitt beckade skepp ned till Hades.‹
Så jag sade; då svarade strax den sköna gudinnan:
›Ädle Laertesson, du mångförslagne Ulysses,
var ej bekymrad alls för att ledare sakna på skeppet!
Res blott masten på toft och hissa ditt skinande segel,
sätt dig så ned, och en nordanvind skall föra dig framåt.
Men när ditt ilande skepp har seglat Okeanos över
dit, där på låglänt kust Persefones tigande lunder
510 stånda med resliga poppelträd och förtorkade viden,
lägg då med skeppet i land vid Okeanos' virvlande flöde,
och träd så vandringen an i det unkna och mögliga Hades.
Där är en plats, där i Acherons flod Pyriflegethon strömmar
jämte Kokytos, som själv är en arm av det stygiska vattnet;
just där sig vattnen förena med dån, sig reser en klippa;
träng intill henne dig tätt – kom ihåg, vad jag säger dig, hjälte! –

gräv där en grop, som mäter en aln i längden och bredden,
gjut så kring denna ett dryckesblot åt alla de döda
först utav honungsmjölk och sedan av ljuvliga vinet
520 och så av vatten till sist, och mjöl skall du strö därutöver.
Bed så en innerlig bön till de dödas flyktiga hamnar;
offer du lova dem skall av en gallko, ypperst i hjorden,
när du till Ithaka länt, och att bålet råga med håvor;
särskilt lova jämväl, att du skall åt Teiresias ensam
offra ett helsvart får, som är skönast av alla du äger.
Men när du gjort dina löften och bett till de prisade döde,
då skall ett kolsvart får och en kolsvart gumse du slakta,
böjande offren mot Erebos ner, men själv skall du bortvänd
stå och se ut mot Okeanos' ström. Då skola i massa
530 själarna samla sig dit av de hädansomnade döda.
Därpå befalla och mana du skall dina trogna kamrater
fåren att taga, som nyss för den mordiska kopparen fallit,
flå dem i hast och dem bränna och fromt till de evige bedja,
både till Hades' drott och Persefone, hemska gudinnan.
Själv skall du draga ditt eggade svärd och med svärdet i handen
sätta dig neder på vakt, att de dödas flyktiga hamnar
blodet ej nalkas, så länge du ej Teiresias frågat.
Då skall genast till dig, o konung, siaren komma;
han skall dig lära din väg och sträckorna säga på färden,
540 och hur du hemmet skall nå över djupet, där fiskarna simma.‹
Så hon sade, och snart gick upp gulltronande Eos.
Strax hon klädde mig då i en mantel och även en livrock,
medan hon höljde sig själv i en silverglänsande klänning,
skir och förtjusande skön, och band sig om midjan en gördel,
strålande präktigt av guld, och på huvudet fästade slöjan.
Genom palatset jag skyndade hän och muntrade folket,
medan med vänliga ord till den ene och andre jag trädde:
›Nu är att vila ej tid, och att ligga i ljuvliga sömnen.
Låtom oss fara! Besked har jag fått av den mäktiga Circe.‹

550 Så jag talte; det likade gott deras manliga hjärtan.
Dock icke därifrån ens fick jag föra mitt folk utan skada.
Bland mina män en Elpenor det fanns, som var yngst av dem alla,
varken behjärtad i strid eller särdeles stark i förståndet;
denne där gått och sig lagt för sig själv uppå taket av slottet,
sökande svalka och luft, sedan rusig han blivit av vinet.
När han nu trampet och sorlet förnam vid kamraternas uppbrott,
störtade plötsligt han upp och besinnade ej i sin yrsel,
att han tillbaka behövde gå ner utför trappan den långa,
utan föll huvudstupa där ner ifrån taket och bräckte
560 benet i nacken tvärt, och själen for neder till Hades.
När vi då stodo på väg, jag talade så till mitt manskap:
›Säkert I tron, att vi skola nu hem till fädernejorden
ställa vår färd, men en annan förut är av Circe oss ålagd,
neder till Hades' hus och den hemska Persefones närhet
för att om siaresvar thebanen Teiresias fråga.‹
Så jag sade, men hjärtat på dem var färdigt att brista,
neder de satte sig, sleto sitt hår och sig jämrade högljutt,
men deras klagan och gråt dem båtade icke det minsta.
Medan vi vandrade nu till vårt skepp uppå stranden av havet,
570 alla med sorgset mod och gjutande ymniga tårar,
hade ock Circe begivit sig ner till det beckade skeppet,
och hon ett kolsvart får och en kolsvart gumse där bundit;
lätt hon oss glidit förbi, ty vilja sig gudarna dölja,
vem är i stånd att dem se, de måtte nu gå eller komma?

ELFTE SÅNGEN

Ulysses i underjorden

Men sedan komna vi voro ditner till skeppet på stranden,
grepo vi fatt och det halade ut i gudomliga havet,
fraktade masten och seglet ombord på vårt beckade fartyg,
skeppade fåren så in, och därefter med sorgen i hjärtat
stego vi själva ombord, utgjutande ymniga tårar.
Circe, gudinnan med människoröst, den mäktiga, fagra,
sände en segelfyllande vind, ett ypperligt följe,
efter oss akter ifrån mot det mörkblåstammiga skeppet.
Sedan vi hade då tackel och tåg behörigen ordnat,
10 sutto vi lugna på toft och fördes av vind och av styrman.
Dagen igenom vårt segel stod spänt på den ilande färden;
solen sänkte sig ner, och vägarna höljdes av mörker,
då över djupa Okeanos fram vi hunno till stranden.
Här var det land och den stad, som Kimmerierfolket bebodde;
höljda de lågo i dimma och moln, ty aldrig däröver
blickar den lysande Helios ner med sitt strålande öga,
varken då uppåt han stiger på stjärnesmyckade himlen,
eller då neder han dalar igen ifrån himlen till jorden,
utan där vilar en tryckande natt på de dödlige arma.
20 Här vi nu lade med skeppet i land och togo så fåren
med oss och vandrade hän utefter Okeanos' flöde,
ända tills platsen jag fann, som Circe mig hade beskrivit.
Offerdjuren tillreds av Eurylochos och Perimedes
höllos, och själv drog jag ut från min sida det eggade svärdet,
grävde en grop, som mätte en aln i längden och bredden,
göt så kring denna ett dryckesblot åt alla de döda,
först utav honungsmjölk och sedan av ljuvliga vinet
och så av vatten till sist, och mjöl jag strödde däröver.

Och med en innerlig bön till de dödes flyktiga hamnar
30 offer jag lovade dem av en gallko, ypperst i hjorden,
när jag till Ithaka länt, och att bålet råga med håvor;
lovade ock, att jag skulle jämväl åt Teiresias ensam
offra ett helsvart får, som var skönast av alla jag ägde.
Men när jag gjort mina löften och bett till de prisade döde,
fåren jag grep, och dem hållande fram över gropen, jag avskar
strupen, och blodet strömmade mörkt, och då kommo i massa
nerifrån Erebos' djup de hädansomnades själar:
brudar och ynglingar sköna och gubbar, förtrogna med sorgen,
mör i sin gladaste vår och med sorgen så ny i sitt hjärta,
40 kämpar med dödliga sår efter kopparspetsade lansar,
dräpta av Ares i krig och med blodiga rustningar alla:
dessa kring gropen vimlade tätt uppå sidorna alla
under ett rysligt gny, och jag greps av den bleka förfäran.
Nu jag befallde och manade strax mina trogna kamrater
fåren att taga, som nyss för den mordiska kopparen fallit,
flå dem i hast och dem bränna och fromt till de evige bedja,
både till Hades' drott och Persefone, hemska gudinnan.
Åter jag själv drog ut från min sida det eggade svärdet,
satte mig ner och höll vakt, att de dödes flyktiga hamnar
50 blodet ej nalkades, innan jag först Teiresias frågat.
Den som där först av de döda kom fram, var kamraten
Elpenor.
Ej var han ännu begravd i den vittkringbanade jorden,
ty vi den döde ju lämnade kvar i palatset hos Circe,
obegråten och obegravd för den trängande brådskan.
Tårar jag fällde, då honom jag såg, och jag fylldes av ömkan,
och med bevingade ord jag till ynglingen talte och sade:
›Säg, Elpenor, hur kom du hit ner till det töckniga mörkret?
Fortare kom du till fots än jag själv på det beckade skeppet?‹
Så jag talte, och klagande han mig då svarte och sade:
60 ›Ädle Laertesson, du mångförslagne Ulysses,

övermåttet av vin och mitt olycksöde förgjort mig.
Uppe på Circes palats jag mig lagt och besinnade icke,
att jag behövde tillbaka gå ner utför trappan den långa,
utan föll huvudstupa där ner ifrån taket och bräckte
benet i nacken tvärt, och själen for neder till Hades.
Nu bönfaller jag dig vid de kära, du äger i fjärran,
ja vid din hustru, din far, som dig fostrade, när du var liten,
och vid Telemachos, sonen, som kvar du lämnade hemma;
ty jag förstår, att när bort ifrån Hades' rike du drager,
70 skall till Aiaie du styra igen med det präktiga skeppet:
där skall du tänka på mig, det är vad jag beder dig, konung.
Låt mig ej obegravd eller obegråten där lämnas,
när du far bort, att jag ej må förvålla dig gudarnes vrede,
utan förbränn mig på bål jämte alla de vapen jag hade,
kasta upp hög på min grav vid stranden av skummiga havet,
så att de kommande släktena än måtte minnas en osäll.
Gör, vad jag beder dig om, och plantera på graven den åra,
som i kamraternas lag jag rodde, då ännu jag levde.‹
Så han talte, men jag då svarade honom och sade:
80 ›Detta, du arme, skall allt jag åt dig fullkomna och göra.‹
Sålunda sutto vi två och växlade sorgliga tankar,
jag på min sida för mig, med svärdet sträckt över blodet,
och på den andra min döde kamrat, som ordade ivrigt.
Trädde nu själen fram av min hädansomnade moder,
Antikleia vid namn, högsinte Autolykos' dotter,
som var i livet, den gång jag drog bort till det heliga Troja.
Tårar jag fällde, då henne jag såg, och av ömkan jag fylldes,
men fast det gjorde mig ont, jag ej tillät henne i förväg
blodet att nalkas, så länge jag ej Teiresias frågat.
90 Trädde då själen fram av Teiresias, siarn från Thebe;
gyllene spira han bar; han kände mig strax, och han talte:
›Ädle Laertesson, du mångförslagne Ulysses,
olyckssälle, vi lämnade du det strålande solljus

för att här skåda de döde allen och bedrövelsens boning?
Flytta från gropen dig bort och håll undan din eggade glaven,
att jag må dricka av blodet och se'n dig förkunna ditt öde.‹
Så han sade; tillbaka jag vek, och det silverbeslagna
svärdet i skidan jag stack, och nu den frejdade siarn
drack av det mörknade blod och talade sedan och sade:
100 ›Lysande drott, du vill höra ett råd för din lyckliga hemkomst.
Den skall försvåras för dig av en gud, ty du lärer ej undgå
starke Poseidons blick, som fattade agg i sitt hjärta,
gripen av vrede mot dig, då hans son du berövade synen.
Hemmet I torden väl hinna ändå efter lidanden svåra,
om du blott stävja förmår din egen och vännernas lystnad.
Vet, att så snart som du lägger i land med det präktiga skeppet
vid den Thrinakiska ön, då du slipper från blånande djupet,
finnen I betande hjordar av får och av kraftiga oxar;
Helios ägaren är, han som allting skådar och hörer.
110 Lämnar du djuren i fred och tänker allenast på hemfärd,
torden I komma till Ithaka hem efter lidanden svåra;
men om I röven av dem, då förutsäger jag ofärd
både för manskap och skepp, och du själv, om än döden du undflyr,
skall först sent och med nöd och med alla kamrater förgjorda
komma på främmande skepp till ditt hem och där finna elände,
vållat av övermodige män, som förtära ditt goda,
och som med gåvor begära till viv din dejliga maka;
dock deras övervåld skall du hämnas förvisst, när du kommer.
Men när du sålunda friarnes flock har därhemma i huset
120 dödat försåtligt med list eller öppet med eggade kopparn,
giv dig på vandring då ut med en välgjord åra i handen,
ända till dess att du kommer till folk, som havet ej känna,
mänskor, som icke förstå att med salt bereda sin föda,
vilka ej någonsin sett rödkindade bogen på fartyg
eller hur åror se ut, som äro som vingar för skeppen.

Hör nu ett tydligt tecken därpå, som dig icke kan undgå:
när på din vandring en dag du får höra en mötande säga,
att med en kastoskovel du går på din kraftiga skuldra,
sätt uti jorden då ner din lätthanterliga åra,
130 bringa ett lysande offer på stund åt den starke Poseidon
både av gumse och tjur och av suggbestigande fargalt,
vandra så hemåt igen och hedra med festhekatomber
alla de salige gudar, som bo i himmelens rymder,
en efter en. – Till sist, dock ej på det böljande havet,
kommer den mildaste död och dig hädankallar ur livet
efter en ålderdom lång, då du vissnat i lycka och folken
blomstra omkring dig sällt. Nu har jag ditt öde förkunnat.›

Så han talte, men jag då svarade honom och sade:
›Detta, Teiresias, visst mig de evige själva beskärde.
140 Men välan, mig detta nu säg och berätta uppriktigt:
själen därborta jag ser av min hädansomnade moder;
tigande sitter hon där invid offerblodet och gitter
varken att kasta en blick på sin son eller tala till honom.
Säg mig, o drott, hur hon känna mig skall och förstå, att jag är
här?›

Så jag talte, och han mig svarade genast och sade:
›Lätt är den saken, och detta allen må du lägga på hjärtat:
vilken du städer nu till av de hädansomnade döda
fram till blodet att träda, skall strax dig sanningen säga;
vem du det åter förmenar, han strax skall vika tillbaka.›

150 Sagt, och därefter nu vände igen in i skuggornas rike
drotten Teiresias' själ, då han gudarnes råd mig förkunnat.
Själv jag i tålig förbidan där satt, till dess att min moder
nalkades mörknade blodet och drack. Hon mig kände då genast,
och med bevingade ord hon klagande talte och sade:

›Älskade barn, hur kom du hit ner till det töckniga dunklet,
levande själv? För de levande svårt är att detta få skåda.
Väldiga floder och brusande hav ju oss ligga emellan,

främst Okeanos' ström, över vilken det icke är möjligt
komma till fots, utan seglande blott på ett ypperligt fartyg.
160 Kommer du månne från Troja nu hit, med skepp och kamrater
irrande kring sedan länge? Har än du ej Ithaka hunnit,
ännu ej återsett uti konungaborgen din maka?‹
Så hon talte, och jag då svarade henne och sade:
›Moder, av nöden jag tvangs till att nederstiga i Hades
för att få siaresvar av thebanen Teiresias' ande,
ty jag ej ännu Achaia har nått och ej heller min hemjord
ännu beträtt, utan irrar alltjämt under lidanden många,
sedan jag först drog åstad med den mäktige drott Agamemnon
fjärran till Ilion, fålarnas bygd, att mot troerna strida.
170 Men välan, mig detta nu säg och berätta uppriktigt,
huru dig nådde den smärtande död och fyllde ditt öde.
Var det en tärande sot? Eller skedde, att bågens gudinna
Artemis plötsligen kom och med smärtlös pil dig förgjorde?
Säg mig jämväl om min fader och son, som jag lämnade hemma:
äga de ännu min härskaremakt? Eller månne en annan
gripit min spira, och kanske man tror, att jag aldrig skall
komma?
Säg mig jämväl om min äkta gemål, vad hon tänker i sinnet,
antingen än hon är kvar hos sin son och det hela bevakar
eller sig redan förmält med den ypperste man bland achaier.‹
180 Så jag sade; då svarade strax min vördade moder:
›Ja, din gemål förvisso ännu under trogen förbidan
dväljs i ditt hus, fastän fulla av sorg för henne förflyta
dagar och nätter, så många som gå, och tårar hon gjuter.
Ingen har gripit ännu din mäktiga spira, och okvald
skördar Telemachos konungens fält och sig plägar vid rika
gillena, vilka det hövs rättskipande drott att bevista,
ty överallt blir han bjuden till bords. Din fader på landet
lever och kommer till staden ej mer; ej heller till läger
brukar han längre en säng med täcken och skinande lakan,

190 utan om vintern, då sover han där, som trälarne ligga,
sträckt invid elden i stoftet och klädd i eländiga kläder,
men under sommarens ljuvliga tid och den frodiga hösten
finner han redo åt sig överallt i sin bördiga vingård
vilobäddar på jord av de nederfallande löven.
Där han ligger betryckt och ruvar på sorgen i hjärtat,
efter din hemkomst längtande jämt och betungad av åldern.
Sammalunda jag själv ju förtärdes och fyllde mitt öde.
Ej i palatset mot mig kom Artemis, bågens gudinna,
och lät mig dö utan kval för den aldrig felande pilen;
200 icke mig drabbade heller en sot, som ju tar för det mesta
livet ur lemmarna bort med en sakta och ryslig förtvining:
längtan det var efter dig, o min dyre Ulysses, din kärlek
och din sonliga vård, som det ljuvliga livet mig släckte.‹

Så hon sade; men jag då försökte med klappande hjärta
famna den älskade hamn av min hädansomnade moder.
Trenne gånger jag störtade fram, betagen av längtan,
trenne gånger tillbaka hon vek som en dröm eller skugga
undan min famn, och än bittrare då mig sargade sorgen,
och med bevingade ord jag talte till henne och sade:
210 ›Moder, vi stannar du ej, då så ivrigt jag söker dig hinna,
så att vi kunde i Hades ännu med varandra i famnen
bägge tillsammans mätta vår själ av den isande sorgen?
Är du en skenbild blott, som den höga Persefone sänder,
för att av endast förvärrade kval mitt hjärta skall våndas?‹

Så jag sade; då svarade strax min vördade moder:
›Ack, mitt älskade barn, osällast av människor alla,
ej dig med gyckelspel Zeusdottern Persefone dårar.
Detta är alla de dödliges lott, när de hamnat i döden.
Icke finns mera då kött eller ben eller senornas bindslen,
220 utan när livets kraft har försvunnit ur knotorna vita,
ödelägges det allt utav bålets förtärande låga,
under det själen flyr bort som en dröm uppå ilande vingar.

Därför till ljuset skynda dig upp och bevara i minne
allt vad jag sagt, för att sedan en gång för din maka det säga.‹
Så med varandra vi två där växlade tankar. Då syntes
kvinnornas skara, som fram av den höga Persefone sändes;
konungadöttrar och konungaviv de samtliga voro.
Runtom det mörknade blod de strömmade samman i skaror.
Strax jag betänkte, hur en efter en jag dem skulle få fråga.
230 Äntligen syntes mig detta beslut som det bästa jag visste:
raskt ifrån länden jag drog långeggade svärdet och tillät
icke, att alla det mörknade blod där drucko på en gång.
En efter annan de nalkades då, och envar om sin härkomst
lämnade noga besked, och jag själv utfrågade alla.
Först av dem alla jag såg den ädelättade Tyro;
hon var en dotter, förtäljde hon mig, av den höge Salmoneus,
och hon med Aiolos' son var förmäld, den behjärtade Kretheus.
Men i Enipeus' heliga flod hon sig hade förälskat,
som är den underskönaste flod, som rinner på jorden;
240 därför hon ofta gick hän till Enipeus' dejliga flöde.
Men uti flodens gestalt sig förbytte den starke Poseidon
och i sin famn henne slöt uti strömmens brusande mynning.
Svallande välvde sig böljan då upp och stod som en klippvägg
runt omkring dem till skydd för den dödliga kvinnan och guden.
Jungfrugördeln han löste och strax henne sänkte i slummer.
Men då sitt älskogsvärv den mäktige gud hade ändat,
tog hennes hand han i sin och talte till henne och sade:
›Kvinna, var glad, att du famnats av mig! Förrn året sitt kretslopp
lyktat, skall härliga barn du föda, ty icke är fruktlös
250 gudarnes famning; men vårda du hult och fostra de späda.
Vänd nu till hemmet igen, och var tyst och förtälj det för ingen;
veta du må, att Poseidon jag är, jordskakaren starke.‹
Talade detta och sänkte sig ner i det böljande djupet.
Så hon havande vart och Pelias födde och Neleus;

bägge av väldige Zeus blevo satte till mäktige drottar:
Pelias hade sitt hem på Iolkos' rymliga slätter,
rikt välsignad med får, och Neleus i sandiga Pylos.
Också med Kretheus, sin man, blev drottningen moder till söner,
Aison och Feres och sist Amythaon, väldig i vagnkamp.
260 Näst efter henne Antiope kom, av Asopos en dotter,
vilken berömde sig av att på Zeus hava vilat i famnen;
honom hon födde då sönerna två Amfion och Zethos;
dessa det är, som ha grundat och byggt sjuportade Thebe
och det befästat med torn, ty obefästat de kunde
icke det rymliga Thebe bebo, fastän käcka de voro.
Näst efter henne Alkmene jag såg, Amfitryons maka,
som av den mäktige Zeus blev sluten i famnen och födde
Herakles, hjälten av djärvaste mod och med lejonets hjärta.
Också jag Megara såg, av den modige Kreion en dotter,
270 gift med Amfitryons son, den oövervinneligt starke.
Oedipus' moder därefter jag såg, Epikaste den väna,
vilken begick ett förfärande dåd och visste det icke,
äktande själv sin son, som med modern sig gifte och fadern
dödat förut; men gudarne strax läto saken beryktas.
Därpå i tjusande Thebe han själv under ångest och smärta
styrde Kadmeiernas folk, så ville det gudarnes grymhet;
modern till Hades' hus med dess fast tillreglade portar
flyktade ned, se'n i kammarens tak i sitt hjärtas förtvivlan
dödande snaran hon fäst, och hon lämnade efter åt honom
280 alla de rysliga kval, som en moders erinnyer vålla.
Tjusande Chloris jag såg, med vilken sig Neleus förmälde
för hennes skönhets skull, då han givit den rikaste brudskänk.
Yngst hon bland döttrarna var av Iasos' ättling Amfion,
som i de Minyers stad Orchomenos härskade fordom;
drottning i Pylos hon blev, och hon födde beryktade söner,
Nestor och Chromios käck och sist Periklymenos hjälten,
födde den hurtiga Pero jämväl, ett under i fägring,

eftersträvad av alla omkring; men Neleus sin dotter
unnade endast åt den, som en flock bredpannade oxar
290 vågade driva från Fylake bort utur Ifiklos' gårdar.
Detta var vanskligt dåd, och endast den frejdade siarn
djärvdes det våga; dock han, av en gudomsskickelse hämmad,
fjättrades hårt uti smärtande band av de lantliga herdar;
men sedan månader gått och dagarna alla förlidit
under det välvande år och horerna nalkades åter,
blev han av väldige Ifiklos löst omsider ur banden,
sannspådd funnen i allt, och Kronions vilja blev uppfylld.
Leda därefter jag såg, Tyndareos' prisade maka,
som åt Tyndareos fostrade upp två modiga söner,
300 hästbetvingaren Kastor och boxaren stark Polydeukes.
Länge de gömts i den alstrande jord, dock leva de båda:
dessa har heder förunnats av Zeus ännu under jorden,
så att varannan dag få de leva och åter varannan
äro de döda, och ära de fått med de evige lika.
Även jag Ifimedeia där såg, som var gift med Aloeus.
Henne Poseidon, förtalde hon själv, hade famnat i älskog;
tvillingsöner hon födde, men kort blev livet för bägge,
Otos, de evige lik, och hans frejdade bror Efialtes.
Dessa de jättelikaste män, som den bördiga jorden
310 fostrat, de fagraste voro jämväl näst efter Orion.
Redan vid nio år de nio alnar i bredden
höllo och nådde en längd av nio försvarliga famnar.
Själva de evige hotade de med att upp i Olympen
komma med härnadens vilda tumult, och de ämnade stapla
Ossa på toppen upp av Olympos och sedan på Ossa
Pelions skogomsusade fjäll för att himlen bestiga.
Verkställt skulle de också sitt hot, om de hunnit till ålder;
dock, den strålande sonen av Zeus och av lockiga Leto
dödade båda i tid, förrn vid tinningen börjat att spira
320 ynglingafjunen och hakan beklätts av det krusiga ungskägg.

Prokris och Faedra jag såg, och jag såg Ariadne den sköna,
som var illistige Minos' barn; med henne var Theseus
en gång från Kreta på väg till Athens gudomliga klipphöjd;
dock han lyckades ej, ty på vågomsvallade Dia
blev hon av Artemis fälld, som hört Dionysos berätta.
Maira och Klymene även jag såg, och jag såg Erifyle,
kvinnan, som skändligt för glimmande guld förrådde sin make.
Dock jag tälja ej kan och vid namn uppräkna dem alla,
konungadöttrar och konungaviv, som där kommo till synes.
330 Förr skulle heliga natten förgå, och tiden är inne
redan att gånga till ro ibland manskapet nere på skeppet
eller ock här, men på er och på gudarne vilar min hemfärd.«
Så hans berättelse ljöd, och i andlös tystnad de alla
sutto betagna av tjusning ännu i den mörknade salen.
Tog då till orda bland dem vitarmad Arete och talte:
»Sägen, Faiaker, vad synes er nu om den främmande gästen
och om hans skönhet och växt och hans ädeldanade sinne?
Gäst är han närmast hos mig, men äran ju faller på alla.
Skynden då icke så fort med hans avfärd, knappen ej heller
340 gåvorna av, som behövas så väl! Ty i husen hos eder
ligga ju skatterna hopade högt genom gudarnes ynnest.«
Tog då till orda bland dem Echeneos, grånade hjälten,
vilken av alla faiakiske män var den äldste till åren:
»Vänner, ej främmande alls för vår egen mening och avsikt
ljuder vår drottnings förståndiga tal; må vi strax henne lyda!
Dock av Alkinoos främst det beror, vad vi göra och lova.«
Svarade då Alkinoos strax och sade till honom:
»Ja, edert ord skall stånda vid makt, så sant som jag lever
och är den rådande drott över segelvana Faiaker.
350 Dock, vår gäst må sig giva till tåls och, så ivrigt han längtar,
stanna ändå till i morgon, till dess att jag gåvorna alla
hinner att bringa till stånd; vi män skola sörja för färden,
främst bland alla dock jag, ty mitt är väldet i landet.«

Honom svarade då den mångförslagne Ulysses:
»Konung Alkinoos, lysande drott över alla Faiaker!
Båden I också mig dröja ett år här i landet hos eder,
blott I besörjden min färd och gåven mig kostliga skänker,
kunde jag önska det själv, och förvisso det vore långt bättre
att med en fullare hand jag komme till fäderneslandet.
360 Ty välkomnare bleve jag då och långt mera värderad
utav var människa visst, som till Ithaka såge mig hemländ.«
Svarade honom Alkinoos då och talte och sade:
»Detta förvisso vi se, när vi dig, Ulysses, betrakta,
att du är icke en skälm och bedragare, sådana många
stryka omkring överallt och näras av bördiga jorden,
sättande lögner ihop, så att ingen kan sanningen skönja;
du däremot är så ädel till sinn, som ditt tal är behagligt.
Som om du vore en skald, har du vackert och fängslande skildrat
både argivernas nöd och det svåra du själv gått igenom.
370 Men välan mig detta nu säg och berätta uppriktigt,
om du därnere ej såg av de ädla kamraterna någon,
vilka till Ilion drogo med dig och där fyllde sitt öde.
Ändlöst lång är ju natten, och ej är det ännu på tiden
att gå i huset till ro. Nej, berätta din äventyrssaga!
Ända till dager jag hölle väl ut att här lyssna i salen,
blott du ej tröttnade själv att förtälja det svåra du lidit.«
Honom svarade då den mångförslagne Ulysses:
»Konung Alkinoos, lysande drott över alla Faiaker!
Allt har sin tid; att berätta har sin och att sova har sin tid.
380 Men är du lysten att höra än mer, så vill icke jag vägra
att dig förtälja om andra jämväl och långt grymmare öden,
trogna kamraters fördärv, som först efter kriget förgingos,
vilka väl frälste sitt liv i de troiska stridernas tummel,
men genom kvinnoförsåt vid sin hemkomst mördades skändligt.
Sedan den helga Persefone där omsider förskingrat
skarorna hit och dit av de bräckliga kvinnornas själar,

trädde nu själen fram av Atreus' son Agamemnon,
vemodsfull, omringad av dem, som tillika med honom
uti Aigisthos' hus förgjordes och hunno sitt öde.
390 Strax han mig kände igen, så snart han fick ögonen på mig,
högt han snyftade då, och ymniga runno hans tårar,
armarna sträckte han fram och försökte att famna mig ivrigt;
dock, han ju hade ej mer de krafterna alls och den styrkan,
som uti forna dagar han haft i de smidiga lemmar.
Tårar jag fällde, då honom jag såg, och av ömkan jag fylldes
och med bevingade ord jag talte till honom och sade:
›Ärorike Atrid, härskarornas drott Agamemnon,
säg, hur dig nådde den smärtande död och fyllde ditt öde.
Månne din undergång av Poseidon bereddes på havet,
400 sedan han rasande stormen väckt upp av förfärliga vindar?
Eller förgjordes du uppe på land av fientliga männer,
när deras frodiga får eller ståtliga oxar du rövat
eller de stridde mot dig för att staden och kvinnorna värja?‹
Så jag talte, och han mig svarade genast och sade:
›Ädle Laertesson, du mångförslagne Ulysses,
varken min undergång av Poseidon bereddes på havet,
sedan han rasande stormen väckt upp av förfärliga vindar,
eller förgjordes jag uppe på land av fientliga männer,
utan Aigisthos det var, som död och fördärv mig beredde,
410 han och min falska gemål. Han mig dödade, bjuden i huset
in som hans gäst, vid sitt bord, som man dödar en oxe vid krubban.
Så var min ömkliga död, och kamraterna föllo omkring mig,
dödade en efter en, som en flock vitbetade galtar
stickas ihjäl, när ett gille skall stå hos den mäktige rike,
bröllopsfest eller ståtligt kalas eller sammanskottsgille.
Själv var ofta du med, och otaliga har du sett falla
både i envigeskamp och i stora och blodiga fältslag,
men hade detta du sett, långt mera det skulle dig upprört,

så som i salen vi där omkring bålen och rågade borden
420 dödade lågo och blod överallt kringflödade golvet.
Jämmerligt hörde jag då kung Priamos' dotter Kassandra
skrika, när mördad hon blev av mitt skändliga viv Klytaimnestra
tätt vid min sida och jag, som försökte att händerna lyfta,
genomborrad dem sänkte till jord. Och den äreförgätna
vände sig från mig och gittade ej, fast till Hades jag nedsteg,
sluta mig ögonen till eller läpparna trycka tillsammans.
Aldrig ett värre och fräckare ting skall du finna än kvinnan,
sedan sin tanke och håg hon på gräsligheter har riktat;
såsom nu denna där ruvade ut det förfärliga illdåd,
430 stämplande mord mot sin ungdomsgemål. Jag väntat i sanning
att till en innerlig fröjd för barnen och tjänarne alla
komma igen till mitt hus; men hon, utan like i ondska,
satte då nidingsmärket på sig och på alla av kvinnkön
även i kommande tider, ja ock på de goda ibland dem.‹

Så han talte, men jag då svarade honom och sade:
›Ve oss! På Atreus' ätt vittskådande Zeus har i sanning
gruvligt bevisat sitt hat genom kvinnors fördärvliga ränker
ända från början; för Helenas skull ju så många förgingos,
och Klytaimnestra dig stämplade död, medan fjärran du dvaldes.‹

440 Så jag sade, men han mig svarade genast och sade:
›Kom då ihåg att ej vara för blid mot din hustru du heller
eller åt henne förtroende ge av varenda din tanke,
utan berätta en del och håll däremot annat förborgat.
Dock, Ulysses, för dig är ej mord att befara från makan;
mycket för vettig därtill och mycket för ädel till sinnes
kloka Penelope är, den höge Ikarios' dotter.
Livligt jag minnes ännu, hur vi lämnade henne som nygift,
den gång vi drogo i fält, då hon sonen den späde vid bröstet
hade, som sitter väl nu uti männernas lag bland de vuxne.
450 Lycklig är han, ty hans älskade far honom ser vid sin
hemkomst,

medan han själv får då famna sin far, såsom just det skall vara.
Mig däremot min gemål ej unnade ens att av sonens
anblick fröjda min syn, nej förut hon mig själv tog av daga.
Ännu jag säger dig ett, och bevara det ordet i minne:
lägg du ej öppet i land med ditt skepp, utan gör det i lönndom,
hemma på Ithakas kust, ty på kvinnor är icke att lita.
Men välan, mig detta nu säg och berätta uppriktigt:
har du ej sport om min son, som är någonstädes i livet,
om i Orchomenos kanske han är eller sandiga Pylos
460 eller i rymliga Sparta han är hos min bror Menelaos?
Ty han på jorden är ännu ej död, den ädle Orestes.‹
Så han talte, men jag då svarade honom och sade:
›Atreus' son, vi frågar du slikt? Jag vet ej det minsta,
om han är död eller lever, och ej bör man pladdra i vädret.‹
Sålunda stodo vi två och växlade sorgliga tankar,
bägge i suckande kval, medan ymniga tårar vi göto.
Själar sig viste på nytt. Först trädde Peliden Achilles
fram med Patroklos, sin vän, och Antilochos, frejdade hjälten,
äntligen Ajas, i skönhet och växt den förnämste av alla
470 uti danaernas här näst frejdade sonen av Peleus.
Själen av Aiakosättlingen snabb mig kände då genast,
och med bevingade ord han klagande talte och sade:
›Ädle Laertesson, du mångförslagne Ulysses,
när skall du våga ett djärvare dåd, förvägne, än detta?
Hur fick du mod att i Hades gå ner, där allenast de döde
dväljas med slocknad själ, blott skuggor av dem, som ha levat?‹
Så han talte, men jag då svarade honom och sade:
›Hell dig, Achilles, du Peleus' son, bland achaier den störste!
Kommen jag är för Teiresias' skull, om han kanske är mäktig
480 giva ett råd, hur jag hem skall komma till Ithakas klippö.
Ty jag ej ännu Achaia har nått och ej heller min hemjord
ännu beträtt, men förföljes av ve. Men aldrig, Achilles,
fanns det en man lycksalig som du eller kommer att finnas.

Fordom hedrade dig, när du levde, argiverna ständigt,
som om du varit en gud, och nu är ju ock bland de döde
stor din härskaremakt. Så sörj ej din död, o Achilles!‹
Så jag talte, men han mig svarade genast och sade:
›Sök ej att trösta mig över min död, du berömde Ulysses!
Hellre jag ute på landet som dräng ville slita för daglön
490 under en främling, som ingenting ärvt, och som hade det fattigt,
än gå härnere som drott över hädansomnade alla.
Dock, om min lysande son du ett ord måste nu mig förtälja.
Följde han efter i fält eller ej för att kämpa i spetsen?
Säg mig tillika, om något du hört om den frejdade Peleus,
om han regerar ännu Myrmidonernas väldiga rike,
eller om honom de hedra ej mer uti Hellas och Fthia
därför att mängden av år har försvagat hans armar och fötter.
Komme jag upp till hans hjälp inunder den lysande solen
sådan i livet jag var, när på slätterna borta i Troja
500 hjältarna föllo för mig, då jag värjde argivernas skaror,
komme jag slik till min faders palats, ja allenast en timme,
skulle min vrede och krossande arm dem alla förfära,
vilka den gamle ha kränkt och försöka att tränga från tronen.‹
Så han talte, men jag honom svarade åter och sade:
›Nej, jag i sanning har ingenting hört om den frejdade Peleus,
men om din älskade son Neoptolemos skall jag förtälja
sanningsenligt så mycket jag vet, då du önskar det höra.
Ty jag har själv honom fört på mitt goda och rymliga fartyg
över från Skyros' ö till de pansarklädda achaier.
510 Var gång vid troernas stad vi plägade råd med varandra,
talade alltid han först, och han famlade icke i talet;
endast gudomlige Nestor och jag kunde yttra oss bättre.
Och närhelst uppå troernas slätt vi drabbade samman,
höll han sig aldrig tillbaks eller gömde sig undan bland andra,
utan sprang före dem långt och gav efter för ingen i stridsmod,
så att till bane för många han blev i den blodiga striden.

Allt är jag icke i stånd att berätta och icke att nämna
alla de kämpar han fällt, då han värjde argivernas skaror,
endast hur Telefos' son han med kopparlansen förgjorde,
520 hjälten Eurypylos, vilken en mängd av keteiske kämpar
följde i döden, för det att en skänk åt en kvinna vart given.
Han var den skönaste man, som jag sett, näst den härlige
Memnon.
Och då argivernas ypperste män hade gömt sig i hästen,
som av Epeios var byggd, och åt mig det var givet i uppdrag
både att öppna och stänga igen det försåtliga gömslet,
då fick de andra jag se av danaernas furstar och rådsmän
torka sig tårar från kind, medan knäna inunder dem skälvde;
aldrig din son Neoptolemos dock jag där kunde förmärka
varken skifta sin blomstrande hy, ej heller från kinden
530 torka en tår, men han sökte alltjämt under ivriga böner
slippa ur hästen ut, och han kramade fästet på svärdet
eller sitt väldiga spjut i sin iver att troerna döda.
Sist, när vi hade förstört högt liggande Priamosstaden,
steg han ombord på sitt skepp med sin äreskänk och sitt byte
alldeles oskadd: icke ett sår av en pil eller kastspjut
hade han, icke en skråma av svärd, fast såren så många
vankas i stridernas larm, medan Ares rasar i blindo.‹

Sådant berättade jag, och Aiakosättlingens skugga
gick då med väldiga steg över liljeängen tillbaka,
540 glad att jag hade hans son som en frejdad krigare prisat.

Alla de övriga nu av de hädansomnades själar
trängde sig sörjande fram för att fråga om kära i livet.
Endast den väldige Ajas, den lysande Telamonssonen,
höll sig på avstånd, harmsen ännu över segern jag hembar,
när invid skeppen en gång om Achilles' vapen en rättstvist
stod oss emellan; de skänktes till pris av hans heliga moder,
domen av troernas döttrar blev fälld och av Pallas Athene.
O att jag aldrig ändå hade vunnit en seger så dyrköpt!

Ty för de vapnens skull sig öppnade graven för Ajas'
550 älskade huvud, den man, som i bragder och skönhet den främste
var i danaernas här näst frejdade sonen av Peleus.
Nu med bevekande ord jag talte till honom och sade:
›Ajas, Telamons son, skall du icke då ens efter döden
glömma din vrede mot mig för de olycksaliga vapnen?
Ack, efter gudarnes råd de beredde argiverna jämmer!
Du, deras väldiga borg, är fallen; dig och ditt öde
sörja achaierna lika så djupt alltjämt, som vi sörja
över Peliden Achilles' död. Men ingen har skulden
annat än Zeus, som sitt glödande hat har vänt mot argivers
560 lansbeväpnade här, och på dig han skickade döden.
Dock, träd närmare, drott, att mig höra berätta och tala;
dämpa den häftiga vrede, som bor i ditt manliga hjärta.‹
Så jag talte; han svarte mig ej, utan gick till de andra
själar i Erebos' djup, i de hädansomnades boning.
Dock, fast harmsen, han talat helt visst till mig eller också
jag till honom på nytt, men mitt hjärta nu längtade efter
att få de övriga se av de hädansomnades själar.
Nu fick jag Minos se, den lysande son av Kronion,
sitta med gyllene spiran i hand och bland skuggorna döma,
570 medan hos drotten de sökte sin rätt, där de runt om hans domstol
sutto och stodo i Hades' hus med dess väldiga portar.
Näst efter honom Orion jag såg, den vidunderligt store,
jagande ännu de djur över liljesmyckade ängen,
som under livets dagar han fällt på de ensliga bergen,
hållande ännu i hand obräckliga klubban av koppar.
Tityos även jag såg, en son av den vördade jorden;
sträckt uppå marken han låg, där han nio tegar betäckte,
medan på vardera sidan en gam honom sargade levern,
trängande djupt under huden, och ej han förmådde sig värja;
580 ty han Kronions älskade kränkt, den prisade Leto,
medan till Pytho hon vandrade hän genom täcka Panopeus.

Även jag Tantalos såg och de rysliga plågor, han utstod.
Mitt i en sjö han stod med skvalpande vatten till hakan,
våndande sig utav törst, men icke i stånd att få dricka.
Var gång den gamle där böjde sig ner och försökte att dricka,
bortsögs vattnet och svann, och kring fötterna syntes den svarta
jorden allenast, ty ständigt en gud upptorkade vattnet.
Över sig hade han träd med grenarna tyngda av frukter,
aplar och päronträd och granater med glänsande frukter,
590 ljuvliga fikonträd och oliver, bärande ymnigt;
men när den gamle sin hand efter frukterna sträckte begärligt,
ryckte en vindstöt alltid dem upp mot de skuggiga molnen.
Även jag Sisyfos såg, som ont fick slita olidligt,
där en ofantlig sten han med händerna nödgades vältra.
Bändande på och stretande hårt med händer och fötter,
vältrade stenen han upp för ett berg, men så ofta han tänkte
ställa på toppen den upp, tog den övervikten beständigt:
åter på slätten då rullade ner den försmädliga stenen.
Genast han började streta på nytt med att vältra den uppför,
600 svetten av lemmarna rann, och dammet yrde om hjässan.
Näst efter honom jag Herakles såg, den starke heroen,
endast hans skugga likväl, ty han själv hos odödlige gudar
njuter nu gamman och fröjd med den tjusande Hebe till maka,
dottern av väldige Zeus och av Hera med gyllne sandaler.
Kring honom var av de döda ett gny, som av flyktande fåglar,
vilka skrämts upp, men han själv, lik ruvande natten att skåda
stod med sin blottade båge i hand och med pilen på strängen,
blickande kring sig skarpt, som skulle han jämt till att skjuta.
Fruktansvärt till att se, kring väldiga bröstet på hjälten
610 gick ett gehäng av guld med förunderligt härliga bilder,
björnar och vildsvinsjakt och lejon med gnistrande ögon,
stormande fejder och strider och mord och blodiga manfall.
Aldrig, nej aldrig mer bör den mästare dana ett konstverk,
som med ett sådant gehäng har sin konstförfarenhet visat.

Strax han mig kände igen, så snart han fick ögonen på mig,
och med bevingade ord han talade till mig och sade:
›Ädle Laertesson, du mångförslagne Ulysses,
arme, förvisso du ock på ett olycksöde får släpa,
sådant jag hade det själv, då jag gick under lysande solen.
Fast jag av Zeus Kronion var son, dock måste jag dragas
med ett oändligt kval, ty en ringare man var till herre
över mig satt, och han tvingade mig till de svåraste mödor.
Hit han mig skickade ock efter avgrundshunden, i tanke
att han ett svårare värv än detta ej kunde mig giva.
Men honom hämtade jag och släpade med mig ur Hades;
följd uppå vägen jag var av gudinnan Athene och Hermes.‹
Talade så och vände igen in i skuggornas rike.
Själv jag i tålig förbidan där satt, ifall än någon annan
komme av hjältarne fram, av de redan för längesen döda.
Och utav forntidsmän jag väl flera fått se, som jag önskat,
Theseus och hjälten Peirithoos ock, de gudarnes söner;
men nu strömmade fram i otaliga skaror de döda
under ett rysligt gny, och jag greps av den bleka förfäran,
ängslig att huvudet ock utav Gorgo, det gräsliga odjur,
skulle ur Erebos' djup av den höga Persefone sändas.
Hastigt jag vände till skeppet igen och befallde mitt manskap
att sig begiva ombord och att akterlinorna lossa.
Männen då gingo ombord och på tofterna satte sig neder.
Utför Okeanos' ström nu skeppet på böljorna framgled,
först med årornas hjälp, men sedan för gynnande medvind.

TOLFTE SÅNGEN

Sirenerna. Skylla och Charybdis. Solgudens oxar

Sedan vårt skepp nu Okeanos' ström hade lämnat bakom sig,
gick över böljorna seglingen fram på oändliga havet
hän till Aiaies ö, där den morgontidiga Eos
äger sin boning och tråder sin dans, och där Helios uppgår.
Strax vi där halade fartyget upp på den sandiga kusten,
stego ock själva på stranden i land vid det skvalpande havet;
där vi oss lade till ro och förbidade heliga Eos.
Men när i gryningen sken den rosenfingrade Eos,
genast till Circes palats jag då skickade några av männen,
10 som skulle liket oss hämta ditner av den döde Elpenor.
Stockar vi höggo med hast, och på yttersta udden av stranden
byggde vi sorgsna hans bål, medan ymniga tårar vi göto.
Men när den döde var bränd och med honom de vapen han hade,
kastade högen vi upp och reste på denna en gravsten,
ställde ock överst på högen hans lätthanterliga åra.
Sålunda noga besörjde vi allt; men det Circe ej undgått
att ifrån Hades tillbaka vi länt, och skyndande kom hon,
sedan hon smyckat sig skönt, med ett följe av tärnor, som buro
glödande, mörkrött vin jämte bröd och en myckenhet sovel.
20 Trädde då fram i vår krets den sköna gudinnan och talte:
›Ack, I förvägne, som ännu vid liv nedstigit i Hades,
tvenne gånger att dö, medan andra det göra blott en gång!
Upp nu att äta av maten med lust och dricka av vinet
dagen igenom på strand, men när morgonrodnaden uppgår,
skolen I segla; jag själv skall om vägen och alla dess faror
giva er noga besked, så att olycksaliga misstag
varken till sjöss eller lands må er nöd eller lidande vålla.‹

Så hon talte; det likade gott våra manliga hjärtan.
Sålunda dagen igenom vi där, tills solen gick neder,
sutto och njöto i ymnighet kött och det ljuvliga vinet;
dock när solen gick ner och aftonskymningen inbröt,
lade sig männen till ro invid aktertågen till skeppet.
Mig tog Circe vid hand och ledde mig undan från folket,
bjöd mig att sätta mig ner och sig lutade själv vid min sida.
Därpå hon frågte mig ut, och allt jag berättade henne;
tog då till orda igen den gudomliga Circe och sade:

›Alltså har detta till ände du bragt. Men lägg noga på hjärtat,
vad jag vill säga dig nu, och en gud skall hjälpa ditt minne.
Först till Sirenerna komma du skall, som bedåra med tjusning
människor alla, vem helst som seglande kommer dem nära.
Den som förvillar sig dit och får höra Sirenerna sjunga,
aldrig kommer han hem för att se sig av älskade makan
och de oskyldiga små omringad och hälsad med jubel,
ty med sin klingande sång Sirenerna honom bedåra
ifrån den blommande äng, där de sitta, där kring dem en massa
ligger av multnande människoben med rester av huden.
Därför dem skynda förbi och stoppa med vax, som du knådat,
alla kamraternas öron igen, så att ingen ibland dem
sången kan höra, men lyster dig själv att den höra, så gör det,
men låt på skeppet dem binda dig först till händer och fötter,
stående invid dess mast, och från denna må tågen ej lossas
under den tid, som med tjusning du hör på Sirenernas stämma.
Och om du ber och befaller ditt folk, att de skola dig lösa,
må de i stället med tåg uppå tåg dig hårdare binda.

Sedan kamraternas rodd fört er bort ur Sirenernas närhet,
ja, så skall icke för dig jag nu vidare säga på förhand,
vilken av vägarna välja du skall, ty du bör i ditt sinne
också betänka det själv, men om båda jag skall dig berätta.
Alltså, den ena går fram mellan överhängande klippor,
slagna med rytande vågorna jämt av den blå Amfitrite:

Plankterna, så är det namn, som de hava hos salige gudar.
Icke ens fåglarna komma förbi, nej icke de skygga,
ilande duvorna ens, som till Zeus ambrosia bringa;
alltid blir någon av dem de glatta klippornas byte,
men Allfader då fyller sin flock med en annan i stället.
Aldrig har ännu sig bärgat ett skepp, som har kommit dem nära,
nej, om varandra där plankor av skepp och liken av sjömän
vräkas av fraggande sjö eller virvlas omkring av en eldstorm.
Blott ett enda förstås, det allberyktade Argo,
70 lyckades komma förbi, då det seglade hem från Aietes;
dock även Argo där skulle med ens emot klipporna krossats,
hade ej Hera det hulpit förbi, ty hon gynnade Jason.
Åter på motsatt håll två klippor sig resa. Den ena
når med sin spetsiga hjässa i skyn och kring toppen ett blåsvart
moln är lägrat, som aldrig går bort, och varken om hösten
eller om sommaren ligger den klar uti blånande eter.
Ej kan en dödlig man den bestiga, nej icke beträda,
vore han också försedd med tio par armar och fötter,
ty den är alldeles glatt och ser ut, som om huggen den vore.
80 Halvvägs upp till dess topp är en dunkelblånande håla,
vänd emot mörkret och Erebos hän, på den sidan ditt fartyg
kommer kanhända att segla förbi, du berömde Ulysses.
Även den starkaste man, som sköte från holkade skeppet,
skulle med pilen ej hinna så högt som till hålan däruppe.
Inne i denna har Skylla sitt bo, det skällande odjur.
Skallet så ynkligt och skärande är som en kvidande hundvalps;
själv så vidunderligt hemsk ser hon ut, att ej någon den synen
möter med glädje minsann, ej ens av de salige gudar.
Sex par fötter inalles hon har, vanskapliga alla,
90 sex långräckande halsar jämväl och envar med ett hiskligt
huvud försedd, i vars gap tre rader av tänder det glimmar,
starka och sittande tätt och av svarta förgörelsen fulla.
Hälften av kroppen hon håller försänkt uti djupet av hålan,

men sina huvuden sträcker hon fram ur den rysliga avgrund;
ivrigt hon vädrar och snokar alltjämt kring sin klippa och fiskar
både delfiner och sälar, ja ock vet hon fånga de större
djuren, som fostras i mängd av det stönande havets gudinna.
Aldrig en seglare skrutit ännu, att med skeppet han oskadd
henne har kommit förbi, ty med varje sitt gap har då Skylla
100 snappat en man som sitt rov från det mörkblåstammiga skeppet.
Lägre du åter den andra skall se av de klippor, jag nämnde;
nära den första hon står, och en pil kunde hinna ditöver.
Där är ett fikonträd med höga och lummiga grenar;
under dess rot har Charybdis sitt bo, där hon suger upp vattnet.
Trenne gånger var dag hon det suger och trenne det utspyr,
rysligt, och måtte du dit ej komma, när sugningen pågår;
ej jordskakaren själv kunde frälsa dig då från fördärvet.
Därför styr hellre helt tätt intill Skyllas klippa och färdas
hastigt med skeppet förbi; långt bättre det är ju att mista
110 sex av ditt manskap ombord, än att hela besättningen dödas.‹
Så hon talte, men jag då svarade henne och sade:
›Höga gudinna, du måste en sak nu mig säga uppriktigt:
vore ej möjligt att slippa förbi undan hemska Charybdis,
medan mot Skylla jag värjde mig dock, när hon folket vill gripa?‹
Så jag sade, då svarade strax den sköna gudinnan:
›Dristige, är du nu färdig igen till att gripa till vapen,
lysten på strid, och vill icke du ens för de evige vika?
Icke en dödlig hon är, nej odödlig hon föddes, det odjur,
ryslig och ilsken och lömsk och omöjlig att såra med vapen.
120 Nej, där hjälper ej strid; att fly är det enda som duger.
Ty om du tövar vid klippan, i akt att dig rusta till motvärn,
räds jag, att strax hon far på dig igen med lika så många
käftar och lika så många igen av besättningen griper.
Därför ro undan det mesta du kan och bed till Krataiis,
modern, av vilken hon föddes en gång till de dödliges gissel;
denna förhindra då skall, att hon åter på skeppet gör anfall.

Därpå du hinner Thrinakias ö, där den heliga Solens
oxar och frodiga får uppå ängarna beta i massa,
sju äro oxarnas hjordar, och sju äro frodiga fårens,
130 femtio djur i dem var. De bringa ej fram någon avel,
utan att ändå dö ut, och av tvenne gudinnor de vaktas,
nymfer med böljande hår, Lampetia och Faetusa,
döttrar av Solen, Himmelens son, och av sköna Neaira.
Dessa av heliga modern en gång, som dem födde och fostrat,
flyttades hän till Thrinakias ö långt fjärran i världen
för att där vakta sin faders får och glänsande oxar.
Lämnar du djuren i fred och tänker allenast på hemfärd,
torden I komma till Ithaka hem efter lidanden svåra;
men om I röven av dem, då förutsäger jag ofärd
140 både för manskap och skepp, och du själv, om än döden du undflyr,
kommer först sent och med nöd till ditt hem, men ditt folk går förlorat.‹

Så hon sade, och snart gick upp gulltronande Eos.
Nu hon vandrade hem uppåt ön, den sköna gudinnan;
själv jag till skeppet då vände igen och befallde mitt manskap
att sig begiva ombord och att akterlinorna lossa.
Männen då gingo ombord och på roddarebänkarna genast
satte sig neder i rad, och för årorna skummade vattnet.
Circe, gudinnan med människoröst, den mäktiga, fagra,
sände en segelfyllande vind, ett ypperligt följe,
150 efter oss akter ifrån mot det mörkblåstammiga skeppet.
Sedan vi hade då tackel och tåg behörigen ordnat,
sutto vi lugna på toft och fördes av vind och av styrman.
Nu jag talade så till kamraterna, sorgsen i hjärtat:

›Vänner, det skickar sig ej, att blott en eller två här på skeppet
känner de öden, som Circe mig spått, den sköna gudinnan.
Därför jag nämna dem vill, så att alla vi måtte dem veta,
antingen sedan vi dö eller rysliga döden vi undfly.

Först hon bjöd oss att flykta vår väg från de lömska Sireners
gudahärliga sång och den blommande äng, där de sjunga.
160 Jag allena får lyssna därpå, men I skolen mig binda
först med de starkaste rep, invid masten stående upprätt,
att jag från stället ej röra mig kan, och sno repen om masten;
och om jag sedan befaller och ber, att I skolen mig lösa,
skolen I endast med ännu fler band mig hårdare binda.‹

Sålunda gjorde jag nu mina kämpar bekanta med allting.
Men under tiden med ilande fart mitt förträffliga fartyg
hann till Sirenernas ö för den förliga vinden som blåste.
Plötsligen stillnade vinden då av, och runt över havet
bredde sig spegellugn, och en gud bjöd vågorna vila.
170 Männerna stodo då upp och rullade seglet på skeppet
samman och lade i skeppet det ner och satte sig sedan
genast att ro, så det skummade vitt om de glättade åror.
Själv en försvarlig kaka av vax tog jag fram och i bitar
skar med mitt eggade svärd och dem klämde med seniga händer.
Vaxet då mjuknade fort av det kraftiga trycket, det erfor,
och av den värmande glans från Himmelens son i det höga.
Därmed jag stoppade öronen till på kamraterna alla.
Dessa på skeppet nu bundo mig själv till händer och fötter,
stående invid dess mast, och surrade repen om masten,
180 satte sig sedan att ro, och för årorna skummade vattnet.
Men när vi hade till stranden så långt, som en ropande höres,
under vår jagande färd, då sågo Sirenerna skeppet
dykande nära dem upp, och de höjde den klingande sången:

›Kom, frejdstore Ulysses, o kom, du achaiernas ära!
Landa hos oss med ditt skepp för att höra vår tjusande stämma!
Aldrig har någon här färdats förbi på det seglande skeppet,
innan han hört på vår sång, som från läpparna flödar som
honung;
fröjdad han seglat då vidare hem och med rikare kunskap.
Allting känna vi väl, som argiver och troer ha utstått

190 borta på Trojas rymliga slätt efter gudarnes vilja,
intet för oss är fördolt, som har timat på bördiga jorden.‹
Så var den sköna och klingande sång; då ville mitt hjärta
dröja och lyssna därtill, och med häftiga miner jag folket
mante att lösa mig strax, men de lågo på årorna ivrigt.
Upp Perimedes då sprang och Euryalos fort och mig bundo
endast med flere och starkare rep och mig fjättrade säkert.
Men då de så hade rott dem förbi och vi kunde ej längre
höra Sirenernas ord eller klangen av tjusande sången,
togo de trogna kamraterna strax ur öronen vaxet,
200 som jag dem stoppat däri, och löste mig sedan från repen.
Men när vi fjärmat oss hade från ön, blev jag plötsligen varse
svallande bränning och rykande skum, och ett dån lät sig höra.
Männen betogos av skräck, och de årorna släppte ur handen,
så att de forsande släpade med uppå vattnet, och skeppet
stannade, sedan ej mer de vässade årorna roddes.
Hän över däcket jag skyndade strax, och med muntrande tilltal
trädde jag vänligen fram till den ene och andre av folket:
›Vänner, ej oförsökta förut vi ju äro i faror.
Värre kan icke det hända oss nu, än det var, när cyklopen
210 fångna oss höll med sitt rysliga våld i sin kula i berget,
men även dädan vi dock av mitt mod och mitt rådiga sinne
räddades undan; jag tänker att här blir ock något att minnas.
Nu det gäller att höra mitt ord och att lyda det alla.
Roddarne var på sin post må djupets svallande bränning
klyva med hurtiga tag, och Zeus skall måhända oss hjälpa,
så att fördärvet vi komma förbi och oss rädda med livet.
Men dig, styrman, bjuder jag ett, och det prägla i minne,
ty det är du, som har rodret i hand på det rymliga skeppet:
håll långt undan från röken du ser och den sjudande malström,
220 styr intill klippan i stället; giv akt, så att skeppet ej glider
oförvarandes dit och du störtar oss alla i ofärd.‹
Så jag talte, och strax kamraterna lydde min maning.

Dock om Skylla jag teg och den fara, som ej var att undfly,
rädd att kamraterna eljest av skräck skulle kanske med rodden
sluta och skynda envar att gömma sig nere i skeppet.
Heller ej aktade jag den olidliga maning, som Circe
hade mig gett, då hon varnade mig för att gripa till vapen,
utan jag klädde mig fort i min präktiga rustning, i handen
tvenne de längsta av lansarna tog och trädde i stäven
230 fram i förväntan, att där skulle Skylla sig tidigast visa,
klippvidundret, som kom för att kval åt kamraterna bringa.
Dock jag ej kunde på henne få syn, fast på töckniga klippan
spejande ivrigt jag blicken höll spänd, så att ögonen svedo.
In genom sundet vi styrde nu kurs, betagna av ångest.
Här oss hotade Skylla, och där den hemska Charybdis
sväljde med ryslig sug det salta vattnet ur havet.
När hon det kastade upp, då sjöd och frusade virveln
liksom en kittel på blossande eld, och skummet då skyhögt
stänkte och regnade ner uppå bägge klippornas toppar;
240 men när hon sörplade in det salta vattnet ur havet,
såg man det virvla i svalgets djup, och runtom ur berget
dånande genljud steg, och havets botten i dagen
tedde sig, svart av slam, och mitt folk var blekt av förfäran.
Medan vi alla nu stirrade dit i vår ångest för döden,
Skylla oss överföll och snappade bort ifrån skeppet
sex mina kämpar, de yppersta män till krafter och armar,
och då jag sände tillbaka en blick över skeppet och folket,
händer och fötter jag såg av de arma, som redan i luften
svävade högt, och de skreko på mig i sin dödliga ångest
250 ljudligt och ropte mitt namn för att aldrig nämna det mera.
Som när en fiskare står med sitt långa och sviktande metspö
ute på udden och slänger i sjön sin rev med dess hornrör
för att med agnet på krok småfiskarna locka försåtligt,
och när han fångar en fisk, han i land den sprattlande slungar:
så kamraterna sprattlade vilt, där de rycktes mot klippan.

Uppe i klyftans gap hon dem åt, och förfärligt de skreko,
medan de armarna sträckte mot mig i sin gruvliga dödskamp.
Detta det rysansvärdaste är, som jag någonsin skådat,
fast jag så mycket bestått, medan havets vägar jag utrönt.
260 Sedan vi Plankternas par och den hemska Charybdis och Skylla
räddat oss undan, vi nalkades snart till gudomliga stränder,
ön, där åt Solen, Himmelens son, på förtjusande ängar
vallades hjordar av frodiga får och av ståtliga oxar.
Medan jag ännu var ute på sjön och ombord på mitt fartyg,
hörde jag oxarna råma, där hem de till fållorna drevos,
hörde ock bräkande får, och genast mig rann då i sinnet
siareordet, Teiresias sagt, den blinde thebanen,
samt hur aiajiska Circe jämväl hade ivrigt mig avrått
ön att beträda, som Solen rår om, de dödliges glädje.
270 Därför jag talade så till kamraterna, sorgsen i hjärtat:
›Given nu akt på mitt ord, I sorgebetungade bröder!
Låten mig nämna för er om Teiresias' siarevarning
samt hur aiajiska Circe jämväl har så ivrigt mig avrått
ön att beträda, som Solen rår om, de dödliges glädje,
ty ett förfärande ont skulle hota oss där, hon mig sade.
Därför må ön vi nu styra förbi med det beckade skeppet.‹
Så jag talte, men hjärtat på dem var färdigt att brista.
Strax bröt Eurylochos ut i de olycksaliga orden:
›Detta är hårdhet, Ulysses; din kraft är ej måttlig, och trötthet
280 vet du ej av, så att allting hos dig blir därföre järnhårt,
du, som ej unnar ditt folk, som dignar av trötthet och vaka,
stiga i land, fast helt visst vi en överflödande måltid
här på den vågomsvallade ön kunde åter oss skaffa.
Nej, du befaller oss tvärt att på dunkelblånande djupet
irra i brådmörk natt och oss jagar från ön och dess trygghet.
Snarast om natten ju blåser upp storm, som kommer så ofta
skepp att förlisa, och vart skall man fly för det bråda fördärvet,

om nu en tjutande storm skulle plötsligen börja att blåsa,
helst ifrån syd eller väst, de tvenne, som bruka ju oftast
290 skeppen att splittra till vrak, ja ock utan gudarnes vilja?
Nej, må vi lyda den maningen nu, som oss mörknande natten
giver och laga på strand vid det snabba skeppet vår kvällsvard.
Åter i morgon vi stiga ombord och styra på havet.›
Sådana voro hans ord, och de övriga yttrade bifall.
Då förmärkte jag klart, att en gud mig stämplade ofärd,
och med bevingade ord jag svarade honom och sade:
›Detta, Eurylochos, kallar jag våld emot mig, som är ensam.
Men med den dyraste ed mig svärjen åtminstone alla,
att om vi träffa på ön någon hjord av får eller oxar,
300 ingen av eder sig då skall olycksaligt fördrista,
så att han dödar av hjorden ett får eller också en oxe;
utan förtären i lugn den maten, som Circe oss givit.‹
Så jag sade; då svuro de strax den eden jag ville.
Men när de så hade svurit och gått den äskade eden,
lade med skeppet vi till i en hamn, omgärdad av klippor,
där det fanns vatten helt nära att få, och kamraterna alla
stego från skeppet i land och lagade ivrigt sin kvällsvard.
Men när de stillat hade sin lust till att äta och dricka,
kommo de sedan ihåg och begräto de trogna kamrater,
310 vilka den hiskliga Skylla ryckt bort ifrån skeppet och ätit.
Ljuvliga sömnen omsider sig göt på de sörjandes ögon.
Hän emot nattens slut, medan stjärnorna dalade redan,
sände med ens molnskockaren Zeus en brusande stormvind
med en förfärlig orkan och höljde i svartnade skyar
allt, både jord och hav, och från himmelen sänkte sig natten.
Men när i gryningen sken den rosenfingrade Eos,
halade skeppet vi in i en klyfta och bundo det säkert;
där voro nymfernas bänkar att se och behagliga dansplats.
Därpå jag kallade samman mitt folk, och jag talte i kretsen:
320 ›Vänner, vi hava på skeppet ju nog till att äta och dricka;

låtom oss boskapen lämna i fred, så att ej vi fördärvas,
ty av en mäktig gud både oxarna ägas och fåren,
Helios ägaren är, han som allting skådar och hörer.‹
  Så jag sade; det likade gott deras manliga hjärtan.
Oavlåtligt en månad i sträck det blåste nu sunnan;
icke blev efteråt heller en vind utom östan och sunnan.
Medan av bröd och av vin det fanns ännu tillräckligt för folket,
läto de boskapen vara i fred av kärlek till livet.
Dock, sedan alla förråd uppå fartyget voro förtärda,
330 och de av nödtvång strövade kring och försökte att fånga
fiskar och fåglar till mat, ja vadhelst som i händerna kom dem,
nyttjande revar med krok, ty dem hungern i tarmarna kvalde,
då gick jag ensam en dag uppåt ön att till gudarne bedja,
för att mig någon av dem måtte hjälpa på vägen till hemmet.
När jag var kommen så långt, att mig folket förlorat ur sikte,
händerna tvådde jag då på en plats, som var skyddad för vinden,
därpå till samtliga gudar jag bad, som bo i Olympen;
dessa då ljuvaste sömn över ögonlocken mig göto.
Men med fördärvliga råd kom Eurylochos fram ibland folket:
340 ›Given nu akt på mitt ord, I sorgebetungade bröder!
Ryslig är döden i varje gestalt för de dödlige arme,
ömkligast dock är av hunger att dö och hinna sitt öde.
Låtom oss hämta nu strax utav Solens oxar de bästa
och dem åt gudarne offra, som bo i himmelens rymder.
Skulle vi komma till Ithaka hem, till fädernejorden,
skola åt Solen, Himmelens son, vi ett strålande tempel
skynda att bygga och smycka det rikt med härliga skänker.
Men om han, vredgad på oss för de ståtliga oxar med höghorn,
aktar att krossa vårt skepp med de övriga gudarnes bifall,
350 hellre med ens vill jag mista mitt liv, insupande vågen,
än jag vill pinas ihjäl här på ön helt sakta av hunger.‹
  Sådana voro hans ord, och de övriga yttrade bifall.
Strax de nu hämtade dit utav Solens oxar de bästa;

lätt var det gjort, ty ej långt från det mörkblåstammiga skeppet
betade lugnt en hjord pannbreda och glänsande oxar.
Stående alla kring offret i bön till de salige gudar,
strödde på djuren de glänsande löv från den lummiga skogen,
eftersom kornmjöl längre ej fanns på det toftade skeppet.
Men när de bönen sänt upp och de oxarna slaktat och flått dem,
360 skuro de låren ifrån och dem övertäckte med fettet,
läggande dubbelt lag, och med råa skivor däröver.
Vin ej heller det fanns till att gjuta på offret, de brände,
utan med vatten blev stänkt allt innanmäte, som stektes.
Men när de låren förbränt och av innanmätet de njutit,
skuro de allt det andra isär och det stucko på spetten.
Nu den fjättrande sömnen mig bort ifrån ögonen flydde,
och jag begav mig åstad ned till skeppet och stranden av havet.
När jag då nalkades snart till det dubbelstävade skeppet,
kom mig den ångande doften emot av fettet, som stektes.
370 Jämmerfullt jag ropade då till de evige gudar:
›Evige Zeus och I andra evärdlige, salige gudar!
Ack, i en olycksstund I försänkt mig i farliga sömnen,
medan mitt folk, som jag lämnade här, har förövat ett
missdåd.‹
Strax Lampetia då, långslöjade nymfen, det budet
bragte till Solen, Himmelens son, att vi dödat hans oxar.
Genast till gudarne talte han då med förbittring i hjärtat:
›Evige Zeus och I andra evärdlige, salige gudar!
Straffen kamraterna nu till Laertessonen Ulysses!
I sin förmätenhet nyss mina oxar de slaktat, som ständigt
380 voro min ögonfröjd, när på stjärnevalvet jag uppsteg,
och när tillbaka till jorden igen jag från himmelen nedgick.
Om jag för oxarna ej får den vedergällning, jag kräver,
stiger till Hades jag ned och lyser härefter de döde.‹
Svarade då molnskockaren Zeus och sade till honom:
›Helios, lys blott vidare du för de evige gudar

och för de dödliga mänskor, som bo på den bördiga jorden.
Jag deras ilande skepp skall snart med den flammande blixten
drabba och splittra till vrak mitt ute på blånande djupet.‹
Detta berättade mig skönhåriga nymfen Kalypso,
390 som hade själv det hört utav Hermes, gudarnes härold.
Men när jag hade så kommit dit ned till skeppet och havet,
gick jag omkring bland mitt folk och bannade dem, men
omöjligt
var oss att hitta på råd, ty oxarna voro nu döda.
Dock av gudarnes makt järtecken sig tedde för folket:
hudarne kröpo omkring, och på spetten råmade köttet,
både det stekta och råa; det lät, som när oxarna böla.
Därpå i dagarna sex mina kära kamrater av Solens
oxar förplägade sig, av vilka de tagit de bästa.
Men när Olympiske Zeus lät den sjunde dagen sig tända,
400 stillnade äntligen vinden utav, som stormat så länge.
Genast vi gingo ombord och styrde på villande havet,
sedan vi masten rest upp och hissat det skinande seglet.
När vi då hade oss fjärmat från ön, och ej heller ett annat
land var i sikte, och himmel och hav allenast vi sågo,
då lät Kronion med ens mot vårt skepp uppstiga ett blåsvart
moln, och en krusning gick därifrån över svartnade djupet.
Länge vi sedan ej seglade fram, förrn plötsligen frambröt
tjutande västanvind med orkanens brusande våldsmakt.
Vanterna strax av den blåsande storm uppå sidorna båda
410 sletos itu, då föll masten omkull, och segel och tackling
vräktes i skeppet ner, men i akterstammen blev styrman
träffad av masten i huvudet hårt, så att samtliga benen
sönderkrossades tvärt, och en dykare lik han från däcket
stupade neder i sjön, och livet ur lemmarna flydde.
Rysligt nu dundrade Zeus och slungade blixten mot skeppet;
skälvde då hela dess skrov för flammande slaget av guden,
fylldes av svavelrök, och i havet tumlade männen,

där de på vattnet en stund kring beckade skeppet som måsar
gungade, sedan en gud dem hemkomstdagen berövat.
420 Själv gick jag ännu på skeppet omkring, tills spanterna brötos
loss ifrån kölen av sjön och på böljorna naken han vräktes.
Masten kom loss och på kölen föll ner, och ännu vid masten
hängde dess firtåg kvar, som av oxhudsremmar var tvinnat.
Därmed jag surrade strax tillsammans masten och kölen,
satte på dessa mig upp och drev för de rasande vindar.
Äntligen slutade upp den förfärliga västan att storma;
genast tog sunnan då vid och gjorde mitt hjärta bekymmer,
att den mig dreve åstad till den fasansvärda Charybdis.
Natten igenom jag drev, och i soluppgången å nyo
430 lände till Skyllas klippa jag fram och den hemska Charybdis,
just som hon sörplade in det salta vattnet ur havet.
Då med ett väldigt språng jag vid resliga fikonaträdet
klängde mig fast som en flädermus, ty det icke var möjligt
varken att finna för foten ett stöd eller klättra i trädet;
allt för djupt det till rötterna var, och de långa och stora
grenarna sutto för högt, som beskuggade hemska Charybdis.
Tåligt jag höll mig nu fast, till dess hon till slut skulle utspy
masten och kölen igen, och långt det blev för min väntan.
Först vid den tiden, då domarn går hem ifrån torget till
kvällsvard,
440 sedan han mängden av mål åt de tvistande ynglingar avdömt,
kastades bjälkarna ut ur Charybdis och kommo till synes.
Uppifrån höjden jag tog då ett språng med händer och fötter,
plumsade neder i sjön vid de långa bjälkarnas sida,
satte på dessa mig upp och rodde med händerna framåt.
Skylla att skåda på nytt mig av gudars och människors fader
staddes ej till, ty aldrig jag då min förgörelse undgått.
Nio dagar jag drev, men på tionde dygnet om natten
drevo mig gudarne hän till Ogygias ö, där Kalypso
bodde, gudinnan med människoröst, den mäktiga, fagra.

450 Hon tog mig upp och förplägade hult. Men varför berätta
det, som jag redan i går ju berättade här i palatset
både för dig och din ädla gemål? Jag det finner förhatligt
ännu en gång att förtälja en sak, som är skildrad tillfyllest.«

TRETTONDE SÅNGEN

Ulysses' överfart till Ithaka

Så hans berättelse ljöd, och i andlös tystnad de alla
sutto betagna av tjusning ännu i den mörknade salen.
Tystnaden bröts av Alkinoos först, och han talte och sade:
»Konung Ulysses, då här över koppartröskeln du inträtt
uti mitt höga palats, så vet jag, att ej på din hemväg
mer du förirra dig skall, hur mycket du förr må ha lidit.
Men den maningen ställer jag nu till alla er andra,
vilka den hedern njuten alltjämt att hos mig här i salen
dricka det glimmande konungavin och lyssna till skalden:
väl har åt gästen lagts in i det skönpolerade skrinet
kläder och kostliga smiden av guld och alla de andra
skänker, så många som skickades hit av Faiakernas furstar;
men låt oss skänka åt honom envar nu en prunkande trefot
jämte en kittel därtill och oss vederlag ibland folket
samla, ty svårt för en ensam det är att förära så mycket.«
Så han sade, och drottens förslag dem behagade alla.
Gick då envar hem till sig, ty de längtade efter att sova;
men när i gryningen sken den rosenfingrade Eos,
kommo de skyndande ner med koppargodset till skeppet.
Gick då på skeppet omkring Alkinoos själv och det allting
stuvade ner under tofterna väl, att det icke till hinders
skulle för roddarne bli, när de lågo på årorna ivrigt.
Därpå de gingo till kungens palats för att laga sin måltid.
Där blev till gillet en tjur av Alkinoos, helige drotten,
offrad åt skyhöljd Zeus, Kroniden, som alla behärskar.
Sedan de låren förbränt, de höllo en lysande måltid,
hjärtligen glada; i kretsen bland dem den gudomlige sångarn,
folkets älskling, Demodokos sjöng. Men den ädle Ulysses

vände mot solens strålande lopp sina blickar beständigt,
30 önskande se den gå ner, ty han längtade efter att fara.
Som till sin kvällsvard längtar en man, som med oxarna bruna
dagen igenom har kört på ett träde den stadiga plogen,
tills han med glädje till slut ser den lysande solen sig sänka,
och han på sviktande knän får begiva sig hem till sin
kvällsvard:
så blev Ulysses glad, när den lysande solen sig sänkte.
Strax han talade nu till de segelvana Faiaker,
medan han riktade främst till Alkinoos ordet och sade:
»Konung Alkinoos, lysande drott över alla Faiaker!
Sänden mig säkert nu hem, sedan dryckesoffret är gjutet!
40 Alltså farväl! Nu har allting jag fått, som mitt hjärta sig
önskat:
färden och vänliga skänker, dem himmelens gudar till lycka
låte mig bliva; och må i mitt hus, när jag kommer, min ädla
maka jag finna som förr och vid hälsa och kraft mina vänner.
I som stannen här kvar, mån I länge få leva till glädje
både för hustrur och barn! Må gudarne lycka och välgång
rikt er beskära och ingenting ont ibland folket få komma!«
Sade. Med bifall stämde de in och yrkade alla,
att man förhjälpte den främmande hem, ty han talade skäligt.
Men till sin härold så den starke Alkinoos talte:
50 »Fort, Pontonoos, blanda till vin i bålen och kringskänk
sedan åt alla i salen, att nu åt Zeus vi må offra,
för att därefter förhjälpa vår gäst till fädernejorden.«
Sagt, och Pontonoos blandade till det ljuvliga vinet,
skyndade sedan omkring och bägarna ställde till alla;
och till de salige gudar, som bo i himmelens rymder,
offrade var från sin plats. Men den ädle Ulysses sig reste,
dubbelpokalen han tog och den räckte i hand åt Arete,
och med bevingade ord han talte till henne och sade:
»Drottning Arete, farväl! Lev lycklig, tills åldern och döden

en gång hinna ock dig; ty de äro ju människors öde.
Själv jag till hemmet nu far; men må dig här i slottet förunnas
fröjd av ditt folk, dina barn och din make Alkinoos drotten!«
Sade, och ut över tröskeln han gick, den ädle Ulysses.
Drotten Alkinoos skickade då sin härold att hjälten
följa till stranden av havet åstad till det väntande skeppet;
några av tärnorna skickades med av den hulda Arete,
en med drottningens skänk av en nytvådd mantel och livrock,
en, som bringade ned det stadiga skrinet till skeppet,
och så en tredje, som bar rödglimmande vinet och kosten.
Men när de voro så komna dit ned till skeppet och havet,
togs alltsammans om hand av de hurtiga svenner på skeppet,
vilka det stuvade ned, både matförrådet och vinet.
Och åt Ulysses de bredde nu ut en bolster med linne
uppe på akterdäck av det rymliga skeppet, att ostörd
sova han kunde. Så gick han ombord och på bädden sig lade
tigande ner, och de satte sig strax envar till sin åra,
gjorde så linan loss från det genomborrade stenblock,
böjde sig bakåt och sopade sjön med väldiga årtag.
Men på hans ögonlock föll vederkvickande sömnen,
ljuvlig och innerligt djup och snarast liknande döden.
Skeppet ilade fram, som ett fyrspann eldiga hingstar
rusar i enig fart över slätten vid slagen av piskan,
kastande halsarna högt och hinnande hastigt till målet:
så det sin förstäv lyftade högt, och en brusande svallvåg
rullade efter fram i dess spår över böljande havet.
Tryggt, utan vila det ilade fram, och icke ens falken
kunde det följt i dess lopp, fastän snabbaste fågel, som finnes;
sådan var skeppets fart, där det böljorna klöv på sin bana,
bärande med sig en man av en gudaliknande visdom,
vilken så länge förut fått otaliga lidanden utstå
både mot fiendesvärd och mot havets rasande böljor,
men nu slumrade trygg, i glömska av allt vad han lidit.

Just när den glänsande stjärnan gick upp, som kommer som härold
före den gryende dag och den morgontidiga Eos,
landade skeppet vid Ithakas ö från färden på havet.
Inne på Ithakas kust är en hamn, som är helgad åt Forkys,
havets åldrige drott; den har två framskjutande armar,
stupande branta i sjön, men sluttande inåt mot hamnen;
dessa ge skyddande hägn mot de väldiga vågor, som stormen
100 vältrar därute; därinne är lugn, och de toftade skeppen
ligga där stilla förutan ett tåg, när i hamnen de hunnit.
Innerst därinne det står en oliv med yviga grenar,
nära oliven det ligger en skum och förtjusande grotta,
helgad åt dem av nymfernas släkt, som man kallar najader.
Skålar därinne man ser och dubbelörade krukor,
alla av sten, där de flitiga bin bereda sin honung.
Väldiga stå där av sten vävstolar, där nymferna väva
slöjor med vågornas skiftande glans, ett under att skåda.
Vatten där kväller alltjämt, och tvenne dörrar har grottan,
110 en, som vetter åt norr, för människor danad till ingång,
och emot söder en annan, en helig dörr, som beträdes
aldrig av människofot, men allenast av salige gudar.
Här de styrde nu in, med nejden bekanta på förhand.
Skeppet rände på land och till halva sin längd uppå sanden
ilade upp av den fart, det med sådana roddare hade.
Männen stego på stranden i land från det toftade skeppet;
därpå Ulysses de lyftade ner ifrån rymliga däcket
jämte den bädden, han vilade på, med dess linne och bolster,
läggande saktligen ned den sovande kungen på sanden,
120 fraktade skänkerna sedan i land, som Faiakernas stormän
givit till avskedsgärd uppå maning av höga Athene.
Invid olivens stam de nu lade dem samlade neder
undan från vägen, att ej någon vandrare måtte dem finna,
innan Ulysses vaknade upp, och sakerna stjäla.

Själva de styrde så hemåt igen. Men icke förgätit
hade Poseidon det hot, han mot gudalike Ulysses
slungat en gång i sin harm, och till Zeus han forskande talte:
»Fader Kronion, ej kommer jag mer att bland salige gudar
hållas i aktning, då dödlige män bevisa mig vanvörd,
130 såsom Faiakerna nu, fast från mig de leda sin härkomst.
Ty även nu var jag sinnad att först efter lidanden många
släppa Ulysses hem, men hans hemkomst aldrig jag riktigt
gjorde om intet, då själv du en gång ju den lovat och tillstatt.
Nu ha de fört honom sovande hem på ett skepp över havet
redan till Ithakas ö och överhopat med skänker,
guld och koppar i mängd och vävda och kostliga kläder,
mer än från Troja han skulle fört med, om han lyckligen hemlänt
utan förlust och med hela den lott, som av bytet han erhöll.«
Svarade då molnskockaren Zeus och sade till honom:
140 »Ha! jordskakare, väldige gud, vad var det du sade?
Visst ej de högste dig visa förakt, och omöjligt dem vore
dig att bemöta med hån, som är den förnämste och äldste.
Men om av dödlige någon, förhävd av sin makt och sin styrka,
icke dig ärar, så står i din makt ju att hämna dig sedan.
Därför nu gör, som du vill, och som kärast det är för ditt hjärta.«
Honom svarade då jordskakaren, starke Poseidon:
»Var gång ville jag strax, skysamlare, gjort som du säger,
men jag har fruktat beständigt och skytt för att väcka din vrede.
Nu vill jag följa min lust och krossa det präktiga skeppet
150 ute på blånande djup, när det vänder tillbaka från färden,
så att de akta sig se'n och sluta att främmande gäster
hjälpa till hemmet, och kring deras stad skall jag lägga en
fjällrygg.«
Svarade då molnskockaren Zeus och sade till honom:
»Käre, det synes nu mig, som skulle det vara det bästa,
att när det ilande skepp för allt folket är synligt från staden,
då invid kusten just till en klippa förvandla det plötsligt,

vilken ser ut som ett skepp, så att alla de dödliges undran
väcka det må, men omkring deras stad bör du lägga en
fjällrygg.«
Knappt hade detta han hört, jordskakaren, starke Poseidon,
160 förrn han till Scheria skyndade hän, där Faiakerna bodde.
Där han bidade; snart sig närmade skeppet på havet,
jagande hastigt fram; då for jordskakarn det nära
och det förbytte till sten och rotade fast det i botten,
drivande till med sin hand, och var i detsamma försvunnen.
Men med bevingade ord de vände sig strax till varandra,
alla Faiaker på strand, berömda för skepp och för åror;
mången ibland dem talade så med en blick på sin granne:
»Ack, vem har fjättrat vårt ilande skepp därute på djupet,
just då det nalkades hem och det helt och hållet var synligt?«
170 Sådant var mångens tal, ty de anade ej, vad som timat.
Men Alkinoos höjde sin röst ibland folket och talte:
»Ve, då besannas det nu, vad för länge sedan min fader
spådde en gång skola ske, att Poseidon bleve oss gramse,
därför att alla så säkert av oss förhjälptes till hemmet.
Ja, han sade, att guden en gång för Faiakerna krossa
skulle ett ypperligt skepp därute på blånande djupet,
när det en främling fört hem, och kring staden lägga en fjällrygg.
Så förmälde den gamle, och nu går det allt i fullbordan.
Nu det gäller att höra mitt ord och att lyda det alla.
180 Sluten att människor hjälpa på väg, vem helst som må komma
irrande hit till vår stad, och må strax åt Poseidon vi offra
tolv de yppersta tjurar vi ha, att han måtte sig ömka
över vår stad och ej gömma den bort med en stängande
fjällrygg.«
Sagt, och de fylldes av skräck och skaffade tjurar till offret.
Sålunda offrade där Faiakernas drottar och rådsmän,
stående runt om hans altar i bön, för sitt folk till Poseidon,
havets mäktige gud. Men ur sömnen den ädle Ulysses

vaknade upp på sin fädernejord och kände den icke
efter så långlig tid, ty i gudomstöcken var hjälten
190 höljd av Athene, den dottern av Zeus, att han själv måtte okänd
vara och först få av henne besked om det ena och andra,
utan att kännas igen av sin maka och vänner och stadsbor,
innan han tagit på friarne hämnd för allt deras ofog.
Därför nu tedde sig främmande allt i hans rike för kungen,
både den skyddande hamn och de vitthänslingrande stigar,
klippornas väggar, som stupade brant, och de lummiga träden.
Upp han sprang och stod stilla och såg på sin fädernehembygd;
därpå han suckade djupt och med flatan av händerna häftigt
slog sig på låren, och sist under högljudd klagan han utbrast:
200 »Ve mig, vad är det för människors land, dit nu jag är kommen?
Äro de vildar och illgärningsmän utan rätt eller lagar
eller ett gästfritt folk med ett sinne, som gudarne fruktar?
Vart skall jag bringa allt godset jag har? Och var skall jag irra
nödgas nu själv? Ack, hade jag blott hos Faiakerna stannat,
medan jag var där, och helst till en annan bland mäktige kungar
kommit, som hult mig bemött, och som hade förhjälpt mig till hemmet!
Nu vet jag ej, var jag gömma det skall, och att låta det ligga
vågar jag ej, ty då bliver det visst till ett byte för andra.
Ha! så voro ändå de faiakiska drottar och rådsmän
210 sådana alldeles ej, som de syntes, i vishet och godhet,
vilka nu fört mig till främmande land, och som lovade ändock
föra mig hem till Ithakas ö, men ha svikit sitt löfte.
Straffe dem Zeus, skyddssökandes gud, som från himmelen skådar
ständigt på alla de dödlige ner och var felande straffar!
Dock, det är bäst, att jag skatterna strax nu räknar och tillser,
om de ej bortfört något därav på det holkade skeppet.«
Så han talte och räknade allt, var prunkande trefot,

kopparkittlar och guld och alla de präktiga kläder;
ingenting feltes därav, men han tänkte med sorg på sitt hemland,
220 medan han vankade kring på stranden av brusande havet,
klagande jämmerfullt. Då nalkades honom Athene
uti en ynglings skick, som vallade fåren på bete,
fin till lemmar och hy, som konungasönerna äro;
sammanviken hon bar över skuldran sin prunkande mantel,
hade i handen ett spjut och sandaler på glänsande fötter.
Glad blev Ulysses att ynglingen se och gick strax till hans möte,
och med bevingade ord till gudinnan han talte och sade:
»Käraste, efter den förste du är, som jag träffar i landet,
hälsad mig var, och var god och ej illasinnad emot mig!
230 Rädda mitt gods och rädda mig själv! Som du vore en gudom,
ser du mig famna ditt knä, och bedjande söka ditt bistånd.
Säg mig då även uppriktigt en sak, att jag måtte det veta:
Vad är detta för land? Vad folk och människor bo här?
Är det en ö, vitt synlig förvisst, eller kanske en udde,
vilken i havet sträcker sig ut från det bördiga fastland?«
Honom svarade då strålögda gudinnan Athene:
»Främling, en dåre du är, eller fjärran ifrån är du kommen,
efter du frågar dig för om vårt land, ty icke så okänt
är då i sanning dess namn, men känt av otaliga mänskor
240 både bland folken, som bo emot morgonrodnan och solen,
och i de länder, som breda sig ut mot det skymmande mörkret.
Visst är av klippor det fullt och icke bekvämligt för vagnar,
dock ej så alldeles kargt, fast slätterna äro ej stora;
korn ju i ymnighet alstrar dess mark, och vinet förträffligt
trives, ty aldrig det brister på regn eller ymniga daggen.
Dråpligt är betet för getter och kor; här finnes ju också
all slags skog, du vill se, och aldrig sinande bäckar.
Därför, o främling, har Ithakas namn gått ända till Troja,
vilket de säga skall vara så långt från Achaia beläget.«
250 Sade. Då gladde sig högt den prövade konung Ulysses,

fylldes av fröjd, att han stod på den älskade fädernejorden,
såsom Athene nu sagt, den dottern av Zeus med egiden,
och med bevingade ord han talte till henne och sade –
sanningen dock han förteg och sig åtrade, strax han begynte,
färdig som alltid han var till att hitta på listiga infall –:
»Ithakas namn har ju också jag hört därhemma på Kreta
långt härifrån över hav, och nu med det godset, du skådar,
står jag här själv, och jag lämnade kvar åt sönerna hemma
lika så mycket. En flykting jag är, ty Idomeneus' egen
son har jag slagit ihjäl, den snabbe Orsilochos, prisad
hemma på Kreta som den, som i löpning besegrade alla.
Retad däröver jag var, att han ville mig hela min andel
röva av bytet från Troja, som dock jag har slitit så ont för
både mot fiendesvärd och mot havets rasande böljor,
bara för det, att jag ej ville ställa mig borta i Troja
under hans faders befäl, utan själv befallde mitt krigsfolk.
Honom jag dräpte med kopparspjut, när från fältet han hemgick,
sedan jag hade mig lagt i försåt med en man invid vägen;
himlen var dold av den mörkaste natt, och icke en mänska
varsnade dådet, nej riktigt i lönn tog jag mannen av daga.
Men då min fiende väl jag förgjort med den vässade kopparn,
flydde jag strax till ett skepp, som fördes av raska foiniker,
dem jag förmådde med böner såväl som med rundlig betalning
strax att mig taga ombord, och jag bad dem till Pylos mig föra
eller till Elis, det härliga land, där Epeierna härska.
Dock av en rasande storm de förhindrade blevo att landa,
till deras stora förtret, ty de ville mig icke bedraga.
Dädan vi drevos omkring och lände så hit under natten,
rodde med mycket besvär in i hamnen, och icke en tanke
hade vi sedan på mat, fastän innerligt väl den behövdes,
utan vi stego allenast i land och oss lade till vila.
Själv jag av mattighet tyngd försjönk i den ljuvliga sömnen;

folket då lastade ut mina saker från rymliga skeppet,
lade dem neder, där själv jag sovande låg uppå sanden,
stego på skeppet och seglade bort till Sidoniens sköna
nejder, och ensam jag lämnades kvar, bedrövad i hjärtat.«
Så han talte. Då log strålögda gudinnan Athene,
smekte med handen hans kind, och nu såg hon ut som en kvinna,
skön och av ståtlig gestalt och skicklig i härliga slöjder,
290 och med bevingade ord hon talte till honom och sade:
»Den fick minsann vara fintlig och slug, som skulle besegra
dig uti allsköns list, ja, tävlade också en gudom.
Jaså, din ryslige skälm, påhittige, fiffige spjuver,
alltså ej ens på din fädernejord kan du sluta att listigt
duka historier upp, som du brukade redan som liten?
Dock, låt oss mera ej tala därom; vi bägge, vi kunna
konsten, ty du är försann ibland dödlige alla den främste
både i råd och i ord, såsom jag ibland samtlige gudar
njuter mitt rykte för klokhet och list. Men tänk, att du ändå
300 kände ej Pallas Athene igen, Zeusdottern, som alltid
står vid din sida i varje din nöd och dig mäktigt beskyddar,
såsom jag gjorde dig nyss utav alla Faiakerna omtyckt.
Dock nu kommer jag hit att med dig betänka ett anslag
och för att gömma det kostliga gods, som de ädla Faiaker
efter min vilja och vink förärade dig, när du reste.
Säga jag ville dig ock, hur mycket du hemma i huset
måste fördraga; men bär det som man, om du ock skall dig tvinga;
yppa ej heller för någon som helst av män eller kvinnor,
ej för en enda, att äntligen hem du har länt från din irrfärd;
310 tiga och lida du må och dig finna i friarnes ofog.«
Henne svarade då den mångförslagne Ulysses:
»Svårt för en dödlig det är, o gudinna, att känna igen dig,
vore han aldrig så klok, ty alla gestalter du antar.

Detta förvisso jag vet, att du fordom var mig bevågen,
medan vid Troja vi lågo i fält, vi achaiernas söner;
men då vi hade förstört högt liggande Priamosstaden
och gått på skeppen ombord och en gud achaierna skingrat,
såg jag dig sedan ej mer, Zeusdotter, och aldrig jag märkte,
att du var med på mitt skepp för att värja ifrån mig en fara,
320 utan i ständiga kval fick jag, söndersliten i hjärtat,
irra omkring, tills gudarnes makt mig hjälpte ur nöden.
Först i Faiakernas bördiga land du dig visade åter
och intalte mig mod och förde mig själv in i staden.
Men vid din fader jag nu dig besvär – ty jag kan ju ej fatta,
att jag på Ithaka är, fjärrsynliga ön, nej, på annan
jord jag väl strövar igen, och jag tänker, att blott för att retas
sade du så och av lust att få göra mitt sinne förvillat –
säg mig, om verkligen kommen jag är till mitt älskade hemland!«
Honom svarade då strålögda gudinnan Athene:
330 »Sådan, Ulysses, till sinnes du är i ditt hjärta beständigt;
därför jag ej är i stånd att dig övergiva i nöden;
ty du är jämt på din vakt och är rådig och vet dig behärska.
Jublande skulle en annan, som hem hade länt från sin irrfärd,
skyndat åstad till sitt hus för att hälsa på barn och på maka.
Du däremot är ej ivrig att ens om dem höra och fråga,
innan du prövat förut din gemål, som i väntan beständigt
dväljes i huset, där fulla av sorg för den hulda förflyta
dagar och nätter, så många som gå, medan tårar hon gjuter.
Aldrig jag tvivlade på, nej, i sinnet jag visste det säkert,
340 att du till slut skulle hinna ditt hem, fastän utan ditt manskap;
men du förstår, att jag ville ju ej med Poseidon, min farbror,
ligga om saken i strid, se'n han fattade agg i sitt hjärta
mot dig, av vrede för det, att hans son du berövade synen.
Kom, skall jag visa dig Ithakas nejd, så att tvivlet försvinner!
Här ser du Forkys' hamn, som har namn av den gamle i havet;
och här innerst i hamn står oliven med yviga grenar;

nära oliven du ser den skumma, förtjusande grottan,
helgad åt dem av nymfernas släkt, som man kallar najader,
grottan så vid och i valvet så hög, där du offrade fordom
350 ofta och framgångsrikt åt nymferna festhekatomber;
och därborta du Neriton ser, det skogiga berget.«
Sade gudinnan och töcknet fördrev, så att nejden blev synlig.
Innerligt gladde sig då den prövade konung Ulysses,
fylldes av fröjd åt sitt land och kysste den bördiga jorden
och till de heliga nymferna bad med lyftade händer:
»Höga najader, I döttrar av Zeus, jag aldrig mig väntat
eder att återse, men nu med jublande böner
varen mig hälsade! Offer jag ock skall er bringa som fordom,
därest mig nådigt beskär Zeus' bytesbringande dotter
360 själv att få leva och unnar min son att få växa och trivas.«
Honom svarade då strålögda gudinnan Athene:
»Fatta nu tillförsikt och hav inga bekymmer för detta.
Låt oss nu strax i den innersta vrån av den heliga grottan
gömma ditt gods, så att allting åt dig må bli säkert förvarat,
och låt oss sedan slå råd om hur verket må säkrast bedrivas.«
Sade gudinnan och trädde så in i den skuggiga grottan,
sökande gömslen med trevande hand, men den ädle Ulysses
flyttade allting dit, sitt guld och den härdiga kopparn
jämte de präktiga kläder, han fått av de ädla Faiaker.
370 Allting gömde han väl, och för öppningen ställde en stenhäll
Pallas Athene till sist, den dotter av Zeus med egiden.
Bägge de sutto nu ned invid foten av helga oliven,
stämplande undergång åt den trotsiga friareskaran.
Först till orda då tog strålögda gudinnan Athene:
»Ädle Laertesson, du mångförslagne Ulysses,
eftertänk, hur din hand må de trotsige friarne drabba,
vilka i tre års tid sig hoverat som herrar i huset,
och som med skänker begära till viv din dejliga maka.
Hon, där hon längtande sitter i sorg och förbidar din hemkomst,

380 håller dem alla vid hopp, och var enskild giver hon löften,
skickande bud omkring, men i hjärtat tänker hon annat.«
Henne svarade då den mångförslagne Ulysses:
»Ve mig, jag skulle helt visst liksom Atreus' son Agamemnon
gått i mitt eget hus en förgörelse ömklig till mötes,
hade ej du, o gudinna, mig allt nu berättat och varnat.
Väv nu ihop någon plan, hur i stället på dem jag må hämnas.
Stå vid min sida du själv och gjut dristighet in i mitt hjärta,
som när förstörelsen gick över Trojas strålande tinnar.
Ville du likaså nu, Strålöga, mig träda till bistånd,
390 skydde jag ej att i strid trehundrade fiender möta,
höga gudinna, med dig och din mäktiga hjälp vid min sida.«
Honom svarade då strålögda Athene och sade:
»Ja, förvisso jag själv står dig bi, och min blick skall dig följa,
när vi begynna vårt hämnarevärv, och jag tänker, att mången
skall med sin hjärna och blod få bestänka det rymliga golvet
snart av de friare bålde, som nu förtära ditt goda.
Dock, jag skall göra nu först dig omöjlig för alla att känna,
sammankrympa din glänsande hud på de smidiga lemmar,
taga från huvudet bort gullglänsande håret och lumpor
400 kläda dig på, vilka äckla envar, som bäraren skådar,
och dina ögon, så sköna förut, skall jag rinnande göra,
så att för friarnes hop du helt vedervärdig skall synas
och för din maka och son, den du lämnade kvar uti hemmet.
Själv skall du först utav allt nu begiva dig hän till den herden,
som över svinen har vård, ty trogen han är dig av hjärtat,
liksom han också din son och den kloka Penelope älskar.
Borta hos svinen han finns, där vid Koraxklippan de beta,
havande nära intill Arethusas flödande källa;
ollon där vankas för dem, och ur mörka och skimrande källan
410 dricka de; sådant ger hull och en dallrande fetma åt svinen.
Stanna hos honom och fråga om allt, när I sitten tillsammans,
medan till Sparta jag går, där kvinnorna äro så fagra,

för att din älskade son, din Telemachos kalla tillbaka.
Ty han till slätternas land Lakedaimon, till kung Menelaos
farit att höra sig för om ditt öde, om ännu du levde.«
Henne svarade då den mångförslagne Ulysses:
»Varför gav själv du ej honom besked, då ju allting du känner?
Visst för att också min son under vedermödor skall irra
uppå det ödsliga hav, medan andra förtära hans goda.«
420 Svarade honom igen strålögda Athene och sade:
»Var nu blott ej för din son så mäkta bekymrad i hjärtat!
Själv jag ynglingen förde åstad, att han måtte av resan
vinna ett ädelt beröm, och han lider ej nöd, där han sitter
välbehagligt hos Atreus' son vid det rågade bordet.
Visst ha nu friarne lagt sig på lur med sitt beckade fartyg,
lystne att taga hans liv, innan fädernejorden han hinner;
ej skall det lyckas likväl, ty förr skall jorden betäcka
mången av friarne bålde, som nu förtära ditt goda.«
Sade, och nu med sin stav vid konungen rörde Athene,
430 sammankrympte hans glänsande hud på de smidiga lemmar,
tog ifrån huvudet bort gullglänsande håret och gjorde
huden på samtliga lemmarna lik utlevade gubbens,
gjorde hans ögon, så sköna förut, till rinnande sura,
bytte så kläderna ut mot den uslaste mantel och livrock,
fulla av hål och av smuts, inpyrda med stinkande röklukt,
hängde ett hjortskinn över hans dräkt, som var slitet och hårlöst,
gav honom också en tiggarestav och den uslaste ränsel,
lappad och trasig gement och försedd med ett rep såsom bärrem.
Sålunda lade de råd, och nu skildes igen, och gudinnan
440 gick för att hämta hans älskade son från det heliga Sparta.

FJORTONDE SÅNGEN

Ulysses gästar svinherden Eumaios

Upp ifrån hamnen Ulysses nu gick på den steniga stigen
genom den backiga skogen åstad till den plats, där Athene
sagt, att till finnandes var den ärlige herden, som trognast
skötte hans fänad och gods av alla de svenner han hade.
Honom han sittande fann i sin farstu därinne på gården;
platsen låg skyddad väl och hägnades in av en gårdsmur,
hög och vacker, som gick däromkring, och herden den muren
byggt av sig själv åt svinen till skydd, medan kungen var borta,
utan att drottningen visste därom eller gamle Laertes,
10 släpande stenarne dit och planterande innanför hagtorn,
medan han utomkring slog på sidorna alla ned pålar,
starka och stående tätt, avbarkade stammar av ekträd.
Inne på gården han byggt i en rad åt svinen till sovhus
präktiga stior ej färre än tolv, och han hade i varje
femtio jorduppbökande svin instängda, som suggor
voro med grisar envar, men galtarne ute på marken
sovo, långt färre i tal, ty de gallrades flitigt och åtos
av de förnämlige friarnes hop, och dagligen sände
herden till friarnes bord den fetaste galten av alla;
20 nu var samtliga galtarnes tal trehundra och sexti.
Hundar där lågo beständigt på vakt, som liknade vilddjur,
fyra de voro, dem gubben fött upp, den herdarnes förman.
Själv han sysslade nu med att göra sig nya sandaler,
skärande sulorna ut ur en oxhud, vacker i färgen,
medan på skilda håll hans hjälpare vallade svinen,
trenne vill säga av dem, ty den fjärde han nödgats till staden
sända igen med en galt för de trotsige friarnes räkning,
så att de hade till slakt och med fläsk kunde sinnet förnöja.

Strax blev Ulysses sedd av de ilskne och vaksamme hundar;
30 skällande alla de rusade fram, men i blinken Ulysses
satte sig visligen ned, medan staven han släppte ur handen.
Nu på hans egen gård skulle säkert det gått honom illa,
hade ej herden på stund släppt läderbiten ur handen,
rusat ur farstun ut och satt efter i fart över gården.
Ljudligt och argt han åt hundarna skrek och dem jagade undan,
kastande sten på sten, och talade sedan till kungen:
»Gubbe, nu hade så när dig hundarna slitit i stycken
oförtänkt, och du vållat mig då en evinnerlig nesa.
Gudarne gett mig tillräckligt förut av bekymmer och sorger,
40 ty för min gudaliknande drott får jag sucka och klaga,
medan för främlingars buk jag skall fodra de hulliga gödsvin,
under det kanske han själv ej äger en bit till att äta,
där han nu irrar omkring i främmande länder och städer,
om han bland levande finns och skådar den lysande solen.
Men kom nu med in i hyddan, min vän, så kan du därinne,
när du med mat och med dryck fått förnöja dig efter ditt sinne,
sedan berätta mig, vadan du är, och allt vad du utstått.«
Sade och före till hyddan nu gick den ärlige herden,
in honom förde och jämkade hop lövruskor till sittplats,
50 bredande över till sist den stenbocksfällen med hakskägg,
luden och stor, som han hade till bädd. Och Ulysses sig gladde,
att han så vänligt blev tagen emot, och han talte och sade:
»Give dig Zeus, min vän, och de andra odödlige gudar
allt vad du önskar dig helst, då så vänligt du tager emot mig.«
Honom svarade du, svinherde Eumaios, och sade:
»Orätt vore av mig, om jag aktade ringa en främling,
var han ock sämre än du, ty främlingar alla och arma
skickade äro från Zeus, och den ringaste gåva kan glädja,
måste det heta hos oss, ty sådan är tjänares ställning,
60 vilka i fruktan få leva alltjämt, då som bjudande herrar
ynglingar råda. Ack, gudarne stängt för den rätte hans hemväg,

som hade säkert till godo mig sett och skänkt mig till ägo
både en åker med hus och en hustru, den många sig önskat,
sådant en vänlig herre ju jämt åt sin tjänare skänker,
när han har tjänat med nit och en gud har välsignat hans gärning,
såsom mitt arbete här är välsignat och jämt jag det sköter.
Därför han skulle ha lönat mig rikt, om han hemma fått åldras;
dock han förgicks. Måtte Helenas släkt utrotas från jorden!
Hennes är skulden därtill, att otaliga mistade livet.
70 Han drog ju också åstad för att hämnd Agamemnon förskaffa
fjärran till Ilion, fålarnas bygd, att mot troerna kriga.«
Sade, och nu med en rem sin livrock hastigt han åtdrog,
gick så till stiorna hän, där skaror han hade av grisar;
tvenne av dessa han tog och bar ut och dem slaktade bägge,
svedde och styckade sedan dem fort och stack dem på spetten.
Men när han allt hade stekt, han satte det fram för Ulysses,
fräsande hett uppå spetten, och gröt han rörde tillsammans
och i en träskål blandade till det ljuvliga vinet,
satte sig själv mitt emot och bjöd honom äta och sade:
80 »Håll nu till godo, min vän, med den mat, som för tjänarne vankas:
köttet av grisarna blott; gödsvinen av friarne ätas
utan förskoning och utan försyn för den vakande hämnden.
Skändligheter ej täckas likväl de lycksalige gudar,
nej, de rättfärdighet blott hos människan skatta och fromhet.
Till och med illasinnade män, som på främmande kuster
fara som rövare fram, medan Zeus förlänar dem byte,
så att de skeppen ha fulla därav, när de segla tillbaka,
sådana bäva ju dock i sin själ för den vakande hämnden.
Dessa här sällarne åter ha visst från en gud hört ett rykte
90 rörande konungens död, då de varken behörigen fria
eller förfoga sig åter till sitt, men våga helt lugna
äta hans egendom upp utan hejd eller minsta förskoning.
Ty varendaste dag, som Zeus låter följa på natten,

slakta de oxar, och icke med en eller tvenne det räcker;
vinet – ja tala ej om, hur det rinner i strömmar ur krusen!
Ja, ty omätlig hans rikedom var, och maken till välstånd
aldrig har ägts av en konung förut på det bördiga fastland
eller på Ithakas ö; knappt tjugu bemedlade herrar
äga tillsammans så mycket; hör på, skall jag nämna hans rikdom!
100 Hjordar av nötkreatur har han tolv därborta på fastland,
tolv har han också av får och tolv av klättrande getter,
tolv desslikes av svin, och herdarne äro dels lejda,
dels hans egna; men här finns av klättrande getter det elva
hjordar inalles, som vallas vid strand av förträffliga herdar;
dessa få var sitt djur till friarne dagligen sända,
jämt skall det vara den fetaste bock, som bland getterna finnes.
Men mitt eget bestyr är att svinen här sköta och vakta;
dagligen skall jag dem skicka en galt och den yppersta välja.«
Sade. Men köttet förtärde med lust Ulysses, och vinet
110 drack han begärligt, men teg och på ont emot friarne tänkte.
Men då han ätit och vederkvickt sitt hjärta med maten,
fyllde sin bägare herden på nytt och åt gästen den räckte,
bräddad med vin, och Ulysses den tog ur hans händer med glädje,
och med bevingade ord till Eumaios han talte och sade:
»Vem är den mannen, min vän, som dig köpt av de medel, han ägde?
Vem är den rike och mäktige man, om vilken du sade,
att han förlorat sitt liv för att hämnd Agamemnon förskaffa?
Tala om honom, ty möjligt det är, att jag träffat en sådan.
Zeus allena ju vet och de andra odödlige gudar,
120 om jag kan mäla, att honom jag sett, ty jag vida har strövat.«
Honom Eumaios svarade då, den herdarnes förman:
»Ingen, som irrande komme, min vän, och förmälde om honom,
skulle bli trodd på sitt ord av hans maka och älskade sonen;
ty i behov som de äro av hjälp, kringstrykarne oftast
fara med lögner och vilja sig ej till sanningen hålla.

Nu kan det aldrig till Ithakas ö någon irrande komma
utan att skynda till drottningen strax för att prata bedrägligt;
hon dock bemöter och fägnar dem väl och dem frågar om allting,
medan från ögonen jämt av bedrövelse tårarna rinna,
130 som är naturligt för en, vars man gått i fjärran förlorad.
Gamle, du vore väl heller ej sen till att spinna upp sagor,
om i belöning du finge en dräkt, både mantel och livrock.
Nej, på honom nog hundarna re'n och de ilande fåglar
slitit från knotorna huden utav, sedan livet dem lämnat,
eller ock fiskarnas mat är han vorden i djupet, och benen
ligga nu någonstädes på strand, begravna av sanden.
Så ljöt han fjärran sin död till en jämmer för alla, han älskat,
och icke minst, må du tro, för mig själv, ty aldrig jag finner
mera en herre så god, evart jag må komma i världen,
140 icke en gång, om jag komme igen till min fader och moder
uti mitt barndomshem, där jag fostrats av hulda föräldrar.
Ej ens dessa jag saknar så djupt, hur starkt jag än längtar
efter att komma en gång till mitt land och få skåda de kära,
som jag har längtan och sorg för min saknade konung Ulysses.
Knappast jag dristar, min vän, att nämna hans namn som en
annans,
även då icke han hör, ty han älskar mig hult av sitt hjärta;
käraste herrn får han heta av mig, om han också är borta.«

Honom svarade då den prövade konung Ulysses:
»Då du bestämt det förnekar, min vän, och förklarar, att kungen
150 aldrig skall komma igen, och hyser beständigt ditt tvivel,
hör då vad icke på höft, men med helig ed jag bedyrar:
hem skall Ulysses komma, och jag för mitt glädjande budskap
kräver min lön, när han återvänt och har trätt i sin boning;
då skall du ge mig den vackraste dräkt, både mantel och livrock;
förr tar jag ingenting mot, hur mycket jag än det behövde,
ty förhatlig mig är såsom Hades' portar den mannen,
som låter nöd och betryck sig förleda att prata bedrägligt.

Vittne då Zeus ibland gudarne först och ditt vänliga gästbord,
vittne den frejdade konungens härd, dit nu jag är kommen:
160 sannerligen skall allt fullborda sig så, som jag säger:
hem skall Ulysses komma och just i det skridande solvarv.
Just när månaden hinner sitt slut och den nästa begynner,
kommer han hem till sitt hus, och då skall han hämnas på alla,
vilka här visa förakt för hans lysande son och hans maka.«

Honom svarade du, svinherde Eumaios, och sade:
»Aldrig, du gamle, skall lönen du få för ditt glädjande budskap,
aldrig Ulysses skall komma igen. Nej, drick du i stillhet
bara ditt vin, min vän, och låtom oss tala om annat.
Minn mig ej mera härom, ty alltid mitt hjärta i bröstet
170 våndas i smärta, när talas jag hör om min älskade herre.
Eden vi lämna nu ock i sitt värde; men ack att Ulysses
komme igen, som jag önskar det själv och Penelope önskar
och hans Telemachos, gudarne lik, och den gamle Laertes!
Dock för Ulysses' son, för Telemachos, grämes jag bittert;
ty i de evige gudarnes hägn sköt han upp som en telning,
så att jag trodde, han skulle bland män uti intet tillbaka
stå för sin älskade fader, i växt och i fägring ett under;
ack, men hans sunda förstånd har förvirrats av någon bland gudar
eller bland människor nu, ty han rest för att spörja om fadern
180 bort till det sandiga Pylos, och nu ha de friare bålde
uppå hans hemväg lagt sig på lur, att förgäten och namnlös
gudalike Arkeisios' ätt må på Ithaka slockna.
Men låt oss tala om honom ej mer, må nu vara han fångas,
eller han frälsas och Zeus vill sin hand över ynglingen hålla;
utan berätta mig nu, vad du själv har fått pröva, du gamle!
Svara mig sanningsenligt också, att jag måtte det veta:
Vadan och vem är du själv? Var äger du hem och föräldrar?
Vad för ett skepp har du kommit uppå, och hur förde dig sjömän
över till Ithaka? Säg mig, vad folk de förljödo sig vara?
190 Ty till fots tror jag verkligen ej att du måtte ha hitlänt.«

Honom svarade då den mångförslagne Ulysses:
»Efter du frågar, min vän, skall jag säga dig detta helt öppet.
Hade vi båda nu blott för en tid tillräckligt av sovel
och av det ljuvliga vin och finge härinne i hyddan
sitta och äta i ro, medan arbetet sköttes av andra,
skulle jag ledigt för dig kunna året igenom berätta,
utan att hinna till slut, om de många bekymmer jag lidit,
dem efter gudarnes råd jag alla fått kämpa igenom.
Stammande är jag från Kreta, en ö, som sträcker sig vida.
200 Jag är en rik mans barn, och min fader en skara av söner
hade dessutom, som fostrades upp uti fädernehuset,
barn av hans äkta gemål, men moder till mig var en frilla,
köpt av min fader; men lika så högt som de äkta mig Kastor
älskade, Hylakos' son, den jag glädes att kalla min fader.
Han av kretensernas folk som en gud var aktad i landet
både för skatter och gods och som fader till frejdade söner.
Dock, han hämtades bort utav dödens gudinnor och fördes
neder i Hades' hus, och hans övermodiga söner
skiftade allt hans gods och kastade lott med varandra;
210 mig helt litet man gav, dock läto ett hus de mig ärva.
Nu jag förmälde mig snart med en dotter av rika föräldrar,
som för min raskhet jag vann, ty jag aldrig var en av de dumma
eller de fega minsann, fast det nu är förbi med det hela;
dock, av den åkerstubben du ser kan du tänka dig grödan,
skulle jag mena. Ack ja, nu är man i uselhet kommen!
Tro mig, av väldige Ares jag fått och av Pallas Athene
mod och stormande kraft. Så ofta jag valde till bakhåll
ut de ypperste män och lade för fienden snaror,
aldrig en tanke på döden fick rum i mitt manliga hjärta,
220 utan i spetsen jag störtade fram och fällde med lansen
alla de fiendemän, som ej hastigt som jag kunde löpa.
Sådan i striden jag var, men aldrig jag älskade lantbruk
eller det husliga liv och att syssla med fostran av barnen;

nej, min beständiga fröjd voro välbeårade härskepp,
fejder och strid, skönskaftade spjut och båge och pilar,
dessa förskräckliga ting, som rysliga synas för andra;
mig de förnöjde, den hågen en gud i mitt hjärta väl nedlagt,
efter den ene ju glädes av ett och en annan av annat.
Innan achaiernas söner ännu hade landat vid Troja,
230 hade jag nio gånger som drott över kämpar och krigsskepp
fejdat mot främmande folk och vunnit en massa av byte.
Därav jag tog vad mig likade bäst, och vid lottningen sedan
mycket jag fick, och mitt hus uppblomstrade hastigt till välstånd,
så att jag blev efter hand bland kretenserna mäktig och ansedd.
Men då så ljungaren Zeus det olycksaliga krigståg
hade beslutat, som vållade död åt otaliga kämpar,
då blev det lämnat åt mig och Idomeneus, frejdade hjälten,
flottan att föra till Ilion hän, och det var mig ej möjligt
detta att vägra, ty fruktan mig band för förtalet bland folket.
240 Nio års tid vi nu krigade där, vi achaiernas söner,
men när vi Priamosstaden förstört på det tionde året,
drogo på skeppen vi hem, och en gud förskingrade hären.
Men allstyraren Zeus tillämnade ont åt mig arme.
Endast en månad jag hemma förblev och gladde mitt hjärta
åt mina barn och min ungdomsgemål och de skatter jag ägde;
snart drev mig åter min längtan till sjöss på ett tåg till Egypten
med välrustade skepp och med hjältemodiga kämpar;
skepp jag rustade nio, och fort tillströmmade manskap.
Därpå i dagarna sex mina kära kamrater med gamman
250 sutto till gilles hos mig, och jag sparade icke på slaktdjur
för att åt gudarne offra och väl förpläga dem själva.
Men på den sjunde vi gingo ombord och styrde från Kreta
skeppen till havs för den nordliga vind, som blåste behagligt.
Lätt gick färden som utför en ström, och intet av skeppen
led någon skada på vägen, och välbehållna och friska
sutto vi lugna på toft och fördes av vind och av styrman.

Och till Egyptens strömmande älv vi nu kommo på femte
dagen och landade där med de dubbelstävade skeppen.
Genast befallde jag då mina övriga kära kamrater
att de därnere på strand skulle stanna och skeppen bevaka,
medan jag skickade spejare hän till de höjder, där voro.
Dock i sitt övermod de stävjade icke sin stridslust,
utan de skövlade strax egypternas härliga åkrar,
rövade kvinnor och jollrande barn och på åkrarna männen
slogo ihjäl; dock snart kom jämmerropet till staden.
Där ljöd en maning till strid, och när morgonrodnaden uppgick,
kommo de; slätten blev full av krigarevagnar och fotfolk
och av den mordiska kopparens glans; och ljungarn Kronion
spridde förvirring och flykt bland mitt folk, och där vågade ingen
hålla mot fienden stånd, ty på sidorna alla var döden.
Många nu fienden dräpte av oss med den eggade kopparn,
många han levande tog och dem släpade med sig i träldom.
Då av Kronion själv det rådet i sinnet mig ingavs –
ack att jag hellre likväl hade stupat och hunnit mitt öde
där i egypternas land, ty blott lidanden väntade på mig –:
hastigt jag lyftade av från mitt huvud den präktiga hjälmen,
slängde av skuldran min sköld och kastade lansen ifrån mig,
skyndade fram emot konungens vagn och famnande kysste
härskarens knän, och han gav mig sitt skydd och frälste mig livet,
tog mig på vagnen och förde mig med i min gråtande ångest.
Många förvisso då rusade fram med spjuten emot mig,
sökande taga mitt liv, ty stor var förbittringen hos dem;
kungen dock värjde det av och fruktade Zeus att förtörna,
gästvänguden, som hämnare är för det onda, som övas.
Sju år dröjde i landet jag kvar och mig samlade rikdom
hos det egyptiska folk, ty föräringar gåvo mig alla.
Men då omsider det åttonde kom av de välvande åren,
lände en man från Foinikien dit, en slug och illistig
ärkekanalje, som mycken förtret hade vållat i världen.

290 Denne mig övertalte med list och på skeppet mig medtog
bort till Foinikiens land, där hans hus och egendom lågo.
Där blev hos honom jag kvar, tills hela det året var ute.
Men när så månader gått och dagarna alla förlidit
under det välvande år och horerna nalkades åter,
lät han mig stiga ombord att till Libyen fara med honom,
förebärande lömskt, att jag skulle med lasten ha uppsikt,
dock för att sälja mig endast som slav och bereda sig vinning.
Nödd och tvungen jag seglade med, fast jag anade sveket.
Skeppet gick ilande fram för en stark och gynnande nordan
300 ända till höjden av Kreta, men Zeus tilltänkte dem ofärd.
Sedan vi seglat nu Kreta förbi, och ej något annat
land var i sikte och himmel och hav allenast vi sågo,
då lät Kronion med ens mot vårt skepp uppstiga ett blåsvart
moln, och en krusning gick därifrån över svartnade djupet.
Högt nu dundrade Zeus och slungade blixten mot skeppet;
skälvde då hela dess skrov för flammande slaget av guden,
fylldes av svavelrök, och i havet tumlade alla,
där de på vattnet en stund kring beckade skeppet som måsar
gungade, sedan en gud dem hemkomstdagen berövat.
310 Medan jag där var nu stadd i en hjärteförtärande ångest,
lade Kronion själv det mörkblåstammiga skeppets
väldiga mast i min famn, att jag än måtte räddas från döden;
denna jag famnade om och drev för de rasande vindar.
Nio dagar jag drev, men på tionde dygnet om natten
vräktes jag upp på thesproternas kust av de rullande vågor.
Där gav mig Feidon, thesproternas kung, den frejdade hjälten,
vård och tog lösen ej alls; ty hans son var den förste, som fann mig,
vilken ock förde mig hem, vanmäktig av köld och av trötthet,
stödjande mig med sin arm, tills faderns boning vi nådde;
320 där han med kläder mig genast försåg, både mantel och livrock.
Talas jag hörde hos dem om Ulysses. Feidon sig sade

honom ha hyst som sin ärade gäst på hans färd till sitt hemland,
viste mig alla de skatterna ock, som Ulysses sig samlat
både av koppar och guld och av järn i de skönaste smiden.
Ända till tionde led fanns där nog för hans ättlingar alla;
sådan var skatternas mängd, som han hade i konungens salar.
Själv till Dodona han gått, så förtäljde han, där han från gudens
höga och lummiga ek sig ett råd av Zeus ville hämta,
huru han bäst skulle vända igen hem till Ithakas rike
330 efter så långlig tid, om i hemlighet eller helt öppet.
Och han bedyrade mig med en ed och ett offer av vinet,
att där var halat ett fartyg i sjön och besättningen redo,
som skulle honom förhjälpa tillbaks hem till fädernejorden.
Dock, innan dess var jag rest, ty ett skepp skulle just i de dagar
gå från Thesprotien hän till Dulichions bördiga nejder.
Dit han nu bjöd dem att föra mig hän till konung Akastos
omsorgsfullt; men i stället hans folk fördärvliga planer
lade mot mig för att göra min nöd långt värre än nånsin.
Sedan vi långt ifrån land voro komna med skeppet på havet,
340 satte de genast i verket sin plan att mig sänka i träldom,
togo utav mig de kläder jag bar, både mantel och livrock,
höljde i stället mig in uti uslaste skynke och livrock,
trasiga bägge, ja sådana själv du för ögonen ser dem.
Till fjärrsynliga Ithakas bygd emot kvällen de kommo.
Här de mig togo och fjättrade strax på det toftade skeppet
hårt med ett välsnott rep, och stigande själva därefter
neder av skeppet, de åto sin kväll uppå stranden av havet.
Banden på mig då lossades upp av gudarne själva
ledigt och lätt, och svepande in mitt huvud i skynket
350 kröp utmed roderstången jag ner och sakta i havet
sänkte mig ända till bröstet och sam med roende armar
bort därifrån och kom hastigt i land avsides från folket;
då gick för stranden jag upp till ett snår i den lummiga skogen;
där kröp jag in och låg still. Under ljudligt hojtande männen

skyndade hit och dit, men då längre från stranden dem lönlöst
tycktes att söka mitt spår, de vände tillbaka och åter
gingo på rymliga skeppet ombord. Så gudarne själva
gömde mig lätt och ledsagade mig till ett hus, där det bodde
en, som är vettig och klok, ty mitt öde var ännu att leva.«
360 Honom svarade du, svinherde Eumaios, och sade:
»Stackars dig, prövade vän! Mitt hjärta i sanning blev upprört
av vad du sade mig allt, om hur mycket du lidit och irrat.
Dock är nog icke så rätt, och ej heller du får mig att tro det,
vad om Ulysses du sagt. Vad behöver väl du, stackars gubbe,
sitta och ljuga för folk? Nej, jag själv vet nog bäst, vad min herres
hemfärd tog för ett slut, och hur häftigt av samtliga gudar
hatad han vart, då han ej ibland troernas skaror fick stupa
eller i vännernas armar fick dö, sedan kriget han slutat.
Då skulle hela achaiernas här över honom en gravhög
370 rest, och han lämnat i arv åt sin son sitt glänsande rykte;
nu av harpyornas flock blev han bortryckt utan all ära.
Själv jag allena med svinen här bor och aldrig till staden
kommer numera, om ej, då den kloka Penelope stundom
beder mig komma ditin, när en underrättelse anlänt.
Alla de andra då sitta omkring och fråga om allting,
somliga grämda av sorg för vår herre, som dröjer så länge,
andra sig fröjdande åt att få strafflöst äta hans goda.
Jag är dock hjärtligen led vid att efterforska och fråga,
sedan en gång en aitolisk man mig bedragit med lögner.
380 Flackande vida i världen omkring, då han en hade mördat,
hit till min hydda han kom, och jag vänligen honom bemötte.
Han hos Idomeneus sett, som han sade, Ulysses på Kreta,
lagande om sina skepp, ty de sönderslagits av stormen,
och han förmälde bestämt, att till sommaren sist eller hösten
skulle han komma med skatter i mängd och sitt hurtiga manskap.
Därför, du prövade gamle, när nu till min hydda en gudom
fört dig, så sök ej att ställa dig in med bedårande lögner.

Icke fördenskull jag ära dig skall och förpläga dig vänligt,
utan av fruktan för Zeus, som är främlingars gud, och av ömkan.«
390 Honom svarade då den mångförslagne Ulysses:
»Det är då visst, att i dig bor det tvivelsjukaste hjärta,
då jag ej ens med den dyraste ed kan förmå dig att tro mig.
Men låt oss hålla ett vad då, välan, och vittnen därovan
vare oss gudarne själva, som bo i den höga Olympen.
Kommer din herre tillbaka, som sagt, till sin fäderneboning,
då är du skyldig att ge mig en dräkt, både mantel och livrock,
och till Dulichion sända mig hän, dit jag önskade komma.
Men om din herre ej kommer igen, som jag säger han gör det,
då må du trälarne hetsa på mig, för att utför ett bråddjup
400 störta mig ner, så att tiggarne se'n må sig akta att narras.«
Honom svarade då den ärlige herden och sade:
»Främling, ja visst ja, det skulle ju mig till berömmelse lända
uti var människas mun både nu och så länge jag lever,
om till min hydda jag förde dig först och förplägade vänligt,
sloge dig sedan ihjäl och dig rövade ljuvliga livet;
då till den evige Zeus jag kunde ju tröstligen bedja.
Men nu är kvällsvardsdags; måtte herdarne snart vara hemma,
så att vi kunna oss få här i hyddan ett riktigt kalasmål.«
Så med varandra de skiftade ord, där de sutto tillsammans.
410 Vandrande kommo nu svinen i flock och de vallande herdar.
Dessa då stängde dem in i de vanliga båsen att sova,
och ett förskräckligt grymtande ljöd under tiden från svinen.
Men sina svenner befallde han nu, den ärlige herden:
»Hämten den fetaste galt! För min gäst ifrån främmande länder
slaktas han skall, och vi själva i dag skola också oss gotta,
vi som så länge haft jämmerligt slit för de hulliga svinen,
medan vår möda och flit uppätas av andra för intet.«
Sagt, och han började strax att veden klyva med yxan.
Svennerna hämtade genast en galt, femårig och smällfet,

420 denna till härden de ledde nu fram, och icke förglömde
herden de salige gudar, ty from han var i sitt hjärta.
Offret han vigde nu in och i lågorna kastade pannborst,
som han av galten skar, och till samtliga gudarne bad han,
att till sitt hus måtte komma igen den förslagne Ulysses;
gav med ett ekblock se'n, som han hade vid klyvningen sparat,
galten ett slag, så han stöp, och hans män den stucko och svedde
genast och styckade fort. Men Eumaios av alla dess lemmar
förstlingsskivorna skar och lindade in dem i ister
och dem beströdde med mjöl och kastade sedan på elden.
430 Allt det andra de skuro isär och det stucko på stekspett,
stekte det omsorgsfullt och drogo det åter av spetten,
satte på bordet det äntligen fram. Då reste sig herden
själv att skära det för, ty rättvis var han av hjärtat.
Lika han skiftade allt uti sju jämndelade lotter;
en åt de heliga nymfer och Hermes, sonen av Maia,
ställde han hän under bön, och åt männerna räckte han varsin;
men åt Ulysses för heders skull han satte av svinet
hela dess ryggrad fram och gladde sin herre i hjärtat.
Strax till honom talade då den förslagne Ulysses:
440 »Måtte, Eumaios, så högt Allfader Kronion dig älska,
som jag det gör, då en sådan som mig du vill hedra och fägna!«
Honom svarade du, svinherde Eumaios, och sade:
»Ät blott, värderade gäst, och låt maten på bordet dig smaka,
sådan vi ha den. Ja, gudomen ger ju det ena och vägrar
åter ett annat, som honom det täcks, ty han härskar med
allmakt.«
Sade, och offret förbrände han nu åt de salige gudar,
stänkte det glödande vin och åt stadsförhärjarn Ulysses
lämnade bägarn i hand och satte sig själv vid sin andel.
Brödet fördeltes åt dem av Mesaulios, vilken sig herden
450 själv en gång hade köpt, under det att hans herre var borta,
utan att drottningen visste därom eller gamle Laertes;

själv för sin egendom honom han köpt utav tafiske männer.
Därpå de grepo sig an med de väntande, färdiga rätter.
Men när de stillat hade sin lust till att äta och dricka,
röjde Mesaulios bordet utav, och till vila de andra,
grundligen mätta av bröd och av kött, sig lagade genast.
  Natten var kuslig, och månen var släckt, och med ösande skurar
regnade Zeus utan rast, och det blåste en stormande västan.
Tog då Ulysses till orda, i akt att Eumaios försöka,
460 om han sin mantel väl själv skulle låna sin gäst eller mana
en av de andra därtill, då han sörjde för honom så vänligt:
  »Hör nu, Eumaios, ett ord och alla I övrige herdar!
Tala jag ville ett braskande ord, ty det stolliga vinet
piggat mig upp, som kan narra en vis till att sjunga och skråla
och till att skratta befängt och att springa på fötter och dansa,
narra väl också att säga ett ord, som bort hellre bli osagt.
Men då jag nu har fått snattran i gång, så vill inte jag tiga.
Ack om jag ännu blott vore så ung och min styrka densamma,
som den gången vi lade försåt invid Ilions murar.
470 Ledare voro Ulysses och Atreus' son Menelaos,
jag var den tredje hövdingen, jag, ty så ville de själva.
Sedan vi kommit till staden då fram och den resliga muren,
lade vi genast oss ner ibland buskarna nedanför borgen
längs ett moras av säv och bak sköldarna gömde oss alla.
Kuslig var natten, som kom, och det blåste en isande nordan,
medan ur luften föll snö och sig lade på marken som rimfrost,
bitande kall, så att skorpor av is våra sköldar beklädde.
Alla de övriga då, insvepta i mantel och livrock,
lågo i ostörd sömn, med skuldrorna skylda av skölden;
480 jag däremot, när vi tågade ut, hade lämnat i tältet
manteln av oförstånd, då jag hoppades ändå ej frysa,
därför jag hade allenast min sköld och min prunkande gördel.
Hän emot nattens slut, medan stjärnorna dalade redan,

gav jag med armen en puff åt Ulysses, som låg vid min sida;
strax var han vaken och lyssnade till, och jag sade till honom:
›Ädle Laertesson, du mångförslagne Ulysses,
snart jag ej mer bland de levande finns, ty kölden mig dödar;
ej någon mantel jag har, ty en gud mig förledde att draga
endast i livrock ut, och det finnes för mig nu ej räddning.‹
490 Så jag sade, och genast en plan i sitt sinne han hade,
slik som den mannen var till att råda såväl som att strida:
därpå med viskande röst han talade till mig och sade:
›Tig blott still, så att ej någon mer av achaierna hör dig.‹
Sagt, och han stödde sitt huvud mot hand och talade sedan:
›Hören mig, vänner! Jag hade en dröm ifrån Zeus under sömnen.
Alltför långt ifrån skeppen vi gått. Vill ej någon ett budskap
bringa till Atreus' son Agamemnon, skarornas herde,
att han må skicka hit folk till förstärkning åt oss från skeppen?‹
Så han sade, och Thoas då strax, en son av Andraimon,
500 reste sig, kastade av sin purpurfärgade mantel
och gav sig springande av; men jag i ynglingens mantel
gladligen sov, tills på himmelen sken gulltronande Eos.
Vore blott ännu jag ung och min styrka densamma som fordom,
gåve mig någon av herdarne här helt säkert en mantel
både för vänlighets skull och av aktning jämväl för en hjälte;
nu de förakta mig blott, för det jag har dåliga kläder.«
Honom svarade du, svinherde Eumaios, och sade:
»Sådan berättelse duger minsann, skall jag säga dig, gamle;
icke ett ord har du sagt, som ej passande var och var nöjsamt.
510 Därför skall ej du på kläder ha brist och ej heller på annat,
sådant det höves att ge åt en nödställd like, som beder;
dock för i dag blott, i morgon igen får du ta dina lumpor.
Ej finns det mantlar i myckenhet här eller kunna vi livrock
ömsa en gång; ty envar ibland oss har bara en enda.
Men när Ulysses' älskade son blott kommer tillbaka,

då skall han själv dig förära en dräkt, både mantel och livrock,
och skall förhjälpa dig hän, dit det lyster ditt hjärta att fara.«
Sade och reste sig fort och ställde åt gästen ett sängställ
närmast till elden och lade dit skinn av får och av getter.
Där gick Ulysses till ro, och herden på honom en mantel
bredde, en stor och tjock, som alltid låg framme till ömsning,
och som han klädde sig i, så ofta som kölden blev bister.
Sålunda lade Ulysses sig där, och alla de unga
karlarna lade sig ock. Men ej det lyste Eumaios
att gå i hyddan till ro och sova så långt ifrån svinen,
utan han rustade sig att gå ut, och Ulysses sig gladde
över hur troget han skötte hans gods, när han icke var hemma.
Först han hängde sitt eggade svärd över kraftiga skuldran,
klädde så på sig en mantel, en tjock, som värjde mot blåsten,
tog så därutanpå en bockskinnsfäll av de största,
och med ett stingande spjut till värn emot karlar och hundar
gick han att sova ditbort, där hans flock vittandade galtar
sov under klippornas hällar i lä för den bitande nordan.

FEMTONDE SÅNGEN

Telemachos' hemresa

Pallas Athene var nu till den rymliga stad Lakedaimon
gången att mana den strålande son av den ädle Ulysses
att sig begiva till hemmet igen och att skynda med resan.
Och hon Telemachos fann och den lysande sonen av Nestor
sovande ute i hall hos den frejdade kung Menelaos.
Nestorssonen försjunken där låg i den blidaste slummer,
men från Telemachos vek den ljuvliga sömnen, och vaken
under ambrosiska natten han hölls av bekymmer för fadren.
Trädde till honom då fram strålögda Athene och sade:
10 »Längre, Telemachos, höves dig ej att så fjärran från hemmet
ströva omkring, då du lämnat ditt gods och därhemma i huset
sådana trotsiga män, och se till, att de icke föröda
allt vad du äger och dela ditt gods, och din resa blir fåfäng.
Skynda dig alltså och bed Menelaos, väldig i härskri,
att han nu släpper dig hem, så att ännu din härliga moder
finna du må i ditt hus, ty hon manas av fader och bröder
att med Eurymachos gifta sig nu, som friarne alla
överbjuder i skänker och jämt har förstorat sin brudgärd;
fara det är, att hon något av ditt mot din vilja då bortför.
20 Ack, ty du vet ju, vad sinne som bor uti hjärtat på kvinnan,
hur hon är mån om att rikta den man, som med henne sig gifter,
men sina barn, som hon äger förut, vill ej vidare minnas
eller sin ungdomsgemål, ty vad frågar hon efter den döde?
Kom då tillstädes du själv och lämna så mycket du äger
uti den kvinnas vård, som du redligast vet bland ditt husfolk,
tills att dig gudarne visa den mö, som skall bliva din maka.
Ännu ett annat jag säga dig vill, som du lägge på hjärtat.
Friarnes käckaste män ha sig skyndat att lägga ett bakhåll

uti det sund, mellan Ithaka är och det bergiga Samos,
30 lystne att taga ditt liv, innan fädernejorden du hinner;
ej skall det lyckas likväl, ty förr skall jorden betäcka
mången av friarne bålde, som nu förtära ditt goda.
Endast håll kursen från öarna långt med ditt präktiga fartyg,
seglande natt och dag, och på färden skall gynnande medvind
någon av gudarne sända, som hult dig beskyddar och värnar.
Men så snart du når fram till Ithakas närmaste udde,
då skall du skicka till staden ditt skepp med hela dess manskap;
själv däremot skall du först utav allt dig begiva till herden,
som över svinen har vård, ty trogen han är dig av hjärtat.
40 Sov över natten där, men skicka den ärlige herden
in till staden med bud till den kloke Penelope genast,
att du åt henne är frälst och är återkommen från Pylos.«
Sade gudinnan och vände igen till den vida Olympen.
Strax han väckte då Nestors son ur den ljuvliga sömnen,
puffande honom med hälen ett tag, och till vännen han sade:
»Vakna, Peisistratos, Nestors son, och låt spänna för vagnen
hurtiga hästarna strax, så att åter vi kunna få resa.«
Honom Peisistratos, Nestors son, då svarte och sade:
»Det är omöjligt, Telemachos, dock att i mörkaste natten
50 köra åstad, om vi ville det än, och snart är ju morgon.
Vänta nu ändå, tills skänkerna först han får lägga på vagnen,
Atreus' son Menelaos, vars lans är i striderna frejdad,
och han med vänliga avskedsord får oss sända ifrån sig.
Ty av en sådan värd är ju minnet, så länge man lever,
älskat, som givmild är mot sin gäst och bevisar sin huldhet.«
Så han talte, och snart gick upp gulltronande Eos.
Strax då till gästerna gick Menelaos, väldig i härskri,
sedan han stigit ur bädd från den lockiga Helenas sida.
Men när den älskade son av Ulysses fick öga på drotten,
60 klädde han på sig med brådskande fart sin glänsande livrock,
kastade manteln vid över hjältekraftiga skuldror,

unge Telemachos, son av den frejdade konung Ulysses,
trädde ur hallen till konungen fram och talte och sade:
»Gudaborne Atrid, folkskarornas drott Menelaos!
Låt mig nu vända igen till den älskade fädernejorden;
redan av hela min själ jag längtar att komma till hemmet.«
Honom svarade då Menelaos, väldig i härskri:
»Ej skall du här i mitt hus, Telemachos, nödgas att dröja,
efter du längtar att fara; jag själv kan ej annat än harmas
70 uppå en sådan värd, som så ytterligt fjäskar och trugar,
att man får leda därav, ty i allting höves det måtta.
Lika förkastligt det är att mana en gäst till att resa,
innan han önskar det själv, och fördröja en gäst, som har brådska;
gästen skall plägas, så länge han blir, men ha frihet att fara.
Vänta nu ändå en stund, tills jag hinner att lägga på vagnen
härliga skänker, som själv du skall se, och befalla mitt kvinnfolk
laga i ordning åt er av de rika förråden en frukost.
Det är en gamman och lust, och styrkande är det tillika
först att äta ett mål, när man giver sig ut på en långfärd.
80 Men har du lust till att taga din väg genom Hellas och Argos,
vänta, så följer jag med och spänner för vagn mina hästar.
Jag skall till städerna föra dig kring, och oss ingen skall släppa
bort utan vidare; något envar skall dig giva till minne,
antingen prunkande koppargods, som en kittel, en trefot,
eller en gyllne pokal eller ock ett par hurtiga mulor.«
Honom Telemachos svarade då, den vettige yngling:
»Gudaborne Atrid, folkskarornas drott Menelaos!
Genaste vägen dit hem vill jag helst, ty den gången jag reste,
lämnade ingen jag kvar till att vakta det myckna jag äger.
90 Måtte jag bara ej själv nu förgås, då jag söker min fader,
eller en kostlig klenod försvinna för mig ur palatset.«
Men då han detta förnam, Menelaos, väldig i härskri,
oförtövat han bjöd sin gemål och de tjänande tärnor
laga i ordning på stund av de rika förråden en frukost.

Trädde för honom nu fram Boethos' son Eteoneus,
nyss uppstigen ur bädd, ty ej långt ifrån drotten han bodde.
Honom befallde då strax Menelaos, väldig i härskri,
elden att tända och steka dem kött, och genast han lydde.
Drotten själv däremot till den välvda kammaren nedsteg,
100 ensam ej, men av Helena följd och sin son Megapenthes.
Men då de nådde den plats, där klenoderna samlade lågo,
tog han en dubbelpokal i sin hand, den ädle Atriden,
medan han bjöd Megapenthes, sin son, att bära ur kammarn
med sig en silverbål. Men till kistorna Helena trädde,
där hon de brokiga slöjorna gömt, som hon själv hade virkat.
En av dessa nu Helena tog, den strålande kvinnan,
den som de skönaste färgerna bar och var även den största;
underst av alla den låg, och den spridde en glans som en stjärna.
Därpå de gingo tillbaks genom salarna ut och på gården
110 funno Telemachos. Talade då Menelaos den ljuse:
»Måtte en hemkomst snar, o Telemachos, sådan du önskar,
bliva dig unnad av Zeus, tordönande maken till Hera.
Av de klenoder jag har i mitt hus, och som passa till gästskänk,
vill jag förära dig den, som är skönast och dyrast av alla,
giva jag vill dig en dryckesbål, som är driven i silver
hel och hållen, men guld bekläder den översta randen;
den är ett verk av Hefaistos' hand, och Sidonernas konung
Faidimos skänkte mig den, som en gång på min resa till hemmet
hyste mig under sitt tak; och nu jag åt dig den förärar.«
120 Sade, och dubbelpokalen han gav uti ynglingens händer,
ädle Atriden, och nu hans kraftige son Megapenthes
blänkande silverbålen bar fram och ställde för gästen.
Trädde så Helena fram, den fagerkindade drottning,
hållande slöjan i hand, och talade vänliga orden:
»Här, tag en gåva nu även av mig, du älskade yngling,
minne av Helenas hand, och låt den vid bröllopets glädje
smycka din älskade brud; till dess må den ligga i huset

under din moders förvar. Och nu må du lända med gamman
hem till din präktiga boning igen och fädernejorden.«
130 Sade och gav honom slöjan i hand, och med fröjd han den
mottog.
Hjälten Peisistratos gåvorna tog och i korgen på vagnen
lade dem ner och beskådade allt med beundrande sinne.
Förde så gästerna in i sin sal Menelaos den ljuse;
där de satte sig ned på de prunkande stolar och troner.
Nu en tärna kom fram, som över ett bäcken av silver
vatten på händerna göt ur en vacker och gyllene kanna,
till att dem skölja, och flyttade fram ett glänsande matbord.
Även den ärade skafferskan kom och ställde på bordet
bröd och rätter i mängd och bjöd av vad huset förmådde.
140 Köttet Boethosättlingen skar och fördelte kring laget,
och Menelaos' son åt dem vinet i bägarna skänkte.
Därpå de grepo sig an med de väntande, färdiga rätter;
men när de stillat hade sin lust till att äta och dricka,
spände Telemachos själv och den lysande sonen av Nestor
hurtiga hästarna för och bestego den prunkande vagnen,
körde igenom den ljudande hall och ut genom porten.
Gick han då efter dem ut, Menelaos, den ljuse Atriden,
och i sin högra hand höll drotten den gyllene bägarn,
bräddad med ljuvaste vin till ett offer, förrn färden begynte,
150 trädde för hästarna fram och bägaren höjde och talte:
»Nu farväl, I ynglingar två, och hälsen till Nestor,
folkens herde, ty vänlig han var emot mig som en fader,
medan vid Troja vi lågo i fält, vi achaiernas söner.«
Honom Telemachos svarade då, den vettige yngling:
»Tro mig, vi skola ej glömma att strax förmäla till honom
denna din hälsning, o drott. Ack, kunde jag lika så säkert,
kommen till Ithaka hem, där finna Ulysses i huset
för att åt honom få säga det ock, hur med innerlig huldhet
här jag bemöttes av dig och fick med mig så många klenoder!«

Just som han talade så, flög en kungsörn fram ifrån höger,
hållande fast uti klorna en gås, som han rövat på gården,
glänsande vit och förunderligt stor, och med skrik han förföljdes
både av kvinnor och män, men han svävade fram och helt nära
kom och till höger flög spannet förbi. Då gladdes de alla
över den lyckliga syn och kände sig varma om hjärtat;
men Peisistratos, Nestors son, tog till orda och sade:
»Gudaborne Atrid, folkskarornas drott Menelaos,
var det för oss eller dig, som en gud lät tecknet sig visa?«
Sagt, men begrundande stod den krigiske kung Menelaos
för att besinna sig väl och giva det riktiga svaret.
Men långslöjade Helena strax föll in, och hon talte:
»Hören av mig då ett siareord, som gudarne själva
gåvo i sinnet mig in, och som bliver besannat, det tror jag.
Likasom örnen från fjäll, där han föddes och har sina ungar,
flygande kom och på gässen slog ner, som sig göda på gården,
så skall Ulysses en dag, efter allt vad han lidit och irrat,
komma som hämnare hem till sitt hus, eller kanske att hjälten
redan är hemma och stämplar fördärv emot friareskaran.«
Henne Telemachos svarade då, den vettige yngling:
»Detta beskäre mig Zeus, tordönande maken till Hera;
då skall jag alltid på dig som på en av gudinnorna tänka.«
Sade, och piskan mot hästarna ven, och det ivriga spannet
ilade fort genom gatorna fram och så hän över fältet.
Dagen igenom de travade på under skakande oket.
Solen sänkte sig ner, och vägarna höljdes av mörker;
då just hunno de fram till Diokles' boning i Ferai,
som var Ortilochos' son och av floden Alfeios en sonson.
Där över natten de vilade ut och förplägades gästfritt.
Men när i gryningen sken den rosenfingrade Eos,
spände de hästarna för och bestego den prunkande vagnen,
körde igenom den ljudande hall och ut genom porten.
Piskan mot hästarna ven, och i flygande fart gick det undan.

Hastigt de hunno till Pylos, där högt på sin klippa det ligger.
Talte Telemachos då till den frejdade sonen av Nestor:
»Vill du ej, Nestors son, i en sak mig nu göra till viljes?
Redan av gammalt ju äro vi två genom fädernas vänskap
vänner till bägges vår fröjd, och lika vi äro i ålder,
och denna resa skall ock än fastare knyta oss samman.
Käraste, för mig till skeppet med ens och låt sedan oss skiljas,
200 så att den gamle nu ej, i sin iver att visa mig vänskap,
håller i slottet mig kvar mot min lust, ty jag nödgas att hasta.«
Så han sade. Peisistratos strax i sitt sinne betänkte,
huru sig lämpade bäst att Telemachos göra till viljes,
och när han tänkte sig om, så tyckte han detta var klokast.
Hästarna styrde mot stranden han ner till det väntande skeppet,
lyfte av vagnen på stund Menelaos' kostliga skänker,
guldet och vävnaden skön, och dem lade i fartygets bakstam,
och med bevingade ord han manade vännen och sade:
»Stig nu i hast ombord och bjud alla kamraterna skynda,
210 innan jag hinner dit hem och får säga besked åt den gamle,
ty jag med visshet kan säga förut, hur det kommer att hända.
Ivrig och het som han är, han kommer dig icke att släppa,
utan skall själv gå hit ner för att bjuda dig hem och lär aldrig
vända tillbaks utan dig; och nu bliver han mäkta förtörnad.«
Så han sade och strax med de fagermaniga hästar
vände till Pylos igen, och snart var han framme vid slottet.
Men sina vänner Telemachos bjöd med befallande stämma:
»Vänner, klaren nu tackel och tåg på det beckade skeppet,
stigen så själva ombord, att vi slutet må hinna på resan!«
220 Sagt, och de lyssnade till och befallningen villiga lydde,
stego då genast ombord och vid årorna satte sig neder.
Sedan han detta bestyrt, han vid akterstammen av skeppet
offrande bad till Athene. Då nalkades honom en främling,
vilken från Argos flyende kom, då han en hade dödat.
Siare främlingen var, och han ledde sin ätt från Melampus,

som hade levat i Pylos en gång, fårhjordarnas hemland,
där han bebodde ett gods och var rikast av Pylier alla;
senare drog han till främmande folk som en flykting ur landet,
rädd för den modige Neleus, den stoltaste man under solen,
230 vilken hans rikedom stor under hela det välvande året
slagit sig under med våld, medan själv han i Fylakos' boning
fjättrad i bojorna låg och de svåraste lidanden utstod
endast för Neleus' dotter i följd av förblindelsen svåra,
vari hans hjärta var snärjt av den drabbande hämndegudinnan.
Döden han undslapp dock och från Fylake sedan till Pylos
drivande kom med den bölande hjord och tog på kung Neleus
hämnd för hans skändliga dåd, och förde den önskade bruden
hem till sin broders gård, men till hästuppammande Argos
flydde han själv, till ett främmande folk, ty där var av ödet
240 honom beskickat att bo som en mäktig drott bland argiver.
Här han sig byggde ett präktigt palats och tog även en hustru
och blev till Mantios far och Antifates, kraftiga söner.
Hjälten Antifates' son var den ädelsinte Oikles,
och av Oikles blev född den krigiske Amfiaraos,
som för Apollo var hjärtligen kär och för Zeus med egiden,
njutande all deras gunst, men han nådde ej ålderdomströskeln,
utan vid Thebe förgicks, då hans hustru bestuckits med skänker.
Söner han lämnade två, det Amfilochos var och Alkmaion.
Mantios åter fick sönerna två Polyfeides och Kleitos;
250 Kleitos likväl för hans skönhets skull gulltronande Eos
ryckte från jorden bort, att han måtte bland gudarne dväljas;
men Polyfeides vart av Apollo till siare korad,
ypperst av alla på jord, sedan fallen var Amfiaraos.
Till Hyperesia flyttade han för en tvist med sin fader,
och för de dödlige siade där deras kommande öden.
Sonen till honom det var – Theoklymenos kallad till namnet –,
som till Telemachos nalkades nu och träffade honom,

medan han stod där i offer och bön invid aktern av skeppet,
och med bevingade ord han talte till honom och sade:
260 »Käre, emedan så här jag dig offrande finner på stranden,
beder jag dig vid ditt offer, vid gudomen, beder dig äntligt
nu vid ditt eget liv och vid deras, som göra dig följe:
giv mig uppriktigt svar på en fråga och icke fördölj mig,
vem och vadan du är, och var hem och föräldrar du äger.«
Honom Telemachos svarade då, den vettige yngling:
»Efter du frågar, min vän, skall jag säga dig detta helt öppet.
Ithakas ö är mitt hem, och min fader är konung Ulysses,
ack, eller var det, ty nu är han ömkligen gången förlorad.
Därför jag samlade folk och seglade hit med ett fartyg
270 blott för att efterhöra min far, som är saknad så länge.«
Honom svarade då Theoklymenos, frejdade siarn:
»Just som jag själv har måst lämna mitt land! Ty jag dödat en landsman,
vilken har släkt överallt i det hästuppfödande Argos,
bröder och fränder i mängd bland achaiernas mäktige furstar;
och jag för död och förgörelse flyr, som från dessa mig hota,
efter mitt öde det blivit väl nu att bland människor irra.
Tag mig ombord på ditt skepp, som en bedjande flykting jag kommer!
Annars de döda mig visst, ty de säkert mig redan förfölja.«
Honom Telemachos svarade då, den vettige yngling:
280 »Ej vill jag stöta dig bort, då du önskar att komma på skeppet.
Stig då ombord, men förplägningen blir, sådan själva vi hava.«
Sagt, och ur främlingens hand mottagande lansen av koppar,
lade han denna på däck å det dubbelstävade skeppet.
Stigande sedan ombord på det havbefarande skeppet,
tog han i akterstammen sin plats och bjöd vid sin sida
främlingen sätta sig ner, och akterlinorna löstes.
Nu sina vänner Telemachos bjöd med befallande stämma
fatta i stänger och tåg, och med iver de maningen lydde.

Masten av furu de lyftade upp och den ställde i hålet
290 ned genom mitteltoften och fast den med vanterna gjorde,
hissade skinande seglet så upp med repen av oxhud.
Förlig och gynnande vind strålögda Athene dem sände;
fram genom luften den susande for, för att skeppet sin bana
skulle gå fram i en ilande fart över böljorna salta.
Snabbt gick det Krunoi förbi och det flodbevattnade Chalkis.
Solen sänkte sig ner, och vägarna höljdes av mörker;
då var till Feai han länd för den jagande vind från Kronion,
for så det härliga Elis förbi, där Epeierna härska,
dädan i svindlande fart förbi öarna, en efter annan,
300 grubblande på, om han for till sin död eller frälsas han skulle.
Men uti hyddan Ulysses då satt med den ärlige herden
samman vid aftonvarden; med dem ock svennerna åto.
Och när de stillat hade sin lust till att äta och dricka,
tog nu Ulysses till orda bland dem för att pröva, om herden
än ville honom förpläga som gäst och bjuda att stanna
längre på gården hos sig eller sända ifrån sig till staden:
»Hör nu, Eumaios, ett ord och alla I övriga herdar!
Tidigt i morgon mig lyster gå hän för att tigga i staden,
så att jag suger ej alldeles ut dig själv och de andra.
310 Men du skall giva mig råd och skall skicka en människa med mig,
som ledsagar mig dit, men i staden skall jag nog ensam
vandra omkring för att se, om man ger mig en drick och en
brödbit.
Komma jag torde väl ock uti slottet hos konung Ulysses
för att till kloka Penelope själv få förmäla mitt budskap,
torde väl också gå in i de trotsiga friarnes samkväm.
Kanske de ge mig ett mål, som så rundligen äro försedda;
tjäna jag skulle dem också helt flinkt i allt vad de ville.
Ty jag skall säga en ting, som jag beder dig höra och märka:
av budbringaren Hermes' nåd, som i mänskliga livet
320 värdighet ger och behag åt allt vad förrättningar heter,

är jag en tjänare slik, att man icke skall hitta min make,
båd' till att göra upp eld och att veden klyva till bränsle,
köttet att stycka och steka en stek och pokalerna fylla,
sådant som ringare folk får ju jämt åt de bättre besörja.«
Misslynt svarade du, svinherde Eumaios, och sade:
»Ack, du främmande vän, hur kunde väl sådana tankar
falla dig in? Eller vill du då rakt i fördärvet dig störta,
efter du tänker att giva dig in ibland friarehopen?
Ty deras fräckhet och våld ha ju ända till himmelen stigit.
330 Tro mig, ej sådana karlar det är, som de herrarne tjäna,
utan det ynglingar är uti finaste mantel och livrock,
sköna till anletsdrag, och prydda med glänsande lockar,
sådana passa dem upp, och de blankpolerade borden
digna av rätter, av bröd och av kött och av glödande vinet.
Därföre stanna du bara, min vän! Du är ingen i vägen,
varken mig själv eller någon av dem, som under mig äro.
Och när Ulysses' älskade son blott kommer tillbaka,
får du av honom helt säkert en dräkt, både mantel och livrock,
och han förhjälper dig hän, dit det lyster ditt hjärta att fara.«
340 Honom svarade då den mångförslagne Ulysses:
»Måtte, Eumaios, så högt Allfader Kronion dig älska,
som jag det gör, då du slutat för mig min jämmer och irrfärd!
Ingenting finnes för mänskan så svårt som att flacka beständigt;
ty för den fasliga magens skull får man lida så mycket,
när man skall irra i världen omkring under nöd och förtvivlan.
Dock, när du vill mig ha kvar och mig bjuder att vänta på sonen,
låt om Ulysses' moder, min vän, mig då litet få höra
och om hans fader, som här han har lämnat vid
ålderdomströskeln.
Äro de levande ännu på jord under lysande solen
350 eller ock döda allre'n och till Hades' boningar gångna?«
Honom Eumaios svarade då, den herdarnes förman:
»Efter du frågar, min vän, skall jag säga dig detta helt öppet.

Väl är Laertes i livet ännu, men han dagligen beder
hemma på gården till Zeus, att hans själ må ur lemmarna flykta,
ty han sig grämer i svåraste sorg, för att sonen är borta,
och för att ungdomsgemålen är död, den goda, och detta
kvalt honom mest utav allt och har gjort honom gammal i förtid.
Hon, må du veta, sig sörjde till döds för den frejdade sonen.
Måtte så jämmerlig död, det säger jag, ingen få lida,
360 som här i landet är vänlig mot mig och bevisar mig huldhet!
Medan hon levde ännu, fastän kvald av sin ständiga saknad,
var det min lust att hos henne ta råd och med henne få tala,
eftersom själv hon ju fostrat mig upp med sin hurtiga dotter,
Ktimene, långbeslöjade mön, den yngsta av barnen;
ja, ty med henne jag fostrades upp och hölls nästan som like.
Men när vi bägge nått upp i den ljuvliga, blomstrande åldern,
gifte de flickan till Same, och stor var friarens brudskänk;
men mig klädde den goda då upp med en mantel och livrock,
bägge av skönaste slag, och sandaler på fötterna gav mig,
370 sände på landet mig ut och allenast dess huldare blev mig.
Nu får jag sakna den gyllene tid, men de salige gudar
hava välsignat mitt arbete här, som beständigt jag sköter;
äta och dricka finns nog för mig själv och för aktade gäster.
Men av vår drottning är ej någon vänlighet längre att njuta
varken i råd eller dåd, från den dagen de trotsiga herrar
blevo en plåga i huset, och tjänare vilja ju gärna
tala med matmor själv och hava besked om så mycket,
fägnas med mat och med dryck och även få litet till förning,
när de gå hemåt igen, – slik fägnad, som tjänare gläder.«
380 Honom svarade då den mångförslagne Ulysses:
»Ack, Eumaios, då måtte du visst allaredan som liten
kastats i villande världen så långt från föräldrar och hemland.
Men välan, mig detta nu säg och berätta uppriktigt:
var det en folkrik stad med rymliga gator, som intogs,
däri du hade ditt hem hos din fader och vördade moder,

säg, eller hände det kanske en gång, när du får eller oxar
vallade ensam, att fiendemän dig togo på skeppet,
förde dig hit över hav och sålde dig dyrt till din herre?«
Honom Eumaios svarade då, den herdarnes förman:
»Främling, då alltså om detta du nu mig frågar och spörjer,
sitt då blott tyst och med gamman hör på och smutta på vinet!
Nätterna äro oändliga nu, och man hinner ju sova,
hinner ock höra en bit, om man vill; och ej du behöver
lägga dig, förrn det blir tid; av för mycken sömn får man olust.
Men av er andra må vem som det vill och som känner sig manad,
nu gå och lägga sig strax; men när morgonrodnaden uppgår,
skall han med herrskapets svin gå i vall, så fort han fått äta.
Vi två sitta nu kvar här i hyddan vid maten och vinet
för att förnöja varann med minnet av lidanden alla,
vilka vi haft, ty en fröjd är att efteråt minnas det svåra,
när man har mycket bestått och vida har flackat i världen.
Nu vill jag säga dig det, som du efterspörjer och frågar.
Syria heter en ö, kanhända du hört henne nämnas,
ovan Ortygias kust, där solen vänder i banan,
icke befolkad så särdeles tätt, men ypperlig eljest,
rik på oxar och får och ymnig på druvor och vete.
Hungersnöden är icke där känd, och ej heller det nalkas
någon förödande sot, som kan plåga de dödlige arma,
utan när ålderdomen blir hög hos mänskor i landet,
kommer, av Artemis följd, med sin silverbåge Apollo
och med en smärtlös pil dem fäller och levnaden lyktar.
Städer finnas där två, och allt dem emellan är delat,
och över städerna bägge var kung min frejdade fader,
Ktesios, Ormenos' son, de odödlige gudarnes like.
Dit kom ett handelsskepp med segelvana foiniker,
skälmar med beckade fartyget fullt av glitter och grannlåt.
Men en foinikisk kvinna det fanns hos min fader i huset,
skön och av ståtlig gestalt och skicklig i härliga slöjder;

henne förledde då snart de genomsluga foiniker.
420 Först blev hon lockad av en, när hon tvättade nere vid skeppet,
älskog att pläga med honom, en sak, som bedårar de svaga
kvinnornas hjärta alltjämt, ja även de bästa ibland dem.
Henne han frågade se'n, vem hon var och vadan hon kommit;
genast hon gav då besked om sin fader och ståtliga hemmet:
›Sidon min hemort är, den kopparstrålande staden;
jag är till Arybas dotter, en man av en flödande rikdom,
men jag blev rövad av Tafier bort, som förövade strandhugg,
när jag från marken gick hem, och de förde mig hit över havet
och till min herre här sålde, och dyrt han betalade för mig.‹
430 Henne då svarade han, som lönnligen vilat hos henne:
›Har du ej lust nu att följa med oss tillbaka till hemmet
för att din faders och moders palats och de älskade själva
åter få se, ty de leva ännu, och de kallas för rika?‹
Därpå svarade kvinnan igen och sade till mannen:
›Jo, det ville jag visst, om bara I loven mig, sjömän,
och er förplikten med ed att till hemmet föra mig oskadd.‹
Sade, och alla de svuro då strax den eden hon ville.
Men då de så hade svurit och gått den äskade eden,
började kvinnan igen och talade till dem och sade:
440 ›Nu blott stilla och tyst! Må ingen av hela ert manskap
tala mig till med ett ord, om han skulle mig möta på gatan
eller vid källan en dag, så att ingen till gubben i slottet
löper och talar det om, och gubben, anande oråd,
låter då binda mig hårt och bereder fördärv åt er själva.
Kommen ihåg, vad jag sagt, och er skynden med varuombytet.
Men när så allting är klart och skeppet har laddningen inne,
skicken då genast åstad till palatset ett bud, som mig varskor,
så skall jag komma med allt det guld, som mig faller i händer;
annat jag kunde väl också er ge, om jag ville, i färdlön:
450 ja, ty jag fostrar i slottet en son åt den mäktige mannen,
riktigt en vaken pilt, som springer och följer mig ute;

den tör jag föra ombord, och betydlig blir vinsten på honom
varsomhelst ibland främmande folk, dit I fören den lille.›
Så hon sade och skyndade hem till det höga palatset.
Dessa nu liggande blevo ett år därhemma i hamnen,
handlade varor och lastade in i det rymliga skeppet.
Men när så lasten var full och skeppet var färdigt att segla,
sände de budet åstad, som skulle foinikiskan varsko.
Upp till min faders palats det en dag en krämare listig
460 kom med ett guldhalsband, där varannan länk var av bärnsten.
Inne i salen av tärnornas flock och min vördade moder
vägdes klenoden i hand och besågs med begärliga ögon,
medan de bjödo därför, men han nickade sakta åt flickan,
och när han givit sin vink, han vände tillbaka till skeppet.
Strax hon vid handen mig tog och förde mig ut ur palatset.
Ute i hallen hon bägarna såg, som stodo på borden
efter de gästande män, som alltjämt omgåvo min fader, –
gångna till rådet voro de nu och till folkets församling –;
trenne av bägarna strax hon snappade till sig och hastigt
470 gömde i barmen och gick, och jag i min barnslighet följde.
Solen sänkte sig ner, och vägarna höljdes av mörker,
medan vi hunno med hastande gång till den präktiga hamnen,
där foinikerna hade förlagt snällseglande skeppet.
Dessa oss togo ombord, och stigande själva på skeppet,
styrde på havet de ut, och Zeus dem skickade medvind.
Nu sex dygn vi seglade jämt både dagar och nätter,
men när olympiske Zeus lät den sjunde dagen sig tända,
då blev kvinnan med ens av en pil ifrån Artemis träffad
och som en fiskmås plumsade ner i fartygets kölrum.
480 Henne de hivade strax över bord att för sälar och fiskar
bliva ett rov, men jag själv stod där kvar med förtvivlan i hjärtat.
Därpå till Ithaka drevos de hän av blåsten och strömmen;
konung Laertes köpte mig då av de medel han ägde.
Så gick det till, att jag först fick Ithaka se för mitt öga.«

Honom svarade då den ädle Ulysses och sade:
»Ack, Eumaios, min vän! Mitt hjärta i sanning är upprört
av vad du sade mig allt om det myckna du nödgats att lida.
Ändå har Zeus åt dig till det onda ju fogat i sanning
också ett gott, då du kommit i tjänst, efter allt vad du lidit,
490 hos en så vänlig man, som låter dig äta och dricka
rikligt och hava det trevligt och lugnt, medan jag som en hemlös
landade här, som från stad och till stad får flacka beständigt.«
Så med varandra de skiftade ord, där de sutto i samspråk.
Bägge nu gingo till ro, men lång blev ej sömnen, de fingo;
snart gulltronande Eos gick upp. – Då ströko sitt segel
inne vid kusten Telemachos' män, och masten de skyndsamt
fällde och rodde sig fram, tills landningsplatsen de nådde,
kastade ankarstenarna ut och skeppet förtöjde,
stego ock själva på stranden i land vid det skvalpande havet,
500 lagade frukosten till och blandade glödande vinet.
Men när de stillat hade sin lust till att äta och dricka,
då tog Telemachos ordet bland dem, den vettige yngling:
»Faren, I andra, till staden nu fram med det beckade skeppet,
medan jag själv går på åkrarna ut och till herdarnes gårdar;
markerna vill jag bese, och i skymningen går jag till staden.
Men till i morgon jag bjuder er in till belöning för färden
hemma på gille, där ädlaste vin skall vankas till sovlet.«
Talade honom då till Theoklymenos, frejdade siarn:
»Vart skall då jag nu ta vägen, min son? Hos vem skall jag husrum
510 söka bland alla de män, som på klippiga Ithaka härska?
Eller skall genast jag gå till din moders hus och ditt eget?«
Honom Telemachos svarade då, den vettige yngling:
»Eljest jag skulle nog själv ha dig bjudit att lika så gärna
gästa hos oss, ty du ingenting där skulle sakna, men nu dock
vore det mindre behagligt för dig, när jag icke är hemma
och du ej träffar min mor, ty hon sällan bland friarne synes

nere i salen, men uppe hos sig hon sysslar med väven.
Dock, en annan jag nämna dig vill, som du kunde besöka:
gå till Eurymachos blott, till Polybos' lysande telning,
520 vilken av Ithakas folk likt en av de evige aktas;
också den vida förnämste han är och den främste att sträva
efter min moders hand och Ulysses' konungaspira.
Dock, det känner Olympiske Zeus, som tronar i etern,
om han ej olycksdagen på dem före bröllopet skickar.«
Medan han talade än, flög det fram till höger en vingsnabb
falk, ett Apollos vingade bud, och en duva i klorna
höll han och plockade den, så att vingarna ströddes på jorden,
och mitt emellan Telemachos själv och skeppet de föllo.
Honom då kallade strax Theoklymenos med sig till sides
530 fattade honom i hand och talade sedan och sade:
»Ej utan gudarnes råd den lyckofågeln dig sändes;
ty att en sådan det var, det varsnade genast mitt öga.
Icke en annan ätt så konungadanad som eder
finnes på Ithakas jord; nej, eder är spiran evärdligt.«
Honom Telemachos svarade då, den vettige yngling:
»Måtte uppfyllelse vinna det ord, som du sade, o främling!
Då skall du vänlighet stor, som ej sparar på rikliga skänker,
röna av mig, så att vem som dig ser, skall prisa dig lycklig.«
Sade och nu till sin redlige vän Peiraios han talte:
540 »Ädle Peiraios, Klytios' son, du mig lydde i allting
mera än någon av alla de män, som mig följde till Pylos.
Gör mig till viljes ock nu och tag främlingen med till din boning
för att bevisa all heder och vård, tills jag kommer tillbaka.«
Honom svarade då den lansberömde Peiraios:
»Även om borta du blir, o Telemachos, aldrig så länge,
skall jag förpläga din gäst, och han icke skall sakna det minsta.«
Så han sade och skeppet besteg och befallde de andra
själva att stiga ombord och att akterlinorna lossa;
männen då stego ombord och vid årorna satte sig neder.

550 Men Telemachos själv band de vackra sandalerna på sig,
och sitt väldiga spjut med den vässade spetsen av koppar
tog han från skeppets däck. Och de akterlinorna löste,
och de stötte från land och stävade hän emot staden,
som dem Telemachos bett, den älskade son av Ulysses.
Själv med ilande steg han vandrade hän, tills han gården
nådde, där svinens ofantliga hop av den trogne Eumaios
vaktades, herden så redlig i sinn mot sitt aktade herrskap.

SEXTONDE SÅNGEN

Ulysses röjer sig för Telemachos

Borta i hyddan de sysslade nu, Ulysses och herden,
med att i gryningen göra upp eld och att laga till frukost,
därpå de herdarne sände i vall med de grymtande svinen.
Då nu Telemachos kom, kringsvansade honom de arga
hundarna vänligt och gåvo ej skall. Då märkte Ulysses
svansande hundarnas fröjd, och ljudet han hörde av fotsteg;
strax med bevingade ord till Eumaios han talte och sade:
»Nu, Eumaios, det kommer helt visst på besök någon herde
eller en annan bekant, då ej hundarna skälla som vanligt,
10 utan blott fägna och vifta med svans; och nu hörde jag fotsteg.«
Ännu han hade ej talat till slut, då redan i dörren
trädde hans älskade son; men upp sprang den ärlige herden
häpen och tappade bunken ur hand, där han glödande vinet
blandade till som bäst, och han störtade fram mot sin herre,
kysste hans huvud ömt och bägge hans strålande ögon,
bägge hans händer jämväl, och ymniga runno hans tårar.
Såsom en fader sin son omfamnar med innerlig glädje,
den han fått åter från främmande land på det tionde året,
sonen den ende, hans ålderdomströst, hans långa bekymmer:
20 så blev den väne Telemachos kysst av den ärlige herden,
som honom famnade så, som om frälsad han vore från döden,
medan med tårfylld röst han talte bevingade orden:
»Kommer du, ljuvliga ljus, min Telemachos! Aldrig jag väntat
mera att se dig igen, från den dagen du reste till Pylos.
Men stig nu in, du älskade barn, att min själ av din åsyn
måtte få fröjdas en stund, då så nyss jag har fått dig tillbaka.
Ej är det ofta du kommer hit ut och besöker oss herdar,

utan i staden du dväljs, ty det måtte visst lika dig mera
att ha för ögonen jämt den odrägliga friaresvärmen.«
30 Honom Telemachos svarade då, den vettige yngling:
»Ja, det skall ske, lille far, och nu är jag kommen för din skull,
både att se dig igen och att höra dig också berätta.
Bor i palatset min moder ännu, eller har hon sig redan
gift med en främmande man, och Ulysses' säng står då
bortglömd,
överspunnen med spindelväv och längre ej bäddad?«
Honom Eumaios svarade då, svinherdarnes förman:
»Ja, din moder förvisso ännu under trogen förbidan
dväljs i ditt hus, men fulla av sorg för henne förflyta
dagar och nätter, så många som gå, medan tårar hon gjuter.«
40 Sade, och kopparlansen han tog ur Telemachos' händer;
trädde så ynglingen in över tröskelstenen i hyddan.
Strax för honom då vek från sin plats hans fader Ulysses,
dock Telemachos böjde det av och sade till honom:
»Sitt blott, främling! Jag finner väl plats härinne i hyddan
någonstädes, jag ock; det lärer vår man nog besörja.«
Sagt, och Ulysses tog åter sin plats, men den ärlige herden
makade genast ihop lövruskor och täckte med fällar;
där sig satte då ned den älskade son av Ulysses.
Herden ställde nu tallrikar fram, på vilka han upplagt
50 bitar av steken, som dagen förut blivit över vid gillet,
och med beskäftigt nit han i korgarna staplade brödet
och i en träskål blandade till det ljuvliga vinet;
själv tog han sedan sin plats mittemot den ädle Ulysses.
Därpå de grepo sig an med de färdiga, väntande rätter.
Men när de stillat hade sin lust till att äta och dricka,
vände Telemachos ordet igen till den ärlige herden:
»Vadan är främlingen kommen, du far? Hur blev han av
sjömän
bringad till Ithaka? Säg mig, vad folk de förljödo sig vara?

Ty till fots tror jag verkligen ej att han måtte ha hitlänt.«
60 Honom svarade du, svinherde Eumaios, och sade:
»Efter du frågar, min son, skall jag säga dig detta helt öppet.
Stammande är han från Kreta, en ö, som sträcker sig vida.
Mycket han säger sig flackat omkring till människors städer
under sitt irrande, såsom en gud har det skickat åt honom.
Nyligen rymd från ett skepp, som var fört av thesprotiske
våldsmän,
lände han hit till min gård, men åt dig jag honom nu lämnar.
Gör, vad du finner för gott! Som en bedjande kommer han till
dig.«
Honom Telemachos svarade då, den vettige yngling:
»Ack, Eumaios, du sade ett ord, som smärtar mig bittert.
70 Hur skall jag vara i stånd till att främlingen hysa därhemma?
Själv jag en yngling ju är och kan ännu ej lita på armen,
om det är nödigt att visa tillbaks något kränkande angrepp;
därtill min moder nu ock är så tvivelrådig i hjärtat,
om hon skall stanna därhemma hos mig och bestyra om huset,
visande ädel försyn för sin makes bädd och för folket,
eller om följa hon skall den achaier, som ypperst av alla
friarne är i vårt hus, och som bjuder den rikaste brudgärd.
Men åt din främmande gäst, då nu kommen han är till din hydda,
skall jag förära den skönaste dräkt, både mantel och livrock,
80 därtill ett svärd, tveeggat och skarpt, och tillika sandaler
och honom sända åstad, dit det lyster hans sinne att fara.
Dock, om du tycker, behåll honom här som gäst i din hydda,
så skall jag skicka hit kläder och mat tillfyllest åt honom,
så att han suger ej alldeles ut dig själv och de andra.
Men att han skulle gå dit och sig blanda med friarehopen,
låter jag icke få ske, ty de öva det fräckaste självsvåld;
kanske han möttes av hån, och det skulle mig gruvligen pina.
Litet förmår ju en man, då han ensam är emot många,
om han är aldrig så käck; långt starkare ändå de äro.«

90 Honom svarade då den prövade konung Ulysses:
»Käre, då kanske jag också har lov till att yttra min mening,
tro mig, det riktigt i hjärtat mig skär, när jag hör er berätta,
hurusom friarne bära sig åt och så skändligen leva
uti palatset och trotsa dig själv, en så lysande yngling.
Säg, om du villigt dig fogar däri eller folket i landet
blivit dig avogt stämt, av ett gudomstecken förvillat,
eller du hyser mot bröderna groll, på vilka man eljest
litar som hjälpare jämt, om fejden är aldrig så häftig?
Ack att jag vore en yngling ännu med det modet jag känner
100 och till den ädle Ulysses en son eller också Ulysses
själv, som kom äntligen hem, ty ännu är hoppet ej ute!
Då skulle fiender strax få mig huvudet hugga av halsen,
om icke jag skulle bli till fördärv för de sällarne alla,
stigen i salen in hos Laertessonen Ulysses.
Och om jag övervanns, medan ensam jag stridde mot mängden,
hellre jag ville bli slagen ihjäl och vid älskade härden
ligga som död än ha jämt för min syn så skändliga illdåd,
gäster bemötta med hån och med hugg och de tjänande tärnor
släpade kring till liderlighet i de präktiga rummen,
110 vinet i strömmar förspillt och matförråden förtärda
bara av glupande lystenhet fräckt, utan mål eller ände.«
Honom Telemachos svarade då, den vettige yngling:
»Efter du frågar, min vän, skall jag säga dig detta helt öppet.
Varken är folket mot mig i sitt sinne fientligt och hatfullt,
heller ej hyser mot bröder jag groll, på vilka man eljest
litar som hjälpare jämt, om fejden är aldrig så häftig.
Ty Kronion vår släkt fortplantade alltid med en son:
enfödd son var Laertes, ej flere Arkeisios födde,
enfödd son var Ulysses, och mig uti hemmet Ulysses
120 enfödd lämnade kvar och fick aldrig sig glädja åt sonen.
Därför av fiendemän vi nu översvämmas i huset.
Lika så många som furstar det finns uppå öarna runtom,

Same, Dulichions ö och den skogbevuxna Zakynthos,
jämte så många som här på det klippiga Ithaka härska,
lika så många sig hit till min moder som friare samlat,
ödande huset; hon själv det förhatliga gifte ej avslår
och kan ej heller förmå sig därtill, och friarne sluka
hela mitt hus, och omsider mig själv de väl slita i stycken.
Dock den saken ju vilar förvisst uti gudarnes sköte.
130 Skynda nu, far, gå med bud till den kloka Penelope genast,
att jag åt henne är frälst och är återkommen från Pylos.
Själv jag stannar här kvar, och vänd åter, så snart du ditt budskap
mält, men blott för min moder; låt ej någon annan achaier
saken få veta, ty många det är, som vilja mig illa.«

Honom svarade du, svinherde Eumaios, och sade:
»Gott, jag begriper och hör; du talar till en, som förstår dig.
Men välan mig detta nu säg och låt veta det öppet:
skall med detsamma jag bringa ditt bud till den stackars Laertes,
vilken tillförne, fast kvald i sin själ av sorg för Ulysses,
140 tillsåg åkrarna dock och med tjänstefolket i huset
åt och drack, när lusten därtill han kände i hjärtat,
nu däremot, från den dag, då du seglade hädan till Pylos,
icke lär äta och dricka ett grand, som han brukade eljest,
eller se arbetet till, utan endast med suckan och klagan
sitta försjunken i sorg, medan huden på lemmarna vissnar?«

Honom Telemachos svarade då, den vettige yngling:
»Ack! Men så ledsamt det är, få vi låta det vara med honom.
Stode i människomakt att få uppfylld varje sin önskan,
först och främst vi ju önskade då min fader tillbaka.
150 Nej, kom igen, sedan budet du bragt, och gör icke en omväg
ut till hans lantgård nu, men hälsa och säg åt min moder,
att hon med första må sända åstad sin fataburstärna,
dock i all hemlighet, dit, så kan hon för den gamle det mäla.«

Sålunda gav han besked, och herden sandalerna genast
tog och på fötterna snörde och gick. Men för Pallas Athene

var det ju icke fördolt, att Eumaios lämnade gården,
utan hon nalkades dit, lik en jordisk kvinna att skåda,
skön och av ståtlig gestalt och skicklig i härliga slöjder.
Mitt emot dörren till hyddan hon stod, för Ulysses allena
synlig, men icke Telemachos såg eller märkte gudinnan,
efter de evige ej för envar sig tydligen visa,
men av Ulysses hon sågs och av hundarna; dock de ej skällde,
men över gården de bort under ängsligt kvidande flydde.
Tecken med ögonbrynen hon gav, och den ädle Ulysses
såg det och lämnade hyddan och gick till den resliga gårdsmur
och för gudinnan stod. Då talade Pallas Athene:
»Ädle Laertesson, du mångförslagne Ulysses,
uppenbara nu allt för din son och fördölj det ej längre,
för att, när död och fördärv emot friareskaran I planlagt,
sedan tillsammans begiva er in till den prisade staden.
Själv skall jag länge ej saknas hos er, jag är lysten på kampen.«
Sagt, och med staven av guld vid honom nu rörde Athene.
Dräkten, han burit förut, både nytvådd mantel och livrock,
höljde ånyo hans bröst, och förhöjd var hans växt och hans ungdom,
kinderna rundades åter som förr, och huden var solbrynt,
under det skägget sig krusade mörkt kring den fylliga hakan.
Sedan hon detta beställt, hon åter försvann, men Ulysses
vände till hyddan igen, och med häpnad såg honom sonen,
vände sitt anlete bort och var rädd, att han skådat en gudom,
och med bevingade ord han talte till honom och sade:
»Annorlunda du nu är att se än tillförne, o främling;
annan är dräkten, du bär, och gestalten ej längre densamma.
Säkert du en av de evige är, som i himmelen leva.
Var oss då huld och låt bringa åt dig tacknämliga offer
jämte de vackraste skänker av guld och oss nådigt förskona.«
Honom svarade då den prövade konung Ulysses:
»Nej, jag är icke en gud, vi håller du mig för en evig?

Utan din fader jag är, för vars skull du har suckan och jämmer,
där du får lida så ont och dig finna i friarnes ofog.«
190 Så han sade och kysste sin son och lät sina tårar
rinna från kinderna fritt, som han ända tills nu hade kuvat.
Dock hans son, ty han kunde ej tro, att han skådade fadern,
började tala igen och svarade honom och sade:
»Du? Nej omöjligt Ulysses du är och min fader! En gudom
dårar mig blott, för att endast dess mer jag må sucka och sörja.
Aldrig en dödlig människa slikt skulle mäktat att göra
endast av egen kraft, nej en gud måste själv varit framme,
som kan förvandla ju lätt vem han vill så till ung som till gammal.
Nyss du en gubbe ju var, och du hade eländiga kläder;
200 nu är du gudarne lik, som leva i himmelens rymder.«
Honom svarade då den mångförslagne Ulysses:
»Ej är det vackert, Telemachos, dock, att du nu vid min hemkomst
möter din fader så där med en ytterlig häpnad och undran.
Aldrig, tro mig, skall hit det lända en annan Ulysses,
utan här har du mig själv, som har lidit och irrat så mycket,
innan jag länt till min fädernejord nu på tjugonde året.
Men vad du såg, var ett verk av den segerglada Athene,
vilken förvandlar mig så som hon vill, ty hon mäktar det göra;
stundom hon gör mig en tiggare lik, och stundom hon åter
210 ger mig den skönaste dräkt och låter mig vara en yngling.
Lätt ju för gudarne är, som leva i himmelens rymder,
både att lyfta en dödlig till glans och att honom förnedra.«
Så han talte och satte sig ner, men Telemachos famnen
slog om sin frejdade fader och grät under suckande vemod;
och hos dem bägge blev väckt en innerlig längtan till tårar;
högljutt gräto de nu, ja klagade högre än fåglar,
havets örn och den klösande gam, när för dem deras ungar
rövats av lantmän bort, innan ännu de lärt sig att flyga:
lika så ömkansväckande gråt rann dem bägge från ögat.

220 Och där skulle väl solen gått ner, medan ännu de gråtit,
hade Telemachos ej sin fader nu plötsligen frågat:
»Älskade fader, vad var det för skepp, på vilket dig sjömän
förde till Ithaka? Säg mig, vad folk de förljödo sig vara?
Ty till fots tror jag verkligen ej att du måtte ha hitlänt.«
Honom svarade då den prövade konung Ulysses:
»Efter du frågar, mitt barn, skall jag säga dig detta helt öppet.
Segelvana Faiaker det var, de där pläga beständigt
människor hjälpa åstad, när helst dem en främling besöker.
Sovande blev jag av dem på ett ilande skepp över havet
230 förd och här buren i land, och de gåvo mig lysande skänker,
guld och koppar i mängd och vävda och kostliga kläder.
Dessa nu ligga på gudarnes råd i förvar i en grotta;
men hit till hyddan jag kom efter Pallas Athenes befallning,
att om de illasinnades död vi tillsammans må rådslå.
Därföre säg mig nu friarnes namn och håll räkning tillika,
att jag må veta, hur många det är, och vad männer de äro,
så skall jag själv i min rådiga själ betänka och säga,
om vi allena nu mäkta, vi två, utan främmande bistånd
bjuda dem spetsen käckt, eller måste oss hjälpare söka.«
240 Honom Telemachos svarade då, den vettige yngling:
»Alltid, o fader, jag hörde om dig med berömmelse talas,
hur du var väldig att föra ditt spjut och klok till att råda.
Dock ditt ord är för djärvt, du förfärar mig. Aldrig kan striden
lyckas för två, när de ensamma slåss mot så många och starka.
Friarne äro ej tio allen eller två gånger tio,
utan de äro långt flere, och här skall du talet få höra.
Två och femti det är, som hit från Dulichion kommit,
ynglingar, utvalt folk, med tjänare sex i sitt följe;
vidare fyra och tjugu det är, som ha kommit från Same,
250 och från Zakynthos därnäst är ett tjugutal unga achaier,
äntligt från Ithaka tolv, och det idel förnämlige herrar,
härolden Medon i följe de ha och den helige skalden

samt ett par tjänare, vilka förstå förskärarekonsten.
Mötte vi samtliga dessa i strid därhemma i huset,
kunde du gäckas bittert och grymt, när du ville dig hämna.
Därför, ifall du är kanske i stånd att en hjälpare hitta,
ber jag dig eftersinna, vem oss ville redligen bistå.«
Honom svarade då den prövade konung Ulysses:
»Då vill jag säga ett ord, som jag beder dig höra och märka:
260 Eftersinna du själv, om Athene med Fader Kronion
bliver oss nog, eller andra jag ock bör försöka att finna.«
Honom Telemachos svarade då, den vettige yngling:
»Väldiga hjälpare äro försann dessa båda, du nämnde,
tronande bägge därovan i skyn och behärskande bägge
alla de dödliges ätt och alla odödliga gudar.«
Honom svarade då den prövade konung Ulysses:
»Tro mig, ej länge de eviga två skola hålla sig fjärran,
när i palatsets sal mellan oss och friareskaran
blodiga striden begynt, där den rasande Ares ger utslag.
270 Dock, nu gäller för dig att, när morgonrodnaden uppgår,
åter begiva dig hem och med trotsiga friarne umgås.
Själv skall jag låta vår vän mig senare föra till staden;
då skall jag vara att se som den uslaste tiggaregubbe.
Om de förhåna mig då i mitt hus, så måste ditt hjärta
hålla sig lugnt i ditt bröst, hur mycket jag också får lida;
ja om jag släpas vid fötterna ut genom salen på dörren
eller jag såras med kast, så måste du tåligt det åse.
Dock skall du bjuda dem visst att med vettlösheterna sluta,
talande vänligt dem till, men de skola nog icke det minsta
280 lyda din bön, ty förgörelsens dag är redan dem nära.
Nu till en annan sak, som jag beder dig lägga på hjärtat.
När jag blir manad därtill av den rådslagsrika Athene,
ger jag med huvudet åt dig en nick, och när detta du märker,
flytta då undan och lägg i förvar däruppe på kammarn
alla de krigaredon, som hänga i gästabudssalen,

alla ihop, men med vänliga ord låt friarne höra
detta som skäl, om de sakna dem se'n och efter dem fråga:
›Bort jag dem flyttat ur röken; ej mer de nu likna de vapen,
vilka Ulysses lämnade kvar, då han reste till Troja,
290 utan de mistat sin glans, så långt som röken har hunnit.
Därtill ett viktigt skäl Kronion i sinnet mig ingav:
lätt I ju kunden, om heta av vin I begynten en träta,
råka att såra varann och skämma så gästabudsbordet
och edert friarevärv, ty en fara är lockande stålet.‹
Lämna blott tvenne av svärden där kvar och tvenne av spjuten
jämte två oxhudssköldar för oss till att taga på armen,
så att vi finna dem strax, när framåt vi storma till angrepp:
dem skall Athene förvirra på stund och den vise Kronion.
Nu till en annan sak, som jag beder dig lägga på hjärtat.
300 Minns nu, så sant som du föddes av mig och av konungablodet:
ingen må veta därom, att Ulysses är kommen tillbaka;
varken Laertes må veta därom eller herden, vi gästa,
eller Penelope själv eller någon av folket i huset,
utan blott du och jag, för att kvinnornas sinne bespeja.
Mången vi torde väl ock ibland tjänarne hinna att pröva,
både vem ännu oss två vill av hjärtat ära och frukta,
och vem det glömmer och visar förakt för sådan en yngling.«
Honom hans strålande son då svarade åter och sade:
»Fader, jag hoppas förvisst, du med tiden skall känna mitt hjärta,
310 och du skall se, att jag icke är slapp eller flyktig till sinnes.
Dock, att denna din plan skulle bliva till gagn för oss båda,
tvivlar jag på, och jag beder dig själv att saken betänka.
Länge det dröjer och spiller blott tid, om envar du skall pröva,
vandrande åkrarna kring, medan friarne trygga i huset
öda din egendom bort utan hejd eller minsta förskoning.
Dock det råder jag till, att du kvinnorna noga bespejar,
vilka som akta dig ej, och vilka som blivit dig trogna.
Men att till gårdarna vandra omkring för att männerna pröva

tycker jag icke är värt, utan hellre att göra det sedan,
320 om du fått verkligen varsel om hjälp ifrån Zeus med egiden.«
Så med varandra de skiftade ord, där de sutto i samspråk.
Men till Ithaka stävade fram det präktiga skeppet,
som ifrån Pylos Telemachos fört och hela hans följe.
Då de nu hade styrt in i den djupa och rymliga hamnen,
drogo de beckade fartyget upp på den sandiga stranden.
Strax deras vapen då buros i land av behjärtade svenner,
därpå till Klytios' son de förde de präktiga skänker,
men till Ulysses' hus de skickade genast en härold
för att ett lugnande bud till den kloka Penelope bringa,
330 att utåt landet Telemachos gått, men befallt dem med skeppet
segla till staden fram, så att icke den vördade drottning
skulle bli ångestfull och smälta i pärlande tårar.
Träffades då på sin väg härolden och ärlige herden,
bärande samma bud, som de skulle Penelope bringa.
Men när de hunno så fram till den frejdade konungens boning,
ställde sig mitt uti tärnornas krets härolden och sade:
»Drottning, din älskade son är nu återkommen från Pylos.«
Herden steg tätt intill drottningen fram och för henne allena
allting förmälde, som honom befallt den älskade sonen.
340 Men när han kommit till slut och hela sitt ärende framfört,
vände till svinen han hem och lämnade slottet och gården.
Friarne grepos av harm och kände sig slagna till sinnes,
lämnade salen och drogo sig bort till den resliga gårdsmur,
där de på bänkarna slogo sig ner, som stodo vid porten.
Först tog Eurymachos, Polybos' son, till orda och sade:
»Oerhördaste dåd, att Telemachos vågat förmäten
bringa sin resa till stånd, som vi mente han ej skulle kunna!
Nu låt oss hala i sjön det yppersta fartyg, som finnes,
sätta så fiskare dit till att ro och låta dem ilbud
350 föra till vännerna fram, att de skola sig skynda tillbaka.«
Innan han talat till slut, fick Amfinomos öga på skeppet,

vid det han vände sig om, och såg, hur de inne i hamnen
lyftade årorna loss och sammangigade seglet,
och med ett hjärtligt skratt han yttrade då till de andra:
»Tala ej mera om bud, ty de äro ju inne i hamnen!
Antingen har dem en gudom det sagt, eller sågo de själva,
huru hans skepp for förbi, fast de mäktade icke det hinna.«
Så han sade; då stodo de upp och gingo till stranden.
Hastigt det beckade skeppet drogs upp på den sandiga stranden;
360 strax deras vapen då buros i land av behjärtade svenner.
Själva de gingo till torget i flock, och ej alls någon annan
slapp i församlingen in, det vare sig ung eller gammal.
Där tog till orda bland dem Antinoos, son av Eupeithes:
»Ha! Fördömt, som de evige nu ha den ynglingen frälsat!
Dagen igenom det spejare satt på var udde i blåsten,
ömsade ofta och tätt, och så snart som solen gick neder,
aldrig en natt blev det sovet ombord, men därute på djupet
foro med skeppet vi kring och förbidade heliga Eos,
lurande ständigt uppå att Telemachos fånga och döda;
370 och så har ändå en gud nu förhjälpt honom hem under tiden!
Låtom oss fatta beslut om att honom förgöra här hemma,
denne Telemachos! Icke är tal om att skona, ty aldrig
lärer vårt värv få ett slut, så länge som han är i livet.
Själv är han ej att förakta, ty klok det är han och rådig,
och så är folket nu mer oss alldeles icke så gunstigt.
Därför till verket strax, förrn han hinner achaierna samla
åter till ting, ty jag tänker, att där skall han icke bli släpphänt,
utan förbittrad sig te och stå upp ibland alla och säga,
att vi ha stämplat mot honom på mord, fast vi lyckades icke.
380 Ingen lär prisa oss då, som hör talas om sådana anslag.
Fara det är, att de göra oss ont och förjaga oss själva
ifrån vår fädernejord, och till främmande land få vi flykta.
Mördom då ynglingen förr uppå åkrarna långt ifrån staden
eller på vägen och tagom hans gods och hans rikedom själva,

delande mellan oss allt, som sig bör, men själva palatset
skola åt modern vi lämna och den, som med henne sig gifter.
Men om den planen behagar er ej och I viljen i stället,
att han behåller sitt liv och hela sin fädernerikdom,
låtom oss vidare ej då föröda hans kostliga håvor,
390 samlade här i en flock, utan hellre envar från sin hemgård
fria med brudköpsgåvor, och själv må då drottningen sedan
äkta den henne gav rikaste skänk och var ämnad av ödet.«
Så han talte, och runt förstummades alla i tystnad.
Men bland de samlade började då Amfinomos tala,
lysande sonen av Nisos, en son till den höge Aretos.
Han från Dulichions ö med dess veteåkrar och ängar
ypperste friaren var och behagade mest av dem alla
drottningen genom sitt tal, ty ädel han var i sitt hjärta.
Denne besinningsfull tog till orda ibland dem och sade:
400 »Vänner, för min del önskar jag ej, att Telemachos mördas,
ty ett förskräckligt dåd är ju mord på en konungaättling.
Nej, utan först må vi söka besked om de eviges rådslut.
Kommer från mäktige Zeus då ett svar, som gärningen gillar,
då är jag med om hans mord och skall mana envar till detsamma;
men därest gudarne råda ifrån, må vi låta det vara.«
Så var Amfinomos' ord, och de gillade alla hans mening,
stodo så upp och begåvo sig hän till konungens boning,
där de nu slogo sig ned på de blankpolerade stolar.
Men på den kloka Penelope nu kom den tanken i sinnet
410 att sig visa igen för den trotsiga friareskaran,
ty hon försport i sitt rum, att förgörelse hotade sonen;
härolden Medon det sagt, ty han överläggningen åhört.
Neder till salen hon gick, av betjänande tärnorna åtföljd;
men då hon lände till friarne fram, den härliga kvinnan,
syntes hon stanna i dörrn till den väluppmurade högsal,
höljande kindernas par med det fina och glänsande doket,
och med bestraffande ord till Antinoos talte hon häftigt:

»Fräcke Antinoos, illgärningsman! Och så heter det ändå,
att du skall vara på Ithakas ö ibland män av din ålder
420 ypperst i råd och i tal. Nej, sådan har aldrig du varit.
Rasande, säg, vi du nu min Telemachos står efter livet?
Aktar du ej bönfallandes röst, fastän Zeus är dem vittne?
Tror du en gudlig gärning det är att fördärva varandra?
Vet du då ej, att din fader en gång till vår tröskel som nödställd
flydde för folkets hämnd, ty stor var förbittringen bland dem,
därför att mannen sig givit i lag med tafiske våldsmän
och mot thesproterna övade ont, som till oss voro vänner?
Folket hans blod ville se och riva hans hjärta ur livet
och föröda i grund det myckna och goda han ägde.
430 Våldet Ulysses då styrde utav och betvang deras vrede,
han, vars hus du nu öder som rov, till vars maka du friar,
och vars barn du förgör, mitt hjärta till grymmaste pina.
Därför håll upp, jag dig beder, och bjud dina vänner detsamma!«
Svarade Polybos' son Eurymachos henne och sade:
»Ädle Ikarios' dotter, du kloka Penelope, hör mig!
Lugna dig, drottning, låt icke din själ över sådant sig ängsla!
Ej är den mannen född, och aldrig han heller skall födas,
som skall en våldsam hand på din dyre Telemachos lägga,
aldrig, så länge som jag är vid liv och har ögonen öppna.
440 Ty jag vill säga en ting, och det ordet skall bliva besannat:
här ser du den, vars lans skall genast i mördarens hjärtblod
färga sig röd, ty jag själv har hos stadsförhärjarn Ulysses
ofta som liten fått sitta i knät, och han stack mig i handen
bitar av steken och höll till min mun det glimmande vinet.
Därför jag håller Telemachos kär såsom ingen bland mänskor,
och han behöver ej alls att från friarnes sida för döden
frukta, men bliver den sänd av en gud, är omöjligt att undfly.«
Tröstande talte han så, men stämplade själv på hans
lönnmord.
Drottningen åter gick upp i det strålande ovangemaket,

450 där hon Ulysses begrät, sin älskade man, tills Athene
göt på den sörjandes ögonlock den ljuvliga sömnen.
Afton det var, innan herden kom hem till Ulysses och sonen.
Dessa då stodo vid spisen ihop och sig lagade kvällsvard,
sedan de slaktat en ettårsgris. Men gudinnan Athene
hade dem nalkats igen och Laertessonen Ulysses
rört med sin gyllene stav och å nyo förvandlat till gubbe,
klädd i den rysliga tiggaredräkt, att han icke av herden
måtte igenkänd bli och denne gå bort och det säga
strax åt den kloka Penelope själv och ej tiga med saken.
460 Genast Telemachos vände sitt ord till herden och sade:
»Kommer du, gode Eumaios? Vad nytt är att höra i staden?
Äro de hemma igen, de manhaftige friarne, ännu,
vilka mig ställde försåt, eller lura de än på min hemfärd?«
Honom svarade du, svinherde Eumaios, och sade:
»Icke jag vårdade mig om den saken att spörja och forska,
medan i staden jag gick, ty ivrig jag var att med första
lämna ifrån mig mitt bud och få vända tillbaka till eder.
Samman jag träffade då med ett hastande bud från ditt manskap,
vilken var härold och mälde ju först för din moder sitt budskap.
470 En ting vet jag ännu, ty med egna ögon jag såg det.
Redan ur staden jag var och så långt som till Hermeskapellet
hunnen på vägen; då såg jag ett skepp, som styrde i hamnen
in med en strykande fart, och med många var skeppet bemannat,
därtill av sköldar fullt och av dubbelspetsade lansar.
Då föll mig in, att det friarne var, fast jag vet det ju icke.«
Så han talte; då log den käcke Telemachos stilla,
sökande faderns blick, men Eumaios' öga han undvek.
Sedan de slutat sitt stök och aftonvarden var färdig,
åto de, njutande alla med lust av det rikliga målet.
480 Men när de stillat hade sin lust till att äta och dricka,
gingo de sedan till sängs, där av sömnens gåva de njöto.

SJUTTONDE SÅNGEN

Ulysses inkommer till staden

Men när i gryningen sken den rosenfingrade Eos,
oförtövat på fötterna band sina vackra sandaler
unge Telemachos, son av den gudalike Ulysses,
tog sitt väldiga spjut, som passade honom i handen,
ivrig att komma till staden, och nu till sin herde han talte:
»Far lille, jag går till staden nu in, på det att min moder
måtte få se mig, ty icke jag tror, att hon kommer att sluta
förr med sin suckan och gråt och den tårealstrande jämmern,
innan hon skådar mig själv; men åt dig ger jag detta i uppdrag:
10 för du den främmande stackaren in med det första till staden;
där må han tigga sig mat, så giver väl vem som så tycker
honom en bit och en drick, ty jag själv kan omöjligt med alla
människor dragas, då redan förut jag har många bekymmer.
Skulle nu främlingen också bli ond, så blir sådant hans egen
skada allenast; jag säger nu helst min uppriktiga mening.«
Honom svarade då den mångförslagne Ulysses:
»Käre, jag själv har nu heller ej tänkt att stanna här längre.
Bättre för tiggaren är att i staden än ute på landet
tigga sig maten ihop, och mig giver väl vem som så tycker.
20 Jag är för gammal och tung för att hålla mig kvar på en lantgård,
där man skall lystra var stund till den styrande fogdens befallning.
Vandra du bara åstad! Mig följer vår vän, som du sade,
när jag vid elden fått värma mig först och det hinner bli solvarmt;
ty så eländiga kläder jag har, och morgonens rimfrost
kunde fördärvlig mig bli, och I sägen, att långt är till staden.«
Så han sade. Sin väg nu Telemachos gick över gården
hurtigt med ilande steg och mot friarne stämplande ofärd.
Men då han lände så hem till det väluppbyggda palatset,

tog han och ställde ifrån sig sitt spjut emot pelaren höga
30 och över tröskelstenen gick in och trädde i salen.
Först ibland alla fick honom då se Eurykleia hans amma,
medan på stolarnas prunkande rad hon bredde ut fårskinn;
gråtande strax till hans möte hon gick, och de övriga tärnor
kommo omkring honom ock, som han ägde, den ädle Ulysses,
bjödo välkommen igen och kysste hans huvud och skuldror.
Och ifrån våningen ut den kloka Penelope trädde,
liknande Artemis själv eller gyllene kärleksgudinnan,
och om sin älskade son hon gråtande slog sina armar,
kysste hans huvud ömt och bägge hans strålande ögon,
40 medan med tårfylld röst hon talte bevingade orden:
»Kommer du, ljuvliga ljus, min Telemachos! Aldrig jag väntat
mera att se dig igen, från den dagen du reste till Pylos
hemligen, utan mitt lov, för att efterhöra din fader.
Dock, förtälj mig nu allt, vad du mötte och såg på din resa.«
Henne Telemachos svarade då, den vettige yngling:
»Väck ej min smärta till livet igen, o moder, och upprör
hjärtat ej nu i min barm, då så nyss jag är frälsad från döden,
utan begiv dig i bad och kläd dig på kroppen i nyrent,
därpå stig upp i ditt ovangemak med ditt följe av tärnor,
50 lova högtidligen där att åt samtliga gudarne offra
festhekatomber, om Zeus låter vedergällningen komma.
Själv jag till torget nu går för att bjuda en främling i huset
bliva vår gäst, som följde mig hit, när från Pylos jag hemfor.
Honom till staden jag sände förut med mitt hurtiga manskap;
vännen Peiraios jag bad att den främmande hem till sin boning
föra och ägna all heder och vård, tills jag komme tillbaka.«
Så han talte, och drottningen teg och höll inne med svaret.
Därpå i badet hon gick och sig klädde på kroppen i nyrent,
lovade se'n under bön att åt samtliga gudarne offra
60 festhekatomber, om Zeus läte vedergällningen komma.
Men ur palatset på stund gick Telemachos ut, och i handen

spjutet han bar, och han följdes av två snabbfotade hundar;
och ett gudomligt behag göt ut över honom Athene,
och allt folket på ynglingen såg, där han kom, med beundran.
Strax kring honom i flock de manhaftige friarne kommo,
talande vänliga ord, men tänkande ont i sitt sinne.
Undan han drog sig likväl ur trängseln av friareskaran,
och till den plats, där han Antifos såg, Halitherses och Mentor,
vilka av gammalt han känt som sin faders redlige vänner,
70 gick han och satte sig ner, och de frågade noga om allting.
Till dem nalkades då den lansberömde Peiraios,
vilken den främmande gästen fört med genom staden till torget.
Ej var Telemachos sen att den främmande träda till mötes.
Först Peiraios till orda då tog och sade till honom;
»Sänd några tärnor nu snart, Telemachos, hem till min boning,
som kunna hämta de ting, som av kung Menelaos dig skänktes.«
Honom Telemachos svarade då, den vettige yngling:
»Ännu vi veta ju ej, Peiraios, hur detta skall sluta.
Skulle de trotsige friarnes flock i palatset i lönndom
80 mörda mig själv och mitt fädernegods emellan sig skifta,
hellre jag unnar då dig att dem äga än någon av dessa;
lyckas det åter för mig att förgöra och döda dem själva,
för då klenoderna glad till mitt hus, när mitt hjärta har glädje.«
Sade, och nu sin bekymrade gäst till palatset han förde.
Men då de hade länt fram till det väluppbyggda palatset,
lade de mantlarna av uppå raden av stolar och troner,
stego så ner i polerade kar och njöto av badet.
Sedan dem tärnorna där hade badat och gnidit med olja
och hade klätt dem till sist uti mantel av ylle och livrock,
90 trädde ur badet de ut och på stolarna satte sig neder.
Nu en tärna kom fram, som över ett bäcken av silver
vatten på händerna göt ur en vacker och gyllene kanna,
till att dem skölja, och flyttade fram ett glänsande matbord.
Även den ärade skafferskan kom och ställde på bordet

bröd och rätter i mängd och bjöd av vad huset förmådde.
Mittemot sonen tog modern då plats invid dörren i salen,
lutad mot stolens rygg och med finaste spånad på sländan.
Därpå de grepo sig an med de väntande, färdiga rätter.
Men när de stillat hade sin lust till att äta och dricka,
100 började kloka Penelope se'n att tala och sade:
»Nu, Telemachos, stiger jag upp uti ovangemaket
för att på bädden mig vila, som ack! är ett suckarnas läger,
vätt av de tårar jag gjuter alltjämt, från den dagen Ulysses
följde till Ilion hän med Atriderna. Ej lär du gitta,
innan de trotsige friarnes flock är församlad i salen,
att ge besked, om du något har hört om din saknade fader.«
Henne Telemachos svarade då, den vettige yngling:
»Moder, jag detta då strax vill dig sanningsenligt berätta.
Hän till Pylos vi kommo, till Nestor, skarornas herde,
110 och i sitt höga palats den gamle mig hjärtligen mottog
och mig förplägade hult, som en fader sin son skulle plägat,
som hade nyss länt äntligen hem ifrån främmande länder;
så han bemötte mig ömt och alla hans frejdade söner.
Men om Ulysses sade han sig utav ingen på jorden
hava försport, om han redan är död eller ännu i livet,
utan till Atreus' son Menelaos, frejdad i spjutstrid,
sände han mig på en ypperlig vagn och med hurtiga hästar.
Där fick jag Helena se, den argiviska sköna, som vållat
både argiver och troer så ont efter gudarnes vilja.
120 Strax mig frågade då Menelaos, väldig i härskri,
vad som mig dit hade fört till den heliga stad Lakedaimon;
sanningsenligt jag allt då berättade noga för honom.
Därpå begynte han tala igen och svarte och sade:
›Skändligt! Så ville de då i den hjältemodige mannens
säng det bädda åt sig, fastän ynklige stackare själva!
Men som det går, när en hind i det starka lejonets rede
inne bland snåren har lagt sina späda och diande kalvar,

medan hon själv ibland skogarnas löv och i grönskande dälder
strövar på bete omkring, och lejonet då till sitt läger
130 kommer tillbaks och åt dem bereder en jämmerlig ände:
så skall Ulysses åt dem bereda en jämmerlig ände.
Komme han – evige Zeus och Athene och Foibos Apollo! –
sådan han var, när på Lesbos en gång, det vackert bebyggda,
dristigt han trädde till brottningskamp mot Filomeleides
och honom fällde med makt, och achaierna jublade alla,
trädde blott sådan Ulysses en dag ibland friareskaran,
alla en bråddöd finge de då och en bitter förmälning.
Men det du frågar och beder mig om, vill jag gärna dig säga
utan att vika från sanningen av och skall ej dig bedraga.
140 Allt vad mig sade en gång den sanningssägande havsgud,
därav skall icke ett ord jag förtiga för dig eller dölja.
Själv på en ö, som han sade, han sett din bedrövade fader
uti gudinnan Kalypsos gemak, som honom med tvångsmakt
fjättrar, och ej han förmår att komma till fädernejorden,
ty långårade skepp han ej äger och käcka kamrater
till att sig föra åstad över havets väldiga ryggar.‹
Slikt förtäljde för mig Menelaos, frejdad i spjutstrid.
Strax därefter jag reste min väg, och mig gudarne medvind
sände och förde mig snabbt till den älskade fädernejorden.«
150 Så han talte och skakade upp hennes hjärta i bröstet.
Men då talade ock Theoklymenos, siaren ädle:
»Vördnadsvärda gemål till Laertessonen Ulysses!
Ej Menelaos vet riktigt besked, men på mig skall du höra,
ty jag vill sanningen sia för dig och skall intet fördölja.
Vittne då Zeus ibland gudarne först och ditt vänliga gästbord,
vittne den frejdade konungens härd, dit nu jag är kommen:
återkommen försann är Ulysses till fädernejorden,
där han nu dväljes och vandrar omkring och bemärker vart
illdåd,
medan han stämplar på ont emot samtliga friareskaran.

160 Sådan en fågel för mig, där jag satt på det toftade skeppet,
tedde sig nyss; jag förkunnade strax för Telemachos varslet.«
Svarade kloka Penelope då och sade till honom:
»Måtte uppfyllelse vinna det ord, som du sade, o främling!
Då skall du vänlighet stor, som ej sparar på rikliga skänker,
röna av mig, så att vem som dig ser, skall prisa dig lycklig.«
Så med varandra de skiftade ord, där de sutto tillsammans.
Men framför konungens hus med skrävel och trotsiga later
friarne roade sig med att kasta med diskus och lansar
ute på gårdens jämnade plan, där de brukade leka.
170 Dock, när till middagstiden det led och boskapen anlänt
utifrån landet runt, av de vanliga herdarne driven,
talade Medon dem till, den härold, som mest utav alla
funnit inför dem behag och som alltid var med dem vid bordet:
»Ynglingar, sedan I nu er med tävlingslekarna fröjdat,
träden i huset härin, så att laga vi kunna vår måltid;
ty att få äta sin middag i tid är icke det sämsta.«
Så han sade; då bröto de upp och maningen lydde.
Men när de trädde så in i det väluppbyggda palatset,
lade de mantlarna av uppå raden av stolar och troner.
180 Därpå de slaktade frodiga får och de vackraste getter,
slaktade hulliga svin och tillika en kviga ur hjorden,
lagande middagen till. – Men Ulysses och ärlige herden
gjorde sig färdiga nu att från landet bege sig till staden.
Först Eumaios till orda då tog, svinherdarnes förman:
»Främling, då alltså du önskar bestämt att bege dig till staden
redan i dag, som min herre det bjöd – ty för min del jag hellre
önskat att hava dig kvar som vaktare här över gården,
men jag för honom är rädd och försynt, och jag fruktar, att bannor
sedan jag finge, och hårt är att tadel få höra av husbond –
190 nå ja, så låtom oss gå, ty mera än hälften av dagen
redan är liden, och kallare snart det bliver mot kvällen.«

Honom svarade då den mångförslagne Ulysses:
»Gott, jag begriper och hör; du talar till en, som förstår dig.
Ja, låt oss gå, men du följa mig skall nu ända till staden;
låna mig även en stav, om en färdigskuren du äger,
som jag kan stödja mig på, ty I sägen, att vägen är halkig.«
Så han talte och slängde på rygg sin eländiga ränsel,
lappad och trasig gement och med bara ett rep såsom bärrem;
honom Eumaios då räckte en stav, som han hade sig önskat.
200 Därmed de gingo; om gården hölls vakt av hundar och herdar,
vilka där stannade kvar; och till staden han konungen förde,
vilken var sådan att se som den uslaste tiggaregubbe,
stödjande tungt på sin stav och med ynkliga paltor på kroppen.
Sålunda vandrande fram på den steniga vägen, omsider
staden de nalkades re'n, och den skönt infattade källans
skimrande flöde de hunno, där borgarne hämtade vatten.
Ithakos hade den byggt och Polyktor och Neritos även;
runt omkring var en lund av vattenälskande popplar,
satta i liksvängd ring, och från höjden av klippan kom vattnet
210 flödande iskallt ner, och ett altare, helgat dess nymfer,
överst på klippan stod, där vandraren lade sitt offer.
Där med Melantheus, Dolios' son, de träffade samman;
getter han drev, och de bästa det var utur samtliga hjordar,
valda för friarnes bord, och av herdar tvenne han följdes.
Som han fick se dem, han började strax att skrika och skymfa
häftigt och oförskämt, så Ulysses' hjärta blev upprört:
»Här kan man säga minsann, att ett skarn drar åstad med ett annat;
sålunda parar en gud beständigt lika med lika.
Vart skall med snuskegrisen du hän, du eländige svinkarl?
220 Vämjelig är han att se, den tallriksslickarn, den tiggarn,
som skall i staden väl skubba sig nu mot vareviga dörrpost,
medan om smulor han ber, men aldrig om svärd eller kittlar.
Gåve du honom åt mig till att vaktare bli på min fägård

för att i fållorna sopa och löv mig hämta åt kiden,
kunde på låren han skaffa sig kött av vasslan han drucke.
Men då han lärt sig ej annat än ont, så vill han nog icke
taga sig gagneligt för, men vill hellre som tiggare stryka
landet omkring efter mat åt sin alltid glupande mage.
Men jag vill säga en ting, och det ordet skall bliva besannat:
230 därest han vågar sig in i palatset hos konung Ulysses,
då skola pallar i mängd från männernas händer i salen
flyga hans huvud omkring, och splittras itu mot hans revben.«
Sade och gick dem förbi och sparkade till i sitt vanvett
kungen på höften, men mäktade ej honom alls ifrån stigen
rubba, ty stadigt han stod. Då övervägde Ulysses,
om han väl, rusande an, borde honom med påken ihjälslå
eller vid fötterna ta och hans huvud dänga i marken.
Dock han betvang sig och härdade ut, men Eumaios i synen
skällde Melanthios ut och ropte med lyftade händer:
240 »Nymfer, som källan bebon, I döttrar av Zeus! Om Ulysses
någonsin offrat åt eder av lamm och av killingar låren,
lindande in dem i fett, så hören den bön, som jag beder!
Måtte en gudom snart den ädle förhjälpa till hemmet!
Hastigt han gjorde då slut på de högfärdslaterna dina,
varmed du nu dig hoverar så stolt, där du ständigt i staden
driver omkring, men din hjord av försumliga herdar fördärvas.«
Honom svarade då Melanthios, getternas herde:
»Ha! Vad pratar den hunden för slag, den lömske förrädarn?
Honom jag fraktar åstad någon dag på ett seglande fartyg
250 långt ifrån Ithakas ö och förtjänar på honom en hoper.
Måtte Telemachos lika så visst få i dag i palatset
falla för friarnes hand eller ock för en pil från Apollo,
som för Ulysses själv gick i fjärran om intet hans hemfärd.«
Sade och lämnade dem, där de saktligen vandrade framåt;
själv gick han hastigt, och snart var han framme vid
konungaslottet.

Genast han trädde då in och slog sig i friarnes samkväm
mitt för Eurymachos ned, som han skattade högst av dem alla.
Tjänarne skyndade fram med ett stycke av köttet för herden,
medan den ärade skafferskan själv honom bringade också
260 bröd till att äta. Men fram i detsamma Ulysses och herden
hunnit och stannade nu, ty klangen av holkade lyran
ljöd dem till mötes, då Femios nu ibland friareskaran
sången tog upp; och sin herde i hand tog kungen och sade:
»Detta, Eumaios, helt visst är Ulysses' präktiga boning.
Lätt kan den kännas igen, om man också bland många den såge.
Byggnad till byggnad radar sig tätt, och präktigt är gården
hägnad med mur och med tinnar, och starkt är den flyglade porten
byggd, och det skulle ej lyckas så lätt att den spränga för någon.
Märka jag kan, att därinne en mängd nu sitter till gilles;
270 ångande doften av stek sig sprider från huset, och lyran
klingar, som gudarne skapte till vän åt det festliga gillet.«
Honom svarade du, svinherde Eumaios, och sade:
»Ja, du har gissat det lätt, då du heller ej annars är tanklös.
Men låt oss tänka nu på, hur vi skola gå rättast till väga,
antingen själv du vill först gå ditin i det präktiga huset
och ibland friarnes lag, medan jag blir härute så länge;
men vill du hellre, så stanna du här och låt mig gå i förväg;
dröj ej för länge ändå, så att ingen, som ser dig härute,
kastar en sten eller ger dig ett slag. Tänk efter, jag ber dig!«
280 Honom svarade då den prövade konung Ulysses:
»Gott, jag begriper och hör; du talar till en, som förstår dig.
Men gå i förväg du, så stannar jag ute så länge.
Tro mig för resten, vid hugg och vid slag är icke jag ovan,
men jag att tåla har mod, ty jag redan så mycket har utstått
både på hav och i krig; må nu detta då också mig drabba.
Ingen är ändå i stånd till att stävja den pockande magen,
gruvliga besten, som idel förtret åt oss människor vållar,

ja, så att till och med toftade skepp beväras för hans skull
för att åt fiender bringa fördärv över ödsliga havet.«
290 Så med varandra de skiftade ord, där de stodo tillsammans.
Plötsligt en hund, som där låg, då lyftade huvud och öron,
Argos, Ulysses' hund, som han själv, ståndaktige kungen,
hade fött upp, men ej prövat på jakt, ty till heliga Troja
drog han förut, men på jakt blev hunden av svennerna medförd
både mot vildmarksgetterna förr och mot harar och rådjur.
Nu han låg där förskjuten och glömd, då hans herre var borta,
sträckt på den spillning, som låg där i mängd efter oxar och
mulor,
sammanskovlad vid porten, till dess att den fördes omsider
bort av Ulysses' folk för att göda hans väldiga jordlott.
300 Där låg nu Argos, hans hund, och var full utav krälande otyg.
Nu, då han kände Ulysses igen, som stod i hans närhet,
började genast han vifta med svans och med öronen sloka,
men han ej orkade mer, då han ville därefter sin herre
närmare komma. Då strök sig en tår utur ögat Ulysses,
vänd från Eumaios bort, som märkte det ej, och han frågte:
»Underligt är det att se den där hunden i smutsen, Eumaios.
Skön till sin skapnad han är, dock vet jag ju icke så säkert,
om med en sådan gestalt han också var snabb till att löpa
eller var bara en slik, som sällskapshundarna äro,
310 vilka allenast för prydnadens skull av ägarne hållas.«
Honom svarade du, svinherde Eumaios, och sade:
»Ack ja, den hunden har ägts av en man, som gick under i fjärran.
Vore han lika så vacker ännu och lika så hurtig,
som när Ulysses till Troja for bort och lämnade honom,
skulle du häpna på stund att skåda hans styrka och snabbhet.
Aldrig i skogens lummiga snår kunde viltet sig frälsa,
när han drev upp, och förträffligt ju ock han förstod sig på spåren.
Nu i elände han är, ty fjärran från fäderneslandet
ägaren dog, och han skötes ej om av de slarviga tärnor.

320 Trälarne, vet man, så snart de ej mer utav herrarne manas,
mista all villighet strax att förrätta sitt skyldiga göra.
Hälften av heder och kraft vittblickande Zeus ju berövar
mannen, så snart som träldomens dag över honom är kommen.«
Sade och trädde så in i det väluppbyggda palatset;
rakt in i salen han gick till de trotsige friarnes samkväm.
Argos åter blev genast förgjord av den nattliga döden,
sedan han skådat Ulysses igen på det tjugonde året.
Honom den väne Telemachos såg långt före de andra,
strax som Eumaios i salen kom in, och han bjöd med en vinkning
330 herden att sitta hos sig, och denne då blickade kring sig,
tog så den lediga stol, där skaffaren brukade sitta,
vilken där styckade köttet itu, när friarne åto;
denna han tog och bar hän till Telemachos' bord och den ställde
mitt för honom och satte sig där, och genast en härold
lade för honom av köttet en part och av brödet ur korgen.
Kort efter honom gick in i palatset den ädle Ulysses,
varande sådan att se som den uslaste tiggaregubbe,
stödjande tungt på sin stav och med ynkliga paltor på kroppen.
Neder på tröskeln av ask han satte sig innanför dörren,
340 lutad mot posten, som mästaren gjort en gång av cypressträ,
snidat med skicklig hand och jämnat med hjälp av sitt snöre.
Tog då Telemachos genast ett bröd ur den prydliga korgen,
därtill av köttet ett stycke så stort, som i händerna rymdes,
och han på herden kallade nu och sade till honom:
»Tag och till främlingen bringa det här och bjud honom också
själv gå till samtliga friarne kring och begära en gåva,
ty för behövande passar ej gott, att de äro försynta.«
Så han sade, och herden gick hän, när han maningen hörde,
trädde till konungen fram och talte bevingade orden:
350 »Detta Telemachos skickar dig, vän, och han bjuder dig också
själv gå till samtliga friarne kring och begära en gåva,
ty för behövande passar ej gott, att de äro försynta.«

Honom svarade då den mångförslagne Ulysses:
»Mäktige Zeus, o beskär åt Telemachos lycka på jorden!
Måtte han allting få, vadhelst i sitt hjärta han åtrår.«
Sade, och gåvan han emottog med händerna bägge
och framför fötterna lade den ned på sin trasiga ränsel.
Därpå han satt där och åt, medan sångaren kvad uti salen;
just som han slutat sitt mål, då teg den gudomlige skalden.
360 Friarne började sorla nu högt, men gudinnan Athene
trädde då åter fram till Laertessonen Ulysses,
manande honom att tigga sig bröd utav friareskaran,
för att få se, vem ibland dem var ond, och vem billighet hyste,
men hon ej tänkte ändå att en enda förskona för döden.
Bedjande gick han nu kring till envar ifrån vänster till höger,
räckande handen fram överallt, som om alltid han bettlat.
Alla av ömkan då gåvo en bit och begapade honom,
medan de frågte varann, vem han var, och vadan han kommit.
Tog då till orda bland dem Melanthios, getternas herde:
370 »Hören nu, alla I friare här till den prisade drottning,
vad jag om främlingen vet, ty jag sett honom redan tillförne.
Ingen har fört honom hit utom svinaherden allenast;
dock är mig icke bekant, varifrån han förmäler sig stamma.«
Så han talte. Antinoos strax mot Eumaios då utfor:
»Åja, du svinaherde är känd! Hur kunde du tiggarn
föra till staden? Finns icke här nog av strykare redan,
vämjeligt tiggarepack, ett tallriksslickande byke?
Kan du ej nöjas med dem, som tära på konungens välstånd,
samlade här uti mängd, efter också du kallat på denne?«
380 Honom svarade du, svinherde Eumaios, och sade:
»Ädling, Antinoos, är du förvisst, men du talar ej ädelt.
Vem tror du självmant kallar väl in någon främling i landet,
om han ej hörer till dem, som äro till nytta för folket,
såsom en siare är eller timmermannen och läkarn,
eller den helige skalden det är, som förnöjer med sången?

Sådana människor kallar man in överallt uppå jorden;
tiggare kallar man ej, som ju bliva allenast till plåga.
Men bland samtliga friarne här du beständigt den värste
var mot Ulysses' folk och isynnerhet mig, men jag frågar
390 icke därefter, så länge som än i palatset här leva
kloka Penelope själv och Telemachos, gudarnes like.«
Honom Telemachos svarade då, den vettige yngling:
»Tyst! och spill vidare icke ett ord på att svara den mannen.
Ty hos Antinoos vana det är att med vresiga skymford
smäda och gräla alltjämt, och han eggar de andra till ilska.«
Sade och nu med bevingade ord till Antinoos talte:
»Vackert i sanning för mig, Antinoos, just som en fader,
sörjer du genom ditt bud, att den främmande skall ur palatset
jagas med maktspråk ut, det gudarne ändå förbjude.
400 Tag du och giv! Jag förmenar dig ej, jag dig beder att giva.
Ej för min moder du vare försynt och ej heller för någon,
sven eller tärna, i tjänarnes hop hos den ädle Ulysses.
Dock, du danad ej är med det sinnelaget i hjärtat,
utan långt hellre förplägar dig själv, än du giver åt andra.«
Honom Antinoos svarade då och talte och sade:
»Hetsige yngling, som talar så stort, vad var det du sade?
Gåve varenda av friarne blott honom lika så mycket,
visst tre månaders fred här i huset vi finge för honom.«
Sade, och pallen han makade fram, som stod under bordet,
410 den han vid gillena hade till stöd för de glänsande fötter.
Alla de övriga gåvo en bit, så att ränseln blev uppfylld
både av bröd och av kött, och redan tillbaka till tröskeln
tänkte Ulysses att gå för att smaka achaiernas gåvor,
trädde dock först till Antinoos fram och sade till honom:
»Giv mig du också, min vän! Du tycks mig ej vara den sämste
ibland achaierna här, men den främste; du liknar en konung.
Därför jag måste av dig framför allt ha den rikaste gåvan
nu av din mat, och jag prisa dig skall överallt uppå jorden.

Lycklig jag varit en gång även jag och bland människor bofast;
420 rikt var välsignat mitt hus, och ofta jag gav åt den arme,
huru han också såg ut, och vadhelst för nöd honom tryckte;
trälar jag ägde i tusendetal och allt vad för resten
krävs för ett lyckligt liv, och som låter en räknas bland rika.
Allt är förintat av Zeus, ty så har väl honom behagat.
Han mig förledde att segla åstad med en vikingaskara
bort till Egypten, i världen så långt, att fördärvas jag måtte.
Där i Egyptens älv jag förlade de toftade skeppen.
Genast befallde jag då mina övriga kära kamrater,
att de därnere på strand skulle stanna och skeppen bevaka,
430 medan jag skickade spejare hän till de höjder där voro.
Dock i sitt övermod de stävjade icke sin stridslust,
utan de skövlade strax egypternas härliga åkrar,
rövade kvinnor och jollrande barn och på åkrarna männen
slogo ihjäl; dock snart kom jämmerropet till staden.
Där ljöd en maning till strid, och när morgonrodnaden uppgick,
kommo de; slätten blev full av krigarevagnar och fotfolk
och av den mordiska kopparens glans; men ljungarn Kronion
spridde förvirring och flykt bland mitt folk, och där vågade
ingen
hålla mot fienden stånd, ty på sidorna alla var döden.
440 Många nu fienden dräpte av oss med den eggade kopparn,
många han levande tog och dem släpade med sig i träldom.
Mig de förärade bort till en gästvän, kommen från Cypern,
Dmetor, av Jasos en son och rådande konung på Cypern;
därifrån lände omsider jag hit, av lidanden jagad.«
Honom Antinoos svarade då med en rytande stämma:
»Vad för en gud har den plågan sänt hit att fördärva vår målro?
Stanna därborta i saln och från mitt bord håll dig på avstånd,
annars så skall du få se på ett bittert Egypten och Cypern!
Maken har aldrig jag sett till gåpående tiggarefräckhet.
450 Gör du ej runden från man och till man, och de giva dig också

utan besinning; det finnes ej hejd eller minsta förskoning,
då de få giva av främmande gods och envar har tillfyllest.«
Undan han drog sig och svarade då, den förslagne Ulysses:
»Ha, ditt hjärta minsann är ej passande alls till ditt yttre.
Icke ett saltkorn ens, kan jag tänka, du gåve därhemma,
då du ej gittade nu, där du sitter vid främmande håvor,
taga av maten och ge mig en bit, fast det rundligen vankas.«
Så han sade. Allt vildare blev hos Antinoos vreden,
och med bevingade ord han ropade, bister i uppsyn:
460 »Nu jag tänker försann, att du lärer ej slippa helbrägda
ut ifrån salen igen, då du kommer med smädelser också.«
Sade och slungade pallen åstad och överst vid halsen
träffade högerskuldran med makt, men stadig Ulysses
stod som en klippa, Antinoos' kast honom rubbade icke;
tigande rörde han huvudet blott och tänkte på ofärd.
Åter till tröskeln han gick och satte sig ned och sin ränsel
ställde där alldeles full, och till friarne sedan han talte:
»Hören mig, alla I friare här till den prisade drottning,
att jag må säga ett ord, som hjärtat mig bjuder att tala.
470 Aldrig blir mannen betagen av harm eller smärta i sinnet,
om han får lida ett hugg vid försvaret av det, som han äger,
antingen oxarna värna han vill eller fåren de vita.
Men mig Antinoos slagit för det, att min mage är hungrig,
gruvliga besten, som idel förtret åt oss människor vållar.
Men om för tiggaren ock det finns gudar och hämndegudinnor,
må då Antinoos finna sin död i stället för bröllop.«
Honom Eupeithes' son Antinoos svarte och sade:
»Bara sitt stilla och ät du, min vän, eller laga dig hädan;
eljest de unga dig ut skola snart, så fräckt som du talar,
480 släpa vid arm eller fot och flänga dig alldeles sönder.«
Så han sade; men alla de nu förtörnades häftigt;
mången då yttrade så bland de övermodige unga:
»Ej var det rätt att du kastade så på den främmande stackarn.

Vådlige! Tänk, om han vore nu en av de himmelske gudar!
Gudarne också som gäster sig te ifrån främmande länder,
tagande varje gestalt, där de städerna ofta besöka
för att se efter, vad rätt och vad orätt övas av mänskor.«
Sådant var friarnes tal, men han frågade icke därefter.
Även Telemachos greps av den bittraste harm i sitt hjärta
490 över hans kast, men icke en tår han fällde ur ögat;
tigande rörde han huvudet blott och tänkte på ofärd.
Men då den kloka Penelope snart fick höra, hur kastet
främlingen drabbat i salen, hon strax ibland tärnorna talte:
»Måtte Apollo så drabba dig själv med sin prisade båge!«
Och henne skafferskan strax, Eurynome, svarte och sade:
»Bleve uppfyllelse endast beskärd på de böner vi bedja,
ingen av friarne såge då mer sköntronande Eos.«
Svarade kloka Penelope då och sade till henne:
»Moder, dem alla jag hatar förvisst, ty de stämpla på illdåd;
500 dock, såsom döden själv Antinoos är mig förhatlig.
Tänk dig, en nödställd främling där går ibland männen i salen,
tiggande åt sig en bit, ty av fattigdomen han tvingas;
alla de andra då gåvo en bit och fyllde hans ränsel,
men Antinoos slängde sin pall i hans skuldra i stället.«
Så i sitt ovangemak i kretsen av tjänande tärnor
drottningen talte; därnere då åt under tiden Ulysses.
Nu efter herden hon skickade bud och sade till honom:
»Gode Eumaios, i salen gå ner och bed främlingen genast
komma hitupp, att jag själv kan få tala med honom och fråga,
510 om han har någonting hört om den oförskräckte Ulysses
eller har själv honom sett. Han är vida berest, som det tyckes.«
Henne svarade du, svinherde Eumaios, och sade:
»Ville achaierna blott sig tystare hålla, o drottning,
saker han kunde berätta för dig, som förtjuste ditt hjärta.
Redan har honom jag hyst i mitt tjäll tre dagar och nätter;
först till mig han ju kom, när han lyckades rymma från skeppet;

dock han till slutet ej hann på sin skildring av allt vad han lidit.
Som när på skalden betagen man ser, som av gudarne själva
lärde att sjunga till människors fröjd sina tjusande kväden,
520 och man vill oavvänt blott lyssna, så länge han sjunger:
så han förtrollade mig, där han satt i min hydda och talte.
Gästvän nämner han sig ifrån fädernas tid med Ulysses,
Kreta hans hemland är, där Minos' ättlingar härska;
därifrån lände omsider han hit, av lidanden jagad,
kastad från land och till land, och han säger sig hört om Ulysses,
att han ej långt härifrån i thesproternas bördiga rike
levande finns och för med till sitt hem mångfaldiga skatter.«
Svarade kloka Penelope då och sade till honom:
»Gå då och bed honom komma hitupp, att han själv må berätta.
530 Friarne åter må utanför dörrn sig förlusta som vanligt
eller härinne i huset; för dem finns det inga bekymmer.
Allt deras gods i det bästa behåll ju ligger därhemma,
mat och vin, och där täres ej mer än vad tjänarne äta;
själva hos oss de nu dag efter dag församla sig alla,
slakta här åt sig båd' oxar och får och frodiga getter,
hålla ett ständigt kalas och dricka det glimmande vinet
utan försyn, så att allting föröds. Ty en man det oss fattas,
sådan Ulysses var, till att hålla fördärvet från huset.
Komme Ulysses blott hem och tillbaka till fädernejorden,
540 skulle han strax med sin son för oförrätterna hämnas.«
Så hon talte; då nös Telemachos häftigt, och ljudet
skallade huset runt, och Penelope skrattade hjärtligt,
och med bevingade ord hon vände sig strax till Eumaios:
»Skynda dig, hämta nu främlingen fort, att jag honom får
träffa!
Hörde du ej, att min son nös lycka åt allt vad jag sade?
Nu skall det också slå in, och döden skall friarne drabba
alla ihop, ej en enda av dem skall förgörelsen undgå.
Ännu ett ord jag säga dig vill, som du lägge på hjärtat:

därest jag märker, att mannen i allt mig sanningen säger,
550 skänker jag honom den vackraste dräkt, både mantel och livrock.«
Sade, och herden gick ner, så snart som han maningen hörde,
steg till Ulysses fram och talte bevingade orden:
»Främling, den kloka Penelope själv, Telemachos' moder,
beder dig komma ditupp, ty hon längtar att något få spörja
om sin gemål, hur bittert hon än är av sorgerna nedtryckt.
Därest hon märka då kan, att du sanningen säger i allting,
mantel och livrock skänker hon dig, som du mest har av nöden.
Mat kan du alltid dig tigga ihop ibland folket i staden,
nog till att mätta dig med, och du får väl av vem som så tycker.«
560 Honom svarade då den prövade konung Ulysses:
»Sanningen skulle jag nog, Eumaios, i allo om honom
säga den kloka Penelope strax, Ikarios' dotter,
ty jag om kungen vet noga besked, och vi lidit detsamma;
men jag är bara så rädd för den elaka friareskaran,
ty deras fräckhet och våld ha ju ända till himmelen stigit.
Nyss, när jag endast i salen gick runt och ej gjorde det minsta
och den där mannen, du vet, med sitt kast mig vållade smärta,
hindrade varken Telemachos själv eller någon hans våldsdåd.
Därför Penelope bed, att hon väntar däruppe i rummet
570 ännu så länge, tills solen går ner, och betvingar sin längtan.
Då må hon spörja mig ut om sin makes önskade hemkomst,
sedan vid elden hon givit mig plats, ty eländiga kläder
har jag, det känner du bäst, ty den förste du var, som jag bönföll.«
Sade, och upp gick herden, så snart som han maningen hörde.
Honom Penelope frågade strax, när han trädde på tröskeln:
»Är han ej med dig, Eumaios? Vad gör, att sig mannen betänker?
Är han för någon så ytterligt rädd eller känner sig eljest
här i palatset försagd? Men försagd får ej tiggaren vara.«
Henne svarade du, svinherde Eumaios, och sade:

»Alldeles rätt har han talat och så, som envar skulle tänka,
önskande endast sig trygga för våld av de trotsiga männen.
Alltså han beder dig vänta ännu, tills solen går neder.
Även för dig långt bättre det är, o drottning, att enskilt
tala med mannen och höra i ro, vad han har att förtälja.«

Svarade kloka Penelope då och sade till honom:
»Dum är då främlingen ej; han anar, hur hända det kunde.
Ingenstädes på jord lär väl finnas bland dödliga mänskor
några, som öva med slik förmätenhet skamliga illdåd.«

Sålunda drottningen talte, och ner gick den ärlige herden
åter till friarnes lag, när han hade sitt ärende fullgjort;
och med bevingade ord han nu till Telemachos talte,
lutande huvudet till, att de andra ej måtte det höra:
»Käre, jag vandrar nu hem för att vakta på svinen och annat,
som är ditt eget och mitt, men bevaka du allt här i huset.
Först och främst var på vakt om dig själv, och tag dig för ofärd
noga i akt, ty en mängd av achaierna vilja dig illa;
men måtte Zeus dem förgöra i tid, förrn de hinna oss skada!«

Honom Telemachos svarade då, den vettige yngling:
»Ja, det skall ske, lille far, men gå ej din väg innan afton,
och kom i morgon igen och hav med dig präktiga slaktdjur.
Själv skall med gudarnes hjälp jag här hemma nog sörja för
allting.«

Sade, och herden sig satte igen på den glänsande stolen;
men då han njutit av mat och av dryck, så mycket han ville,
vände till svinen han hem och lämnade slottet och gården,
fulla av gästernas svärm, som begynte med dans och med sånger
nu att förlusta sig glatt, ty det stundade redan till afton.

ADERTONDE SÅNGEN

Ulysses slåss med tiggaren Iros

Kom då en okänd tiggare dit, som på Ithakas gator
brukade tiggande gå, för sin glupande mage beryktad,
orkande äta och dricka i ett, men med kraft eller styrka
rustad ej alls, fastän reslig och stor han var till att skåda.
Namnet Arnaios han fått av sin vördade moder vid födseln,
men han för Iros kallades jämt utav alla de unga,
efter han alltid med ärenden gick åt vemhelst som begärde.
Denne nu kom och bjöd till att med hotelser jaga Ulysses
bort från hans eget hus och talte bevingade orden:
»Undan, gubbe, från dörrn, om du ej vill bli släpad vid foten!
Märker du icke, hur alla här nu med en blinkning mig mana,
att jag skall släpa dig bort? Men jag blyges att göra det ändå.
Upp nu, ty annars blir kanske här gräl, och det slutar med slagsmål!«
Bister i uppsyn svarade då den förslagne Ulysses:
»Bäste, jag ingenting gjort eller sagt, som har gått dig för nära,
och blir ej avundsjuk, om man giver dig aldrig så mycket.
Tröskeln för bägge har rum, och det höves dig ej att med avund
se vad av andra jag fått. Du ser ut att en tiggare vara,
du såsom jag, och vi rika väl bli, när gudarne vilja.
Mana mig icke på allvar att slåss, ty gör du mig retad,
kunde det hända, så gubbe jag är, att jag läppar och bringa
smörjer dig röda med blod. Desto lugnare finge jag sedan
även i morgon, ty aldrig jag tror att du skulle därefter
sätta i huset din fot hos Laertessonen Ulysses.«
Svarade tiggaren Iros och skrek i den högsta förbittring:
»Himmel, den snuskegrisen minsann har en löpande tunga,

just som en käring vid spisen! Men dig skall jag sönder och samman
banka med nävarna bägge på stund och slå dig ur käften
tänderna ut, som man gör på ett svin, som bökar i säden.
30 Skörta nu upp dig till kamp, så att dessa här alla må åse,
huru vi drabba ihop! Men hur vill du bestå mot en yngre?«
Så vid den ståtliga dörrn på den glänsande tröskeln de båda
eggade upp sig med hetsiga ord i sin hjärtans förbittring.
Men Antinoos märkte dem snart, den kraftige ädling,
och med ett hjärtligt skratt han till friarne talte och sade:
»Maken till gyckel har aldrig förut här timat, god vänner.
Sicket ett lustigt spektakel en gud har oss skickat till gården!
Iros är kommen i gräl med den främmande tiggaregubben,
bägge de ävlas att slåss; låt oss bara nu hetsa dem samman.«
40 Så han sade, och alla på stund sig skrattande reste,
slogo därefter en krets om de trasiga tiggare tvenne.
Tog då till orda bland dem Antinoos, son av Eupeithes:
»Hören, vad säga jag vill, I manhaftige friare alla!
Borta på härden åt oss getmagarna ligga och stekas,
fyllda med ister och blod och ämnade åt oss till kvällsvard.
Den av de båda, som segrare blir och vinner i kampen,
han må till härden gå fram och välja sig vilken han tycker;
jämt skall han också få äta med oss, och ej skall en annan
tiggare sedan få slippa hitin för att tigga i laget.«
50 Så var Antinoos ord, och de gillade alla hans mening.
Listigt till friarne talade då den förslagne Ulysses:
»Vänner, orimligt det är, att en gubbe, betryckt av elände,
vågar sig fram mot en yngre i strid, men jag drives av magen,
vilken ju vållar en idel förtret, till att låta mig banka.
Men med den dyraste ed mig svärjen åtminstone alla,
att ej någon mig slår med sin väldiga näve av ondska,
görande Iros till lags och hjälpande till att mig kuva.«
Sade, och alla de svuro då strax den eden han ville.

Men då de så hade svurit och gått den äskade eden,
60 yttrade bland dem Telemachos ock, den kraftige yngling:
»Främling, ja är det nu så, att ditt mod och manhaftiga hjärta
egga mot honom dig fram, så frukta du ej för en annan
här bland achaierna. Den, som dig slår, får att göra med flere.
Själv är i huset jag värd, och drottarne gilla min mening,
både Antinoos själv och Eurymachos, vettiga bägge.«
Sade, och alla de stämde då in. Men konung Ulysses
gjordade om sig med trasorna strax och lät komma till synes
sköna och kraftiga lår, och han blottade bredaste skuldror,
seniga armar och högvälvt bröst, och gudinnan Athene
70 nalkades drotten och fyllighet gav åt alla hans lemmar.
Häpnad bland friareskaran sig spred, då de sågo hans skapnad.
Mången ibland dem talade så med en blick på sin granne:
»Snart är med skrävlaren Iros det slut, och sig själv må han skylla.
Se, vilka väldiga lår, som den gamle ur trasorna blottar!«
Sådant var friarnes tal, och Iros förfärades gruvligt;
dock han av svennerna släpades fram, och med våld blev han gördlad,
medan han bävande stod, så att hullet på lemmarna skälvde.
Men i begabbande ord mot honom Antinoos utfor:
»Hades må taga dig, skrävlande luns, och du aldrig bort födas,
80 då du så gruvligen nu kan förskräckas och darra för honom,
som är ju bara en gubbe, betryckt av eländet han lider.
Men jag vill säga en ting, och det ordet skall bliva besannat.
Därest han segrare blir över dig och vinner i kampen,
skall på mitt beckade skepp jag sända dig över till fastland,
och till kung Echetos hän, som är alla de dödliges fasa.
Han skall med mordisk kniv avskära dig näsa och öron,
slita från livet din blygd och den sedan för hundarna kasta.«
Sade, och endast dess mer uppå Iros lemmarna skälvde.

Fram uti ringen han drogs, och de nävarna lyftade båda.
90 Men han begrundade då, den prövade konung Ulysses,
om han så hårt skulle slå, att han fölle och doge på fläcken,
eller med måttligt slag honom fälla till marken allenast,
och när han tänkte sig om, så tyckte han bäst att med lämpa
honom slå till för att ej för achaierna röja sig genast.
Bägge de slogo nu till, och Iros då träffade högra
skuldran på kungen, men denne drev till uppå halsen vid örat,
krossande benen inom, och en blodström vällde ur munnen,
och med ett vrålande damp han omkull och med gnisslande tänder
sparkade jorden med häl, medan friarne lyfte förtjusta
100 händerna högt och av skratt ville dö. Men Ulysses vid foten
fattade karlen och drog honom ut genom hallen och gården
ända till ytterporten och där honom satte på marken,
stödd emot gårdens mur, och satte ett spö i hans näve,
och med bevingade ord han talte till honom och sade:
»Sitt du här och håll hundar och svin nu borta från gården,
men gör dig ej till monark för var främling och fattig, som kommer!
Minns det, eländiga karl, eller ock får du smaka på värre!«
Så han talte och slängde på rygg sin eländiga ränsel,
lappad och trasig gement och med bara ett rep såsom bärrem,
110 och gick till tröskeln igen och sig satte. Men friarne gingo
hjärtligt skrattande in och hälsade vänligt och sade:
»Give dig Zeus, min vän, och de andra odödlige gudar
allt vad du önskar dig helst, och som kärast är för ditt hjärta,
då du gjort lyckligen slut på den där omättlige tiggarns
spring ibland folk, ty nu skola vi snart honom föra till fastland
och till kung Echetos hän, som är alla de dödliges fasa.«
Sagt; och Ulysses blev glad åt de lyckobådande orden.
Lade för honom Antinoos nu den lovade magen,
stoppad med ister och blod, och Amfinomos tog i detsamma

120 tvenne bröd utur närmaste korg och dem lade för honom,
drack honom till ur en gyllne pokal och talade sedan:
»Hell dig, fader och gäst! Må du bliva i kommande dagar
lycklig, ty nu är förvisso du tryckt utav lidanden många.«
Honom svarade då den mångförslagne Ulysses:
»Ädelsinnad och klok, Amfinomos, tyckes du vara,
såsom din fader ju ock, ty ofta jag hörde berömmas
Nisos, Dulichions drott, för rikedom stor och för dygder,
och du lär vara hans son och ser ut att ej sakna besinning.
Hör då ett ord, som jag säga dig vill, och lägg det på hjärtat!
130 Intet av jorden är fött så vankelmodigt som mänskan
bland de varelsers mängd, som på jorden sig röra och andas.
Aldrig hon tror sig få lida ett ont i de kommande dagar,
under det himmelen lycka beskär och knäet har styrka,
men när bedrövelser se'n av de saliga gudarne skickas,
lär hon att dessa fördraga jämväl, fast hon ville det icke.
Sådant är människans sinne på jord, att det skiftar med dagen,
sådan som denna blir sänd utav gudars och människors fader.
Själv var jag också på väg till att bliva en lycklig bland
mänskor,
men jag mig ofta förbröt, förledd av min makt och min styrka,
140 litande både på hjälp av min far och av bröder, jag hade.
Därför må ingen av dödliga män sig fördrista till orätt,
utan i stillhet njuta den lott, honom gudarne skänka.
Hurudan våldsfärd ser jag ej här av er friare övas,
där I föröden nu konungens gods och skymfen hans maka,
medan han själv, som jag tror, skall ändå ej länge bli borta
mera från vänner och fädernesland, ty han redan är nära.
Måtte en gud blott föra dig hem, innan honom du möter,
när till sin älskade fädernejord han länder tillbaka!
Ty utan blod lär det ej mellan honom och friareskaran
150 löpa utav, när han står i sitt hus, det tror jag förvisso.«
Sade och stänkte ett offerstänk av det ljuvliga vinet,

drack och gav bägaren sedan tillbaks i hövdingens händer.
Bort genom salen Amfinomos gick, i sitt hjärta bedrövad,
hållande huvudet sänkt, ty redan han anade ofärd.
Döden han flydde dock ej; även honom Athene i snaran
fångat att mista sitt liv för Telemachos' händer och spjutudd.
Åter han satte sig ner på den stol, som han nyss hade lämnat.
Men hos den kloka Penelope nu, Ikarios' dotter,
väckte den tanken till liv strålögda gudinnan Athene
att sig för friarne visa igen, för att högt måtte svälla
hjärtat i friarnes bröst och hon själv för sin son och sin make
måtte sig ärevärdare te än nånsin tillförne,
och hon förläget leende nu tog till orda och sade:
»Hågen mig manar, Eurynome, nu såsom aldrig tillförne
att mig för friarne visa, så högt jag än hatar dem alla;
gärna ett varningsord till min son jag ju ock ville säga,
att han ej dväljas må bland de trotsiga friarne ständigt.
Fagert de orda förvisst, men på ont de tänka bakefter.«
Genast Eurynome då, hennes skafferska, svarte och sade:
»Ja, du har alldeles rätt, mitt barn, i vart ord, som du sade.
Därför gå bara du ner och förmana din son och det öppet,
men du skall bada dig först och på kinderna stryka dig salva;
visa dig icke så där, med ditt ansikte grumligt av tårar.
Ja, gå du ner, ty ej värre det finns än evinnerlig jämmer.
Redan din son har ju hunnit de år, som du bedit så ivrigt
gudarne om att få se, då han skulle få skägg på sin haka.«
Svarade kloka Penelope då och sade till henne:
»Råd mig till detta, Eurynome, ej, hur väl du må mena,
att jag skall bada mig först och på kinderna stryka mig salva.
Ack, min fägring den plånades ut av olympiske gudar,
ifrån den dagen min make drog bort på de holkade skeppen.
Gå nu och bed Autonoa strax att med Hippodameia
komma hitupp för att följa mig åt därnere i salen.
Ej vill jag ensam till männen gå in, ty det väcker min blygsel.«

Så hon talte, och strax utur kammaren hastade gumman
för att befallning åt tärnorna ge och dem mana att skynda.
Nu var på annat betänkt strålögda gudinnan Athene.
Ljuvaste slummer hon nedergöt på Ikarios' dotter,
sovande sjönk hon tillbaks, och lemmarna löstes i domning,
190 bäst som i stolen hon satt; då prydde den höga gudinnan
henne med himmelska gåvors behag att achaierna tjusa.
Först hennes anlet hon övergöt med den himmelska skönglans,
som Kythereia sig badar uti med sitt smyckade änne,
innan hon gångar sig hän till chariternas älskliga ringdans;
gjorde så rankare drottningens växt och rikare hullet
samt hennes hy mer bländande vit än en elfenbensskiva.
Sedan hon detta beställt, hon sig fjärmade, höga gudinnan.
Nu ifrån våningen kommo de två vitarmade tärnor
in under glättigt prat, och ur ljuvliga sömnen hon väcktes
200 och sig med handen om kinderna strök och talade sedan:
»Ljuvaste dvala helt visst mig sorgebetungade omslöt.
Ack att så ljuvlig död jungfruliga Artemis genast
ville beskära mig nu, så jag sluppe med jämmer i själen
längre förgråta mitt liv, där jag saknar min älskade make,
han som i allsköns dygd var den ypperste man bland achaier.«
Sägande så gick hon ner från det glänsande ovangemaket,
icke allena, men följd av de tvenne betjänande tärnor.
Men då hon lände till friarne fram, den härliga kvinnan,
syntes hon stanna i dörrn till den väluppmurade högsal,
210 höljande kindernas par med det fina och glänsande doket,
medan en tärna tog plats på vardera sidan om henne.
Friarne sutto med skälvande knän och förälskade hjärtan,
brinnande alla av lust att få dela den dejligas läger.
Men till Telemachos nu, den älskade sonen, hon talte:
»Fasthet, Telemachos, finnes ej mer i ditt sinne och hjärta.
Medan du ännu var barn, långt klokare tankar du hade;
nu däremot, då du redan är stor och i ynglingaåldern,

och då var främmande ock, som dig såge så ståtlig och vacker,
skulle försäkra bestämt, att du stammade ned från en ädling,
220 är du ej mera till sinne och hug, den dig hövdes att vara.
Vad var väl detta för dåd, som förövades nyss här i salen,
och som du tåligt fördrog, då vår gäst blev så gruvligen
skymfad?
Och likväl: om en främmande gäst, som här vilar och dröjer
uti vårt hus, bleve skadad till livs av så kränkande våldsdåd,
tänk, vilken nesa och skymf det för dig ibland människor bleve!»

Henne Telemachos svarade då, den vettige yngling:
»Moder, jag icke förtänka dig kan, att du vredgas däröver.
Tro mig, jag känner nog själv i mitt sinne och vet att bedöma,
vad som är rätt eller ont, då jag förr däremot var ju barnslig.
230 Men jag kan icke i allt gå till väga med idel besinning,
ty jag förvirras av dem, som på alla sidor mig omge,
vilka blott tänka på ont, och själv har jag ingen till bistånd.
Men den kampen, som stod mellan Iros och främlingen, utföll
ej efter friarnes önskan ändå, utan gubben var starkast.
Måtte vi – evige Zeus och Athene och Foibos Apollo! –
sammalunda få se i vårt hus dessa friare alla
sitta och dingla med huvudet slött, dels ute i hallen
dels ock härinne i salen, envar med förlamade lemmar,
just såsom Iros i dag därute på gården vid porten
240 sitter och dinglar med huvudet så, som om drucken han vore,
orkande icke på fötterna stå eller taga sig hemåt,
där han sitt tillhåll har, ty förlamade äro hans lemmar.»

Sålunda föllo de ord, som de skiftade där med varandra,
men Eurymachos nu till Penelope talte och sade:

»Ädle Ikarios' dotter, du kloka Penelope, hör mig!
Såge dig alla de män, som bebo det Iasiska Argos,
skulle som friare flere ännu i palatset hos eder
sitta i morgon till bords, ty den yppersta är du bland kvinnor
genom din skönhet och växt och ditt ädeldanade sinne.»

250 Svarade kloka Penelope då och sade till honom:
»Ack, Eurymachos, allt vad jag ägt av växt eller skönhet
togo de evige bort, när argiverna drogo med flottan
hän till Ilions stad och bland dem var min make Ulysses.
Komme den älskade hem och för mig förljuvade livet,
skulle förvisso mitt lov långt större och skönare bliva;
nu har allenast jag kval, dem en gud mig i myckenhet sände.
Ack, i den stunden han for och lämnade fädernejorden,
tog om min högra hand han vid leden och sade mig detta:
›Hustru, det händer nog ej, att de pansarklädde achaier
260 komma med livet lyckligen hem allesammans från Troja;
ty det förljudes, att troerna ock äro väldiga kämpar,
antingen kasta det gäller ett spjut eller skjuta med pilar
eller att spränga åstad efter eldiga hästar på stridsvagn,
vilket gör hastigast slut på den allförgörande striden.
Därför jag veta ej kan, om en gud mig förhjälper tillbaka
eller jag där skall förgås; men bevaka du allt här i huset.
Kom då min fader och moder ihåg och dem vårda härhemma
kärligt som nu eller ännu mer ömt, sedan själv jag är borta.
Men när du skådar vår gosse med skägg om kinder och haka,
270 äkta då vilken du vill, och lämna ditt hem här i huset.‹
Så var min makes ord; nu går det ju allt i fullbordan:
kommande varder den kväll, då med ängslan jag skådar mitt
bröllop
vara för handen, jag arma, den Zeus all lycka berövat.
Och så en annan sorg, som fräter mitt hjärta och sinne!
Sådan ju aldrig har friaresed tillförene varit.
De, som en ädel kvinna, en dotter av rika föräldrar,
söka att vinna till brud under tävlan därom med varandra,
föra ju själva då med både oxar och får till ett gille
för hennes vänner och släkt och förära ju lysande skänker;
280 ej är det brukligt, att främmande gods de förtära för intet.«
Sade. Då gladde sig högt den prövade konung Ulysses,

att hon dem lockade skänker att ge och med tjusande smicker
dårade friarnes håg, fastän annat hon tänkte i hjärtat.
Henne svarade då Antinoos, son av Eupeithes:
»Ädle Ikarios' dotter, du kloka Penelope, hör mig!
Alla de skänker, som månde dig hit av achaierna bringas,
tag du emot, ty det höves ju ej att föräringar avslå;
men vi friare varken gå bort till vårt värv eller eljest,
förrn bland achaierna här du den ypperste tager till make.«
290 Så var Antinoos' ord, och de gillade alla hans mening;
strax sin härold envar nu skickade hem efter skänker.
Snart till Antinoos bragtes en stor och förtjusande slöja,
brokig i färgen, med spännen uppå, tolv stycken i raden,
gjorda av renaste guld och att häkta i passande hylsor.
Och till Eurymachos härolden kom med en prunkande halsked,
där det var bärnstenslänkar ibland, och den glänste som solen.
Men till Eurydamas bars ett par öronhängen av svennen;
trenne juveler på vart liksom ögon tindrade härligt.
Åter från drotten Peisandros' hus, som var son av Polyktor,
300 kom med ett halsband tjänaren dit, en klenod utan like;
och av envar bland achaierna gavs någon vacker föräring.
Åter till ovangemaket hon gick, den härliga kvinnan;
tärnorna följde sin fru och buro de präktiga skänker.
Friarne gåvo åt dansen sig hän och den ljuvliga sången
alla med gamman och fröjd under väntan på aftonens inbrott.
Och när de gladdes som bäst, föll aftonen på med sitt mörker.
Strax där ställdes då in tre fyrfat, smidda av koppar,
för att dem lysa, och runtom till brädd man dem fyllde med bränsle,
längese'n alldeles torrt och nyligen kluvet med yxan,
310 töre blev lagt däribland, och den tålige konung Ulysses'
tärnor där turade om med att sköta de flammande fyrfat.
Talade då till dem den mångförslagne Ulysses:
»Tärnor hos konung Ulysses, som nu sedan länge är saknad,

gången i våningen in, där den vördade drottningen dväljes;
spinnen hos henne på sländan er tråd och med flitiga händer
karden er ull; hon blir glad, när hon ser eder sitta därinne.
Jag skall nog sörja för här, att belysning det bliver åt alla.
Ja, om de vänta ock in den fagertronande Eos,
giver jag ändå ej tappt, ty att slita, det är jag så van vid.«
320 Sade, men tärnorna brusto i skratt, på varanda de sågo,
och han förhånades spotskt utav fagerkindad Melantho.
Dolios' dotter hon var, men Penelope hade som eget
barn henne fostrat och skött och gav henne saker och grannlåt.
Men hon sig vårdade ej om Penelope alls i sitt hjärta,
utan sig höll till Eurymachos jämt, och de levde i älskog.
Hon mot Ulysses nu brusade ut i begabbande skymford:
»Främmande usling, du måtte minsann vara virrig i själen,
efter du icke har vett att gå hädan till smedjan och sova
eller till folkhärbärget, men här går omkring och skroderar
330 dristigt i sådan en samling av män och är icke det minsta
flat och förlägen. Men vinet förstås omtöcknar ditt sinne,
eller du jämt är förryckt, så att därför du pratar i vädret.
Är du ifrån dig för det, att du rådde på Iros, den strykarn?
Akta dig, kanske sig reser en ann, som är bättre än Iros,
någon, som klappar dig huvudet om med kraftiga nävar,
så att det strömmar av blod, och kastar dig sedan på porten.«
Bister i uppsyn svarade då den förslagne Ulysses:
»Nu går jag strax till Telemachos bort och berättar, du hynda,
allt vad du sade, så hugger han dig uti stycken på fläcken.«
340 Sade och skingrade tärnornas flock med de orden allenast.
Bort genom salen de flyktade brått, och knäna av skrämsel
skälvde inunder envar, ty de trodde han talade allvar.
Men han med elden sysslande stod vid de flammande fyrfat
kvar helt lugnt och på friarne såg, och på annat hans tankar
välvde sig uti hans själ, och de skulle ej varda om intet.
Ej lät Athene nu alls den manhaftiga friareskaran

sluta med hån och med kränkningar upp, för att harmen i hjärtat
måtte än djupare gro hos Laertessonen Ulysses.
Först Eurymachos, Polybos' son, tog till orda ibland dem,
350 drev med Ulysses gäck och förledde de andra att skratta:
»Hören mig, alla I friare här till den prisade drottning,
att jag må säga ett ord, som hjärtat mig bjuder att tala.
Ej utan gudarnes råd till Ulysses' boning den mannen
kommit; jag ser ju en fackelglans jämväl från hans huvud
stråla omkring; ty ej tecken till hår är att finna på skallen.«
Sade och vände sitt ord till stadsförhärjarn Ulysses:
»Månne du ville dig städsla i tjänst, om jag toge dig, främling,
ytterst på ägorna mina – och lön skall jag ge dig försvarlig –
för att plantera mig träd och gärdena hägna med törne?
360 Året igenom jag skulle då där dig hålla med kosten,
kläder på kroppen dig ge och sandaler på fötterna även.
Men då du lärt dig ej annat än ont, så vill du nog icke
taga dig gagneligt för, men vill hellre som tiggare stryka
landet omkring efter mat åt din alltid glupande mage.«
Honom svarade då den mångförslagne Ulysses:
»Ack, om i vårens tid, när dagarna äro så långa,
kappas vi finge, vi två, Eurymachos, ute på slåttern,
mejande gräset på äng, och en välkrökt lie jag hade
och du en likadan själv, och det stode oss fritt att försöka,
370 fastande ända tills kvällen gick in, och oss gräset ej tröte!
Eller det gällde för oss ett par dråpliga oxar att köra,
bruna och stora, som bägge med gräs hade mättat sig grundligt,
lika i styrka och år och med outtömliga krafter,
uppå ett åkerland, där kokorna läte sig klyva:
då fick du se, om jag plöjde i ett min fåra till slutet.
Eller om Zeus nu oss skickade hit någon härnad på halsen
redan idag och jag hade en sköld och det vanliga spjutpar
och så en kopparhjälm, som slöte sig tätt om min tinning;
då skulle mig du få se bland de tappraste främst i tumultet,

380 och du ej talade då i försmädliga ord om min mage.
Men du är mäkta förhävd, och ditt lynne är ej av de blida,
och du dig tycker förstås nu vara en bjässe och kraftkarl,
medan du dväljes i lag med så få och som duga ej mycket.
Men om Ulysses komme igen hem till fädernejorden,
kunde nog hända, att dörrarna här, så breda de äro,
skulle för trånga dig bli, när du ville fly ut genom hallen.«
Så han sade. Allt vildare blev hos Eurymachos vreden,
och med bevingade ord han ropade, bister i uppsyn:
»Usling, så tag med detsamma din lön, då du vågar att skrävla
390 dristigt i sådan en samling av män och är icke det minsta
flat och förlägen! Men vinet förstås omtöcknar ditt sinne,
eller du jämt är förryckt, så att därför du pratar i vädret.
Är du ifrån dig för det, att du rådde på strykaren Iros?«
Så han sade, och pallen han grep, men hastigt Ulysses
satte sig ner vid Amfinomos' knän, den dulichiske ädlings,
skygg för Eurymachos' hot, och pallen på friarnes munskänk
träffade höger hand, och i golvet skramlade kannan,
medan han själv föll omkull med ett skrik och låg där på ryggen.
Nu ibland friarne blev det ett larm i den mörknade salen,
400 mången ibland dem talade så med en blick på sin granne:
»Ack, om den strykaren ändå förgåtts någonstans på sin
irrfärd,
utan att komma till oss och förvålla ett sådant spektakel!
Nu ha vi gräl här för tiggarepack, och vår präktiga måltid
mister ju allt sitt behag, då gemenheten börjar att råda.«
Tog då till orda bland dem den käcke Telemachos också:
»Galningar, skolen I rasa så där och ej orka att bära
maten och vinet I fått? Men en gud måtte göra er yra.
Därför, när alla förplägat sig väl, så gån hem för att sova;
dock när det lyster envar, ty förjagar det gör jag nu ingen.«
410 Så han talte, och alla de då sig beto i läppen,
häpnande över Telemachos' ord, ty han talade dristigt.

Men ibland friarne började då Amfinomos tala,
lysande sonen till Nisos, en son av den höge Aretos:
»Vänner, det lärer väl ingen av oss, då han talat så rättvist,
yttra fientliga ord och giva ett sårande gensvar.
Kränken ej heller nu främlingen mer eller eljest en enda
ibland tjänarne här hos den gudalike Ulysses.
Nu skall vår munskänk strax oss bägarna fylla ånyo,
att vi må offra i vin och sedan gå hem för att sova.
420 Främlingen åter vi lämna nu kvar här i konungaborgen
under Telemachos' hägn, då till honom han tagit sin tillflykt.«
Sagt, och dem alla behagade väl de orden han yttrat.
Blandade Mulios bålen då till, den aktade härold,
som hos Amfinomos gjorde sin tjänst, från Dulichion kommen,
därpå han delade bägarna kring; och åt saliga gudar
stänkte de offerstänk och drucko det ljuvliga vinet.
Men när av vinet de stänkt och druckit så mycket dem lyste,
bröto de samtliga upp och begåvo sig hem till sin vila.

NITTONDE SÅNGEN

Ulysses talar med Penelope.
Han igenkännes av Eurykleia

Men uti salen han stannade kvar, den ädle Ulysses,
stämplande mord emot friarnes flock med hjälp av Athene,
och med bevingade ord han strax till Telemachos talte:
»Kom, Telemachos, nu är det tid, att vapnen vi gömma,
alla ihop, men med vänliga ord låt friarne höra
detta som skäl, om de sakna dem se'n och efter dem fråga:
›Bort jag dem flyttat ur röken; ej mer de nu likna de vapen,
vilka Ulysses lämnade kvar, då han reste till Troja,
utan de mistat sin glans, så långt som röken har hunnit.
10 Därtill ett viktigt skäl Kronion i sinnet mig ingav:
lätt I ju kunden, om heta av vin I begynten en träta,
råka att såra varann och skämma så gästabudsbordet
och edert friarevärv, ty en fara är lockande stålet.‹«
Sade; då lydde Telemachos strax sin älskade fader,
kallade ut Eurykleia på stund, sin amma, och sade:
»Hör, mor lilla, håll tärnorna kvar därinne i rummen,
medan till kammarn jag bär min faders präktiga vapen,
som utan skötsel ha mistat sin glans utav röken i salen.
Borta min fader ju varit, och själv var jag ännu för liten.
20 Nu vill jag lägga dem upp i förvar, dit röken ej hinner.«
Honom svarade då Eurykleia, den kärliga amman:
»Ack ja, må äntligen, barn, du nu bliva förståndig och aktsam,
så att du vårdar ditt hus och på ägodelarna vaktar!
Men nu betänk, vem skall följa dig åt och bära dig facklan,
sedan du ej vill ha tärnorna hit, som kunde dig lysa?«
Henne Telemachos svarade då, den vettige yngling:

»Jo det skall främlingen här, ty jag tål ej att den, som min kaka
äter, går sysslolös, om än fjärran ifrån han är kommen.«
Så han talade barsk, och gumman höll inne med svaret,
30 och till den präktiga våningen strax hon dörrarna stängde.
Gripande genast sig an, Ulysses och lysande sonen
buro nu hjälmarna upp och de kupiga sköldar med buckla
jämte de stingande spjut, och beständigt gick Pallas Athene
före med gyllene lampa i hand och lyste dem präktigt.
Plötsligt Telemachos ropade då till sin älskade fader:
»Fader, ett under i sanning, ett stort, mina ögon här skåda.
Väggarna runtom i salen och alla de präktiga friser,
furubjälkarna uppe i tak och kolonnerna höga
stråla som lysande eld, varthelst jag blickarna vänder.
40 En av de högste är här, som leva i himmelens rymder.«
Honom svarade då den mångförslagne Ulysses:
»Tyst, och ej fråga därom, men behåll dina tankar inom dig!
Slik är de evige gudarnes sed, som bo i Olympen.
Gå nu till vila, min son! Jag stannar här kvar uti salen,
ty jag vill tärnorna pröva än mer och din moder desslikes,
vilken lär komma att klagande nu mig fråga om allting.«
Så han sade. Telemachos då med en brinnande fackla
lämnade salen med hastande gång för att sova i kammarn,
däri han alltid låg, när av ljuvliga sömnen han omslöts;
50 där han sig lade ock nu och förbidade heliga Eos.
Men uti salen han stannade kvar, den ädle Ulysses,
stämplande mord emot friarnes flock med hjälp av Athene.
Men ifrån våningen ut den kloka Penelope trädde,
liknande Artemis själv eller gyllene kärleksgudinnan.
Tärnorna satte vid elden då fram hennes vanliga länstol,
sirad med silver och elfenben; av Ikmalios mästarn
hade den snickrats en gång, och han hade för fötterna nederst
fästat vid stolen en pall, och sätet var täckt av ett ullskinn;
där nu sin vanliga plats den kloka Penelope intog.

60 Ut ifrån våningen trädde en flock vitarmade tärnor,
vilka nu flyttade bort all maten och gästabudsborden
och de pokaler, som friarnes lag hade haft vid sitt gille,
rakade glöderna neder på jord och de ståtliga fyrfat
rikligt försågo med bränsle på nytt för att lysa och värma.
Därvid begynte Melantho igen att förhåna Ulysses:
»Jaså, du främmande, tänker du än under natten oss plåga
med att i huset här stryka omkring och glo efter kvinnfolk?
Laga dig bara åstad, din usling, och väl dig bekomme!
Annars du kommer på dörren med fart och får med dig en
eldbrand.«
70 Bister i uppsyn svarade då den förslagne Ulysses:
»Kvinna, vi överfaller du mig med en sådan förbittring?
Därför helt visst, att ej salvad jag är, men har dåliga kläder
och går och tigger bland folk, som nöden mig tvingar att göra.
Sådana äro ju tiggarne jämt och de irrande männer.
Lycklig jag varit en gång även jag och bland människor bofast;
rikt var välsignat mitt hus, och ofta jag gav åt den arme
huru han också såg ut, och vadhelst för nöd honom tryckte;
trälar jag ägde i tusendetal och allt vad för resten
krävs för ett lyckligt liv, och som låter en räknas bland rika.
80 Allt är förintat av Zeus, ty så har väl honom behagat.
Därför, o kvinna, besinna, att själv du en gång kan förlora
hela den skönhet, varöver du nu ibland tärnorna yves;
räds, att din fru i sin harm kan straffa dig eller Ulysses
komma igen till sitt hus, ty ännu är hoppet ej ute.
Och om han också är död, som du tror, och ej vidare kommer,
så är ju redan hans son Telemachos vuxen till mandom
under Apollos hägn, och honom skall icke det undgå,
därest en kvinna i huset är fräck; han är liten ej längre.«
Så han sade; hans ord den kloka Penelope hörde
90 och mot sin tärna i bannor for ut och talte och sade:
»Tror du, att icke jag hör, du djärva och skamliga hynda,

vad du fördristar dig till? Det skall falla tillbaks på ditt huvud.
Ja, ty du visste det gott, av min egen mun du det hörde,
att i min sal jag ämnade nu den främmande fråga,
vad om min make han vet, efter sorgen så bittert mig kväljer.«
Sade och vände sitt ord till Eurynome, fataburstärnan:
»Kära Eurynome, hämta en stol och bred över ett ullskinn,
så att den främmande sätta sig kan för att höra och svara
och ge mig grundligt besked, ty jag noga vill fråga om allting.«
100 Sade, och tärnan hämtade fort och i drottningens närhet
ställde en glänsande stol och lade på denna ett ullskinn,
och uppå stolen tog plats den prövade konung Ulysses.
Började kloka Penelope se'n att tala och sade:
»Främling, jag känner mig manad att först om detta dig fråga:
vadan och vem är du själv? Var äger du hem och föräldrar?«
Henne svarade då den mångförslagne Ulysses:
»Drottning, bland dödliga finnes ej en på oändliga jorden,
som skall dig lasta; i sanning, ditt lov har till himmelen hunnit,
liksom en frejdad kungs, som håller i gudarnes fruktan
110 över ett folk, som är tappert och stort, sin mäktiga spira,
styrkande lagar och rätt, och på bördiga markerna frodas
vete och korn, och de lummiga träd under frukterna bugna,
ymnig är boskapens avel, och rikt är fisket vid stranden,
under hans lyckliga hägn, och allt folket trives och blomstrar.
Därför du gärna må här i ditt hus om allt annat mig fråga,
men om min börd och mitt fädernesland må du icke mig spörja
för att ej fylla med ängslan än mer mitt bedrövade hjärta,
då jag skall minnas det myckna jag led, och det höves ej heller,
att under främmande tak jag här sitter och sörjer och gråter,
120 ty en odräglig ting är den oupphörliga sorgen.
Kanske skall någon av tärnorna ock, kanske själv du skall tänka,
att jag i huvudet tynges av vin, då jag simmar i tårar.«
Svarade kloka Penelope då och sade till honom:
»Tro mig, o främmande gäst: vad jag ägt av växt eller skönhet,

togo de evige bort, när argiverna drogo med flottan
hän till Ilions stad och bland dem var min make Ulysses.
Komme den älskade hem och för mig förljuvade livet,
skulle förvisso mitt lov långt större och skönare bliva;
nu har allenast jag kval, dem en gud mig i myckenhet sände.
130 Alla de furstar, som runt häromkring uppå öarna härska,
Same, Dulichions ö och den skogbevuxna Zakynthos,
jämte så många som här på det klippiga Ithaka styra,
alla nu fria till mig mot min vilja och öda vårt välstånd.
Därför jag vårdar mig ej om betryckta och gäster numera
eller om härolders bud, när de röra offentliga saker:
efter Ulysses jag längtar allen med försmäktande hjärta.
Friarne yrka på bröllopet jämt, men jag listigt förhalar.
Först gav en gudom mig in att ett svepningslakan bestyra.
Ställande vävstoln upp, jag vävde i ovangemaket
140 fint och förunderligt långt, men jag talade så till dem alla:
›Ädlingar unge, som giljen till mig, sedan död är Ulysses,
styren er längtan att få mig till brud, tills väven jag slutat,
så att ej spånaden skön må förfaras för mig utan nytta.
Svepningsskruden jag väva nu vill åt den ädle Laertes
innan den tiden, då smärtande död blir hans sorgliga öde.
Harm skall det väcka i folket mot mig hos så mången achaiska,
om utan svepning han lägges på bål, som förvärvat så mycket.‹
Så jag sade till dem, och de manliga hjärtan bevektes.
Därpå jag vävde om dagarna nog på den väldiga väven,
150 men under nätterna rev jag den upp vid skenet av facklor.
Så har i tre års tid jag achaierna narrat med böner,
men när det fjärde gick in och horerna nalkades åter,
månader lidit förbi och en myckenhet dagar förrunnit,
blev jag av nedriga tärnor förrådd, och av friarne plötsligt
överraskad jag blev och blev överhopad med bannor.
Alltså jag slutade den, fast ej av min vilja, men tvungen.
Nu kan jag varken bli bröllopet kvitt eller mäktar jag mera

hitta en undanflykt, och föräldrarna yrka beständigt,
att jag skall giftas, och vred är min son, för att godset förödes;
160 ty han förstår det nu, han är vuxen och skicklig som någon
till att bestyra sitt hus och av Zeus välsignad med ära.
Men berätta nu ändå din börd och vadan du stammar,
ty du ej föddes av stock eller sten, kan jag tro, som i fabeln.«
Henne svarade då den mångförslagne Ulysses:
»Vördnadsvärda gemål till Laertessonen Ulysses!
Sålunda slutar du ej med att fråga mig efter min härkomst.
Gott, jag vill säga dig den; dock ökar du endast den smärta,
vilken jag lider förut, såsom rimligt är, då så länge
borta man varit från fädernas land, som jag själv nu har varit,
170 flackande kring ifrån stad och till stad med sorgen i följe;
men jag vill säga ändå, vad du spörjer och frågar mig efter.
Kreta, så heter ett land mitt ute på blånande djupet,
vågomsvallat och bördigt och skönt; där finnes det mänskor
tusendetals, en oräknelig mängd, och nittio städer.
Språken där ljuda i kapp om varann, ty där finnas achaier,
finnas behjärtade kreter i mängd och stolta kydoner,
finnas ock dorer av stammarne tre och bålde pelasger.
Men bland städerna Knossos är störst, där Minos var konung,
vilken vart nionde år med den mäktige Zeus fick ett samtal;
180 han var till ädle Deukalion far, och av denne jag stammar.
Ty Deukalion födde mig själv och Idomeneus drotten,
vilken till Ilions stad på de holkade skeppen i härnad
drog med Atriderna bort; mitt frejdade namn är Aithon;
jag var den yngste, min broder var äldst och den tappraste även.
Där har Ulysses jag sett och med gästvänskänker begåvat.
Ty på sin segling till Troja han blev vid Maleiska udden
kastad ur kosan av blåsande storm och driven till Kreta.
In till Amnisos han lopp, där sin grotta har Eileithyia,
och i den farliga bukten med nöd han sig värjde för stormen.
190 Strax som till staden han kom, han efter Idomeneus frågte,

vilken han talade om som sin kära och ärade gästvän.
Dock, det var redan den tionde dag eller kanske den elfte,
sedan min broder drog bort på de holkade skeppen till Troja.
Honom jag förde som gäst till mitt hus och förplägade vänligt,
sparande ingenting av de rika förråden i huset,
och åt det övriga manskapet ock, som han hade i följe,
skänkte jag mjöl och glödande vin, som jag samlat bland folket,
ävensom oxar till slakt, så att njuta de kunde tillfyllest.
Där nu förblevo i dagarna tolv de achajiske hjältar,
200 medan en nordan tillbaka dem höll, så skarp, att man knappast
orkade upprätt stå, den en gud väckt upp i sin vrede,
men på den trettonde lade sig vind, och de hissade segel.«
Sådant han diktade upp, och det hade ett tycke av sanning.
Drottningen lyssnade till med kinderna våta av tårar.
Såsom den bländande snö uppå bergens översta toppar
töar för östanvind, sedan västanvinden den hopat,
och när den smälter, fulla till brädd alla floder då strömma:
så lät hon bländande kindernas par uti tårar försmälta,
medan sin älskade man hon begrät, som satt henne nära.
210 Innerlig ömkan Ulysses förnam med sin sörjande maka;
dock, som de varit av horn eller järn, så stela hans ögon
stodo inunder hans bryn, och av list höll han tårarna inne.
Men då hon så med jämmer och gråt hade lättat sitt hjärta,
tog hon till orda igen och svarade honom och sade:
»Nu skall väl också, du främmande gäst, jag pröva dig något.
Om du nu verkligen hade till gäst därhemma i huset,
såsom du säger, min man och hans gudalike kamrater,
väl, så berätta mig då, vad du såg honom klädd i för kläder,
och hur han själv såg ut och de män, som han hade i följe.«
220 Henne svarade då den mångförslagne Ulysses:
»Vanskligt, o drottning, det är att efter så långliga tider
noga beskriva en man, ty redan är tjugonde året,
sedan han reste sin väg och seglade bort från mitt hemland;

men jag skall säga ändå, hur det föresvävar mitt minne.
Konung Ulysses var klädd i en dubbelmantel av ylle,
purpurfärgad och skön, och den hade ett gyllene spänne,
häktat med hylsor två, som var framtill ett mästerligt konstverk:
med framfötterna höll där en hund en sprattlande hjortkalv,
medan han bet i hans spräckliga skinn, och alla med häpnad
230 sågo de djuren av guld, den ene så ivrig att döda,
medan den andre med sprattlande ben försökte att undfly.
Och därinunder på kroppen jag såg hans glänsande livrock:
såsom det yttersta skalet är fint på en lök, som är vissnad,
så var den glatt och fin och hade en glans som av solen;
också med allmän beundran den sågs utav kvinnornas skara.
Men jag vill säga en sak, som jag beder dig höra och märka:
icke jag vet, om Ulysses var klädd i de kläderna hemma
eller dem fått av en vän, då ombord han gick på sitt fartyg,
eller de voro en gästvänskänk, ty av många var hjälten
240 älskad, och icke det fanns bland achaierna många hans likar.
Själv jag ett bronssvärd gav honom då och tillika en mantel,
purpurfärgad och skön, och en livrock, smyckad med fransar,
och på hans toftade skepp avfärdade honom med vördnad.
Följd av en härold han var, som såg ut att vara till åren
äldre än konungen själv; även honom jag vill dig beskriva:
kullriga axlar och solbränd hy och krusiga lockar,
och han Eurybates hette och var ibland hela hans följe
den, som Ulysses värderade mest, ty han tänkte som kungen.«

Så han sade och väckte än mer hennes längtan till tårar,
250 när hon kom allting ihåg, som Ulysses förtäljde så noga.
Men då hon så med jämmer och gråt hade lättat sitt hjärta,
tog hon till orda igen och svarade honom och sade:

»Hädanefter skall aktad och kär, o främling, du vara
uti mitt hus, och du redan förut har fyllt mig med ömkan.
Vet, att de kläder, du talade om, dem lade i kammarn
själv jag ihop och bar ut, då han for, och det lysande spännet

fäste till smycke åt honom jag på; men aldrig den dyre
skådar jag hemma igen på den älskade fädernejorden.
Ack, i en olyckstimme det var, som Ulysses på skeppet
260 reste till rysliga Ilion hän, som jag fasar att nämna.«
Henne svarade då den mångförslagne Ulysses:
»Vördnadsvärda gemål till Laertessonen Ulysses!
Skada ej längre din dejliga hy och förbittra ditt sinne
med att begråta din man! Dock kan jag det icke förtänka.
Mången begråter en ungdomsgemål, med den hon i kärlek
levde tillsammans och födde hans barn, om han också ej sådan
man som Ulysses var, den de säga är gudarne snarlik.
Hämma dock tårarna nu och hör, vad jag kan dig förtälja.
Allt uppriktigt jag säga dig vill och skall intet fördölja.
270 Ty att Ulysses är ännu vid liv och är stadd på sin hemfärd,
hörde jag näst härintill i thesproternas bördiga rike;
och han till hemmet för med sig en mängd utav ädla klenoder,
som han sig samlat bland folk; men de trogna kamraterna alla
har han förlorat och även sitt skepp på det blånande djupet
under sin färd från Thrinakias ö; ty mot honom sin vrede
Zeus och Helios vänt, vars oxar hans män hade slaktat.
Alla hans kämpar där funno sin död i det svallande djupet,
själv han sig klängde vid fartygets köl och blev kastad av vågen
upp på Faiakernas strand, hos det gudabefryndade folket.
280 Dessa av hela sin själ honom hedrade likt en evärdlig,
skänkte åt honom en mängd och önskade själva att honom
oskadd bringa igen till sitt land, och för längesen redan
vore Ulysses här, men han tyckte det klokare vara
vida i världen att ströva omkring för att samla sig skatter.
Icke en dödlig det finnes, som vet, vad som länder till vinning,
så som Ulysses, och ingen förmår att sig mäta med honom.
Detta berättade mig thesproternas härskare Feidon,
och han bedyrade mig med en ed och ett offer av vinet,
att där var halat ett fartyg i sjön och besättningen redo,

290 som skulle honom förhjälpa tillbaks hem till fädernejorden.
Dock innan dess var jag rest, ty ett skepp skulle just i de dagar
gå från Thesprotien hän till Dulichions bördiga nejder.
Alla de skatter han viste mig ock, som Ulysses förvärvat;
ända till tionde led fanns där nog för hans ättlingar alla;
sådan var skatternas mängd, som han hade i konungens salar.
Själv till Dodona han gått, så förtäljde han, där han från gudens
höga och lummiga ek sig ett råd av Zeus ville hämta,
huru han bäst skulle vända igen hem till Ithakas rike
efter så långlig tid, om i hemlighet eller helt öppet.
300 Alltså han lever i bästa behåll, och snart är han hemma;
alldeles nära han är, och ej skall han länge bli borta
mera från vänner och fädernesland, det svär jag dig heligt.
Vittne då främst mig Zeus, den högste och starkaste guden,
vittne den frejdade konungens härd, dit nu jag är kommen:
sannerligen skall allt fullborda sig så, som jag säger;
hem skall Ulysses komma och just i det skridande solvarv,
just när månaden hinner sitt slut och den nästa begynner.«
Svarade kloka Penelope då och sade till honom:
»Måtte uppfyllelse vinna det ord, som du sade, o främling!
310 Då skall du vänlighet stor, som ej sparar på rikliga skänker,
röna av mig, så att vem som dig ser, skall prisa dig lycklig.
Dock, en aning jag har i min själ, hur det kommer att hända.
Aldrig Ulysses kommer igen, och du själv blir till hemmet
aldrig förhjälpt, ty ej sådana män här i huset nu råda,
som min Ulysses var, han som visste att värdiga gäster
taga emot och förhjälpa på väg – ack, i flyktade dagar!
Skynden, I tärnor, att två den främmandes fötter och sängen
ställa i ordning med bolstrar och filt och med skinande lakan,
att han må hava det varmt, till dess gulltronande Eos
320 kommer tillbaka, men bittida strax skall han badas och smörjas
för att därefter härinne i saln vid Telemachos' sida
njuta av bordet, och ve då envar, som vågar i laget

kränka med ord eller gärning min gäst! Med den vill jag aldrig
vidare hava att skaffa, om ock han blir aldrig så harmsen.
Ja, ty hur skulle du, främling, väl se, om jag övriga kvinnor
överträffar såväl i förstånd som i hövisk besinning,
därest du fick i mitt hus utan ans och i dåliga kläder
sitta till bords? Den tiden är kort, som vi människor leva;
den, som i hjärtat är hård och handlar allenast med hårdhet,
330 han utav alla förbannas, och ont över honom man önskar,
medan han lever, och efter hans död bespottas hans minne;
men den av ädel själ vill det ädla och ärliga öva,
hans berömmelse bäres omkring av varje hans gästvän
vitt ibland jordens folk, och av många han kallas den ädle.«

Henne svarade då den mångförslagne Ulysses:
»Vördnadsvärda gemål till Laertessonen Ulysses!
Leda i sanning jag fått vid täcken och skinande lakan,
allt från den dagen jag bort från de snöiga bergen på Kreta
seglade ut över hav på det långbeårade skeppet,
340 och jag vill ligga som förr i de nätter, jag vilade sömnlös;
ty mångfaldiga nätter jag sträckt på det uslaste läger
låg och förbidade blott gulltronande heliga Eos.
Icke ett fotbad heller är nu i mitt tycke behagligt;
ej må en enda beröra min fot av de tärnor, som tjäna
här i ditt präktiga hus och de dagliga sysslorna sköta,
utom så framt någon gumma här finns, någon åldrig och trofast,
en, som har lika så mycket som jag fått pröva i livet;
henne jag ville ju ej förmena min fot att beröra.«

Svarade kloka Penelope då och sade till honom:
350 »Käraste gäst, ty aldrig ännu har en man så förståndig
eller en kärare gästat mitt hus av de många från fjärran;
sådant förstånd och besinning det är uti allt vad du säger:
jo då, en gumma jag har, om du vill, en klok och förståndig,
vilken i tiden har ammat och skött den förlorade arme,
tagande honom emot, i den stunden han föddes av modern;

hon skall dig fötterna två, huru litet hon också nu orkar.
Stånda nu därföre upp, du förståndiga Eurykleia,
att jämnåldringen två till din herre! Kanhända Ulysses
redan är sådan, han också, att se på händer och fötter,
360 efter de dödlige åldras ju fort under lidandets dagar.«
Sade. Men gumman då strax uti händerna ansiktet gömde,
fällde en brännande tår och talade klagande orden:
»Ack, vad jag lider för dig, o min son! Framför människor alla
hatad du varit av Zeus, fast du hade det frommaste hjärta.
Aldrig har ännu till ljungaren Zeus någon dödlig den mängden
offrat av fetaste lår och av präktiga festhekatomber,
som du till honom bar fram under bön, att dig måtte beskäras
sällaste ålderdom och att fostra din strålande arving;
dock har han ensamt för dig gjort hemkomstdagen om intet.
370 Säkert med hån han bemöttes, han ock, av de tjänande tärnor
fjärran i främmande land, när de mäktiges hus han besökte,
såsom du själv blev bemött i vårt hus av de hyndorna alla.
Blott för att slippa att kränkas av dem och begabbas med
skymford
ville du icke bli tvådd, men för mig är det kärt att få göra,
vad mig den kloka Penelope bjöd, Ikarios' dotter.
Därför jag vill dig nu två, såväl på Penelopes maning
som för din egen skull, ty hjärtat av sorgen är upprört
uti mitt bröst, och förnim nu ett ord, som jag ville dig säga.
Många de främlingar äro, som hit ha förirrade kommit,
380 men jag vill mena, att aldrig ännu har någon jag skådat
så till gestalt och till röst och till fötterna likna Ulysses.«
Henne svarade då den mångförslagne Ulysses:
»Ja, mor lilla, envar, som för ögonen skådat oss båda,
säger detsamma om oss, att vi särdeles likna varandra,
såsom du också nu själv har det iakttagit och säger.«
Så han sade, och gumman bar in det glänsande bäcken,
vilket till fotbad bruktes, och hällde en myckenhet vatten

kallt däruti och det spädde med varmt; men konung Ulysses
satte vid härden sig så, att han ansiktet hade i skuggan,
390 ty han befarade strax, att så snart som vid honom hon rörde,
skulle hon känna hans skråma igen och det hela bli yppat.
Fram till sin herre hon kom och begynte att två, och hon genast
kände då skråman, han fått av ett vildsvins glänsande huggtand,
då till Parnassos han rest till Autolykos själv och hans söner.
Denne hans morfar var och bland människor frejdad och ypperst
uti att svärja med list; den gåvan en gud honom givit,
Hermes själv, åt vilken han jämt behagliga offer
brände av gumsars och killingars lår, och som huld honom bistod.
Kommit Autolykos hade en gång till Ithakas bygder,
400 där han sin dotter fann med en nyfödd gosse i skötet;
och sedan aftonmålet var slut, Eurykleia den lille
lade då ner på hans knän och talte till honom och sade:
»Hitta nu själv på ett namn, Autolykos, som du din dotters
älskade gosse kan giva, det barn, som du önskat så ivrigt!«
Henne Autolykos svarade strax och ropade glättigt:
»Hören, min dotter och måg, må han hava det namn, som jag
säger!
Jag, som till eder är kommen i dag, är en man, som med avund
skådas av många båd' kvinnor och män på den bördiga jorden;
därför Ulysses må vara hans namn. Och när sedan han en gång
410 hinner till ynglingaår, må han komma och gästa sin morfars
präktiga hus vid Parnassos' berg, där jag har mina skatter;
då skall av dem han få med, så att glad han skall vända tillbaka.«
Därför Ulysses for dit att de kostliga skänkerna hämta.
Drotten Autolykos själv och alla Autolykos' söner
hälsade honom med kärliga ord och tryckte hans händer,
och i sin famn honom hult Amfithea tryckte, hans mormor,
kyssande huvudet ömt och bägge hans dejliga ögon.
Men Autolykos strax sina frejdade söner befallde
laga till middagsmål, och de villiga lydde hans maning.

420 Genast de hämtade dit en femårstjur ifrån hjorden,
slaktade djuret och flådde det fort och det höggo i stycken,
skuro så lämpliga skivor därav och dem stucko på spetten,
stekte dem omsorgsfullt och delade lika åt alla.
Sålunda dagen igenom de nu, tills solen gick neder,
åto, förplägande alla sig väl av det rikliga målet.
Dock, när solen gick ner och aftonskymningen inbröt,
gingo de alla till ro och njöto hugsvalande sömnen.
Men när i gryningen sken den rosenfingrade Eos,
gingo Autolykos' söner på jakt med de ivriga hundar,
430 och uti jägareskaran var med den käcke Ulysses;
och för Parnassos' berg, det skogbevuxna och branta,
gingo de upp, och snart till dess blåsiga klyftor de hunno.
Nyss hade solen gått upp i sin glans ur Okeanos' djupa,
sakta rinnande ström och sköt sina strålar på jorden,
när i en skogsdal skaran kom in och i spetsen för jakten
hundarna lupo och vädrade spår och Autolykos' söner
följde bakefter och främst ibland dem den raske Ulysses
tätt efter hundarna, svängande käck långskuggande spjutet.
Där låg då gömd i det tjockaste snår en bjässe till vildgalt.
440 Här den fuktiga vind ej mäktade blåsa igenom,
hit ej skinande sol förmådde att kasta sin stråle
eller det plaskande regn att tränga igenom; så tätväxt
var det, och vissnade löv där lågo i väldiga massor.
Bullret av jägarnes steg och hundarnes gläfs, när de kommo,
trängde till galtens öra, och strax utur snåret emot dem
kom han med borsten rest och med gnistrande ögon och trädde
nära inpå dem och stod, och främst ibland alla Ulysses
rusade fram med sitt lyftade spjut i den seniga handen,
ivrig att giva en stöt, men galten kom före och gossen
450 träffade ovanom knät och flängde med beten upp köttet,
sprungen från sidan inpå, dock trängde han icke till benet.
Honom Ulysses sitt spjut in i högerbogen då rände,

så att den blänkande kopparens udd stack ut genom kroppen;
neder i stoftet han föll med ett skri, och livet var borta.
Fingo Autolykos' söner nu brått med det dödade vildsvin
och med Ulysses själv, den käcke, gudomlige gossen;
såret förbundo de flinkt, och besvärjelse stillade hastigt
flödande blodet, och snart de igen voro hemma hos fadern.
Sedan han där av Autolykos själv och Autolykos' söner
460 blivit fullkomligen läkt och begåvad med kostliga skänker,
vart han omsider med fröjd hemskickad till fädernejorden
och blev på Ithakas ö av sin fader och vördade moder
hälsad med glädje igen, och de började ivrigt att fråga
huru den skråman han fått, och han noga berättade för dem,
huru han fått den på jakt av ett vildsvins glänsande huggtand,
då till Parnassos han dragit åstad med Autolykos' söner.

Denna av gumman nu kändes igen, så snart hon med handen
strök över konungens ben, och taget i foten hon släppte,
så att i bäckenet benet föll ner och kopparen skrällde;
470 därvid det välte omkull, och vattnet rann ut över golvet.
Smärta och fröjd på en gång hennes själ betogo, och tårar
trängde i ögonen fram, och det flytande talet var stockat,
och hon berörde med bedjande hand hans haka och sade:

»Ack, du Ulysses då är, mitt älskade barn! Och jag kände
icke min konung igen, förrn jag fick honom röra med handen!«

Sade, och hän mot Penelope strax sina ögon hon vände,
viljande giva tillkänna, att nu hennes make var hemma.
Hon var dock varken i stånd till att se eller märka det minsta,
ty av Athenes makt var sinnet förstrött. Men Ulysses
480 böjde sig framåt och grep med sin högra den gamla i strupen,
och med sin andra hand drog han gumman intill sig och sade:

»Mor lilla, vill du fördärva mig rakt, du som själv har mig fostrat,
bärande mig vid ditt bröst? – Ja, nu efter tusende mödor
återkommen jag är till mitt land på det tjugonde året.

Dock, då du märkte det nu och en gudom dig yppade saken,
tig blott stilla, att ej någon annan i huset det märker.
Ty jag vill säga en ting, och det ordet skall bliva besannat:
därest en gud ger mig makt att de trotsiga friarne kuva,
skonar jag icke dig själv, fastän du har varit min amma,
490 när jag de övriga kvinnor förgör, som tjäna i huset.«
Honom svarade då den förståndiga Eurykleia:
»Barn, vad var detta för ord, som dig slapp över tändernas stängsel?
Mig du ju känner, hur fast är min håg och omöjlig att böja;
säker som järn eller hårdaste sten skall jag tiga med saken.
Men hör tillbaka ett ord, som jag beder dig lägga på minnet:
därest en gud ger dig makt att de trotsiga friarne kuva,
då skall jag ge dig besked om kvinnorna här i palatset,
vilka som akta dig ej, och vilka som blivit dig trogna.«
Henne svarade då den mångförslagne Ulysses:
500 »Moder, vad skulle du nämna dem för? Det behöver du icke.
Själv jag nog spejar tillräckligt dem ut och lär känna varenda.
Tig blott stilla med allt, och låt gudarne råda för saken!«
Så han sade, och ut ur salen hastade gumman
vatten att hämta till fötternas bad, ty det förra var utspillt.
Men när hon hade dem tvagit och smort med glänsande olja,
ryckte Ulysses igen med stolen närmare elden
för att av värmen få gott, och med lumporna dolde han ärret.
Började kloka Penelope då att tala och sade:
»Främling, blott litet jag ännu har kvar, som jag ville dig fråga,
510 efter det blivit så sent, att tiden för ljuvliga vilan
redan är inne för den, som kan sova och glömma bekymren.
Men åt mig själv blott oändliga kval av en gudom beskärdes.
När det är dag, har jag alltid en tröst i min klagan och jämmer
av att i huset se till mina egna och tärnornas sysslor;
men när så natten går in och alla försjunka i sömnen,
ligger jag sträckt på min bädd, men en här av naggande sorger

ständigt beklämma min själ och unna ej vila från smärtan.
Som brunfjädrade näktergaln, Pandareos' dotter,
sjunger sin ljuvliga sång, när våren är kommen tillbaka,
520 sittande inne bland grenarna gömd i det tätaste lövet,
och hon med klangrik röst i oändligt skiftande toner
gjuter sin sorg över Itylos ut, sin son, den av våda
själv hon förgjorde med svärd, den gosse, hon födde kung
Zethos:
så i mitt sinne sig välver en mängd utav skiftande tankar,
antingen stanna jag skall hos min son och det hela bevaka,
både det stora och höga palats och mitt gods och mitt husfolk,
visande ädel försyn för min makes bädd och för folket,
eller om följa jag skall den achaier, som ypperst av alla
friarne är i mitt hus, och som bjuder den rikaste brudskänk.
530 Medan min son var ännu ett barn och förstånd honom feltes,
nändes jag icke att lämna hans hus och mig gifta ånyo;
nu däremot, då han redan är stor och i ynglingaåren,
önskar han själv, att jag flyttar tillbaks till mitt hem från palatset,
ty med förbittring han finner sitt gods av achaierna ödas.
Dock, nu en dröm skall du tyda mig ut, som jag vill dig berätta.
Gäss här på gården jag håller ett tjog, som fodras med vete
utur en vattenho, dem mitt nöje det är att betrakta.
Ned ifrån fjället då kom en ofantlig örn med sin kroknäbb
och på dem alla bröt halsarna av, så de dogo och lågo
540 ute på gården runt, men han själv flög upp emot etern.
Och jag begynte då strax att gråta och kvida i drömmen,
och det församlades kring mig en mängd skönhåriga kvinnor,
medan jag klagade högt, för att örnen mig dödade gässen.
Men då kom örnen tillbaks och satte sig ytterst på taket,
talade till mig med människoröst och försökte mig trösta:
›Gråt ej längre, du barn av Ikarios, frejdade hjälten!
Ej har du skådat en dröm; det en sannsyn var, som fullbordas.
Gässens flock, det är friarnes hop, och jag själv var en kungsörn,

när jag dem dödade nyss, men är nu din make, som hemlänt,
550 och som en jämmerlig död skall bereda åt friarne alla.‹
Så han talte, och mig den ljuvliga sömnen då släppte;
genast jag blickade ut, och gässen såg jag på gården
stå, som de brukade jämt, invid tråget och plocka sitt vete.«
Henne svarade då den mångförslagne Ulysses:
»Drottning, omöjligt det är, att en människa skulle den drömmen
kunna förtyda; Ulysses har själv dig ju redan förkunnat,
vad som skall ske; det är klart, att fördärvet friarne hotar
alla ihop, ej en enda av dem skall förgörelsen undgå.«
Svarade kloka Penelope då och sade till honom:
560 »Främling, det finnes förvisst olösliga drömmar och dunkla,
och det fullbordas ej allt, vad de förespegla för mänskor.
Tvenne portar det finns för de flyktiga drömmarnas intåg;
byggd är den ena av horn, men av elfenben är den andra.
Alla de drömmar, som komma till oss genom elfenbensporten,
tala bedårande ord och med falska förhoppningar villa;
de däremot, som gå in igenom den glänsande hornport,
sanning bebåda för den bland dödliga mänskor, som ser dem.
Dock ur denna ej kom, som jag tror, den förskräckliga drömmen;
intet i sanning för mig och min son jag önskade hellre. –
570 Nu till en annan sak, som jag beder dig lägga på hjärtat.
Olycksdagen, som driver mig bort från mitt hem hos Ulysses,
redan i morgon skall gry, ty jag ämnar nu lägga till tävlan
bilorna fram, som han själv på gården ställde så ofta
upp tolv stycken i rad, som spanterna stå på en skeppsköl,
trädde så långt därifrån och skickade pilen igenom.
Nu vill för friarne ock jag förelägga det provet.
Vilken som lättast av dem kan spänna med händerna bågen
och genom raden av bilorna tolv kan skjuta med pilen,
honom jag följa nu vill och draga min väg utur huset,

580 över vars tröskel jag trädde som brud, det sköna och rika,
vilket jag tänker att ock i min dröm jag ofta skall minnas.«
Henne svarade då den mångförslagne Ulysses:
»Vördnadsvärda gemål till Laertessonen Ulysses!
Dröj då ej nu att den tävlingen strax berama i huset.
Ty han skall vara här hemma tillbaks, den förslagne Ulysses,
innan de sällarnes händer få makt med hans glättade båge,
så att de spänna dess sträng och skjuta en pil genom järnen.«
Svarade kloka Penelope då och sade till honom:
»Ville du glädja mig längre ännu med ditt sällskap, o främling,
590 här i min sal, då skulle av sömn mina ögon ej slutas.
Dock för de dödlige möjligt ej är att vaka beständigt.
Mål och gränser för allt ha ju himmelens evige gudar
stadgat för människors barn på den sädesalstrande jorden.
Därför jag stiger nu upp till mig själv uti ovangemaket
att uppå bädden mig vila, som ack! är ett suckarnas läger,
vätt av de tårar, jag gjuter alltjämt, från den dagen Ulysses
reste till Olycks-Ilion hän, som jag fasar att nämna.
Där vill jag gånga till ro, men du själv må härnere på golvet
hava din bädd eller ock i en säng, som de skola dig hämta.«
600 Sägande så gick hon upp i det glänsande ovangemaket,
icke allena, men följd av de tvenne betjänande tärnor;
och då hon kommit med tärnorna upp uti ovangemaket,
ömt hon Ulysses begrät, sin älskade man, tills Athene
göt på den sörjandes ögonlock den ljuvliga sömnen.

TJUGONDE SÅNGEN

Timmarna före friarnes död

Konung Ulysses i hallen gick ut och sig lade till vila,
sedan en oxhud underst han brett, som var ännu ej garvad,
och en mängd fällar däröver av får, som av friarne slaktats;
över den vilande se'n Eurynome höljde ett täcke.
Där låg länge han vaken ännu och välvde i sinnet
friarnes undergång. Men av tärnorna många ur huset
gingo då ut, som med friarne levt sedan länge i älskog,
och under ideligt skratt med varandra de glammade ystert.
Då kom hjärtat i konungens bröst i det vildaste uppror,
10 medan han började strax att betänka i själ och i sinne,
om han väl upp skulle springa på stund och dem alla ihjälslå
eller ock låta dem än, för den sista och yttersta gången,
smekas i trotsiga friarnes famn; men hans hjärta det skällde,
som när en hynda går skällande runt kring valparna späda,
bara det nalkas en främmande man, och är färdig att bitas:
så i hans inre det skällde av harm, då han såg deras fräckhet.
Dock, han på bröstet sig slog och talade strängt till sitt hjärta:
»Stilla då, hjärta! Du har ju en gång än värre fördragit
under de dagar den vilde cyklop mina käcka kamrater
20 rysligt åt upp; men du härdade ut, tills det listiga anslag
hjälpte ur kulan dig ut, där du redan dig väntade döden.«
Så med befallande ord till sitt hjärta i bröstet han talte.
Alldeles lydigt mot honom förblev hans härdade hjärta
utan att vackla, men själv han sig vände och vred på sitt läger.
Som när vid härden en man står och håller på spettet en mage,
stoppad med ister och blod, och den vänder på sidorna alla
över den flammande eld och är ivrig att steka den färdig:
så han där vände sig av och an på sitt läger i grubbel,

huru han skulle sin hand på de skändlige friare lägga,
30 ensam mot all deras mängd. Då nalkades honom Athene,
stigen från himmelen ned, och hon var som en kvinna att skåda;
stilla vid huvudgärden hon stod, och hon talte och sade:
»Ligger du vaken igen, osällast av dödlige alla?
Här är ju ändå ditt hem, här i huset du äger din maka,
här är ju också din son, en så ädel som någon kan önska.«
Henne svarade då den mångförslagne Ulysses:
»Ja, du förvisso har rätt uti allt vad du säger, gudinna.
Men det är ändå en sak, som vållar mitt sinne bekymmer,
hur jag skall vara i stånd att de skändlige friarne kuva,
40 då jag är ensam och samlade jämt de sig hålla i salen.
Och så en annan sak, som mig yttermera bekymrar:
om jag nu dödar dem ock med Kronions hjälp och din egen,
vart skall jag sedan väl fly? Det beder jag dig att betänka.«
Honom svarade då strålögda gudinnan Athene:
»Faslige! Mången ju dock på en svagare hjälpare litar,
som är en människa blott och icke så mäktig av rådslag;
men en gudinna är jag, som dig oavlåtligen skyddar
uti vad fara som helst. Men jag måste väl säga det öppet:
om ock femtio skaror det kom av förgängliga mänskor
50 och kringrände oss två att i rasande strid oss förgöra,
skulle du dock deras oxar och får hemdriva som byte.
Giv nu åt sömnen dig hän! Det är också en plåga att vaka
natten igenom med bry, och snart skall du sorgerna slippa.«
Sade och göt på hans ögonlock den ljuvliga sömnen;
själv till Olympen hon vände igen, den höga gudinnan.
Medan nu kungen i sömnen försjönk, som i lemmar och sinne
löser var plåga, då vaknade upp hans dygdiga maka,
satte i bädden den mjuka sig upp och begynte att gråta.
Men när hon mättat omsider sin själ av tårarnas flöde,
60 först och främst hon till Artemis bad, den härliga kvinnan:
»Artemis, dotter av Zeus, du gudomliga! Ack, att du äntligt

ville mig skjuta i bröstet din pil och beröva mig livet
strax uti denna stund, eller också en rasande stormvind
komme och ryckte mig bort uppå dödens töckniga stigar
och mig i mynningen vrok av Okeanos' kretsande världsflod,
såsom när stormarna sopade bort Pandareos' döttrar!
Gudarne hade föräldrarne dräpt, och de voro i borgen
lämnade kvar utan far eller mor, men hult Afrodite
födde dem upp med honung och ost och ljuvaste vindryck;
70 Hera dem prydde med skönhet och vett framför övriga kvinnor,
växten så smidig och hög av den kyska Artemis skänktes,
och av Athene dem skicklighet gavs uti härliga slöjder.
Men när en dag Afrodite gick upp till den höga Olympen
att åt de älskliga flickorna två om ett blomstrande bröllop
bedja hos ljungaren Zeus – ty allting den evige känner,
både vad ödet beskär och förmenar de dödliga mänskor –
ryckte harpyorna flickorna bort under tiden och skänkte
dem att slavinnor bli åt de rysliga hämndegudinnor.
Så må de evige låta ock mig försvinna från jorden,
80 eller må träffad av Artemis' pil jag stiga i Hades'
rysliga boningar ner, om jag endast får skåda Ulysses,
endast jag slipper att bliva till fröjd åt en ringare make.
Drägligt är lidandet ändå för den, som allenast om dagen
nödgas i tårar beständigt ge luft åt sitt plågade hjärta,
men under natten får ro, då sömnen den ljuvliga glömskan
skänker av allt, både lyckligt och ont, när han ögonen sluter.
Jag däremot av en gud förföljes ju även med drömmar.
Åter i natt vid min sida han låg och var alldeles lik sig,
sådan han var, då med hären han for, och mitt hjärta av glädje
90 fylldes, ty ej för en dröm jag det höll, utan trodde det verkligt.«

Så hon sade, och snart gick nu upp gulltronande Eos.
Ljudet av drottningens klagan hann fram till den ädle Ulysses,
och ur sin sömn till besinningen väckt, han i förstone tyckte,

som om hon känt honom redan igen och vid huvudet stode.
Täcket han byltade hop med de fällar, på vilka han sovit,
lade i salen dem in på en stol, och huden av tjuren
slängde på gården och bad så till Zeus med lyftade händer:
»Evige Zeus, om er vilja det var, att jag skulle mitt hemland
hinna igen över länder och hav, sedan hårt I mig hemsökt,
100 må då ett varslande ord ifrån någon, som vakar därinne,
göra mig viss, och ett tecken från Zeus må sig visa härute.«
Bedjande talte han så och blev hörd av den vise Kronion.
Strax med en tordönsskräll från Olympens strålande tinnar
svarte han uppe i sky; då gladde sig konung Ulysses.
Även ett varslande ord från en malande kvinna i huset
hördes helt nära intill, från platsen för konungens kvarnar,
där under dagligt slit av kvinnor, inalles ett tolvtal,
maldes av vete och korn det mannanärande mjölet.
Redan de övriga lågo i sömn, sedan säden de malit;
110 hon hade ensam ej slutat ännu, hon var svagast av alla;
nu lät hon kvarnen stå still och talte, sin konung till varsel:
»Zeus Allfader, du drott över gudar och människor alla!
Mäktigt ditt tordön ljöd från den stjärnesmyckade himlen,
fast där ej finnes ett moln; men du giver väl någon ett tecken.
Skänk uppfyllelse ock åt vad jag eländiga beder!
Låt det för friarne bliva i dag den yttersta gången
som i Ulysses' hus de förlusta sig glada vid gillet,
dessa, som låta mig digna på knä av det gruvliga slitet,
där jag skall mala dem mjöl! Ja, må gillet i dag bli det sista!«
120 Sagt; men Ulysses blev glad åt de lyckobådande orden
och över åskan från Zeus, ty han hoppades hämnd på de fräcka.
Samtliga tärnorna nu i Ulysses' präktiga boning
samlades re'n och en flammande eld upptände på härden;
och från sin bädd steg Telemachos upp, den gudomlige yngling,
tog sina kläder uppå och sitt eggade svärd över skuldran

och på de glänsande fötterna band sina sköna sandaler,
tog så sitt väldiga spjut med vässade spetsen av koppar,
trädde på tröskeln in och talade till Eurykleia:
»Mor lilla, haven I gästen bemött med all heder i huset?
130 Fick han sig mat och en säng, eller ligger han kanske försummad?
Ty det kan hända min moder ibland, fast hon är så förståndig,
att hon tar miste på folk i en hast och hedrar den sämre,
medan hon låter den bättre gå bort och ej njuta sin heder.«
Honom svarade då den förståndiga Eurykleia:
»Barn, du må icke så där utan sak stå och lasta din moder.
Här fick han sitta och dricka sitt vin, så länge han ville;
mat honom också hon bjöd, men han sade sig ej vara hungrig.
Och då han yttrade lust att bege sig till vila och sova,
gav hon befallning åt tärnorna strax att bädda åt honom;
140 men som en man, som förlorat var skymt av lycka och glädje,
kände han intet begär att sova i säng mellan lakan,
men på en tjurs ogarvade hud och en hög utav fårskinn
låg han i hallen och sov, och ett täcke vi bredde då över.«
Så hon sade; men ut Telemachos gick, och i handen
spjutet han höll och var följd av två snabbfotade hundar;
raskt gick till torget han hän till de pansarklädde achaier.
Men till tärnorna ropade nu den förträffliga kvinnan,
Eurykleia, en dotter till Ops, som var son av Peisenor:
»Friskt nu, till verket! En del må sig skynda att sopa i salen
150 och att bestänka dess golv och på prydliga stolarna breda
purpurhyenden ut, och andra må samtliga borden
torka med svampar utav och bålarna noga med vatten
skölja och dubbelpokalerna med, och några till källan
gånga åstad efter vatten nu strax och ej söla på vägen.
Länge det dröjer nog ej, innan friarne samlas i salen;
tidigt de komma helt visst, ty i dag är hos alla det högtid.«
Sade, och tärnorna lyssnade till och befallningen lydde;

tjugu begåvo sig av till den mörka och skimrande källan,
medan de övriga sysslade flinkt med att ordna i huset.
160 Friarnes tjänare kommo nu dit och begynte att veden
klyva med säkra och hurtiga tag, och tärnornas skara
vände från källan igen, och Eumaios också sig infann,
drivande med sig ej färre än tre sina yppersta gödsvin.
Dessa sin frihet han lämnade strax till att beta på gården;
därpå han själv till Ulysses gick fram och frågade vänligt:
»Främling, bemöta dig friarne nu med en smula av aktning,
eller behandlas du nu som förut med hån i palatset?«
Honom svarade då den mångförslagne Ulysses:
»Måtte blott gudarne snart, Eumaios, hämnas den smälek,
170 som i sitt övermod de föröva med nedriga illdåd
uti ett främmande hus, ej kännande tecken till blygsel!«
Sålunda föllo de ord, som de växlade där med varandra.
Nalkades då till dem Melanthios, getternas herde;
getter han drev, och de bästa det var ur samtliga hjordar,
valda för friarnes bord, och av herdar tvenne han följdes.
Getterna alla han band i den ljudande pelarehallen,
därpå han själv till Ulysses gick fram och i smädelser utfor:
»Främling, du ämnar då även i dag här i huset oss plåga
med tiggeri? Kan du icke ha vett att dig packa på porten?
180 Aldrig, det tror jag försann, vi bägge bli kvitt från varandra,
förrn du fått smaka min näve ett tag, ty du tigger ej mänskligt.
Här finns väl flere achaier än vi, som ha gille i gården!«
Så han sade; ej svarte ett ord den förslagne Ulysses,
tigande rörde han huvudet blott och tänkte på ofärd.
Nu som den tredje Filoitios kom, koherdarnes förman;
frodiga getter för friarnes bord han drev och en gallko.
Dessa av färjmän fraktats till ön, som för jämnan från fastland
fraktade människor över, så snart som det någon begärde.
Boskapen noga han band i den ljudande pelarehallen,
190 därpå han själv till Eumaios gick fram och frågade honom:

»Vem är den främlingen här, Eumaios, som nyligen kommit
hit till vårt hus? Låt höra en gång, vad han säger sig stamma
ifrån för folk? Och var har han sin släkt och sin fädernetorva?
Ack, den arme! Och dock ser han ut som en härskande konung.
Visst är det gudarnes makt, som förföljer var irrande nödställd,
sedan de låta ej konungar ens förskonas från jämmer.«

Sade och trädde så fram och hälsade kungen med handslag,
och med bevingade ord han talte till honom och sade:

»Hell dig, fader och gäst! Må du bliva i kommande dagar
200 lycklig, ty nu är förvisso du tryckt av lidanden många.
Evige Zeus! Så förfärlig som du är bland gudarne ingen.
Utan förbarmande låter du dem, som du själv har gett livet,
fastna i lidandets nät och frätas av gruvliga sorger.
Svetten sprang fram, då jag såg dig, och vått blev mitt öga av
tårar,
ty på Ulysses jag tänkte, ty nu får väl också min konung
irra i sådana lumpor omkring bland främmande mänskor,
om han bland levande finns och skådar den strålande solen.
Men om han redan är död och till Hades' boningar gången,
ve mig då för min härlige drott! Han förtrodde sin boskap
210 i Kefallenernas land i min vård, när jag ännu var gosse.
Nu är den bliven otalig i mängd, så att aldrig för dödlig
trivits och lönat sig så bredpanniga oxarnas avel.
Men jag befalles av främlingar nu att dem själva till godo
driva dem hit, och de fråga ej alls efter sonen i huset
eller de vakande gudarnes hämnd och ha redan i sinnet
själva att dela hans gods, då min herre blir borta så länge.
Därför jag ständigt och jämt går och grubblar i sinnet på detta:
svårt det mig faller förvisst att, så länge hans son är i livet,
draga åstad till ett främmande land och ta boskapen med mig
220 för att bland främlingar bo, men värre det är att härhemma
slita för djuren så ont allenast till främlingars hugnad.
Också jag hade väl flytt till en annan bland mäktige kungar

redan för längese'n, ty det här står ej längre att tåla;
men jag blir hoppet ej kvitt, att den olycksalige äntligt
kanske skall komma och rensa sitt hus ifrån friaresvärmen.«
Honom svarade då den mångförslagne Ulysses:
»Herde, då ej du ser ut till att vara en ond eller vettlös,
och då jag märker nu tydligen själv, att du tänker förståndigt,
så vill jag säga en ting och med helig ed det bekräfta.
230 Vittne då Zeus ibland gudarne först och ert vänliga gästbord,
vittne den frejdade konungens härd, dit nu jag är kommen:
innan du går härifrån, skall Ulysses igen vara hemma.
Då skall du själv, om du vill, få med egna ögon bevittna
friarnes ömkliga död, fast de spela nu herrar i huset.«
Honom svarade då koherdarnes överste förman:
»Måtte Kronion ditt ord uppfyllelse giva, o främling!
Visa jag skulle dig då, vad min arm och min styrka
förmådde.«
Även Eumaios då bad till alla de salige gudar,
att till sitt hem måtte komma igen den förslagne Ulysses.
240 Sålunda föllo de ord, som de växlade där med varandra.
Men på Telemachos' död och fördärv av friareskaran
stämplades just, då med ens ett fågeltecken till vänster
syntes i höjden, en örn med en skälvande duva i klorna.
Då tog Amfinomos strax till orda ibland dem och talte:
»Aldrig, I vänner, oss lyckas vår plan att Telemachos mörda,
såsom vi menade nyss. Låt i stället oss tänka på måltid!«
Så var Amfinomos' ord, och hans mening de gillade alla,
och i palatset de trädde då in hos den ädle Ulysses,
läggande mantlarna av på raden av stolar och troner.
250 Därpå de slaktade frodiga får och de vackraste getter,
slaktade späckiga svin och tillika en kviga ur hjorden.
Innanmätet blev stekt och fördelat av några, och andra
blandade bålarna till, och pokalerna ställde Eumaios
fram, och i präktiga korgar Filoitios, herdarnes förman,

satte på borden bröd, och Melantheus bägarna fyllde.
Därpå de grepo sig an med de väntande, färdiga rätter.
  Nu med beräknande list Telemachos gav åt Ulysses
nederst vid tröskelstenen hans plats i den ståtliga salen,
sättande fram den enklaste stol och ett bord av de minsta;
260 därpå han lade en part utav innanmätet för fadern,
hällde så vin i en gyllne pokal och talade sedan:
  »Här må du sitta och dricka ditt vin bland de övriga gäster.
Själv skall jag giva dig skydd mot samtliga friarnes hånsord
ävensom allt slags våld, ty detta är icke ett värdshus,
utan Ulysses' palats, som åt mig av min fader förvärvats.
Vakten er, friare, nu, att ert sinne er ej må förleda
varken till skymf eller våld, för att ej må bli strider och träta!«
  Så han talte, och alla de då sig beto i läppen,
häpnande över Telemachos' ord, ty han talade dristigt.
270 Tog då till orda bland dem Antinoos, son av Eupeithes:
  »Hårt är det talet förvisst, I achaier, men låtom oss ändå
hålla till godo därmed, då Telemachos riktigt oss hotar.
Zeus tillstadde det ej, vi eljest väl hade i huset
längesen tystat hans mun, hur högt han än larmar och ordar.«
  Sagt; men Telemachos aktade ej, vad han sade, det minsta.
Nu härolderna tågade fram genom staden med gudens
heliga festhekatomb, och achaiernas lockiga söner
uti Apollos skuggiga lund sig församlade talrikt.
  Sedan de ryggradsköttet nu stekt och det tagit av spetten,
280 fingo de alla sin del och höllo en lysande måltid.
Och de, som passade upp, framsatte en part för Ulysses
lika så stor som den friarne fick, ty så dem befallde
käcke Telemachos, son av den gudalike Ulysses.
  Ej lät Athene nu alls den trotsiga friareskaran
sluta med hån och med kränkningar upp, för att harmen i hjärtat
måtte än djupare gro hos Laertessonen Ulysses.

En där i friarehopen det fanns, som hette Ktesippos,
boende var han på Samos, en man av det ondaste sinne.
Trotsigt förlitande sig på sin rikedom, vilken var gränslös,
290 giljade han till Ulysses' gemål, då ej konungen hemkom.
Denne till orda nu tog i den trotsiga friareskaran:
»Hören, I friare bålde, ett ord, som jag önskar att säga!
Allaredan har främlingen fått, som sig borde, sin andel,
lika så stor som vår, ty det vore ej vackert och rättvist,
om i Telemachos' hus en gäst skulle lida förknappning.
Nu skall av mig han bekomma en skänk, som han själv kan
därefter
giva åt baderskan bort eller också åt en av de andra
ibland tjänarna här hos den gudalike Ulysses.«
Sade och slungade strax med den seniga handen en oxlägg,
300 som han ur korgen tog upp, men Ulysses väjde för kastet
genom att huvudet böja ett grand, och inom sig han hånfullt
log med besked, när läggen flög bort i den präktiga väggen.
Strax mot Ktesippos i bannande ord Telemachos utfor:
»Lycka det var, Ktesippos, för dig, att du träffade icke
främlingen nu med ditt kast, och att själv han vek undan
behändigt.
Annars jag hade mitt vässade spjut dig jagat i livet,
så att din fader fått styra om grav i stället för bröllop
åt dig på Ithaka. Därför envar må sig vakta för illdåd
uti mitt hus! Jag begriper numer och förstår att bedöma,
310 vad som är rätt eller ont, då jag förr däremot var ju barnslig.
Ändå alltjämt vi oss giva till tåls och fördraga att åse,
hurusom maten och vinet gå åt och I fänaden slakten,
därför att svårt för en ensam det är att hindra så många.
Men er stävjen en smula ändå och föröven ej våldsdåd!
Och om I sinnade ären att nu mig förgöra med kopparn,
kunde jag önska det själv, och förvisso långt bättre det vore
ligga som död än ha jämt för min syn så skändliga illdåd,

främlingar mötta med hån och med hugg och de tjänande tärnor
släpade kring till liderlighet i de präktiga rummen.«
320 Så han talte, och runt förstummades alla i tystnad.
Äntligen höjde sin röst Damastors son Agelaos:
»Vänner, det lärer väl ingen av oss, då han talat så rättvist,
yttra fientliga ord och giva ett sårande gensvar.
Kränken ej heller nu främlingen mer eller eljest en enda
ibland tjänarne här hos den gudalike Ulysses.
Men åt Telemachos själv och hans moder jag önskade gärna
giva ett vänligt råd, om det blott må dem bägge behaga.
Jo, så länge som än i ert hjärta I närden det hoppet,
att till sitt hus skulle komma igen den förslagne Ulysses,
330 kunde man icke förtänka er för, att I än villen bida
under förhalning med friarnes sak, ty det bästa ju varit,
om till sitt hus han fått komma igen, den förslagne Ulysses.
Nu däremot är det klart, att han aldrig skall vända tillbaka.
Därför nu övertala din mor, att hon tager till make
den, som den ypperste är och bjuder den rikaste brudskänk,
för att du sedan må själv uppå fädernegodset med gamman
äta och dricka i ro, medan hon åt en annan är husfru.«
Honom Telemachos svarade då, den vettige yngling:
»Nej, Agelaos, vid Zeus och vid allt vad min fader har lidit,
340 där han från Ithaka fjärran förgicks eller irrar i världen:
aldrig jag giftermålet fördröjt, men har bett henne äkta
vilken hon vill, och är också beredd till ofantliga skänker.
Men att jag skulle ur huset min mor mot sin vilja med maktspråk
jaga, det blyges jag för. Må gudarne detta förbjuda.«
Så var Telemachos' svar. Men bland friarne Pallas Athene
väckte ett outsläckeligt skratt och förvirrade sinnet.
Onaturligt och hemskt ur förvridna käftar kom skrattet,
köttet, de åto, sågs drypa av blod, och i ögonen på dem
tårarna stodo, och dödens ve med sin aning dem fyllde.
350 Tog då till orda bland dem Theoklymenos, kraftige hjälten:

»Olycksalige män, vad går åt eder? Natten har omsvept
både ert huvud och ansiktsdrag och hela er skepnad,
suckande jämmern är lös och kinderna våta av tårar,
väggarna drypa av blod och av blod var bjälke i taket,
hallen av dödas skuggor är full, och de trängas på gården,
längtande alla till Erebos' djup, till förgörelsens mörker,
solen på himlen är släckt och rymden förlorad i töcken.«
Sade, men friarnes lag blott skrattade häftigt åt honom,
och Eurymachos, Polybos' son, tog till orda ibland dem:
360 »Galen den främmande är, som är nyligen kommen till gården.
Därför, I ynglingar, leden på stund honom ut ur palatset,
att han till torget kan gå, då han tycker, att här är så beckmörkt.«
Honom svarade då Theoklymenos, kraftige hjälten:
»Nej, Eurymachos, icke för mig vill jag hava ert följe.
Än har jag ögon och öron, och än har jag fötter att gå på
och i mitt bröst ett förstånd, som äger ej vank eller lyte;
dessa mig följa, och hädan jag går, ty jag skönjer, att ofärd
närmar sig eder, den ingen förvisst kan fly eller undgå.
Veten det, friare alla, som här hos den ädle Ulysses
370 kränken i konungens hus hans gäster med skändliga våldsdåd!«
Sade och sedan gick ut ur det väluppbyggda palatset
och till Peiraios gick hän, som med vänlighet honom emottog.
Samtliga friarne började nu på varandra att titta,
och för att reta Telemachos än, de belogo hans gäster,
mången då yttrade så bland de övermodige unge:
»Uslare gäster än du, Telemachos, hyste visst ingen.
Sicken ett smutsigt tiggareskrov, som du fått dig på halsen!
Lysten på mat och på vin är han nog, men ej övad det minsta
varken med plog eller spjut och allenast en börda för jorden.
380 Och så den andre därtill, som stod upp och begynte att sia!
Men vill du lyda mitt råd, och det torde nog vara det bästa,
skicka vi gästerna bundna ombord på ett roddarefartyg
bort till Sikelernas land, där vi få dem ordentligt betalda.«

Sådant var friarnes tal, men han frågade icke därefter;
tigande blott på sin fader han såg under väntan, att denne
skulle nu lägga sin hand på den skändliga friareskaran.
Men på en prunkande stol i gemaket, som stötte till salen,
hade sig kloka Penelope satt, Ikarios' dotter,
så att hon hörde vart ord, som männerna talte därinne.
390 Friarne åto nu där under glammande löje sin frukost;
smaklig och riklig den var, ty en myckenhet djur hade slaktats.
Dock visst aldrig ännu har det vankats en bittrare kvällsvard
än den, som skulle nu snart av gudinnan och kraftige hjälten
lagas åt dem, då de själva ju först hade fräckt sig förgripit.

TJUGUFÖRSTA SÅNGEN

Bågskjutningen

Nu det beslutet i sinn strålögda gudinnan Athene
väckte hos kloka Penelope upp, Ikarios' dotter,
bågen att lägga för friarne fram jämte bilorna järngrå
uti Ulysses' sal; det var början till kamp och till blodbad.
Upp uti ovangemaket hon gick för den ståtliga trappan,
och i den fylliga handen hon tog den krokiga nyckeln,
hamrad av koppar med konst, men av elfenben var dess handtag.
Därpå hon styrde sin gång, av de tjänande tärnor åtföljd,
hän till den bortersta kammaren strax, där kungens klenoder
10 lågo av koppar och guld och av järn i de skönaste smiden.
Också den spänstiga bågen där fanns och det rymliga kogret,
vilket var alldeles fullt av de jämmerbringande pilar.
I Lakedaimon de vapnen han fått av en vän, som han mötte,
Ifitos, Eurytos' son, de odödlige gudarnes like.
Först i Messene Ulysses och han hade träffat varandra
uti den kloke Ortilochos' hus, då Ulysses var ditländ
för att få gäldad en skuld, som han krävde av samtliga folket,
ty ifrån Ithakas ö messeniske män hade rövat
med sig ombord trehundrade får och de vallande herdar;
20 därför Ulysses kom dit så lång en väg i beskickning,
sänd, fastän yngling ännu, av sin fader och övrige äldste;
Ifitos åter för hästarnas skull, som han hade förlorat,
tolv förträffliga ston och alla med däggande mulföl.
Dessa till död och fördärv i det följande blevo för honom,
då han kom nämligen hän till den modige son av Kronion,
Herakles hjälten, som hade sin hand i den dristiga stölden.
Denne slog honom ihjäl i sitt hus, dit han kommit som gästvän,
utan försyn för de eviges hämnd och det bord, han till välkomst

hade för honom satt fram; ja, han drap honom, rysligt att säga,
30 och i sin egen gård han behöll starkhovade stoen.
Sökande dessa det var som Ifitos råkte Ulysses
och honom bågen gav, som den väldige Eurytos burit,
och som han döende lämnat i arv åt sin son i palatset.
Själv gav Ulysses ett svärd och en lans åt honom tillbaka,
början till innerligt vänskapsförbund; dock aldrig vid bordet
fingo de gästa varann, ty förut Zeusättlingen dräpte
Ifitos, Eurytos' son, de odödlige gudarnes like,
som hade bågen förärat till skänk. Det vapnet Ulysses
aldrig tog med, när i härnad han drog på de beckade skeppen,
40 utan lät ligga alltjämt som ett minne av älskade vännen
hemma i kammaren kvar, men på Ithaka bar han den alltid.

När hon till kammaren lände nu fram, den härliga kvinnan,
trädde hon tätt intill tröskeln av ek, som mästaren fordom
snidat med skicklig hand och jämnat med hjälp av sitt snöre,
den gång han posterna rest och de glänsande dörrarne insatt;
läderremmen hon lossade fort ifrån dörrarnas låsring,
satte så nyckeln i och reglarne förde till sides,
sedan hon träffat dem rätt; och det drönade högt, som när tjuren
råmar i blommande äng: så ljödo de glänsande dörrar,
50 när de för nyckeln sig öppnade brått och slogos åt sidan.
Drottningen genast på bänken steg upp, där högt över golvet
kistorna stodo med kläder uti, som doftade ljuvligt,
sträckte sig, stående där, och lyftade bågen av spiken
jämte det glänsande hölster, som än honom skyddande höljde.
Därpå hon satte sig ner och hållande vapnet på skötet
snyftade överljutt och blottade konungens båge.
Men då hon så hade lättat sitt bröst med att klaga och gråta,
gick hon till salen hän till de trotsige friarnes samkväm,
hållande spänstiga bågen i hand och det rymliga kogret,
60 vilket var alldeles fullt av de jämmerbringande pilar.
Tärnorna följde sin fru, och en kista de buro, där koppar

låg och en myckenhet järn, som begagnats vid konungens
idrott.
Men då hon lände till friarne fram, den härliga kvinnan,
syntes hon stanna i dörrn till den väluppmurade högsal,
höljande kindernas par med det fina och glänsande doket,
medan en tärna tog plats på vardera sidan om henne.
Därpå till orda hon tog och till friarne talade detta:
»Hören, I friare bålde, ett ord, I som ävlens att huset
ödelägga i grund med att idligen äta och dricka,
70 medan min make hörs ännu ej av, och som gitten ej annat
förebära som skäl, då I viljen försköna ert tilltag,
än eder brinnande lust att få mig hemföra som maka.
Upp då, I friare alle, välan! Nu gäller att tävla.
Ty jag vill lägga nu fram Ulysses' väldiga båge.
Vilken som lättast av er kan spänna med händerna bågen
och genom raden av bilorna tolv kan skjuta med pilen,
honom jag följa nu vill och draga min väg utur huset,
över vars tröskel jag trädde som brud, det sköna och rika,
vilket jag tänker att ock i min dröm jag ofta skall minnas.«
80 Talade så, och Eumaios hon bjöd, den ärlige herden,
bågen att lägga för friarne fram jämte bilorna järngrå.
Gråtande tog dem Eumaios emot och lade dem neder;
också Filoitios grät, när han skådade konungens båge.
Men uti bannande ord mot dem båda Antinoos utfor:
»Lantliga tölpar, som tänken ej mer än allenast för dagen!
Skolen I lipa, eländiga, nu och i drottningens hjärta
röra upp sorgen på nytt? Hennes sinne är redan tillräckligt
sänkt i förtvivlan och kval, då hon mistat sin älskade make.
Sitten och äten i tystnad er mat eller också på dörren
90 packen er ut för att gråta, ni två, men lämnen härinne
bågen hos friarne kvar för det vanskliga provet! – Det bliver,
tänker jag, icke så lätt att spänna den glättade bågen.
Ty bland oss alla härinne i sal'n är ju icke en enda

slik en man, som Ulysses var; jag har själv honom skådat,
och jag kan minnas det gott, fast jag bara var liten den tiden.«
Så han sade, men själv han hoppades uti sitt sinne
både att spänna dess sträng och att skjuta en pil genom järnen.
Ändå ju skulle han själv bli den förste att smaka på pilen,
sänd av den frejdade konungens hand, som han djärvdes att kränka,
100 sittande uti hans sal, uppeggande alla de andra.
Tog då till orda bland dem den käcke Telemachos också:
»Ack, helt visst har Olympiske Zeus mig berövat förståndet.
Tänk, när det ordet jag hör av min kära, förståndiga moder,
att hon vill följa en främmande man och nu lämna palatset,
brister i löje jag ut och gläder mig just som en dåre.
Upp då, I friare alle, välan! Nu gäller att tävla.
Priset är hon, vars like ej finns på achajiska jorden,
icke i Pylos' heliga stad och Mykene och Argos,
icke på Ithakas ö eller hela det bördiga fastland.
110 Själva I veten det nog; vad behöver jag prisa min moder?
Hållen er undan då ej och förhalen ej länge med svepskäl
bågen att spänna till kamp, att vi måtte få se hur det lyckas.
Också jag själv har väl lust att min faders båge försöka.
Lyckas jag spänna dess sträng och skjuta en pil genom järnen,
händer mig icke den sorg, att min vördade moder från hemmet
följer en främmande man, och jag bliver här lämnad allena,
sedan jag dock är i stånd att min faders idrotter öva.«
Sade, och upp från stolen han sprang och av skuldrorna lyfte
purpurmanteln i hast och tog av sig det eggade svärdet.
120 Först han nu bilorna ställde i rad i en fåra, han grävde,
lång för dem alla ihop, och rätade raden med snöre,
stampade sedan omkring dem med jord; och de häpnade alla,
att han dem ställde så rätt, fast han aldrig sett någon det göra.
Nu steg på tröskeln han upp och begynte att bågen försöka.
Trenne gånger han bände den hårt i sin väldiga iver,

trenne gånger hans styrka gav tappt, men han hoppades ännu
kunna den spänna till slut och skjuta en pil genom järnen.
Och han den visst hade spänt vid det fjärde och starkaste taget,
om han ej fått av Ulysses en vink, som hejdat hans iver.
130 Tog då till orda ibland dem igen den gudomlige yngling:
»Ack, jag en kraftlös stackare blir, så länge jag lever,
eller är också för ung och kan ännu ej lita på armen,
om det är nödigt att visa tillbaks något kränkande angrepp.
Upp då I andre, välan, som mig överträffen i styrka,
fresten med bågen ett tag och låtom oss tävlingen sluta!«
Sade, och bågen nu strax han ställde ifrån sig på golvet,
därvid han lutade den emot dörrens glänsande flyglar,
och emot bågens ring han stödde den vingade pilen,
satte sig sedan på stolen igen, som han nyss hade lämnat.
140 Tog då till orda bland dem Antinoos, son av Eupeithes:
»Träden nu fram, mina vänner, i tur ifrån vänster till höger;
början skall ske från den plats, där man viniskänkningen börjar.«
Så var Antinoos' ord, och hans mening de gillade alla.
Först bland dem alla sig Oinops' son Leiodes då reste,
som deras offerskådare var, och som innerst i salen
satt vid den präktiga bålen, och han var den ende ibland dem,
som deras fräckhet förtröt, och han hatade friarne alla;
han var den förste, som bågen där tog och den vingade pilen.
Nu steg på tröskeln han upp och begynte att bågen försöka,
150 kunde ej spänna den dock, ty hans fina och vekliga händer
slappnade, allt som han drog, och han talade så till de andra:
»Vänner, den leken är icke för mig; må en annan försöka!
Många de ypperste män den bågen lär bliva till skada
både på anda och liv; men bättre är dö än att leva,
om vi förfela det mål, för vars skull vi oss samla beständigt
här i palatset och dag efter dag gå och vänta och bida.
Nu är så mången förvisst, som det efterfikar och hoppas
att med Penelope gifta sig få, som är viv till Ulysses;

men när han bågen har prövat en gång och förstår, vad det gäller,
160 må han en annan begära till brud av de sköna achaiskor,
sökande främja med gåvor sitt värv, och må drottningen sedan
äkta den henne gav rikaste skänk och var ämnad av ödet.«
Sade, och bågen nu strax han ställde ifrån sig på golvet,
därvid han lutade den emot dörrens glänsande flyglar,
och emot bågens ring han stödde den vingade pilen,
satte sig sedan på stolen igen, som han nyss hade lämnat.
Men uti bannande ord emot honom Antinoos utfor:
»Ha, vad var detta för ord, som slapp dig ur munnen, Leiodes,
alldeles fasligt och styggt? Det kan göra en ilsken att höra.
170 Som om den bågen de ypperste män skulle bliva till skada
både på anda och liv, för att du den ej orkade spänna!
Dig har din vördade moder minsann ej fött till en kämpe,
mäktig att skicka en pil ifrån sträng och att spänna en båge,
men det finns andra, som spänna den strax, bland oss friare
bålde.«
Sagt, och befallning han gav åt Melanthios, getternas herde:
»Skynda, Melantheus, att genast en eld här tända i salen,
flytta så fram intill elden en stol och bred över ett ullskinn,
hämta oss sedan en kaka av talg ur förrådet i kammarn,
så att vi bågen få värma vid eld och den smörja med fettet;
180 sedan försöka vi leken igen för att lykta vår tävlan.«
Sade, och genast en flammande eld Melanthios tände,
flyttade fram en stol och bredde på stolen ett ullskinn,
hämtade sedan en kaka av talg ur förrådet i huset.
Därmed de bågen nu mjukade upp och försökte, men ingen
kunde den spänna ändå, ty mycket för svaga de voro.
Dock Antinoos än och den sköne Eurymachos dröjde,
friarnes ledande män och de vida förnämste i mandom.
Råkade då att ur salen gå ut på en gång och tillsammans
herden för konungens svin och herden för konungens oxar.
190 Följande efter dem strax, gick Ulysses själv utur salen.

Men när de utanför dörrn voro komna och utanom gården,
talte Ulysses med vänliga ord till de båda och sade:
»Hören, I herdar, jag hade ett ord, som jag ville er säga,
eller skall hellre jag tiga? Men hjärtat mig bjuder att tala.
Därest Ulysses behövde er arm och han komme ur fjärran
alldeles plötsligen hem och en gud honom ställde ibland oss,
skullen I lyfta er arm till friarnes värn eller kungens?
Svaren mig öppet härpå, såsom hjärta och sinne er mana!«
Honom svarade då koherdarnes överste förman:
200 »Evige Zeus, uppfyllelse giv åt vår käraste önskan!
Måtte en gudom snart den älskade föra till hemmet!
Visa jag skulle dig då, vad min arm och min styrka förmådde.«
Även Eumaios då bad till alla de salige gudar,
att till sitt hem måtte komma igen den förslagne Ulysses.
Men då Ulysses nu skådade klart deras ärliga sinne,
tog han till orda igen och talade så till dem bägge:
»Här är jag själv, jag är hemma igen! Efter lidanden många
återkommen jag är till mitt land på det tjugonde året.
Klart jag ser, att I två ibland tjänarne ären de enda,
210 vilka min hemkomst hälsa med fröjd; av de andra jag ingen
bedja har hört, att till hemmet igen jag må komma tillbaka.
Eder jag därför vill säga försann, hur det kommer att bliva.
Därest en gud ger mig makt att de trotsige friarne kuva,
hustrur jag skaffa er vill och skall ägodelar er skänka,
bygga er hus invid sidan av mitt, och I skolen därefter
framgent vara för mig som Telemachos' vänner och bröder.
Dock, välan, jag vill visa er nu ett osvikeligt tecken,
så att I kännen mig riktigt igen och förvissade bliven:
här är den skråman, som galten mig högg med sin glänsande bete,
220 då till Parnassos jag dragit på jakt med Autolykos' söner.«
Sade, och paltorna undan han vek från det väldiga ärret.
När de då fingo det se och de noga det hade betraktat,

slogo de gråtande armarna strax om den ädle Ulysses
och honom hälsade ömt under kyssar på huvud och skuldror,
medan Ulysses dem kysste tillbaks på huvud och armar.
Och där skulle väl solen gått ner, medan ännu de gråtit,
om ej Ulysses själv bett dem sluta och tagit till orda:
»Hören nu upp med er klagan och gråt, så att ingen ur huset
kommer hitut och oss ser och berättar det genast därinne.
230 Vänden tillbaka nu in en i sänder och icke tillsammans,
först jag själv och så I, men följande vare vårt avtal.
Alla de trotsige friarne visst, så många de äro,
skola sig sätta emot att man räcker mig bågen och kogret.
Därför, min gode Eumaios, gå du blott hurtigt med bågen
hän genom salen och räck den åt mig och kvinnorna tillsäg,
att de må stänga igen den stadiga dörrn till sin våning,
och om de också få höra från oss därute i salen
buller och stönande jämmer av män, att de icke på villkor
drista sig ut, utan sitta där kvar vid sitt arbete stilla.
240 Åter åt dig jag det värv, min gode Filoitios, giver,
att gårdsporten du reglar och fort slår remmen om låset.«
Sade och åter gick in i det väluppbyggda palatset,
där han sig satte på stolen igen, som han nyss hade lämnat.
Gingo därefter ock in de ärlige herdarne tvenne.
Där höll redan Eurymachos på och hanterade bågen,
värmde i skenet från elden den runt och förmådde ej ändå
spänna dess sträng, och han suckade högt ur sitt modiga hjärta,
tills han åt harmen gav äntligen ord och talte och sade:
»Ha, det mig grämer minsann för min egen skull och för allas.
250 Icke för bröllopet harmas jag mest, fast det retar mig också.
Andra achaiskor ju också det finns, ja en myckenhet av dem,
både härhemma på Ithakas ö och i främmande städer.
Nej, men om verkligen vi för den gudalike Ulysses
skulle så mycket stå efter i kraft, att vi orkade bågen
icke ens spänna, det bleve en skam in i senaste tider.«

Honom svarade då Antinoos, son av Eupeithes:
»Sådant, Eurymachos, händer oss ej, och du själv nog det inser.
Men ibland folket ju firas idag fjärrskjutande gudens
heliga fest, och vem skulle väl då vilja spänna en båge?
260 Läggen den neder då lugnt, men bilorna kunde vi kanske
låta få stå, som de stå, ty ingen, det vill jag förmoda,
vågar sig in i Ulysses' sal för att stjäla dem hädan.
Nu skall vår munskänk strax oss bägarna fylla ånyo,
att vi må gjuta ett offer av vin och lägga så bågen.
Men när i morgon det gryr, skall Melanthios, getternas herde,
driva hit getter, de bästa han har uti samtliga hjordar.
När vi då låren förbränt åt Apollo, den frejdade bågskytt,
vilja vi fresta med bågen på nytt och tävlingen sluta.«
Så var Antinoos' ord, och hans mening de gillade alla.
270 Händerna övergöto på dem härolder med vatten,
bålarna fylldes till brädden med vin av de tjänande svenner,
bägarna skänkte de i och buro omkring dem till alla.
Men när av vinet de stänkt och druckit så mycket dem lyste,
talade listigt till friarne så den förslagne Ulysses:
»Hören mig, alla I friare här till den prisade drottning,
att jag må säga ett ord, som hjärtat mig bjuder att tala.
Dock jag Eurymachos främst och Antinoos, gudarnes like,
beder, ty vackert han talade nyss, då han bjöd er att bågen
lägga å sido i dag för att låta de evige råda;
280 åter i morgon skall guden ge kraft åt vemhelst honom täckes.
Lånen den glättade bågen åt mig, att jag här ibland eder
måtte få pröva min styrka och arm för att röna, om kraften
än är densamma, som fordom den var i de smidiga lemmar,
eller den redan förgått under vandringslivet och nöden.«
Så han sade, men alla de då förtörnades häftigt,
rädda att tiggarens hand kunde spänna den glättade bågen,
och i förbittrade ord emot honom Antinoos utfor:
»Främmande usling, vad nu? Jag tror du är rakt ifrån vettet.

Är det ej nog, att du här ibland oss förnämlige herrar
290 makligen sitter som gäst och ingenting saknar på bordet
och så får höra dessutom på allt, som berättas och talas?
Aldrig en främling och tiggare förr har fått höra vårt samtal.
Ljuvliga vinet har gjort dig förryckt, som blir mången till skada,
därest man bälgar det i sig för snålt och ej dricker med måtta.
Vinet det var, som Eurytion ock, den berömde kentauren,
gjorde så galen en gång i den bålde Peirithoos' boning,
då han var gäst i Lapithernas land och berusad av vinet
övade våld i Peirithoos' hus i sitt yrande vanvett.
Hjältarna grepos av harm, och de rusade upp och på gården
300 släpade galningen ut och skuro hans näsa och öron
av med den mordiska kopparens egg, och han i sin yrsel
raglade bort med den gruvliga lön, som han fått för sin dårskap.
Därav ett krig mellan hjältarnas folk och kentaurerna utbröt,
men den berusade sällen var själv den förste att lida.
Så jag förkunnar ock dig ett förskräckligt ont, om du bågen
dristar att spänna bland oss, ty ej av en enda i landet
skall du bli vänligt bemött, och vi sända dig bort på ett fartyg
till konung Echetos hän, som är alla de dödliges fasa.
Aldrig med livet du slipper då hem. Sitt därför du bara
310 stilla och tyst vid ditt vin och försök ej att tävla med yngre!«
Svarade kloka Penelope då och sade till honom:
»Minns, Antinoos, dock, att det icke är vackert och rättvist
att i vårt hus med förakt bemöta Telemachos' gäster.
Även om främlingen, bjudande upp all armarnas styrka,
lyckades spänna en gång min Ulysses' väldiga båge,
tror du, att därför han skulle få mig hemföra som maka?
Svårligen hyser väl ens han själv en så dristig förhoppning.
Måtte då ingen av er med slika bekymmer i sinnet
sitta härinne till bords, ty en sådan sak är omöjlig.«
320 Svarade Polybos' son Eurymachos henne och sade:
»Ädle Ikarios' dotter, du kloka Penelope, hör mig!

Icke vi tro – ty omöjligt är slikt – att dig tiggaren hemför,
utan vi känna försyn för vad kvinnor och män månde säga,
om det skall heta en gång ibland menige man i Achaia:
›Tänk, när långt klenare män till den frejdade konungens maka
fria, men orka ej alls att spänna hans glättade båge,
kommer en främling, en tiggare dit, som flackar kring världen,
spänner den ledigt och lätt och skjuter en pil genom järnen.‹
Så skall det heta bland folk, och sådant för oss blir en smälek.«
330 Svarade kloka Penelope då och sade till honom:
»Aldrig, Eurymachos, kunna de män väl förhoppas att njuta
hederligt rykte bland folk, som utan försyn för en ädling
öda hans hus. Vad finnen I då i det andra för smädligt?
Denne här främlingen är ju försann både reslig och starkbyggd,
och han berömmer sig av, att han äger en ädling till fader.
Lämnen då bågen åt honom en gång, få vi se hur han lyckas!
Ty jag vill säga en ting, och det ordet skall bliva besannat:
spänner han bågen, och honom beskär slik ära Apollo,
skall jag den skönaste dräkt honom ge, både mantel och livrock,
340 därtill ett stingande spjut till värn emot karlar och hundar
jämte ett svärd, tveeggat och skarpt, och tillika sandaler
och honom sända åstad, dit det lyster hans sinne att fara.«
Henne Telemachos svarade då, den vettige yngling:
»Moder, ej någon har mera än jag bland achaierna makten
bågen att giva åt vilken jag vill och den även förvägra,
ingen bland alla, som här på det klippiga Ithaka härska
eller på öarnas flock invid hästuppammande Elis.
Ingen av dem kan mig hindra med våld, om jag ville ock bågen
skänka åt främlingen alldeles bort till att taga den med sig.
350 Gå nu i våningen in och dig ägna åt sysslorna dina,
vävens och sländans id, och befall tjänarinnornas skara
göra sin gärning med flit; vi män skola sörja för bågen,
främst av alla dock jag, ty min är makten i huset.«
Slagen av häpnad, hon vände då strax till sin våning tillbaka,

under det sonens förståndiga ord på sitt hjärta hon lade.
Upp till sitt ovangemak hon begav sig med tärnornas följe,
där hon Ulysses begrät, sin älskade man, tills Athene
göt på den sörjandes ögonlock den ljuvliga sömnen.
Bågen Eumaios nu tog och var redan på väg med densamma,
360 genast begynte då friarnes hop att skrika i salen;
mången då ropade så av de övermodige unge:
»Vart går med krokiga bågen du hän, du eländige herde?
Strykare! Snart skall du fjärran från folk därborta hos svinen
sönderslitas som rov av de hundar, som själv du har uppfött,
blir oss Apollo blott huld och de andra odödlige gudar.«
Så de skreko, och brått han den lade ifrån sig på stället,
gripen av skrämsel vid ropet, som ljöd från de många i salen.
Men under hotelser ropade då Telemachos också:
»Far, bär du bågen fram! Och ve, om du alla vill lyda!
370 Akta dig bara! Fast yngre jag är, skall jag eljest med stenkast
jaga på landet dig ut, ty den starkare är jag i krafter.
Ack att jag friarne ock, så många de äro i huset,
överginge så mycket i kraft och i armarnas styrka!
Då skulle mången i jämmerligt skick jag förhjälpa på färde
utur vårt hus i en hast, ty de stämpla allenast på illdåd.«
Så han talade barsk, men åt ynglingen skrattade hjärtligt
friarne alla ihop, och den häftiga vreden sig lade
emot Telemachos. – Herden på nytt med den krokiga bågen
gick över salen och gav den i hand åt den kloke Ulysses.
380 Därpå han kallade ut Eurykleia och sade till henne:
»Så är Telemachos' bud, du förståndiga Eurykleia,
att du skall stänga igen den stadiga dörrn till er våning,
och om I också fån höra från oss härute i salen
buller och stönande jämmer av män, att I icke på villkor
dristen er ut, utan sitten där kvar vid ert arbete stilla.«
Sålunda gav han besked, och gumman höll svaret tillbaka,
och till den präktiga våningen strax hon dörrarna stängde.

Hemligen skyndade nu Filoitios ut ur palatset;
porten han stängde i lås till den välinhägnade gården.
390 Inne i pelarevalvet där låg ett det yppersta skeppståg,
snott av papyrusbast, och med detta han surrade regeln,
trädde så in och sig satte igen på den stolen, han lämnat,
och gav Ulysses en blick. Re'n denne höll bågen i handen,
vände och vred den runt och den synade, ängslig att hornet
skulle ha frätits av mask, medan ägaren icke var hemma.
Mången bland friarne yttrade då med en blick på sin granne:
»Den kan beskåda en båge minsann och det riktigt finurligt.
Antingen har han väl hemma hos sig en likadan kanske,
eller han tänker att göra sig en. Se, hur ivrigt i handen
400 hit och dit han den vänder alltjämt, den eländige strykarn.«
Yttrade också man så bland de övermodige unge:
»Ja, och må lika så bra uti allting annat han lyckas,
som det lär lyckas för slik en man den bågen att spänna!«
Sådant var friarnes tal. Men den mångförslagne Ulysses,
sedan han bågen fått vända i hand och den grundligen syna,
då lik en man, som att sjunga förstår och att spela på lyra,
vilken på nygjord skruv den klingande strängen med lätthet
spänner, när ändarna bägge han fäst av den tvinnade fårtarm,
spände han utan besvär den väldiga bågen, Ulysses,
410 tog så ett prövande tag med den högra handen, och strängen
sjöng under greppet så ljuvligt och gällt som en kvittrande svala.
Friarne grepos av bävande ve, och de skiftade färgen,
och i detsamma lät Zeus sitt tordön rulla till varsel.
Högt han gladde sig då, den prövade konung Ulysses,
över att listige Kronos' son honom sände ett tecken.
Därpå den vingade pilen han tog, som låg ensam där blottad
framme på bordet tillhands, medan alla de övriga ännu
lågo i kogrets rum, dem achaierna snart skulle smaka;
lade mot mitten av bågen den an och drog strängen intill sig,
420 sittande kvar, där på stolen han satt, och med skarpaste sikte

skickade pilen i väg och förfelade icke en ögla
borta i bilornas rad, utan tvärsigenom dem alla
kopparpilen flög hän, och han själv till Telemachos talte:
»Ej gör dig främlingen skam, o Telemachos, där han i högsal
sitter. Jag målet förfelade ej, och ej heller jag länge
mödade mig för att spänna; ännu är min styrka den gamla;
ej är den sådan minsann, som friarne hånligen påstå.
Men det är tid, att vi laga nu till åt achaierna kvällsvard,
medan det ännu är ljust, för att sedan oss roa med annat,
430 nämligen dans och musik, som smyckena äro på gillet.«
Talade så med en vink åt sin son, och sitt svärd över axeln
hängde Telemachos strax, Ulysses älskade telning,
grep med sin hand om det väldiga spjut och steg fram och sig ställde
nära till faderns stol i de blänkande vapen av koppar.

TJUGUANDRA SÅNGEN

Dråpet på friarne

Nu sina lumpor han kastade av, den förslagne Ulysses,
stod med ett språng uppå tröskeln i dörrn med sin båge och kogret,
som av förgörande pilar var fullt, och han strödde på golvet
vingade pilarna ut för sin fot och till friarne talte:
»Denna så vanskliga kamp är då äntligen bringad till ände.
Nu vill jag se, om min pil vet att råka ett mål, som har aldrig
träffats ännu av en skytt, och Apollo förunnar mig heder.«
Sade och rakt på Antinoos sköt den stingande pilen.
Denne var just i begrepp att lyfta den gyllne pokalen,
10 dubbelörad och skön, och höll den i händerna redan,
för att sig läska med vin, och på döden ej hade en tanke.
Vem skulle väntat sig ock vid ett gille bland gästernas skara,
att i den mängden en ensam, om än han var aldrig så kraftig,
skulle en överfalla med mord och förgörande döden?
Honom Ulysses nu skickade dock sin pil uti strupen,
så att dess udd stack ut genom hulliga halsen i nacken.
Neder åt sidan han sjönk och ur händerna tappade bägarn,
då han blev träffad, och strax i en mäktig stråle ur näsan
frusade blodet fram, och med sparkande fot i detsamma
20 stötte han bordet omkull, så att rätterna, stjälpta i golvet,
sölades neder av blod, både kött och bröd. Men i salen
friarne larmade högt, då de sågo Antinoos falla,
sprungo förskrämda från stolarna upp överallt uti salen,
medan de blickade kring på de väluppmurade väggar
utan att finna där varken en sköld eller lans till att taga.
Häftigt de foro då ut i förbittrade ord mot Ulysses:
»Karl, är du galen, som skjuter på folk? Var viss, att för sista

gången du tävlat i hela ditt liv, ty nu är du dödens,
då du har mördat en man, som på Ithakas ö bland de unga
alltid den ypperste var. Nu skola dig gamarna äta.«
Sålunda ropte envar, ty de trodde, att icke med vilje
mannen han skjutit ihjäl, och de dårarna varsnade icke,
att de i dödens nät voro själva nu fångade alla.
Bister i uppsyn svarade då den förslagne Ulysses:
»Ha, I hundar! Förvisso I trott, att jag aldrig tillbaka
komme från troernas land, då I djärvens mitt hus att föröda
och att besova med våld mina tjänande tärnor i huset
och till min drottning som friare gå, medan ännu jag lever,
utan den minsta försyn för de salige gudar i himlen
eller för människors dom, som bidar i kommande dagar.
Men uti dödens nät I ären nu fångade alla.«
Sagt, och de alla, betagna med ens av den bleka förfäran,
blickade ängsligt omkring för att finna från döden en undflykt.
Endast Eurymachos höjde sin röst och svarade honom:
»Är du Ulysses själv, Ithakensiske hjälten, som hemlänt,
då har du klandrat med fog, vad achaiernas söner förövat.
Mycket de dristat sig till i ditt hus och mycket på fälten.
Dock, där ligger den mannen nu död, som allena bär skulden;
ty det Antinoos är, som förvållat det onda här skedde,
icke så mycket av längtan och lust att få äkta din maka,
utan på annat betänkt, fast Zeus lät det icke fullbordas.
Ty han till konung här över Ithakas blomstrande rike
ämnade göra sig själv och din son försåtligen mörda.
Dock på sin gärning han ligger nu död, men visa dig skonsam
du mot ditt folk, så vilja ock vi dig offentligen gälda
allt vad som ätits och druckits här upp av ditt gods i palatset,
och vi dessutom en bot, till ett värde av tio par oxar,
gälda envar dig i koppar och guld, till dess att ditt hjärta
blidkas igen, ty till dess har förvisso du skäl till att vredgas.«
Bister i uppsyn svarade då den förslagne Ulysses:

»Nej, om I gåven mig ock, Eurymachos, allt vad I ägen,
hela det gods, I av fäderna ärvt, och vad mera I kunden,
hölle jag ändå ej längre tillbaks mina händer från mordet,
innan jag hämnats i grund på er friare all eder fräckhet.
Eder det ståndar nu fritt att träda emot mig och kämpa
eller att fly, ifall någon av er kan sig frälsa från döden,
men jag vill tro, att det icke blir en, som förgörelsen undgår.«
Sade. Då domnade hjärtan och knän på friareskaran.
Åter Eurymachos höjde sin röst och till friarne ropte:
70 »Vänner, den mannen ej håller tillbaks sina mordiska händer,
utan då kogret han fått i sin hand och den glättade bågen,
håller förvisso han på med att skjuta från glänsande tröskeln,
tills han oss alla har fällt. Välan, låt oss tänka på svärdslek!
Dragen då alla ert svärd, och till värn mot de dräpande pilar
hållen fram borden som sköld och låtom oss rusa till anfall
alla som en och med makt honom tränga från tröskeln och dörren,
så att vi slippa ditut för att väcka i staden ett anskri.
Då lär det sista gången väl bli, som han skjuter med båge.«
Så han ropade högt och ur skidan det slipade svärdet
80 drog, tveeggat, av kopparen smitt, och sprang fram mot Ulysses
med ett förfärande skri; men konung Ulysses från strängen
sköt i detsamma en pil och träffade bröstet vid vårtan,
så att i levern sig borrade in snabbflygande pilen.
Svärdet han släppte ur hand och föll sammansjunken framstupa
över ett bord, som där stod, så att maten blev sopad i golvet
jämte en dubbelpokal, medan själv han slog pannan mot jorden
under sitt gräsliga kval, och med sparkande fötter han stolen
välte omkull, och av natt omhöljdes hans bristande ögon.
Även Amfinomos nu mot den frejdade konung Ulysses
90 rusade häftigt an och svängde det eggade svärdet
att honom undanträngа från dörrn. Men Telemachos hastigt

honom då förekom och sin lans honom rände i ryggen
mellan hans skulderblad, så att udden gick ut genom bröstet,
tungt han i golvet då föll och slog handlöst pannan mot jorden.
Genast tillbaka Telemachos sprang och lämnade lansen
kvar i Amfinomos' lik, ty han räddes, att någon achaier,
medan han lansen drog ut, skulle antingen rusa med svärdet
fram till ett hugg eller ock, medan lutad han stod, honom sticka.
Därför han sprang, och var strax hos sin älskade fader tillbaka,
100 trädde intill honom tätt och talte bevingade orden:
»Fader, nu skyndar jag efter åt dig ett par spjut och en stridssköld
jämte en kopparhjälm, som till tinningen sluter sig noga,
och jag vill väpna desslikes mig själv, och jag skaffar hit vapen
även åt herdarne två; det är bättre att vara beväpnad.«
Honom svarade då den mångförslagne Ulysses:
»Spring då och hämta dem fort, medan än jag har pilar att skjuta,
eljest de tränga mig undan från dörrn, när jag kämpar allena.«
Brådskande talte han så, och Telemachos lydde sin fader,
sprang då i kammaren upp till det präktiga vapenförrådet,
110 valde av sköldarna fyra därur och av lansarna åtta,
fyra av kopparhjälmarna ock med svajande tagel,
och tog dem med och var strax hos sin älskade fader tillbaka.
Själv han den förste nu var, som i kopparvärnet sig klädde,
likaså klädde sig herdarne två i de präktiga vapnen;
därpå de ställde sig upp kring den rådige, kloke Ulysses.
Medan Ulysses ännu hade pilar kvar att sig värja,
sköt han på friarne runtom i saln med det skarpaste sikte,
fällande en i vart skott, och de stupade över varandra.
Men när så pilarna tröto till slut för den skjutande kungen,
120 tog han sin båge och ställde den ned invid posten till dörren
emot den skinande vägg i den väluppmurade högsal,
kastade sedan på skuldran en sköld med fyra lag oxhud,
satte på kraftiga huvudet fast den präktiga hjälmen,

smyckad med tagelbuske, som vilt nedsvajade ovan,
grep så till sist ett par stadiga spjut med uddar av koppar.
Men i den murade vägg var på sidan en dörr med en trappa,
ifrån vars översta steg man kom från den präktiga högsal
ut uppå husets gång, och med stadiga flyglar den stängdes.
Denna Ulysses betrott åt den trogne Eumaios att vakta
130 vilken stod närmast därtill, och den hade en endaste uppgång.
Nu Agelaos ropade högt till kamraterna alla:
»Kan då ej någon, I vänner, av oss gå därupp genom trappdörrn,
bringa till folket ett bud och väcka i staden ett anskri?
Då lär det sista gången väl bli, som han skjuter med båge.«
Honom svarade då Melanthios, getternas herde:
»Nej, Agelaos, omöjligt det är, ty den präktiga salsdörr
ligger till gångens mynning så tätt, och smal är ju gången,
så att en ensam man, som är modig, kan spärra oss vägen.
Nej, men jag vapen i stället åt er skall ur kammaren hämta
140 till att beväpna er med, ty däruppe och ej någon annstäds
hava de lagts i förvar av Ulysses och lysande sonen.«
Sade, och därpå han brått, Melanthios, getternas herde,
gick i Ulysses kammare upp genom boningens gångar,
tog där av sköldarna tolv och lika så många av spjuten
jämte en likadan mängd av kopparhjälmar med tagel,
skyndade sedan sig ut och dem bragte till friarne neder.
Men på Ulysses hans hjärta och knän ville domna av ängslan
när han såg friarne väpna sig nu och de väldiga lansar
skaka i handen till strid och betänkte den blivande kampen;
150 och med bevingade ord till Telemachos genast han talte:
»Nu har då någon förvisst utav tärnorna här i palatset
skaffat oss båda den hårdaste strid eller också Melantheus.«
Honom Telemachos svarade då, den vettige yngling:
»Fader, jag själv är den vållande visst, och ej alls någon annan
därtill har skulden än jag, som den stadiga dörren till kammarn
glömde att stänga, en sak, som väl någon har vetat bespeja.

Skynda dig, gode Eumaios, åstad, stäng dörren till kammarn
och tag så reda därpå, om det någon av kvinnorna varit
eller Melantheus, Dolios' son, som jag snarast förmodar!«
160 Sådana föllo de ord, som de växlade där med varandra.
Åter till kammarn sig smög Melanthios, getternas herde,
vapen att hämta på nytt, men den trogne Eumaios det märkte,
och till Ulysses han talade strax, som stod honom nära:
»Ädle Laertesson, du mångförslagne Ulysses!
Se, där smyger sig han, på vilken vi gissade själva,
åter till kammaren upp. Låt mig därför nu höra din vilja,
om honom döda jag skall, ifall överhanden jag vinner,
eller ock föra hit neder till dig att för alla de missdåd
plikta, som här i ditt hus den skurken bedrivit så länge?«
170 Honom svarade då den mångförslagne Ulysses:
»Jag och Telemachos skola se till att härinne i salen
hålla de trotsige friarne kvar, fastän häftigt de storma.
Tagen på karlen I fatt, bakbinden hans händer och fötter,
kasten i kammaren in honom fort och dörrarna stängen;
binden ett välsnott rep om hans liv och hissen i taket
ända till bjälkarna upp honom se'n längs pelaren höga,
för att han först någon tid måtte levande pinas och plågas.«
Sade, och herdarne lyssnade till och befallningen lydde,
sprungo till kammaren hän, osedda av mannen därinne.
180 Runtom i kammarens hörn han letade nu efter vapen,
medan på var sin sida om dörrn de sig lurande ställde.
Men då på tröskeln igen Melanthios, getternas herde,
just ville sätta sin fot med en prunkande hjälm i sin ena
hand och en sköld i den andra, en stor, som var gammal och möglig,
vilken var buren förr av den ädle Laertes som yngling,
men ibland skräpet nu låg, då dess remmar i sömmarna lossnat,
rusade hastigt de fram, honom grepo och drogo vid håret
åter ditin och där slogo omkull den förskräckte på golvet.

Därpå med skärande rep de bundo hans händer och fötter,
190 surrande stadigt på ryggen dem fast, som dem nyss hade tillsagt
hjälten Laertes' son, den prövade konung Ulysses,
bundo ett välsnott rep om hans liv och hissade honom
ända till bjälkarna sedan i tak längs pelaren höga.
Därpå du honom begabbade så, svinherde Eumaios:
»Nu kan du vila dig rart, Melanthios, natten igenom,
makligen sträckt på en svällande bädd, som dig passar och anstår,
och du försover dig ej, när dagningen stiger på gulltron
bittida upp ur Okeanos' ström, då du skall väl som vanligt
driva hit getter åt friarnes hop till att laga ett festmål.«
200 Så fick han hänga där, plågad och sträckt i de skärande repen.
Vapnen de grepo igen och stängde den glänsande dörren
och sig begåvo tillbaks till den rådige, kloke Ulysses.
Där med förbittring de mötte varann: invid tröskeln en ringa
skara av fyra allen och i salen så många och bålde.
Trädde i vimlet då fram Zeusdottern, gudinnan Athene,
varande Mentor lik till gestalt och även till stämma.
Glad blev Ulysses, när henne han såg, och han talte och sade:
»Mentor, stå bi mig i denna min nöd och tänk på en redlig
vän, som dig alltid var huld; och vi äro ju lika i ålder.«
210 Sade, men anade strax, det var segergudinnan Athene.
Men ifrån friarnes håll ljöd ett larmande rop uti salen,
och henne bannade främst Agelaos, son av Damastor:
»Akta dig Mentor, låt ej med sitt tal dig Ulysses förleda
till att mot friarne träda i kamp för att honom försvara!
Ty vårt beslut är fast, och det gångar förvisso i verket.
Sedan vi hunnit förgöra de där, både fadern och sonen,
skola vi mörda tillika dig själv, då du djärves i salen
träda som fiende fram, ja plikta du skall med ditt huvud.
Och då med svärdets egg vi er våldsamheten förtagit,
220 taga därefter vi allt vad du har både inne och ute,

slå med Ulysses' gods det tillsammans och lämna i huset
ej dina söner vid liv eller tåla att mer dina döttrar
eller din värda gemål uppå Ithaka gatorna trampa.«
Så han skrek, men av starkare harm vart Athene då gripen,
och med bestraffande ord till Ulysses hon talte i vrede:
»Icke är längre ditt mod och din kraft som de voro, Ulysses,
då du för Helenas skull, den liljearmade drottning,
krigade nio år utan återvändo vid Troja,
då för så många till bane du blev i de blodiga strider
230 och för din rådiga list föll Priamos' mäktiga kungsstad.
Varför då nu, då du kommit igen till ditt hus och ditt eget,
står du och tvekar försagd att mot friarne visa din mandom?
Kom, stig nu fram till min sida, min vän, och giv akt på min glaven,
så att förmärka du må, hur i trängseln av fiendemänner
Mentor, Alkimos' son, välgärningar vet att betala!«
Sade, men ännu hon ej avgörande seger beskärde,
utan hon först ville pröva och se, vad mod och vad styrka
både hos konung Ulysses det fanns och hos strålande sonen.
Själv hon sig svingade upp i den rökiga åsen av salen
240 och på en bjälke tog plats och var sådan att se som en svala.
Friarne eggades nu av Damastors son Agelaos,
av Demoptolemos' röst, av Eurynomos' rop, av Peisandros
och av Amfimedon käck och av Polybos, prövade kämpen,
friarnes yppersta män och de vida förnämste i mandom
bland dem som levde där än och för livet kämpande stodo,
sedan de andra han fällt med sin båges haglande pilar.
Nu Agelaos ropade högt och till alla sig vände:
»Vänner, han låter nog vila nu snart sina mordiska händer;
Mentor ju redan har flytt, sedan tommaste löften han skrävlat;
250 ensamma äro de lämnade kvar därborta vid dörren.
Slungen blott icke åstad edra lansar alla på en gång,
utan i förstone sex, och Zeus skall måhända oss hjälpa,

så att vi träffa Ulysses en gång och förvärva oss ära.
Icke bekymra de andra oss stort, blott Ulysses är fallen.«
Så han ropte, och alla de sex, såsom nyss han befallde,
slungade spjuten med kraft, men Athene lät kasten gå miste.
En av de slungande träffade blott med spjutet en dörrpost
uti den präktiga sal och en annan en flygel av dörren,
och för en annan i väggen gick in det broddade askspjut.
260 Men när för friarnes lansar de så hade lyckligen sluppit,
höjde sin stämma bland dem den prövade konung Ulysses:
»Nu, mina vänner, är turen hos mig att ge eder en maning.
Slungen mot friarne käckt, dessa usla, som hava i sinnet
också att taga vårt liv, efter allt vad de redan bedrivit!«
Sade, och alla de slungade strax sina stingande lansar,
siktande rätt, och Ulysses därvid Demoptolemos fällde,
och för Telemachos föll Euryades; herden Eumaios
döden åt Elatos gav, och Filoitios dräpte Peisandros.
Samtliga dessa där tvingades då till att bita i marken,
270 medan till salens vrår de övriga friarne flydde.
Sprungo de andra då fram och lansarna ryckte ur liken.
Åter en skara av friare nu sina stingande lansar
slungade häftigt; de flesta likväl lät Athene gå miste.
En av de slungande träffade blott med spjutet en dörrpost
uti den präktiga sal och en annan en flygel av dörren,
och för en annan i väggen gick in det broddade askspjut.
Dock Amfimedon träffade nu i Telemachos' handled,
snuddande blott, och dess översta hud blev ristad av kopparn;
och av Ktesippos' lans fick Eumaios en rispa i skuldran
280 ovanom skölden, men vidare hän for lansen i golvet.
Men med de sina igen den rådige, kloke Ulysses
slungade stingande spjuten åstad mot friareskaran.
Föll då Eurydamas död för stadsförhärjarn Ulysses,
och för Telemachos föll Amfimedon; herden Eumaios
döden åt Polybos gav, och Filoitios dräpte Ktesippos,

träffande mitt i hans bröst, och han jublande skrek åt den fallne:
»Nu Polytherses' son, du begabbare, minns att din dårskap
aldrig må fresta dig mera till skryt! Låt de evige gudar
råda för tingens gång; långt starkare gudarne äro.
290 Tag den där vänskapsgåvan av mig till ett tack för den oxlägg,
som åt den ädle Ulysses du gav, när han tiggde i salen!«
Knappt hade ännu Filoitios talt, innan konung Ulysses
sprang Agelaos till livs och stack honom neder med lansen,
medan Telemachos kvickt på Leiokritos, son av Euenor,
stötte i livet sitt spjut och rände det tvärs genom kroppen,
så att framstupa på stället han föll och slog pannan i golvet.
Lyfte Athene då upp sin egid, den förgörande skölden,
högt under taket, och skräck förvirrade friarnes själar,
så att i salen de sprungo omkring såsom korna på marken,
300 vilka förfärade fly för styngen av surrande bromsen
uti den vårliga tid, då dagarna åter bli långa.
Men såsom falkar med stingande klor och med krokiga näbbar,
vilka från bergen sig lyft och slå ner på en skara av fåglar;
dessa då hasta förskrämda mot jord ifrån molnen däruppe,
dock förföljarne mörda dem grymt, och icke är motstånd
möjligt och icke är flykt, och människor glädjas åt jakten:
så de på friarne stormade lös och runtom i salen
höggo dem ner utan hejd, och braket av krossade pannor
mängdes med rosslingar hemskt, och på golvet flödade bloden.
310 Fram Leiodes nu sprang, på Ulysses han famnade knäna,
och med bevingade ord han bedjande talte och sade:
»Vid dina knän jag dig ber! Dig förbarma, Ulysses, och skona!
Ty det är visst, att jag aldrig med ord eller gärning förnärmat
någon av kvinnorna här i ditt hus; jag försökte fastmera
hålla de andra tillbaks, så ofta de sådant bedrevo;
men de ej lydde mitt råd att händerna hålla från illdåd,
därför nu också en jämmerlig död för sin dårskap de ljutit.
Men skall då jag, som är offerprofet, och som intet förbrutit,

ligga här mördad med dem och rättfärdighet aldrig bli lönad?«
320 Bister i uppsyn svarade då den förslagne Ulysses:
»Efter du kallar dig offerprofet åt den skändliga skaran,
så har nog ofta den bönen du bett, när du offrat i salen,
att först sent måtte tima för mig min ljuvliga hemkomst,
och att mitt viv måtte följa med dig och föda dig söner.
Därför du undanslippa ej skall den förskräckliga döden.«
Så han talte och grep med sin seniga näve det svärdet,
som Agelaos där nyss hade döende tappat i golvet,
och han den bedjande högg med dess klinga tvärs över nacken;
ordet var än i hans mun, då huvudet stjälpte i stoftet.
330 Skalden var också bland dem, som försökte sig rädda från döden,
Femios, Terpis' son, som bland friarne sjungit av nödtvång.
Ängslig han stod där och höll i sin hand den klingande lyran
nära till trappans dörr och var tvivelrådig i sinnet,
antingen smyga han skulle sig ut och till altaret flykta,
som var på gården byggt åt Kronion, den hägnande skyddsgud,
och där Laertes förr och Ulysses offrade träget,
eller han skulle till konungens knän sig bedjande kasta.
Och när han tänkte sig om, han tyckte det säkrare vara
att till Ulysses fly hän och hans knän bönfallande famna.
340 Sålunda lade på golvet han ner sin kupiga lyra
mitt emellan en bål och en stol med naglar av silver;
själv till Ulysses han störtade fram och med bedjande armar
famnade konungens knän och talte bevingade orden:
»Vid dina knän jag dig ber! Dig förbarma, Ulysses, och skona!
Själv skall du efteråt ångra ditt dåd och dig gräma däröver,
om du nu mördar en skald, som för gudar och människor kväder.
Konsten jag lärde mig själv, och en gud mångfaldiga sånger
plantade in i min själ, och mig höves för dig att få sjunga
som för en gud. Låt ditt giriga svärd nu ej meja mitt huvud!
350 Också din älskade son Telemachos vet och kan vittna,

att av mig själv jag ej sökte ditt hus och ej heller av lystnad
gick att för friarne höja min sång i de festliga lagen,
utan de tvungo mig hit, då de voro så många och starka.«
Sagt, och Telemachos hörde hans ord, den kraftige yngling,
och till sin fader han talade strax, som stod honom nära:
»Fader, håll inne, stöt skalden ej ner, han har intet förbrutit!
Härolden Medon må skonas jämväl, som härhemma sig alltid
hjärtligen vårdat om mig i de åren, jag ännu var gosse;
blott han ej dödad nu är av Filoitios eller Eumaios
360 eller stött samman med dig, när du stormade fram genom salen.«
Sade. Då hörde hans ord den välförståndige Medon,
ty han var krupen inunder en stol, och han hade en nyflådd
oxhud över sig dragit, i akt att sig frälsa från döden.
Fram under stolen han kröp och kastade huden utav sig
och till Telemachos störtade hän och med bedjande armar
famnade ynglingens knän och talte bevingade orden:
»Käraste, se, här är jag! Men håll inne och säg till din fader,
att i sin iver han dödar mig ej med det eggade svärdet
under sin harm över friarnes brott, som här i palatset
370 ödde hans gods och dig själv i sin dårskap aktade intet.«
Leende talade honom då till den förslagne Ulysses:
»Fatta nu mod, ty min son har dig frälst och bevarat dig livet,
så att du både kan se och förtälja det också för andra,
huru sig lönar till sist rättfärdighet bättre än illdåd.
Träden ur salen nu ut och sätten er bägge på gården
undan från mordet, du själv och den sångbegåvade skalden,
medan jag inne i huset bestyr, vad jag än har att göra.«
Så han talte; då skyndade strax de båda ur salen
och vid den mäktige Zeus' gårdsaltare satte sig neder,
380 blickande ängsligt omkring och bävande ännu för döden.
Sökte Ulysses nu runt i sitt hus, ifall någon där ännu
lyckats att stjäla sig undan vid liv och från döden sig frälsa.
Dock han friarne såg allesammans i blodet och stoftet

stupade ligga där tätt, liksom fiskar, som blivit ur havet
dragna i nätets maskor i land utav fiskarefolket
inne i bukten och ligga i hög uthävda på sanden,
trängtande alla tillbaks till vågorna ute i havet,
tills de förlora sitt liv i branden av strålande solen:
sålunda lågo där friarne tätt och i hög på varandra.
390 Nu till Telemachos talade så den förslagne Ulysses:
»Skynda, Telemachos, kalla hitut Eurykleia, min amma,
att jag må giva besked om vad här jag vidare önskar!«
Sade; då lydde Telemachos strax sin älskade fader,
bankade häftigt på dörrn och ropade så till den gamla:
»Skynda det mesta du kan, Eurykleia, bedagade moder,
du som har uppsikt här i vårt hus på de tjänande tärnor,
kom, ty min fader nu kallar på dig och har något att säga!«
Så han ropade högt, och gumman höll svaret tillbaka,
upp hon dörrarna slog till den välinrättade våning,
400 skyndande strax att gå med, och Telemachos vandrade före;
och till Ulysses hon kom, där han stod bland de stupade döda,
sölad så neder av blod och av smuts som ett glupande lejon,
vilket går hem från ett mål, det sig gjort på en oxe i ängen;
hela dess bringa är drypande röd och på huvudets sidor
kinderna blodade ner, och dess åsyn väcker förfäran:
så var han översölad av blod uppå armar och fötter.
När hon de döda då såg och all den rinnande bloden,
gav hon sig strax till att jubla av fröjd åt den härliga segern,
men hennes iver blev hejdad på stund av Ulysses och dämpad,
410 och med bevingade ord han talte till henne och sade:
»Fröjda dig tyst i din själ och håll inne med jublet, du gamla!
Ogudaktigt det är över dödade män att förhävas.
Dessa de eviges skickelse fällt och det onda, de gjorde;
ty de ej hade försyn för en enda bland mänskor på jorden,
varken för hög eller låg, som råkade komma dem nära;
därför nu också en jämmerlig död för sin dårskap de ljutit.

Nu skall du ge mig besked om kvinnorna här i palatset,
vilka som akta mig ej, och vilka som blivit mig trogna.«
Honom svarade då Eurykleia, den kärliga amman:
420 »Detta, mitt barn, skall jag genast för dig sannfärdligen säga.
Femtio kvinnor det är, som här i palatset dig tjäna,
och som fått lära av oss att förrätta ordentligt sitt göra,
både att karda sin ull och att sköta en tjänares sysslor;
men ibland dessa är tolv, som åt skamlösheten sig hängett,
aktande varken vad jag eller själva Penelope säger.
Nyligen först blev Telemachos stor, så att aldrig hans moder
velat ge honom befäl över tjänstekvinnornas skara.
Dock, jag vill skynda nu upp i det glänsande ovangemaket
och ge din maka besked, som i slummer försänkts av en gudom.«
430 Henne svarade då den mångförslagne Ulysses:
»Väck ej min maka ännu, men säg till, att de kvinnorna alla
komma hitin, som ha skamligen levt i den tiden, som varit.«
Så han talte, och strax utur salen hastade gumman
för att befallning åt tärnorna ge och dem mana att skynda.
Själv han Telemachos nu och de ärlige herdarne tvenne
kallade till sig igen och talte bevingade orden:
»Börjen att bära ut liken nu strax, och må kvinnorna hjälpa!
Sedan skall stolarnas rad och alla de präktiga borden
tvättas med vatten ordentligen av och med håliga svampar.
440 Men när så allt här i huset igen är i ordning och rengjort,
fören då tärnorna ut ur det väluppbyggda palatset,
fösen därute dem in mellan gårdens mur och dess rundhus,
huggen så in med de eggade svärd, till dess på dem alla
ljuvliga livet är släckt och de älskogslusten förgätit,
vilken i friarnes famn de ha njutit i lönnliga samlag.«
Så han talte. I bävande flock nu tärnorna kommo,
kvidande jämmerfullt och gjutande ymniga tårar.
Sålunda släpade först de nu liken ut av de döda
hän över gården och lade dem ner i det ljudande portvalv,

450 staplande upp dem i hög, och Ulysses gick med och befallde,
drivande på dem strängt, och tärnorna nödgades bära.
Sedan blev stolarnas rad och alla de präktiga borden
tvättade grundligen av med vatten och håliga svampar.
Men av Telemachos själv och de ärlige herdarne tvenne
skrapades golvet rent i den ståtliga salen med skyfflar,
medan allt skrapet bars ut av tärnorna genast på gården.
Men när så allt uti huset igen var i ordning och rengjort,
förde de tärnorna ut ur det väluppbyggda palatset,
föste därute dem in mellan gårdens mur och dess rundhus
460 uppå den trångaste plats, där det icke var möjligt att undfly.
Och nu Telemachos talade så, den vettige yngling:
»Nej, det skall ändå ej ske, att en hederlig död jag åt slika
unnar, som hopade smälek och skymf på mitt huvud beständigt
och på min vördade moder jämväl och hos friarne sovo.«
Sagt, och i porten han strax vid en av dess pelare höga
gjorde ett skeppståg fast, som han slog om det stadiga rundhus,
och som han spände så högt, att ej fötterna nådde till marken.
Och som när duvor i skog eller trastar med livliga vingslag
skynda sig hem till sitt bo, men med huvudet råka i snaran,
470 som är i buskarna spänd, och de hamna i hemskaste rede:
så deras huvuden hängde i rad, och om halsen på alla
stramade snarorna åt, som en jämmerlig död dem beredde,
och de med fötterna sprattlade än någon stund, men ej länge.
Därpå de förde Melanthios ut genom hallen på gården,
skuro hans näsa och öron utav med den mordiska kopparn,
sleto från livet hans blygd och den sedan för hundarna slängde,
höggo så av honom armar och ben i sin häftiga vrede.
Sedan de bloden sig tvättat utav på armar och fötter,
gingo de in till Ulysses igen; fullbordat var verket.
480 Denne befallde då strax Eurykleia, den kärliga amman:
»Skaffa hit svavel, som renar från ont, och bringa mig eldkol,
att jag i salen må röka. Säg till åt Penelope, gamla,

att hon skall komma hitner, av de tjänande tärnorna åtföljd.
Samtliga kvinnorna ock i mitt hus må du mana att komma.«
Honom svarade då Eurykleia, den kärliga amman:
»Ja, du har alldeles rätt, mitt barn, i vart ord, som du sade.
Men jag skall hämta dig kläder på stund, både mantel och livrock.
Ej må du stå i din sal med de väldiga skuldrorna höljda
uti så trasiga plagg, ty det skulle ej passande vara.«
490 Henne svarade då den mångförslagne Ulysses:
»Eld är det första av allt, som jag önskar få in här i salen.«
Sade; då lydde hans ord Eurykleia, den kärliga amman;
hastigt hon hämtade svavel och eld, och den ädle Ulysses
rökte med svavel i kamrar och sal och därute på gården.
Gumman nu hastade kring i Ulysses' präktiga boning
för att befallning åt kvinnorna ge och dem mana att skynda.
Strax ur gemaken de skyndade ut med facklor i handen
och med en innerlig fröjd kring Ulysses trängde sig alla,
bjudande välkomst glatt, och kysste hans huvud och skuldror,
500 tryckande hjärtligt hans händer; och gripen av fröjd och av vemod,
grät han och snyftade högt och återkände dem alla.

TJUGUTREDJE SÅNGEN

Konungaparets återförening

Jublande skyndade gumman åstad upp i ovangemaket
för att förkunna sin fru, att den älskade maken var hemma;
brådskande rördes de vacklande knän och de snubblande fötter.
Stilla vid huvudgärden hon stod och till drottningen talte:
»Vakna, Penelope, älskade barn, att du måtte med egna
ögon få skåda och se, vad som dagligen varit din längtan!
Konung Ulysses är kommen igen och är äntligen hemma,
och han har friarne slagit ihjäl, som fördärvade huset,
och som förtärde hans gods och förhånade älskade sonen.«
10 Svarade kloka Penelope då och sade till henne:
»Käraste moder, förryckt ha de evige gudarne gjort dig,
vilka förmå att den klokaste man på besinningen röva
och att till sunda förnuftet igen den tokige bringa;
dessa ha gjort dig förryckt, ty du hittills ej saknat besinning.
Varför begabbar du mig, då min själ är så full av bekymmer,
med så orimligt snack och förjagar den ljuvliga slummer,
som hade slutit mig ögonen till och mig fjättrade redan?
Aldrig förut har jag slumrat så ljuvt, från den dagen Ulysses
reste till Olycks-Ilion hän, som jag fasar att nämna.
20 Men gå nu åter dit ner och tillbaka i kvinnornas våning!
Hade det varit en annan än du ibland tärnorna alla,
som hade kommit med sådana bud och väckt mig ur sömnen,
skulle jag genast på stund henne skickat med rysliga bannor
åter i våningen ner; dig skonar jag dock för din ålder.«
Henne svarade då Eurykleia, den kärliga amman:
»Älskade barn, men jag gäckas ej alls, ty det är, som jag säger.
Konung Ulysses är kommen igen och är hemma förvisso,
främlingen, vet jag, som skymfades jämt av dem alla i salen.

Länge Telemachos vetat det re'n, att han dvaldes i huset,
30 fast så försiktig han var att sin faders planer förtiga,
tills han för övervåldet fått hämnd på de trotsiga männen.«
Sade; och drottningen fylldes av fröjd och sprang upp ifrån bädden,
fallande gumman i famn, och ur ögonen tårarna runno,
och med bevingade ord till den gamla hon talte och sade:
»Käraste moder, berätta mig strax, hur det allting har timat!
Om han är verkligen kommen igen till sitt hus, som du säger,
hur var han ensam i stånd att på trotsiga friareskaran
lägga sin hand, då de samlade jämt sig höllo i salen?«
Henne svarade då Eurykleia, den kärliga amman:
40 »Detta jag varken har sett eller sport, ty jag hörde blott skränet,
som från de mördade ljöd. I den innersta vrån av vår våning
sutto vi, slagna av skräck och med flygeldörrarna stängda,
ända till dess att din son Telemachos kom och ur rummet
kallade mig, ty av fadern han sänts för att bjuda mig komma.
Stående mitt ibland blodiga lik därinne i salen
fann jag Ulysses, och friarne runt uppå golvet där lågo
stupade över varann; ja, du skulle ha fröjdats vid synen,
ty lik ett lejon han stod, nedsölad av blodet och dammet.
Nu allesammans de ligga likväl uppå gården vid porten
50 uti en hög, och han själv går och röker i huset med svavel,
sedan han elden tänt upp, och han sände mig hit att dig hämta.
Kom då och följ mig nu strax, så att hjärtat en gång på er båda
måtte få fröjdas igen efter allt det svåra, I lidit!
Nu i uppfyllelse redan har gått vad vi önskat så länge:
levande kom han igen till sin härd, och han finner i huset
både dig själv och sin son, men de andra, som gjort honom skada,
friarne, dem har han hämnat sig på i sitt hus allesammans.«
Svarade kloka Penelope då och sade till henne:
»Moder, för tidigt det är som så övermåttan du jublar.
60 Ack, du förstår ju, vad fröjd av hans åsyn alla i huset

skulle få känna och ingen som jag och den sonen, vi födde;
men vad du säger mig nu, kan ju sanning omöjligen vara,
utan en gudom det är, som de trotsige friarne dödat,
harmsen för allt deras skändliga våld och kränkande högmod.
Ty de ej hade försyn för en enda bland mänskor på jorden,
varken för hög eller låg, som råkade komma dem nära;
därför de fingo nu lida sitt straff. Men min make Ulysses
långt från Achaia förlorat sitt liv och gått miste om hemkomst.«
Strax henne svarte igen Eurykleia, den kärliga amman:
»Barn, vad var detta för ord, som dig slapp över tändernas stängsel?
Skall du, när redan din make är här och han sitter vid härden,
säga, att aldrig han kommer igen? Men du tvivlar då alltid!
Men hör då på, jag vill nämna dig nu ett osvikeligt tecken:
skråman, du vet, som en galt honom högg med sin glänsande bete,
denna jag varsnade strax, när jag tvådde hans fötter, och genast
ville jag säga dig till, men han händerna höll mig för munnen
och förbjöd mig att säga ett ord i sin väldiga slughet.
Kom nu bara! Jag vågar mitt liv på att allting är sanning;
om jag bedrager dig, döda mig då med de grymmaste marter!«
Svarade kloka Penelope då och sade till henne:
»Älskade gamla, det bliver dig svårt att de eviges rådslag
utrannsaka, hur mycket du än må begripa för övrigt.
Men låt oss ändå gå ner till min son, att jag måtte få skåda
friarne liggande döda och den, som förgjorde dem alla.«
Sägande så gick hon ner, men var tvivelrådig i sinnet,
om hon sin älskade man skulle utrannsaka på avstånd
eller ock genast gå fram och kyssa hans huvud och händer.
Men då hon hade trätt in över tröskelstenen i salen,
satte hon borta vid väggen sig ner i skenet av elden
mitt för Ulysses själv, som tätt invid pelaren höga
satt och i golvet såg ner och väntade på, vad till honom

skulle nu säga hans dyra gemål, då hon såg honom för sig.
Länge hon tigande satt, och sitt hjärta hon kände förlamat,
medan hon tyckte sig än urskilja de älskade dragen,
än honom känna ej alls i de rysliga kläder han hade.
Men i bestraffande ord mot sin moder Telemachos utbröt:
»Moder, som icke det namnet är värd med ett hjärta så avogt!
Varför dig fjärma så där från min fader och icke hos honom
sätta i stället dig ner för att höra och fråga varandra?
100 Aldrig en annan kvinna än du skulle kunna ha hjärta
att från sin make sig draga tillbaks, när från tusende mödor
återkommen han är till sitt land på det tjugonde året.
Men som den hårdaste sten har ditt hjärta ju varit beständigt.«
Svarade kloka Penelope då och sade till honom:
»Ack, uti bröstet, mitt barn, jag känner min själ som bedövad,
så att jag varken kan säga ett ord eller göra en fråga
eller i ögonen se honom rätt; men är det Ulysses
och han är verkligen kommen igen, då skola vi båda
snarligen känna varandra igen långt bättre, det vet jag,
110 ty vi ha tecken, blott kända av oss och eljest av ingen.«
Så hon sade. Då log den prövade konung Ulysses,
och med bevingade ord han strax till Telemachos talte:
»Låt nu din moder, Telemachos, blott här i salen så länge
sätta mig noga på prov; ty hon snart skall mig känna dess bättre.
Nu, då jag smutsig mig ter och är klädd i eländiga kläder,
hon mig föraktar, förstås, och ej håller mig än för den rätte.
Men må vi tänka nu på, vad oss rådligast bliver att göra.
Den, som allenast en enda har dräpt av det ringare folket
utan att räkna han kan på en mängd av försvarare sedan,
120 nödgas ju flykta till främmande folk ifrån släkt och från hemland.
Vi däremot ha de yppersta dräpt utav Ithakas ungdom,
landets blomma och stöd, det beder jag dig att betänka.«
Honom Telemachos svarade då, den vettige yngling:
»Fader, tänk efter du själv, ty den yppersta klokhet i världen

säger man finnas hos dig, och för ingen bland dödliga mänskor
skulle det lyckas att tävla med dig och ditt rådiga snille.
Dristigt vi övriga följa dig åt, och det vågar jag säga:
icke skall mandom fattas, så långt som oss krafterna räcka.«
Honom svarade då den mångförslagne Ulysses:
130 »Då vill jag säga dig nu, vad som tyckes mig vara det bästa.
Tagen nu först ett bad och er kläden i prunkande livrock,
bjuden palatsets tärnor jämväl, att de kläda sig festligt,
och med sin klingande lyra i hand må den helige skalden
mana med toner oss upp till den glada och lekande dansen,
så att när någon därute det hör, som kommer på gatan
eller i grannskapet bor, han må tänka, att bröllop här firas,
och för att ryktet om friarnes mord ej i staden för tidigt
måtte få breda sig ut, innan själva vi hunnit på landet
ut till min lummiga gård. Där skola vi sedan tillsammans
140 eftersinna vadhelst till vår båtnad Olympiern skänker.«
Sagt, och med glädje de lyssnade till och befallningen lydde.
Genast de togo ett bad och sig klädde i prunkande livrock,
kvinnorna lagade också sig till, och den helige skalden
kupiga lyran tog och väckte hos alla upp längtan
efter den ljuvliga sång och den glada och älskliga dansen.
Festligt nu återljöd det stora palatset av trampet
allt under männernas dans med de fagergördlade kvinnor.
Mången då yttrade så, som utanför huset det hörde:
»Säkert förmäler sig nu den så eftersträvade drottning,
150 dåliga kvinnan, som gittade ej att på ungdomsgemålen
vänta och vårda hans stora palats, till dess att han hemkom.«
Sådant var mångens tal, ty de anade ej, vad som timat.
Men under hemmets tak av Eurynome fataburstärnan
hjälten Ulysses badades nu och blev gniden med olja,
kläddes i prunkande mantel till sist och därunder en livrock.
Över hans huvud Athene göt ut en förunderlig skönhet,
gjorde ock växten mer fyllig och hög och lät håret från hjässan

svalla i lockar ner likt hyacinthernas blommor.
Såsom med skicklig hand av en mästare, vilken har konsten
160 grundligen lära sig fått av Hefaistos och Pallas Athene,
silver belägges med guld och hans verk förtjusande bliver,
så nu hon övergöt med behag hans huvud och skuldror.
Ut ifrån badet han steg, lik en av odödlige gudar,
satte ånyo på stolen sig ner, som han nyss hade lämnat,
mitt för sin dyra gemål och vände till henne nu ordet:
»Sällsamma! Aldrig förut ha de höge, som bo i Olympen,
lagt i en kvinnas barm ett hjärta av liknande hårdhet.
Aldrig en annan kvinna än du skulle kunna ha hjärta
att från sin make sig draga tillbaks, när från tusende mödor
170 återkommen han är till sitt land på det tjugonde året.
Bädda nu strax, Eurykleia, åt mig, ty jag måste väl ensam
gå till min vila i kväll, då min makas sinne är järnhårt.«
Svarade kloka Penelope då och sade till honom:
»Sällsamme, tro ej förakt eller häpnad det är eller högmod.
Tydligt jag minnas ju kan, hur du fordom såg ut, på den tiden,
då du från Ithaka for på det långbeårade skeppet.
Bädda åt honom då strax, Eurykleia, den stadiga sängen,
utanför kammaren dock, som han själv uppmurade stadigt;
där må du ställa hans stadiga säng och sedan av fällar
180 bädda hans läger däri, och med täcken och skinande lakan.«
Talade så för att pröva sin man. Men den ädle Ulysses
vände sig misslynt strax till sin dygdiga maka och sade:
»Ack, där sade du, hustru, ett ord, som bedrövar mig bittert.
Vem har då flyttat min säng från dess plats? Det skulle väl
knappast
ens den förslagnaste hava förmått, så framt ej en gudom
själv kom hit, som den flyttade lätt, om honom så lyste.
Ingen av dödliga män, om också med ynglingakrafter,
skulle ha rubbat den lätt, ty en märklig hemlighet finnes
uti dess byggnadssätt, och jag själv den snickrade ensam.

190 Inne på gården det stod en oliv med yviga grenar,
frodig av ungdomskraft och med stam av en pelares tjocklek.
Denna jag byggde en kammare kring, tills jag hade den färdig,
fogande sten på sten, och lade så taket däröver,
satte in flygeldörrar till sist, som stängde dess ingång.
Därpå jag kvistade av olivens yviga lövverk,
sågade stammen ett stycke från rot och med yxan den släthögg
konstförfaret och väl och danade om den till sängfot,
högg efter snöret den rak och med borren den borrade allstäds.
Därifrån byggde jag vidare på, tills sängen stod färdig,
200 prydd med sirater av elfenben och av guld och av silver
och med en botten uti av purpurfärgade remmar.
Där har du tecknet jag nämna dig kan; dock vet jag ju icke,
antingen sängen står än på sin plats eller någon den flyttat,
sedan han sågat utav olivens stam därinunder.«

Så han sade; då domnade knän och hjärta på makan,
när hon kom allting ihåg, som Ulysses förtäljde så noga.
Gråtande gick hon mot konungen fram och armarna lade
tätt om den älskades hals och kysste hans huvud och talte:

»Vredgas nu icke, Ulysses, på mig, ty du var ju dock annars
210 alltid den visaste man. Oss gudarne jämmer beredde,
vilka oss unnade icke den fröjd att förenta beständigt
njuta vår ungdomstid och följas till ålderdomströskeln.
Men var nu icke förbittrad på mig eller vredgas för detta,
att jag ej genast dig hälsade ömt, så fort jag fick se dig.
Ty du må veta, att ständigt och jämt har mitt hjärta i bröstet
fruktat med fasa, att hit skulle komma en annan med lögner
och mig bedraga, ty många det finns, som stämpla på illråd.
Säkert ej Helena ens, Zeusdottern den sköna från Argos,
skulle med främmande man sig i älskog och bädd ha förenat,
220 hade hon vetat förut, att achaiernas krigiska söner
skulle till fäderneslandet igen henne föra tillbaka.
Men det en gudom var, som henne till skammen förförde,

medan hon ända till dess åt så ryslig förvillelse aldrig
givit sig hän, vilken även för oss ju blev lidandets början.
Nu däremot, då du nämnde för mig det osvikliga tecknet,
som vid vårt läger är fäst, och som aldrig en dödlig har skådat,
utan blott du och jag själv och en enda tjänande tärna,
Aktoris, som av min far gavs mig med, då jag reste hitöver,
och som den murade kammarens dörr oss vaktade troget,
230 nu har mitt hjärta du böjt, hur mycket det också var bortvänt.«
Sade och väckte än mer hos Ulysses en längtan till tårar.
Gråtande höll han i famn sin trogna och älskade hustru.
Och såsom fröjden är stor, då land för de simmande synes,
sedan Poseidon på blånande djup deras präktiga fartyg
slagit i spillror med stormens makt och de tornande vågor;
endast helt få sig då rädda i land över skummiga djupet,
simmande hårt för sitt liv och med lemmar belagda av saltet,
tills de med fröjd gå i land och räddade äro från döden:
sådan var drottningens fröjd vid att se på sin älskade make,
240 medan hon lossade ej sina vita armar från halsen.
Över de gråtande två skulle morgonrodnaden uppgått,
hade ej hittat på råd strålögda gudinnan Athene.
Natten fördröjde hon länge ännu, uppå slutet av banan,
och i Okeanos höll hon tillbaks gulltronande Eos,
låtande henne ej än för sin vagn snabbfotade spannet,
Lampos och Faethon, spänna, de morgonrodnadens fålar.
Men till sin maka han talade så, den förslagne Ulysses:
»Ännu är icke vår kamp, min älskade, kämpad till ända,
nej, omätlig är mödan, som än står oss åter att lida,
250 väldig och svår, och det gäller för mig att den kämpa igenom.
Ty så förkunnades för mig en gång av Teiresias' ande
uppå den dagen, då neder jag steg i palatset hos Hades
för att få veta besked om min egen och vännernas hemfärd.
Kom nu, min maka, så gå vi till sängs; det är tid att vi njuta
äntligen vila och ro, i den ljuvliga sömnen försänkta.«

Svarade kloka Penelope då och sade till honom:
»Käre, din bädd är tillreds, vad stund som det lyster ditt hjärta,
eftersom gudarne nu dig beskärt att få lända omsider
hem till din präktiga boning igen och fädernejorden.
260 Dock, då du nämnde därom och en gud dig minde om saken,
säg, vad det blir för en kamp! Då jag ändå en gång, kan jag tänka,
måste det veta, så skadar ju ej att få höra det genast.«
Henne svarade då den mångförslagne Ulysses:
»Säkert besinnar du ej, vad du gör, som så ivrigt mig beder
detta dig säga. Nåväl, jag skall svara och intet förtiga.
Ej skall det glädja dig dock, och mig själv gör det heller ej glädje.
Detta var siarens bud, att jag skulle i främmande länder
vandra från stad och till stad med en välgjord åra i handen,
ända till dess att jag komme till folk, som havet ej känna,
270 mänskor, som icke förstå att med salt bereda sin föda,
vilka ej heller ha sett rödkindade bogen på fartyg
eller hur åror se ut, som äro som vingar för skeppen.
Och han mig nämnde ett tecken därpå, som ej kunde mig undgå:
när på min vandring en dag jag får höra en mötande säga,
att med en kastoskovel jag går på min kraftiga skuldra,
bjöd han mig sätta på stället där ner min åra i jorden,
bringa ett lysande offer på stund åt den starke Poseidon
både av gumse och tjur och av suggbestigande fargalt,
vandra så hemåt igen och hedra med festhekatomber
280 alla de saliga gudar, som bo i himmelens rymder,
en efter en. – Till sist, men ej på det böljande havet,
kommer den mildaste död och mig hädankallar ur livet
efter en ålderdom lång, då jag vissnat i lycka och folken
blomstra omkring mig sällt. En sådan lott han mig spådde.«
Svarade kloka Penelope då och sade till honom:
»Efter dock ålderdomen blir säll, som dig gudarne skänka,
äger förvisso du hopp att farorna komma igenom.«

Sålunda föllo de ord, som de skiftade där med varandra.
Men under tiden Eurynome, hjälpt av den åldriga amman,
290 bäddade sängen vid facklornas sken med de mjukaste bolstrar;
men när med iver de bäddat tillreds i den präktiga sängen,
vände den gamla till slottet igen och begav sig till vila,
medan Eurynome nu såsom kammartärna sitt herrskap
beledsagade in till sängen med fackla i handen.
Därpå hon åter gick ut, och konungaparet med glädje
gick i den ståtliga sängen till ro, där de vilade fordom.
Läto Telemachos då och de ärlige herdarne bägge
fötterna vila från dans och befallde ock tärnorna sluta;
själva de lade sig sedan till ro i den mörknade salen.
300 Efter det kungen och drottningen nu i den blidaste lycka
hade fått famnas igen, de förtäljde med fröjd för varandra:
hon, vad hon utstått allt i sitt hus, den härliga kvinnan,
medan hon måste se på, hur de skadliga friarne levde,
vilka för hennes skull av de kraftiga oxar och fåren
slaktat så många och låtit av vin det strömma ur krusen.
Och Zeusättade konungen själv om de kvalen förtäljde,
som han åt andra berett, och den jämmer, han själv hade lidit,
skildrande allt, och hon hörde med fröjd, och ej hennes ögon
lycktes av sömnen ihop, innan allting han hade berättat.
310 Och han berättade, huru han först hos Kikonerna härjat,
hur Lotofagernas blomstrande land han därefter besökte;
om Polyfemos' dåd och om hämnden, han tog på cyklopen
för sina hurtiga män, som denne åt upp utan misskund;
hur han till Aiolos kom, som med vänlighet plägade honom
och honom hjälpte på väg, dock ödet ej lät honom ännu
hinna sitt fädernesland, men av stormen i suckande ångest
rycktes ur kosan han långt över hav, där fiskarna simma;
hur till Telepylos' stad uti Laistrygonernas rike
sedan han kom; hur hans skepp de förstörde och hela hans
manskap

320 dräpte, och ensam han undankom på sitt beckade fartyg.
Därpå han Circes svek och trolldomskonster förtäljde,
och hur på skeppet han for till det unkna palatset hos Hades
att av thebanen Teiresias' själ få besked om sitt öde,
och hur därinne han såg kamraterna alla från kriget
jämte sin moder, som fött och som fostrade honom som liten;
hur han Sirenernas klingande sång hade sedan fått höra;
hur han till Plankterna kom och den fruktansvärda Charybdis
och så till Skylla, den ingen ännu hade närmat sig oskadd;
huru för Solens gud av kamraterna oxarna dödats,
330 och hur till straff tordönaren Zeus på det ilande skeppet
sände sin svavelrykande blixt och hans käcka kamrater
alla ihop då förgingos, men själv han blev frälsad från döden;
huru han kom till Ogygias ö och till nymfen Kalypso,
vilken höll konungen kvar, åtrående honom till make,
inne i grottornas valv och förplägade honom och tänkte
honom odödlighet skänka och evigt blomstrande ungdom;
aldrig hon lyckades dock att beveka hans hjärta i bröstet;
sist, hur han hän till Faiakerna kom efter tusende mödor,
och hur av hjärtat sin gäst de hedrade likt en evärdlig
340 och på ett skepp honom förde åstad hem till fädernejorden,
sedan de rikligen skänkt honom guld och koppar och kläder.
Därmed han slutade just sin saga, då ljuvliga sömnen
sjönk med förlösande ro på hans lemmar och prövade sinne.
Nu var på annat betänkt strålögda gudinnan Athene.
När hon förmodade re'n i sitt sinn, att den ädle Ulysses
grundligt fått njuta sin ro uti famnen på älskade makan,
mante hon strax ur Okeanos upp gulltronande Eos
ljuset att bringa åt människors ätt, och Ulysses sig reste
skyndsamt från bolstrarna upp, och han talade så till sin maka:
350 »Hustru, i fullaste mått ha vi bägge fått pröva på sorgen,
du här hemma i tårar för mig, då du trodde min hemfärd
bliven om intet, och jag, då mig Zeus och de övrige gudar

snärjde i lidandets nät, då jag ville till fädernejorden.
Nu, då vi båda till slut ha fått vila igen hos varandra,
vårda nu omsorgsfullt, vad jag ännu har kvar här i huset;
men för den boskapen all, som de trotsige friarne ätit,
skall jag med svärdet mig skaffa en mängd, och achaierna resten
skola betala igen, tills fållorna alla bli fulla.
Nu jag begiver mig av till min trädbeskuggade lantgård
360 för att min fader få se, som för mig har måst gräma sig bittert.
Dig jag lägger på hjärtat en sak, min förståndiga hustru:
genast som solen går upp, skall ryktet gå ut över nejden
om hur jag friareskaran i går i palatset förgjorde;
därför i ovangemaket gå upp med ditt följe av tärnor,
där bliv stilla, tag ingen emot och gör ingen en fråga.«
Så han sade och axlade strax sina präktiga vapen,
väckte därefter Telemachos upp och de ärlige herdar,
medan dem alla han bjöd att sig väpna med krigarevapnen.
Maningen lydde de strax och i kopparvapnen sig klädde,
370 öppnade porten och tågade ut med Ulysses i spetsen.
Redan var ljusa dagen på jord, men Athene dem alla
höljde i skymmande natt och förde dem hastigt ur staden.

TJUGUFJÄRDE SÅNGEN

Förlikningen

Hermes Kylleniern kom och de dödade friarnes själar
kallade bort därifrån, och i händerna höll han den sköna
trolldomsstaven av guld, med vilken han söver de mänskors
ögon, han vill, och andra igen uppväcker av sömnen;
denna han svängde och förde dem an, och de följde med kvidan.
Såsom när flädermöss i en vrå ini dunklet av grottan
pipande fladdra omkring, när någon ibland dem ur klungan
faller från klippan ner, där de hänga ihop med varandra,
så de sig rörde i fladdrande svärm, och före gick Hermes,
10 nödavvärjaren, fram på de skumma och mögliga stigar.
Hän till Okeanos' ström och förbi den Leukadiska klippan,
Helios' portar förbi och på gränsen av drömmarnas rike
vandringen gick, och de snart till dödens äng med dess liljor
lände, där andarna bo, de hädansomnades skuggor.
Själen de träffade där av Peleussonen Achilles
och av Patroklos, hans vän, och Antilochos, frejdade hjälten,
även av Ajas, i skönhet och växt den förnämste av alla
uti danaernas här näst frejdade sonen av Peleus.
Dessa Achilles ledsagade jämt, och i hjältarnas närhet
20 trädde nu vålnaden fram av Atreus' son Agamemnon,
vemodsfull, omringad av dem, som tillika med honom
uti Aigisthos' hus förgjordes och hunno sitt öde.
Först tilltalte Achilles' själ Agamemnon och sade:
»Atreus' son, vi trodde att dig framför hjältarne alla
hade sig ljungaren Zeus utkorat till älskling för evigt,
då du var bjudande drott över hela den modiga hären
fjärran i troernas land, där achaierna ledo så mycket.
Sålunda skulle då även för dig inbryta i förtid

skickelsedagen, den ingen kan fly, som föddes till världen.
30 Ack att dig varit beskärt att i glansen av härskareära
drabbas i troernas land utav döden och hinna ditt öde!
Då hade hela achaiernas här på din aska rest högen,
medan du lämnat din ära i arv åt den älskade sonen.
Nu i en ömklig död av ditt olycksöde du snärjdes.«
Själen av Atreus' son då svarade honom och sade:
»Lycklige Peleusson, du gudalike Achilles,
som fick i Troja din död, långt fjärran från Argos! Omkring dig
stupade många de ypperste män av achaier och troer
under sin kamp om ditt lik, men du själv i det dammande stoftet
40 låg där så reslig och stor och mindes ej mera din körkonst.
Dagen igenom där kämpade vi, och aldrig vi nånsin
hade med striden hört upp, om ej Zeus med orkanen oss åtskilt.
Men då vi burit till skeppen dig ner utur slaktningens tummel,
lade vi dig på en bädd och med ljummat vatten och olja
tvådde de härliga lemmarna av, medan brännande tårar
göto danaernas män och skuro sitt hår till en dödsgärd.
Kom då din moder ur böljorna upp med de heliga nymfer,
sedan hon budskapet hört; deras klagande skri över djupet
ljöd så förunderligt hemskt, att det alla achaierna skräckslog.
50 Hastigt de skulle då spritt sig i flykt till de rymliga skeppen,
om ej en åldring dem hållit tillbaks, en vis och förfaren,
Nestor, som ofta förut dem givit de yppersta råden.
Denne besinningsfull tog till orda ibland dem och ropte:
›Stannen, argiver, och flykten ej så, I achaiernas söner!
Det är hans moder blott, som av heliga nymferna åtföljd
kommer ur böljorna upp för att famna sin dödade älskling.‹
Sade, och flykten då stannade av bland de käcka achaier.
Runt om båren sig flockade nu havsåldringens döttrar,
och under jämmer de klädde ditt lik i ambrosiska kläder,
60 medan med tjusande röst av samtliga muserna nio
höjdes en klagande växelsång. Ej fanns det ett öga

torrt bland argiverna då, så grep oss den klingande sången.
Sjutton dygn kring din bår där sutto i dagar som nätter
både vi dödliga mänskor i gråt och odödliga gudar;
men då det aderton blev, vi brände ditt lik, och omkring dig
slaktades hopar av frodiga får och av glänsande oxar.
Klädd i den himmelska dräkt, omfluten av olja och ljuvlig
honung, i flamman du låg, och en mängd av achaiernas hjältar
drogo i krigisk ståt, med hästar och vagnar och fotfolk,
70 runt om ditt brinnande bål, och väldigt var krigarelarmet.
Men då omsider ditt lik i Hefaistos' låga förbrunnit,
samlade benen de vita vi upp i morgonens gryning,
hällande över dem olja och vin, och din moder en urna
gav oss av guld, som hon sade sig själv hava fått i föräring
av Dionysos, ett verk av den vittberömde Hefaistos.
Däri nu vilar ditt stoft, du strålande hjälte Achilles,
jämte Patroklos' ben, den fallne Menoitiossonens,
och i en urna för sig Antilochos' ben, som av alla
dyraste vännen dig var näst efter din fallne Patroklos.
80 Men där de gömmas i jord, har den heliga hären av Argos'
spjutbeväpnade män uppkastat på stranden en gravhög;
väldig och skön den står på en udde vid bred Hellespontos,
att långt ute på hav den må synas för seglares ögon,
vilka där hava sin väg, både nu och i kommande dagar.
Därpå din moder till tävlingspris åt achaiernas främste
ställde klenoder fram, som hon bett de odödlige skänka.
Själv var ofta du med, då en likbegängelse skedde
efter en hjälte, då ynglingar käckt för att fira den döde
trädde till tävlingskamp för att segerprisen sig vinna;
90 där skulle ändå du mest ha betagits i sinnet av häpnad
över de kostliga pris, som den silverfotade Thetis
ställde till ära för dig; du var städse ju gudarnes älskling.
Så har ej ens uti döden ditt namn gått om intet, och evigt
kommer bland människors ätt din ära att leva, Achilles.

Men vad båtar mig själv, att jag genomkämpade kriget?
Ack, mig bereddes av Zeus ju en jämmerlig död vid min hemkomst
under Aigisthos' mördarehand och min skändliga makas.«
Sålunda föllo de ord, som de skiftade där med varandra.
Nalkades då till dem budbäraren Argusförgörarn,
förande själarna dit av den dödade friareskaran.
Häpna dem hjältarne gingo emot, då de sågo dem komma.
Kändes bland dem då igen utav Atreus' son Agamemnon
unge Amfimedon strax, den frejdade Melaneussonen,
vilken hans gästvän var och på klippiga Ithaka bodde.
Först nu Atridens själ till Amfimedon talte och sade:
»Säg, vad som förde er hit till det underjordiska mörkret,
alla så utvalt folk och jämna i ålder och slika,
som hade någon valt ut de yppersta männen i staden?
Månne er undergång av Poseidon bereddes på havet,
sedan han låtit en storm uppjaga de väldiga vågor?
Eller förgjordens I uppe på land av fientliga männer,
när deras frodiga får eller ståtliga oxar I rövat
eller de stridde mot er för att staden och kvinnorna värja?
Giv mig på frågorna svar; jag var ju i livet din gästvän.
Minnes du ej, att jag hemma hos er uppå Ithaka bodde,
kommen med kung Menelaos till ön för att bedja Ulysses
draga till Ilion med på de fagertoftade skeppen?
Fullt en månad gick åt på den seglingen lång över havet,
ty han bevektes ej lätt, den stadsförhärjarn Ulysses.«
Svarade honom Amfimedons själ och talte och sade:
»Ärorike Atrid, härskarornas drott Agamemnon!
Jo, jag minnes, du ättling av Zeus, det är som du säger.
Nu vill jag yppa dig allt och dig sanningsenligt berätta,
huru det tagit en ände med oss och förgörelsen tillgick.
Vi, då Ulysses ej kom, till hans maka friade alla.
Varken hon böjde förmälningen av eller satte i verket,

medan hon stämplade endast på död och förgörelse mot oss,
nyttjande också bland annat ett svek, som listigt hon uttänkt.
Ställande vävstoln upp, hon vävde i ovangemaket
130 fint och förunderligt långt, men hon talade så till oss alla:
›Ädlingar unge, som giljen till mig, sedan död är Ulysses,
styren er längtan att få mig till brud, tills väven jag slutat,
så att ej spånaden skön må förfaras för mig utan nytta.
Svepningsskruden jag väva nu vill åt den ädle Laertes
innan den tiden, då smärtande död blir hans sorgliga öde.
Harm skall det väcka i folket mot mig hos så mången achaiska,
om utan svepning han lägges på bål, som förvärvat så mycket.‹
Så hon sade till oss, och vårt manliga hjärta bevektes.
Därpå hon vävde om dagarna nog på den väldiga väven,
140 men om nätterna rev hon den upp vid skenet av facklor.
Så har i tre års tid hon achaierna narrat med böner,
men när det fjärde gick in och horerna nalkades åter,
månader lidit förbi och en myckenhet dagar förrunnit,
yppade någon av kvinnorna allt, som visste det noga,
och ertappad hon blev, när den glänsande väven hon upprev.
Nu hon slutade den, fast ej av sin vilja, men tvungen.
Men när hon färdig den fått och hon svepningen bragte i dagen,
tvättad och sköljd och med skinande glans som av solen och
månen,
då lät en oblid gud Ulysses på Ithaka landa
150 ute på ändan av ön, där svinaherden var bosatt.
Dit gick sonen då hän av den gudalike Ulysses,
när han från sandiga Pylos kom hem med det svärtade skeppet;
och då de hade om friarnes mord lagt råd med varandra,
gingo till frejdade staden de in; Telemachos före
skyndade ensam dit, och Ulysses senare ankom,
beledsagad av herden och klädd i eländiga kläder,
varande sådan att se som den uslaste tiggaregubbe,
stödjande tungt på sin stav och med ynkliga paltor på kroppen.

Ej var det möjligt för någon av oss, ej ens för de äldste,
att honom känna igen, där han tedde sig för oss så plötsligt,
utan med skymfliga ord och med kast vi förhånade honom.
Och till en tid han fördrog med ett sinne, som vant sig att tåla,
att i sitt eget hus bemötas med kast och med skymford,
men då han sedan en maning förnam ifrån Zeus med egiden,
flyttade vapnen ur salen han bort med Telemachos' tillhjälp,
lade på kammarn dem upp i förvar och reglade dörren.
Därpå med ränker och svek i sitt sinn han befallde sin maka
lägga för friarne fram hans båge och bilorna järngrå,
vilket begynnelsen blev för oss arma till kamp och till blodbad.
Nu var det ingen i hela vår krets, som orkade spänna
kraftiga bågens sträng, ty mycket för svaga vi voro.
Men när omsider Ulysses då själv ville handskas med bågen,
ropte vi alla som en och förbjödo med hotande stämma,
att man åt honom den gav, hur mycket han än måtte orda;
endast Telemachos själv det befallde och bjöd honom skjuta.
Bågen i handen han tog, den prövade konung Ulysses,
spände dess sträng utan möda och sköt genom bilorna alla;
sprang så på tröskelen upp och hällde med gnistrande ögon
vingade pilarna ut och drotten Antinoos nedsköt.
Därpå han sände från sträng mot oss andra de smärtande pilar,
siktande säkert och kvickt, och vi stupade över varandra.
Och det var tydligt att se, att en gud var dem kommen till bistånd,
ty nu obändiga foro de fram och runtom i salen
höggo oss ner utan hejd, och braket av krossade pannor
mängdes med rosslingar hemskt, och på golvet flödade bloden.
Sådan blev döden för oss, Agamemnon, och ute på gården
ligga nu kvar våra lik hos Ulysses och ingen dem ansat,
ty de ej ännu om saken ha hört, våra fränder därhemma,
så att de kunde det svartnade blod oss tvätta av såren
och oss begrava med gråt – den tjänst, som bevisas de döde.«

Själen av Atreus' son då svarade honom och sade:
»Sälle Laertesson, du mångförslagne Ulysses!
Dig blev i sanning beskärd den dygderikaste maka.
Vad hon var ädel i sinne och själ, Ikarios' dotter,
drottning Penelope huld! Hur troget hon alltid Ulysses
mindes, sin ungdomsgemål! Och därför skall ej hennes dygders
rykte förgå, men en tjusande sång skola gudarne själva
låta bland släktena jämt om den trogna Penelope ljuda.
Ej som Tyndareos' dotter hon var, som stämplade illdåd
200 för att förgöra sin ungdomsgemål, och som alltid med nesa
kommer att minnas i människors sång och evinnerlig skamfläck
satte på kvinnornas kön, ja ock på de goda ibland dem.«
Sålunda föllo de ord, som de skiftade där med varandra,
stående djupt under jord i skuggornas rike hos Hades.
Men utur staden Ulysses nu gick med sitt följe och lände
snart till Laertes' präktiga gård, som den frejdade hjälten
själv sig förvärvat en gång, sedan mycket han vågat och lidit.
Här var hans boningshus, och runt däromkring gick en länga,
däri hans arbetshjon, som trälade ute på åkern,
210 sutto, när ledighet var, och åto och sovo om natten;
bodde i denna jämväl den sikeliska gumman, som troget
vårdade åldringen själv långt ute från staden på landet.
Här Ulysses befallde sin son och de ärlige herdar:
»Stigen, I andra, nu in i det välinrättade huset;
slakten därinne på stund den yppersta galten till middag,
medan jag själv går nu hän till min fader och prövar den gamle,
om han mig minnes och känner igen, då jag står för hans öga,
eller ej känner mig mer, sedan borta jag varit så länge.«
Sade och räckte åt herdarne strax sina krigarevapen.
220 Dessa i huset begåvo sig in, men den ädle Ulysses
ställde sin gång på försök till den ymnigt bärande hagen.
Varken han Dolios träffade på i den rymliga trädgård
eller en tjänare ens eller son, ty de ute på fälten

voro och samlade törne ihop till ett stängsel för hagen;
Dolios gubben var själv gången med och dem visade vägen.
Därför sin fader allena han fann i den ansade trädgård,
grävande just kring en telning och klädd i den uslaste livrock,
gammal och lappad och ful; ett par flickade sockor av läder
hade han bundit om benen till skydd emot rispande kvistar,
230 handskar för törnenas skull han på händerna bar och på hjässan
hade en luva av skinn, där han ruvande gick på sin smärta.
Men då sin fader han såg, den prövade konung Ulysses,
härjad av ålderdom och med tunga bekymmer i sinnet,
stod vid ett päronträd han i skuggan gråtande stilla,
och han begrundade nu och övervägde i sinnet,
antingen fadern han strax skulle famna och kyssa och allting
säga med ens, hur han kommit igen till fädernejorden,
eller om fråga han skulle förut och forska om allting.
Då han nu tänkte sig om, så tyckte han bättre det vara
240 att till en början med skämtande ord försöka sin fader.
Sålunda trädde till fadern nu fram den ädle Ulysses.
Denne i mullen kring telningen grov med huvudet nedböjt;
trädde till honom då fram hans lysande son och begynte:
»Gubbe, du saknar ej skicklighet du i att sköta en trädgård.
Allting är ansat förträffligt, och ej är en växt här att skåda,
varken ett päronträd eller fikonträd eller vinstock
eller oliv eller blomstersäng, som saknar sin skötsel.
Dock ett ord jag säga dig vill, om du icke förtörnas:
själv ju i saknad av skötsel du är, ty både har åldern
250 härjat dig gruvligt, och ruggig du är och din klädsel eländig.
Icke är lättja åtminstone skuld, att din herre dig glömmer,
och du har ingenting alls, som röjer en träl, i din uppsyn
eller din resliga växt, ty du snarare liknar en konung,
ja, en sådan du liknar, som jämt, när han badat och ätit,
vilar på mjukaste bädd, såsom lovligt ju är för en åldring.
Men välan mig detta nu säg och berätta uppriktigt:

vem är du tjänare hos? Vem äger den hage, du sköter?
Även om detta giv ärligt besked, att jag måtte det veta,
om jag till Ithakas ö har nu verkligen länt, som mig sades
260 alldeles nyss av en man, som jag träffade under min hitväg.
Icke just vänlig han var, ty han gittade icke om allting
giva besked eller höra mitt ord, då jag frågade honom
efter en gästvän här, om ännu han finnes i livet,
eller han redan är död och till Hades' boningar gången.
Ty jag vill säga en ting, som jag beder dig höra och märka.
Hemma i fäderneslandet en gång jag hyste en främling,
som hade länt till vår stad, och aldrig har kärare dödlig
någonsin gästat mitt hus av de många, som kommo från fjärran.
Denne berömde sig av att från klippiga Ithaka stamma,
270 och han Laertes, Arkeisios' son, som sin fader mig nämnde.
Honom jag förde som gäst till mitt hem och förplägade vänligt,
sparande ingenting av de rika förråden i huset;
gästvänskänker jag gav honom ock, såsom billigt och övligt;
sju talenter jag skänkte i guld av det finaste smide
och av det renaste silver en bål med blomstersirater,
vidare mantlar tolv och täcken ej färre i antal,
kappor de skönaste tolv och tröjor ej färre i antal,
äntligen fyra slavinnor därtill, förfarna i konstslöjd,
samtliga sköna, och själv fick han välja sig, vilka han ville.«
280 Honom svarade då hans fader med rinnande tårar:
»Ja, förvisso du är i det land, som du frågade efter,
men våldsverkare nu och trotsige män här befalla,
och för de härliga skänker, du gav, får du aldrig en genskänk.
Ack att på Ithakas ö du funnit i livet din gästvän!
Då hade hult han dig tagit emot och dig skänkt vid din avfärd
passande gåvor igen, ty det goda man rönt, skall man löna.
Men välan mig detta nu säg och berätta uppriktigt:
vad är för tal på de år, som förrunnit, se'n honom du hyste,
denne förlorade vännen, min son – ack, fordom han var det! –

290 denne beklagansvärde, som långt från sitt land och de sina
nere i djupet blev fiskarnes mat eller uppe på stranden
fåglars och vilddjurs rov. Ej fingo hans moder och fader
gråtande kläda hans lik, vi båda, som födde ju honom;
ej fick den ädla Penelope ens, hans dygdiga maka,
klaga som övligt sin sorg över älskade maken på båren,
sedan hans ögon hon lyckt – den tjänst, som bevisas de döde.
Säg mig nu sanningsenligt jämväl, att jag måtte det veta:
vadan och vem är du själv? Var äger du hem och föräldrar?
Var har du skeppet förlagt, som dig själv och ditt hurtiga
manskap
300 fraktade hit? Eller kanske du kom på ett främmande fartyg,
som för betalning dig fört, och som seglade bort, när du
landsteg?«

Honom svarade då den mångförslagne Ulysses:
»Efter du frågar, skall detta för dig jag berätta uppriktigt.
Jag är från Alybas' stad, där jag äger min präktiga boning;
son till Afeidas jag är, Polypemons son, som där härskar;
själv jag Eperitos är; av en gudom jag nyss ur min kosa
drevs från Sikanien bort och kastades hit mot min vilja.
Skeppet jag liggande har här på kusten, ett stycke från staden.
Men för Ulysses snart är det femte året förrunnet,
310 sedan han lämnade mig och seglade bort från vårt rike,
vännen den arme! Och fåglar ändå, som till höger sig tedde,
bådade lycka den stunden han for, och jag gladdes däröver,
själv steg han också med glädje ombord, och vi hoppades bägge
åter att träffas en gång och få hugna varandra med skänker.«

Sade. Men sorgens moln i sin natt insvepte den gamle,
djupt uti mullen den svarta han grep med händerna båda
och på sitt vitnade hår den strödde med häftiga suckar.
Men på Ulysses hans själ blev då upprörd djupt, och en
snyftning
trängde sig fram ur hans bröst, då han såg sin älskade fader,

320 och han sprang fram, tog den gamle i famn, honom kysste och talte:
»Fader, här har du mig själv, din son, som du frågade efter!
Återkommen jag är till mitt land på det tjugonde året.
Sluta nu upp med din gråt och din tåreväckande jämmer,
ty du skall höra en sak, hur mycket än gäller att hasta.
Samtliga friarnes hop har jag dödat därhemma i huset,
hämnande så deras kränkande skymf och de övade illdåd.«
Honom svarade då hans fader Laertes och sade:
»Är du i sanning Ulysses, min son, som är kommen tillbaka,
nämn mig då tydliga tecken därpå, så att icke jag tvivlar!«
330 Honom svarade då den mångförslagne Ulysses:
»Låt dina ögon betrakta då först den skråma, du ser här,
som på Parnassos en gång med sin glänsande bete en vildgalt
högg mig, när dit jag var rest; ty du och min vördade moder
sände mig dit till Autolykos hän, min älskade morfar,
efter de gåvor, han lovade mig, då han här oss besökte.
Hör, jag vill nämna dig ock i den präktigt ansade hagen
alla de träd, som du gav mig engång, då jag bad dig bevekligt,
när jag som gosse dig följde hitut. Under träden vi gingo
samman i hagen, du viste mig dem och sade mig namnen.
340 Tretton med päron uppå och tio med äpplen du gav mig,
fyrti med fikon därtill, och av vinet femtio rankor
skulle med tiden jag få av den sorten, som alltid kan skördas,
ty på varenda av dem det växer så många slags druvor,
vilka i glödande sol av horerna bringas att mogna.«
Så han talte. Då domnade knän och hjärta på fadern,
när han kom allting ihåg, som Ulysses förtäljde så noga.
Armarna slog han om sonen, och ömt hölls i famnen han uppe,
sjunken i vanmakt hän, av den prövade konung Ulysses.
Men då han sansningen vunnit igen och andades åter,
350 strömmade orden från läpparna fram, och han talte och sade:
»Zeus Allfader! Så leven I än, I olympiske gudar,

om då nu verkligen friarnes hop sin förmätenhet umgällt.
Nu dock i sinnet jag storligen räds för att Ithakas männer
komma hitut för att hämnas i flock, och att även de budskap
skicka omkring överallt till Kefallenernas städer.«
Honom svarade då den mångförslagne Ulysses:
»Fatta nu tillförsikt och hav inga bekymmer för detta!
Kom, gå vi in i ditt hus, som ligger här tätt invid hagen.
Där är Telemachos re'n och Filoitios med och Eumaios,
360 dem jag bad före gå in för att laga till middagen genast.«
Talande så med varann, inträdde de båda i huset,
men när de hade trätt in i de välinrättade rummen,
funno de ynglingen där tillsammans med herdarne bägge
skära nu steken itu och blanda det glimmande vinet.
Medan de sysslade än, storsinnade hjälten Laertes
badade inne hos sig och blev av sikeliska gumman
gniden med olja och klädd i en prunkande dräkt, och Athene
nalkades drotten och fyllighet gav åt alla hans lemmar,
medan hon gjorde hans växt mer reslig och kraftig att skåda.
370 Ut ifrån badet han steg, och med häpnad såg honom sonen,
ty han var sådan att se, som de evige gudarne äro,
och med bevingade ord han talte till honom och sade:
»Älskade fader, förvisst är det en av de evige gudar,
som har förskönat dig nu till anletsdragen och växten.«
Honom Laertes svarade då, den förståndige hjälten:
»Ack, du evige Zeus och Athene och Foibos Apollo!
Ack att jag sådan som förr, då på fastlandsudden jag intog
Nerikos' härliga stad och var själv Kefallenernas hövding,
ack att jag sådan fått stånda igår vid din sida i salen,
380 klädd i min vapenskrud, och fått kämpa mot friareskaran!
Då skulle mången av dem jag ha tvingat därinne att livlös
falla i stoftet för mig, och du själv skulle fröjdats i själen.«
Sålunda föllo de ord, som de skiftade där med varandra.
Men när de övriga slutat sitt stök och maten var färdig,

satte de alla sig neder i rad uppå stolar och troner,
därpå med maten de grepo sig an. I detsamma från fältet
lände nu Dolios hem, och sönerna följde med fadern,
trötta av dagens besvär; deras moder, sikeliska gumman,
gått för att kalla dem hem, hon som sönerna fostrat och gubben
390 vårdade omsorgsfullt, sedan åren på krafterna togo.
När de nu sågo och kände igen sin konung Ulysses,
blevo av häpnad de stående still, men den ädle Ulysses
talade genast med vänliga ord till de komna och sade:
»Sätt dig nu, gamle, till bords och låten förvåningen fara!
Länge vi väntat på er, och fast ivriga efter att äta,
ville vi dröja ändå och hoppades jämt att få se er.«
Sade. Då skyndade Dolios fram med öppnade armar,
fattade konungens hand invid leden och kysste den häftigt,
och med bevingade ord han talade sedan och sade:
400 »Älskade, kom du då hem, som vi alla det önskat så ivrigt,
fast vi ej hoppades mer; men gudarne själva dig hjälpte!
Hell då och hälsad oss var, och beskäre dig gudarne lycka!
Dock uppriktigt mig säg nu en sak, att jag måtte det veta:
har väl den kloka Penelope sport och känner hon redan,
att du är kommen igen, eller skola vi sända ett budskap?«
Honom svarade då den mångförslagne Ulysses:
»Gamle, hon redan det vet, gör dig inga bekymmer för detta!«
Sade; och gubben sig satte igen på den glänsande stolen.
Dolios' söner jämväl kring sin frejdade herre sig trängde,
410 bjudande välkomst glatt och tryckande konungens händer,
satte sig sedan till bords i en rad hos sin vördade fader.
Sålunda höllo de nu därinne i huset sin måltid.
Redan gick ryktesgudinnan omkring och förtäljde med brådska
friarnes rysliga öde och död för alla i staden.
Knappt hade folket det hört, förrn de sammanströmmade ivrigt
framför Ulysses' palats under allmän suckan och jämmer.
Buros de döda då ut och begrovos envar av de sina,

men de som voro av dem ditkomna från främmande städer,
lades på skepp att envar till sitt hem av fiskare fraktas.
420 Själva de gingo till torget i flock med bedrövade hjärtan.
Men när de kommit tillstäds och alla församlade voro,
reste sig upp ibland dem Eupeithes och började tala,
ty en olidlig sorg för Antinoos tryckte hans hjärta,
sonen, den förste, som stupade död för en pil av Ulysses;
ägnande honom en tår, han höjde sin stämma och talte:
»Vänner, den mannen förvisst har förvållat achaierna sorger!
Först drog på skeppen han bort med så många behjärtade kämpar,
lät så förlisa vart skepp och kamraterna alla gå under,
nu vid sin hemkomst mördat han har Kefallenernas främste.
430 Upp då till hämnd, innan flykten han tar till det sandiga Pylos
eller till Elis, det härliga land, där Epeierna härska!
Upp nu till hämnd, eller ock skall evinnerlig smälek oss drabba!
Ty det en nesa skall bliva för oss intill senaste tider,
om vi ej hämnas på dem, som oss mördade söner och fränder.
Jag åtminstone känner ej lust till att leva då längre,
utan vill hellre gå under med ens och bland skuggorna dväljas.
Upp nu att skaffa oss hämnd, innan mördarne fly över havet!«
Gråtande talte han så, och allt folket av ömkan då fylldes.
Nalkades då till dem den gudomlige skalden och Medon
440 ifrån Ulysses' palats, där de nyss hade vaknat ur sömnen;
mitt in i kretsen de trädde, och stor blev samtligas häpnad.
Togs då till orda bland dem av den välförståndige Medon:
»Hören ett ord, Ithakensiske män, ty jag vet, att Ulysses
ej utan evige gudarnes råd har den gärningen övat.
Själv jag med ögonen såg den olympiske gud, som vid sidan
stod av Ulysses själv, och han liknade alldeles Mentor.
Denne odödlige gud såg jag än för att elda Ulysses
före i striden gå fram och än kringstorma i salen,
spridande skräck överallt, och de stupade över varandra.«

450 Sade, och hela församlingen greps av den bleka förfäran.
Tog då till orda bland dem Halitherses, åldrige hjälten,
Mastors son, för vars blick låg det gångna och kommande öppet.
Denne besinningsfull tog till orda ibland dem och sade:
»Lyssnen till mig, Ithakensiske män, jag vill säga er något!
Vänner, er egen slapphet är skuld till att detta har timat.
Aldrig I lyssnaden varken till mig eller hövdingen Mentor,
aldrig från galenskap edra söner I höllen tillbaka,
utan de dristade allt i sin olycksaliga fräckhet,
ödande godset alltjämt och förorättande makan
460 för en så mäktig man, den de väntade aldrig tillbaka.
Fatten nu detta beslut och lyden det rådet, jag giver:
lämnen all tanke på hämnd, att ej mången förvållar sig döden!«
Så han talte. Då reste sig upp under skallande bifall
flere än hälften av dem, men den övriga mängden blev stilla.
Dessa ej funno behag i hans ord, och de hellre Eupeithes'
maningar lydde och skyndade strax därefter till vapen.
Men när de hade sig klätt i de blänkande vapen av koppar,
voro de mangrant samlade snart på en plats invid staden,
och i sitt oförstånd Eupeithes sig ställde i spetsen.
470 Nu han sig trodde få hämnd för sin son; dock skulle han aldrig
vända tillbaka igen, utan där gå sitt öde till mötes.
Men till Kroniden Zeus då talade Pallas Athene:
»O Kronion, vår fader, du högste bland härskare alla!
Giv på en fråga mig svar: vad förborgar du nu i ditt sinne?
Rustar du återigen till blodiga strider och manfall,
säg, eller stiftar du nu emellan de stridande vänskap?«
Svarade då molnskockaren Zeus och sade till henne:
»Älskade barn, vi spörjer du så och forskar om detta?
Är det då icke du själv, som fattat i sinnet det rådet,
480 att till sitt hem en dag skulle hämnande komma Ulysses?
Gör vad du finner för gott, men säga jag vill dig det bästa.
Nu, då den ädle Ulysses sin hämnd uppå friarne tagit,

nu må förlikning ske, och må städse han härska som konung.
Själva vi vilja av mordet, som skett uppå söner och fränder,
plåna ut minnet, och leva de må med varandra i sämja
likasom förr och välsignade rikt med frid och med välstånd.«
Sagt. Och Athene, re'n ivrig förut, blev eggad av orden,
och i en stormande fart från Olympens toppar hon nedsteg.
Men då på gården de hade fått nog av sin smakliga måltid,
490 började tala bland dem den prövade konung Ulysses:
»En må begiva sig ut och se efter, om redan de nalkas.«
Sade, och ut, som han bad, gick en utav Dolios' söner;
stilla på tröskeln han stod, då såg han dem samlade komma,
och med bevingade ord han talade strax till Ulysses:
»Redan de äro helt nära. Nu fort låt oss gripa till vapen!«
Sade; då reste de alla sig brått och sig klädde i vapnen,
fyra med kungen ibland, och sex utav Dolios' söner.
Även Laertes och Dolios nu sig klädde i vapen,
grånade gubbar helt visst, men nöden dem gjorde till kämpar.
500 Men när de hade sig klätt i de blänkande vapen av koppar,
trädde ur öppnade dörren de ut med Ulysses i spetsen.
Nalkades då till dem Zeusdottern gudinnan Athene,
varande Mentor lik till gestalt och även till stämma.
Henne med glädje han såg, den prövade konung Ulysses;
men till Telemachos strax, den älskade sonen, han talte:
»När du nu träder så ung, o Telemachos, uti den leken,
där under mördande kamp med varandra sig mäta de tappre,
då skall du veta nog själv att ej skämma det rykte, som fädren
njutit för mandom och dygd utav gammalt vida kring jorden.«
510 Honom Telemachos svarade då, den vettige yngling:
»Fader, du själv, om du vill, skall få se, att jag ej mina fäder
bliver till skam, som du talade om, ty mitt hjärta är modigt.«
Så han sade; då gladde sig högt Laertes och utbrast:
»O vilken dag för mig! Vilken fröjd, I älskade gudar,
då jag i mandom och dygd hör tävla min son och min sonson!«

Trädde till honom då fram strålögda Athene och sade:
»Hör, Arkeisios' son, du käraste vän, som jag äger!
Bed strålblickande jungfrun om hjälp och Zeus, hennes fader,
svinga därefter med makt långskuggande lansen och kasta!«
520 Sade Athene och flammande mod göt in i hans hjärta.
Bedjande strax en bön till dottern av höge Kronion,
svängde han hurtigt och skickade av långskuggande lansen,
träffade också med den Eupeithes på hjälmen av koppar.
Hjälmen för stöten ej höll, utan kopparen rände igenom,
tungt han i marken då föll, och i fallet skramlade vapnen.
Bröt så Ulysses fram med sin lysande son mot de främste,
dödande både med svärd och med dubbelspetsade lansar;
och där skulle de alla förgjorts och gått miste om hemkomst,
hade Athene ej själv, den dotter av Zeus med egiden,
530 ropat med skallande röst och hejdat de stridande männen:
»Hållen då upp, Ithakensiske män, med den rysliga striden!
Gjuten ej vidare blod, utan skiljen er åt nu på stunden!«
Så Athene. Då grepos de strax av den bleka förfäran,
och i sin gruvliga skräck sina vapen ur händerna släppte,
så att de föllo till jord, vid gudinnans skallande fridsrop.
Därpå begynte mot staden de fly utav kärlek till livet.
Men med förfärande skri den prövade konung Ulysses
störtade fram lik en örn, som slår ilande ner på sitt byte.
Men av Kronion då slungades ner den rykande blixten
540 och framför fötterna föll på gudinnan, den väldiges dotter.
Strax till Ulysses hon talade då, strålögda Athene:
»Ädle Laertesson, du mångförslagne Ulysses!
Hejda dig, sluta nu upp med den allförgörande striden,
att vittblickande Zeus, Kroniden, ej bliver dig gramse!«
Sade Athene; och glad i sin håg hennes maning han lydde.
Slöt då emellan de stridande fred för evärdliga tider
Pallas Athene själv, den dotter av Zeus med egiden,
och hon var Mentor lik till gestalt och även till stämma.

Efterskrift

1.

När Erland Lagerlöf lämnade sitt lektorat i Västerås och på egen begäran togs in på alkoholisthemmet Sans Souci utanför Uppsala i januari 1904 var det en av hans bröder som följde honom dit. Under resan på hästskjutsen frågade han Erland vad han nu tänkte sysselsätta sig med.

– Översätta Homeros, blev svaret.

Brodern tänkte att det går han väl aldrig i land med.

Men det gjorde han. Han bosatte sig 1906 på ett billigt pensionat i Grisslehamn, och under mycket enkla omständigheter tillkom de båda verken. Odysséen utkom 1908 och Iliaden 1912. Översättningarna fick god kritik och nu är de klassiker.

Lagerlöf var dock inte den förste som översatte Homeros till svenska. Berättelserna om kriget vid Troja hade länge varit kända även om kunskapen länge byggde på den medeltida Trojasagan, som utgavs i en fullständig svensk översättning 1529 (*Troya Borgdzs chröneca*). Den första tryckta editionen av Homeros grekiska text utgavs 1488, och under 1500-talets lopp började humanisterna på kontinenten penetrera texten allt grundligare. Med nyhumanismen i England vid 1700-talets början och med det ökade antikintresset även i Tyskland (Winckelmann 1764) väcktes intresset för de homeriska texterna så småningom också i Sverige, och impulserna från Frankrike – där det länge hade varit en självklarhet att Vergilius var större än Homeros – började ge plats för andra inflytelser. Det var främst i Uppsala och Åbo som det rörde på sig. Carl Aurivillius hade skrivit en avhandling om den homeriska epiken 1753, men det var inte förrän vid 1780-talets mitt som den nyhumanistiska Homeros slog igenom i Uppsala. Johan Floderus, professor i grekiska där 1762,

hade hyllat diktaren i sin installationsföreläsning, och vid sitt inträde i Vitterhetsakademien 1786 föreläste han över ämnet »Om grekernes vitterhet och dess fortplantande till andra folkslag«.

Just samma år, alltså 1786, publicerar Gustaf Regnér den första kända svenska översättningen av homeriska texter – inledningen av Iliaden och episoden om »Ares fängslad af Vulcan« i Odysséens åttonde sång – i *Svenske Parnassen*. Det ena textprovet är på rimmade alexandriner:

> Sjung, skaldemö! Achills olyckligt väckta ifver,
> Som vålde tusen qval de väpnade Achiver,
> Som mången hjelte-själ til Pluto sände af
> Och rofdjuren til spis de raska lemmar gaf.

Men det andra är på »det femmätiga Engelska vers-slaget utan rim«:

> Där ligga de i *Vulcans* sträckta giller
> Til hand och fot insnärde, fängslade,
> Den minsta led ej mägtige at röra,
> Än mindre utur bojan lösa sig.

Regnér är pionjär för en ny tendens inom översättandet. Han har sina rötter i den gustavianska traditionen men orienterar sig mot nya, tyskinspirerade, nyklassicistiska tänkesätt, och när han 1801 utger en volym med *Försök til metriske öfversättningar från forntidens skalder* har han flyttat sig ytterligare några steg från vad det svenska antiköversättandets historiker Johanna Akujärvi kallar en »domesticerande« översättningsmetod till en mer »främliggörande«, där tonvikten ligger på ett försök att föra över originaltextens specifika drag in i målspråket, helt i Goethes och Schleiermachers anda – men innan Schleiermacher hållit sitt berömda föredrag om de två metoderna att översätta

(det skedde först 1813). Och när Regnér nu gör ett nytt försök med Homeros gör han det på hexameter:

> Då han det sagt, at famna barnet han armarna sträckte.
> Genast mot skötet af hulda tärnan det menlösa barnet
> Skrikande vek tilbaka, och skydde sin kärlige fader,
> Skrämdt af vapnenas glans och den höga buske, som lik en
> Hästman öfverst å hjelmen veftade fram och tilbaka.
>
> (Iliaden 6:466–470)

Gustaf Fredrik Gyllenborg översatte precis samma avsnitt något år tidigare och uppläste sin tolkning i Svenska Akademien den 11 december 1789 (tryckt i *Stockholm-Posten* nr 74, 1790). Men han representerar en äldre syn på översättandet och skriver sin version på alexandriner. Det är Regnér som är förnyaren.

Hans översättningsvolym innehåller en i svensk översättningshistoria epokgörande teoretisk inledning, där han argumenterar för sin nya hållning. Det är typiskt att det är några av de svenska romantikerna som sedan intresserar sig för Homeros: Lorenzo Hammarsköld publicerar tolkningar av homeriska partier i *Öfversättningar och imitationer efter Äldre och Nyare Skalder* (1806), och i *Phosphoros* 1810 tolkar Georg Ingelgren »Hektors och Andromaches afsked«, alltså samma text som Regnér och Gyllenborg har översatt. I samma tidskrift publicerar Vilhelm Fredrik Palmblad 1813 »Odysseus bland kykloperne«:

> Nu på engång den hvassa olivestammen de lyfte,
> Och i hans öga stötte den ned. Mig resande högt upp,
> Vred jag omkring; liksom när en man skeppsbjelken med båret
> Bårar, och andra nedanifrån omvrida med remmar,
> Fattande hvar på sin sida, och detta beständigt omkringgår:
> Så i hans öga, hållande fast, vi den glödande pålen
> Vredo alltjemt, och blodet omkringflöt, sjudande, honom.
>
> (Odysséen 9:382–388)

Sedan kommer översättandet igång i större skala: Johannes Tranér utger Iliadens tolv första sånger i en serie disputationer med början 1807, Marc. Wallenberg blir den förste som översätter båda verken kompletta (Iliaden 1814–15, Odysséen 1819–21), följd av Johan Fredrik Johansson (Odysséen 1844–45, Iliaden 1846), och Axel Gabriel Sjöström översätter Odysséens tolv första sånger (Helsingfors 1835), för att nu bara nämna de viktigaste.

Lagerlöf har lärt en del av dessa föregångare. Hos dem finner man åtskilliga formuleringar som sedan kommer tillbaka hos honom. Ingelgren har till exempel uttryck som »mantelsläpande kvinnor«, »omätelig lösen«, »den beställsamma skafferskan«, hos Wallenberg är skeppen »toftade«, de ledande männen är »drottar« och deras manskap lyder dem »i blinken« och där finns både »svenner« och »tärnor«. Lagerlöf har att bygga på, men även om man jämför honom med den mest moderna av föregångarna, J. F. Johansson, innebär hans översättning en markant nivåhöjning. Johansson skriver:

> Ah, hvad den uslingen der dock talar med löpande tunga,
> liksom en käring vid ugnen; men tukt vill honom jag gifva,
> honom med händerna slå, så att ut hans tänder på marken
> trilla ur käften, liksom på ett svin, som säden förderfvar.
> Upp, omgjorda dig nu, att samtliga här det må skåda,
> när vi försöka en dust; men hur vill du bestå mot en yngre?
>
> (Odysséen 18:26–31)

Hos Lagerlöf lyder samma rader:

> Himmel, den snuskegrisen minsann har en löpande tunga,
> just som en käring vid spisen! Men dig skall jag sönder och samman
> banka med näfvarna bägge på stund och slå dig ur käften
> tänderna ut, som man gör på ett svin, som bökar i säden.
> Skörta nu upp dig till kamp, så att dessa här alla må åse,
> huru vi drabba ihop! Men hur vill du bestå mot en yngre?

Här ser man att Lagerlöf direkt har övertagit Johanssons formulering i den sista raden, men viktigare är att det är ett annat flyt, en annan spänst i Lagerlöfs text. Johansson arbetar med korta formuleringar som han lägger intill varandra, Lagerlöfs syntax är mer sammanhängande och löper utan hack över flera rader. Styrkan i hans text är förutom detta den verklighetsnära konkretionen i de beskrivande avsnitten, de fyndigt och slagkraftigt återgivna stående epiteten men framför allt det uttrycksfulla och direkta i en del av de talade replikerna. Hans hexameter är kraftigt markerad men fördenskull inte mekaniskt stampande, och det finns en säker berättarröst i hans text.

Men där finns också romantiskt heroiserande drag. Det är uppenbart att Lagerlöf har en mycket stark beundran, ja vördnad för de antika texterna och deras värld. Han kan anslå ett högtidligt tonfall och färga sin text med vad Gerhard Bendz har kallat en götisk stil. Det är enkelt att peka ut dessa drag: bestämd form utan ändelse (»de befallande drottar«, inte »de befallande drottarna«), verbböjningen i andra person pluralis (»Mån I blygas, argiver! / Skolen I stå som bedrövade nu […] / Stån I och vänten«), konjunktiverna (»Därför Tydiden nu vakte sig väl«), ett knippe nordiskt färgade glosor som »runor«, »viking«, »gravöl«. Och den som kastar en blick i ordlistorna i denna utgåva finner inslag som var gamla redan för hundra år sedan.

Det är alltså inte bara så att Lagerlöfs språk har åldrats därför att hundra år har gått. Han har medvetet anlagt en för sin tid äldre, högre språkton, och den enda förklaring jag kan finna är att han betraktar den homeriska grekiskan som ett under lång tid framodlat konstspråk med mycket ålderdomliga inslag, och att det är detta han har försökt återge.

2.

Erland Lagerlöf föddes i Kristinehamn 1854. Farfadern var kyrkoherde i Nyed och kusin till Esaias Tegnér. Fadern var regementsläkare och gjorde långa studieresor på kontinenten; 1864 deltog han som läkare i dansk-tyska kriget. Omkring 1870 insjuknade han i svår manodepressivitet, tvingades lämna sitt arbete och vistades en period på hospital. I familjen fanns tio barn och man levde under mycket knappa omständigheter. Erland tog studenten i Karlstad 1873 och studerade sedan vid universitet, först i Uppsala 1873–74 och, efter ett år som privatlärare i Norra Råda i Värmland, i Lund, där han läste klassiska språk och filosofi och aktivt deltog i studentlivet. Han blev fil. kand. 1878 och anställdes året efter av bokförläggaren Jakob Gleerup i Lund som privatlärare åt familjens båda söner och den sjuårige Einar Billing (sedermera biskop). I det Gleerupska hemmet förälskade han sig i en flicka som avled 1880 i lungsot, något som grep honom djupt och satte spår i hans egen poesi. Han gifte sig aldrig. Han blev fil. dr 1892 med en avhandling om Platon, *Om dialogen Sofisten*.

Efter provår i Katedralskolan i Lund läsåret 1883–84 hade han sedan, med vissa avbrott, olika lärartjänster i Lund och Malmö fram till 1899 och var så lektor i Västerås 1899–1904. År 1890 hade han genomgått en svår hjärnhinneinflammation och i sviterna av den blivit döv på ena örat. Han tycks ha varit en mycket inspirerande lärare. Det finns uttalanden av gamla elever som vittnar om hans förtjänster:

> Han var en rar, älskvärd, omtyckt lärare, som ibland kunde naturligt och vänligt samtala med en av oss unga piltar på skolgården eller gatan, ungefär som en »farbror« talar till en pojk i ett hem.
>
> (Gustaf Petrén)

> Jag hade förmånen att under ett år ha Erland Lagerlöf till lärare i modersmålet. Han observerade mina intressen och uppmuntrade mig på alla vis, gav mig sina böcker och inbjöd mig ofta till samtal i sitt spartanska ungkarlslogi.
>
> (Ernst Bendz)

> Vi begrep först senare att vi suttit vid ett genis fötter. Men han tog oss helt fångna. Han agerade, nej, han levde historia. Han formligen uppförde Shakespeares Caesar för oss, då vi läste det kapitlet i antikens historia. Vi var förtrollade av honom. Hans mänskliga svaghet, den djupa tragiken i hans väsen, var oss pojkar alltför uppenbar [...]. Jag var ofta hemma hos honom och han skänkte mig böcker med frikostig hand.
>
> (H. S. Nyberg)

Lagerlöf tvingades lämna sitt lektorat på grund av svår alkoholism. Från Sans Souci flyttade han 1906 till Herta Kitzings pensionat Borgen i Grisslehamn. Där bodde han till 1910, då han bosatte sig i Lund där han avled 1913.

År 1895 hade han givit ut en volym *Dikter*; det är poesi på god amatörnivå. Det var som översättare han kom att visa sina verkliga talanger. Redan 1879 hade han lagt fram några svenska tolkningar av Theokritos med kommentarer på latin vid det filosofiska seminariet i Lund, och 1884 publicerade han en volym med Theokritos samtliga *Idyller*; volymen innehåller också 25 epigram, alltsammans med förklarande noter. Tolkningarna prisbeloöntes av Svenska Akademien. Han fortsatte sedan med Juvenalis satirer, först utgivna utan kommentarer i en skolpublikation 1894, sedan med kommentarer och som självständig bok 1896 (*Juvenalis' Satirer*), som fick ett hedersomnämnande av Akademien.

Det är energi och konkretion i Lagerlöfs formuleringar och rytmen har spänst:

> Åter jag ämnade då för tredje gången att spänna,
> harmsen i hela min själ, när med rullande ögon det vilda
> djuret i sigte mig fick, och den långa svansen kring knäna

> svängde och tänkte i blinken på strid; och hela dess nacke
> svälde af rasande mod, och den gula manen sig reste
> under dess vrede, och krökt dess ryggrad vardt som en båge,
> medan det höjde sig hårdt öfver buken och ljumskarne samman.
>
> (Theokritos 25:239–245)

Här känner man igen tonfallet från de verk som skulle bli hans stora insats.

Ludvig Nordström, som tillsammans med Lagerlöf utgjorde de enda gästerna på det ödsliga pensionatet i Grisslehamn, har gett en klassisk skildring av hur översättningarna av Homeros kom till:

> […] när höststormarna veno, då spelade lönnkronorna en sorgmarsch, som kom hjärtat att krympa i bröstet.
>
> Om man då kom gående på den leriga vägen, kunde man vara säker på att se ljus lysa stilla och trofast som en fyr ur gavelfönstret på övre botten i det för övrigt mörka huset. Det var ljuset från lampan på den flitige, den outtröttlige översättarens arbetsbord.
>
> Men kom man in i hans rum, möttes man ingalunda, som man velat tro, av komfort och trevnad. Det mot stormnatten lysande fönstret skrek och jämrade, ty den av sina dåliga affärer nedtryckta fru K. kunde aldrig komma ihåg att få en ny ruta insatt i stället för den som i månader, kanske åratal varit trasig. Denna trasiga ruta hade nu L., själv opraktiskheten personifierad, klistrat samman med papper, och detta papper viftade och tjöt i stormen.
>
> Sådana kvällar hade L. i regel icke stannat vid arbetsbordet utan flytt till sin säng i motsatt hörn, där han låg och arbetade, med täcket draget upp till hakan, iförd en tjock nattrock, och ofta med skinnmössan på det kala huvudet, till skydd mot de skarpa vindilarna från stormfönstret […]. I detta fattiga, kalla, genomblåsta rum blevo de till.

»Lagerlöfs Homeros« har blivit ett begrepp precis som »Hagbergs Shakespeare«. Översättningarna är väl etablerade och man tycker att man känner dem väl. Problemet är att »Lagerlöfs

Homeros« inte är Lagerlöfs och inte har varit det på mycket länge – detsamma gäller för övrigt Hagberg, men det är en annan historia. Efter de första upplagorna har Lagerlöfs text genomgått en serie bearbetningar och ingen har under de gångna hundra åren bevakat den avlidne översättarens intressen.

Odysséen kom alltså ut 1908 och Iliaden 1912. År 1920, sju år efter översättarens död, utgavs Odysséen i en andra upplaga på Gleerups förlag i Lund. Texten är helt oförändrad bortsett från att den är nystavad och rymmer ett stort antal vanställande tryckfel; i princip är det en återutgivning av originalupplagans text. Men när båda verken sedan gavs ut på nytt på 1940-talet (Iliaden 1946 och Odysséen 1948) var texten reviderad av den finlandssvenska skolmannen Einar Pontán, som i ett efterord till Iliaden hederligt redovisar vilka ingrepp han har gjort »med varsam hand«. Ändringarna syftar till att ta bort en del drag som utgivaren uppfattat som ålderdomliga och svårbegripliga.

I samarbete med FiB:s lyrikklubb utgav så Gleerups Odysséen och Iliaden 1957 respektive 1958, nu i en dramatiskt mycket mer genomgripande bearbetning av Gerhard Bendz, ytterligare utvecklad i andratrycken 1957 och 1959, och det är denna text, omgestaltad först av Pontán, sedan av Bendz, som numera utges i ständigt nya upplagor.

Generationer av svenska skolbarn har gjort sin första bekantskap med Homeros genom urvalshäftet *Iliaden och Odysséen. Utdrag ur Erland Lagerlöfs översättning utgivna jämte inledning och förklaringar* av Einar Pontán, utgivet i serien Skrifter utgivna av Modersmålslärarnas förening. Häftet utkom första gången 1922 och har sedan upplevt ett mycket stort antal upplagor, den sista 1963. I detta häfte har Lagerlöfs text bearbetats vidare och ligger i de sista årgångarna – ytterligare förenklade av Gerhard Bendz – kolossalt långt från den som Lagerlöf en gång författade. Här kan man säga att banden med urprungstexten är slutligt kapade.

Pontáns ingrepp på fyrtiotalet var relativt blygsamma, men det kan man alltså inte säga om Bendz'. Han mötte också kritik, främst av Heidi Parland och Ivar Harrie. Parland påtalade en lång rad ändringar som hon tyckte var »fullkomligt onödiga« och dessutom var försämringar, även av rytmen, och när Bendz replikerade att han hade putsat bort vissa götiska stilinslag som han uppfattat som »arkaiska« svarade Parland att »det är väl inte otänkbart att även Lagerlöf hyst denna uppfattning« – nämligen att verket skulle ha en viss arkaisk färgning. Ivar Harrie instämde och formulerade också en principiell syn på gamla översättningar som utgivaren av denna upplaga helhjärtat ansluter sig till:

> Låt oss få behålla våra klassikers svenska texter rena – också när klassikerna var översättare. Låt oss komma ihåg att även docent Erland Lagerlöf i det livsverk han offrade allt annat åt, var en diktare med en diktares krav på att ingen får fingra på hans texter – texter som t. o. m. hunnit bli, på femtio år, dyrbar nationalegendom.

Detsamma gäller efter hundra år, och lika väl som vi ger ut *Gösta Berlings saga* och *Karolinerna* i nya upplagor utan att »med varsam hand« ta bort ålderdomliga drag, hävdande att de reviderade romanerna »i allt väsentligt« ändå är författarnas – lika väl har våra stora översättare en rätt att bli respekterade på samma sätt.

Jan Stolpe

Litteraturförteckning

Denna förteckning avser dels Jesper Svenbros inledande essä (s. IX–XXII), dels Jan Stolpes efterskrift (s. 391–400).

Akujärvi, Johanna: »Innovatörer och traditionalister. Om tidiga klassikeröversättares syn på sin roll i det svenska litterära systemet«, i Per Erik Ljung (red.): *Transformationer. Valda texter från International Association of Scandinavian Studies (IASS) 28:e konferens i Lund 2010*, Lund 2011, s. 231–246.

Bendz, Ernst: »Spökparad från gamla Malmö och Lund«, *Sydsvenska Dagbladet* 9.3.1962.

Bendz, Gerhard: »Anmärkningar till översättningen«, i *Homeros' Odyssé*, 2:a tr., Malmö 1957: Gleerup, s. 298–299.

Bendz, Gerhard: »Behöver Lagerlöfs Homerosöversättning revideras?«, *Nya Argus* 1958:3, s. 50–52.

Bérard, Victor: *Dans le sillage d'Ulysse. Album odysséen avec des photos de Frédéric Boissonnas*, Paris 1933: Armand Colin.

Dunbar, Henry: *A Complete Concordance to the Odyssey and Hymns of Homer*, Oxford 1880: Oxford U.P.

Finley, Moses I.: *The World of Ulysses* [1954], London 1962: Penguin.

Harrie, Ivar: »Tralala i stället för poesi. Homeros banaliserad i Lund«, *Expressen* 10.2.1958.

Havelock, Eric A.: *Preface to Plato*, Cambridge (Mass.) 1963: Harvard U.P.

Hedén, Erik: »Homeros' Iliad på svenska«, i förf.:s *Språk, bildning och resor* (Valda skrifter III), Sthlm 1927: Tiden, s. 129–143 [från *Ord & Bild* 1913].

Heidenstam, Verner von: *Vallfart och vandringsår*, Sthlm 1888: Bonniers.

Johnson, Eyvind: *Strändernas svall*, Sthlm 1946: Bonniers.

Joyce, James: *Ulysses*, Paris 1922: Shakespeare & Company.

Lagerlöf, Karl: *Homerosöversättaren Erland Lagerlöf samt hans hem och hans närmaste* [stencil], Sthlm 1977, 75 s.

Lagerlöf, Karl: »Lagerlöf, Erland«, *Svenskt biografiskt lexikon*, band 22, Sthlm 1977–79, s. 152–154.

Lindroth, Sten: »Homeros i Sverige«, *Kungl Vitterhets Historie och Antikvitets Akademiens Årsbok* 1980, s. 126–134.

Lord, Albert B.: *The Singer of Tales*, Cambridge (Mass.) 1960: Harvard U.P.

McLuhan, Marshall: *The Gutenberg Galaxy*, Toronto 1962: University of Toronto Press.

McLuhan, Marshall: *Understanding Media* [1964], New York 1965: McGraw-Hill.

Nagy, Gregory: *Comparative Studies in Greek and Indic Meter*, Cambridge (Mass.) 1974: Harvard U.P.

Nilsson, Martin P.: *Homer and Mycenae*, London 1933: Methuen & Co.

Nordström, Ludvig: »Den okända hjälteskaran«, *Hågkomster och livsintryck av svenska män och kvinnor*, Samling 5, Uppsala 1924 [omtryckt i Werin m.fl., se nedan].

Norling, Erik: »Homeros i Norden«, tidningen *Vi* 29.5.1948.

Nyberg, H.S.: »Evig student«, *Stockholms-Tidningen* 16.8.1952.

Parland, Heidi: »Homeros, lätt justerad«, *Nya Argus* 1957:16, s. 137.

Parland, Heidi: »Homeros – Lagerlöf – Bendz«, *Nya Argus* 1958:5, s. 83.

Parry, Milman: *The Making of Homeric Verse. The Collected Papers of Milman Parry*, ed. A. Parry, Oxford 1971: Oxford U.P.

Paulson, Johannes: Recension av Odysséen, *Nordisk tidskrift* 1909, s. 536–538.

Petrén, Gustaf: »Några minnen och intryck från Lunds Katedralskola åren 1883–92«, i *Minnen från svenska läroverk, 1. När vi gingo i Lunds Katedralskola*. Minnen upptecknade av gamla lärjungar samlade och utgivna av C. Sprinchorn, Lund 1926, s. 151–169.

Pontán, Einar: »Anmärkningar«, i *Homeros' Iliad*, Lund 1946: Gleerup, s. 507–508.

Pound, Ezra: *Cantos I–XVII*, svensk tolkning av Lars Forssell, Malmö 1959: Cavefors.

Printz-Påhlson, Göran: *När jag var prins utav Arkadien*, Stockholm 1995: Bonniers.

Stolpe, Jan: »Erland Lagerlöf (1854–1913)«, i Lars Kleberg (red.): *Svenskt översättarlexikon* (www.oversattarlexikon.se).

Stolpe, Jan: »Textens irrfärder«, i Dick Claésson, Christer Ekholm, Lotta Lotass & Staffan Söderblom (red.): *GDH*, Litterär gestaltnings skriftserie nr 9, Göteborg 2007: Autor, s. 499–513 [om bearbetningarna av Lagerlöfs text].

Svenbro, Jesper: *La parole et le marbre*, ak. avh., Lund 1976.

Svenbro, Jesper: »Vengeance et société en Grèce archaïque«, i R. Verdier & J.-P. Poly (éd.): *La vengeance. Vengeance, pouvoirs et idéologies dans quelques civilisations de l'Antiquité*, III, Paris 1984: Cujas, s. 47–63.

Svenbro, Jesper: »Den Leser freizulassen. Über den Äsop-Roman. Kapitel 78–80«, i W. Ernst & Fr. Kittler (Hrsg.): *Die Geburt des Vokalalphabets aus dem Geist der Poesie. Schrift, Zahl und Ton im Medienverbund*, München 2006: Fink, s. 55–64.

Svenbro, Jesper: »Vem skjuter? Bågskytten, bågskyttekonsten och guden Apollon«, i P. Lundborg & J. Karlsson (red.): *Människan är alltid större. En vänbok till biskop Martin Lind*, Linköping 2011: Svenska Kyrkan, s. 167–182.

Werin, Algot, Gerhard Bendz & Ludvig Nordström: *Erland Lagerlöf Homerosöversättaren*, Lund 1958: Gleerup.

Vidal-Naquet, Pierre: *La démocratie grecque vue d'ailleurs*, Paris 1990: Flammarion.

Kommentarer

Lagerlöfs text återges efter originalupplagan, som utgavs på Ljus förlag 1908, men den är nystavad, och tryckfel och smärre skrivfel av ren lapsuskaraktär har rättats utan anmärkning. Några ändringar som Lagerlöf egenhändigt har infört i dedikationsexemplar av Odysséen till Fredrik Vetterlund och släktingen Magnus Lagerberg (i författarna Staffan Stolpes resp. Lars Westmans ägo) har införts och redovisas i kommentarerna.

Det inledande mottot på tyska är från Friedrich Schillers dikt »Die Götter Griechenlands« (Greklands gudar, 1788) och lyder i Bertil Malmbergs översättning: »Sköna värld, var är du? O, vänd åter, / du naturens daggbegjutna vår! / Blott i diktens trolska land du låter / ögat skymta dina blomsterspår.«

Lagerlöf försåg sin översättning med ett kort förord av följande lydelse:

> Odysséen är diktad i det grekiska koloniområdet på Mindre Asiens västkust, åtta hundra år före Kristi födelse. Om Homeros själv och hans rätta hemstad rådde ovisshet redan hos de gamle. I ett grekiskt epigram heter det:
>
> Vem är väl skalden, som skrev om det väldiga kriget i Troja
> och om Laertes' sons långa och irrande färd?
> Ej blir jag viss på hans namn och hans stad. Det måtte väl aldrig,
> himmelske Zeus, vara du, som i Homeros är gömd?

Allmänna kommentarer

Namn: Lagerlöf transkriberar grekiska namn med stor exakthet och med användning av det transkriptionssystem som också numera är det vanliga. Men det finns en handfull kända namn som han ger latinsk form (de grekiska formerna anges här inom pa-

rentes): Aeneas (Aineias), Apollo (Apollon), Argus (Argos), Circe (Kirke), Faedra (Faidra), Oedipus (Oidipus), men mest prominent i denna grupp är förstås Odysséens huvudperson, som Lagerlöf kallar Ulysses, inte Odysseus.*

Metaller: I Lagerlöfs text förekommer ordet *koppar* ymnigt medan *brons* bara förekommer någon enstaka gång (t. ex. 8:403 och 19:241). Hos Lagerlöf är lansspetsar, svärd, sköldar, hjälmar och andra rustningsdelar genomgående av koppar. Det grekiska ordet *chalkos* betyder visserligen både 'koppar' och 'brons', men i nästan alla fall hos Homeros är det brons som avses.

Första sången

1:8 *Himmelens son:* Hyperion, »den högre«, ett tillnamn på Helios, solguden. Episoden med dennes oxar skildras i tolfte sången.

1:22 *Etioperna:* Allmän beteckning på avlägsna folk långt söder- eller österut.

1:29 *Aigisthos:* Älskare till Agamemnons hustru Klytaimnestra. De två mördade Agamemnon (»Atriden«) när han återkom från Troja och blev i sin tur mördade av Agamemnons son Orestes. Händelserna beskrivs utförligt i tredje sången. Se också 1:298–300.

1:38 *Argusförgörarn:* Hermes kallas så därför att han på Zeus' uppdrag har dödat Argus, ett odjur med hundra ögon som på Heras uppdrag bevakade Io, som Zeus gripits av begärelse till (händelsen skildras i Aischylos' *Den fjättrade Prometheus*).

1:45 *Kronion:* Zeus, son till Kronos. Kallas också Kroniden.

* De grekiska namnformerna hos Homeros är Odysseus och Odyseus. På grekiska vasmålningar möter man bl. a. formerna Olyteus, Oliseus, Olysseus och hos diktaren Ibykos (500-talet f. Kr.) Olixes. Den latinska formen är Ulixes, senare också Ulysses.

1:51 *En gudinna:* Kalypso. Hennes far är Atlas.

1:62 *Ilions slätt: Ilion* är ett annat namn på Troja.

vi hatar då honom du så: Det grekiska ordet för 'hatar du' är *ōdysao*; se komm. till namnet *Odysseus* 19:409.

1:69 *för cyklopens skull:* Episoden med cyklopen berättas i nionde sången.

1:90 *Achaia:* Ett landskap på Peloponnesos. Används också som samlingsnamn för grekernas område, men ibland i Odysséen blir *män av Achaia* i praktiken beteckning på männen på Ithaka.

1:113 *Telemachos:* Namnet betyder 'Han som strider på avstånd': Ulysses är skicklig bågskytt och sonen tilldelas ett namn som karakteriserar fadern.

1:188 *Laertes:* Ulysses' far.

1:202 *kunnig på fåglar:* 'spådomskunnig'. Fåglars flykt tolkas som förebud.

1:276 *sin rike och mäktige fader:* Penelopes far heter Ikarios.

1:349 *strävande människor:* Ordet för 'strävande' (gr. *alfēstēs*) är omdiskuterat, många översätter det med 'sädesätande', en beteckning på människor i motsats till gudarna, som lever på ambrosia – eller i motsats till primitiva människor, som bara äter rått kött.

1:350 *danaernas:* Angriparna vid Troja kallas omväxlande *achaier*, *argiver* och *danaer*.

Andra sången

2:50 *Friare tränga sig in:* Friarna är 108 sammanlagt, därav 12 från Ithaka, enligt 16:247ff. I uppgörelsescenen i tjugoandra sången är de dödade friarna 15.

2:120 *Tyro, Alkmene […] Mykene:* Tyro är en kungadotter som fick barn med Poseidon (se 11:235) och mor till Neleus (se 3:5). Alkmene är Herakles' mor (fadern var Zeus, se 11:266f). Mykene är dotter till Inachos och mor till Argus.

2:175 *på tjugonde året:* Den första klara tidsangivelsen för Ulysses' återkomst. Trojanska kriget pågår i tio år, Ulysses är sedan borta i ytterligare tio varav sju hos Kalypso.

2:181 *Fåglar det vimlar ju av:* Se komm. till 1:202.

2:226 *Mentor:* Ulysses ger Mentor ansvar för huset när han själv är ute i kriget, men Mentor dras aldrig in i Telemachos' planer. Det är denne Mentors gestalt som Athene antar när hon stiger ned och vägleder sonen.

2:227 *den gamle:* Laertes, Ulysses' far.

Tredje sången

3:5 *Neleusstaden:* Neleus är Nestors far och Pylos' grundare samt son till Tyro (se 2:120) och Poseidon (se 3:6 och 11:254).

3:42 *egiden:* Egiden är en sköld av getskinn, ett skyddande attribut för Zeus och Athene.

3:68 *Gereniske:* Från staden Gerenia i Messenien, dit Nestor flydde när Herakles skövlade hans hemstad Pylos.

3:73 *vikingaskara:* 'rövarband'.

3:111 *Antilochos:* Nestors äldste son, dödad av den etiopiske kungen Memnon när han försvarade sin far.

3:135 *Athene dem slog i sin harm:* Därför att Ajas, Oïleus' son, våldfört sig på hennes prästinna Kassandra.

3:136 *Atriderna:* Agamemnon och Menelaos.

Fjärde sången

4:4 *sin […] dotter:* Menelaos gifter bort sin och Helenas dotter Hermione med Achilles' son Neoptolemos.

4:9 *Myrmidonernas frejdade stad:* Fthia.

4:26 *Zeusättade:* Menelaos är son till Atreus, som är son till Pelops, som är son till Tantalos, som är son till Zeus.

4:91 *en mördare lömsk:* Aigisthos, som mördat Agamemnon.

4:145 *äreförgätna:* 'skamliga'. Lagerlöfs återgivning av gr. *kynōpis*, 'hundansikte', 'hundöga'; hund associerar till skam.

4:188 *en son av […] Eos:* Memnon.

4:189 *han:* Peisistratos, Nestors son. Antilochos är hans bror.

4:263 *mitt barn:* Hermione (se rad 4).

4:276 *Deifobos:* Hektors bror, som övertog ledningen av trojanerna efter dennes död och tog Helena som hustru efter Paris' död.

4:349 *den sanningssägande havsgud:* Proteus, se 385 ff.

4:356 *Nilen:* Lagerlöfs egen ändring, den tryckta texten har *stranden*. Nilen nämns aldrig vid namn hos Homeros.

4:404 *havsdrottningens:* Amfitrites.
4:483 *Egyptens älv:* Lagerlöfs egen ändring (jfr 17:427), den tryckta texten har *Egyptens land*.
4:569 *du […] är måg till Kronion:* Helena är dotter till Zeus, som i svangestalt avlat henne med Leda.
4:702 *Lakedaimons: Lakedaimon* är ett annat namn på Sparta.
4:755 *Arkeisiadernas ätt:* Ulysses' far Laertes är Arkeisiad, dvs. son till Arkeisios.
4:786 *Hesperos':* 'Aftonstjärnans'.
4:797 *Iftima:* Syster till Penelope.
4:798 *Ferai:* En ort i Thessalien.
4:809 *porten till drömmarnas rike:* Jfr om drömmar 19:562 ff.

Femte sången

5:62 *vid väven hon gick:* Vävstolen är vertikal och väverskan går av och an med skytteln, från den ena sidan till den andra.
5:78 *visste på stund, vem han var:* Det är bara människor som har svårt att igenkänna en gud. Kalypso är en nymf, alltså gudomlig.
5:125 *Demeter:* Med Jasion avlade gudinnan Demeter Plutos, rikedomens gud. Den »treplöjda åkern« är oförklarad.
5:149 *Men till den ädle Ulysses:* Efter nära 2 400 rader möter läsaren för första gången eposets huvudperson.
5:185 *stygiska flod:* Styx, en av floderna i underjorden.
5:257 *lövbädd:* Lagerlöf följer kommentatorerna Ameis & Henze i tolkningen av gr. *hylē*. Ingvar Björkeson översätter 'barlast' vilket nog är rimligare.
5:282 *jordskakaren:* Poseidon.
5:339 *vredgas:* Gr. *ōdysat'*. Om namnet *Odysseus*, se komm. t. 19:409.
5:343, 357 *färja:* Lagerlöfs egen ändring, den tryckta texten har *flotte*.

Sjätte sången

6:101 *sången:* Gr. *molpē* kan också betyda 'dans', 'lek'.
6:103 *Taygetos' ås eller ock Erymanthos':* Berg på Peloponnesos.
6:162 *på Delos:* Ön är en av de viktigaste platserna för Apollokulten. Att Ulysses besöker Delos finns inte omnämnt någon annanstans.
6:329f *sin faders / mäktige broder:* Poseidon.

Sjunde sången

7:66 *Alkinoos äktade henne:* Hon är alltså Alkinoos' brorsdotter.

7:81 *Erechtheus':* Erechtheus är en mytisk urkung i Athen och dyrkad där. Raderna om att Athene beger sig till Athen betraktades redan av antika kritiker som ett lokalpatriotiskt inskott.

7:127 *blomstersängar:* Snarare *grönsaksland.*

7:137 *offer åt [...] Argusförgörarn:* Hermes skänker sömn, se 5:47.

7:324 *Tityos:* Rhadamanthys är son till Zeus och bror till Minos; han vistas på de elyseiska fälten (se 4:564). Om Tityos, se 11:576–581. Uppgiften att Rhadamanthys besöker honom finns bara här.

Åttonde sången

8:28 *jag vet icke vem:* Ulysses avslöjar inte sin identitet förrän 9:19.

8:75 *Ulysses' kiv med Peliden:* Någon sådan tvist är inte känd från annat ställe, men motsättningen mellan den våldsamme Achilles och den listige Ulysses som kan behärska sig är naturligtvis grundläggande.

8:80 *i det heliga Pytho:* Det enda stället hos Homeros där rådfrågning av Apollos orakel i Delfi nämns.

8:189 *svang den och slungade:* De antika diskuskastarna snurrade inte runt med hela kroppen som man numera gör.

8:224 *Eurytos:* Lovade bort sin dotter till den som kunde besegra honom i bågskytte. Herakles gjorde detta, förvägrades dottern och skövlade därför Eurytos' stad Oichalia.

8:283 *Lemnos:* Ö särskilt förknippad med Hefaistos. När Zeus kastade ut honom från Olympen föll han ner här, och troligen var det då han blev halt. De äldsta invånarna på Lemnos var sintierna (se rad 294).

8:518 *Deifobos':* Deifobos var son till Priamos, se 4:276.

Nionde sången

9:39 *Kikonernas:* Kikonerna nämns i Iliaden som allierade med Troja.

9:60 *Sex [...] ifrån varje av skeppen:* Ulysses far till Troja med tolv skepp och har lika många med sig när han påbörjar hemfärden, se rad 159. Här mister han alltså 72 man.

9:80 *Maleia:* Peloponnesos' sydöstra udde, fruktad av sjöfarare. När Ulysses passerar denna punkt fortsätter resan i folksagans (geografiskt oidentifierbara) värld. Avresan från faiakernas utopiska lyckorike markerar avslutningen av denna etapp.

9:106 *cyklopernas:* Gr. *kyklōps* betyder 'rundöga' och förklaras av Hesiodos: »Det var av detta skäl, för det enda, klotrunda ögat / i sina pannors mitt som de fick sitt tillnamn, kykloper« (*Theogonin* 144 f, övers. av I. Björkeson). Cykloperna är anti-människor: ensamlevande, laglösa, icke-planerande, osociala och grottboende.

9:197 *Maron:* En präst som Ulysses skonat under sina härjningar bland kikonerna.

9:252 *Vilka väl ären I:* I Homeros' värld frågar man aldrig en person om hans identitet utan att först ha bjudit på mat. Ytterligare ett drag som framhäver cyklopens brist på civilisation.

9:328 *svedde den:* För att göra träet hårdare.

9:479 *Zeus har det hämnat:* Zeus är bl. a. gästvänskapens gud, och Ulysses har åberopat honom när han bett cyklopen om vänligt mottagande (se rad 270).

9:483 Lagerlöf sätter raden inom parentes, uppenbarligen därför att den inte passar i sammanhanget (om stenen som cyklopen slungar hamnar strax framför bogen kan det inte vara nära att rodret skadas), vilket påpekats redan av antika kritiker. Raden upprepas 540, där den passar bättre.

9:543 *då till holmen vi länt:* Elva av Ulysses' tolv skepp ligger vid en liten ö utanför cyklopens ö.

Tionde sången

10:132 *de övriga skeppen förgingos:* Elva skepp av tolv går förlorade.

10:179 *sprungo ur höljande mantlarna upp:* Två tolkningar möjliga: de är frusna; de har dolt sina ansikten i sorg över förlorade kamrater (jfr *sorgebetungade* rad 189).

10:441 *nära besläktad med mig:* Enligt senare uppgifter var Eurylochos gift med Ulysses' syster Ktimene.

10:457 *Jag vet ju till fullo* etc.: Circe vet fast ingen berättat det för henne: hon är gudinna.

10:483 *du mig lovat:* Ett sådant löfte har inte getts, men ett gästfritt mottagande implicerar att man hjälper gästen att komma vidare.

Elfte sången

11:121 *giv dig på vandring då ut:* Syftet är att slutligt blidka Poseidon.

11:128 *kastoskovel:* En kastskovel är en skyffel som används när man skiljer agnarna från sädeskornen genom att kasta upp säden i vinden. Lagerlöf använder samma ordform som gamla Bibeln.

11:147f *vilken du städer nu till […] / fram till blodet att träda:* De själar som smakar blodet minns för en stund sitt tidigare liv och kan berätta om det.

11:266 *Amfitryons maka:* Mannen var kung i Thebe, liksom Kreion.

11:271 *Epikaste:* Senare (i tragedierna) känd under namnet Iokaste.

11:291 *frejdade siarn:* Melampus, son till Amythaon (se 259), lyckades föra bort oxarna för att hans bror Bias skulle kunna gifta sig med Pero, se 15:225 ff.

11:298 *Leda:* Med Zeus hade Leda barnen Helena och Polydeukes (på latin Pollux), med Tyndareos hade hon barnen Kastor och Klytaimnestra (hustru till Agamemnon).

11:321 *Prokris […] Faedra […] Ariadne:* Alla tre mötte döden under tragiska omständigheter.

11:326 *Erifyle:* Förrådde sin man Amfiaraos för ett guldsmycke.

11:332 *vilar min hemfärd.«:* Här slutar Ulysses' första långa berättelse, som inleddes 9:2.

11:410 *min falska gemål:* Klytaimnestra (se 422). Om mordet berättas också 3:254 ff, 4:512 ff, 24:192 ff.

11:452 *sonens:* Orestes' (se 461).

11:471 *Aiakosättlingen:* Achilles.

11:492 *min lysande son:* Neoptolemos (se 506).

11:547 *av troernas döttrar:* Tävlingen om vem som skulle få Achilles' vapen efter hans död avgjordes av Athene och kvinnliga trojanska krigsfångar. Ajas blev så förbittrad över att gå miste om trofén att han tog sitt liv.

11:621f *en ringare man var till herre / över mig satt:* Herakles tvinga-

des tjäna kung Eurystheus, som ålade honom tolv till synes omöjliga uppdrag, bl.a. att hämta upp hunden Kerberos från Hades.

Tolfte sången

12:52 *Sirenernas:* Det framgår av den grekiska böjningsformen att sirenerna är två.

12:61 *Plankterna:* Namnet betyder antingen 'de vandrande, de kringdrivande' eller 'de hopslående' klipporna. I argonautsagan (om Jasons färd på skeppet Argo för att hämta det gyllene skinnet hos kung Aietes) kallas klipporna *Symplegaderna*, vilket ger stöd åt den senare tolkningen.

12:68 *eldstorm:* Klippan är tydligen vulkanisk, jfr *röken* rad 219.

12:252 *hornrör:* Fiskaren placerar ett kort rör av kohorn på reven strax ovanför kroken för att hindra att denna bits av.

12:298 *mig svärjen:* Ulysses talar inte om för sina män att djuren tillhör solguden, det gör han först nästa dag (se 320–323).

12:346 *ett […] tempel:* Stället är anmärkningsvärt eftersom det i de homeriska texterna i övrigt inte finns några tempel omnämnda hos grekerna, med ett enda undantag (Athenetemplet i Athen, Iliaden 2:549). Däremot nämns tempel hos trojaner och faiaker.

12:421 *naken han vräktes:* Syftar på kölen.

12:423 *firtåg:* Akterstag med vars hjälp man kan fira, dvs. sänka ner, masten.

Trettonde sången

13:222 *uti en ynglings skick:* 'i en ynglings gestalt'.

13:285 *Sidoniens:* Sidonien låg i Fenicien i Västasien.

13:322 *Först i Faiakernas bördiga land* etc.: När detta skedde (7:18 ff) insåg Ulysses inte att det var Athene.

Fjortonde sången

14:182 *Arkeisios*': Se 4:755.

14:316 *thesproternas:* Thesproterna är ett folk vid grekiska fastlandets västkust.

14:440 *Måtte, Eumaios:* Ulysses känner herdens namn utan att det har uttalats.

14:443 *värderade gäst:* Det grekiska ordet för 'värderad' är *daimonios*, 'styrd av ett gudaväsen': Eumaios anar något märkligt hos gästen.

Femtonde sången

15:100 *Megapenthes:* Son till Menelaos, med en slavinna som mor.
15:105 *virkat:* Snarare *vävt*.
15:164 *till höger flög spannet förbi:* 'flög förbi spannet på höger sida'.
15:225 *Melampus:* Nestors far. Hans dotter är Pero.
15:247 *hans hustru:* Amfiaraos, en av de sju mot Thebe, var gift med Erifyle, se 11:326.
15:364 *Ktimene:* Ulysses' syster, se komm. till 10:441.
15:526 *Apollos vingade bud:* Apollo är förutsägelsernas och därmed spådomsfåglarnas gud.

Sextonde sången

16:327 *Klytios' son:* Peiraios, se 15:539 och 17:55.
16:471 *Hermeskapellet:* Snarare *Hermeskullen*.

Sjuttonde sången

17:140 *havsgud:* Proteus, se 4:385 ff.
17:212 *Melantheus:* Den illojale herden, motpol till den trogne Eumaios på samma sätt som hans syster tjänarinnan Melantho (18:321) är motpol till den trogna amman Eurykleia. Namnformen *Melantheus* växlar med *Melanthios*. Syskonens namn har med *melas*, 'svart', att göra, och deras far heter Dolios, 'Den listige'.
17:522 *Gästvän […] med Ulysses:* Ingår inte i det som Ulysses berättat för Eumaios i fjortonde sången.
17:545 *nös lycka:* Nysningar uppfattades som varsel.
17:563 *noga besked:* Lagerlöfs egen ändring, den tryckta texten har *nog besked*.

Adertonde sången

18:6 *han för Iros kallades:* Gudarnas budbärarinna heter *Iris*. *Iros* är en maskulin ombildning.
18:275 *friaresed:* Lagerlöfs egen ändring, den tryckta texten har *friares sed*.

18:321 *Melantho:* Se komm. till 17:212.
18:368 *lie:* Snarare *skära*.

Nittonde sången

19:87 *under Apollos hägn:* Apollo är evigt ung och har ett särskilt förhållande till unga.
19:92 *falla tillbaks på ditt huvud:* Anspelar på bruket att vid offer stryka av den blodiga kniven på offerdjurets huvud och därmed föra över skulden på detta.
19:176 *kreter:* Originalet har 'eteokreter', dvs. 'sanna kreter', 'urinvånare'.
19:178 *Minos:* Enligt myten härskar han åtta år i taget, möter däremellan Zeus i en grotta på berget Ida och får instruktioner.
19:275f *sin vrede / […] vänt:* Gr. *odysanto*, se komm. till rad 409.
19:409 *därför Ulysses må vara hans namn:* Namnet *Odysseus* kopplas här ihop med verbformen *odyssamenos*, 'förtörnad, hatande'. Lagerlöf har utgått från en annan, visserligen möjlig men mindre sannolik betydelse, 'hatad', och återgett det med 'som med avund skådas' (rad 407f). Autolykos tänker sig att hans eget tillnamn ska övergå till dottersonen. Jämför Jesper Svenbros kommentar till namnet i inledningen, s. XIII.
19:427 *njöto hugsvalande sömnen:* Lagerlöfs egen ändring, den tryckta texten har *anammade gåvan av sömnen*.
19:518 *Pandareos' dotter:* Aëdon, som av misstag dödade sin son Itylos. Zeus förvandlade då den förkrossade modern till en näktergal.

Tjugonde sången

20:66 *Pandareos' döttrar:* Två döttrar till Pandareos (systrar till Aëdon, se 19:518) togs om hand av Afrodite sedan gudarna straffat föräldrarna med döden för en stöld.
20:81 *skåda Ulysses:* Möta Ulysses i Hades' dödsrike.
20:278 *uti Apollos […] lund sig församlade:* Denna dag firas »högtid« (rad 156) och man ska hylla Apollo, bågskyttets gud.

Tjuguförsta sången

21:15 *Messene:* På västra Peloponnesos. Eurytos var kung i Oichalia och dödades av Apollo (8:224ff).

21:295 *Eurytion:* När lapithernas kung Peirithoos gifte sig ställde de inbjudna kentaurerna till med storbråk. Ledaren Eurytion försökte enlevera Peirothoos' maka Hippodameia.

Tjuguandra sången

Dråpet på friarne: Om friarnas antal, se komm. till 2:50.

22:42 *bleka förfäran:* En vanlig adjektivkonstruktion hos Homeros: 'förfäran som gör att man blir blek'.

22:135 *Melanthios:* Om denne, se komm. till 17:212.

22:194 *du honom begabbade så, svinherde Eumaios:* Den enda person i Odysséen som diktaren tilltalar med 'du' är Eumaios (femton gånger). I Iliaden tilltalas åtminstone fem personer på detta sätt.

Tjugutredje sången

23:74 *skråman, du vet:* Om Ulysses' ärr berättas i nittonde sången.

23:118ff *Den, som allenast* etc.: Tankegången är: Om den som har dödat en enkel man utan förbindelser tvingas gå i landsflykt – vad väntar då inte den som har dödat »de yppersta«?

23:251 *så förkunnades för mig en gång:* Se 11:119ff.

Tjugufjärde sången

24:1 *Kylleniern:* Hermes föddes i en grotta i berget Kyllene i Arkadien.

24:46 *skuro sitt hår:* Ett tecken på sorg.

24:47 *din moder:* Thetis, dotter till Nereus.

24:129 *Ställande vävstoln upp:* Om Penelope och väven har berättats två gånger tidigare: 2:93ff (av Antinoos) och 19:149ff (av Penelope själv).

24:199 *Tyndareos' dotter:* Klytaimnestra.

24:222 *Dolios:* Först nämnd 4:735; troligen identisk med fadern till de illojala Melantheus och Melantho, se komm. till 17:212. Här visar han sig ha sex andra (lojala) söner.

24:311 *fåglar […] till höger:* Se komm. till 1:202.

24:366 *sikeliska:* 'från Sicilien'. Hon är hustru till Dolios.

Innehållsresuméer

Första sången. Gudarne besluta, att Ulysses skall få slippa bort från Kalypsos ö och komma hem. Athene besöker i konung Mentes' skepnad Ithaka och uppmanar Telemachos att nästa morgon sammankalla folket till ting och där förvisa sin moders många friare, som dagligen dväljas i huset och föröda dess välstånd, samt att resa till Nestor och Menelaos för att efterhöra sin fader.

Andra sången. Telemachos sammankallar på morgonen tinget, där han dock förgäves besvärar sig över friarnes framfart och lika förgäves begär ett skepp för att fara och efterforska fadern. Efter tinget uppsöker honom Athene i Mentors skepnad och lovar att skaffa honom skepp och manskap, och på kvällen avsegla de till Pylos.

Tredje sången. I soluppgången landar Telemachos vid Pylos, där Nestor med sitt folk just håller på att offra ute på stranden. Nestor skildrar för honom achaiernas hemfärd från Troja, intalar honom mod och beslutsamhet och råder honom att besöka Menelaos. Åtföljd av Nestors son Peisistratos, reser han nästa morgon till Sparta, dit de framkomma på aftonen följande dag.

Fjärde sången. Menelaos, som just firar dubbelbröllop åt son och dotter, mottager vänligt de båda resande ynglingarne. Talet faller på Ulysses, och Telemachos blir igenkänd, varefter Helena och Menelaos berätta om bragder av Ulysses. Nästa morgon begär Telemachos upplysningar om sin faders öde, och Menelaos omtalar för honom, vad han själv på ön Paros i Egypten av havsguden Proteus hört om achaiernas hemfärd och om Ulysses' vistelse hos nymfen Kalypso. – Friarne i Ulysses' hus få kunskap om Telemachos' bortresa och lägga sig med ett skepp i försåt för att mörda honom på hemvägen. Härolden Medon berättar deras anslag för Penelope, som i sin sorg och förtvivlan tröstas av Athene med en nattlig drömsyn.

Femte sången. Zeus skickar Hermes till Kalypso med befallning att låta Ulysses fara hem. Hon lyder, fastän ogärna. Ulysses bygger sig en färja och beger sig till sjöss. På adertonde dagen av hans segling upp-

väcker Poseidon en storm, som splittrar färjan. Havsnymfen Leukothea lånar honom då sin slöja, med vars hjälp han simmar i två dygn, tills han på tredje dagen uppnår Faiakernas ö och räddar sig in i mynningen av en flod. Utmattad faller han i djup sömn.

Sjätte sången. Nausikaa, dotter till Faiakernas konung Alkinoos, kör på morgonen till floden med sina tärnor för att tvätta. Medan tvätten torkar, kasta de boll, bollen faller i floden, tärnorna uppgiva ett skrik, och Ulysses vaknar. Han träder bönfallande fram till Nausikaa, som ger honom kläder och mat och låter honom följa med bakefter vagnen, då hon kör hem; dock ber hon honom att för skvallrets skull stanna vid Athenes lund utanför staden, tills hon själv hinner fram till slottet.

Sjunde sången. Ulysses går om en stund fram till staden. Vid stadsporten möter honom Athene, i skepnad av en flicka med ett vattenkrus, och ledsagar honom till kungens palats. Han inträder och bönfaller drottning Arete om skydd och mottages gästvänligt av alla. Efter måltiden förtäljer han för kungen och drottningen sina senaste öden.

Åttonde sången. På morgonen hålles ting, där anstalter träffas för främlingens hemfärd. Därefter festligt gille hos Alkinoos. Tävlingslekar. Ulysses kastar en diskus. Dans och sång; den blinde skalden Demodokos sjunger om Ares' och Afrodites kärleksäventyr. Ulysses får rika gästvänskänker av Faiakernas drottar. Vid aftonmåltiden sjunger Demodokos om trähästen i Troja. Alkinoos, som märker, att främlingen därvid röres till tårar, uppmanar honom att säga sitt namn och berätta sina öden.

Nionde sången. Ulysses börjar berättelsen om sina äventyr under hemfärden från Troja. Han förtäljer om sin olyckliga strid med Kikonerna, om Lotofagerna och om sin inspärrning i bergshålan hos cyklopen Polyfemos, som uppäter sex av hans män.

Tionde sången. Ulysses skildrar sin vistelse hos Aiolos, vindarnas konung, som vid avfärden lämnar honom en säck med vindarna däri inspärrade. Redan är han Ithaka så nära, att han skönjer kusten, då hans män av nyfikenhet öppna säcken: vindarna rusa ut, och han kastas av stormen tillbaka till Aiolos' ö, men bortvisas där med stränghet. Han

kommer till Laistrygonerna, som förstöra elva av hans skepp; på det enda överblivna kommer han till ön Aiaie, där nymfen Circe bor. Circe förvandlar hälften av hans män till svin, men Ulysses själv motstår hennes trollkonster, väcker hennes kärlek och frälsar sina män. Efter ett år vill han fara vidare hemåt, men Circe bjuder honom att först besöka de dödas rike och där fråga Teiresias om sitt öde. Elpenors död.

Elfte sången. Ulysses seglar över världsströmmen Okeanos och landar i Kimmeriernas mörka och dimmiga land. I nedgången till underjorden offrar han där dödsoffer, och de dödas skuggor närma sig. Först Elpenor; därpå Teiresias, som förutsäger hans öden; därnäst hans moder; vidare en mängd berömda, forntida kvinnor samt därefter hjältekamraterna från trojanska kriget: Agamemnon, Achilles, Patroklos, Antilochos och Ajas. På avstånd ser han Minos, Orion, Tityos, Tantalos och Sisyfos; slutligen Herakles' skugga.

Tolfte sången. Han återkommer till Circes ö och begraver Elpenor. Circe yppar för honom de faror, som vänta honom på hemfärden. Han seglar förbi Sirenerna och fram emellan Charybdis och Skylla, som griper och uppäter sex av hans män, samt landar sedan på Thrinakias ö, där hans män av hungersnöd slutligen slakta några av Solgudens heliga oxar. Till straff lida de sedan skeppsbrott, Ulysses ensam räddas och driver i land på Kalypsos ö Ogygia. Därmed slutar han sin äventyrssaga.

Trettonde sången. Ulysses går ombord, lägger sig på skeppet till vila och blir sovande av Faiakerna rodd över havet hem till Ithaka och där buren i land; men skeppet blir på hemvägen av Poseidon förvandlat till sten. Ulysses vaknar upp, men känner icke igen sitt land. Athene uppenbarar sig för honom, hjälper honom att gömma alla skänkerna, rådslår med honom om friarnes förgörelse och förvandlar honom till en trasig tiggaregubbe.

Fjortonde sången. Ulysses kommer till svinherden Eumaios och blir vänligt mottagen i hans hydda. Herden tror icke på hans försäkran, att Ulysses lever och snart är att vänta, men lyssnar gärna till vad han diktar upp om sig själv. Efter aftonmåltiden inbryter en kall och stormig natt. Genom en skämtsam berättelse av Ulysses bevekes Eumaios

till att breda en varm kappa över honom. Själv tillbringar han natten på vakt ute hos svinen.

Femtonde sången. Telemachos tager avsked av Menelaos och får av honom rika skänker, kör tillbaka till Pylos, stiger strax ombord, upptager på skeppet en flykting, siaren Theoklymenos, och seglar under natten hem på en omväg för att undgå friarnes försåt. – Svinherden berättar för Ulysses sin levnadshistoria. – Telemachos landar i gryningen, låter skeppet fara vidare fram till staden, men begiver sig själv till Eumaios.

Sextonde sången. Telemachos kommer till svinherdens hydda och skickar honom strax till Penelope med bud om sin lyckliga återkomst. Under herdens frånvaro upptäcker sig Ulysses för sin son och avtalar med honom friarnes förgörelse. Emellertid landar Telemachos' skepp vid staden till stor missräkning och harm för friarne, som strax rådgöra om att nu i stället mörda honom hemma på Ithaka. Eumaios återkommer på kvällen till sin hydda.

Sjuttonde sången. Tidigt på morgonen går Telemachos in till staden. Längre fram på dagen går Ulysses dit som tiggare i sällskap med Eumaios. På vägen blir han smädad och misshandlad av getherden Melanthios. Han kommer till sin kungsgård, och hans gamle hund Argos känner igen honom. Ulysses går runt bland friarne och tigger, varvid Antinoos kastar en pall på honom. Penelope begär att få tala med tiggaren. Eumaios vandrar på aftonen hem till sig.

Adertonde sången. Ulysses slåss med tiggaren Iros, som vill jaga honom undan från hans egen tröskel. Penelope visar sig för friarne och får föräringar av dem. Ulysses förnärmas av husets tärnor och av Eurymachos. Friarne begiva sig hem till vila.

Nittonde sången. Ulysses och Telemachos bära vapnen ut ur salen och upp i en kammare. Ulysses samtalar med Penelope. Hans gamla amma Eurykleia känner igen honom på ett ärr på benet, då hon badar hans fötter. Penelope besluter att låta frieriet nästa dag avgöras genom en tävlan i bågskjutning och går sedan till vila.

Tjugonde sången. Ulysses, som över natten vilar ute i hallen, väckes av sin makas jämmer, men får av Zeus lyckobådande järtecken. I huset rustas till fest, och herdarne komma med offerdjur. Koherden Filoitios röjer sitt trogna sinnelag. Friarne avhållas av ett järtecken från att mörda Telemachos. Vid gillet kastas en oxlägg efter Ulysses. Siaren Theoklymenos förhånas och går sin väg.

Tjuguförsta sången. Anstalter till bågskjutningen. Telemachos försöker att spänna sin faders båge, men avhålles därifrån av denne. Friarne försöka, den ene efter den andre, men fåfängt. Ulysses upptäcker sig under tiden för de tvenne trogne herdarne och befaller dem att stänga gårdsporten och dörren till kvinnovåningen. Han får slutligen bågen i handen, spänner den och skjuter pilen genom alla yxornas öglor.

Tjuguandra sången. Ulysses nedskjuter Antinoos och upptäcker sig för friarne. Eurymachos bönfaller om förskoning för dem, men Ulysses är obeveklig och nedskjuter den ene efter den andre. Telemachos hämtar ner vapen från kammaren, men glömmer att stänga dess dörr, varpå getherden smyger sig ditupp och hämtar vapen åt friarne; men snart blir han gripen och bunden däruppe av de bägge andra herdarne. Strid. Avgörande seger. Endast skalden Femios och härolden Medon skonas. Eurykleia jublar över de fallne friarne. Salen röjes ren, liken släpas ut, och de trolösa tärnorna hängas. Ulysses röker huset med svavel.

Tjugutredje sången. Eurykleia går efter Penelope, som dock ej vill tro, att Ulysses är hemkommen. Ulysses anställer dans och musik i huset för att förvilla stadsborna. Genom att för sin hustru omtala en hemlighet, som ingen utom hon och han själv känner till, häver han alla hennes tvivel. Återseendets fröjd. Konungaparet berättar för varandra sina öden. Tidigt nästa morgon ber han Penelope att under dagen hålla sig instängd och går själv med sin son och herdarne ut till sin fader Laertes på landet.

Tjugufjärde sången. Friarnes själar träffa i underjorden Achilles och Agamemnon i samtal med varandra. Agamemnon prisar Ulysses lycklig, då han får höra om hans hemkomst och blodiga hämnd. – Ulysses upptäcker sig varsamt för sin gamle fader och igenkännes av gubben Dolios och hans söner. – Antinoos' fader Eupeithes ställer till ett upplopp, som hastigt dämpas med Athenes hjälp.

Mytologiskt lexikon

(Inom parentes anges vanliga tillnamn för vissa gudomligheter.)

Acheron	En av underjordens floder.
Afrodite	Kärleksgudinnan. (Kypris, Kythereia.)
Aietes	Kung i Aia eller Kolchis, dit Jason och argonauterna for med skeppet Argo på jakt efter det gyllene skinnet. Bror till Circe.
Aiolos	Vindarnas herre, far till Sisyfos.
Amfitrite	Havsgudinna. (Havsdrottningen.)
Apollo	Bl. a. spådomens och musikens gud, son till Zeus och Leto. (Fjärrskjutaren, Foibos.)
Ares	Krigsguden.
Argo	Jasons skepp.
Ariadne	Dotter till Minos. Hjälpte Theseus i labyrinten, dog på ön Dia på väg till Athen med Theseus.
Artemis	Jaktens gudinna, syster till Apollo.
Athene	Pallas Athene, dotter till Zeus. (Tritogeneia.)
Atlas	Titan som bär upp himlavalvet. Far till Kalypso.
chariter	Behagets gudinnor.
Charybdis	Dödlig havsvirvel, se sång 12.
Circe	Trollkunnig gudinna, dotter till Helios och Perse.
cykloper	Enögda jättar (9:106ff).
Demeter	Fruktbarhetens gudinna, mor till Persefone.
Dionysos	Vinets och extasens gud, son till Zeus och Semele.
Efialtes	Jätte, son till Poseidon (i Iliaden till Aloeus) och Ifimedeia. Anföll gudarna, försökte tillsammans med brodern Otos stapla bergen Pelion och Ossa på Olympen (11:308ff).
Eidothea	Havsnymf.
Eileithyia	Förlossningsgudinna.
Eos	Morgonrodnadens gudinna.
Erebos	Avgrundsmörkret.
Erechtheus	Mytisk urkung i Athen. Far till Prokris.
erinnyer	Hämndegudinnor.

Eurytion	Kentaurernas ledare.
Faedra	Dotter till Minos, hustru till Theseus. Begick självmord av kärlek till styvsonen Hippolytos.
Faetusa	Nymf, dotter till Helios.
Foibos	Apollo.
Forkys	Havsgud, far till Thoosa. (Den gamle i havet.)
Gaia	Jorden, mor till titanerna; mor till Tityos.
giganter	Monstruösa varelser under kung Eurymedon (7:59).
Gorgo	Ett vidunder med dödligt förlamande blick.
Hades	Dödsrikets gud, bror till Zeus och Poseidon. Också Hades' rike.
harpyor	'Bortryckerskor', personifierade stormvindar.
Hebe	Ungdomens gudinna, hustru till Herakles.
Hefaistos	Eldens och smidets gud, make till Afrodite.
Helios	Solgud, far till Circe. (Himmelens son.)
Hera	Zeus' syster och maka.
Herakles	Son till Alkmene och Zeus, make till Hebe.
Hermes	Gudarnas budbärare, son till Zeus och Maia. (Argusförgörarn [1:38], Kylleniern [24:1], nödavvärjaren.)
horerna	Årsloppets övervakare.
Ino	Kastade sig i havet med sin son för att undkomma sin man Athamas som blivit vansinnig. Blev sedan en havsgudinna kallad Leukothea, Vita gudinnan.
Jasion	Demeters älskare. Med henne far till Plutos, rikedomens gud.
Jason	Argonauternas ledare under jakten på det gyllene skinnet.
Kalypso	Nymf, dotter till Atlas.
Kastor	Halvgud, son till Leda och Tyndareos, bror till Klytaimnestra, halvbror till Polydeukes och Helena.
kentaurer	Människor upptill, hästar nedtill, beryktade för sin våldsamhet (21:295 ff) med den vise Cheiron som undantag.
Kerberos	Vakthund i Hades.
Kronos	Titan, far till Zeus.
Kylleniern	Hermes.
Kypris	Afrodite.
Kythereia	Afrodite.

laistrygoner — Människoätande jättar, se sång 10.
Lampetia — Nymf, dotter till Helios.
Lampros — Häst i Eos' spann.
Leto — Mor till Apollo och Artemis.
Leukothea — Ino.
Maia — Mor till Themis och Hermes.
Minos — Son till Zeus, kung på Kreta, far till Ariadne.
moirer — Ödesgudinnor.
najader — Havsnymfer.
Nereus — Havsgud, far till Thetis. (Havsåldringen.)
Okeanos — Flodgud, floden som omsluter jorden.
Orion — Jagande jätte som Eos blivit förälskad i, sedan dödad av Artemis.
Otos — Jätte, se Efialtes.
Paieon — Gudarnas läkare.
Pallas — Athene.
parcer — Ödesgudinnor.
Perse — Dotter till Okeanos, mor till Circe.
Persefone — Dotter till Zeus och Demeter, hustru till Hades och drottning i underjorden.
Plankterna — Klippor som slås samman (12:61).
Polydeukes — Halvgud, son till Zeus och Leda, bror till Helena, halvbror till Kastor.
Polyfemos — Cyklop, son till Poseidon och Thoosa.
Poseidon — Havets och jordskalvens gud. Bror till Zeus och Hades. (Jordfamnaren, jordskakaren.)
Prokris — Dotter till kung Erechtheus i Athen, dödad av sin man Kefalos när hon förklädd spionerade på honom.
Proteus — Havsgud, underdrott till Poseidon. (Den gamle i havet.)
Rhadamanthys — Son till Zeus, bror till Minos; kung på Kreta, sedan en av domarna i Hades.
sirener — Två sjungande förtrollerskor, se sång 12.
Sisyfos — Son till Aiolos och Korinths grundare. Straffad i Hades för sina försök att lura döden.
Skylla — Skällande odjur med sex halsar och sex par fötter, se sång 12.

Styx	En av floderna i underjorden. (Stygiska floden.)
Tantalos	Kung i Lydien, son till Zeus, far till Pelops. Straffad i Hades för sina förbrytelser.
Themis	Rättens gudinna, dotter till Maia.
Theseus	Athensk hjälte, son till Poseidon (i Iliaden till Aigeus), make till Faedra.
Thetis	Havsnymf, Achilles' mor, dotter till Nereus.
Thoosa	Mor till Polyfemos, dotter till Forkys.
Tithonos	Bror till Priamos, älskad av Eos, som har bett Zeus göra honom odödlig men glömt bort att be att han inte ska åldras.
Tityos	Son till Zeus, förgrep sig på Leto och förvisades därför till Hades där han ligger fjättrad, utsträckt över en väldig yta, medan två gamar hackar i hans lever.
Tritogeneia	Athene.
Zeus	Gudarnas härskare. Son till Kronos, bror till Hades och Poseidon, bror och make till Hera. (Allfader, allstyraren, Kroniden, Kronion, ljungaren, molnskockaren, Olympiern, tordönaren.)

Ordlista

akt: i akt att med avsikt att
akta 1 bry sig om, ta hänsyn till 2 vörda 3 ämna, ha för avsikt
allen ensam
allenast enbart
allestädes, *allstäds* överallt
allsvåldig allsmäktig
ambrosisk odödlig, gudomlig, gudagiven
anlet ansikte
annstäds annanstans
ans vård
ansa vårda
anslag ond plan
arbetshjon tjänare, arbetare
arglistig illasinnad
avfärda följa till avsked
avog fientlig
bakfrakt last på återresa
bakstam akter
bane död
banna klandra
bannor klander
bebåda förutsäga
bedagad åldrad
bedåra förföra
befryndad besläktad
begabba håna
begapa stirra på
behjärtad modig
bekaja drabba, ansätta
bekomma 1 bli 2 få
bele skratta åt
bemedlad rik
bemärka iaktta, observera
berama planera
beryktad berömd
beskicka tillämna, bestämma
beskickning uppdrag som sändebud
beskära bestämma, tilldela, ge
beskärma beskydda
bespeja spana på
besticka muta
bestyra ombesörja
bestå uthärda, genomlida
beställa ombesörja
beständigt hela tiden, alltid
betaga inge, gripa; *mig häpnad betog* jag greps av häpnad
bete visa, uppvisa, förete
betro 1 anförtro 2 lita på
betryckt nedslagen
bettla tigga
betäcka (även) täcka
betänkt: vara betänkt på ha för avsikt
bevågen välvillig, gynnsam
bevära utrusta
bida 1 vänta, invänta 2 hålla stånd mot
billig rättvis
billighet rättvisa
bjuda befalla
blink: i blinken genast
bliva (även) förbli
blot offer
braskande klar och tydlig

brassar linor
bry bekymmer
bråd hastig
bud 1 meddelande 2 befallning
bugna bågna
båld djärv, stolt
båta gagna
båtnad gagn, nytta
bärga rädda
dag: taga av daga döda
dana skapa
dejlig härlig, skön
desslikes likaså
djärvas våga
drilla vrida runt
drista våga
dristig modig
dristligen modigt
driva till slå till
drott furste, hövding
dråplig stor, väldig, kraftig
dräglig tillåten
dröna dåna
dväljas vistas
dymla plugga
dåd bedrift
dåra förföra
dädan 1 därifrån 2 varifrån
dägga dia
däld liten dal
därest om, ifall
efter (ofta) eftersom
eftersinna betänka
eggad eggförsedd
egid sköld av getskinn
eljest annars
evad vad … än
evart vart … än
evem vem … än
evärdlig evig, odödlig
faslig förskräcklig
fastmer hellre, snarare
fatabur förråd
fejd strid
fejda strida
felas fattas
fika efter begära, eftersträva
fintlig listig
firtåg skot, segelskot
fjärma avlägsna
fjärmare längre bort
fjät steg
flickad lappad
flänga rycka, slita
fragga fradga
framgent hädanefter
framt: så framt ifall
frejdad berömd
fresta pröva
frilla älskarinna
frusa forsa, strömma
frälsa rädda
frände släkting
fylke häravdelning, slagordning
fägna 1 glädja 2 välkomna 3 glädjas
fägnad glädje
fägring skönhet
fänad boskap
färdig (ibland) rörlig
förbida 1 invänta 2 hålla stånd mot
fördraga utstå
fördrista sig djärvas, våga
förebära anföra som skäl
förfaren erfaren, kunnig

förfela missa
förfoga sig bege sig
förgråta begråta
förgäta glömma
förhäva sig vara övermodig
förhävd övermodig
förknappning inskränkning
förlida gå, förflyta
förlisa lida skeppbrott
förljuda meddela
förlusta sig roa sig
förlustig: göra förlustig beröva
förläna skänka, ge
förmena 1 förvägra 2 anse
förmäla 1 berätta, rapportera 2 gifta
förmälning gifte
förmäten övermodig, fräck
förnimma uppfatta, märka, höra
förning matsäck
förpläga bespisa
förrinna gå, förflyta
förrättning ärende, uppdrag
försann sannerligen
förskapa förvandla
förskärare köttstyckare
försmäkta vara kraftlös, vara nära att gå under
förspörja få veta
först: med första genast
försyn 1 hänsyn 2 respekt, vördnad 3 skam
försåt dold farlighet
försöka (ofta) pröva
försökt prövad, erfaren
förtaga beröva
förtro anförtro
förtryta misshaga, förarga
förtycka misstycka
förtyda feltolka
förtälja berätta
förtänka missunna
förut (ibland) i förväg
förvägen dristig, dumdristig
förära skänka
föräring gåva
föröda bortslösa
föröva begå (brott)
gallko ofruktsam ko
gamman glädje
gehäng bälte
gemak rum
gement allmänt, ofta, på många ställen
giga hala in (segel)
gilja fria
gille fest, gästabud
gitta orka
glaven 1 svärd 2 lans, spjut
grant tydligt
grunda grunna, fundera
gruvlig kraftig, rejäl
gräma förarga
gälda 1 betala 2 avtjäna (straff)
gärd gåva
gästmild gästvänlig
hamn (även) gestalt
hekatomb stort offer
helbrägda oskadd
hinna nå fram till
holkad buktig
hov hovsamhet, måtta
hovera sig uppträda skrytsamt
hug håg, sinne
hugna glädja
hugnad glädje

hugstor modig
hugsvala ge lättnad, ge tröst
hugsvalelse lättnad, tröst
huld välvillig
huldhet välvilja
huldrik välvillig
hyende kudde
hysa bereda rum åt
håvor 1 gåvor 2 rikedomar
häckla håna
hädan bort, härifrån
hädansomnad avliden
hägn skydd, beskydd
hägna skydda
hän bort
härnad krig, krigsföretag
härsköld fientlig sköld
häva 1 lyfta, höja 2 *häva ett ting*: upplösa ett möte
höglagd lagd i gravhög, begraven
hövas vara lämplig, vara passande; *dig höves* du bör
hövisk taktfull
id verksamhet, flit
jämväl också, likaledes
kanalje skurk
ked kedja
klenod dyrbarhet
konstig listig
kora utvälja
kostlig dyrbar
kringgärda omge
krämare handlare
kunnig (även) känd (*som kunnigt är* som är känt)
kväda sjunga
kväde sång
kvälja betrycka, pina
kvälla rinna, flöda
kvällsvard kvällsmåltid
kämpasten stor sten
käril kärl
laddning last
lag: i lag med tillsammans med
laga åstadkomma, ombesörja
laga sig av ge sig iväg
lasta (ibland) beskylla
later åthävor, beteende
leda (ibland) ledsnad
ledsaga åtfölja
liderlighet kättja
lika 1 tycka om 2 behaga
lisa 1 trösta 2 tröst
liv: gå till livs angripa
lopp imperf. av *löpa*
lov beröm
lycka stänga
lykta avsluta
lyster: dem lyster de har lust, de vill
lägel vinsäck
lämpa varsamhet
lända 1 komma 2 *lända till* innebära, föra med sig
lönn: i lönn dolt
lönnlig dold
löpna ysta
maklig bekväm
malström våldsam virvelström
mandom manlighet, mod
marter plågor
meja skörda, hugga ner
mellertid under tiden
missdåd förbrytelse
misskund förbarmande
mist dimma

moras sumpmark
målro matro
mäkta 1 (verb) förmå, kunna 2 (adverb) väldigt
mäla säga, berätta
mönstra granska, kontrollera
nagel spik
nejd trakt
nesa skam
niding skurk
nogsamt ordentligt
nännas kunna förmå sig att
nöd: ha av nöden behöva
nödga tvinga
nödig behövlig
oavlåtligen, *oavlåtligt* oupphörligt
oavvänt orubbligt
obändig våldsam, vild
ofärd olycka
oförsökt oprövad, oerfaren
oförtänkt plötsligt, oförmodat
oförtövat utan dröjsmål
oförvarandes plötsligt, överraskande
ogunst ogillande
okvald oangripen
omak besvär, möda
orygglig fast, orubblig
osäll osalig, olycklig
otyg skadlig varelse
ovansklig oförgänglig
plikt (även) straff; *plikt att gälda* straff att avtjäna
plikta för sota för
pläga 1 bruka, ha för vana 2 *pläga råd* rådslå 3 förpläga
pock påträngande krav
pocka kräva
prisa berömma, hylla
rasande galen
redskap utrustning
rese jätte
rikta göra rik
ringa obetydlig
rundligen frikostigt
råga fylla med råge
ränker intriger
ränna driva, stöta
röna bli föremål för
sak orsak, anledning
salvad insmord med salva
samkväm umgänge, möte, sällskap
sammalunda likaså
sammanskottsgille knytkalas
sannfärdligen sanningsenligt
sansning medvetande
sedan (ibland) eftersom
selin selleri
sirat prydnad
sjöpolyp bläckfisk
skaffare, *skafferska* föreståndare (föreståndarinna) för matförråd
skalk skojare
skarn usling
skatta värdera
skenbarligen uppenbart, öppet
skick sed, bruk; *efter skick* på brukligt sätt
skicka (ibland) ordna
skicka sig passa, vara lämplig
skickelse öde, ödesbestämmelse
skifta 1 dela upp 2 växla; *skifta ord* samtala
skjul gömställe

skrodera skryta
skräda släthugga
skrävla skryta
skubba gnida
sky 1 (subst.) moln 2 (verb) undvika
skälm skojare
skänk gåva
skönja urskilja
skörta upp sig dra upp kläderna
slik sådan
smädlig förolämpande
smälek förödmjukelse, skam
snällseglande snabbseglande
som (även) eftersom
sot sjukdom
sovel tilltugg
spak stång
spelt vetesort använd som hästfoder
spånad 1 spinning av garn, spunnet garn 2 vävarbete
spörja 1 fråga 2 få veta
stråt väg
stycke: komma till stycket gälla allvar
stånda stå
städs, *städse* alltid
städsla anställa
stämpla förbereda, planera
stävja hindra, hejda
stöta: stöta till ligga intill
svinna rinna bort
svåra (adverb) väldigt
säll lycklig
sälla sig till tillkomma till, ansluta sig till
sälle buse, usling
sätta: sätta ett ting sammankalla ett möte
tacknämlig som man bör vara tacksam för
tadel klander
tadla klandra
tarva behöva
te sig visa sig
telning 1 ung planta 2 barn, ättling
ten käpp som ullen fästes vid när man spinner
tillfyllest tillräckligt
tillförene, *tillförne* tidigare, förut
tillika också, dessutom
tillstädes på plats, närvarande
tillstädja bevilja, tillåta
tillstäds på plats, närvarande
tilltänka avse
tillärna avse
tima hända, äga rum
ting möte, rådsmöte
titt ofta
tjäll hem, bostad
toftad försedd med tofter (sittbräden)
tordön åska
trotsa på lita på
träde trädesåker, obrukad åker
trängande pressande
trängta längta
tröstligen förtröstansfullt
tuktig dygdig
tvivelrådig tveksam, tvekande
två skölja
täckas behaga
tälja räkna
töcken dimma

töcknig dimhöljd
töre tjärved
töva dröja, tveka
tövan dröjsmål, tvekan
umgälla sota för
utrannsaka ta reda på
vadan varifrån
vank fel, brist
vansklig svår, besvärlig
varkunna sig förbarma sig
varsel olycksbådande tecken
varsko 1 varna 2 underrätta
varsla 1 varna 2 underrätta
varsna märka, uppfatta, se
ve olycka
vedergällning 1 hämnd 2 straff
vederkvicka stärka, uppfriska
vederlag ersättning
vi varför
viking rövare
villa vrångbild
villfara uppfylla (önskemål)
vittfrejdad vida berömd
viv hustru
vrok imperf. av *vräka*
våda olyckshändelse
våldsfärd våldsam framfart
välvande vridande runt
vämjas äcklas
vän (adj.) fager, vacker
värja 1 hindra, avvärja 2 försvara
värv 1 syssla, uppgift 2 ärende
yppa 1 visa 2 röja, avslöja
yrka kräva
ytter ytterligare
yttermera ytterligare
yvas vara stolt
åstad iväg
återkänna känna igen
åtra sig ångra sig
äkta gifta sig med
änne panna
äntligen, *äntligt* till slut, slutligen
äreförgäten ärelös, skamlig
äreskänk hedersgåva
ärevärd vördnadsbjudande
äska önska, begära
ävensom och dessutom
ävlas sträva
öda slösa, förslösa
ömka visa medlidande med
ömkan medlidande
ömsa byta
ömsning byte
öva utföra
övlig bruklig